NICOLAE BREBAN

BUNAVESTIRE

Curtea veche

NICOLAE BREBAN

BUNAVESTIRE

*

Prefață de Eugen Negrici

JURNALUL NAȚIONAL
București, 2011

Ediţia a V-a, definitivă

Cronologie şi referinţe critice de Laura Pavel

Fotografii de Ionel Cucu şi din arhiva Aurei Christi

Prelucrare detaliu supracopertă: Bogdan Mitea

JURNALUL NAŢIONAL

Director general: Marius Tucă

Director executiv: Sorin Stoian
Director marketing: Adriana Ioniţă

Piaţa Presei libere nr. 1, Corp D, etaj VIII, Bucureşti,
Sector 1, tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

CURTEA VECHE PUBLISHING
str. Aurel Vlaicu, nr. 35, Bucureşti
tel.: (021)222.57.26, (021)222.47.65;
www.curteaveche.ro; redactie@curteaveche.ro

Editor: Grigore Arsene
Redactor: Răzvan Petrescu
Tehnoredactor: Mariana Cristea

Date despre colecţia BIBLIOTECA PENTRU TOŢI:
www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro

Coordonator colecţie: Ana-Maria Vulpescu

Tipărit la G Canale Bucureşti

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

BREBAN, NICOLAE
Bunavestire / Nicolae Breban ; pref.: Eugen Negrici. -
Bucureşti : Curtea Veche Publishing, 2011
2 vol.
ISBN 978-606-588-134-1
Vol. 1. - ISBN 978-606-588-135-8

I. Negrici, Eugen (pref.)

821.135.1-31

CRONOLOGIE

1934 – Se naşte, în ziua de 1 februarie, la Baia Mare, Nicolae Breban, având în actele civile şi un al doilea prenume, Alexandru. Este fiul preotului greco-catolic Vasile Breban, din comuna maramureşeană Recea, pe atunci în judeţul Satu Mare. Avea şi rădăcini germane, prin mama sa, Olga Constanţa Esthera Breban, născută Böhmler, care provenea dintr-o familie de comercianţi emigraţi din Alsacia. Bunicul său pe linie paternă, Nicolae Breban, a fost protopop în comuna Cicârlău, de lângă Baia Mare, unde a zidit o catedrală şi a fondat şcoli româneşti. Un unchi şi, totodată, naşul său, canonicul Alexandru Breban, fusese senator al Partidului Naţional Ţărănesc.

1941 – Pleacă în refugiu, împreună cu familia sa, la Lugoj, după ce preotul Vasile Breban fusese arestat, în toamna anului 1940, în urma cedării Ardealului. Tatăl său va deveni apoi funcţionar în cadrul Diecezei Unite din Lugoj. În acest oraş îşi va începe viitorul scriitor studiile gimnaziale şi liceale.

1951-1953 – Este exmatriculat, din cauza originii sale sociale, din penultima clasă a Liceului „Coriolan Brediceanu“ din Lugoj. Absolvă, în 1952, Liceul „Oltea Doamna“ din Oradea, la cursuri fără frecvenţă, după ce, între timp, fusese nevoit să se angajeze ca funcţionar în acest oraş. Vine în capitală cu intenţia de a se înscrie la Politehnică, dar se angajează, mai întâi, ca ucenic la fostele Uzine „23 August“, unde, după ce lucrează la sudură şi strungărie, obţine calificarea în meseria de strungar în fier.

1953-1954 – Se înscrie la Facultatea de Filosofie, „măsluind actele", după cum va mărturisi în volumul *Confesiuni violente*, fiind dat afară după șase luni. La insistențele tatălui său, se înscrie din nou, în anul următor, la Facultatea de Filosofie, dar se îmbolnăveşte de reumatism poliarticular acut şi este silit să-și întrerupă studiile. Urmează o şcoală de șoferi profesioniști și lucrează apoi la garajul Ministerului de Finanțe, ca gestionar de piese auto.

1955-1956 – Devine student la secția germană a Facultății de Filologie din Cluj, pe care o abandonează după un an. Are o tentativă, eşuată, de a urma dreptul.

1957 – Își face debutul literar cu schița *Doamna din vis* în revista *Viața studențească* (nr. 5, din mai).

1958-1960 – Se va instrui mai mult în afara mediului universitar din acea epocă, rămânând, prin excelență, un autodidact. „Acei ani au fost ani de lectură", declara scriitorul în *Confesiuni violente*. „Eram mult mai liber decât colegii mei de generație, care erau înregimentați în acele abatoare care se chemau universități staliniste". Frecventează o perioadă cenaclul de pe lângă revista *Tânărul scriitor*, condus de Florin Mugur. Decisivă pentru formația sa intelectuală va fi însă prietenia care îl va lega de Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu și Matei Călinescu, un adevărat nucleu al generației '60, care îşi propusese să dinamiteze falsele valori, promovate de realismul socialist, prin impunerea criteriului estetic.

1961 – Publică schițe și nuvele în revistele *Gazeta literară* (*Hoțul, Tinerețe, Vichentie, Buzuilă*), *Luceafărul* (*Noapte albă, Uimitor, foarte uimitor*) și în *Scrisul bănățean* (*Roșcovana*), remarcându-se deja în mediile literare.

1962 – Tatăl său, care între timp devenise preot în Parohia Mărţişor din Bucureşti, moare într-un accident de motocicletă, survenit într-o pădure de lângă Baia Mare.

1962-1964 – Publică noi schițe și fragmente de roman în *Gazeta literară, Luceafărul, Orizont* și *Viața românească*. Nichita Stănescu va scrie elogios despre nuvela *Copilăria lui Herbert*, apărută în *Gazeta literară*, nr. 42, din 15 octombrie 1964, un nucleu al romanului *În absența stăpânilor*. Își va retrage, însă, din editură, un volum de proză scurtă, cu care ar fi trebuit să debuteze în colecția „Luceafărul".

1965 – Debutează editorial cu romanul *Francisca*. Fragmente din roman fuseseră publicate în revistele *Orizont*, nr. 2, şi, cu titlul *O vizită neobişnuită*, în *Viaţa românească*, nr. 5. Primit elogios de critica literară, romanul este distins cu Premiul „Ion Creangă" al Academiei Române. Revista *Viaţa românească* (nr. 2, februarie 1966) îi consacră o masă rotundă, cu participarea criticilor Matei Călinescu, Valeriu Cristea, Horia Bratu, Nicolae Manolescu, Paul Georgescu şi Şerban Cioculescu.

1966 – La Editura pentru Literatură apare romanul *În absenţa stăpânilor*, alcătuit din trei secvenţe narative: *Bătrâni, Femei, Copii (Oglinzile carnivore)*. Romanul a fost scris la Lugoj şi Sinaia, între anii 1964-1966. Un fragment de roman apăruse tradus cu titlul *L'enfance d'Herbert*, în *Revue roumaine*, nr. 3.

1967 – Apare ediţia a II-a, revăzută, a romanului *Francisca*, prozatorul fiind apreciat drept „unul dintre cei mai importanţi romancieri ai noştri de după al Doilea Război Mondial" (I. Negoiţescu).

1968 – În acest „an al romanului", cum a fost decretat de critică, publică *Animale bolnave*, despre care s-a scris foarte mult, încă din primele

săptămâni după apariţie. I se decernează Premiul Uniunii Scriitorilor din România. Îşi manifestă deschis, alături de alţi scriitori şi oameni de cultură, adeziunea faţă de politica PCR, după discursul lui Ceauşescu în urma invaziei din Cehoslovacia. Ascensiunea sa socială este corelată cu această luare de poziţie, fiind numit redactor-şef adjunct al revistei *România literară*, începând cu nr. 5, din 7 noiembrie. La Adunarea Generală din 14-16 noiembrie este ales în Biroul Uniunii Scriitorilor. Apar versiuni ale romanului *Francisca* în bulgară (traducere de Ivan Krstev-Vlah, Sofia, Editura Profizdet) şi în maghiară (traducere de Huszár Sándor, Bucureşti, Irodalom Könyvkiádó).

1969 – Publică ediţia a II-a a romanului *Animale bolnave*. Semnează scenariul filmului artistic *Răutăciosul adolescent*, în regia lui Gheorghe Vitanidis. La Congresul al X-lea al PCR, din 6-12 august, este ales membru supleant al Comitetului Central. Apare o versiune în limba rusă a romanului *Francisca* (traducere de Jurij Koževnikov, Moscova, Editura Progress). Începând cu nr. 20, din 14 mai 1970, devine redactor-şef al revistei *România literară*. Apare la Editura Vaga din Vilnius *Franciska*, în traducerea lui Juozas Vaisnoras.

Cu Nichita Stănescu

Cu Marin Preda

1971 – La Editura Cartea Românească este publicată ediţia a III-a a romanului *Francisca*. Apare la Editura Liesma din Riga *Franciska*, traducere în letonă de Janis Bunduls. Are loc premiera filmului artistic *Printre colinele verzi* (scenariul şi regia de Nicolae Breban), o ecranizare a romanului *Animale bolnave*. Filmul nu este agreat de către oficialităţile comuniste, fiind inclus însă în selecţia oficială a Festivalului Internaţional de la Cannes. Prezent la Paris cu acest prilej, scriitorul este şocat de „tezele" din iulie, prin care Ceauşescu declanşase, după model maoist, aşa-zisa revoluţie culturală. Dezavuând public politica regimului din România, prin interviuri acordate presei occidentale, scriitorul îşi anunţă, în semn de protest, demisia din funcţia de redactor-şef al *României literare*. Iată cum consemnează această frondă Dumitru Ţepeneag în jurnalul său, *Un român la Paris*: „22 septembrie 1971. În sfârşit, *Le Monde* a publicat şi articolul despre Breban: «Craignant un retour au dogmatisme, le rédacteur en chef de la revue *La Roumanie littéraire* donne sa démission» [...]. 23 septembrie 1971. Ştirea despre demisia lui Breban a fost reluată de mai multe ziare franceze, engleze, germane. Breban se simte foarte mândru."

1972 – În ziua de 16 februarie are loc şedinţa comună a comitetului organizaţiei de partid şi a biroului Uniunii Scriitorilor, în care este incriminat faptul că Breban „şi-a prelungit şederea în străinătate, fără să aibă dezlegare la plecarea din ţară decât pentru o perioadă limitată" şi se propune excluderea sa din biroul Uniunii, din rândurile membrilor supleanţi ai CC al PCR, ca şi din rândurile membrilor de partid. În aceeaşi zi, în şedinţa de lucru a CC al PCR, aceste propuneri sunt însuşite şi supuse spre aprobare plenarei Comitetului Central. Întors în ţară în

Nicolae Breban (stânga) alături de Alexandru Ivasiuc și Zaharia Stancu

luna aprilie, după o călătorie prelungită în Franța și R.F. Germania, refuzând însă să se autoexileze, scriitorul va deveni indezirabil pentru autoritățile comuniste. Este marginalizat, scos din manualele şcolare, supravegheat și împiedicat să mai călătorească în străinătate timp de câțiva ani, deşi obţinuse şi cetăţenia germană. Înfruntând aceste condiții potrivnice, el se va consacra, în exclusivitate, scrisului, „singurul meu răspuns posibil, firesc, deşi paradoxal pentru unii", aşa cum va mărturisi după aceea.

1973 – La Editura Cartea Românească apare romanul *Îngerul de gips*, primit cu o „tăcere totală şi o indiferenţă aparentă", cum va declara, mai târziu, autorul. Început şi abandonat în 1969, romanul a fost scris în decurs de patru luni, de la începutul lui iunie până în septembrie. Deşi este supus, în presa literară, unor critici tendenţios manipulate de propaganda de partid, acesta va fi socotit, ulterior, „cel mai puternic și complex roman al scriitorului" (Alex. Ştefănescu). La Editura Kriterion este publicată versiunea germană a romanului *Animale bolnave* (*Kranke Tiere*), în traducerea lui Georg Scherg.

1975 – Apare o versiune în limba suedeză a romanului *În absența stăpânilor* (*Ebbi-en kvinna med karaktär*), la René Coeckelberghs Vorlag, traducerea fiind semnată de Barbro Andersson.

1977 – După mai multe amânări și tracasări din cauza cenzurii comuniste, care făcuse aproape 2 000 de observații critice și de natură ideologică, refuzat, pe rând, de Editurile Cartea Românească și Eminescu, la Editura Junimea din Iași apare, cu o postfață a autorului, romanul *Bunavestire*. Scris între anii 1972-1974, acest „roman excepțional", cum va fi caracterizat de Nicolae Manolescu, „scris cu vervă, sarcastic, grotesc, stilistic inepuizabil și original", este distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor. După apariție, romanul este incriminat vehement în cadrul plenarei CC al PCR din 28-29 iunie.

1981 – După câțiva ani de tăcere, apare, la Editura Cartea Românească, romanul *Don Juan*, scris în cea mai mare parte, după mărturisirea autorului, în 1976.

1981-1982 – Într-un moment de cumpănă, scrie la Paris piesele de teatru *Culoarul cu șoareci* și *Bătrâna doamnă și fluturele*, înțelese ca „diversiuni de existență" ale romancierului. Cele două piese vor fi prezentate, după 1989, la Radio București, în cadrul teatrului radiofonic; cea dintâi va fi pusă în scenă, în 1993, la Iași, iar cea de-a doua, în 1999, la Ploiești.

Cu Dumitru Țepeneag

De la dreapta la stânga: G. Dimisianu, M.H. Simionescu, Nicolae Breban, Aura Christi, Lucian Pintilie

1983 – Apare, la Editura Flammarion din Paris, romanul *En l'absence des maîtres* (*În absența stăpânilor*), în traducerea lui Virgil Tănase.

1984 – La Editura Cartea Românească apare romanul *Drumul la zid*, subintitulat „poem epic". În *Almanahul „Viața românească"* publică prima versiune a piesei *Bătrâna doamnă și fluturele* (care va fi reluată în *Contemporanul-Ideea europeană*, nr. 1, din 7 ianuarie 1994).

1985 – Publică, tot la Flammarion, versiunea franceză a romanului *Bunavestire* (*L'Annonciation*), în traducerea Dorinei Radu și a lui Marcel Péju.

1986-1989 – Fără să se exileze definitiv, locuiește mai mult timp în reședința sa din Paris, alături de soția sa, Cristina, psiholog și librar în domeniul cărții de artă. Încercările sale de a constitui, împreună cu Dumitru Țepeneag, Uniunea Scriitorilor Români din exil eșuează, fiind privite cu suspiciune.

1990 – Revine în țară în luna martie. Este numit de ministrul culturii, Andrei Pleșu, director al revistei *Contemporanul-Ideea europeană*, a cărei nouă serie este lansată în 20 aprilie. Așa cum se afirmă în articolul-program al primului număr, revista își propune, în primul rând, promovarea „criteriilor valorii după o jumătate de secol de ură contra valorii"; în nr. 6, din 25 mai, publică piesa *Culoarul cu șoareci*.

1991 – Publică, la Editura Fundației Culturale Române, romanul de sertar intitulat *Pândă și seducție*. Scris în 1976 și socotit de autor o „așchie din trunchiul numit *Bunavestire*“, romanul avusese, inițial, titlul *Gogo, o farsă*.

1992 – La Editura Dacia din Cluj apare volumul de versuri *Elegii pariziene*, scris între anii 1986-1987. Editura Canova din Iași publică ediția a III-a a romanului *Animale bolnave*.

1993 – În 10 ianuarie are loc, pe scena Teatrului Național „Vasile Alecsandri“ din Iași, premiera piesei în trei acte *Culoarul cu șoareci*, în regia lui Ovidiu Lazăr. Versiunea franceză a romanului *Don Juan* apare la Flammarion, în traducerea lui Marcel Péju și Daniel Pujol.

1994 – Un an fast pentru scriitor, în decursul căruia va publica mai multe cărți: *O utopie tangibilă. Convorbiri cu Nicolae Breban*. Alcătuit încă din 1986 de prozatorul și publicistul Ovidiu Pecican, volumul scos în colecția „Akademos“ a Editurii Didactice și Pedagogice reunește pagini de interviuri, anchete, mărturisiri, structurate tematic, oferindu-ne, astfel, un Breban „par lui-même“; *Confesiuni violente. Dialoguri cu Constantin Iftime*, la Editura Du Style, o carte ce se vrea „de apărare, dar și de acuză a intelectualității române după al doilea război“. Momentul de vârf îl constituie însă apariția, tot la Editura Du Style,

Nicolae Breban alături de Aura Christi, N. Manolescu, G. Dimisianu

a trilogiei romaneşti *Amfitrion* (vol. I, *Demonii mărunți*; vol. II, *Procuratorii*; vol. III, *Alberta*). Pentru noul său roman, prozatorul este distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România şi Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. La Editura Albatros apare ediţia a II-a a romanului *Bunavestire*.

1996 – Apare ediţia a II-a a romanului *În absența stăpânilor* la Editurile Allfa şi Paideia din Bucureşti. La Editura Fundaţiei Culturale Române este publicată ediţia integrală a romanului *Don Juan*.

1997 – Editura Polirom din Iași lansează, în colecţia „Plural", volumul *Riscul în cultură*, care cuprinde eseuri, articole polemice și profesiuni de credință publicate, începând din 1990, în cea mai mare parte în revista *Contemporanul-Ideea europeană*. Scrisul lui Nicolae Breban se revendică, şi de această dată, de la maeştrii săi spirituali: Dostoievski, Nietzsche şi Thomas Mann. În colecţia „Biblioteca pentru toţi" a Editurii Minerva apare, în două volume, o nouă ediţie a romanului *Îngerul de gips*, textul fiind revăzut de autor, care semnează și o prefaţă intitulată *Lupta cu îngerul*. Apare volumul de eseuri politice *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*, la Editura Nord-Est din Iaşi, prefaţat de Ovidiu Pecican. În 24 octombrie, scriitorul este ales membru corespondent al Academiei Române.

1998 – În Biblioteca revistei *Viața românească* apare un volum de *Teatru*, în care sunt înglobate cele două piese ale sale publicate anterior în reviste. La Editura Gramar, în colecţia „100+1 capodopere ale romanului românesc", apare o nouă ediție din *Bunavestire*, cu o prefață de Nicolae Manolescu. Un nou roman, intitulat *Ziua și noaptea*, apare la Editura Allfa, fiind primul volum al unei proiectate tetralogii.

1999 – În 8 octombrie are loc, pe scena Teatrului „Toma Caragiu" din Ploieşti, premiera piesei *Bătrâna doamnă și fluturele*, în regia lui Lucian Sabados.

2000 – Este reeditat volumul *Spiritul românesc în fața unei dictaturi* la Editura Allfa. Publică în *Contemporanul-Ideea europeană*, nr. 26-29, din iulie, o nouă piesă de teatru intitulată *Ursul și știuca*. Editura Gramar scoate în colecţia „100+1 capodopere ale romanului românesc" o nouă ediție din *Animale bolnave*. I se decernează Premiul „Opera omnia" al Uniunii Scriitorilor.

2001 – O anchetă literară inițiată de revista *Observator cultural* (nr. 45-46, din 3-15 ianuarie) plasează *Bunavestire* între primele zece romane românești ale secolului XX. Este ales vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România. La Editura Dacia din Cluj apare volumul de portrete literare și polemici intitulat *Stricte amintiri literare*, care reunește editorialele scrise între anii 1998-2000 în revista *Contemporanul-Ideea europeană*. La sfârșitul anului, tot Editura Dacia publică masivul roman *Voința de putere*, cel de-al doilea volum din tetralogia *Ziua și noaptea*.

2002 – La Editura Paralela 45 apare ediția a IV-a a romanului *Bunavestire*, cu un argument al autorului, prefață (*Nicolae Breban și realul ca radical fantast*) de Laura Pavel.

2003 – Apare la Editura Junimea din Iași ediția a III-a a romanului *Don Juan*. La Editura Polirom publică primul volum de memorii, intitulat *Sensul vieții*.

2004 – La Editura Fundației Culturale Ideea Europeană apare volumul aniversar *Nicolae Breban '70*, alcătuit de Aura Christi. Antologia cuprinde evocări și texte critice, precum și confesiuni aparținând scriitorului septuagenar. La aceeași editură este publicat volumul *Fr. Nietzsche. Maxime comentate*, consacrat unuia dintre filosofii preferați ai

Cu Eugen Simion

prozatorului. Apărute anterior în serial în revista *Contemporanul-Ideea europeană*, cele aproximativ o sută de fragmente nietzscheene adnotate au fost traduse din germană de către comentator. La Editura Polirom vede lumina tiparului cel de-al doilea volum de memorii *Sensul vieții*, precum și o nouă ediție din romanul *Animale bolnave*, în colecția „Fiction Ltd". În același an, la Editura Publicațiilor pentru Străinătate apare romanul *Puterea nevăzută*, al treilea volum din tetralogia *Ziua și noaptea*.

2005 – La Editura Ideea Europeană este publicată ediția a III-a a volumului de eseuri *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*.

2006 – Se stinge din viață mama scriitorului. La Editura Ideea Europeană apar: *Puterea nevăzută*, ediția a II-a, *Elegii parisiene*, ediția a II-a, cu ilustrații de Albrecht Dürer, *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*, ediția a IV-a, eseul *Vinovați fără vină* și *Elegii duineze* de Rainer Maria Rilke, în traducerea lui Nicolae Breban. La Editura Polirom publică *Sensul vieții (Memorii III)*.

2007 – La Editura Polirom din Iași vede lumina tiparului volumul *Sensul vieții (Memorii IV)*. La Editura Ideea Europeană apare, în colecția „Ediții definitive", volumul de publicistică *Riscul în cultură*. Apare la Editura Art, în colecția „Ficțiune și artilerie", romanul *Jiquidi*, ultimul volum din tetralogia *Ziua și noaptea*, cu o prefață de Alex Ștefănescu. Volumul deschide seria de autor Nicolae Breban, ilustrată cu lucrări ale pictorului Vladimir M. Zamfirescu.

2008 – Publică la Editura Polirom volumul de nuvele intitulat *Orfeu în infern*. La aceeași editură apare ediția a III-a (cartonată) a romanului *Îngerul de gips*. Editura Ideea Europeană scoate o nouă ediție, de lux, a volumului *Elegii duineze* de Rainer Maria Rilke, traducere din limba germană de Nicolae Breban.

2009 – În 14 ianuarie este ales membru titular al Academiei Române. Apare la Editura EuroPress & Ideea Europeană volumul de eseuri *Trădarea criticii*, iar la Editura Polirom, în colecția „Ego-Grafii", volumul de memorialistică *Profeții despre prezent. Elogiul morții.* La Editura Ideea Europeană este publicată o nouă ediție a romanului *Drumul la zid.*

2010 – La Editura ErcPress, în colecția „Cartea de acasă", apare o nouă ediție a romanului *Francisca.* Este lansată cartea sa de pamflete, în format digital, *Aventurierii politicii românești,* în cadrul librăriei virtuale CorectBooks.

LITERATURA MIZELOR MARI

În peisajul literaturii române, cu numeroşi scriitori de nişă, atenţi, prea atenţi la mişcările imprevizibile ale modei şi la cerinţele pieţei, preocupaţi doar de efectul imediat al cărţilor lor, Nicolae Breban e o prezenţă stingheritoare. El se arată a fi un călăreţ singuratic cu ochii aţintiţi la himera marii literaturi.

Breban aparţine speciei rarisime a celor care înfruntă, transfiguraţi de o nobilă sminteală, ridicolul şi neîncrederea, în numele unui ideal artistic inconfundabil: acela de a pătrunde în tărâmul necunoscut al fiinţei.

Despre însemnătatea și splendoarea unui asemenea ideal artistic s-a exprimat Milan Kundera în eseul *Moştenirea discreditată a lui Cervantes*, o replică târzie la celebrele conferințe ale lui Husserl despre criza umanităţii europene.

Criza s-ar fi datorat, spunea Husserl, caracterului unilateral şi limitativ al ştiinţelor europene care, de la Galilei şi Descartes încoace, au redus lumea la un simplu obiect de cunoaştere şi explorare tehnică şi ştiinţifică, uitând de concretul vieții şi de fiinţa omului. Milan Kundera își îngăduie să observe că fondatorul epocii moderne nu e numai Descartes, ci şi Cervantes, şi că prin acesta a luat naştere o mare artă europeană, cea a romanului, care chiar asta a făcut: a explorat fiinţa uitată a omului, a dezvăluit viaţa secretă a sentimentelor, ponderea iraționalului în deciziile umane, rolul miturilor care ne călăuzesc din adâncuri.

Ceea ce a fost neglijat de filozofia şi ştiinţa europeană a fost pus în lumină în cele patru secole de roman.

După Kundera, singura menire a unui roman din categoria aceasta care contează cu adevărat este să descopere ceea ce numai un roman poate să descopere – adică partea necunoscută a existentului. Dacă nu o face, își pierde rațiunea de a fi. Istoria acestei specii echivalează cu însăşi succesiunea descoperirilor de acest fel.

În consecință, romanul cu miză mare se va opune lumii în care binele și răul sunt clar discernabile. El ne va face să înțelegem lumea ca ambiguitate, va întoarce spatele adevărului absolut și va dovedi că, în anumite condiții, toate categoriile existențiale își pot schimba semnul și că singura certitudine este înțelepciunea incertitudinii.

Se înțelege că spiritul unui asemenea roman care afirmă relativitatea și ambiguitatea omenescului este incompatibil cu viziunea unui regim totalitar (sau a ideologiilor întemeiate pe un singur adevăr). De fapt, el se opune oricăror reducții, oricăror simplificări, inclusiv ale acelora sesizabile în societatea globalizantă care, prin mijloacele ei de informare, răspândește în lume spiritul comun, uniformizează și clișeizează viața.

Nu știu dacă Milan Kundera are în întregime dreptate și dacă tipul de romancier (și de roman) despre care scrie cu admirație ar fi unicul de care are nevoie civilizația noastră. Ceea ce pot spune fără teama de a greși este că primul nume care îți vine în minte citind pledoaria lui Kundera este Nicolae Breban. Poate singurul.

Nicolae Breban ilustrează cu strălucire specia încă săracă la noi a prozei de introspecție și analiză. Și numai un spirit obtuz ar putea ignora progresul în cunoașterea omului pe care îl relevă romanele lui în raport cu cele interbelice de aceeași factură și cu cele contemporane.

Interesant este că această preocupare persistentă a lui Breban pentru relevarea complexității ființei umane este evidentă chiar de la debut, produs în momente nu tocmai favorabile unui asemenea demers.

Ignorând recomandarea oficială de a se ocupa, laolaltă cu toți intelectualii, numai de problemele necontenit „majore“ ale societății, Nicolae Breban va face, pentru prima oară în chip consecvent, loc în romanul postbelic introspecției, adesea blamate de critica inchizitorială a anilor '50 ca tentație rușinoasă și regretabilă a scriitorului. Prozele sale vor urma traseul de la tipic la excepțional.

Francisca (1965) era, în bună măsură, încă un roman realist din descendența prozei lui Slavici. Regula primei cărți care adăpostește în crisalidă evoluțiile ulterioare se confirmă.

Încă de pe atunci Breban găsea satisfacții și căi îmbietoare de coborâre spre abisurile sufletești în analiza vieții cuplurilor.

Nu atât cuplurile formate din indivizi de forțe psihice egale ori întemeiate pe un anumit soi de afecțiune și complinire par să-l seducă pe prozator, ci, așa cum va dovedi și în celelalte romane, acelea care presupun raporturi de dominare și de forță.

Erau în această primă carte, ca și în celelalte, metamorfoze de neacceptat altădată în romanul canonic. În împrejurările terifiante ale tranziției la comunism, un preot (precum preotul Mănescu) putea să-și descopere o energie care să-l preschimbe într-un cinic și vajnic întreprinzător. Calificat într-o altă meserie și ajutat de transformările socialiste, Cupșa, dintr-un țăran transilvan, era în măsură să devină, prin tipica trezire (sechelă a realismului socialist), omul conștient de forța lui teribilă (derivată din forța clasei muncitoare), un posibil conducător discreționar.

E la mijloc o evoluție imprevizibilă și o cădere stridentă din rigorile balzacianismului sau toate aceste trăsături existau, dar erau mascate de conveniențele vechii lumi? În orice caz, asemenea convertiri rapide, trezirile neverosimile, spectaculoase, țâșnirea unor energii stihiale care schimbă destine și identități reprezentau o viziune pe atunci temerară asupra omului ca ființă imposibil de prins în vreo regulă, de nestăpânit, de nesupravegheat. Se anunța, astfel, predilecția romancierului pentru personajul supradotat care e fascinat de putere sau care începe să simtă beția ei, adică, de fapt, voluptatea înrobirii celorlalți, a nimicirii celor nevolnici.

În secvența intitulată *Femei*, din cel de-al doilea roman al lui Breban, *În absența stăpânilor* (1966), voluntarismul și luciditatea nefirească fac din tânăra E.B. (foarte apropiată temperamental de Francisca) un *alter ego* al autorului, și el purtat spre o țintă misterioasă de propria – monstruoasă – energie. Disprețuindu-și fără limite familia, E.B. e hotărâtă să-și provoace, în replică, o iubire pentru a scăpa de aceea a logodnicului livrat ei de mamă. Ea este gata să se pedepsească prin moarte pentru inconsecvență și ambiguitate în sentimente, pentru înfrângerea caracterului ei tare de către o forță care o depășește mereu. Între voința de dominare a propriilor sentimente și a propriului destin și neputința de a ține

piept cotropitoarelor chemări senzuale şi forței hegemonice a partenerilor se naşte un conflict puternic. El are, aici, măreţie tragică.

În secvența *Copii* (sau *Oglinzile carnivore*), Breban se ocupă de momentul descoperirii (sub forma unei curioase devorări în imaginație) de către un copil hipersensibil, de o mare complexitate psihică (aparent neverosimilă), pe numele lui Herbert, a existentului, cu toate nebănuitele şi necruțătoarele lui aspecte (erotismul, spaimele necunoscutului, plictisul etc.). E vorba de un individ excepţional – în devenire –, dintre aceia preferați de Breban, imposibil de încadrat şi de stăpânit, un viitor zeu nemilos, teribil, necruțător, care se supune de pe acum unor probe de voință şi temeritate. Vârsta „copilăriei fericite" la care se declară asemenea aspre virtuți nu contează câtă vreme scriitorul crede în paradoxul ființei umane, pe care nimeni, niciodată, nu o poate controla.

Toate cele trei nuvele care alcătuiesc secvenţele cărţii ***În absența stăpânilor*** par a fi studii de caz, fişe de psihologie a vârstelor, pregătind mari compoziţii romaneşti.

Animale bolnave (1968) este un punct de hotar în creația lui Nicolae Breban. Îndoindu-se de posibilitatea unor clasificări – de orice natură – în aria umanului, autorul anunță părăsirea acestei convenţii romaneşti. Dacă luăm în considerare interesul pe care îl arată acum pentru singular şi psihologic, modelul nu poate fi decât Dostoievski. Ucigaşul Miloia este un exaltat bântuit de tulburările unei credințe nefireşti, abulicul Paul Sucuturdean, trăind numai cu închipuirea, e un dinainte învins, un amnezic, un molatic cu suflet femeiesc, Mateiaş e un simplu plutonier, dar dintr-o „specie ciudată", Krinitzki e predicator, dar unul mai curând atins de fatalism. Personajele sunt, în majoritate, nişte obsedaţi şi paranoici aflaţi într-o neîntreruptă stare de criză. Deşi sclavii nătângi ai unor impulsuri obscure, sufletul lor mai poartă un strop de lumină. Umanitatea acestor personaje continuă să ființeze şi un semn că ea există este chiar tentativa de a se opune fatalităţii destinului lor, o tentativă care îi va şi distruge.

Trecând imperturbabil peste hotarele cunoscute ale tipurilor de discurs narativ, ignorând regulile stilistice de echilibru şi proporție, ca şi distincţiile autor-narator, narator-personaj,

autor-personaj, Breban debordează eseistic pe zeci de pagini. El e un scriitor făcut din excese şi trebuie luat ca atare. În fond, marile mize ale cărții sunt atinse: zone conflictuale noi, câteva personaje („animalele bolnave") de o complexitate surprinzătoare într-o literatură abia ieşită din dogmatism, o coborâre adâncă – facilitată de abilul pretext al investigării de către miliţie a unor asasinate – în psihologia suferinţei şi a crimei (de altfel, inexistente pentru „foruri").

Ne rămân în memorie câteva personaje. Uriaşul Krinitzki – pentru care religia există pentru a-i modera instinctele, impulsivitatea şi sentimentul propriei forţe telurice de care se teme – devine cea mai interesantă figură a cărţii, pentru că misticismul lui nu exclude luciditatea şi precizia acţiunilor – o combinaţie, ca să spunem aşa, dostoievskiană. De altfel, toate aceste „animale bolnave" (cu excepţia lui Miloia, care, iresponsabil fiind, e un făptuitor oarecare) sunt, fără voie, şi complici ai crimelor, fapt care contribuie la generalizarea, tot în spiritul prozatorului rus, a vinovăţiei.

Consider o performanţă pe măsura celei a lui Faulkner faptul că autorul a reuşit să facă loc unei problematici subtile şi unor personaje cu psihologie abisală, fără să facă rabat de la regulile nu uşoare ale romanului polițist, regizându-i acestuia o desfăşurare electrizantă. Toate psihologiile oferă necontenite revelații, nimic nu rămâne într-o formulă stabilă, chipurile îşi schimbă brusc trăsăturile, luminate, pe neaşteptate, ca în Dostoievski, de o frază bizară. Cititorul nu trebuie să afle vreodată că, în fond, se modifică astfel doar reprezentările lui despre înfăţişarea morală a eroilor.

Romanul *Îngerul de gips* (1973) confirmă, în modul cel mai limpede cu putinţă, capacitatea lui Breban de a revela partea ascunsă a psihicului omenesc, de a aduce la suprafaţă tenebrele sufletului mascate de automatisme sau de comportamente cotidiene normale. Universitarul Minda, un nume în specialitatea sa, medic cu o reputație ireproşabilă, sporeşte galeria eroilor cu evoluții greu de prevăzut, motivate sau am zice că mai ales nemotivate de presiunea societăţii, de condiționările mediului şi ale timpului. Aceste personaje brebaniene se metamorfozează,

suportă o mutaţie, cum pare a vrea să sugereze autorul, sau îşi pierd subit puterea de disimulare, cum vrem să credem noi, împinşi de logică şi de obişnuinţele gândirii artistice balzaciene.

Seriosul, impecabilul doctor Minda, care are, pe lângă alte multe calităţi, şi norocul să fie iubit şi admirat de doctoriţa Ludmila Ogrin – fiinţă frumoasă şi inteligentă –, descoperă uluit că e atras irezistibil de o femeie vulgară, primitivă, opusă în totul distinsei sale logodnice. El este fascinat de durdulia Mia Fabian (cunoscută la o consultaţie), deşi o detestă pentru trivialitatea pe care o degajă toată fiinţa ei.

Cititorul asistă uimit la lenta declasare a respectabilului doctor Minda, care începe să o caute şi să o viziteze la ore târzii pe Mia şi îşi pierde ceasuri nesfârşite, din timpul altădată dedicat studiului, spre a-i câştiga graţiile. Ajunge să fie bătut şi umilit de amantul gelos al nimfetei, îşi neglijează logodnica şi, până la urmă, o pierde. Şi pentru ca sentimentul ratării să-i cuprindă în totalitate spiritul şi experienţa umilirii să fie dusă până la ultimele consecinţe, o pierde şi pe Mia Fabian (moartă de o pneumonie neîngrijită corect), după ce aceasta, în sfârşit, îl acceptase ca amant.

Eşecul şi, în genere, actele personajului nu au o cauză precisă, iar „vulgara" Mia Fabian este doar agentul coroziv care a făcut să se fisureze platoşa omului cu ţinută ireproşabilă, exemplu de echilibru printre colegi. Este oare la mijloc acea fascinaţie a zonelor joase ale omenescului, acea chemare a hăurilor şi mlaştinilor vieţii pe care orice spirit înalt o simte, pentru că orice spirit înalt e un animal sinucigaş, cu tentaţia adâncurilor şi a căderii? Sau ne e mai uşor să recurgem la cealaltă explicaţie – cea de ordin psihanalitic? Căci, din analiza infinitezimală (iniţiată pe zeci de pagini de prozator) a gesturilor eroului şi a trecutului său, rezultă că sub masca echilibratului conferenţiar universitar zace un imatur, un adolescent întârziat, cu faptele juneţii neconsumate. Prin spărtura provocată de această experienţă a înjosirii e gata să ţâşnească sentimentul regăsirii libertăţii ca voluptate a iresponsabilităţii asumate.

Momentul Mia Fabian este cel al maturizării eroului, al renunţării la masca superiorităţii sale întemeiate pe ignorarea de sine: el a avut curajul ca, prin înjosire (din nou Dostoievski) şi

prin bălăcirea în apele murdare ale vieții, să-și cunoască slăbiciunile și voluptatea trăirii autentice.

*

Apariția romanului *Bunavestire* (1977) anunță o cristalizare a raporturilor lui Nicolae Breban cu opera sa, cu cititorii și cu el însuși. Cartea face dovada faptului că prozatorul este preocupat de respectarea unui singur principiu: nepăsarea (dacă nu cumva antipatia) față de tot ceea ce, de regulă, ține de luciditatea critică a creatorului, de adecvare, de respectarea legilor realismului mecanic. Scriitorul are acum o încredere nemărginită (nu de puține ori clamată) în puterea lui de a convinge, de a crea un univers al lui, cu personajele lui, personaje care să-i răspundă la orice fel de comenzi, oricât de capricioase ar fi ele.

În epocă, nu puțini critici, partizani ai verosimilului, ai consecvenței și logicii narative și caracteriale, au încercat să atragă atenția asupra faptului că e sortită eșecului încercarea hazardată a lui Breban de a crea o literatură unde orice conduită firească, deci previzibilă, a unui individ trebuie evitată. Socotindu-l pe Breban drept un „romancier cu program", Ov. S. Crohmălniceanu considera că „urmărirea cu încăpățânare a programului fixat dinainte are în cărțile lui și efecte dezastruoase". N. Breban își propunea, într-adevăr, să facă o „literatură a ambiguității" comportamentelor umane și ni se pare că, la drept vorbind, era chiar legitim să o facă, atâta vreme cât ani întregi li s-a cerut scriitorilor să ilustreze ideologii literare de tip maniheist, din care se iveau numai îngeri și numai demoni.

Un orgoliu nemăsurat – și îndreptățit, am zice astăzi – l-a împins pe Breban să creadă că poate făptui, cu talentul pe care îl are, orice și că poate da mișcărilor sufletești celor mai bizare cu putință ale eroilor o justificare convingătoare. El respinge orice logică narativă, dând, mereu și mereu, numai soluții contradictorii acesteia. Un anumit soi de schematism tipologic s-ar fi putut naște astfel. Dar scenele grotești de o forță uluitoare, sarcasmul colosal, plenitudinea senzitivă și credibilitatea unor atitudini și a unor

părți de destin reușesc să ne facă să-l ignorăm. Să luăm exemplul personajului central.

În prima jumătate a romanului se conturează treptat figura jenantă, grețoasă a merceologului Grobei din Caransebeș, funcționar corect, naiv, ridicol, fără ambiții sociale, dornic, cu sinceritate stânjenitoare, să devină o persoană cultivată și să se instruiască. Ei bine, chiar dezagreabilul personaj și nu altcineva (cineva din roiul de bărbați de bună condiție care o curtează în concediu la Sinaia) o cucerește pe superba Lelia Crăiniceanu, ființă ce părea intangibilă și ar fi trebuit, dacă logica relațiilor sociale ar funcționa la Breban, să rămână pentru un asemenea individ nesărat (e vorba de Grobei) doar un vis romantic de vacanță.

În loc să-și savureze victoria, merceologul se obstinează să se logodească după tot dichisul provincial și, cu mari stăruințe, obține ceea ce dorește de la familia fetei, cum va obține mereu ceea ce își planifică funcționărește. Fără a da semne de însuflețire erotică, Grobei o va vizita periodic pe logodnică la Alba (când vine în interes de serviciu). În timp ce fata își continuă relația cu „neoficialul", cu „trăpașul" ei sublim (Mișu Cârstea), legiuitul Grobei, „mic-burghezul", conversează cu familia și, prin intermediul viitoarei soacre, ia contact cu textul unor scrisori redactate de fratele ei, Mihai Farca, fiind frisonat de cinismul și radicalismul lor nietzschean. Revelația e întărită de o femeie, Petronela, cu care, în secret, începe să întrețină un cult al dispărutului Farca, deși individul o molestase, umilind-o timp îndelungat.

Are loc acum o nouă schimbare brutală de unghi narativ: asistăm la părăsirea tuturor obișnuințelor și la ruperea tuturor legăturilor sociale (firește, și a logodnei) de până atunci ale eroului. E o schimbare la față asemănătoare străluminării de pe drumul Damascului sau, mă rog, oricărui moment analog din scenariul mistic universal. Grobei preia rolul de biograf al lui Farca și se consacră cu fervoare unui soi de cult al acestuia. Exemplul transfiguratului merceolog va crea o întreagă rețea de discipoli și adoratori în jurul noului cult. Divinitatea venerată acum de tot soiul de intelectuali de vază deveniți zelatori – ratatul, declasatul

student Mihai Farca – crește nemăsurat în imaginația lor setoasă de mit, pentru că toți au nevoie și sunt în căutare – crede scriitorul – de stăpâni. Iar personajul adorat postum își dovedise magnetismul, virtuțile dominatoare și o seducătoare bestialitate asezonată cu mărețe fraze nietzscheene.

Când Grobei – care exercită, la rândul lui, o fascinație bizară asupra unor inși nu lipsiți de finețe intelectuală (doctorul Boris Sidorovici, de pildă) – este implorat să devină liderul acestei asociații mistico-fantasmagorice, el face din nou o mișcare neverosimilă. Refuză puterea aceasta pământească și dizolvă noua biserică, consacrându-se rolului de simplu biograf al lui Farca.

Câțiva critici din vechile generații și unii prozatori speriați de concurența scrisului brebanian au „demascat“, într-un limbaj ce păruse definitiv abandonat, nietzscheanismul și mizantropia absolută ale autorului. Interpretarea romanului a luat, în anul apariției sindicatului liber (SLOMR) și a mișcării Goma, o turnură politică. Discuțiile au ieșit din zona esteticului, unde ar fi meritat să rămână, întrucât cartea ridică numeroase probleme teoretice interesante.

Culturnicii regimului aveau însă motive să se alarmeze. Cu sau fără voie, punându-și narațiunea să alerge în zigzag spre a-și ilustra teoria „ambiguității integrale“, Breban intrase în zona tabu a problematicii puterii. Ultima suceală a narațiunii aruncase cartea în cu totul alt câmp de semnificații decât cel în care se găsea până atunci. Ea dădea la iveală, acum, elemente de psihologie a maselor, schița felul cum se ivește, din nimic, cultul unui conducător, dezvăluia slăbiciunile ființei omenești care fac necesară și de nestăvilit nașterea mitului (Salvatorului). Nevoia de stăpân și vocația supunerii (care vin din preistorie și din spaimele întunericului din grotă), folosite inteligent, pot fanatiza mulțimile aflate în căutarea eroului salvator.

Cu datele unui orășel de provincie, Breban ilustra la scară restrânsă teoria puterii. El demonstra – cu ajutorul figurii unui ins submediocru, suficient și anost (precum Grobei), devenit obiect de adorare (odată cu sursa „învățăturii“ lui, declasatul Farca amintit mai înainte) – că, în anumite condiții, colectivitățile umane pot

face conducători (cum s-a întâmplat mereu în regimurile totalitare și cum se întâmpla chiar atunci, în acei ani, în România) din personaje cenușii, grotești. Luând această turnură, romanul devenise o parabolă politică și o uriașă, atroce satiră la adresa omului și a pretențiilor ridicole de glorificare a măreției lui. El a trebuit să suporte consecințele alertării post-festum a autorităților, cărora le venise greu să aresteze manuscrisul și să oprească apariția cărții. Autorul, fost membru supleant, pentru o vreme, al CC al PCR, scriitor cu dublă cetățenie și cu importanți sprijinitori sus-puși în aparatul de partid, era greu de oprit și imposibil de manevrat.

Pe lângă extraordinarele calități, romanul oferea câteva „puncte slabe", pe care criticii cu misiuni speciale le puteau exploata, regimului fiindu-i mai utilă, în acea etapă a lui, o deturnare a obiecțiilor politice în planul esteticului (a mai făcut-o și cu „netalentatul", „mediocrul" Paul Goma). După nivelul complicității cu regimul, au trezit rezerve sau au fost „combătute" și „condamnate": pierderea pe parcurs și a acelei minime distanțe necesare față de opiniile personajelor (cu o urmare ce părea doar supărătoare: generalizarea stilului *kitsch*), evoluția incredibilă a eroilor (în spiritul teoriei ambiguității psihologice integrale și programate), câteva scene ce par copiate din *Omul fără calități* de Musil, câteva alunecări filozofarde, antiumanismul. Ar fi fost mai onest ca toți acești comentatori ai cărții, în loc să minimalizeze perfid performanța ei estetică sau, și mai grav, să incrimineze viziunea antiumanistă, să caute unghiuri benefice de abordare și o interpretare salvatoare. De pildă, una care să evoce apăsat componenta ludică a romanului ori caracterul de experiment autoscopic al textului.

Relațiile neîntrerupt schimbătoare ale naratorului cu personajul de care se ocupă (Grobei), cu povestea pe care o spune și cu autorul ce se află în spatele lui sunt de o excepțională complexitate ludică. Am arătat că despre coerența psihologică a personajelor (obligatorie în romanul realist) și despre consecvența actelor lor nici că mai putea fi vorba. Însă Breban mai trece cu nonșalanță un prag, dizolvând distanța, păstrată cu sfințenie în romanul tradițional,

dintre discursul autorului și al eroilor, adoptând, ca într-un joc cu măști, inflexiunile discursului lor și, cu o seriozitate bine mimată, chiar simțirea și gândirea lor. Jocul acesta capătă infinite nuanțe și are consecințe nebănuite în plan stilistic. Complicitatea autorului cu personajul său – asumată și bine controlată de la început – grobeizează textul, sporind ambiguitatea fundamentală a narațiunii. Ambiguitatea e de altfel prezentă până la ultima celulă a enunțului, obligându-ne să regândim concepția noastră despre stil.

Breban oferea toate datele pentru deschiderea unei analogii cu Nichita Stănescu: aceeași îndrăzneală în a ignora problema credibilității, a posibilității ființării unui fapt artistic, aceeași indiferență față de ceea ce s-ar putea numi bunul-simț al cititorului. Prozatorul își asuma rolul de Dumnezeu al personajelor și al întâmplărilor pe care, sub ochii noștri din ce în ce mai mirați, le modelează cum vrea, comunicându-ne dinainte ce vrea.

Voiește să ne arate că ființa omenească este caracterizată prin ambiguitate psihică integrală – un semn discret spre îngerii ziditori și, iată, apar două romane (*Bunavestire* și *Don Juan*) spre a adeveri gândul divin. Fiindcă se plictisește să urmărească pe hârtie (azi am zice pe monitor) un ins care începe să-i pară previzibil, îl modifică radical și, la un nou semn, îl face să se miște altfel și în alt ritm, împreună cu celelalte marionete din scena care și ea poate fi schimbată. Dacă i se năzare că ar merita să încerce să se prefacă ignorant în legătură cu istoria pe care tocmai o provoacă, preia și rolul povestitorului necreditabil. Sau, și mai interesant, își mimează, preț de pagini întregi, personajele și conduitele lor verbale, le imită vocile și inflexiunile acestora, le tratează, de sus, cu superbie și înaltă comprehensiune ori le distruge cu sarcasm nemăsurat, nimicindu-se astfel pe sine, cu surâsul avizat al nemuritorilor.

Satisfacție îi dă însă mai cu seamă marele joc al provocării, al testării omului ca făptură supremă a lui Dumnezeu, ca produs al concurenței Celuilalt. Cu o demonică desfătare, urzește întâmplări și scene în așa fel montate încât să-i determine pe protagoniștii lor să-și dezvăluie nimicnicia. Îi ispitește, le întinde curse pentru a

vedea cât de uşor le poate fi stârnită oamenilor mândria deşartă, câtă nevoie au ei de fantasme şi cât de repede cedează fascinației puterii pământești, pierzându-și dreapta judecată, demnitatea, integritatea şi libertatea. Un test despre care autorul ştie, cu cinică siguranță, că numai Iov l-a trecut, dacă l-a trecut cu adevărat, şi dacă nu e încă o poveste iudaică înălțătoare, întremătoare, de spus la vremuri de restrişte.

*

Retipărirea de către *Jurnalul Național* a romanului *Bunavestire* este o inițiativă îndrăzneață.

Bunavestire este un punct de hotar în evoluţia romanului românesc. A spulberat fundamentele realismului tradiţional întrucât a produs dovada că romanul poate ființa și fără preceptele constrângătoare ale verosimilului, fără respectul paralizant pentru determinări, cauzalități şi motivații socio-psihologice. Prin ignorarea regulilor scriiturii romanești și prin anularea distincţiilor autor-narator, narator-personaj, autor-personaj, *Bunavestire* reprezintă și o revoluție în plan stilistic. Dovedind că omul e o ființă imprevizibilă, integral ambiguă şi de necuprins în statistici, formule şi tipologii, Nicolae Breban și-a demonstrat totala lui incompatibilitate cu regimul comunist și, de altfel, cu orice regim care slobozeşte în lume acele „termite ale reducţiei" de care vorbea Kundera.

Eugen NEGRICI

ARGUMENT

La mai bine de un sfert de secol de la apariţia „primei“ *Bunevestiri* (mai 1977) – ne aflăm acum la o nouă ediţie şi, cum la scurtă vreme după apariţie, în Plenara CC din 28 iunie a aceluiaşi an, cartea a fost violent atacată, fapt unic în cei 50 de ani de comunism românesc, la un asemenea nivel, de fostul nostru coleg Titus Popovici, membru CC, iar în cuvântul său de încheiere, Ceauşescu se declara la rându-i împotriva apariţiei cărţii – atacuri larg răspândite atunci în presa de partid şi culturală –, iată, publicăm în ediţia de faţă acest „cuvant“* al lui T.P. din amintita plenară. Nu, nu o facem ca să ne răzbunăm – cum să te răzbuni pe un mort?! – şi nici ca să aducem un problematic adaos de susţinere a cărţii, *Bunavestire* nu are nevoie de aşa ceva! Publicăm

---

* *CUVÂNTUL TOVARĂŞULUI TITUS POPOVICI LA PLENARA DIN 28-29 IUNIE [1977] A CC AL PCR* – fragmente (*n. red.*)

„...Una din problemele fundamentale ale acestei epoci frământate, în care oamenii sunt formaţi, modelaţi, influentaţi de multitudinea mijloacelor de informare, folosite ca orice suprastructură în interesul clasei care se află la putere, este raportul dintre autoritate şi libertate. Autoritate care să nu se transforme în dictatură, libertate care să nu devină anarhie. Şi poate niciunde acest raport nu este mai sensibil decât în domeniul artei. Prin însăşi natura sa, creatorul îşi asumă mai multe vieţi. El trebuie să înţeleagă chiar şi ceea ce condamnă. Altfel, opera sa se transformă în pamflet, îşi pierde acea obiectivitate superioară – care e a realităţii însăşi – specifică marilor creaţii, în care adevărul vieţii reiese nu doar din afirmaţii, ci din cunoaşterea aprofundată şi multilaterală, din dialectica internă a operei de artă. [...]

De ani de zile asistăm, cu prea rare excepţii, la involuţia spiritului critic obiectiv, ştiinţific, la înlocuirea lui cu apologetica, mai bine zis cu tămâierea abundentă, pe considerente de grup, analiza fiind absentă pentru a face loc admiraţiei fără rezerve. Peste ani, cine va avea curiozitatea să studieze acest fenomen va putea cădea de pe scaun văzând cum unele nulităţi patente, în schimb asurzitor de gălăgioase, erau comparate cu marii scriitori ai universului, înainte de a dispărea în neant sau de a pleca să ne înjure la diverse oficine străine.

acest „atac“ pentru a reaminti unor colegi uituci – uituci cu bună știință unii! – luptele noastre literar-politice și, mai ales, pentru tinerii literați – ca și pentru toti tinerii României! – ca un fapt nu numai de istorie literară, dar și de istorie recentă, pur și simplu.

La prima ediție, cea incriminată de plenara CC și de întreaga presă românească, a trebuit, la cererea lui Cornel Burtică, secretar al CC, să scriu o postfață; astfel, numai astfel, a fost posibilă apariția unui manuscris ce avea în jur de 2 000 de observații ale cenzurii, refuzat de două edituri (Cartea Românească și Eminescu) și care zăcea de trei ani. (De altfel, în atacul lui T. Popovici este vizat

---

N-aș fi vrut să dau exemple, totuși, unul recent mi se pare absolut necesar; a apărut romanul *Bunavestire* al lui Nicolae Breban, de care probabil unii dintre dumneavoastră își amintesc, deoarece printr-o greșeală, de care mă consider în parte și eu răspunzător, el a făcut parte un timp din Comitetul Central. Vreau să fiu clar înțeles, de aceea subliniez: nu spun că această carte nu trebuia să apară, că ea trebuia ținută la index. Nu voi afirma acest lucru deosebit de grav decât despre acele producțiuni care propagă fascismul, ura și disprețul față de om, violența animalică, pornografia. Dar modul în care acest roman a apărut constituie, după părerea mea, și o spun deschis, cu toată răspunderea, o serioasă greșeală de ordin politic. Respins la Editura Cartea Românească (director Marin Preda), respins la Editura Eminescu (director Valeriu Rîpeanu), după nenumărate discuții în care autorul s-a dovedit refractar, încercat a fi transmis clandestin peste graniță, romanul apare brusc la Editura Junimea din Iași, într-un tiraj nejustificat de mare, din motive pe care le numesc deschis conjuncturale (și care nu caracterizează politica noastră culturală), motive pe care, eventual, le pot înțelege, dar nu le pot aproba! Nu le aprob pentru că din asemenea «excepții» de la normele obligatorii pentru toți ceilalți ce pot înțelege unii tineri scriitori grăbiți, ca orice tânăr, și asta este normal, să se vadă tipăriți cu orice chip? Ei «înțeleg», și am auzit pe destui afirmând-o, că, dacă faci gălăgie, dacă «devii un caz», dacă ajungi să se intereseze de tine diverse ziare străine sau posturi de radio, merge, începi să fii tratat ca o excepție și atunci scriitori, membri sau nu ai Comitetului Central, în general cei ce susțin concepțiile și pozițiile partidului în artă, încep să fie considerați «conformiști», «oportuniști», «învechiți», «depășiți», iar eroii devin alde Breban și Goma! Și ar fi foarte de nedorit să devină și modele! Nu putea fi această carte supusă unei discuții serioase, principiale? Nu sunt atâția scriitori investiți cu înaltă responsabilitate de a fi membri ai Comitetului Central, care puteau fi consultați, cărora să li se ceară părerea? Personal, mă îndoiesc că s-ar fi modificat concepțiile autorului de la o zi la alta, dar oricum romanul putea fi îmbunătățit, curățat de zgura de care abundă.

însuşi Burtică ce avea, nu peste multă vreme, să fie demis din postul său şi exclus din CC). Ca urmare „firească“ a neostalinismului reinstalat de Ceauşescu, romanul a fost aspru criticat – uneori injuriat! – în întreaga presă literară, cu excepţia *României literare* ce a publicat cronica pozitivă a lui Nicolae Manolescu, lucru ce i-a atras criticului o interdicţie de a publica de câteva luni.

Încă o dată, reamintim aceste lucruri nu din dorinţa de a ne răfui cu unii colegi – care, parţial, şi-au facut *mea culpa,* chiar dacă numai între patru ochi! – şi nici cu Timpul! Romanul a „câştigat“ o audienţă extraordinară, cum se întâmplă în regimurile totalitare, dacă nu reuşesc – şi nu reuşesc niciodată! – să sugrume perfect mişcările, actele şi gândurile rezistenţei şi e citit azi, se pare, de multe generaţii. Iar autorul e bucuros nu numai de faptul că el a apărut atunci, dar mai ales că, datorită acestui lucru, Breban

---

Bunavestire este romanul unui autor pe lângă care viaţa de luptă, de sacrificii, de muncă, de dăruire, chiar şi de erori a acestor decenii a trecut ca apa pe penele raţei. Cartea unui autor al cărui ochi (nu lipsit de o anume acuitate) reţine cu precădere urâtul, trivialul, obscurul şi josnicul, lucruri care ca boala, ca moartea, aparţin şi ele realităţii. Dar a reţine numai asta înseamnă, cu indulgenţă spus, o serioasă carenţă a viziunii despre lume. Este cartea unui autor adept declarat al filozofiei lui Nietzsche, cu desăvârşire prost digerată, conform căreia omenirea se împarte în aleşi sortiţi să fie stăpâni, deoarece se află dincolo de bine şi de rău, şi turma celor meniţi să fie dominaţi, supuşi. O carte în care limba română este maltratată până la suferinţă, în care abundă scene de un erotism ieftin, la limita şi uneori dincolo de limita obscenităţii.

Ei bine, tovarăşi, în viaţa mea n-am citit apologie mai deşănţată – îmi cântăresc bine cuvintele – în care un critic – acelaşi, de altfel, care într-o antologie a poeziei a inclus cu dezinvoltură pe toţi poeţii legionari, în frunte cu Radu Gyr – afirma că este cea mai importantă carte de după 23 August. Nu mă miră acest lucru din partea *României literare,* care cam navighează în derivă, precum corabia lui Noe, dar mă mir de *Convorbiri literare* de la Iaşi, continuatoarea celebrului spirit al *Junimii,* care a găsit cuvinte atât de sărbătoreşti de parcă era vorba de Unirea Principatelor! Şi mă mir foarte mult că până acum nimeni, niciun critic marxist – şi avem câţiva serioşi, dar erudiţia lor se exercită strălucit numai asupra lui Thomas Mann, Joyce şi Kafka – nu s-a găsit să pună acest roman în adevăratul lui context, arătându-i meritele eventuale, dar şi limitele şi confuziile mai mult decât evidente...“ (*Contemporanul,* 1 iulie 1977)

nu a fost silit să-şi părăsească definitiv matricea sa natală şi de limbă, România, aşa cum intenţiona în mod ferm şi aşa cum au făcut-o, în acei ani şi după, nu puţini colegi ai săi, de elită. „Dosarul“ romanului *Bunavestire* îi va ajuta însă pe contemporani şi pe urmaşii noştri „să înţeleagă“ mai bine ce „s-a întâmplat“; mai bine, mai convingător, mai „concret“ decât prin fraze, studii sau chiar „jurnale intime“, un asemenea „act“, un atac la cel mai înalt nivel – şi care în vremea adevaratului stalinism ar fi avut cu siguranţă urmări administrative şi poliţieneşti! –, un atac îndreptat nu numai împotriva autorului, ideologiei sale şi a textului apărut dar şi, cum se vede din „cuvântul tovarăşului Popovici“, împotriva lui Goma, Negoiţescu, Manolescu, a *României literare,* chiar şi împotriva Iaşiului, a animaţiei ce a domnit acolo în zilele lansării cărţii, ca şi împotriva revistei *Convorbiri literare* ce a publicat un interviu cu subsemnatul. De fapt, Comitetul Central, ca şi întreaga suprastructură politică şi ideologică a momentului, recunoaşte implicit prin această acuză largă, nominală, a unor nume de prim rang ale literaturii, ca şi ale unor reviste importante, creatoare de opinie nu numai literară, eşecul lor penibil în afirmarea „unei literaturi a clasei muncitoare“ şi care „să servească noului regim“, cum o clamează, chiar în acest atac, cu insolenţa oportunistului versat, „procurorul“ ideologic şi purtătorul de cuvânt, T.P., şi aceasta la mai bine de un sfert de secol de la instalarea brutală a regimului!

Nu, în ceea ce mă priveşte, eu nu privesc înapoi cu mânie! Vina e complexă, amestecată – a fost şi vina istoriei! –, responsabilitățile sunt şi difuze – unii activişti, politici sau literari, au făcut, pe sub mână, şi lucruri pozitive! –, dar tirania, statul totalitar şi brutal (în prima perioadă, în prima dictatură, dejistă), ca şi cel viclean şi, cu alte arme, apoi, nu mai puțin dăunător bazelor biologice şi valorice ale naţiunii acesteia, acestea au fost reale, teribil de reale! Şi realitatea de azi, precară, confuză, dezamăgitoare, vine din acea „realitate“ de ieri; şi nu printr-un pretins neocomunism ci, pur şi simplu, prin acele răni, ruine ale mentalităţii, sau boli ce au apărut pe un „fond“ mai vechi, bizantin: de aici, poate, greutatea şi

tergiversarea, „ezitarea însănătoşirii", a „normalizării". Ezitarea „acceptării" lucide, integrale, calme a trecutului de către noi, cei ce l-am trăit, ca şi ignorarea lui de către tineri! Dar, în deceniul ce a trecut de la Revoluţie, noi folosim trecutul ori ca o spadă contra unor adversari sau grupuri adverse, ori ca o mantie ce trebuie să ne acopere decent – uneori chiar glorios! – propria noastră trecută pasivitate..., pentru a nu spune mai mult!...

Nu, în ce mă priveşte, în deceniul care a trecut, m-am „mărginit" să revin în ţară şi să mă bucur împreună cu cei ce nu se lasă înşelaţi sau cotropiţi de erorile sau mâniile momentului, de noua libertate şi de noua istorie a României, publicând cărţi, neimplicându-mă direct în luptele politice, nu pentru că scriitorul nu trebuie să vegheze uneori, mai ales în momentele de criză, asupra soartei naţiunii şi asupra celor cărora le sunt încredinţate treburile publice, ci pentru ca mă temeam, tocmai, de starea de confuzie violentă şi de falsele perspective ce apar după o prăbuşire socială colosală! Dar, o recunosc, eram şi „curios" de „noile jocuri" oportunistice – din lumea literară, dar şi politică! –, am fost captat, ca un „cronicar moral şi psihologic", de uriaşul spectacol pe care-l oferă o naţiune ce iese din amorţirea unei dictaturi şi încearcă să-şi regăsească tradiţia şi reflexele fundamentale. Şi, am conchis, cum am declarat-o public în câteva rânduri, ca, în ciuda unor crime, multor erori, imposturi agresive, neruşinate, ca şi demisii penibile sau vocaţii trădate, prietenii surpate sau false inamiciţii şi alianţe, România nu are dreptul de a renunţa la speranţă! Că această criză prelungită pe care o trăim e un moment al istoriei româneşti ce-şi poate schimba, aproape peste noapte, toate semnele negative în unele pozitive, cum ni s-a mai întamplat de câteva ori, în dramatica şi splendida noastră istorie. Dar această schimbare nu poate veni decât de la noi şi prin noi înşine, în primul rând! Să fim aşa cum am mai fost, în condiţii şi mai vitrege, sub turci, ruşi, sau unguri, calmi, încrezători unii într-alţii şi în viitorul nostru şi al ţării şi, mai ales, să nu ne îndoim de victorie. De altfel, am afirmat-o şi în aprilie '90, când m-am întors definitiv în ţară: nu-mi este teamă că nu vom învinge; mi-este teamă de o victorie de a doua mână!

Dar... Dumnezeul părinţilor şi bunilor noştri poate, de astă dată, ne va sta în preajmă şi ne va ajuta în lucrarea noastră, aceea de „a fi“ încă o dată, în plenitudinea geniului şi a speranţelor pe care ei toţi şi le-au pus, şi pe care şi le pun cei tineri şi foarte tineri, în noi!

Nicolae BREBAN
Aprilie 2002

BUNAVESTIRE

Mariei

Notă asupra ediţiei

Prima ediţie a romanului *Bunavestire* a apărut la editura Junimea din Iaşi, în anul 1977. Textul de faţă, revăzut, apare sub îngrijirea autorului şi reprezintă ediţia definitivă a romanului.

PARTEA ÎNTÂI

25 decembrie 1972

CAPITOLUL I

1

Zăpada se topea, scurgându-se în rigole. Soarele ardea vesel, aerul era nemişcat şi centrul staţiunii forfotea de lume: vilegiaturişti sau funcţionari, vânzători, profesori, ce mergeau la masă, în pauza de prânz. Era puţin trecut de ora unu, unu şi şapte sau şi treisprezece, spaţiul acela al cadranului încă liniştitor, neutru. Grobei se afla şi el printre cei ce flanau prin centru, trecând de pe un trotuar pe altul. Purta o scurtă dintr-un material indecis, 50 la sută, sau 40 la sută lână („Schurwolle") şi restul, un amestec sintetic, pantaloni uzaţi, bine întreţinuţi, călcaţi de el însuşi în aceeaşi dimineaţă, pantofi cu talpă de crep gălbui, pantofi care fuseseră eleganţi odată şi mai erau încă şi acum, o cămaşă albă, superbă. De gât avea agăţat cu un şiret de mătase, subţire şi foarte rezistent, tranzistorul. Soarele încălzea însă întreg pământul cu atâta tembelă generozitate, încât Grobei nu asculta deloc sunetele pe care le emitea cutia de plastic, sută la sută (el pronunţa acest: „sută-la-sută" cu un fel de mândrie, cum ai spune: e un jucător sau un bărbat sau o afacere sută-la-sută!), dar cineva în el probabil că asculta acel însufleţit program de muzică populară, căci altfel, cu siguranţă, ar fi întors butonul care tăia curentul, butonul care era totodată şi potenţiometru.

Ajunse până în dreptul cazinoului, fu ispitit să meargă până la pompa de benzină, dar se răzgândi. Se răzgândi şi se întoarse, se afla încă pe aleea parcului, când o zări.

Tocmai era preocupat cu programul pe care urma să şi-l facă pe ziua în curs, când o zări stând pe o bancă, plictisită, cu profilul ei fin întors spre el. La unul dintre cinematografe juca un film care îl tenta, una din acele tentaţii lâncede care pot ascunde o surpriză.

După ce se scula, în jur de cinci, cinci şi jumătate, în loc să stea să citească cum făcuse ieri, ia stai, la ce oră erau spectacolele? Cinci şi un sfert, opt fară un sfert, putea să meargă la opt? Şi masa de seară? Era ceva ce nu putea suporta, să dea peste cap masa de la cantină, un eveniment pentru oricine, cu atât mai mult pentru el. Nu pentru că ar fi fost dotat cu o sensibilitate ieşită din comun sau cu un simţ de observaţie fantastic (nu, nu, era departe de a crede astfel de copilării despre el însuşi!), ci pentru simplul motiv că... deci la cinci şi un sfert, va citi după plimbarea de seară, după ce va fi ascultat radiojurnalul. Ea întoarse capul chiar în clipa când el trecu prin dreptul ei. Afurisit! Nu-i văzuse decât profilul, un profil distins, îngheţat, cu nasul drept, fruntea îngustă, buzele subţiri. Merita să se întoarcă? Unde? Tot pe aceeaşi alee sau pe cealaltă, sau poate chiar pe stradă, pe lângă gărduleţul de fier. Ar fi fost mai natural, mai firesc dar, dacă din faţă, văzută din faţă, impresia asupra lui n-ar mai fi fost la fel de favorabilă, nici măcar neutră? Se afla de o săptămână în staţiune şi reuşise să se descurce şi fără femei, aşa că nu făcea ca tocmai acum să se încurce cu o... curvă sau cine ştie cine. L-ar fi putut garnisi cu o blenoragie, cu un herpes, tricomonas şi alte prostii, întoarse capul şi o văzu din faţă. Numai o clipă însă, pentru că, afurisit, ea îşi întoarse din nou faţa, ca într-un joc. Mult îi păsa ei de el! Se hotărî să se întoarcă pe aceeaşi alee în semn de dispreţ la adresa ei dar, ciudat, trecând prin dreptul băncii, uitase de ea. Se gândise la o grămadă de lucruri, probabil, aşa că din nou rămăsese fără „faţa ei". Pe bancă, alături, lângă ea, se afla un militar, un fel de sergent sau sergent-major, care fuma. Ea însă nu-l încuraja prea mult sau cine ştie, primise vreo veste proastă de acasă sau se culcase târziu, după ce citise mult, sau era „ocupată". Sergentul, dacă ar fi avut fler, ar fi putut s-o întrebe pur şi simplu: – Ocupat? Pardon! Militarul stătea cu braţul stâng rezemat de spetează şi se juca cu o floare ofilită în aceeaşi dimineaţă.

Programul său curse apoi aşa cum se aştepta toată lumea, se duse la film, la cinci şi un sfert, şi „luă plasă" cum se spune, avu însă curajul, faţă de sine, de a ieşi pe la jumătate. Îi păru rău de bani, dar timpul său era mai preţios. A doua zi, citi până la unsprezece

şi ascultă cele două radiojurnale şi un program de muzică instrumentală, apoi ieşi să se dezmorţească puţin, fară să ia radioul. Urcă treptele cazinoului (ale fostului cazinou!) şi intră în sala de lectură. La masa cu ziare, o văzu din nou şi o recunoscu, afurisit, deşi o văzu din faţă, acum. Era faţa aceluiaşi profil, era sigur de asta, şi făcu doi paşi înainte ca să se convingă. Da, ea era, cea lângă care sergentul se jucase cu tulpina aceea lâncedă de floare. Era convins că el îi şoptise din când în când câte o frază, bineînţeles nu în clipele când trecea cineva pe lângă ei, şi Grobei, da-da, îşi amintea, ar fi dat mult să audă una dintre ele. Ce-i putea spune sergentul? Ia să vedem... o invitaţie la cofetărie, la cinema, o plimbare cu trenul până la Braşov o... ia stai, poate că-i spunea porcării de-a dreptul, militarii ăştia se spune că... simţi, brusc, sângele pulsându-i în tâmple şi mâinile umezindu-i-se. Afurisit! Şi cei de lângă el îl văzură zâmbind, un zâmbet stins, nesigur, ce stătea bine pe figura lui îngustă, pe trupul său descărnat, nu lipsit de elasticitate.

Apoi, o agăţă. Nu i se întâmpla acest lucru pentru prima oară şi chiar şi aici, în staţiune, chiar a doua zi după ce venise, cunoscuse o tânără intelectuală, o fată deosebit de veselă, liberă, o întâlnire din care nu ieşi nimic. Probabil din cauza prejudecăţilor sale. Şi acum, totul decurse destul de straniu... de fapt ea a fost prima care a vorbit, care i-a vorbit, deşi nu se putea spune cu precizie că i se adresase lui, numai lui; la doi metri mai încolo, în capul mesei se afla domnişoara Böhmler, bibliotecara, care lui, cel puţin, îi surâdea totdeauna, cu regularitate. Poate că i se adresase ei, numai ei, atunci când, cu capul plecat în aşa fel încât şuviţa ei neagră ca păcura căzuse ca o pânză, acoperind-o, întorcând repede, egal, paginile revistei, spusese:

– În liceu... când eram în liceu aveam o colecţie întreagă, completă a revistei...

– Poftim? făcu el, aplecându-se uşor peste pult, de parcă n-ar fi surprins-o niciodată pe aceeaşi bancă cu un militar. E drept că...

– ...Ogonioc! spuse ea, ridică privirea, meşa neagră sclipi, apoi capul ei căzu din nou. Filele revistei se întorceau cu regularitate. Domnişoara Böhmler se întoarse cu spatele, cineva, un domn, cu

o vestă de culoare kaki, închisă până la gât, o întrebase ceva şi ea îl întovărăşi până la raft.

– Da, da, deseară la nouăsprezece şi cincisprezece începe serialul...

El rămase pironit, de partea cealaltă a pultului. Îi era ruşine să se prefacă că se uită într-un ziar. Ea se întoarse cu aroganţă, o aroganţă pe care o purta ca pe un blazon şi se îndreptă spre ieşire. Grobei privi în urma ei: unu, doi, trei... cinci, unsprezece... ar fi trebuit, cu calm, cu mult calm, să se ia după ea. Acum e la uşă, ar mai fi putut s-o ajungă, s-o prindă de după umeri... nu, nu, ce prostie, pur şi simplu să... măcar dacă ar face un gest, cât de mărunt, dacă ar întoarce capul, dacă s-ar preface că...

Se hotărî şi se luă după ea. O ajunse când cobora treptele largi de marmoră, spălate de atâtea generaţii de ploi, şi când fu în sfârşit lângă ea, afurisit, i se făcu frică şi întoarse capul, în partea unde ea nu era. Atunci îi auzi glasul, a doua oară şi acum cu siguranţă că i se adresase numai lui:

– Astăzi ţi-ai uitat tranzistorul acasă... nu?!

Formidabil, vasăzică... ce să răspundă, ce dracu' să răspundă, uite, ea se întoarse din nou şi urcă încet spre staţia de taxiuri... după ea, după ea!...

– Suntem în aceeaşi serie, spuse el, în sfârşit, înclinându-se.

Ea ridică privirea spre soare, cu buzele întredeschise. Era frumoasă, era distinsă. Mergea însă puţin aplecată din spate, pulpanele pardesiului ei bleumarin fâlfâiau încet în briza care o împingea.

– V-am văzut de câteva ori la cantină... atunci când aţi cerut încă o dată crema caramel şi era cât p-aci...

– Ha, ha, te-am observat, te-ai ridicat să mi-o aduci.

– Pe urmă am mâncat-o eu însumi. Din timiditate, desigur.

– Desigur! spuse şi ea, şi îl privi dintr-o parte. Duela cu meşa ei neagră ca un muşchetar.

– Cum se face că ai plecat astăzi fară tranzistor?

– L-am uitat. Nu regret însă. Compania dumneavoastră...

Ea râdea, privind în soare cu buzele întredeschise, umede. Râdea încet, un râs care ar îi trebuit să fie aţâţător dacă n-ar fi fost strident, forţat. Sau poate aşa râdea ea: forţat.

– La revedere, făcu ea, deodată, peste umăr, mi-a făcut plăcere!

Şi continuă să meargă, în aceeaşi direcţie, în acelaşi ritm, cu buzele întredeschise. Grobei se alarmă, avu o clipă de neputinţă, vru să alerge după ea, se răzgândi, i se făcu milă de sine însuşi, apoi ciudă, din nou milă şi apoi un fel de furie măruntă care putea fi dispreţ. O ajunse când ieşea din parc. Se întoarse spre el exact când fu în spatele ei, de parcă cineva i-ar fi făcut semn. Râdea cu toţi dinţii. Grobei, normal, încerca să-şi tempereze respiraţia. O rugă să-i fixeze o întâlnire şi ea îşi contemplă gânditoare mănuşile cu un singur deget. El insistă, aşa cum auzise că se face. Ar fi jignit-o, realmente, dacă acum, în această clipă, nu ar fi insistat. Ea părea distrată, absentă doar pe jumătate şi aceasta îi sporea distincţia. Se bucura, evident, de soarele jucăuş al acelei amiezi de ianuarie. *E primăvară în ianuarie*... fusese de curând un şlagăr la modă şi Grobei se pomeni, aproape spre surpriza lui, că-l fredonează. Ea îi zâmbi, încântată, şi îi spuse că o cheamă Lelia. Grobei! făcu tânărul şi în clipa aceea fu el militarul. Un militar care avea succes, în sfârşit.

Pardesiul ei bleumarin nu era încheiat şi tânărul putu să-i „admire“ talia îngustă, sânii mici, umerii puţin prea laţi (pentru gustul comun, pe el nu-l incomodau umerii laţi la o fetişcană şi se hotărî să-i spună acest lucru cât de curând, cu o ocazie potrivită sau nu), picioarele lungi, puţin cam groase, dar erau nişte membre lungi, gleznele: jos pălăria! Stătea puţin cocoşată, era adevărat, ăsta era un semn că aparţinea secolului trecut, îşi spuse Grobei şi i-o spuse şi ei. – De ce? întrebă ea, încruntându-şi sprâncenele negre, groase, foarte vii. – Foarte simplu, răspunse el, încercând să-şi stăpânească respiraţia (ce abia acum, încet, încet, se linişte), astăzi, fetele sunt mândre dacă sunt înalte. În secolul trecut, o fată peste 1,70... 1,75 era considerată dizgraţioasă şi, sărmanele, încercau prin tot felul de tertipuri disperate să-şi ascundă această infirmitate. Nu purtau tocuri, nu purtau rochii în dungi, îşi ţineau mereu capul aplecat pe un umăr, se cocoşau cu bună ştiinţă...

Lelia (Crăiniceanu) îl privi cu oarecare uimire, uitând de soarele jucăuş al staţiunii. Nu înţelesese prea bine ce-i spunea tânărul acela descărnat din faţa ei sau, mai bine zis, înţelesese doar pe

jumătate. O amuza, totuşi, pentru că era ceva nou, umbra din faţa ei vorbea şi, ciudat, uneori începea fraze lungi. Refuză însă să-şi dea o întâlnire cu el şi Grobei tremura la gândul că în orice clipă ea s-ar fi putut întoarce pe tocurile ei de trei centimetri şi să plece, aşa cum părăseşti un panou de afişaj lângă care sau la care părea că te uiţi cu interes. Ce poţi să vezi la un panou de afişaj? Echipa de fotbal F.C. Buşteni va juca în seara zilei de miercuri, 9 ianuarie, cu reprezentativa Mehadiei sau cu F.C. Vulturul-Lugoj... sau, în seara zilei de 11 ianuarie, în saloanele Cazinoului, tov. Ionescu-Cocârlă va conferenţia, în cadrul URSCR al SRSC despre „Insula Madagascar, loc hotărâtor pentru destinul păcii mondiale" urmată de filmul *Au fost unsprezece...* sau „Vizitaţi expoziţia: Costume populare din regiunea Săliştei" deschisă la...

Ea totuşi nu plecă, aşa cum se temea Grobei; oricum, în clipa când plecă, repetă că nu putea să-i fixeze nicio întâlnire dar, dacă totuşi voia şi nu-l deranja prea mult, mâine după-masă... ce-i mâine, miercuri, parcă...? – Da-da, mâine e miercuri, 9 ianuarie!... – Ei bine, mâine, ea şi-a propus să facă o scurtă plimbare la Braşov, cu trenul de şaisprezece şi şaptesprezece, vrea să dea o raită prin magazine, eventual, poate găseşte o pereche de pantofi trotteri, cu baretă sau, mai bine, cu o cataramă, cum au început să se poarte acum... – Cu şireturi, nu e mai elegant? îndrăzni, timid, Grobei, ghete cu şireturi, cu tocul... nu-nu, făcu ea un mic gest nerăbdător... în sfârşit, dacă nu are altceva mai bun de făcut... Evident, evident, se înclină Grobei, ducând instinctiv mâna la piept, uitând că nu are tranzistorul la el. – Nu, nu, spuse ea, surâzând, nu trebuie să-şi ia nicio obligaţie, dacă îl va găsi mâine în gară, în jurul acestei ore, dacă nu va fi timp urât... dacă nu va avea alt program, mai interesant... să nu-şi facă, oricum, iluzii, o simplă plimbare, o raită plicticoasă prin magazine, avea habar la ce oră se deschideau magazinele la...?

Toate acestea spuse în timp ce se depărta, în jumătăţi de piruete, cochetând cu soarele, cu buzele întredeschise (buzele ei subţiri, umede, dinţii albi, ascuţiţi) şi pardesiul care flutura uşor, aşa cum flutură steagurile. Grobei rămase pe loc, încântat şi nu prea, ce conta, putea foarte bine să nu se ducă, îi şopti un gând laş, oricum,

va vedea până mâine, deşi ştia foarte bine că va merge. O raită prin magazine! El, care numai într-o săptămână de când se găsea aici, vizitase două case memoriale, un castel ce împlinea o jumătate de secol, o expoziţie de numismatică, una de artă populară (sculptură în lemn, blide şi ii din Maramureş), el care mergea aproape zilnic la bibliotecă, era un loc unde putea întâlni oameni serioşi... şi-acum, deodată, o raită, la ora patru după-amiază (ce oră vulgară!) după o pereche de pantofi de damă, numărul treizeci şi şapte, probabil, sau treizeci şi şapte şi jumătate! Iată ce se întâmpla când se abătea de la programul său zilnic, raţional, instructiv, desăvârşit şi pus la punct până în cele mai mici detalii.

Seara o revăzu, de la distanţă doar, se înţelege, era cu un grup de vilegiaturişti, trei-patru hăndrălăi veseli şi încă o fată, mică, bondoacă, cu ciorapi trei sferturi, care râdea cu toată gura, iar ea, Lelia, înainta cu gura întredeschisă, ascultând ce-i şopteau hăndrălăii. Îl văzu sau nu, oricum nu-i răspunse la salut, nimeni nu-i răspunse la salut, deşi el se înclină corect, ducând mâna la piept, de data aceasta „o" avea la el (era vorba de tranzistor, tipul „Tarantella III", el îi spunea „Tella", bineînţeles, nu, „Stela"), să controleze balansul cutiei gălbui, cu marginile rotunjite, cu pânza difuzorului frumos ornamentată cu barete şi flori de celuloid, cu scala înclinată, un produs cehesc. Unde mergeau, oare? La cinematograf, la cofetărie? Bine, dar la care? Oare va veni mâine? Va veni, avea nevoie de pantofi! Dar dacă o va însoţi unul dintre hăndrălăi?! La gândul acesta, inima îi bătu mai grăbită, trădându-i, iată un lucru pe care nu-l suporta, felul în care viscerele ne trădează, felul în care... îşi va lua toate măsurile de siguranţă, va veni cu câteva minute mai devreme, îşi va cumpăra un ziar şi se va instala la restaurantul gării, cu o cafea în faţă. Va face din înfrângere o victorie măruntă: va lua o cafea în restaurantul gării, un lucru care putea foarte bine face parte din programul încărcat şi instructiv al concediului. O va vedea, prin geam, trenul de Braşov de la acea oră trăgea pe linia a doua. Făcu rapid socoteala cât putea să-l coste cafeaua, biletul de tren, eventual... îi va lua şi ei unul?! Nici pomeneală, atât timp cât nu o invitase el... şi-apoi, nici nu era elegant, în sensul adânc al cuvântului, putea părea un exaltat, un aventurier...

2

Ce râs, însă, a doua zi! Ea sosi, singură, şi se dovedi că îşi luase bilet de clasa întâi şi el trebui să recunoască că îşi luase unul de-a doua. Explică că... în sfârşit, n-avea nicio importanţă, astfel încât călătoriră în vagoane diferite şi, după prima furie împotriva lui însuşi, se simţi mulţumit, făcuse o economie de vreo zece lei, unsprezece lei şi ceva, va trebui să se intereseze. Singurul pericol era ca ea să nu facă vreo cunoştinţă, acolo, în vagonul acela, aşa încât, la ieşire, pe peronul gării din Braşov, atât de aglomerat de obicei, el să fie pus în faţa unei situaţii neaşteptate... mai bine zis imposibile, de nerezolvat! Oricât ar fi fost ea, Lelia, de relaxată, nu putea merge cu doi bărbaţi deodată să-şi cumpere trotteri. Putea, în cazul cel mai rău, să-i dea celuilalt întâlnire pe deseară, ia să vedem, când pleacă ultimul tren spre Bucureşti?!... Prevăzător, avea o carte la el, Tella rămăsese acasă, bineînţeles, să nu uite să-i cumpere baterii şi, în tot timpul drumului, citi *Regii blestemaţi*, o carte plăcută şi instructivă, aşa că ridică mirat capul când intrară în Braşov.

Trebui să alerge după ea pe peron, prin atâta lume străină, printre saci, strigăte, derbedei, geamantane, acari, recruţi, stâlpi şi femei înfrigurate. O zări coborând din vagonul ei şi, în mod intenţionat, Grobei încetini paşii, aşteptând ca ea să se oprească, să se răsucească pe călcâie, să-l caute cu privirea, să-l aştepte etc. Aiurea, nici vorbă de toate astea! Ea sări, sprintenă ca o căprioară de pe scara vagonului, ajutată de un funcţionar foarte bine îmbrăcat (şi o clipă inima sa bătu ca o locomotivă!) şi, fără să se uite nici în stânga, nici în dreapta, se îndreptă, cu mersul ei uşor săltăreţ, spre ieşire. Pulpanele pardesiului îi fluturau, toţi bărbaţii de vârstă virilă întorceau capul şi Grobei se înroşi de mândrie şi de spaimă în acelaşi timp, grăbind subit pasul, fugind aproape, de teamă ca ea să nu-şi cumpere singură pantofii în după-amiaza aceea braşoveană. Dar ea mergea straşnic. Dumnezeule, forfecând din picioarele ei lungi, cu meşa ei de păr negru-albăstrie căzând din când în când, la intervale savante, cu buzele întredeschise.

Grobei produse oarecare impresie, alergând atât de dezlănţuit după duduia aceea înaltă, brunetă, care părea că aparţine tuturor, admiraţiei tuturor, în timp ce ea nu privea pe nimeni, cu ostentaţie pe nimeni, şi când el începu să păşească lângă ea, potrivindu-şi paşii, în goană, ea nici măcar nu întoarse capul. Oho, era mândră sau, mai bine zis, avea gustul spectacolului şi într-adevăr, câţiva se opriseră, un domn cu un început de burtă şi cu o geantă doldora şi un militar, un ofiţer de data aceasta, şi atunci Grobei începu să vorbească aferat, cu gesturi calme, potrivindu-şi mereu paşii, trăgând mereu cu coada ochiului la umărul ei, care se înălţa şi cobora deasupra umărului său, astfel că sfatul său ca ea să se ţină drept, după moda secolului în care trăiau, putea să fie şi în defavoarea lui.

Dar el era subţire şi putea părea mai înalt. Iar dacă la rândul lui se va ţine drept, cât mai drept, puteau părea ambii de aceeaşi înălţime. Ce umilinţă când trecea câte un hăndrălău mai înalt ca ea şi ea îi arunca o scurtă privire, oho, perfect decentă, ştia să se poarte în lume. În definitiv, el îşi avea programul său, cărţile lui, pe Tella şi toată autosupravegherea sa raţională. Vor cumpăra pantofii şi adio, *Good bye,* mister Chips, *a rivederla,* pam-pam! Îşi duse mâinile la spate şi astfel o însoţi prin vreo trei magazine uriaşe şi prăfoase. Reveniră apoi, cum era şi firesc, la primul magazin şi ea n-aşteptă ca el să achite bonul în valoare de 217,50 lei şi el îşi propuse s-o invite la o prăjitură. Îi plăcea, era o bună camaradă. La un moment dat, fără ostentaţie, el va trebui să-i dea de înţeles ori chiar să-i arate că avea la el câteva sute, cel puţin, plus carnetul CEC, bineînţeles, dar că, în ciuda atenţiei generale de care se bucura silueta ei subţire şi meşa ei neagră, el, nu-i aşa... Ea refuză cu dezinvoltură invitaţia sa deoarece o interesau unele vitrine cu confecţii, de pe bulevard, şi apoi voia să intre pentru o clipă, dacă nu-l deranjează, la Biserica Neagră. Grozav, îşi spuse el şi inima îi bătu, iată partea instructivă a lucrului, şi o privi cu recunoştinţă. Cine ştie, poate că se va îndrăgosti de ea (îi plăcea şi numele ei: Lelia-Haretina Crăiniceanu!), dacă, bineînţeles, ea va şti să ţină la distanţă, ca şi până acum, militarii, funcţionarii bine îmbrăcaţi şi hăndrălăii care mişună prin staţiuni, aproape în

orice serie, din păcate atât de plini de umor. Câte unul din ăştia îţi spune două bancuri de te prăpădeşti de râs şi apoi, pur şi simplu, îţi bagă mâna prin bluză şi te prinde direct de sân. El insistă, după aproape o oră de „vitrine" pe bulevard, în chestia cu prăjitura, dar ea răspunse distrată că vrea să intre la Consignaţie. El o aşteptă afară (el îi propuse asta) şi era cât p-aci să se întâmple ireparabilul: într-adevăr, după ce se plimbă un timp, plin de importanţă, prin faţa magazinului, aruncă o privire şi, cu inima bătând, o văzu stând de vorbă cu doi indivizi, rezemată de tejghea, râzând, aşa cum n-o văzuse râzând decât cu o seară înainte, în grupul acela în care plutise cu buzele întredeschise, aşa cum nu va râde niciodată cu el. Minutele trecură şi, ca şi pe peronul gării Braşov, ea păru că uitase că e cu cineva, cu el, adică. Lumea intra şi ieşea, Grobei privi a nu ştiu câta suta oară cele două şiraguri de chihlimbar, serviciul Rosenthal de ceai, ciobit şi fără sucrieră şi alte câteva articole pe care le aprecie plictisit. Dumnezeule, oare uitase cu desăvârşire de el? Privi la ceas. Era aproape ora nouăsprezece! Când mai mergeau la catedrală? De cofetărie nici vorbă, pierdeau trenul de şapte şi treizeci şi cinci pe care stabiliseră să-l ia pentru întoarcere, masa la cantină etc.! O panică măruntă puse stăpânire pe el. Iată ce înseamnă să te laşi târât într-o aventură, tocmai el, un ins atât de grav, cu timpul bine împărţit, cu un acut simţ al demnităţii. Demnitatea sa terfelită! Privi în jur, pe furiş. Bănuia oare cineva, ceva?!

Dacă voia să mai prindă trenul, ar fi trebuit să o ia la fugă chiar în clipa aceea spre staţia de troleibuz, lăsând totul baltă. Mai aruncă o privire înăuntru: fantastic, ea era în aceeaşi poziţie, rezemată de tejghea, râzând cu gura ei mare şi frumoasă, cei doi domni îi dădeau ocol, privindu-se încântaţi, rămăseseră aproape singuri în magazin. În sfârşit, ea ieşi singură şi păru uimită că-l vede. Grobei, după ce tuşi de câteva ori ca să-şi facă curaj, îi atrase atenţia asupra orei târzii, asupra trenului care... (Afurisit, se gândi el, va trebui să luăm un taxi, douăzeci de lei, cel puţin, iar la gară, în iureşul acela, evident, va trebui să se repeadă la casă, parcă auzea cum îi striga ea să ia două la a-ntâia, deci, dintr-un condei, o bătrână, bilanţul pe astăzi şi pe ce? Nimic palpabil, nimic angajant! Pfui!)

– Aha, trenul! spuse ea, oprindu-se în loc, de parcă şi-ar fi adus aminte de ceva, cât e ceasul?

Grobei se apleca cu respect asupra propriei sale încheieturi şi anunţă, cu exactitate şi măsură, timpul.

– Mai ai timp să prinzi trenul, spuse ea, uite, fugi, staţia de troleibuz e acolo... fugi!

– Bine, dar... cu dumneata cum rămâne... dumneavoastră nu vă întoarceţi în seara asta... şi altele de felul acesta, bolborosi el, confuz, total lamentabil.

Lelia îi explică pe jumătate întoarsă spre o vitrină că mai întârzia, mai avea câteva drumuri de făcut prin „urbe" (aşa spusese: prin urbe!) şi, văzând că o luminiţă se aprinsese în ochii săi albaştri, care, uneori, la anumite ceasuri ale zilei, erau transparenţi, de-a dreptul frumoşi, dar numai uneori, adăugă repede:

– Nu are rost, niciun rost să întârzii, să mă aştepţi, domnule! Eu, oricum, nu mă întorc cu trenul, nu sunt legată de oră; am întâlnit o cunoştinţă la Consignaţie, un medic din Sinaia, doctorul Frăţilă, posesor al unui Wartburg, care s-a oferit să mă conducă... în felul acesta... îţi mulţumesc pentru amabila companie, pe curând! şi îl expedie, plecând grăbită, cu mersul ei săltăreţ, de parcă ea s-ar fi grăbit la tren şi nu el. Ciudăţenii!

El prinse totuşi masa de seară la cantină şi, în felul acesta, ziua nu era total ratată. (În capul său, urui automat mica sa maşină de calculat şi, din câteva operaţii, scăzând invitaţia la cofetărie şi un bilet „de-a-ntâia", plus diferenţa la biletul lui, de la „a doua" la „a-ntâia", în jur de douăzeci, douăzeci şi doi, plus, cei zece, chiar unsprezece, diferenţa de la celălalt bilet... rotund, vreo patruzeci, sold debitor, puteau fi consideraţi şi astfel... e adevărat, cele două bilete „de-a doua", ale lui şi cele trei bilete de troleibuz, două la dus şi unul la întoarcere, erau deficitul acelei zile contabile, dar, oricum, îşi permisese o călătorie la Braşov, o plimbare de agrement... păcat că nu intraseră, măcar pentru câteva minute, în Biserica Neagră, ar fi putut trece totul la recuperat, la „instructiv"! Păcat!)

Ziua următoare n-o întâlni şi viaţa lui reintră în „normal". Sculatul de dimineaţă, o plimbare prin pădure, eventual în sus, spre Cotă, cu o carte în mână, cu Tella atârnând fidelă în partea stângă,

în scurta sa de fâş, căptuşită cu miel, o raită pe la bibliotecă, consultarea programului cultural pe acea zi, radiojurnalul de la zece şi douăsprezece, consultarea şi selectarea programelor radio şi tele, schimbarea cărţii, câteva fraze cu simpatica domnişoară Böhmler (cu picioarele ei groase, cu gleznele ei umflate, liniştitoare), plimbarea de o jumătate de oră prin centru, masa de la cantină etc. În fiecare zi, după propria sa deviză, cel puţin un eveniment instructiv, de ţinută informaţională: o expoziţie, o excursie având drept obiectiv vizionarea unor ruine, a unui muzeu, a unui oraş cu o anume semnificaţie istorică sau ştiinţifică (se organizau, aproape zilnic, astfel de excursii, în camioane sau chiar autobuze mai vechi, contra cinci lei, o sumă derizorie, şi Grobei vizită de două ori muzeul Caragiale din Ploieşti care, fapt ciudat, nu conţinea niciun obiect care să fi aparţinut scriitorului, deşi murise la începutul acestui secol, numai pentru că, nu-i aşa, costul excursiei, 5 lei, era ridicol de mic, de „avantajos“ şi autorităţile sindicale locale organizau mereu ba una, ba alta şi Grobei avea grijă să se afle într-un contact permanent cu aceste autorităţi.) Astfel, viaţa sa se liniştea treptat şi a doua zi, de când n-o mai văzuse, spre seară, după cantină, tânărul, cu Tella, în stânga, urcând încet străduţa care duce la mănăstire, aproape o şi uitase, savurând, trăgând în piept aerul curat, rece, fărâmiţând sub ghetele sale pojghiţa subţire, albă, de gheaţă a ochiurilor de apă de pe drumul de pădure. Deşi ne aflam la mijlocul lui ianuarie, era aproape cald. Cerul era acoperit şi reflecta, difuz, luminile oraşului. *City's lights.* Trecu încet de mănăstire şi intră în pădure. Era linişte şi Grobei scrută cu atenţie printre copaci. Puteau fi lupi, nu-i aşa, era iarnă, şi ei, înfometaţi, se puteau apropia de oraş. Se întoarse nu atât de frică, deşi, totuşi de frică. Mai bine zis, din prudenţă, o frică înţeleaptă sau cum să-i spunem? Nu era prudenţa mama înţelepciunii? Ei bine, nu urma decât să se nască fiica, acum, deci înţelepciunea...

Coborî pe o stradă în pantă, trecu pe lângă vila Economatului şi continuă să coboare. Tella, din stânga, în cea mai bună formă, lăsa să-i scape trilurile unei melodii de muzică uşoară românească, ultimul succes al anului, locul întâi în topul anului scurs. Paşii săi

tropăiau liniştitor pe pietrele drumului şi uitase de ea. O aventură ca oricare alta. Evident, nu putea lupta cu doctori şi ingineri, el, un simplu merceolog. Mai ales proprietari de „Wartburg 1000 de lux". Inşii ăştia mereu relaxaţi, cu cămăşi de poplin, cu pantofi de 300, care, nici una, nici alta, te invită la bar sau la un drum la Cotă. Şi, în majoritatea cazurilor, fiecare dintre „ei" cunoaşte pe cineva din Bucureşti, şi nu aşa, pe oricine, ci o vedetă de la estradă (Puiu Călinescu, de exemplu, de la care îţi arată o fotografie cu joben şi cu o dedicaţie scrisă la o oră înaintată a nopţii), din fotbal (iată, această busolă-breloc i-a adus-o Apolzan sau Zavoda II din Maroc sau aşa ceva), din literatură („gluma asta o ştiu de la Guţă Băieşu"), de la televiziune etc., şi cum dracu', cu astfel de fleacuri importante, să nu devii fermecător. Oricum, cel care te invită la un Campari, pe taburetele înalte de la bar, de la Cotă sau de-aiurea, e cineva cu legături misterioase, cineva care, ajungând acolo în Bucureşti, să zicem, poate da câteva telefoane foarte şugubeţe, he, he! Grobei înghiţi în sec şi un inel dur îi încercui o clipă inima. Iată o lume din care el va fi exclus, o lume pentru care el nu era făcut, căreia nu-i prindea „tonul", sau poate nu-i aşa, era mereu o eroare de ordinul fracţiunilor, de ordinul sutimilor care-l separa de această lume, o eroare infimă, însă încăpăţânată, tiranică, mai greu de trecut decât o prăpastie. Frumoasele, picturalele prăpăstii!

A doua seară, ieşind din pădure (în seara aceea nu simţise lupii), cobora pe acelaşi drum, bocănind cu ghetele sale pe şoseaua puternic înclinată. Cerul răsfrângea luminile oraşului. O incidenţă de o miime, de o sutime de miime, mai frumoasă decât o prăpastie elveţiană. Frumoasele crevase! Era inutil, total inutil, prosteşte de inutil, să încerce să sară peste această prăpastie făcută din nu ştiu câţi microni. Va merge de-a lungul ei, întreaga viaţă, cuminte, aproape înţelept, cu Tella lui în stânga, cu sentimentul datoriei împlinite, de-a lungul ispitei care se răsfăţa peste acea infimă linie, aproape abstractă, de oţel, dincolo de care se aflau Lelii cu picioarele lungi, cu buzele subţiri şi întredeschise, doctori Frăţilă cu Wartburguri de lux, inşi cu brelocuri şi batiste sau autografe cu monografe şi paragrafe de la vedete din lumea estradei şi a fotbalului, acest monstru sacru (*monstre sacre*) al secolului nostru,

transatlantice, un Boeing sau un Jumbo-jet cu 245 de locuri, plaja de la Saint-Tropez, Croisetta Cannes-ului, acul cu cravată cu o unică perlă al lui Aznavour şi altele. El, Grobei Traian-Liviu, rămânea în lumea lui, a vitrinelor prăfuite, a concediilor prin sindicate cu preţ redus, a excursiilor totdeauna utilitare dintr-un punct de vedere mai înalt, a idealurilor sale ce constau dintr-un costum de haine, un televizor cu piese japoneze, o carte plăcută şi instructivă... un film plăcut şi instructiv... o cunoştinţă plăcută şi instructivă... idealurile sale trebuiau să fie instructive, comode (într-un sens mai înalte, evident!) şi instructive. O excursie în străinătate, în Cehoslovacia, de pildă, sau în Polonia, o, dacă s-ar putea o dată în Polonia, unde auzise atâtea despre Cracovia, castelul Teutonilor de la Marienburg, din secolul al XII-lea, castelul Vavel, Belvedere, de lângă Varşovia, unde se găsea portretul Mariei Waleswska... iată ceva ce putea fi foarte instructiv. Serile sale singuratice puteau părea cuiva posomorâte, cu conserva sa de crap, de 6 lei, cu o jumătate de pâine albă şi un pahar de vin „alb, superior", cu Tella lui (prin care susura uneori *Concertul nr. 2 în Si,* al lui Brahms sau *Partita nr. 2 pentru vioară solo* cu Szeryng), o, şi visa şi un aparat stabil de radio, el, atât de puţin stabil, în sensul că trebuia să călătorească atât de mult în interes de serviciu. Şi un disc cu Beatles. Nu avea încă un pick-up personal, dar avea deja, de pe acum, o frumoasă colecţie de discuri, aproape 20. Şi o mică bibliotecă personală, conform devizei pe care o citise odată, ilustrată pe nişte diapozitive într-un mijloc de transport în comun bucureştean: „Cumpărând astăzi o carte... mâine încă una... ajungi să-ţi formezi pe nesimţite o bibliotecă personală!" Acest: „pe nesimţite" şi „bibliotecă personală" îl încurajau, îl încurajaseră de-a lungul vremii, în singurătatea sa, de care nu era mândru, de care nu era însă nici întristat. De ce trebuie singurătatea să întristeze pe cineva? Singurătatea nu este antropofagă, singurătatea nu este contagioasă, este însă de multe ori falsă. A lui, de exemplu, era falsă. Dar el nu făcea nimic, sau aproape nimic, ca să împrăştie această măruntă confuzie, această măruntă calomnie, pentru că, nu ştiu cum dracu', simţea că această calomnie îl apăra. Femeile? Dar femeile ce rost aveau în viaţa lui, ce rost le putea el găsi, unul

comod şi instructiv, util dulce? Nu trebuia, înainte de orice, să intre în panică. Acesta e primul lucru care îndepărtează femeile, pe acesta îl simt de la distanţă: panica miroase, asta o ştia de la tatăl său, fie iertat. Va veni şi rândul lor, va veni de la sine, el le aştepta în liniştea sa fals-posomorâtă, el nu era nici cast, nici misogin, cum auzise că spusese despre el tâmpitul ăla de Tică Belcea. Misogin? Ce prostie! Pentru asta trebuia vocaţie, pentru asta trebuia talent, probabil. Probabil că Tică Belcea spusese acel lucru urât despre el numai din plăcerea de a se mândri cu un cuvânt pe care nu-l cunoşteau mulţi, pe care el, Grobei, *întâmplător,* îl cunoştea. Şi faptul că înţelese imediat despre ce era vorba îi făcu mai mult bine decât amărăciunea cu care ar fi trebuit să primească acea insultă. Va răbda însă, până va primi gradaţia promisă, oricum după doi ani şi ceva de răbdare şi muncă, 125 nu-i aşa, nu-s un fleac, oricum, dintr-un condei, discurile pe o lună, sau două cravate sau trei abonamente la... ia uite, ce veseli sunt ăştia! Petrec cu fereastra deschisă!

Grobei se opri în loc, deoarece auzi cuvântul Lelia, strigat în vila de vis-à-vis. – Lelia, nu sta în geam, că ai să răceşti! O siluetă feminină se mişcă şi se îndepărtă de geamul deschis. Grobei rămase priponit în loc, cu inima sa civilă bătând: fusese ea, într-adevăr, la geamul acela stătuse ea! De ce nu putuse el trece cu câteva minute mai devreme, ar fi salutat-o: – Ia uite, ce surpriză, domnule Grobei! Unde mergeţi?! – A, nu, câţiva paşi, e plimbarea mea favorită de seară... – Nu mai spune, ia uite, te plimbi singur, aşa, în fiecare seară?!

– Dar de ce, e foarte plăcut şi instructiv, în acelaşi timp. Privesc stelele, admir firmamentul... – Ia uite, te pricepi, cunoşti stelele, ia arată-mi şi mie. Orionul sau Casiopeea... sau... – Ia uite cum străluceşte Steaua polară, în jurul ei ne învârtim cu toţii, vezi ce curajoasă e?! – Formidabil, domnule! – O să răceşti stând în geam, e frig!

– A, nu, vreau să iau puţin aer curat, sunt puţin obosită de tămbălăul de dincolo, am dansat două ore în şir, nu vezi, sunt lac de apă, uite, aici la gât... stai o clipă să-mi aduc un şal!

Cineva veni (nu era ea) şi trânti geamul. Grobei îşi văzu de drum. Poc-poc, lovea el cu bastonul său de munte, cumpărat cu

un an în urmă de la Poiana Braşov, tot cu prilejul unei excursii, de la Slănic, poc-poc, oameni buni, dormiţi în pace, mâine vă aşteaptă o nouă zi de muncă, o nouă etapă în viaţa dumneavoastră. Ziua de mâine va fi o zi de răscruce, o cotitură, o zi ca oricare alta, în eroismul vieţii cotidiene. Dormiţi în pace, funcţionari, vilegiaturişti, vânzători, şoferi şi controlori, gospodine, membre ale comitetului de stradă şi ale comitetului de bloc. Tuturor vă trimit salutul meu înflăcărat.

A doua zi, o zări în parc, pe o bancă, exact ca prima oară. Era însă cu cineva, un bărbat, o femeie? Era o femeie, şi Grobei, după ce se codi puţin, se apropie, „să fie văzut". Să vadă şi să fie văzut! Nu avea ce să piardă, séjour-ul său se apropia de sfârşit, iată coastele familiare, apele teritoriale, nicio aventură nu mai era posibilă, exoticul se retrăsese în sfârşit în dosul panourilor pictate pe care le poartă cu ei fotografii ambulanţi, din staţiunile mai importante. Un evantai, doriţi cumva şi un evantai? Bine, dar drept cine mă iei dumneata, unde ai mai văzut bărbat cu evantai?! Ei, de ce, pentru o poză de carnaval, merge... o să râdeţi la iarnă, când o să luaţi prima, împreună cu prietenii! Nu, prefer cu bastonul meu, îmi place naturalul, piatra, lemnul, mătasea, cerul, cornul, lemnul... Aţi mai spus o dată, vă repetaţi! – Ia uite, ha, ha, ce curios! Vezi că scaunul ăsta se cam clatină... n-ai un capac de bere...?

În sfârşit, prietena plecă şi Lelia se ridică şi ea în picioare, dar nu se mişcă de lângă bancă. Cu capul aplecat uşor pe spate, cu ochii închişi, cu buzele întredeschise, părea să caute soarele firav cu gura, părea că... Grobei se apropia în mare grabă, măturând totul în cale, cu inima bătând ca o locomotivă cu aburi şase plus doi. Ajuns lângă ea, spuse repede ceva, înghiţind mereu aer şi ea îl ascultă fară să deschidă imediat ochii. Ce frumoasă era, deşi puţin adusă de spate. Ia uite, ăştia sunt chiar pantofii... pantofii aceia, al căror naş, cum s-ar spune, a fost chiar el...

– Vrei să stăm puţin pe bancă? îl întrebă ea, cu o voce caldă, afectată, de parcă i-ar fi cerut o mare favoare.

– Cum să nu, daţi-mi voie să şterg cu batista...

– Haide, lasă, am stat aici adineaori, locul trebuie să fie cald încă...

– Cine era prietena dumneavoastră? N-o cheamă cumva Măgureanu?

– Nu... răspunse ea, nu prea convinsă şi îşi întoarse capul după soare (ce bluză frumoasă de mătase şi cordonul ăsta de piele e străin, e cu siguranţă străin)... e Stela Hodoş, o ştii? E din Ploieşti, o cunosc de anul trecut... mă plictiseşte cu divorţul ei! Îl prinde mereu pe bărbat-su în diverse posturi, cu martori, beat, cu femei etcaetera, o fiinţă foarte agasantă. Încă nu s-a hotărât să divorţeze şi are o plăcere de a-l umili pe el...

– Ai fost vreodată măritată? o întrebă el protector.

– Nu... răspunse ea puţin şocată, arăt eu ca o femeie divorţată?!

– Dar nici ca fată bătrână nu arăţi! spuse Grobei şi râse primul, arătându-şi dinţii groşi, puţin îngălbeniţi. Lelia râse şi ea, lăsându-şi capul pe spate. Ce-ar fi să-i spun că sunt îndrăgostit de ea? gândi el în timp ce îşi ţinea, foarte relaxată, genunchiul drept ridicat, ţinut în palme, dar nu, nu e o frază de efect. Oricum, nu acum, înainte de masă. Dacă acceptă să luăm masa în aceeaşi serie, atunci... numai că trebuie s-o spun foarte degajat, aşa cum vorbeşti cu croitorul tău sau cu un furnizor de mâna a doua. Ca o chestie care mă plictiseşte, aşa, ca o boală de piele.

3

Luară masa în aceeaşi serie, la aceeaşi masă. Era ceva, nu? La început ea îl refuză, evident, apoi, nu ştiu cum, fără să se întâmple nimic în lumea fenomenală, cu una dintre acele treceri lente şi bruşte în acelaşi timp, după care puteai s-o recunoşti, ea acceptă. Era ceva care o plictisea la tânărul Grobei (evident cu câţiva centimetri mai scund decât ea), dar era şi ceva, *même temps,* care o lăsa indiferentă, ceva care „o lăsa absentă“. Şi acest lucru se pare că era o calitate, pentru că o convinse. Ea trăia într-o anume absenţă, se simţea bine în ea, se retrăgea, dacă e posibil aşa ceva, din preajma oamenilor şi se refugia în nori, într-o rază minusculă de soare în care prindea, încântată, să plutească, regina infraorganismelor

din acea emisie energetică, se putea retrage în muzică (dacă nu era prea gravă, prea rece!), într-o floare, una dintre acele flori de câmp modeste, anonime, căreia îi smulgea petalele visătoare, aşa cum alţii smulg aripile unei insecte. Uneori, revenea din acele „absenţe" ale ei, care „pulsau" şi, regăsindu-l pe Grobei, cu întreaga sa ființă descărnată, cu fața sa osoasă, prelungă, cu nasul, e drept, roman, cu ochii spălăciți, nu se indispunea. Cel mult se plictisea o secundă (sărmanul, era atât de lipsit de prestanţă, de umor), aşa, ca o pisică mare, căsca fară jenă, excitant, mişcându-şi coapsele (aşa i se părea lui), apoi zâmbea dinlăuntrul ei, fară efort, fară motiv. Ce zâmbet absent, binefăcător!

Sosind în după-amiaza aceea acasă, Grobei fluiera încet, binedispus. Renunță la plimbarea sa de după masă (tocana de mazăre fusese prea grasă şi îşi simţea stomacul ca un boţ cu zer atârnat de tavanul vreunei târle să se scurgă), şi abia aştepta să ajungă în camera sa, să se întindă pe priciul său şi să savureze noul program radio-tele pe care-l cumpărase la chioşc. Camera sa, pe care o împărţea cu un bucureştean, un om de vreo 55, nea Tomiţă, maistru la nu ştiu ce uzină, era întoarsă cu susul în jos şi de-a lungul pereților plutea un infernal miros de gazolină: nea Tomiţă freca din nou podelele, o treabă care îl făcea foarte voios, de două ori pe săptămână, şi pe care nu i-o cerea nimeni. Grobei privi bănuitor peste tot, apoi îşi scoase un scaun pe culoar, îşi scoase briceagul şi începu să-şi taie programul şi să-l citească, să-l descifreze, cu un creion roşu în mână, scoțând mărunte sunete de încântare sau polemizând, mereu cu voce tare, cu „tâmpiţii" care îl editaseră. Camera pe care o ocupa la vila Mistreţul II avea patru paturi, dar numai două erau ocupate. Nea Tomiţă sosise cu o jumătate de zi înaintea lui (cu zece zile în urmă, aproape), frecase straşnic podelele cu gazolină, mutase aproape tot mobilierul din loc, îşi alesese un pat şi păru uimit (binevoitor uimit) când îl văzu intrând, lovind uşa cu geamantanul său mare, de carton, legat cu o curea veritabilă, de piele, pe care mulţi netoţi încercaseră să i-o fure. Grobei se instală lângă geam, lăsând un pat între el şi nea Tomiţă şi trebui să răspundă la întrebările bucureşteanului care declară, încântat, că făcuse armata la Caransebeş, la 5 Roşiori.

Din clipa aceea, Grobei era ca şi înfiat şi cei doi împărţiră tot ce aveau. Tella bănăţeanului, tacâmurile bucureşteanului, cum se întâmplă, o foarfecă de unghii de picioare (Grobei avea una specială, cu arc, Solingen, rămasă de la biet tatăl său), esenţă de ceai, nea Tomiţă împărţea vesel cu el un cozonac uriaş cu nucă pe care-l adusese de acasă şi care ţinu aproape tot séjour-ul. Era uscat, gata uscat, cum spunea el, zâmbind pe sub mustăcioara sa subţire, şi maistrul avea capacitatea de a-l tăia în felii foarte subţiri ca de sticlă şi felia aceea, aproape muzicală, i-o aducea la pat, i-o aşeza pe noptieră, într-o fărfurioară groasă, cu chenar albastru, cu iniţialele MMPS şi nicio fărâmitură nu se pierdea. Când Grobei se trezea din somnul său „sfânt" de după-amiază, nu prea lung, însă teribil de odihnitor, întindea maşinalmente mâna şi pipăia după farfurioara aceea groasă şi strâmbă pe care vechiul Minister al Muncii îşi gravase iniţialele sale albastre şi începea să ronţăie felia muzicală, iar nea Tomiţă izbucnea în hohote bonome de râs. Dimineaţa, însă, era mai greu de suportat. Maistrul se trezea puţin după ora cinci (niciodată după cinci şi jumătate), aprindea lumina, se instala în faţa chiuvetei care se afla în cameră şi se spăla şi se bărbierea cam vreo jumătate de oră, cu aproximaţie până la zece minute înainte de şase. Se posta răscrăcărat uşor pe petecul de linoleum din faţa chiuvetei şi se privea în oglinda făcută din sticlă proastă, cu gura larg deschisă, inspectându-şi măselele, scoţând un fel de geamăt foarte trist. Apoi se bărbierea. Apoi se spăla, tuşind, scuipând, fornăind, înecându-se de plăcere, horcăind, pufnind pe nasul său gros, cârâind, liorpăind, şuierând, târnosind, sforăind bineînţeles, aruncându-şi pumni de apă la subsuoară, frecându-şi cu plăcere muşchii lungi, slăbiţi de începutul bătrâneţii şi de o hrană veşnic inconsistentă, muşchii fără pic de grăsime. Se ştergea apoi cu prosopul său subţiat şi aproape totdeauna când îşi curăţa urechile, se întorcea şi-l privea. În clipa aceea, Grobei trăia fără greş senzaţia că era soţia acelui ins înalt, gol şi păros, din faţa chiuvetei şi nea Tomiţă îl privea cu o veselie inexplicabilă altfel. În numai câteva zile Grobei ajunsese să-l cunoască nu numai perfect, în toate măruntele sale reacţii şi posturi, dar, şi în asta consta poate cea mai puternică dovadă că devenise soţia, femeia

maistrului, ştia cu precizie şi ce avea celălalt de gând să facă în următoarea jumătate de minut, ce-l enerva şi ce nu, într-un anumit moment, toate piesele garderobei sale, primenelile mai ales, privirea sa se ascuţise într-atât încât putea observa când se slăbea unul dintre nasturii numeroşi ai izmenelor lui nea Tomiţă, când trebuia cârpit unul dintre ciorapii cu care umbla celălalt de colo-colo (Tomiţă umbla mereu în ciorapi, ciorapi de „interior", cum îi zicea), când urma să se apuce să-şi văcsuiască ghetele, unica sa pereche de bocanci care sclipea plină de suferinţă. Uneori îşi făceau program împreună, Grobei îl invita la câte un film, unde maistrul intra binevoitor, mormăind că trebuie să fie o peliculă pe care o văzuse deja, la plimbări în aer liber era însă neîntrecut. Venise de acasă cu o provizie serioasă de usturoi, pătrunjel, ţelină, carote, arpagic, pe unele le instalase la geam în ghivece cu pământ şi când camera lor nu plutea în mirosul de gazolină, plutea în cel de usturoi.

– De-ai şti ce sănătos e! spunea de fiecare dată Tomiţă, nemulţumit că celălalt nu se apropia de căpăţânile sale simpatice ca nişte corăbioare, înşirate pe masă în faţa sa. Suferea că e singur şi Grobei îi cumpără câteva cărţi poştale ilustrate, cu timbru cu tot şi Tomiţă se apucă zilnic să scrie „celeilalte" soţii ale sale. Gemea când scria, mişcând masa fragilă şi serile lor treceau astfel calde, cu Tella susurând acolo pe zidul de care era atârnată, cu *Regii blestemaţi* ce ajunseră la volumul doi, o carte pe care făcea să o citeşti, aflai atâtea amănunte istorice, or, ce poate fi mai instructiv decât istoria Franţei?! Nea Tomiţă urma să moară peste doi-trei ani de un cancer pulmonar, dar el nu va dramatiza prea mult situaţia, nu mai mult decât ar fi avut o congestie sau chiar o bronşită rebelă. Va muri în mijlocul grădiniţei sale de acasă, cu nevasta sa dolofană spălând nu ştiu ce, uitând perfect silueta subţire, descărnată, tulbure, a tinerelului din Banat, care se refugiase în timpul războiului, merceolog la nu ştiu care cooperativă locală, o profesiune care, nu se ştie de ce, îi impusese. Cei doi tovarăşi de cameră se dispreţuiseră reciproc cu o familiaritate care îi unise: avuseseră amândoi nevoie unul de altul, se folosiseră unul de altul ca de un prosop, ca de o vajnică perie de ghete (cum nu se mai fabrică astăzi!), ca de clanţa unei uşi, bine dată cu Sidol. Clanţa aceea

subţiată, de alamă, familiară, pe care o regăseşti atât de repede, cu un suspin de uşurare, pe întuneric, ciocul acela de pelican cu care te înţelegi atât de repede, clanţa aceea care joacă uşor, blazonul unei uşi care ea însăşi joacă uşor, într-o casă, într-o vilă veche, naţionalizată, cum spusese în prima zi nea Tomiţă, când se cunoscuseră: – Cine o fi plângând, mă, după casa asta?!

Erau prieteni, în adevăratul înţeles al cuvântului, şi pentru acest lucru Grobei îi ascunse perfect aventura cu Lelia, deşi maistrul îl supsona mereu de vreo încurcătură cu putorile, cum spunea el, din staţiune şi chiar îl îndemna la aceasta, lovindu-l binevoitor cu palma sa mare, grea, tăbăcită şi impregnată de fontă. El însuşi, Tomiţă, îi povestise cum se lăsase dus de una, şi-i plătise două sticle de bere şi doi mici, dar refuzase să meargă mai departe, să nu se garnisească cu te miri ce sculament. Era bondoacă, mai bondoacă decât nevastă-sa, e drept, mai tânără, şi îi plăcea că avea „curu' jos“. Nu ieşi însă nimic din toată afacerea, pentru că lui nu-i plăcea să bea, se dezvăţase de băutură şi toată treaba asta are nevoie de „lubrifiant“, de „ulei de pe la închieturi“. Încheieturile iubirii?! „I-ar fi plăcut s-o purcelească“, admise el, fără părere de rău şi îl învăţa pe Grobei să bea, altfel nu va avea succes. Două sticle de bere, pe seară, sau un sfert de ţuică, măcar acum, în concediu. Femeile te miros, spunea el, femeile adevărate. Şi erau peste tot, umblau peste tot femei adevărate. Când le vedea, foind de colo-colo, în puloverele lor croşetate, în pantalonii care le crăpau pe fese, cu picioruşele mici vârâte în sandalele de vară, pe unde se strecura zăpada, dar ele nu crâcneau, vesele din orice, fără să se plângă prea mult când vreun derbedeu le strivea mutra cu un bulgăre îngheţat, i se încălzea inima, îşi aducea aminte de altădată. Mai ales astea mici, cu fundul dolofan, plesnind în stofe, cu genunchii rotunzi ca o bilă de popice, cu ţâţele lor dulci, cu mirosul lor de iepe transpirate. – Hă, hă, hă, ho, ho, ho! râdea nea Tomiţă şi îl lovea peste umeri pe studiosul Grobei, ce încercuia cu roşu în programul său, uimit că tinerelul e atât de darnic cu anii săi. De ce nu ieşea să ardă una, aşa, iute, peste poponeaţa vreuneia dintre iepele acelea dulci, care se auzeau chicotind de aici, de la fereastră, de ce nu cobora repede să-şi facă datoria?! Tomiţă îl privea cu

reproş prietenesc, dar şi cu mulţumire că celălalt era cam prostănac şi el, la vremea lui, fusese mai isteţ. Apoi îi povestea cum dusese într-un rând două puicuţe deodată la cameră, la fostul hotel Rex, ehe, pe vremea aceea lucrurile astea mergeau de la sine. Erau două blonde dolofane, curăţele, el luase băutură şi stătuseră toată dimineaţa în cameră. Erau tinere, dar ştiau ce se cuvine, pentru banii lui fusese prea bine servit, îl spălaseră cu grijă amândouă, şi la început şi la sfârşit, îl răsfăţaseră, îl iubiseră, se lăsaseră în voia lui, aşa cum trebuie, apoi, în linişte, fumaseră o ţigară, cât timp el, obosit de drăgălăşeniile lor, aţipise o jumătate de oră. Parcă erau surori, aşa de bine se potriveau şi, la sfârşit, el le mângâie pe cap şi le spuse o porcărie blândă, caldă şi ele chicotiră uşor, cu un fel de respect. Se despărţiră, într-adevăr, în cele mai bune condiţii, el nu le mai revăzu, îi mărturisi lui Grobei, care îl asculta aţâţat, cu gura uşor întredeschisă, dar se gândea uneori la ele cu o anume afecţiune, ar fi putut fi unchiul lor, aşa, un unchi după mamă, he, he. Tomiţă povestea frumos, fără nimic urât, vulgar, vulgari erau ochii spălăciţi ai lui Grobei, ascultându-l. Erau cu adevărat prieteni, aveau uneori nevoie unul de altul, aşa cum ai nevoie de un obiect care te aşteaptă pe întuneric, supus, loial, şi Grobei, funcţionarul, nu povesti nimic despre Lelia deoarece totul era atât de neepic, el însuşi în toată istoria atât de puţin glorios. Ei, da, să iei, să culegi două puicuţe de-astea, în sandale, cu pulpele groase strânse în pantalonii subţiri, cu sânii mari ce abia aşteptau să alăpteze pe unul sau pe altul, să le duci sus pe Vârful cu Dor, să te rostogoleşti cu ele prin zăpadă, după o jumătate de ţuică fiartă cu piper, sau să le îngrămădeşti în sala întunecată de cinematograf, făcând cu ochiul, complice, militarilor şi muhaialelor care te urmăresc cu privirea mijită batjocoritor, ei da, asta ar fi fost o treabă... asta se putea povesti! S-o iei pe una din astea, bondoacă sau deşirată, aşa, cu ochii trişti şi să-i cumperi o bluză de la artizanat, sau o brăţară de lemn în care sunt încrustaţi Peleşul şi doi brazi, sau nişte papuci „de interior“, roşii, cu pompon mătăsos pe care să i-l plimbi sub nas, făcând-o să chicotească, ei da, asta era ceva care se putea povesti! Sau să-i croieşti una peste buci, să-i rupi, aşa, în joacă, nasturii de la bluză, lăsând-o, furioasă, să-i adune de pe jos,

plimbându-ţi privirea peste crupa ei înfometată, cedând-o prietenului tău, cu care ai băut aseară o bere leşinată la Dihorul şi făcându-ţi plăcere reală, bărbătească, văzându-i cum se leagănă braţ la braţ prin staţia de taxiuri sau prin faţa miliţiei. – Mergeţi diseară la Casa de Cultură? E conferinţă cu dans... poate venim şi noi... hai, bă, că vine toată gaşca, vine şi Relu cu piţipoanca lui, e lipăială mare!... Şi derbedeii râd cu atâta candoare, singura, adevărata candoare, în brutalitatea lor stângace, dezarmată. Lelia îi permisese, e adevărat, s-o însoţească, împreună cu prietenii ei, a doua zi, sus, la cabană (– Ai fost vreodată sus, la cabană?! – Nu, nu, minţise el, grăbit, de teamă să nu fie lăsat acasă, la programul lui), dar putea el să se laude, oare, cu această invitaţie? Nea Tomiţă l-ar fi mirosit imediat şi l-ar fi dispreţuit cu şi mai multă căldură. Ce se va întâmpla acolo sus? Nimic bun, cu siguranţă, nimic încurajator! Grobei, un tânăr cu atâta demnitate, în mijlocul acelor mânji, a acelor derbedei cu cravate de care Lelia, de ce oare, Dumnezeule, se lăsa acompaniată, în mijlocul hergheliei aceleia care va tropoti pe loc, îmbrâncindu-l, dându-l la o parte ca pe un pai, râzând de el gros şi-apoi uitându-l, iar ea, cu siguranţă, îi va lua apărarea... da, da, ea îi va lua apărarea şi totul va fi bine, vor bea ţuică fiartă şi apoi se vor rostogoli la vale, pe zăpada îngheţată...

...Unul dintre ei, pe care Lelia îl urmărea înfiorată, cu buzele veşnic întredeschise, îşi trase cuşma pe cap, îşi strânse bine scurta pe corp şi se rostogoli frumuşel, ca un sul, pe panta de gheaţă a Vârfului cu Dor. Prietena ei, cea cu ciorapii trei sferturi şi cu genunchii eroici, roşii, care răspundea la numele de Tuţi (era din Turnu-Severin), împingea băieţii ca pe nişte buşteni şi aceştia, politicoşi, se făceau, se lăsau chiar să cadă şi ele strigau, excitate, pentru că rămâneau în picioare. (Mai era una cu ei, o fată foarte frumoasă, cu faţa acoperită de coşuri.) Domnii erau ingineri, unul era student la medicină, înalt, frumos, cu ochelari, Gelu. De familie foarte bună, avea unghiile prelungi, trandafirii, curate, o autoritate înnăscută, cea cu coşuri se uita la el ca la o capodoperă a naturii deşi era mai mare cu trei ani ca el. Tuţi însă era sufletul petrecerii. Ar fi vrut s-o aibă soră, ar fi vrut să fie prieten cu ea, o simplă prietenie, atât. Vorbea, râdea, îi îmbrâncea pe toţi, o dată îi făcuse

favorul şi îl îmbrâncise şi pe el, dar Grobei, ca un prost, nu ştiuse să cadă. Se întoarseră din nou la cabană şi liorpăiră o ciorbă babană la care li se servise ardei iute, murat, care îi făcu să mugească. La patru jumate cobora ultimul teleferic şi Gelu (fiu de doctor din Constanţa, domn până în vârful unghiilor) propuse, în bătaie de joc, să rămână peste noapte acolo. Nu erau decât lotul de schi şi încă două perechi, vorbise cu responsabilul, băieţii din lot aveau nişte benzi grozave, Louis Prima şi Bellafonte, or să se aiurească... Izbucniră ţipete de uimire şi de proteste încântate, lui Grobei îi bătu inima tic-tic, cum aşa, să rămână aici sus, la 2000 de metri, masa de seară, o grămadă de cheltuieli în plus, n-avea pijamaua la el, trebuia să ridice un colet de la poştă... rămaseră cu toţii, dansară ca nebunii de se zgudui cabana, twist şi shake, Grobei însuşi dansă, cu mult talent, fu aplaudat, o dată. Cel mai bine se potrivea cu fata cu furunculi, studentă la arhitectură, Alice, tatăl ei fusese criminal de război, o casă foarte sclifosită. Ieşiră apoi, suind vârful sub lumina lunii, ceva ameţitor. Grobei păşea în stânga Leliei şi, la un moment dat, ea îl prinse de mână. Formidabil, s-ar putea să se îndrăgostească de fata asta! Apoi, însă, tâmpitul de Garabet (cel cu cuşma care se rostogolise ca un sul) o împinse, ea căzu şi el se aruncă în urma ei, parcă s-ar fi aruncat în apă. Se pierdură amândoi în întunericul care îi înconjura, Lelia ţipând fals, deznădăjduită, aşa cum râdea fals, aşa cum ofta fals, aşa cum respira fals, aşa cum se înroşea fals şi reveniră amândoi după destul de multă vreme, în timp ce li se strigau cele mai îmbărbătătoare şi ironice zeflemeli. Stelele sclipeau fantastic, era parcă o călătorie în cosmos. Lelia avea obrajii roşii, respiraţia aţâţată, cu buzele întredeschise, îl prinse din nou de mână pe Grobei şi îi şopti: – Hai să ne întoarcem... numai noi doi!...

Se despărţiră de ceilalţi şi se întoarseră la cabană. Pe drum, ea fu foarte afectuoasă, îl lăsă s-o sărute în două rânduri şi el făcu în aşa fel încât să se afle de fiecare dată pe un toc ceva mai înalt decât ea, ca s-o domine, Grobei era emoţionat, era dispus să se îndrăgostească de ea, iată ceva care nu se putea povesti. Ciudat, cum ajunseră la cabană, ea deveni brusc absentă, în felul ei, fals. Când se întoarse gaşca, însă, privirea îi învie şi tot Tuţi, bineînţeles,

propuse să urce în camerele lor, apropiate (băieţii opriseră una, uriaşă, de zece paturi, goală, fetele alta), băură dintr-o sticlă de rom şi dansară printre paturile de fier la un mic tranzistor, la lumina lunii care pătrundea prin gemuleţe, gemând. Deşi Garabet se arătase atât de grosolan cu ea (ea se şi julise la genunchi, îi arătase lui aceasta de cum se întoarseră şi el o spălase pe genunchi cu restul de vodcă dintr-o sticlă, cu gesturi ferme, protectoare, absolut bărbăteşti şi Lelia suspinase mulţumită), acum dansa cu el, strâns, printre paturi, cu figura ei fals-îmbufnată, de parcă ar „fi trebuit să facă asta“ şi Grobei îi urmărea, căutând să pară relaxat, băiat de viaţă. Deşi întuneric, el vedea bine cum o pipăia handralăul de Garabet şi ea gemea încet, ca s-o audă el, Grobei, să-şi dea seama că îndeplineşte o simplă obligaţie. Fantastic, când se uită mai bine o dată, văzu că namila aceea îi descheie bluza! Dumnezeule, ce lună! Tuţi stătea la geamul deschis şi privea afară şi Gelu o ţinea de după umeri. Grobei era aşezat pe marginea patului, lângă Alice, cea cu coşuri, care avea însă un trup mai frumos decât ea, încercă să o mângâie pe sâni, dar cealaltă nu se lăsă, apoi o sărută, dar nu reuşi decât o singură dată. Alice nu era în apele ei şi atunci tânărul îi povesti un film, un lucru pe care ea îl acceptă. Lelia cu Garabet dispărură, apoi, după câteva minute Grobei o auzi pe Tuţi strigând la ei, de la geam. Se închise şi geamul, fetele plecară la ele în cameră, băieţii băură restul de rom. Garabet apăru într-un târziu şi fu foarte prietenos cu el, aveau paturile apropiate, vorbiră pe şoptite încă o jumătate de oră după ce ceilalţi adormiseră, ce ciudat, omul acesta era teribil de delicat. Lucra în ministerul construcţiilor de maşini, sau aşa ceva, avea un FIAT şi fusese de două ori în străinătate. Era însurat, un lucru pe care i-l încredinţă doar lui, avea o fetiţă, Carmen, o bomboană, singura lui aliată împotriva întregii familii, făcuse întreaga facultate întreţinându-se singur, un an întreg cărase cărămizi şi var cu roaba. Era un *self-made-man*. Scoase, după ce aruncă ultimul chiştoc, o sticlă plată, la „purtător“, de whisky, de o litră, şi „traseră“ împreună câte două duşti. Luna dispăruse în dosul cabanei, cosmosul mormăia în jurul muntelui îngheţat, ca o turmă de porci sublimi. Ce aventură! Ceva ce nu se putea povesti.

4

Cealaltă zi, după ce se întoarseră în stațiune, Lelia fu invitată la o petrecere, spre seară. Tuți o luă cu ea, în jurul orei șase, dar iarna se înserează foarte repede și îi promise că îi va prezenta un blond cu ochi albaştri, ceva în genul lui Peter O'Toole, despre care ea declarase că e sumum-ul, cineva adus special pentru ea. Erau o grămadă de băieți „bine", fete, numai ea şi Tuţi, mai trebuia să vină o armeancă, totul se întâmpla la un localnic, Bebe Poenaru, care auzise de „ea", inginer la fabrica de maşini-unelte. Mai era vicepreşedintele comitetului pentru cultură (fost ştab la Bucureşti, fost ambasador nu ştiu unde, un individ care îşi făcea manichiura), Calistrat, schior, din lot, campion la coborâre (ăsta era blondul venit pentru ea) şi încă un inginer, Paul, care avea un garaj particular la Ploieşti, el însuşi campion de *rally*. Era o casă mare, spațioasă, o vilă, situată lângă şosea, la ieşirea spre Bucureşti. Parter şi etaj, Bebe era divorţat de curând şi fotografiile soţiei sale (o blondă, cu nasul lung, ce semăna cu Milva) se găseau peste tot în casă, un lucru ce impresionă plăcut. Se dansă puţin la început, apoi Bebe veni cu o sticlă de Black and White şi cu o tavă de cuburi şi toată lumea, ca la un consemn, se aşeză în fotolii. Cineva puse o bandă cu muzică preclasică pe jazz, apoi Bach pe jazz, se bău încet, cu înghițituri mici din paharele în care cuburile făceau clinc-clinc, ca troicile pe drumurile albe, pulverizate, dinspre pădurile de mesteceni, *on the rocks*, şi se înjghebă o conversaţie aerată, distinsă, se lansară câteva bancuri, o atmosferă absolut *comme il faut*. Tuți se ridică şi plecă pentru o jumătate de oră (avea o întâlnire cu cineva în centru, care îi promisese nişte sculuri de lână adusă din Franța), urma să se întoarcă imediat, Bebe o conduse până jos şi îi arătă de unde să ia autobuzul. Unde era Grobei? Se pregătea, probabil, să coboare la cantină, cu inima ticăind de o întâlnire posibilă, cu capul vâjâindu-i de veşnicele sale calcule şi programe. Şi de ea, evident, surâse Lelia, ca o pisică uriaşă şi se întinse în fotoliu, cu picioarele ei imbatabile unul peste altul, răsucindu-şi, visătoare, o şuviță neagră-sângerie pe un deget.

Alături, în cerc, cei patru bărbați, cu care conversa atât de agreabil: Calistrat (ce venise pentru ea, ea avea o fază „blondă" în iarna aceea), Comeanu, fostul ambasador, Bebe, gazda, sprinten, mereu surâzător, cu ochi inteligenți, şi Paul, un bărbat de peste patruzeci, îmbrăcat numai cu lucruri străine, care avea, ce ciudat, era doar garajist, nu? nişte mâini splendide, cu un inel cu o piatră colosală ce avea gravată un fel de blazon, ea îl admiră fără rezerve şi el i-l dădu să-l vadă de aproape, scoțându-l de pe inelarul pe care-l purta, aplecându-se puțin în față şi odată cu inelul ajunse la ea o boare de cea mai bună calitate. Tabac sau Arden for man sau Yardley, a nu, Yardley ar fi fost prea feminin pentru un bărbat ca Paul, un om care nu râdea niciodată, o figură pe care viața înscrisese două riduri prelungi, care coborau de la colțul ochilor săi mici şi penetranți până la comisura buzelor... ceva din Jean-Claude Pascal...? Nu, nu, mai degrabă... Ia uite, de ce întârzie Tuți...? încă un whisky? Unul mic, da. *On the rocks*, evident, fără apă. Nişte biscuiți, saleuri? Nu, nu, whisky-ul pur, singuratec, cu Bach. Formidabil, nu?! Toți erau înfiorător de bine-crescuți, ea le impunea, evident. Ar fi putut s-o ia la dans, pe rând, nişte golani aşa ar fi făcut, ea însăşi ar fi dansat, eventual, ar fi fost absolut *chic* să danseze singură într-o companie de bărbați, să se lase piruetată undeva, acolo, în spațiul dintre covor şi şemineul acela trucat, în timp ce în spatele „lor" se insinua murmurul confuz, agreabil, de voci bărbăteşti, clinchetul cuburilor de pereții sondelor, ştiindu-se dorită, râvnită cu decență, aşteptată, disputată în cel mai rece stil englezesc. Fostul stil englezesc. Dar nu, era bine aşa, ea intuia asta; mult mai elegant, mai *comme il faut*. O conversație, cu cei trei bărbați, în semicerc, în fotolii, şi Bebe, gazda, mereu sprinten, zâmbindu-i cu regularitate când îi întâlnea privirea, cu toți dinții săi mărunți, perfecți, aducând un pahar, schimbând scrumierele, derulând banda, răspunzând la telefon. Ha-ha, era plăcut, intim, reconfortant... era aproape opt, ba nu, chiar opt, ia uite, opt fix, în clipa asta Grobei o căuta din ochi peste mese, prefăcându-se că nu e hotărât la care masă să se aşeze. Drăguț, agreabil... ia uite ce pisică somptuoasă, a nu, ce caraghios, era un motan! Dumnezeule,

ce serios, ce grav e, ia uite, se preface că nu e teribil de încântat că-l iau în braţe. E siamez, cumva? Am ghicit, nu-i aşa?! Încântător, un bărbat singur, într-o casă atât de mare, trăind împreună cu un motan de rasă, un motan atât de posac... ca începutul unui roman de Agatha Christie... nu?

– Semăn eu cu Hercule Poirot? întrebă surâzând Bebe.

– A, nu, replică Lelia, mângâind de formă motanul, pentru că cei patru bărbaţi o priveau, nu e decât casa şi motanul... Poirot încă nu a apărut, desigur că nu... eu găsesc delicioase romanele Agathei, la care Hercule apare cât mai târziu, aproape la jumătate...

– ...Şi eu... cine aş fi eu, în cazul ăsta?... insistă uşor, surâzând, Bebe Poenaru, cu dinţii săi perlaţi, de gheişă.

Lelia continuă să mângâie motanul, cu gâtul înclinat, cu meşa neagră fluturându-i în faţă, tăindu-i exact jumătate din obraz:

– Nu ştiu... evident, un ofiţer în retragere, cu stagii în India, dar pentru asta ar trebui să ai şi un grădinar... dar ce-i cu armeanca, nu mai venea? Auzise că e o persoană foarte bine, studentă la Arhitectură, la Bucureşti bineînţeles, dintr-o familie foarte sus pusă...

– Cine, Aimée? întrebă Paul, garajistul, bărbatul cu riduri şi cu mâinile splendide pe care ea îl găsea mai bine decât pe schiorul Peter O'Toole, blondul, era adevărat că ea era într-o fază „blondă" şi că Tuţi fusese foarte drăguţă aducându-i-l pe campionul cu ochi albaştri, dar... Paul ăsta, cu stilul său sec şi plictisit, ca un motan siamez, îi dădea un fel de înecăciune... Aimée asta e o... o...

– Doar nu vrei să spui: o curvă! adăugă repede, râzând mărunt, binecrescutul Bebe şi Paul îl privi abia, Dumnezeule, era o clasă între ei şi ea... ea înclinase mereu spre asemenea secături simpatice, ca Bebe, excelenţi soţi, deşi...

– Mai rău... făcu Paul cu mutra lui de Jean-Claude Pascal mai tânăr, mai vital, mai „român", şi toţi râseră. Toţi bărbaţii, bineînţeles, pentru că ea îşi avea siamezul ei. Unde întârzia Tuţi, s-o fi dus undeva, te pomeneşti, cu persoana, după sculurile alea de Angora...

– A fost cu doi ani în urmă, tot în ianuarie, spuse Calistrat, schiorul, şi voia s-o învăţ să schieze... ca lumea, bineînţeles, voia s-o iau sus la Clăbucet, pe locul unde lucram noi... eram de acord,

bineînțeles, dar n-a mers decât o zi... a căzut și a făcut o entorsă, nu prea gravă, i-am masat-o și a doua zi a întins-o... s-o fi speriat...

– La masaj! adăugă Corneanu sec, și Calistrat râse ca un elev, umflându-și obrajii. Paul fuma, Bebe răspundea la telefon, era aceeași femeie care mai sunase de două ori de când ea se afla acolo, te pomenești că era chiar armeanca Aimée?!

– Cred că ai dreptate, continuă Calistrat și fuma exact în felul în care râdea: interzis, stilul interzis, cu țigara ținută în palmă. – Eu, domnișoară, i-am explicat în seara masajului când am văzut că își compune o figură scârboasă, de lady în suferință lângă un om din popor, eu sunt un fel de regizor, lucrez oricum ca un regizor. Nu pot turna dacă nu mă culc cu vedeta principală; nu-mi iese și nu-i iese nici ei. Deci suntem amândoi interesați. Bref.

– Și ea ți-a spus că nu ține să fie vedetă...

– Exact, sau așa ceva. Am oroare de proastele astea care fac pe inteligentele. Și chiar reușesc. E o plictiseală... I-am explicat că nu e vorba nici de inteligență, nici de umor, nici de bună creștere: pur și simplu, dacă vrea să învețe să se ție ca lumea toată viața pe scândurelele ei, trebuie să facă precum musca... ei, asta-i! adăugă el repede cu o falsă indignare, încercând să acopere râsul celorlalți, dincolo se plătește baban o lecție dată de meseriași, plus ce mai... bineînțeles... Câtă neobrăzare!

Calistrat făcu o mutră indignată și câteva secunde chiar așa fu. – Și când te gândești că armeanca e probabil la telefon, gândi ea. Bebe ăsta o împiedică să vină. De ce? Ce-au de gând? și un fior de oțel îi trecu printre umerii ei puțin prea lați, care îi plăceau lui Grobei. Probabil că acum își lua iaurtul său din lapte de oaie, prefăcându-se tacticos ca să tragă de timp. Poate apărea ea, în ultima clipă, odată cu seria a doua... siamezul sări brusc pe parchet, perfect viril. Acum va trebui să-i privească în ochi. Patru bărbați în jurul ei, trei plus unu, ca la lămpile de radio. Bebe era ceva *déjà vu*, un aliat al ei din instinct, cu tipi ca Bebe reușea totdeauna din primele mingi, lăsându-i doar puțin spațiu alb, pentru orgoliul lui de băiat. Ha, în locul lui Tuți va trebui să se folosească de Bebe. Perfect. Putea să plece în clipa asta, dar n-avea chef. Ar fi fost ceva

diletant şi-apoi... îi plăcea, pur şi simplu... şi Paul ăsta care abia o privea! Ăsta e vârful lor de atac, cu siguranţă, iar el, animalul, care era aşa de plictisit şi faţă de ei şi faţă de ea. Curios, bănuia oare că ea are sânii mici, mai mici chiar decât... deşi nu trişa, cupele ei erau aproape întotdeauna pe măsură, evident, cu toleranţa aceea pe care Dumnezeu însuşi o ordonă. Ar fi pariat că îi plac alea lăptoase, mameloase, între ugerele cărora poţi să te ascunzi de duşman, unde poţi să-ţi faci cuibul tău de animal vânat de herghelii de femei, plictisit de propriul tău succes, de propria ta naştere, de propriul tău blazon, în vremea noastră adevăratele blazoane sunt astea: o moacă seacă, două riduri care îţi taie figura, mâinile acelea care-ţi încălzesc sângele şi gâtul subţire şi musculos, gâtul lui Henri Fonda, de unde, de unde?!

– ...Are labele lungi, tocmai spunea fostul ambasador, admirându-şi unghiile, singurul lucru frumos pe trupul său plebeu, se vede asta când umblă! Un prieten al meu a trăit cu ea doi ani... cred că mai mult de ochii lumii! Eu nu m-aş întinde cu ea nici dacă m-ar plăti...

– Cu ce? întrebă ea şi Paul o privi. Ea îi simţi ochii cu partea stângă a obrazului, prin meşa pe care o aruncase între ei doi.

Corneanu surâse, fin, aşa credea el şi o fixă; *nein*, ricană ea în timp ce îi suporta privirea, cu timbrul ei „cald“, „fetiţă“, ai curul jos, domnule, nu se mai poartă. Corneanu surâse, îngâmfat, şi ea îi zâmbi înapoi; ăsta era mai slab decât Bebe. Totuşi...

– Cu picioarele, cu labele! răspunse vicepreşedintele comitetului pentru cultură şi artă. M-aş fi încurcat printre labele ei rasate!

Se râse, jumătate din politeţe. Există şi politeţe faţă de cuvinte, nu numai faţă de gesturi sau faţă de intenţii, faţă de bunele intenţii.

– Mai rasate decât ale mele? întrebă ea, cu capul plecat, cu meşa neagră-violacee atârnând suficient ca să simtă cum îi crescuse brusc preţul. – Joacă tare, putoarea, probabil că îşi spusese Paul, restul n-o interesa.

– Nu... nu, în niciun caz nu! recunoscu Corneanu, roşindu-se şi atunci ea îşi aruncă meşa într-o parte şi îl privi din nou, un triumf pe care i-l dărui şi fostul ambasador roşi din nou. Popular!

gândi ea, să te fereşti de ăsta dacă se îmbată. E în stare să lovească cu pumnul, atunci când ar trebui doar să apese uşor... uşor!...

Vorbea Paul şi în vârtejul care înainta în capul ei, spre propria-i ciudă, nu prinse primele cuvinte, începutul lui de frază.

– ...Am întâlnit-o a doua oară, spunea el, sus, la Vârful cu Dor. Se încurca şi acolo ca şi aici, printre schiurile profesioniste. Am ajutat-o să se ridice în vreo două rânduri, adevărul e că se băga pe pantele cele mai afurisite, avea un fel de curaj disperat, cu totul nelalocul lui, printre oameni care lucrau acolo, rece. Asta mi-a făcut-o simpatică, deşi m-am ferit s-o arăt, cu complexate dintr-astea e dificil să te porţi firesc. Nu cred că voia să se culce cu mine, era prea timidă pentru aşa ceva. Şi-apoi nici nu eram de nasul ei şi ea înţelegea asta. E frumoasă, totuşi, dacă n-ar fi frigidă. Sau tocmai de aia...

– Am auzit că ai rezolvat-o... spuse Calistrat cu un râs stins, puştesc, vinovat, ca şi cum ar fi vorbit cu profesorul său. Paul îl privi peste umăr, nu mirat, dar în aşa fel ca toată lumea să creadă că e mirat.

– Dacă aş fi făcut-o v-aş fi spus. Or, dacă n-am spus-o, înseamnă că nu era nevoie. Nu mă culc chiar cu toate care arată bine. Vă mai las şi vouă câteva.

Se râse, dar Paul nu râse. Îl iritase, probabil, obrăznicia lui Poenaru, unul care voia să i se apropie prin contrabandă. Erau destul de apropiaţi acolo, pe pantă.

– ...Chiar ea declara acest lucru, completă fostul ambasador, ajutându-l pe Bebe care continua să surâdă chinuit, ca un câine binecrescut. Lelia îi zâmbi, erau deodată alături, cei de „stânga", cei deposedaţi de viaţă şi istorie, cei care caută veşnic un stăpân.

Paul îl privi cu sprâncenele ridicate:

– Cine e personajul acesta? trebuia să spună figura lui şi toţi înţeleseră. Corneanu îl privea cu seninătate.

– A minţit, ridică din umeri garajistul. S-a lăudat în maniera ei stângace, agresivă. Am dormit o singură noapte împreună, e adevărat, dar nu s-a întâmplat absolut nimic. Perfect *fraternel*.

– Hî, hî, hî! râse interzis Bebe, linguşitor şi Paul nici nu-l mai privi măcar. Inginerul făcuse din nou greşeala de a reacţiona la

sensul cuvintelor sale şi nu la sensul mimicii sale, un lucru mult mai important, singurul căruia el, Paul, îi dădea atenţie. El lăsa cuvintele să curgă, cele pe care le aşteptau cu toţii; efortul său era concentrat asupra propriei sale expresii, asupra propriilor sale gesturi, tocmai pentru a-şi submina propriile-i cuvinte, pentru a le dedubla, iar uneori, printr-un dublu paradox, pentru a le restitui sensul lor prim, sensul lor simplu. Numai un bou e atent la semantica simplă, vulgară. Când pronunţi, de exemplu, cuvântul „cinstit" sau „prietenie" şi priveşti în jos, la vârful pantofului sau la un obiect oarecare, s-ar putea ca acest cuvânt să-şi păstreze valoarea sa curentă. Cu excepţia cazului dacă pronunţi acest cuvânt cu gura, cu colţurile buzelor arcuite în jos, cu un fel de mirare imbecilă în privire, vagă. „Cinstit...?!" „Prietenos...?!" Oare ABC-ul ăsta nu se învaţă în provincie? Nu se mai poate comunica, oare, decât cu cuvintele?!...

– E scârbos asta: *fraternel*! atacă Calistrat care nu avea răbdare să se răzbune. Mai bine o p... civilă, indiferentă, decât un somn între fraţi, în pijamale purtate, cu deşteptătorul potrivit, cu...

– Eşti un tâmpit, adăugă repede Paul, din politeţe, ca ea să nu trebuiască să reacţioneze la cuvântul piperat cu care îi snobase schiorul, ai o psihologie de soldat în permisie duminica după-amiază prin oraşul Slobozia.

– Oricum, nu una de onanist... ricană Calistrat şi Lelia îl privi scurt: băieţaşul, fostul Peter O'Toole, se prostise de tot şi nu sub farmecul ei, ci al garajistului. Oricum, se certau, asta era un punct pentru ea.

– Onanist? făcu Paul, de parcă auzise prima oară acest cuvânt. Onanist...?!

Se auzi soneria şi Bebe ieşi să deschidă. În lipsa lui paharele făcură clinc-clinc, Corneanu se ridică şi derulă banda, Paul rămase cu sprâncenele în aer de parcă încerca încă să înţeleagă, să „conceapă" cuvântul rostit de imprudentul campion. Bebe se întoarse singur.

– Cine era, Tuţi? întrebă Paul, privind flegmatic în pahar.

– Da, răspunse Bebe, dând din cap ca un elev, am expediat-o.

Se bău din nou şi Lelia trebui să-şi înfigă unghiile în carne ca să nu ţipe, să nu ridice măcar privirea. Fantastic! Fantastic! Unu, doi, trei... patru, cinci... trebuia să reacţioneze imediat, orice... cât mai spontan, cât mai repede... Grobei ieşea din sala cantinei, austerizat, cu Tella sus, în stânga, cu ochii săi mai albaştri ca niciodată. Totdeauna deveneau frumoşi când nu îi zărea nimeni, iată o formă a ghinionului împotriva căruia nu se putea lupta.

– Aş vrea să dansez... aruncă ea şi fu tot ce găsi mai bun, aşa, pentru prima rundă.

– Poftim! făcu Paul, cu un gest al contelui de Rohan, daţi masa într-o parte.

– Nu mă invită nimeni? gânguri ea şi-l privi pe fostul ambasador care avu reflexul să se încheie la haină (era mereu preocupat de haina sa, de reverele ei, de nasturele care se putea încheia sau nu, ca şi cum nu îi venea să creadă), apoi pe Calistrat, pe a cărui vindicativitate puerilă sconta. Brusc, îşi aduse aminte că era, în iarna aceea, în faza ei blondă şi el era alesul. Alesul lui Tuţi, deci şi al ei. Schiorul, într-adevăr, se ridică, şi cum nu trebuia să se încheie la nasture pentru că era într-un fel de bluză subţire, de lână, o luă în braţe. Abia câţiva paşi, pentru că ea auzi tot vocea lui Paul, fadă de data aceasta, de parcă ar fi spus: – Dă-mi cheia de paisprezece...

– Taie telefonul...

– Poftim? întoarse ea capul şi braţele lui Calistrat slăbiră.

– ...Închide uşa de la intrare! adăugă frumosul Paul şi Poenaru îl ascultă de parcă n-ar fi fost la el acasă. Ei ştiau însă că el îi plăcuse, că era singurul în stare să facă asta ca lumea, să reziste în aceasta şi aveau dreptate, ea însăşi o simţi. Când îl privea, chiar şi acum, nu putea s-o facă cu ură, nici măcar cu dispreţ sau indiferenţă. Îi plăcea garajistul, deşi, vorba lui, nu erau făcuţi unul pentru celălalt, nu era „de nasul lui“, cum spusese. El se înşela însă, provincia ascundea valori, ambiţii. Şi ea deveni în clipa aceea acut provincială, ca Anteu.

...Se aşezară din nou, toţi patru în jurul măsuţei, tăiaţi perfect de exterior, clinc-clinc în păhărele, mag-ul râgâind uşor, de data

aceasta Serge Regiani, aşa, un fel de afon simpatic, numai ea tremura abia simţit şi visa să se plimbe, înfrigurată, cu Grobei, prin centru, pe străzile acoperite cu clisă, printre vagabonzi, neamuri simple, servitoare sau cele care ar fi meritat să fie, textiliste, strungari, ucenici precoce, inşi cu reală candoare sub coaja lor suspectă. Cineva care îţi rade una peste buci şi atât. Rămâi şi tu şi el cu atât. Foarte mult, nu, foarte *chic* pentru o damă sofisticată. Iar pentru un plebeu, cu labele lui groase de pinguin, ce satisfacţie, ce glorie? O glorie pe care nu o înţelege prea bine, e adevărat, dar pe care o suportă. Dumnezeule!

Apoi atacă Bebe. El era doar gazda, nu? În cazul acesta un fel de „anti-gazdă", iată, particula secolului îşi găsise în sfârşit locul. Pentru prima oară, Bebe, uşor împurpurat, cu paharul pe care-l ţinea în mână ca pe un scut, din care nu îndrăznea să bea, emoţionat ca într-o şedinţă la care era prezent şi tov. Pavel (ştiţi dvs. care „tov. Pavel", nu, nu, nu cel de la oraş, o, nu... cel de la...), puţin ceremonios, scârbos de ceremonios, ar fi putut să scuipe totul dintr-odată, ea şi-aşa intuise totul, deşi, Dumnezeu i-era martor, nu i se mai întâmplase aşa ceva, cel puţin... bref:

– Ei toţi, toţi patru se înţelege, prieteni, perfecţi, erau admiratori de-ai ei, ea, cea mai frumoasă, cea mai distinsă din acea serie şi, după părerea lui, sub ai cărui ochi se perindau atâtea false frumuseţi, de departe una dintre vedetele iernii din staţiune... mă rog, mă rog, nu trebuia să mulţumească, el nu-i făcea niciun fel de complimente, de flatări, era adevărul, el nu-şi făcea, cum se spune, decât datoria, nici mai mult, nici mai puţin... ei bine, ei patru, evident, *connaisseur-i,* cu lecturi complete în staţiuni şi pe pante, inşi serioşi, discreţi, în interesul lor, în primul rând, nu-i aşa, şi-apoi şi din respect... sau, în primul rând din respect pentru... obiectul admiraţiei lor, chiar şi pentru... frumosul în sine... (aici chicotiră cu toţii, inclusiv Lelia, chiar şi descărnatul Grobei zâmbi, deoarece căzuse expresia aceea atât de pretenţioasă, dar, mă rog, dacă ăsta era adevărul?!).

– ...Pe de altă parte, fiind cu toţii convinşi că, în ciuda faptului că ea venea din Mediaş sau Sebeş...

– Alba-Iulia! spuse cineva, poate chiar ea însăşi, dar nu, cu siguranţă fusese o altă voce, politicoasă, reţinută, poate chiar Paul...?!

– Scuză-mă, te rog! N-avea importanţă, principalul era şi asta voia el să sublinieze, dacă mai era nevoie, că ea, în ciuda acestui fapt, nu era câtuşi de puţin o provincială, aşa cum se spune, o gâscă din provincie, una dintre fiinţele acelea, care... care... (Nu era nevoie, Lelia făcu un gest cu mâna, elegant, într-adevăr perfect neprovincial şi, o clipă, se simţiră cu toţii bine, psihologic bine, „între ei“, aşa cum se creează uneori, brusc, din te miri ce fleac, o atmosferă relaxată, ca un vin vechi şi bun, o ţigară bună etc.) ...ei bine, cu atât mai bine... bref: ea era unul dintre ei, camarazi şi atât.

Ea ridică brusc ochii, aruncând obosită meşa: ce atâta pălăvrăgeală? Devenea complet împuțită toată...

Bebe se împiedică, roşi rapid, neînțelegând, şi atunci Paul, bătrânul şi rutinatul Paul (rutinat prin bărbăție, evident, prin obişnuința de a învinge) făcu un semn cu mâna: să scurteze, adică, să lase amănuntele neesenţiale, chiar şi cele esenţiale; la fapte, la fapte! Dumnezeule, ce i-ar fi plăcut tovarăşului Pavel dacă ar fi fost de faţă, ştiţi, nu cel de la oraş, ci...

– ...Ei bine, se reculese Bebe şi roşeața îi alunecă uşor pe gât, ca glicerina, bref: iată, era o seară atât de plăcută, de intimă, ei tăiaseră orice legătură cu exteriorul, cu orice figură neesențială şi agasantă care nu s-ar fi potrivit cu cercul lor „de inițiați“ (la cuvântul acesta, fără motiv, ea se nelinişti puternic, pentru prima oară), fusese interzis accesul chiar şi lui Tuți şi lui Aimée, armeanca, care, Lelia ştia, trecea pe corso ca un fulger, ca o cometă cu coada ei cu tot, dar... nu ştiu cum... nu se potriveau acum, aici... Bebe îşi permise să atragă atenţia că tocmai această expediere a celor două fete era un semn al cavalerismului, profesionalismului etc., deoarece, dacă ei ar fi fost mai ipocriți, mai „bădărani“, nu-i aşa, le-ar fi lăsat şi pe ele să intre, oho, Tuți, mai ales, ar fi fost prima care să... ea e o fată bună, atât de veselă, dar din păcate nimeni nu se prea înghesuie... nu-nu, ea nu trebuie să se teamă, el nu voia şi nimeni din cei de faţă nu intenționează s-o calomnieze, dimpo-

trivă... dimpotrivă! Oricum, esenţialul trebuia păstrat: secretul unei asemenea iniţieri... pentru că era o iniţiere, în primul rând şi nu altceva! Ei bine, secretul, înainte de orice, consta în alegerea partenerilor, o treabă îngrozitor de delicată. În al doilea rând, importantă era franchețea: ce aveau să caute celelalte două acolo, care nu erau la înălţimea ei, care nu aveau, dintr-un motiv sau altul, stofă pentru... o asemenea... seară?! Numai ca să salveze aparenţele?! Aşa că fiecare să se instaleze într-o altă cameră, iar apoi, cum era dansul acela din copilărie... – *Changez les dames! Changez les dames!...* într-adevăr, asta ar fi fost provincialisme, jocuri de liceeni cu părinţii duşi la cinema, o treabă urâtă. Era convins că ea aprecia această faţă a lucrurilor!

– ...A! S-ar fi putut şi altfel, evident (Bebe zâmbi şi-şi privi circular companionii), mai expeditiv, dar nu mai puţin inelegant: ca ea să fie lăsată, îndrumată într-o încăpere împreună cu... de exemplu, cu Paul, care, nu-i aşa... şi-apoi, nu-i aşa, să se fi bulucit cu toţii, ca la armată...

– ...Scoate-mă din joc, te rog! făcu Paul, sec.

– Mă rog, făcu Bebe, cu zâmbetul lui de acum, de anti-amfitrion, el e prea orgolios ca să permită să fie luat ca exemplu... indiferent ce nume aş lua, ideea se păstrează! Mie cel puţin îmi repugnă o astfel de regie vulgară şi, spre onoarea mea, nici nu am accedat vreodată la astfel de ordinării... poate cu excepţia unei singure dăţi, eram parcă în anul doi la facultate şi... tot aşa...

Ea aruncă din nou meşa, cu brutalitate şi el amuţi.

– Evident, evident, se lungise... iată ce voia de fapt, ce voiau cu toţii, ceea ce propuneau ei, cu eleganţă.

5

...Brrrr! Lelia sări pe trotuar, îşi îmbrăcă pardesiul bleumarin în fugă, i se deschise poşeta, căută în panică pe jos, prin zăpadă şi apă, ce căzuse, nu găsi, evident, fugi mai departe, deşi era clar că uşa pe care o trântise în urma ei... sau fusese trântită?! nu se va

mai deschide, dar, oricum... se fuge şi din frica dinlăuntru, se fuge nu numai de cineva, de un pericol, se fuge pur şi simplu din panică, pentru că cedează nervii, pentru că nu mai ai forţa să pui cuminte un picior în faţa altuia... Dumnezeule, ce ticăloşi! Şi evident, Paul, cel mai tare dintre toţi... ea zâmbi fără să vrea şi continuă să zâmbească, urât, cu satisfacţie groasă, căutând din ochi staţia de autobuz, dar trecând mai departe, era prea aproape şi nu avea curajul să stea pe loc, în apropierea... se şterse la gură, reflex, de ce oare?! Ah, da... avea o pată de fierbinţeală încă, pe obrazul stâng, asta era tot ce păţise... cele două lovituri ale lui Paul, palmele sale pe care le primise zâmbind, cu recunoştinţă că măcar nu lasă pe altul s-o atingă! Oho, cu el, poate, dar numai cu el, poate că... cine ştie... dracu' să-i ia, nişte derbedei, în ciuda aerelor lor, a „atmosferei"... Şi când te gândeşti că tot timpul fusese convinsă că va pierde, nu rezistase decât ca să cedeze cât mai târziu, Dumnezeule, ce spaimă, dar nu plânsese! Asta o salvase, în ochii ei, în primul rând, în „ochii curajului ei"! Curajul, ce lucru curios! Nu-l ai de la început, nu-l ai deloc, şi-apoi... nu ştiu cum, apare, ciudat, se încheagă parcă din laşitatea celorlalţi, din poltroneria lor! Oho, desigur ei fuseseră poltroni şi mici, altfel ea n-ar fi devenit curajoasă! Ce lucru neplăcut pentru o femeie, să fie, să trebuiască să fie curajoasă! Ea detesta femeile curajoase, aprige, cele care, cot la cot cu bărbaţii sau cu dracu' mai ştie cine, luptă pentru... auzi, o femeie să lupte! Ce prostie, ce confuzie regretabilă! Singura scuză e o luptă de acest fel, cum dusese ea în această nenorocită de seară, în ciuda voinţei ei. De ce, fusese o seară foarte reuşită, mai ales că se sfârşise astfel! Dumnezeule, şi ea care, tot timpul, îşi văzuse sfârşitul cu ochii, chiar era... îngrozitor, dar aşa fusese! Chiar era puţin curioasă de cum putea să fie!... Brrrr! Ce noroc că... Auzi! şi o pufni râsul şi râse şcolăreşte, împiedicându-se a doua oară în poşeta care nu se mai deschise, voiau „s-o iniţieze". Şi râse în voie, cuvântul care o speriase primul o făcea acum să râdă! Garajistul greşise pocnind-o; era un *manque* psihologic, din clipa aceea totul coborâse în tonuri simple, ei deveniseră nişte golani, iar ea o femeie care se apăra, ce caraghios, mai ales că n-avea, n-avusese niciun chef să se apere! Ei ar fi trebuit să rămâie

în lumea nuanțelor, unde erau mai tari, în lumea metropolei, profund antiprovincială, a „experienței", „inițierii", a „castei", a „violenței acceptate" şi a altor prostii pe care le debitase Bebe, o gazdă-antigazdă profesionistă, într-adevăr profesionistă, de-aia îl şi suporta Paul, minunea aceasta de bărbat. Când îl va întâlni îl va opri şi-i va specifica faptul că pe el, numai pe el nu era supărată, nici măcar pentru palmele pe care i le trântise cu viteza aceea fulgerătoare, una după alta, palmele acelea bărbăteşti, pe care le-ar fi sărutat cu vârful buzelor, dacă s-ar fi putut asta, în viteza aceea, palmele acelea dureroase care o salvaseră de fapt... dar nu, Paul era prea deştept, prea rutinat (rutina aceea pe care un adevărat şi rar mascul o are deja la zece ani) ca să nu-şi fi dat seama ce greşeală era s-o lovească... dar de ce, poate că o făcuse intenționat, acesta era semnalul renunțării, al absolvirii! Adică, hai, pramatie, putoare, du-te, cară-te, *fiche moi le camp*, *file*, uşcheală, întinde-o, topeală! Dragul de el... vezi, orice ar face cineva, *cineva*, nu e acelaşi lucru cu... ea se scutură de râs, un râs scurt, interior, ca o briză inexprimabilă, bucuria aceea că nu fusese batjocorită! Mai ales, culmea, mai ales că Paul declarase şi „specificase" şi celălalt, imbecilul, Bebe, că el, garajistul adică, nu ținea să ia parte, el îşi rezerva dreptul de a asista „alături", cu un *drink* bun în mână şi să i-l pună pe Ray Charles... auzi, țoapa, s-o lase pe mâna celorlalți, iar el, lordul, excelența-sa, să savureze violul... de fapt, ce mai tura-vura, era tot un viol, în oricâte stanioluri l-ar fi bandajat nătărăul ăla de Bebe! El să savureze de „alături", el era prea domn, prea rafinat ca să se descheie la pantaloni într-o asemenea situaţie! Auzi, băga-l-aş în... şi Lelia gâfâi puternic de câteva ori, uimită că scăpase! Ei, asta da, aceasta ar fi fost cu adevărat o terfelire! Cu domnul Paul „alături", scuturându-şi distrat fumul de țigară, cu garajul său personal şi trofeele sale din *rally*-uri şi ea cu Corneanu peste ea! Pfui! Fusese bravă! Ce va zice Tuți la toate astea... dar Alice?! Nu-nu, ar fi fost o greşeală, şi-ar fi bătut joc după ce-ar fi compătimit-o, evident, ele n-ar fi putut ajunge niciodată într-o „asemenea" situaţie! Pfui, ce umanitate, încotro să te îndrepţi?! Grobei, dragul de el, cu tranzistorul său fidel, cu seriozitatea lui provincială, poate doar el... aiurea, ăsta era virtuos din slăbiciune,

din inexperiență, din complexe! Ei da, dar era totuşi virtuos, un onanist virtuos, sau, mă rog, un semionanist cumsecade! Nu voia să-l jignească, era meschin, e adevărat şi cam fricos, dar el îi ridicase un mic cult, acolo, un mic altar, printre preocupările sale meschine... dar de ce: meschine, de ce trebuia ea, pe singurul bărbat de aici din stațiune care înțelesese s-o respecte în felul lui, să-l jignească... nişte impotenți, asta erau, în frunte cu Jean-Claude Pascal-Paul, nişte jigodii care ar fi meritat denunțați, da-da, denunțați, să li se facă proces, să fie dați afară de prin posturile lor de ingineri-şefi-adjuncți, de vicepreşedinți, de şefi de secție principali, de... da, dar unde? La ce foruri, că ăştia sunt bine cu toți, nu sunt chiar ei forurile?! Şi-apoi, chiar dacă reuşeşte, nu iese ea, în primul rând, terfelită?! Nu e aceasta oare prima nedreptate a lumii când bărbații se aliază contra femeii?! Când ea trebuie să-i denunțe, în loc să-i omoare, să-i otrăvească în somn, ca pe-un Hamlet, să le taie testiculele, cum făcuse nu ştiu ce nebună, la Cluj, parcă, soțului ei cu mult mai puțin vinovat, care o înşelase doar sau o „vânduse" unui amic, nu mai ținea minte, dar, totuşi, unuia singur, față de care o femeie se poate apăra, unuia singur... toate astea veneau însă numai din tâmpita aceea de luptă pentru drepturi egale cu bărbații, pentru „feminismul" acela care a apărut ca o plagă în 1880 sau 90 şi nu ştiu cât... Dumnezeule, gemu ea ca o vită singură, neajutorată, nu se putea plânge nimănui, nu se putea indigna în fața nimănui, trebuia să înghită toată abjecția zâmbind! Nici nu ştiau prea bine de unde e, Bucureşti cu capitala Sofia, ha! Ah, ce i-ar fi dat în gât, dar cui?! Dacă ar fi avut acum un prieten adevărat, dacă măcar Garabet ar fi un... aiurea, ăsta e prea egoist, ar fi fericit după ce se culcă cu ea să-i dea o sută mototolită, ca să scape de orice obligație! Îl ştia ea prea bine, cu toată țâfna lui! Ce poți să te aştepți de la unul care „după" îți arată înduioşat poza nevestei şi a copilului! Pfui, unde sunt bărbații adevărați, dacă, cu adevărat, s-a inventat aşa ceva... era clar, o serie din ei era înlocuită de femei, acele femei vajnice, directoare şi şefe de sector sau de serviciu sau de ramură, cu mustăcioara lor incipientă, cu vocea lor de tinerel de cincisprezece ani, cu mişcările lor bruşte, „autoritare", cu strategia lor nefericită! Vai de ele şi de

părinţii lor care le-au făcut şi le-au crescut şi care se uită la ele cu ochii ca la melc! Mai ales pe ăla, pe Corneanu, ştabul ăla decăzut, ăstuia i-ar fi înfipt aşa, zâmbind, cu cel mai „fetiţă" zâmbet al ei, un stilet drept în carotidă, sau nu, dacă l-ar fi ţinut cineva, un bărbat adevărat, l-ar fi tuns şi i-ar fi vopsit curul cu terebentină... sau o mică injecţie cu apă distilată, aşa, să ţâţâie ca în somn, să viseze că i-au dat vot de blam şi să se ţie de uşă ca la diaree! Lepădătura! Ăsta care nu putea s-o viseze nici amantă, se prefăcea, lingându-se unsuros pe buze, că toată viaţa a asistat la partuze cu darnicele de rangul ei... auzi, de la Mediaş, dacă nu vă supăraţi... aha, pardon, de la Alba-Iulia! Paştele mamei voastre! Ea zâmbea, în sfârşit relaxată, stăpână pe respiraţie, pe propria ei respiraţie.

(Intră, fără să ştie de ce, probabil că aşa trebuia să facă, într-o cofetărie, ceru o Joffră şi o cafea, îşi aprinse o ţigară, privindu-se o clipă în oglinda dreptunghiulară de pe peretele de vis-à-vis.)

...Ce frumoasă e o femeie care a *scăpat!* Cu mult mai strălucitoare, sau, mă rog, strălucitoare cu adevărat, decât *înainte*, sau dacă nu ar fi fost niciodată în pericol. E totuşi fascinant pericolul. Oricum, de acum înainte trebuie să fie mai atentă pe unde umblă, unde intră. Deşi, nu regreta nimic; asta era tipic pentru ea, nu regreta niciodată nimic. *Non, rien de rien, non, je ne regrette rien...* Ce frumoasă era, Dumnezeule, păcat că nu era aici, acum, Garabet s-o vadă sau, mai bine, Paul, cu buzele ei aţâţate, cu obrajii roşii peste care călcase copita lui Pan, a lui Zeus, afemeiatul, vulturul, taurul, cel care îşi înnobila victimele. Oho, ce frumoasă era, devenise, respiraţia ei încă agitată, uşoară, excitată, pe care şi-o asculta cu o ureche aplecată, se vedea totul în oglindă, era fantastic de frumoasă acum, pentru cine? Pentru oglinda de vis-à-vis, pentru fata în halat murdar, pistruiată, care strângea farfuriile pătate cu ciocolată şi care o admira şi o urmărea pe ascuns, pentru cei care intrau şi ieşeau şi o priveau uimiţi. Da, pentru ei, pentru toţi anonimii ăştia, le dăruia tuturor frumuseţea ei de o jumătate de oră, pe care nimeni, evident, nu şi-o putea explica, frumuseţea ei sălbatică de vânat mântuit, de ciută care a alunecat printre labele tigrului bengalez, superb, cu dungile sale galben-fosforescente,

cu ochii săi somnoroşi, fantastici... Simţea încă în spate peretele, fiecare fir, bob de nisip al peretelui în care se presase, hăituită de ei, stătuse doar mai bine de o jumătate de oră lipită de perete, cu ei în jur...

– ...He, he, he, râsese Bebe, micuţul, finul, „politicosul" (el era de profesiune amabil) o să stăm aşa toată noaptea... ai să cedezi, Lelia, de oboseală, de silă, n-ai să scapi, te asigur... am îmblânzit noi porumbiţe mai fudule ca tine sau la fel de fudule! Tu eşti o provincială sălbăticuţă, ai ceva rasă, n-ai să ne scapi, poţi să fii mândră... ai să ai ce să povesteşti, cu ce să-ţi petreci nopţile de insomnie... când ai să te uiţi la viitorul tău bărbat, funcţionar la planificare sau inginer acolo, la Alba-Iulia, dereticând în izmene prin casă, ai să zâmbeşti complice şi ai să te bucuri... pentru că ai trăit odată, într-o iarnă, o experienţă unică, cu nişte bărbaţi unici. Proasto!

Vorbea calm, surâzând, susurând, şi ea primea totul stând în picioare cu spatele la perete, cu poşeta, absurd, în mână, tremurând abia simţit (dar ei, copoii de două parale, o simţeau!) şi cea mai mare luptă era împotriva ei însăşi: de a nu răspunde, de a nu se lăsa provocată! Prima silabă ar fi fost o fisură prin care libidinosul ăsta de Poenaru sau Calistrat care o privea cald, ca un frate, s-ar fi putut strecura. Paul era singurul care stătea jos, urmărind-o cu un fel de atenţie. Ceilalţi doi în picioare, lângă ea, Corneanu rezemat de scrin, grav, încruntat, de parcă ar fi primit audienţe. Porcii!

– ...Ei haide, o întoarse el, îţi propuneam altceva: alege tu pe unul dintre noi şi urcă cu el... pe care dintre noi vrei...

– Fals! tăie schiorul, total fals, nu mă interesează să fiu ales de domnişoara...

– Se poate, cu o condiţie! adăugă grav, fostul ambasador, conştient de răspunderile care-i incumbă, totul să se petreacă aici, pe covor. E doar un spectacol, nu, de ce să fie Paul singurul care să aibă acest privilegiu...?! şi îi trimise garajistului un surâs onctuos, cel mai onctuos şi unsuros surâs al său diplomatic, rezervat miniştrilor-adjuncţi, la care celălalt ridică din umeri.

– Ei! făcură, întrebător, ochişorii lui Bebe şi ea îşi muşcă încă o dată buzele, pe dinăuntru, să nu se vadă nici măcar asta. O femeie

care îşi muşcă buzele începe să slăbească. Desigur, va cădea, va ceda, nu-şi făcea nicio iluzie, nu era ea, din fericire, dintr-alea care se bat cu patru hăndrălăi, dintre femeile secolului XX, aprige, virile, cot la cot cu... ea nu lupta decât cu timpul, ca oamenii slabi, încă un minut, încă un sfert de oră, oricum nu se va zice că îi trăsese de mânecă; chiar şi lor le place puţină rezistenţă, îi vor fi recunoscători mai târziu. Brrrr! Ce otravă plutea în aer, ce apropiată soră se simţea cu ei, duşmanii ei cruzi nici nu bănuiau cât îi iubea! Iată, fiecare dintre ei, chiar şi vicepreşedintele, avea lucruri care ar fi putut, în condiţii normale, bineînţeles, care ar fi putut s-o atragă, s-o fixeze chiar. Dar de ce, Dumnezeule, de ce era atât de speriată şi inimioara ei de ce îi bătea, tica-tica tica-tica, tocmai aici, sus, în gât, de mai bine de o oră, cât timp putem trăi cu o astfel de spaimă? Cât timp putem trăi înfrăţiţi cu teroarea?! Iată, se vor apropia, Calistrat probabil, împreună cu Bebe şi o vor trânti pe jos, ea va cădea stângace, ridicându-i-se fusta într-o parte, se va lovi chiar, o durere pe care o va simţi mai târziu, va lovi ca o funcţionară de provincie ce era cu poşeta ei de plastic în jur, îl va zgâria pe unul, probabil nu pe cel pe care-l ura cel mai mult, dar de, ce să-i faci, într-o astfel de situaţie... Dumnezeule, cum adică: într-o astfel de situaţie?! Există oare o *astfel de situaţie*?! Iată că există, şi ea, sărmana, cu micul ei eroism inutil, anonim, încerca disperată şi penibilă, abjectă, jegoasă, să se opună acestor domni care poate pe drept, ce poate, sigur, pe drept îi cereau această jertfă, dar de ce, această onoare, această... iniţiere... da-da, iniţiere, ea încerca cu lipsa ei de tact proverbială să se opună legilor societăţii, legilor lumii, universului! Ar fi trebuit să fie mândră că fusese aleasă, iată, armeanca, bucureşteanca nici nu fusese chemată, Tuţi întoarsă de la uşă, ca o zarzavagioaică oarecare, iată, în faţa ei se aflau un fost ministru, actualmente cu sarcini în cultură, un inginer şef de secţie, un campion naţional care ducea faima ţării hăt peste hotare şi un... da, de ce să ne ruşinăm de cuvinte, un garajist (inginer la rându-i), care îşi punea în joc viaţa la *rally*-uri, cu poze prin ziare, o celebritate, ceva foarte modern... da-da, va mai rezista cinci minute, uite, exact până la „şi treizeci", indiferent ce va mai

zice anti-gazda cu ochii lui mici şi albaştri şi-apoi va păşi în mijlocul lor, dreaptă, va lăsa să-i cadă poşeta cu un gest simplu, va face o jumătate de piruetă şi va spune, privind cu ochii liniştiţi, de gheaţă, peste capetele tuturor: – Ei bine, domnilor, cine îmi face, primul onoarea?! şi se va feri să înghită în clipa aceea ca să nu izbucnească ca o proastă în plâns. Dumnezeule, cât era încă de provincială! Dumnezeule, dacă ar vedea-o acum Cârstea! Sau Cherecheşiu, Lulu, cu frumoasele sale favorite! Ce departe erau ei, acum, de Lelia lor, ce binefăcător de departe. Ce bine că nu ştiau nimic şi nu vor şti niciodată nimic!

– ...Uite, noi avem timp, vorbea mereu Bebe, aşezat pe braţul fotoliului, fumând a câta ţigară? avem timp, te aşteptăm toată noaptea! Asta e diferenţa dintre noi şi nişte muhaiale ordinare, din astea venite cu un bilet de douăsprezece zile, prin sindicat şi care nu-s în stare de aşa ceva decât plini de alcool, izbind, înjurând... spune, Lelia (ce dulce, ce cald i se arcuiau buzele când îi pronunţa numele, bestia!), spune, ai văzut pe unul de aici să fie măcar ameţit, ai văzut, ai observat cumva că vreunul nu-şi controlează limbajul, ţi-a făcut cineva vreo grosolănie... spune, te-a jignit cineva, Lelia, măcar aşa, în treacăt, din greşeală... din neatenţie?! Spune, hai spune?!

Mută, ea se lipea de boabele de nisip ale tencuielii pe care, printr-un efect absurd, halucinant, le simţea prin rochie, nimic, nicio silabă, primul cuvânt ar fi fost căderea! Şi dacă va cădea, s-o facă din proprie iniţiativă, să simtă şi ei asta, că o face că vrea ea să o facă!

– O tâmpită! spuse vicepreşedintele, cald, împăciuitor, şi ea îi privi uimită: de ce vorbeau astfel, de ce întrebuinţau astfel de cuvinte, uite, ea era dispusă, când arătătorul se va opri, va ajunge în dreptul cifrei şase (din care nu se va vedea decât ovalul, pe ceasul mare din perete), ea va înainta, orice se va întâmpla, până în mijlocul camerei, va lăsa să-i cadă poşeta cu un gest simplu, neafectat, va... ia uite, Calistrat dădu din umeri plictisit şi chiar Paul, *chiar Paul*, râse batjocoritor! De ce, domnilor, pentru ce! De ce e nevoie de toate astea când ea, iată, era dispusă să se... pună la dispoziţia lor, ei erau oameni de înţeles, domni până în vârful unghiilor, n-o vor lovi, cu siguranţă c-o vor menaja, vor aprecia

gestul ei, mândria ei în toată această umilinţă, mândria ei care cu atât mai mult, nu-i aşa... ah, râsul acesta rece, străin, batjocoritor, al *lui*, o răni cu adevărat şi fu cât p-aci să cedeze panicii şi să încerce să fugă... ce prostie, din primii paşi ar fi fost prinsă de umeri, izbită de perete, trântită! Nu trebuia să-i lase să simtă gustul lovirii, al trupului dezarmat, mirosul de victimă! Nu, nu, se va răzbuna într-alt fel: le va mai rezista încă un sfert de oră! Da, asta va fi răzbunarea ei, să se înveţe minte stimaţii domni s-o respecte cu adevărat, să-şi controleze nervii, expresiile, mimica, dacă o doreau, ei bine, să lupte pentru aceasta cu armele care i se potriveau ei, ea nu era o debaraseuză oarecare, o coafeuză, o textilistă, avea totuşi bacalaureatul şi doi ani de institut pedagogic, dacă soarta a vrut să... ea era curtată de Cârstea, unul din tipii bine ai Albei, iar Lulu, domnul doctor Cherecheşiu, oho, cât ar da să se mai repete după-amiaza aceea, ştiau ei care, după-amiaza aceea plină de tuberoze, de Prevert... de şampanie, ce spălase pereţii şi ea privise rece, regină, distantă, lăsându-se dorită până la disperare, până la lacrimi... oho, domnii aceştia să înveţe să se stăpânească, în primul rând!

Viaţa e un război al nervilor şi iată, nervii ei înfricaţi, provinciali, fuseseră mai tari: Paul se ridicase dintr-o singură mişcare, turtise calm chioşcul, se apropiase de ea şi îi cârpise rapid, una după alta, o pereche de palme. Mare! O făcuse ca un rege! Ah, dacă ar fi fost singuri, i-ar fi sărutat genunchiul. Contele de Rohan, văr cu regii Franţei... Ah, unde să-l caute, să-l găsească, să-l asigure că nu-l ura, că nu-i purta nici cea mai măruntă pică... dimpotrivă; n-o salvase el, risipind tot noroiul acela din jur cu un gest simplu, eficace, izbăvitor?! Parcă el avea nevoie de asigurările ei! Îl va întâlni, era sigură, el apărea totdeauna în grupul lui, restrâns, în faţă la Pallas... se va apropia fără şovăire şi îl va ruga să-i acorde câteva minute... ăsta era într-adevăr patent de Alba dar n-avea ce face, ce conta, oare nu luptaseră ei împreună contra derbedeilor ălora... cum putea el să se lase angrenat într-o astfel de companie...?! Nu-nu, ea nu i se va oferi, avea el altele mai „rasate", dar... îi va spune câteva cuvinte simţite, calde, seci... (ea plăti şi ieşi), câteva fraze de bun-simţ, total neprovinciale şi îi va dărui ceva...

da, i-l va da pe Caliban, monstrul ei mic, mascota ei din sezonul trecut. Să-l arunce undeva, acolo, printre trofeele lui, printre nimicurile sale sentimentale... Doamne, când va ieşi din cuşca provinciei, ce frumoasă era, o simţea, o ştia, înaintând spre centru cu mersul ei săltăreţ; tuturor, absolut tuturor le dăruia frumuseţea ei vie, luciul acela sălbatic pe care îl purta în ochi, ea, cea înfrumuseţată de pericol, de violenţă. Nu există frumuseţe în afara violenţei, salut, domnilor, tuturor, salut, salut, ha, ha! Salut.

CAPITOLUL II

1

Caraghios, în aceeaşi seară, Grobei, cu Tella lui, se plimbă, făcu câțiva paşi, cum se spune, cu Tuți. Da-da, cu Tuți, după ce luară masa la cantină. Tuți era studentă la Institutul Pedagogic din Bucureşti, la Sorbonica, cum se spunea, o bucureşteancă deci, şi el fu foarte mândru că poate să-şi legene cutioara sa muzicală alături de o asemenea distinsă companie. Tuți era o fată veselă şi tristă în acelaşi timp, aş putea spune exact în acelaşi timp, în aceeaşi secundă, lucru ce îi conferea multă grație. Tristă-veselă! Veselă-tristă! Iată o sursă a farmecului, nu singura, bineînțeles. De la început, deşi Tuți era mai mică cu un an şi opt luni decât el, se instalaseră între ei doi relații univoce: ea îl proteja, iar el se lăsă repede protejat. Astfel că orice ambiguitate între cei doi era exclusă. El se gândi în vreo două rânduri s-o sărute sau s-o prindă de sânii ei nu prea mari dar pietroşi, dar renunță nici el nu ştia exact de ce, renunță în timp ce ea, Tuți, se prefăcu că nu observă nimic. Ah, femeile, ah, mai ales, bucureştencele! Se despărțiră prieteni după ce vorbiră despre o grămadă de lucruri, după ce ea salută atâta lume (el îi propuse, corect, în vreo două rânduri, să se despartă dacă, evident, ea avea alte obligații, dacă voia să stea de vorbă cu unul sau altul din cei pe care îi cunoştea, dar ea, după o clipă de gândire, parcă, refuza şi-l privea recunoscător). Despre Lelia aproape nu vorbiră, deşi ea fu tot timpul între ei, cu statura ei înaltă, cu sânii ei mici, puțin cocoşată, cu mersul ei săltăreț. Frumoasa Lelia, Tuți, mărunțica şi durdulia Tuți, o invidia cu siguranță, cu invidia aceea sportivă, calmă, plină de umor, care ne face să trecem mai uşor peste defectele cuiva. Curios, gândi Grobei, dar se feri s-o spună, trecem mai uşor peste defectele

„reuşite“ ale cuiva decât peste calităţile sale. Calităţile cuiva nu se iartă şi e drept să fie aşa. Şi zâmbi, enigmatic, sub mustăcioara sa *in statu nascendi*, pe care, la sfatul, aş zice la incitarea lui nea Tomiţă, şi-o lăsa. – Lasă-ţi, bă, băiatule, acolo, un semn, o negreaţă, ceva, c-altfel, cu chiloţii tăi cu mânecă lungă şi cu aerele tale de mironosiţă, rămâi nemăritată! Sfatul era bun, evident nu în sensul în care îl dăduse răutăciosul prieten (răutăcios numai în aparenţă), sfatul era bun şi Grobei îl preluă. Începu la primul bărbierit să-şi ocolească cu grijă spaţiul dintre buza superioară şi nas, nasul său delicat şi drept, unii spuneau: „un pic prea lung“, alţii însă, sau altele: – „Oricum, bărbătesc“, în ciuda unui neg care apăruse nu ştiu când. Un neg cu care se împrietenise, *faute de mieux* şi care va dispărea tocmai când nu-l va mai observa nimeni. Au şi negii orgoliul lor, ha, ha.

Când ajunse acasă, avu surpriza să-l găsească pe prietenul său în pat, cu un guturai straşnic sau un început de gripă. Coborî încă o dată să caute farmacia, pentru aspirină, piramidoane, antigermin şi, de la bufet, luă un kilogram de lămâi. Nea Tomiţă, un bărbat sută la sută, un zdrahon care de multe ori îşi bătuse joc (în felul lui amabil) de prietenul său mai tânăr din provincie, lungit acum la pat pentru un fleac de gripă, asuda, mormăia, tuşea, sughiţa, înjura (cu un aer martir şi disperat), aiura chiar, privindu-l cu un fel de duşmănie pe tinerelul Grobei, iar lămâile sale, de-a dreptul cu dispreţ. În schimb – de ce în schimb?! – înfuleca tot timpul căţeii săi de usturoi, iar camera lor de vilegiaturişti plutea ca o navă într-un strat dens de mirosuri, singurul, declara maistrul, singurul leac. Poate că avea dreptate, pentru că a doua zi era vindecat sau plictisit că li se dădea prea puţină importanţă suferinţelor sale închipuite. Sau reale.

Ah, a doua zi, era o duminică, fu pentru Traian-Liviu Grobei o zi mare, o zi sentimentală, o petrecu împreună cu Dulcineea inimii sale, cu Lelia. Ciudat, ea fu aproape umană, aşa cum sunt rareori femeile frumoase, şi îi dedică ziua în întregime. Se întâlniră în jur de unsprezece la bibliotecă şi Grobei avu strania senzaţie că ea îl aşteaptă. Apoi făcură o plimbare prin pădure, spre Cotă, însă nu pe şosea, ci pe un drum aparte, accidentat, se întoarseră la

cantină, încă în prima serie şi se despărţiră pentru o oră. – Merg să fac un duş şi să mă întind o jumătate de oră! spuse Lelia, minţea însă pentru că avea un comision de făcut pentru cineva. Ceva extra-sexual. La trei fără zece se întâlniră din nou şi, cu o ocazie (o cunoştinţă a Leliei, proprietar de automobil), făcură o excursie la Predeal, în staţiune şi la pârtie, unde băură un ceai fierbinte. Tot drumul, la dus şi la întoarcere, ea îl ţinu de mână. Pe la şase erau înapoi şi Grobei vru să se despartă, redându-i libertatea, dar, spre plăcuta sa surpriză, ea îl reţinu, invitându-l la „ea, sus". Fantastic! Asta era într-adevăr o performanţă. El făcu mofturi, imitând perfect un om de lume, un băiat de familie bună, încât dacă l-ar fi auzit nea Tomiţă s-ar fi strâmbat de râs, dar nu se încăpăţână în refuzul său. De altfel, ea îi notifică: – Nu trebuie să te jenezi prea tare, mai e cineva sus. – Cine? întrebă Grobei. – Doamna Ciolac, sosi răspunsul, să mergem jos la Trandafirul, să cumpărăm cozonac cu nucă, e preferinţa ei, vrei?! – Vai de mine! răspunse tânărul cavaler, în aceste condiţii, bineînţeles... şi se oferi să achite în întregime costul cozonacului.

Trecu mai bine de jumătate de oră până reuşiră cei doi să urce străduţa ce ducea la vila unde era cazată Lelia. Doamna Ciolac îi aştepta, dădu mâna tânărului bănăţean, care o sărută fără afectare, simplu şi decent, în felul lui, cu o anume solemnitate totuşi, care o impresionă plăcut pe vârstnica femeie. Era şi ea bănăţeancă, de la Oraviţa sau de la „Otraviţa", cum spunea Grobei, în glumă; era o femeie cu care Lelia, colega ei de cameră, se mândrea. Nu era frumoasă, dar era foarte instruită. În jur de cincizeci (până în cincizeci, vârsta aceea dificilă dar, Dumnezeule, când nu sunt femeile la o vârstă dificilă?!), opulentă, cu nasul ascuţit şi faţa rotundă, cu maxilarul superior puţin ieşit, astfel că din profil nasul desena un unghi perfect, fruntea îngustă, privirea extrem de vie şi de inteligentă. Era soţia cuiva care avusese, acolo, în Oraviţa, un mare magazin de sticlărie, Ciolac and Company, şi acum trăiau din „resturi" şi dintr-o pensie, el era ftizic. Grobei văzu fotografiile lui, un bărbat realmente frumos, înalt, osos, se lăsase pozat în costume deschise, cu papillon la gât, era mariajul frumuseţii cu inteligenţa. Numai că aici, inteligenţa era feminină. Doamna

Ciolac Veturia era o catolică ferventă şi juca – era o descoperire târzie – în echipa de teatru amator a casei de cultură. Erau prost văzuţi în orăşel din cauza fostului lor magazin de sticlărie, porcelanuri şi oglinzi (un magazin superb, ca o feerie, care dispăruse total din micul orăşel, odată cu capitala de judeţ pe care o găzduise odată), erau consideraţi indezirabili, alături de fostul bijutier, fostul proprietar al morii (Bălan), alături de Türkl, fostul proprietar al celui „mai mare“ magazin de textile şi de alţi câţiva monştri capitalişti. Erau oameni care îşi pierduseră profesiunea, prea bătrâni sau prea graşi pentru a se mai putea adapta. Iată, domnul Ciolac era prea frumos şi prea ftizic pentru asta. Afacerile lor nu mai erau prospere, ca altădată, dar trăiau. Aşa cum lumea avea nevoie de victime, ei înşişi se pare că aveau nevoie de călăi mărunţi, provinciali. – Dramele, domnul meu, spunea doamna Veturia, sunt strict provinciale. – Dramele dumneavoastră! rectifică cu un zâmbet subţire merceologul. – De ce? replică doamna Veturia, privind-o cu un zâmbet pe „fiica ei, Lelia“, cum îi spunea: orice dramă e provincială!

Cei trei beau ceai cu biscuiţi şi, evident, cu cozonac cu nucă pe care doamna Veturia îl primise înroşindu-se puternic pe gât, pe faţă, de emoţie. S-au gândit la ea, ce drăguţ din partea lor! Ea, o femeie bătrână, plicticoasă cu ticurile ei, cu ridurile ei... şi o mângâie cu mâna ei grăsuţă şi fină pe Lelia pe obraz şi ea se alintă ca o pisică mare. Se vedea că nu credea o vorbă din cele ce spunea. Pe Grobei îl privea cu o anume simpatie şi maliţie... dispreţ?! Nu-nu, o iubea prea mult pe „fiica ei, pe Lelia“, pentru a se purta astfel cu musafirul lor.

– Ai o ţigară, domnule Grobei?

Tânărul se fâstâci uşor; nu fuma. Lelia însă, zâmbindu-i atât de afectuoasă încât el rămase literalmente zăpăcit, de parcă l-ar fi izbit peste faţă aripa unei păsări mari, se ridică şi aduse din poşeta ei un pachet de ţigări americane şi amândouă femeile îşi aprinseră câte una. Apoi, printre subţirile perdele de fum, îşi priviră musafirul, cavalerul lor. Era plăcut, Grobei simţea o uşoară şi plăcută furnicătură în jurul urechilor, o măruntă panică îl cuprinse, o panică care îl înţepeni şi-l făcu să zâmbească mereu, fără rost.

Un zâmbet atât de fin încât abia se desluşea printre perdelele de fum albastru-lila.

– De ce nu o însoţeşti mai des pe Lelia, stimate domn? întrebă, zâmbind ironic, doamna Veturia, nu trebuie să laşi o astfel de frumuseţe singură într-o stațiune atât de aglomerată, nu crezi?!

Lelia o privi cu o scurtă alarmă; ştia ceva, bănuia ceva?! Doamna Veturia îi întoarse surâsul: era o femeie atât de fină, de amabilă, şi o iubea cu adevărat. Cu adevărat distinsă; distincţia nu vine oare din iubire, dintr-o iubire gratuită?!

– Eu îmi am programul meu! răspunse tânărul bănăţean, cu o involuntară grosolănie şi amândouă doamnele îi zâmbiră cald.

– De altfel, îi stau la dispoziţie. Aş vrea, dacă îmi permite, s-o vizitez şi în orăşelul ei natal. Bineînţeles, dacă îmi permite...

Doamna Veturia bătu din palme.

– Ia te uită, ia te uită! Se naşte o pasiune, poate o mare pasiune!...

Lelia îşi aruncă meşa ei neagră, ca să-şi ascundă zâmbetul fin, dispreţuitor. Ce-şi închipuia tinerelul acesta provincial?! Cu toate acestea, râsul mic şi gâlgâit, palmele doamnei Veturia îi făcură plăcere. În definitiv, ce era mai mult decât o caldă, plăcută, intimă după-amiază de iarnă într-o stațiune, la un pahar de ceai, cu colega ei de cameră, o femeie atât de sensibilă, de citită, ca doamna Ciolac?! Să guste împreună, amândouă, în tihnă, într-o secretă veselie, această după-amiază. Să guste toţi trei, împreună, iată, ea îi dăruise lui Paul mascota ei, exact aşa cum plănuise, şi acum avea o alta: tânărul, grosolanul şi stângaciul Grobei. Era mascota ei, putea deveni, era mascota lor, a celor „două doamne“ din acea după-amiază, din acea înserare. Şi el, iată, avansa ceva... ceva tulbure, obraznic dar şi plăcut... ia să vedem...

– Cum aşa? îi chestiona cu graţie doamna Veturia, privind-o complice, în ce calitate ai vrea s-o vizitezi la Alba pe Lelia?! Îmi dai voie să mă amestec puţin, stimate domn?!

– Cum să nu...vă rog! Foarte simplu, răspunse Grobei, eu sunt merceolog principal (mândria îi sclipea pe faţă) şi am de îndeplinit o serie de comisioane în ţară în numele cooperativei pe care o reprezint. Am ajuns până la Vatra Dornei, Baia Mare, Tulcea...

prin Alba chiar am trecut odată. Eu însumi îmi fac traseul, aşa că nimic mai uşor decât să...

Cele două femei râdeau cu poftă.

– Bine-bine, spuse doamna Veturia, eu înţelesesem că nu e o simplă călătorie de afaceri... eu înțelesesem, dacă îmi permiţi... sau am înțeles eu prea mult, ha, ha!

– Ha, ha, hi, hi! râdea şi Lelia, dându-şi cu afectare capul pe spate, lăsându-şi dinţii umezi să sclipească o clipă, dar ea atingea limita afectării şi a pozei, limita de la care începea să devină naturală, firească. Şi într-adevăr, asta cel puţin se putea citi în ochii celorlalţi, a bărbaţilor, mai ales, a doamnelor peste patruzeci, ea era firească, naturală, graţioasă şi numai pe acest drum: al afectării. Ah, era atât de afectată!...

Grobei roşi, plecă privirea şi-şi făcu de lucru cu nişte firimituri de cozonac din farfurioara sa: îşi umezea vârfurile degetelor şi prindea astfel firimiturile de cocă pe care le băga în gură. Spuse:

– Eu sunt un bărbat... un om serios! Nu voiam să spun nimic mai mult decât că... mi-ar face plăcere s-o vizitez pe Lelia în cadrul căminului ei, într-unul din drumurile mele în interes de serviciu. Pot însă, şi ridică un deget pe care era lipită o firimitură de nucă, pot însă să-mi aleg traseul prin Alba... mai des, să zicem! şi la acest: – Să zicem! roşi încă o dată, mai puternic. Doamna Veturia bătu iar din palme, strigând:

– Fantastic! Fantastic! iar Lelia râse la rându-i, binedispusă.

– Ştiţi... avansă tânărul funcţionar, tânărul tehnician, văzând că produsese atâta însufleţire doamnelor prin cuvintele sale simple, eu sunt un om al datoriei şi ordinii; serviciul e pentru mine o îndatorire sfântă, de onoare, aş zice... prin faptul că mă abat prin Alba, vreau să fiu bine înțeles, nu comit nicio ilegalitate, niciun fel de abuz. Noi avem legături cu câteva întreprinderi din Alba, aşa că... e adevărat, şi aici el mustăci (şi acest cuvânt e potrivit, deoarece buza lui de sus începea să fie tot mai mult umbrită de cele câteva fire mătăsoase de păr pe care el le îngrijea deja, am zice: le proteja), e adevărat că aş putea lăsa Alba pentru mai târziu... pentru la vară, să zicem!

– A, nu-nu! Nu la vară! Acum, imediat, nu la vară!

Cele două doamne băteau din palme, din picioruşe, într-o stare de agitaţie foarte plăcută. Grobei le privi posesiv. Doamna Veturia se linişti prima şi îi adresă cuvântul, cu o anume gravitate:

– Te-ai gândit foarte bine. Îmi plac cei care nu-şi neglijează îndatoririle de serviciu pentru o toană a inimii. Aşa este şi soţul meu, cu asta m-a cucerit.

– Şi cu papillonul acela de mătase naturală, legat aşa cum astăzi nu mai ştie nimeni!... strigă Grobei, cu voce ascuţită. Doamna Veturia îl privi, zâmbind, arătându-şi dinţii ei de cârtiţă: în clipa aceea părea deosebit de sensibilă şi de inteligentă. Privirea ei era umedă şi atotînţelegătoare; Grobei simţi că-şi pierde siguranţa de sine.

– ...Da... da, văd că înţelegi mult, tinere domn; m-a cucerit cu mai multe lucruri, datorită mai multor... dar, mai ales prin faptul că mi s-a supus. C-a ştiut să mi se supună!

– Asta urmăriţi voi, femeile, spuse Grobei cu îngâmfare, lăsându-se pe spate, căutaţi un valet!

Cele două femei se priviră puţin uimite, apoi zâmbiră.

– Nu e totul atât de simplu, răspunse doamna Veturia, politicoasă, mai serveşti o felie de cozonac?! şi se ridică apoi să-l servească pentru că merceologul înclină din cap, cu gravitate. Nu oricine ne poate servi! adăugă doamna Veturia, nu oricine ne poate mulţumi! Nu e atât de uşor, domnule, să serveşti o femeie; ştii cum se numeşte această calitate? Tandreţe. O ai? O calitate profund masculină, pe care numai foarte puţini o înţeleg şi mai puţini o au, din naştere, din instinct, nu ştiu.

– O anumită anulare a personalităţii... spuse Lelia visătoare, şi Grobei le privi pe amândouă aiurit.

– Exact, adăugă doamna Veturia, pregătind încă o porţie de ceai englezesc Windsor-Castle, deoarece le plăcuse mai ales modul în care-l preparase ea. Nu-şi poate anula personalitatea decât cel care o are! E un fel de paradox! Şi venerabila doamnă zâmbi pe sub abia vizibila ei mustăcioară, care n-o prindea rău. Un nătâng nu-şi poate reprima sau anula nimic, el nu-ţi poate dărui nimic. Ce să dăruieşti unei femei, cum să vii la ea cu mâinile goale?! O, nu, ci încărcate cu inele, panglici late, de velur, un pieptene bătut în

pietre mărunte, preţioase, ce va domni peste cocul ei regal... cărţi în ediţii rare, cărţi nu prea adânci, nu prea filozofice (asta ar părea o aluzie obositoare, de gust îndoielnic), cărţi de memorii, de călătorii, tipărite pe hârtie vărgată, în ediţii rare, bomboane de ciocolată, trufe, reproduceri scumpe după Matisse, Grünewald, Lucas Cranach, Botticelli, Giotto, Cimabue... Van Dyck... tu ştii, Lelia, cât îmi place mie Van Dyck?! Şi mai presus de toate: tandreţea! Aceasta e sclavia unui bărbat adevărat!

Cele două prietene se prăpădeau de râs şi tânărul bănăţean le privea puţin zăpăcit, făcându-şi meticulos de lucru cu prăjitura lui. Se hotărî să nu dea prea mare atenţie celor ce spuneau ele, mai ales celor îndrugate de bătrâna Veturia; cu cei aproape cincizeci de ani ai ei! Dumnezeule, oare când, la ce vârstă vor accepta femeile să renunţe la cochetărie?! Sunt ele cu adevărat lipsite de simţul ridicolului?!

Lelia, până atunci decent aşezată pe marginea canapelei, se întinse pe spate, oftând cu neruşinare, încet, ca o pisică mare, şi Veturia se apropie, aşezându-i o pernă sub cap, sub umeri. Te pomeneşti că era în plus? gândi el şi cu francheţea sa provincială se repezi să exprime acest gând. – Oare nu sunt cumva „în plus“, inutil, nu venise timpul să le lase singure pe cele două colege de cameră, pe cele două prietene?

– Nu, nu, răspunse Veturia, el nu-şi dădea seama?! Ah, Doamne, trebuia să fii atât de tânăr, atât de „neruşinat“ de tânăr ca să nu-ţi dai seama că tocmai prezenţa lui le făcea pe ele două să se simtă aşa de la „largul lor“. – Prezenţa unui bărbat, deci! adăugă, grav, Grobei, dar fu contrazis pe jumătate. – Da, a unui bărbat, dar nu a altui bărbat, ci numai a lui. Era de neînlocuit în clipa aceea, dacă voia să plece... mă rog, ele nu-l reţineau, dar... se simţeau cu toţii atât de bine, nu?! Şi Lelia, cu siguranţă, adăugă doamna Veturia, Lelia îl simpatiza, Lelia simţea chiar un început de afecţiune... ea, un copil atât de delicios, de capricios... aşa cum îi stă bine unei perfecţiuni, unei tinere atât de superbe, de reuşite... unei minuni vii, ca „fiica ei“.

Doamna Veturia o privea pe Lelia, ce stătea întinsă, nemişcată, pulsând în nemişcarea ei graţioasă, ca o felină mare, părând că nu

aude că e vorba despre ea, părând că nu e de față, părând că e absentă. Ce absență delicioasă! gândea Veturia.

– Cu toate că el... că el e, într-un anume fel, lipsit de tandrețe?! găsi potrivit să adauge, merceologul.

– Nu te nelinişti, tinere domn, spuse Veturia, turnându-i o nouă porție de ceai, aceasta e o calitate a maturității, a bărbăției. Va veni cu timpul, trebuie doar să te laşi uşor condus, uşor îndrumat... împins cu delicatețe, ha, ha...

– Dar nu ați vorbit oare chiar dumneavoastră despre un anume instinct al... tandreții, despre un anume... cum să-i spun... ăăă...

– Recunoaşte, spuse doamna Veturia privindu-l cu ochii calzi, umezi, şi într-o clipă cei doi fură de aceeaşi vârstă (o performanță pentru el, atât de orgolios de vârsta sa), recunoaşte că în prezența mea iubita dumitale îți place mai mult! Chiar că... recunoaşte că o descoperi puțin astfel, că... că o descoperi abia acum, bineînțeles nu sub aspectul...

– Da-da, e adevărat, spuse Grobei, cu gura plină, într-adevăr aşa e; aşa cum o vedea acum, încadrată între „ei doi", Lelia sclipea altfel, abia acum, astfel, era ea aşa cum o dorea el, cât mai departe de trivialitate, de... cum să-i spun, de confuzie, ambiguitate... de vulgaritate chiar!...

Doamna Veturia râse cald şi adăugă cu vocea ei ce putea prinde un timbru învăluitor (Ar fi fost o bună *speaker*-iță, la radio, gândi Grobei, ce nu uitase de Tella lui): – Priveşte, domnule Grobei, ce corp suplu, lung, armonic, picioarele lungi, talia sus... proporțiile nici nu sunt măcar perfecte, aşa, ca la un vulgar manechin hollywoodian, o vedetă din acelea trivializate de o reclamă monotonă, arătată soldaților în Coreea sau Vietnam într-o sală încinsă, vulgară ca o păpuşă de gumă pentru uzul marinarilor ce taie ecuatorul... nu-nu, să privească numai cu atenție, la ea există o anume dulce, infimă, intimă disproporție... (Lelia vru să protesteze, să se ridice pe jumătate, dar un zâmbet al doamnei Veturia, cald, fin, o linişti), ea nu făcea decât să-l învețe puțin să privească... pe tânărul, distinsul domn din Banat, dacă i se permite, nu?!

– Vă rog, vă rog! spuse confuz Grobei, plictisit, uimit şi excitat în acelaşi timp, aservit în ciuda sa doamnei de la Oraviţa, care îl atrăgea printr-un farmec tulbure, tot mai posesiv.

– Iată... continuă ea, cu un ton cald, jos, pe jumătate hipnotic, ea are sânii o idee mai mici, umerii puternic conturaţi... mâinile mici! Ai privit vreodată statuile antice...?! Noi, oamenii moderni, ne-am pervertit puţin simţul frumosului, al proporţiilor corpului feminin, matricea frumosului estetic, nu-i aşa...?! Dacă va avea amabilitatea să-i facă o vizită ei şi bărbatului ei, la Oraviţa, îi vor arăta câteva albume foarte reuşite, pe care le adusese chiar ea, din Italia, înainte de război, când cu ocazia unei excursii a liceului... era într-a şaptea, peste câteva luni urma să se mărite şi atunci părinţii îi dăruiseră excursia aceea de o lună, puţin înainte de începutul războiului... acolo îşi făcuse, acolo începuse ea, mai bine zis, acea şcoală a privirii, de care amintise, acea „educaţie a privirii, a ochiului“... lăsând la o parte banalele Venere romane, îşi aducea oare aminte domnul Grobei de *Venera din Cnido,* după Praxiteles?... La Reims există o siluetă de piatră *L'Angelo del sorriso...* sau, mai bine, siluetele botticelliene, din *Primăvara* şi *Naşterea lui Venus,* nu-i aşa, care... tânărul domn îşi aminteşte, nu-i aşa, realizează asemănarea, apropierea, nu-i aşa...?! Iată, asta o subjuga pe ea, o doamnă în al cincilea deceniu, despre care nimeni nu mai putea să insinueze măcar ceva necuviincios, această „apropiere“ de nişte modele vechi... cu trupul Leliei, cu armonia lui, de care fusese atras instinctiv şi tânărul domn şi ea, Veturia, era convinsă că era vorba de o atracţie mai profundă, poate nu în acelaşi fel ca ea... desigur că nu, el era doar bărbat, un tânăr bărbat dar... cu toate acestea... ei doi se asemănau, se apropiau poate mai mult decât se putea presupune când o admirau, când se lăsau atraşi de Lelia, prietena şi fiica lor ce stă acum întinsă atât de... uite, tânărul domn îşi aminteşte de *Venus dormind* a lui Giorgione? Nu-i aşa, nu-i aşa?!

Grobei dădu din cap, într-adevăr, asemănarea era aproape izbitoare, sau doamna Veturia izbutise pur şi simplu să-l farmece?! Dar nu, cu siguranţă că nu, era şi el în stare să-şi dea seama de atâta lucru... ce dracu'!

– Ar trebui, spuse doamna Veturia aşezându-se repede lângă el, şoptindu-i fierbinte în urechea sa zăpăcită, ar trebui ca noi doi să ne întâlnim... să ne vedem, să te învăţ puţin să priveşti, hi, hi, să apreciezi, să valorifici, hi, hi! Voi sunteţi ca nişte berbecuţi, cu cornițele voastre mici şi ascuţite, cu ochii voştri albaştri şi tulburi!

Ea râdea încă după ce se ridică sprintenă de lângă el, bănăţeanul mai păstră în nări parfumul franţuzesc, Yves Saint-Laurent, ar fi spus un cunoscător. Ce zăpăceală, Dumnezeule! Şi toate astea dintr-o simplă ceaşcă de ceai englezesc. Lelia, mereu întinsă, îl privea printre gene, ironică, satisfăcută, de parcă s-ar fi pregătit să-l înfulece, o frumoasă antropofagă. Grobei se lăsă pe spate şi schimbă o privire cu doamna Ciolac ce nu era acum decât o simplă mătuşică de provincie, o provincie în care el era bucureşteanul. Încercă să amuze cele două doamne (rămânând bineînţeles tot în cadrul unei discuţii despre artă) explicându-le felul în care se construieşte o sobă de teracotă, o artă practică. Vorbi despre plăcile de teracotă de diverse formate (Cod nr. 583800), de principiile de construcţie cele mai folosite, de arta şamotorilor, de plăci şi colţi (583811), de soclu lateral şi colţ (583812), de cornişă laterală şi colţ, burlan, capac, medalion, nişă, etajeră, stâlp, toate cu numărul de cod: 583...

Grobei vorbea curgător, antrenant (se vedea asta pe chipul femeilor care îl ascultau cu atenţie), cu ochii vii, cu gesturi elegante. Lelia oftă în două rânduri şi doamna Veturia o privi cu ochii calzi, apoi amândouă se uitară spre tânărul merceolog principal. El era cavalerul lor în acea după-amiază, trupul lui împrumuta mister, sexualitate încăperii, orice ar fi spus, cele două siluete feminine aveau nevoie de el şi feminitatea lor era tocmai că-şi dădeau seama de acest lucru, de acest „amănunt".

Spre sfârşitul serii, doamna Ciolac scoase dintr-un dulăpior o sticlă de lichéur Benedictine şi îl servi pe musafir, „ele două" nu beau, ele se întindeau, se răsfăţau sub ochiul lui uşor bulbucat, de provincie, el era bărbatul şi victima lor. Iată, Lelia îşi găsise o victimă a ei, după ce cu o seară înainte ea însăşi nu avusese destul talent pentru aceasta, în cercul acela atât de simandicos. O victimă pe care prietena ei, doamna Veturia, o pregătea cu atâta artă,

prudenţă, cu atâta rafinament. În definitiv, ce, o victimă de o după-amiază de staţiune, ceva care nu angaja absolut pe nimeni, în loc să te plimbi pe corso-ul plin de derbedei, printre bălţile tuturor zăpezilor îmbătrânite, sau să intri la un film răsuflat turnat după o carte răsuflată, nu-i aşa... palmele îi transpirau uşor, nimeni nu observa nimic, era secretul lui cel mai bine păstrat, femeile astea două, cu şoldurile lor fără vârstă. Iată, astea sunt aventurile dintr-o staţiune, aceasta e viaţa aventuroasă a unui vilegiaturist. Grobei era mulţumit de sine, era „tras la ţol festiv", unghiile tăiate de curând, el îşi schimba zilnic ciorapii, un lucru de care era mândru în secret, pentru provincia lui, o mică performanţă. Făcea eforturi nu prea mari ca s-o privească cu blândă ironie pe doamna Veturia, dar ceva, insesizabil, ca un bâzâit, îl neliniştea. Pe Lelia, divina Lelia, o privea rar; curajul lui, experienţa curajului său nu era pe măsura ei. Poate, cine ştie, la Alba-Iulia, în orăşelul ei natal... în anturajul familiei ei, când va apărea cu servieta lui cu dublă închizătoare, cu aerul lui, cu demnitatea lui verificată. Curaj, bătrâne, lumea nu se termină aici! Mai sunt şi alte femei pe lume, totul e să... să...

– ...Ah, copii, voi n-o să înţelegeţi, spunea doamna Veturia, în timp ce Lelia îşi întinse braţele ei subţiri şi căscă, aceste două-trei săptămâni într-un an sunt singura mea evadare... ceva fals, evident, evadările repetate, evadările acestea pregătite cu grijă de temnicerul meu, cum să vă spun... sunt ca într-o piesă franţuzească de prost gust... de altfel, el are pe cineva, ştiu asta cu siguranţă, mi-a spus-o chiar părintele Laschober şi ştiu şi persoana: pe Aurora, nevasta lui Iki, femeia aceea care seamănă cu o găină. Imaginaţi-vă lângă el, un bărbat de un metru nouăzeci, fiinţa aceasta, cu nasul coroiat, mică şi febrilă ca o găină, n-are mai mult de unu cincizeci. Ei bine, ei amândoi (Lelia căscă din nou, ca o pisică mare ce era) abia aşteaptă ca eu să plec, „să evadez"...

– Nu înţeleg, spuse alene „zeiţa", ridicându-se din lene, obosise să stea culcată, cum suportaţi, o femeie ca dumneavoastră... sunteţi o femeie superbă încă, spirituală, atât de vie... nu-i aşa? Şi ea îl privi pe bănăţean ca pe un complice. Negul de deasupra buzei ei superioare tremură, nu atât din vanitate la flatarea indolentă a

„fiicei ei iubite", cât din bucuria de a o vedea, de a o privi, era într-adevăr frumoasă, într-un anume fel frumoasă, nu știu cum să spun, deși era o frumusețe *passe-partout,* pentru oricine. Ah, femeile astea, gândi Grobei, își ajungeau una alteia, ce nevoie aveau de el, de ce-l țineau pironit acolo?! El nu avea, evident, niciun chef să plece, cum ar fi putut face să devină ceva mai important în ochii lor?! Să-i dea mai multă atenție, „să prindă" mai multă greutate?! Cum să facă!? Ce să facă?! Nu era decât jucăria lor... brelocul lor viu, în acea după-amiază, a lor, a celor două tirane, care aveau nevoie de el într-un fel foarte ciudat (ah, ciudat, ăsta era un cuvânt care nu-i plăcea, nu-l întrebuința decât la ananghie), dar aveau totuși nevoie de el, exista, și numai la ideea că l-ar fi putut vedea nea Tomiță, oricum era ceva ce se putea povesti! Ridică păhărelul cu lichid verzui, îl privi în zare, învârtindu-l încet, ca pe un caleidoscop, și bău, cu înghițituri mici. Ceva catifelat îi coborî în stomac, se linguși de-a lungul esofagului său timid, crispat.

– ...De obicei, în fiecare vară, merg la Călimănești... diminețile mă întind la soare pe bolovanii uriași, în mijlocul Oltului... aproape în fiecare an, vin acolo, cam în aceeași perioadă, profesorul Ciplea, ginecologul, monstrul, la care trebuie să aștepți o săptămână ca să intri în consultație! Ei bine, nu știți ce prieteni suntem aici, pe malul Oltului! – Veturia, spune el, ridicând degetul, cum o face la curs, Veturia e intangibilă! Am să-i dăruiesc un medalion de argint pe care am să încrustez acel *Noli me tangere*! care, se spune, apără cerbii și căprioarele din parcul Vaticanului. Într-o zi, imaginați-vă, de față cu doctorul Steriade și soția lui, care lucrează la muzeul Palatului, la conservarea tablourilor de artă, mi-a desfăcut părul din copci...

– Ah, doamnă, chițăi Lelia, înfrigurată brusc, Liviu habar nu are ce păr fantastic ai... știi, se întoarse ea spre merceolog cu o mișcare din tors care făcea toți banii, o mișcare înceată, *au ralenti,* are părul Giocondei, uriaș, negru ca un evantai, îi trece de coapse... Diseară să mă lași să te pieptăn, doamna Veturia! Te rog mult, da?!

– Ei bine, continuă Veturia după ce o gratifică cu un zâmbet subțire pe „fiica ei“, profesorul mi-a desfăcut părul, i-a trebuit, ha, ha, aproape un sfert de oră şi nu pentru că ar fi fost neîndemânatec, aş spune chiar dimpotrivă!

– Ha, ha, asta-i bună: dimpotrivă! râse gros Grobei, pierzându-şi o clipă controlul, şi cele două femei îl priviră.

– Avea nişte degete mai presus de faima sa de chirurg! Mă făcusem roşie toată, părul mi-atârna în apă, mişcat de apă, doctorul Steriade era roşu ca un rac, la rându-i, omul acesta atât de sensibil, iar soția lui, Pia, urâtă dar atât de inteligentă, râdea cu nişte hohote de se zguduiau văile! Eu însămi... da-da, eu însămi mă înfiorasem toată, de parcă apa aceea mi-ar fi urcat încet prin vârful firelor de păr... ce spui, tinere domn, îți place acest tablou?! Iată, acestea sunt vacanțele mele, totdeauna singură... înconjurată de oameni fermecători, toată lumea mă tratează ca pe un copil! Bărbații mă apără, şi primul dintre ei e Ciplea, bineînțeles, care a găsit în mine nu ştiu ce... – Veturia! îmi spune el cu vocea aceea a lui, mai povesteşte-ne o dată istoria cu fosta ta profesoară de franceză! Când credea că te-a prins copiind şi tu citeai pe sub bancă: *Adolphe* de Benjamin Constant, ha, ha... haide, Veturia, te rugăm!

...Când plecă, Lelia îl conduse până în josul treptelor (afară începuse să ningă) şi îl rugă să vină s-o ia, dimineață la unsprezece, la o mică plimbare. Fix la unsprezece s-o fluiere de jos. În semiobscuritatea casei scărilor, merceologul, dintr-un confuz simț al datoriei, vru s-o tragă spre el, s-o sărute, s-o „jumulească puțin, he, he“. Lelia era fierbinte, surescitată, dar nu se lăsă: îl respinse, nesigură la început, apoi decisă. Era grăbită să se întoarcă în camera de sus, unde o aştepta Veturia să-i desfacă părul, probabil, grăbită să-l concedieze şi bănățeanul se declară satisfăcut. Avusese o după-amiază galantă, ceva foarte *chic*, se discutase, nu-i aşa, despre artă, el însuşi spusese câteva fraze inteligente, fusese curtat de două femei atât de... de interesante, de culte... şi picioarele lungi ale Leliei, meşa ei neagră-sângerie, ca o capă de toreador pentru micii tauri de provincie, pentru berbecuții încăpățânați, cu cornițele lor răsucite şi ochii lor bulbucați, albaştri, safirele

provinciei... picioarele ei lungi pe care şi le punea fâşâind unul peste celălalt, încheieturile ei subţiri, tibia ei infinită, gâtul subţire, umerii, laţi, ca şi ai săi, ceva care îi dădea, cum spunea bine soţia sticlarului care trăia cu o găină, ceva antic, ceva-mai-mult-de-cât-antic, *Venus din Cnido*, nu-i aşa, „disproporţia" aceea abia sesizabilă care „dădea" nu ştiu ce fel de farmec, de „intimitate", de căldură în gât, sâcâitoare, un fel de feminitate caldă, vie, aşa cum pulsează trupul unei ciute undeva într-un luminiş, la auzul scâncetului neruşinat al câinilor de vânătoare... Fix la unsprezece, la unsprezece fix, *onze heures tapant*, în jur de unsprezece fix... te rog să fii punctual, voi fi, nicio grijă, sunt punctual nu din pedanterie, ci din respect pentru... pentru aproapele meu... pufuleţul acela al ei, abia vizibil, pe gât, acolo unde se termina coama ei neagră-violacee, acolo unde apucase s-o sărute o dată, ah, cum ar fi muşcat-o... cum ar fi muşcat-o, acolo, afundându-şi faţa în coama ei, în locul acela zvâcnind fără apărare, fierbinte, ca o ploaie de iarnă, ca o ploaie pe zăpadă... şi sânii ei mici, puţin depărtaţi, mici-mici, cerşind, he-he, apărare, protecţie, o „înaltă protecţie", subsuorile ei... Grobei se opri în loc, ridică faţa spre cer, deschise gura şi aşteptă să simtă gustul fulgilor pe limbă; la început fulgii nu ghiciră despre ce e vorba apoi, pe rând, călătoriră spre gura sa moluscoidă, gura sa caldă, plină de mucoase, ligamente, glande, ca un tunel de carne, familiar, deşuchiat... cei care treceau pe lângă el îl credeau beat, cu siguranţă, sau ameţit de un vin prost, o poşircă din acelea care se servesc la trei sferturi... subsuorile ei, gândea Grobei, în dispreţul mulţimii, numai subsuorile ei, subsuorile ei calde, fierbinţi... în aerul camerei de la etaj, încins, cele două iepe, păhărelul lui verde, luminos, picioarele ei imbatabile, lungi, cu tibia ei care scâncea, cu pulpele foşnind, pe care le-ar fi desfăcut încet, ca-n vis, ca nimeni să nu bage de seamă... ca nimeni să nu observe nimic neobişnuit... nimic neobişnuit...

2

A doua zi, la unsprezece fix, Grobei o fluieră de jos. Nu răspunse nimeni, nu se deschise nicio fereastră şi o scurtă alarmă zigzagă prin trupul său descărnat. Apoi, evident, la al doilea fluierat (o mică arie din Rossini, cel care inventase turnedoul) se deschise geamul şi o mână, mâna ei, flutură, făcându-i semn să urce. – Să urc?! – Da-da, să urce pentru câteva minute, ea nu era gata, încă. Grobei urcă ca un bărbat, fără să se grăbească, ca un om ocupat. Tella îi bălăngănea dulce la piept, un scurt program de muzică instrumentală, pe unu se auzea mârâind radiojurnalul. Trecu pe unu.

Bătu de câteva ori sfios, în uşă (aşa cum de jos fluierase sfios, de câteva ori), dar nu răspunse nimeni. Deschise uşa cu precauţie: nimic şi nimeni. Un pulover aruncat pe un scaun, un batic de mătase cu turnul din Pisa imprimat, în mijlocul camerei o pereche de cizme albe, lucioase. Intră şi se opri lângă uşă; ce păcat că nu fuma, acum ar fi fost momentul să aprindă o ţigară. O ţigară bună, moale, odihnitoare. Apoi se auzi vocea ei subţire:

– Intră, Grobei, intră şi fă-te comod. Vin imediat.

El se aplecă uşor, fără rost, zâmbi şi îşi descheie scurta de fâş, îmblănită. Trecu pe doi: sfatul medicului: maladia lui Bouillaud sau reumatismul poliarticular acut. Salicilat, cortizon, suflu sistolic, endocardul inflamat, *soufle au coeur*, încheieturile vagabonde. Repaus la pat, atenţie la umiditate, stenoze posibile, mai presus de orice: salicilat. De reumatism nu moare nimeni! cum spusese profesorul Rădulescu. Linge încheieturile şi muşcă inima. Bravo! Trecu pe unu. – Întrecerea socialistă, factor de bază al... trecu pe scurte, căutând radio Praga în programul său de dimineaţă. Exact: jazz – Blood, sweat and tears.

Unde era doamna Veturia, cu sânii ei opulenţi?! Cu albumele ei de artă, cu fostul ei magazin de sticlărie şi bibelouri, lustre şi lampadare, ceşti şi vaze de cristal. Cu cercul ei de celebrităţi bucureştene, făcând plajă pe bolovanii de la Călimăneşti, cu doamnele coapte şi inteligente, în sfârşit: inteligente şi domnii cu trusele lor de voiaj, părul lor cănit, specialişti în ceva foarte

important, inşi subtili, cu adevărat subtili. Grobei se strădui să dispreţuiască toate acestea, dar nu precum cineva care se străduieşte să parvină, ci ca un tânăr bănăţean, liber de prejudecăţi, prea mândru pentru a dori să facă o carieră. Domnii bucureşteni, din jurul bolovanilor pe care stăteau doamnele culte la soare; şi *ei* şi *ele,* era evident asta, n-aveau niciun chef unii de alţii. Ele ar fi vrut nişte tineri armăsari sau berbecuţi năvalnici, cu fire de iarbă crudă uitate în botul lor umed, iar ei, distinşii domni, nişte manechine din *Vogue* sau *Pour vous* sau *Stern* sau *Elle* sau *Konkret* sau *Sankt Pauli,* să chiţcăie în jurul lor ca în jurul vreunui fabricant de săpunuri sau motoare electrice sau detergenţi ce are la el acasă cea mai grozavă colecţie de impresionişti. Celebrităţi, nu-i aşa?! Cu toţii vânăm celebritatea şi Grobei, el însuşi, o vâna în felul lui. În felul lui. Şi se priveau unii pe alţii de parcă ar fi fost manechine cu picioarele lungi, din plastic, sau armăsari de la Cardin, grajdurile Cardin. Când îi vedea astfel, pe bănăţean îl umfla râsul. Bah, distinsa societate de bucureşteni, cu trusele lor de voiaj nichelate, cu tâmplele lor distinse, cu stomacurile lor macerate, în ţăndări, cu ochii lor apoşi şi inteligenţi. – Nebune, dacă voi chema sufletul tău la mine în această noapte?! Ce vei face cu hambarele tale pline, cu hergheliile, femeile, cărţile, creditul şi maşina de tuns iarba, ultimul model, cu doi cilindri?!... Veturia, cu tot balastul ei, îi plăcea. Era ceva, avea ceva... trecu pe medii: sfatul apicultorului. Trecu pe unu: la sfârşit de săptămână, cântec, joc şi voie bună. Pe lungi, un post bulgăresc, o cântăreaţă răguşită care mârâia un fel de foxtrot de curând descoperit. Perfect! Da... avea ceva, ceva, cum să zic eu... ceva interesant, bineînţeles nu minciunile ei, cu bolovanii de la Călimăneşti şi *Venera din Cnido,* madame Bovary de la Oraviţa, ha, ha, madame Bovary de la *Oraviţa*! Nu-nu, altceva, cu totul altceva... sânii ei mari, lăptoşi, abia susţinuţi de sutienul de mătase, ţâţele ei cumsecade, ce îmbătrâneau încet într-o castitate silită, râncedă, sânii ei dormitau în umbra vreunui confesional catolic, pe care, el, Grobei, i-ar fi prins cu amândouă mâinile deodată şi i-ar fi... i-ar fi... răsucit ca pe nişte manete, ha, ha, în care şi-ar fi înfipt unghiile şi degetele ca nişte unghii, privind-o fix în ochi pe coana Veturia, mămica Leliei, distinsă

vilegiaturistă. Ha! Şi totuşi o anume furnicătură, ceva ca un fel de respect se insinua în ființa sa descărnată, un fel de admirație tâmpă, greoaie, bănățenească... trecu pe doi: ultimul sfat apicol.

– ...Iartă-mă că te-am făcut să aştepți. Nu te superi, nu-i aşa?

Lelia intră proaspătă, într-un capot galben-orange, pe tocuri, şi Grobei auzi în aceeaşi clipă, fără să vrea, apa de la closet căzând ca turbată din bazinul ei de fontă, un zgomot ce se strecurase în două rânduri prin gândurile sale nonşalante, ce ciudat, de ce îl auzise tocmai acum?!

– Eşti minunată, se auzi el spunând, dând-o mai încet pe Tella, eşti proaspătă şi minunată!

– Da?! făcu ea râzând fericită şi îşi apropie o clipă fața, aproape să-l atingă, încât el, buimăcit, simți doar o boare rece, parfumată şi când să întindă mâna, ea se rupse chicotind. Atunci, auzi încă o dată acel zgomot nesuferit care se repercuta în urechea sa ca un mecanism uitat în funcție, dereglat. – Pfui, ce animale scârboase suntem! gândi Grobei şi se gândi că dacă ar fi fost fumător, ar fi fost încă o dată momentul potrivit ca să aprindă o țigară. Acum, când ea se fandosea în fața oglinzii aceleia ieftine, cu ape...

– Vrei să-ți fac o cafea?!

– Da, aprobă el şi roşi, văzându-se tratat cu atâta considerație. Apoi se ridică şi o luă în brațe, aşa cum era, în capot, şi îi deschise nasturii din față. Ea era suspect de docilă şi când el dădu cu ochii de taiorul vernil pe care ea îl avea îmbrăcat pe dedesubt, izbucni în râs. Apoi îi luă între palme capul său de berbecuț cu ochii bulbucați, cele mai frumoase safire bănățene şi îl sărută pe gură, fără lăcomie. Aşa cum te priveşti în oglindă, dacă aşa ceva e posibil: să săruți pe cineva, un bărbat şi în acelaşi timp să te uiți în oglindă. Ei, da, unii pot face asta şi Lelia era dintre aceştia. Apoi începu să o sărute el şi să-i caute sânii cu mâinile. Sânii ei mici, puțin distanți, nu sânii celeilalte, apoşi, nesătui, virtuoşi fără chef, abject de demni. Lelia mirosea bine, pielea îi era rece, parfumată, se lăsă sărutată, mângâiată, pipăită, ca şi cum ar fi fost la croitoreasă. De parcă cinci oglinzi înalte i-ar fi reflectat silueta subțire, înaltă şi mâinile cu degete scurte ale lui Grobei ar fi fost nişte brațe mecanice sau pneumatice ce o greblau fără grabă şi fără imaginație.

Gâfâia chiar, şi el se excită auzind doar gâfâitul ei. Un gâfâit plictisit dar, Dumnezeule, gâfâia ea, încet, minunea aceea cu picioarele lungi după care se întorcea tot corso-ul din staţiune şi de la Alba. Zecile de bărbaţi care întorseseră capul după ea îl priveau pe el acum, pe el care o ţinea în braţele sale descărnate, el, cu o jumătate de cap mai scund decât ea şi asta era ceva, nu?! Să ţii o astfel de liană în braţe, să te caţeri pe o astfel de statuie cu sânii de marmoră lăptoasă gri, murdară de câte degete i-au atins, de câte mâini turistice s-au şters de ei, visătorii... începu să gâfâie şi el, încet, aproape din politeţe, deoarece era mai mult impresionat decât excitat. Tâmplele lui concave, bolnăvicios de concave, se înroşiseră şi Lelia se mişca uşor, insesizabil, absentă, ca o plantă subacvatică. Era politeţea ei, politeţea inimii ei în tact de ¾. O săruta încet, metodic, îşi trecea mâinile cu unghiile mâncate peste omoplaţii şi umerii ei, peste fesele ei, peste sânii ei înfioraţi (ea nu avea sutien), din nou pe omoplaţi, de-a lungul braţelor, pe fese, apoi îşi strecură stânga şi o prinse de sân şi acesta scânci, pe cuvântul meu de onoare, scânci ca un căţeluş şi Grobei trebui să facă un efort ca să nu izbucnească în râs, într-unul din râsetele sale scurte, groase, lătrătoare, unul din râsetele sale „de acasă", printre prietenii săi cu care îşi bea berea de miercuri şi de sâmbătă seară. Uneori şi joia, când terminau bilanţul cu bine, pentru că îl ajuta pe Tică Belcea, şeful lui. Era un fel de a-l linguşi şi singura scuză a acestui lucru e s-o faci faţă de cineva pe care îl dispreţuieşti.

Lelia îl suporta, gâfâia uşor, abia simţit, îşi lăsă capul pe spate, buzele întredeschise, vârfurile dinţilor mărunţi sclipind în lumina soarelui viu, pleoapele aproape închise. Ce se vedea sub ele?! Grobei lucra mai departe, ea începu, ca în vis, să se retragă spre pat, el o urmă, era doar ostatecul ei, o ţinea în braţe. Intimidat, mai mult intimidat, s-ar zice impresionat de el însuşi, de parcă ar fi văzut tot ce simţea. Dumnezeule, îi pipăia fesele şi îi venea să-i sărute mâna, de emoţie. Numai să nu se prindă ea. Să nu se prindă... să nu se prindă...

Ea se rupse (nemulţumită?! Nu, nu...) şi îi făcu un ness, iar el, ca să demonstreze sânge rece, ceru cu obrăznicie ceva de băut. Lelia îl privi o clipă dezorientată, apoi îi făcu cu ochiul, se duse

tiptil spre geamantanul Veturiei, își strecură mâna și scoase sticla verzuie de Benedictină. Îi turnă într-un păhărel, același de aseară și băgă sticla înapoi. Apoi se așeză lângă el, pe un taburet, mulțumită că furase pentru invitatul lor. Al celor două. El îi dădu să guste din păhărelul lui, la început ea nu voi, ca o fetiță, apoi gustă din vârful buzelor. Încă o dată. Bun și lipicios. Grobei privi gânditor câteva clipe paharul, apoi îl turnă pe gât, până la fund. Îl așeză pe masă, apoi o trase spre el, cu o mișcare atât de stângace, încât ea începu să râdă. Dar bănățenii sunt încăpățânați, oricum, nu există încăpățânat mai mare decât un stângaci. Și astfel se prăvăliră pe pat, ea încă privindu-l cu ironie, el afundându-și gura și nasul (subțire, o idee prea lung) în gâtul ei, acolo unde se sfârșea perdeaua deasă, neagră-sângerie și începea pufulețul acela la care se gândise aseară în timp ce fulgii muribunzi se topeau de mucoasa gurii sale. Da, iată, era într-adevăr același pufuleț fierbinte la care se gândise aseară și acest lucru îl excită cu adevărat. Aseară îl visase, acest loc, acest locșor și acum iată, mușca de aici, îl simțea tulburat și fierbinte sub buze. Mușcă o dată ascuțit, ea țipă, nu prea tare și el o ținu, ca un câine, cu gura înfiptă în ceafa ei, trăgând-o încet încoace și încolo peste cuvertura care se răscolise. Dedesubt, albul cearșafului se căsca, fugea ca o prăpastie marină, capotul îi alunecase de pe umeri, îi desfăcu nasturii de la bluză și își afundă fața în culcușul sânilor.

Lelia stătea, placidă, parcă asista, cu trupul ei lung, arcuit, visător, abandonat, pozând mereu, pentru stafiile pitice din jurul lor. Grobei se alarmă ușor: ce urma acum, ce trebuia să facă acum, ce se cădea?! Să fie delicat sau brutal, să se oprească aici sau să... (înghiți speriat, în sec, de două ori)... sau să... bineînțeles... nea Tomiță ar... ha, ha, normal că... se răsuciră de două ori unul peste altul, ciudat, ea se lăsa cu totul în voia lui, cu buzele și pleoapele întredeschise, cu părul negru și viu, singurul lui complice... ce lungă era, Dumnezeule, picioarele ei se desfăcuseră, se zărea furoul de nylon alb, cu dantele de-o palmă, din pachet, desigur, afurisit, sânii ei mici scăpaseră din orice fel de... de... buzele sale subțiri lucrau, lucrau, saliva sa respectuoasă se întinse pe sânii ei, pe umerii ei ascuțiți-rotunzi, pe gâtul subțire, lung, pe gură, pe ochi...

– ...Stai... stai puțin, te rog... nu te uita o clipă, te rog ... nu te uita...! murmură ea, în transă, cu ochii întredeschiși, pozând cu ochii întredeschiși, îl îndepărtă cu mâna, ușor, se întoarse pe o parte și cu două mișcări iuți, dureroase, își scoase ciorapii colanți și chiloții mini, albi, ca o batistă. Apoi se răsuci încet spre el, așteptându-l, cu aceeași visare a ei de dinainte, pozată, sinceră în afectarea ei, uriașa ei afectare ce se topea în albastrul de sus.

Un fulger îl zigzagă pe Grobei din creștet până în tălpi și înainte ca brațul său avid să se întindă spre ea, minunea aceea ce i se oferise – mai iute decât brațul său pofticios, rânjind de satisfacție, el se eliberă și fugi din pat.

– Ce-i, ce s-a întâmplat?! murmură ea cu duioșie, privindu-l printre gene cu aceeași lene enormă.

Grobei se apropie de geam, își potrivi reflex cravata, părul, trase furios de o manșetă ce se răsucise, cămașa îi ieșise pe trei sferturi din pantalon. Apoi, cu un gest hotărât, se întoarse și se așeză lângă trupul ei, pe marginea patului, acoperind-o cu un colț al plapumei deși ea era îmbrăcată, aproape îmbrăcată, s-ar putea spune.

– Ce-i cu tine? murmură Lelia-cea-mare, lăsându-se mângâiată de mâna lui febrilă, o mână ce o dorea încă, ce nu renunțase. În câteva fraze scurte, hotărâte, el îi explică că nu voia ca totul să se întâmple astfel, să se „irosească“ astfel. Ea era și trebuia să devină iubita lui, logodnica lui... da, îi va spune acum, deși... deși poate nu e momentul deși... poate că tocmai acum e momentul, poate că... da. Își înghiți încă o dată saliva, așa cum făcuse în fața geamului cu câteva minute înainte când fusese o clipă lungă bărbat și adăugă: – Da, vizitele mele programate la Alba, de care am amintit aseară erau un fel de... un fel de cerere în... cum se spune: În logodnă, dacă există o astfel de expresie. Nu bătuseră ele două din palme?! Doamna Veturia se va bucura cu siguranță, era convins că această femeie, puțin demodată, e adevărat, ținea sincer la ea, la ei doi... le voia binele, numai binele...

Ea se ridică încet într-un cot, încet, încet, și-l mângâie uimită pe părul său spălăcit: – Bine, dar... toate acestea nu contrazic în niciun fel... iubirea, dăruirea ei... ea voise să i se dăruiască lui, tocmai din... darul său numai pentru el... ea voise să-i dăruiască trupul ei odată cu... odată cu iubirea ei, bineînțeles, cu inima ei care...

Lelia vorbea curgător, cu pauze prin care i se strecura respirația scurtă, parfumată, pe care el o inhala cu religiozitate, uimit. Stăpână pe ea, stăpână pe el, logodnica lui, frazele ei sâsâiau ca un şarpe halucinat, curgătoare şi întrerupte, calde, iuți, mâna ei îl mângâia încet, persuasiv, pe păr şi pe gâtul său plebeu.

– Nu-nu, replică el, calm, hotărât, impresionat de propria sa hotărâre (de unde ieşise aşa, deodată?!), ei doi se vor logodi, el o va vizita acasă, în anturajul familiei ei, vor stabili data nunții, el e un om serios, în ciuda tinereții sale... da, în ciuda tinereții sale! şi un luciu se aprinse în ochii săi de obicei atât de şterşi, de profesiune: şterşi! Un luciu care o uimi o clipă pe somnoroasa pisică uriaşă de lângă el, un luciu fanatic care îi împinse capul pe spate, aşa cum te priveşti într-o oglindă cu ape. De parcă el îşi ura propria sa tinereţe, anii săi ce suiau atât de greoi spre treizeci, ca o cascadă care face efortul de a atârna în aer, peste stânci.

Apoi, cu gesturi îndemânatice de amant, o ajută să se ridice, îi încheie nasturii de la bluză, o sărută pe gât, pe ochi, în timp ce ea mai tremura încă. Uşor, uşor, aşa cum se strecoară un vânt tânăr printre nuielele subţiri, aşa cum vibrează frunzele de plop, etern. Lelia făcu un pas, încă unul, şovăitor, neîndrăznind să-şi deschidă de-a binelea pleoapele ei albăstrii, ca o convalescentă care părăseşte patul prea devreme, periculos de devreme. Dumnezeule, cum se învârtea camera cu ea, el o susţinea delicat de braţ, îi simţea degetele pe cot.

3

Luară masa împreună, la cantină, în acea zi, apoi se despărțiră deoarece nea Tomiţă pleca şi Grobei crezu de datoria sa să-şi ia rămas-bun de la prietenul său. În timpul mesei Lelia fu caldă cu el şi absentă, aşa cum era de obicei. Avu succes la mesele vecine, o parte din gaşca de la Vârful cu Dor era prezentă, Stela Hodoş, prietena ei din Ploieşti, luă loc chiar la masa lor. Lelia se lăsa consolată de toată lumea, farmecul ei crescuse, şi numai el, Grobei, ştia sursa farmecului ei. Apoi o pierdu din vedere, toată

după-amiaza şi întreaga seară. Parcă intrase în pământ, mult după ce trenul care-l purta pe nea Tomiţă dispăru în orizontul învăluit în fum şi ceaţă. Era o zi gri, antipatică, cu cerul coborât. – O fi pe undeva cu prietenii ei! îi spuse, cu o anume enervare, prost ascunsă, doamna Veturia, când el o căută pentru a doua oară, la vilă, la o oră înaintată: aproape zece, mai exact, zece fară zece.

Dar enervarea ei, a Veturiei, nu-l privea pe el, dovadă că îl conduse la plecare, susţinând că „vrea să ia puţin aer, că băuse trei cafele în acea după-amiază şi că etc. etc." Astfel coborâră împreună pe corso, trecând, bine înfofoliţi, pe lângă vitrinele anemice. Doamna Veturia îl luă de braţ şi el o puse la curent cu intenţia sa în legătură cu Lelia, cu planurile sale de viitor, mai bine zis. Ea răspunse la toate aceste confidenţe cu un entuziasm evaziv, distrat, declară că aerul tare îi face bine, într-adevăr, spre surpriza tânărului, se însenina, stelele sclipeau printre norii uriaşi şi el trase aerul adânc în piept. Simţea din când în când mâna mică a doamnei Veturia strângându-l involuntar de braţ, ca o mică vietate, şi atunci întorcea capul, surprinzându-i profilul de şoarece, cu nasul ei ascuţit şi bărbia teşită. Îi vorbea despre tinereţea ei, despre primii ani de femeie măritată, soţul ei fusese prizonier în Rusia şi toată lumea, ea însăşi, o crezuse văduvă. De-atunci, cel puţin după spusele ei, datau două trăsături care aveau să devină esenţiale, ale firii ei: apariţia bolii şi a curtezanilor. Două dintre maniile ei sfinte. O perpetuă suferinţă fizică, întreţinută cu o imaginaţie redutabilă căreia realitatea avea să i se plece în curând şi pentru totdeauna şi o falsă existenţă, mai reală decât cea reală, aceea a geniului ei înnăscut, inexprimabil, pe care fiinţe superioare, mereu de acelaşi sex, aveau să-l denişeze fără greş, împrumutând vieţii ei un romantism acut modern. Ea va fi copila răsfăţată a provinciei, femeia curtată de un oraş sau orăşel întreg, de la preotul catolic până la cutare inspector financiar, cutare medic primar internist, cutare conferenţiar ginecolog din Timişoara, profesorul Ciplea din Bucureşti, pe şlefuitele pietre de la Călimăneşti, până la tinerii candidaţi la examenul de admitere la Agronomie sau la Litere. Tot ce avea provincia mai preţios sau mai ciudat trebuia să-i depună ofrandă, ei şi bolilor ei mărunte, abia mărturisite, mereu prezente, încât ajunsese de nevindecat, nimeni nu se gândea vreodată, aşa

cum nu te gândeşti indecent în prezenţa unei anume persoane, la sfârşitul suferinţelor ei fizice. De aici drumul aproape zilnic la biserică, cultul pentru Renaştere şi maeştrii şi pânzele lor, cărora ea le restituia mistica din care evadaseră. Arta lor devenea din ce în ce mai puţin laică, revolta lor tot mai ştearsă. Ce imperiu se învârtise, se învârtea în jurul ei şi Grobei o asculta, uimit el însuşi de cât interes trezeau în el însuşi frazele ei pripite. Ce-ar fi zis dacă ar fi ştiut de scena de azi-dimineaţă?!

De ce-i spunea toate astea? (Ajunsese să-i mărturisească de câte ori pe săptămână se culcase cu ea soţul ei, la începutul căsniciei.) Intuia oare ceva deosebit la el, la Traian-Liviu Grobei?! Din pură plictiseală, ca să trăncănească, aşa cum fac femeile în tren sau în vilegiatură sau în sanatoriu sau confesional sau în pat?! Din bovarism, din instinctul nobil de a-şi inventa o legendă din propria-i viaţă scurtă şi care se scurgea mereu, ca racul, cu dosul înainte, cu antenele pipăind trecutul mereu inventat, aşa cum fac popoarele?! Din disperare?! Din disperare?! O disperare ce devenise obicei, ca şi rumegatul, ca râgâitul, ca defecaţia?! Ce poate face o biată femeie cu propria ei viaţă, în fundul provinciei, Dumnezeule... a, nu, cu siguranţă că intuise ceva în el, şi îi povestea pentru a mia oară minciuna ei, mult mai reală decât viaţa peşin a altora, lipsiţi de îndrăzneală, lipsiţi de neruşinare. Dar cine va inventa vreodată vreun impozit asupra minciunii, gândea Grobei, asupra suferinţelor închipuite, asupra celor terorizaţi de plictiseala provinciei şi care se luptă zilnic cu Mambrin şi Merlin, suiţi pe Rosinanta lor de carton, bălăngănindu-se pe picioroange. Aşa cum unii se clatină ca să-i vadă lumea şi să-i compătimească, aşa cum unii mint ca să pară vicleni, aşa cum unii aţipesc ca să prindă puteri când sunt trimişi în delegaţie. O femeie-erou îl ţinea de braţ, hotărât, cu vârful degetelor, o, dacă ar fi putut face o singură fiinţă din două, trupul uriaş al Leliei şi spiritul invincibil al mamei ei adoptive, Veturia, care vorbea, vorbea mereu, fără întrerupere, râzând cu botişorul ei de şoricel neruşinat, cu nările ei mici, cu dinţii de rozător vesel, inconştient. Picioarele ei lungi, însă, forfecau alt aer, ochii ei se afundau cu plictiseală în alte inimi vesele, ochii viitoarei lui logodnice. Acum, prezentă, scoţând neîncetat trâmbe subţiri de aburi pe gură şi pe nări, Veturia plutea lângă el ca un balot

prin care fugea o spiritualitate beată de minciună şi legendă, drogată de spaima teribilei provincii, de inchiziția nemuritoarei provincii. Veturia, doamna, „mămica“, tanti-cea-dulce, doamna Ciolac, soția, onorabila, suferinda, creştina, vilegiaturista cu profesori închipuiți desfăcându-i părul ei real, aproape la fel de real ca şi realul sau realitatea, amanta tuturor rataților de geniu, colega de cameră a logodnicei sale, ea, cu subsuorile ei demne, respectabile.

Urcă cu el, în aceeaşi zi în care el se logodise atât de ciudat, sus la patru în camera pe care o părăsise abia de câteva ore nea Tomiță şi se culcă cu tânărul bănățean. Ea fu acea care avu tot timpul inițiativa, niciun merit nu reveni merceologului, afară de acela că fu de față, prezent tot timpul, lângă ea tot timpul. Se gândiră amândoi la *ea*, fiica lor, viitoarea lor logodnică şi Grobei fu de o politeţe desăvârşită. Aproape afectuos. Iar ea, Veturia, neruşinată. Într-adevăr, reală. Dumnezeule, ce distanță, ce prăpastie de timp căzuse, ca o cascadă, de dimineață! Iată-l în patul lui îngust, de metal, simţindu-şi, pe jumătate uimit, propriul său trup de oase şi piele catifelată (Asta fusese singurul ei compliment, al Veturiei: Pielea sa catifelată! de parcă i-ar fi fost ruşine sau o decenţă elementară o împiedica să vorbească despre alte lucruri), descoperindu-şi uimit trupul, ca adolescenţii, lângă trupul ei greoi, bolnav, rotund, lângă țâțele ei umflate pe care le frământă aproape numai din politeţe. Când el o pătrunse cu grijă, mereu cu politețe, ea țipă uşor şi-l rugă să fie prudent, Dumnezeule, inima ei era o fecioară, cea mai neruşinată fecioară a provinciei universale. El avu grijă de ea, şi în timp ce se iubeau, frecându-se încet unul de altul în patul acela îngust, el nu reuşi să treacă bariera lui „Dumneavoastră“, nu reuşi s-o tutuiască. Era mereu câte un „Vă“, un „Vreți să“, un „V-am“ printre mângâierile şi gâfâiturile lor, ochii lui emiteau fără încetare câte un „Vă rog“ sau „Scuzați“ sau „Sper că...“, sau „Îmi pare rău“ sau „Îmi pare sincer rău...“ sau „Regret dacă“ şi altele din bogatul lui vocabular de reverențe atât de necesar. Întreg trupul lui descărnat se scuza lângă trupul ei rotund, făcut pentru suferințe pe jumătate inventate, cu atât mai morbide, mai respectabile, el o ținea în brațe aşa cum duc calfele de croitor o reverendă de prelat, aşa cum urcă salahorii la etaj ghiveciul unui Philodendron uriaş. În penumbra tristă, sărăcăcioasă a camerei

lui Grobei, cu paturi de metal şi fereastra înaltă, prelungă, fără perdele, Veturia țipa încet, ca un copil, mârâia încet, subțire, cu pasiune, de parcă ar fi stat la o masă rotundă de cofetărie, în față cu un uriaş *meringue-glacé*. În ciuda politeții sale provinciale, îl privea şi îl împingea uşurel, cu veselie, chicotind ca o servitoare curată ce se culcă cu primul născut, căruia îi va călca cu simpatie sporită manşetele şi gulerele. Intuise ceva deosebit la el, gândea Grobei cu febrilitate, cu precizie, ea... ea văzuse ceva *în el*, în el era ceva... ceva preţios, cu precizie era ceva... ceva care o izbise, care îi atrăsese atenția, ceva ce lui însuşi poate nu îi era prea clar, ei îi sărise în ochi şi îl diviniza acum... îl va diviniza, cu siguranţă, intuise că el se deosebea de toţi ceilalţi tineri de vârsta lui în sensul că avea ceva deosebit, cu totul deosebit... ceva ce începuse să se cristalizeze deja, în ciuda manierelor, poate şi a vocabularului său încă frust, necizelat, intempestiv uneori, rodul depărtării de Capitală. Totul însă va putea fi îndreptat în folosul lui, chiar şi defectele sale, în folosul lui în sensul cel mai înalt, în folosul omenirii, evident. Nu era nevoie ca el să-şi urască, să-şi dispreţuiască vârsta; vârsta lui era una dintre etapele purgatoriului său strict personal, *persönlich*, absolut, *streng geheim und persönlich*, strict confidenţială. Era imposibil ca ea să i se dăruiască din simplă frivolitate, din uşurătate vilegiaturistică, din disperare vilegiaturistică, aşa cum cu mult mai probabil încercase viitoarea lui logodnică! Nu-nu, cu mult mai probabil că, în ființa ei atât de complicată, absurd de complicată, se ascundea încă ceva, o dublură ideatică, cu precizie... altfel ar fi fost nişte... porci, da, evident, nişte porci, nişte... dar nu, asta nu se potrivea deloc cu ei doi. Cu siguranță că ea l-a intuit, poate chiar mai bine, mai rapid decât el însuşi. El pe el însuşi. Şi dedesubt, nu-i aşa, dedesubt, ca o căptuşeală de mătase, fâşâia stins „o dublură", ceva ce salva nu numai acea frământare incomodă pe patul îngust, metalic, ci întreaga lui orbecăire... a lui şi a ei, a doamnei Veturia... în cameră se făcuse frig, nu deodată, ci cu încetul, încetul cu încetul, pe nesimțite. Se treziră deodată în frig, cu frigul lângă ei, cum se zice. Ca un câine, veghindu-i.

4

Cu puţin înainte de a se termina prima serie, Lelia veni la el la masă. Râsese tot timpul, Garabet era într-o formă fantastică, iar Tuţi făcea de fiecare dată o mutră de parcă ar fi cerut-o în căsătorie un individ cu buză de iepure. Grobei era singur, cu Tella lui susurându-i în urechi. Ce asculta?! – Recital Boris Cristoff! răspunse el cu seriozitate şi Lelia se stăpâni încă o dată să nu pufnească în râs. Îi părea rău de el, deşi, îi era, oarecum, simpatic. I se făcuse milă văzându-l singur, cu umerii lui înguşti, cu tranzistorul lângă el pe faţa de masă pătată. Se gândea ce mutră va face când ea, regina seriei, înconjurată de atâtea celebrităţi, se va apropia de el, se va aşeza la masa lui. Veturia îi spusese că el o căutase aseară în două rânduri. Bah, doar n-o să se ţină unul de altul, acum, când avea atâtea invitaţii peste tot. Chiar Garabet, tipul ăsta care la început părea că se uită la toate fetele, inclusiv la ea, ca la nişte siguranţe arse, se înmuiase, ceea ce ei, cel puţin, îi dădea un fel de furnicătură, de *frémissement*, deşi se hotărâse să-l ţină la distanţă. Ăsta era unul dintre aceia care te respectă numai de la jumătate de metru; dar ce, idealul ei era să fie respectată?! Uite, n-o respecta destul, în felul lui chinuitor, dureros, ăsta micu', cu ideea lui despre bărbăţie?! Să-l cheme, să nu-l cheme?! Să-l cheme, să nu-l cheme?!

– Ţi-a fost dor de mine?! îl întrebă ea somnoroasă, uitându-şi câteva minute mâna pe mâna lui.

– Mi-este tot timpul dor, pisico!

– Cum ai spus? pufni ea în râs.

– Vezi că se uită gagiii de la masa ta aici... Stai dreaptă.

– Am auzit că m-ai căutat ieri... de două ori... de ce nu mi-ai lăsat câteva rânduri...

– Vrei să ai un autograf de la mine? Să-ţi fi scris ceva duios?

– Bineînţeles. Nu eşti micul meu logodnic? I-ai spus ceva Veturiei?!

– Evident. Nu vrei un măr?...

– Ai făcut o prostie. Nu mi-ai promis că va fi secretul nostru?

– Ba da. Dar tu ai apucat să-i spui prima.

– Eu? făcu Lelia, deschizând ochii. Cine ţi-a spus?

– Nu-i adevărat?!

El o privi zâmbind nesigur.

– Bineînţeles că nu. N-am scos o vorbă. Era doar secretul nostru, micul nostru secret fragil.

– Minţi! spuse el, scobindu-se în dinţi, i-ai spus tot. Eu nu m-am fandosit însă, bănuiam că ai să-i spui. Ştii de ce i-ai spus? De ce ai vărsat potul?!

– Cum vorbeşti... şi ea făcu ochii cât mai mari, o expresie, o studiase bine, care i se părea că nu spune nimic, că o acoperă perfect.

– Lasă asta... ai pălăvrăgit pentru că voi nu puteţi să vă ţineţi şi mai ales pentru că nu credeai...

– Ce nu credeam, Liviu?!

Vocea ei suna duios, pleoapele ei faimoase se închiseră pe jumătate, îşi aruncă meşa şi fulgeră spre masa ei. Se râdea acolo, Tuţi le arăta nu'ş ce şi toţi se cocoşaseră în jurul ei. Apoi îl privi cu ochii ei cei mai lăptoşi.

– Nu credeai ce ţi-am spus şi ai turuit ca să...

– Crezi că voiam să mă laud? Află că...

– M-am purtat elegant cu tine, i-o tăie el, pentru că te respect. Există ceva preţios în tine, ceva ce... ceva cu totul deosebit de murdăria din jur. Ceva de care nici tu nu eşti suficient de conştientă, pisico!

– Sunt pisica ta, maiorule? se alintă ea.

– Evident! făcu el.

Nu se mai scobea în dinţi, dar avea privirea unui om sătul, ceea ce îi dădea greutate. Ea combină rapid: îl va chema şi pe el şi Alice se va ocupa, deci o vor invita şi pe ea, deşi n-o înghite Garabet. Va aranja ea, voia să-l aibă în preajmă pe micul ei prinţ din Banat. Asta nu va disturba în niciun fel programul, mai ales că încăpeau foarte bine în două maşini. Ea cu bulibaşa ei, în spate, *entendu*, Alice va face toată treaba. Îi era milă în clipa aceea de el. Ea reacţionase toată viaţa la primul impuls, ca şi acum, deşi trebuise să plătească crunt pentru asta. A plătit şi va plăti. Dar el era atât de caraghios! Să i-o spună!

– Nici nu ştii cât eşti de caraghios, bănățeanule! făcu ea cu ochii „fetiță" şi îl prinse din nou de mână. El se fâstâci, vizibil, de parcă nu fusese el cel care o ajutase să se ridice din pat, fecioară.

– Poimâine dimineață plec, spuse el serios, şi aş vrea...

– Diseară ce faci? Vrei să fii cu puicuța ta roză, maiorule?!

– Aşa vorbiți voi acolo... făcu el, cu gura plină de râs. Bineînțeles că mă înscriu... Sper că vom fi numai noi doi.

– De ce? Nu vrei s-o vezi pe mâța ta tronând peste papaionari?! Sunt tristă când suntem numai noi... mai ales că tu...

Şi îşi aranjă inutil fusta mini, plecând genele cât mai jos, încât bătură în tăblia mesei. Apoi îi puse reflectorul pe față, brusc, dur şi el clipi.

– Mă rog! dădu el din umeri, făcând pe grozavul şi ea îi zâmbi, mi-e indiferent! Principalul e să fim împreună. Dar să vii să mă iei de la vilă.

– Da? clipi ea ca un porumbel pe-o streaşină udă şi, de uimire, acceptă.

– Să nu-ți faci idei, spuse el, măturând cu palma firimiturile de pe fața de masă pătată, vreau doar să treci să mă iei. Pe la şase, dacă nu te deranjează...

– Plecăm cu două maşini... începu ea, una a doctorului Frățilă, cealaltă, un Fiat...

– Nu mă interesează, făcu el, înroşindu-se, şi ea îl privi cu duioşie; era băiețelul ei, micul ei prinț care o venera în felul lui, care îşi făcea idei legate ea şi voia s-o curteze la Alba. Grozav, va face o impresie perfectă *clubului* (adică familiei) şi asta era destul. Era o distanță, nu, din Banat până la Alba! Iar el găsise ceva deosebit la ea, ceva aparte, ceva ce nu se găsea în Banatul lui plicticos, cu fetele lui cu picioarele groase şi urechile mari, cum spunea cineva, într-o noapte, în tren. Ideea nu era rea: trebuia să-l facă să vină măcar o dată cu valijoara sa de merceolog principal, cu aerele sale distinse şi scămoşate care-i vor răsturna, cel puțin, pe membrii clubului. Nu trebuia să afle toată lumea cu ce se ocupă micuțul maior; putea să-l dea drept inginer cartograf sau economist principal sau lector la un institut pedagogic sau medic veterinar, nu? îl va instrui ea, cu delicatețe. Şi în timp ce gândea astea îl

privea cu duioşie, cu adevărată duioşie, cu privirea ei „bebe", sută la sută.

– La şase plecăm cu maşinile... spuse ea, aruncând meşa.

– Atunci vino la cinci. Voi fi gata.

Era destul de caraghios ca să facă impresie bună. Dacă nu, îl va scutura repede. În asta avea calificare maximă. Îi venea să râdă când se gândea la el urcându-se în tren. Valijoara, apoi primul pas, o gâfâitură, din nou valijoara, al doilea pas, apoi o respiraţie respectabilă pe nas, pe nasul lui lung. Valijoara lui cu compartimente, din plastic bej, demult scorojită de frig. Sau aşa ceva. Nu era totuşi prinţul ei, căţeluşul ei pufos, mascota ei care alerga de colo-colo?! – O adevărată femeie *bine*, îi spusese Veturia, da, chiar Veturia, are totdeauna în curtea ei un astfel de prinţişor, de mic-maior, demn şi caraghios, cineva care aleargă de colo-colo, cu limba roşie şi subţire atârnând ca o panglică, cineva îngrozitor de bine intenţionat, cineva care, oricum, poate să dea şi altora o idee că se află un idol pe lumea asta, pe străzile astea nenorocite. O idee de soţ-model, un apropo la toţi derbedeii care nu se gândesc decât să te pârlească între două uşi, sub lampadarul bunei speranţe. Cineva care face bine, cineva care se ia în sfârşit în serios, cineva care îţi dă braţul lui firav când întâlneşti o băltoacă în drumul tău cotidian, de la serviciu, acasă; de acasă – la serviciu. Îi plăcea să se vadă în ochişorii lui întreagă, mai ales felul în care înghiţea el aerul secolului când o vedea făcea toţi banii! Felul în care se îmbăţoşa, ca să nu-şi trădeze sentimentul său urban faţă de ea, făcea devize. Era o comoară, o mică perlă, micul maior fără grade, căţeluşul ei afgan care încerca s-o protejeze şi reuşea, ai să vezi, şi cu ajutorul ei dezinteresat, cu ajutorul ei voluntar şi şturlubatec. Erau un mic roman de amor, ei doi, fascicol de fascicol, probabil că el găsise ceva deosebit la ea şi ea îl lăsa s-o caute. Să răsfoiască, ha, ha, filă cu filă, ideea nu era rea, s-o feuilleteze, să-şi umezească degetul câteodată, când se lipea pagina, ha-ha, să gâfâie încet, ca o guvernantă care îşi face idei, ca un fermier din Sud aşteptând să apară o sucupă volantă, un OZN cu o dungă oranj, tu.

Icnind de două ori, ca şi cum ar fi râs de ce spunea el – pentru că spunea ceva grav, măsurat –, Lelia îl privi aşa cum ar fi privit pe

oricine ar fi adulat-o, indiferent de profesiunea sa de bază. Era ceva trist aici, ceva de care ea își dădea în clipa aceea, chiar în clipa aceea, seama: Mulți o simpatizau și mai mulți ar fi vrut să se culce cu ea, dar... niciunul, Dumnezeule, niciunul, cel puțin în ultimii doi ani, n-o ceruse. Era în primul rând vina ei, cum îi spusese Tuți. Era prea populară, pentru fizicul ei, pentru pretențiile ei îndreptățite, pentru studiile, lecturile ei, pentru sensibilitatea ei înnăscută. Evident, ea însăși încă nu avea de gând să se înroleze, dar asta n-avea nicio importanță. Cererile trebuiau să curgă, trebuiau să *existe*. Altele, cu mai puține calități, chiar mai puțin *serioase* ca ea... bla-bla-bla-bla, o plictiseau toate astea, o plictisea propria ei suferință, propria ei tristețe. Se va purta totdeauna cum avea chef, mulți ar rămâne cu degetul în nas dacă ar ști cât de puțini contemporani au avut onoarea! Onoarea iubirii ei! Câți licențiați n-au suspinat zadarnic, buimăciți, după ce credeau, sărmanii, că totul e o chestie de două-trei seri, de o săptămână, cel mult. Nu mai departe decât îngâmfatul Cherecheșiu, care, dacă ea ar fi vrut, adio logodna sa, celebra sa logodnă, cu fiica șefului trustului de alimentație, doctoriță specialistă ORL ea însăși! Doctorul Cherecheșiu sărutându-i genunchii, plângând, total buimăcit, jignit de propria lui îngâmfare mototolită! Ha, victoriile ei erau foarte deșucheate, pe măsura inteligenței și a talentului ei special... talentul pe care Veturia i-l denișase..., da-da, îl simțise, talentul i-l de a fi singură, ca un actor pe scenă care și-a uitat rolul. Iată, se dăruise micului domn de lângă ea și el se speriase, se speriase îngrozitor! La început, ca o proastă, se supărase, acum însă, da, chiar acum, în clipa aceasta când stătea grațios rezemată într-un cot, cu sânul stâng atingând ușor tăblia mesei în timp ce el curăța cu cuțitul un măr, acum înțelegea mai bine gestul lui care ascundea o victorie. A ei, bineînțeles, nu a lui. O victorie a ei, mai mare decât cererea lui „în logodnă", care, bineînțeles, rămâne de domeniul utopiei, ca un compliment banal și util. El nu se crezuse demn de ea, asta era! Și pentru acest lucru îl va lua cu ea diseară, pentru acest lucru îi va permite s-o viziteze *en titre* la Alba. Altfel, și ea zâmbi subțire (și el zâmbi flatat la rându-i, crezând că e un răspuns la o remarcă a sa, întâmplătoare), dacă el

ar fi luat-o, nu l-ar mai fi văzut. Se cunoştea prea bine. Chiar şi numai din dispreţ, din furie pe ea însăşi, că se întinsese cu un merceolog descărnat, o figură palidă din fundul Banatului, ea care bla-bla-bla... Ha, ha! Era nostimă toată bravada, finalul devenea nostim, scenariul făcea toţi banii: început cu câteva seri plicticoase de dans la casa de cultură, un viol ratat (de reţinut Paul, garajistul, un profil pierdut) şi acum... ha, iat-o acum lângă această subţire molie care îşi dă aere, care îi vâră, cu delicateţe şi bărbăţie, crede el, o felie de măr în gură şi ea închide ochii „bebe", un tânăr, un bărbat, oricum, care se înspăimântase... da-da, se înspăimântase, onoare lui! Avusese bărbăţia de a o refuza, pentru a o poseda mai profund, mai total. Iată, un instinct sută la sută cu care micul căţeluş îl atingea pe garajist, pe Paul, bărbatul visat; perfect, animalul de rasă care îi cârpise magnific perechea aceea de palme care o salvase. Ce hazliu e totul, ce caraghioasă e viaţa, cel puţin viaţa ei. Doi bărbaţi care îi refuzaseră trupul, buzele, mângâierile, picioarele ei lungi, ochii ei catifelaţi şi negri, părul ei orbitor. Doi bărbaţi pentru o singură vacanţă, pentru o vilegiatură într-o staţiune lustruită, nu era ăsta un record olimpic?! O festivitate?!

Oho, ea nu-l desconsidera în niciun fel pe Grobei, acesta era semnul inteligenţei ei reale. Micul bărbat se întrecuse pe sine însuşi, chiar şi pe ea însăşi, s-ar putea spune. Da, de ce să nu se poată spune! Sub coaja lui de bănăţean bătea o inimă mare. Măcar o clipă, aşa cum ea va ţine minte acest lucru, la fel, o singură clipă. Se cunoştea prea bine, începuse să se cunoască prea bine. Aproape la fel de bine cum o cunoştea Veturia. Veturia care ar fi putut fi ea. Ea însăşi care va ajunge, cu puţin noroc, ceea ce Veturia ar fi dorit să ajungă Totdeauna. Ceea ce cealaltă ar fi visat să ajungă totdeauna. Totdeauna. Deşi ea, evident, se preface că n-ar fi visat asta decât uneori. Ha-ha, şi inima Leliei-Haretina Crăiniceanu făcu cu degetul, vă cunoaştem noi prea bine. Şi îl privi în voie pe Grobei, admirându-l în voie pentru că ştia că-l va uita peste câteva minute, peste câteva zile. Nu-i va ţine prea multă vreme minte eroismul, se cunoştea. Şi era foarte bine că era astfel; viaţa nu trebuie dramatizată. Viaţa ei, cel puţin.

– Ce-i, o întrebă el, îngrijorat, ca şi cum ar fi fost deja logodiţi de-o lună, ţi-e somn? Te plictiseşti?!

– Tâmpitule, îi răspunse ea în glumă, fără să vorbească, tăcând, te admir! Eşti un erou! Lasă-mă să te admir, acum, cât am chef! Respectă-mi cheful aşa cum mi-ai respectat trupul! Cu aceeaşi inconştienţă! Deşi nu eşti un zevzec, un zevzec nu mă poate respecta, un zevzec nu se sperie de mine, un zevzec nu se înspăimântă de frumuseţea mea, ha. Un adevărat zevzec, dintre care cu câţiva Leliuţa s-a şi întins în decursul vremii. Oho, n-au fost decât câţiva, dacă deschid evantaiul mâinii stângi, pot să-i încap! Mâna stângă pentru zevzeci, evident, mâna dreaptă pentru cei câţiva bărbaţi care au fost, totuşi, aproape unul şi jumătate, ha. Foarte mult, foarte mult, pentru aceste vremuri istorice.

Garabet mă priveşte, lepra. Îi simt ochii în omoplaţi. Să mai stea trei minute, destul ca să i se urce barometrul, să-l respecte un minut, măcar, în silă, de nevoie, pe micul meu maior, cu mustăcioara lui străvezie cu tot. Mă va avea toată seara în braţe, Garabet, dar micul Grobei va fi alături, mă va păzi, voi fi a lui. Într-o mie de feluri. Pe găliganul de Garabet îl voi ţine toată seara în braţe, să nu se apropie niciuna din sclifositele astea de el, cu Grobei însă, micul meu ofiţer de gardă în travesti, mă voi culca, mă voi întinde, din ochi, din gene, din vârful degetelor, din vârfurile milioanelor mele de fire de păr, din aer, din colţul buzelor, din buze, din dinţi, din sprâncene, din sâni, din coate, din glezne, din nări, din unghii.

La cinci şi un sfert, Lelia urca scările vilei în care locuia Grobei. Murdărie pe scări, uşi deschise, gălăgie, de undeva se auzeau nişte voci de femei, probabil femeile de serviciu care strângeau măturile, căldările, cineva cânta, apoi se auzi o tuse hâcâită. În spatele unei uşi se juca cărţi, auzi limpede cum se plusa. Ea însăşi plusa, avea de gând să pluseze. Dacă tânărul Grobei făcuse o simplă cacialma?! Dacă bluffase, eroismul nu se poate sprijini pe o neînţelegere, pe frica unei secunde, rapid regretată, eroismul nu se poate baza pe laşitate. Doamne, laşitatea, ca şi politeţea, e de atâtea feluri.

O aştepta, deşi avea încă pe el haina de pijama. Cum intră ea în cameră, el şi-o dezbrăcă (poplin, cu dungi verzi) şi îşi îmbrăcă haina de la costum ca să-şi ascundă mândria. Ea era în camera sa

şi acum, Lelia era convinsă că îl „va prinde". Triumful lui i se citea în ochi, în cele mai mici mişcări şi ea făcu tot posibilul să nu se trădeze, să nu-i apară şi ei acelaşi triumf în privire. Oho, camera aceea era prea strâmtă pentru doi învingători. – Vasăzică în acest pat dormise nea Tomiţă?! îi pare rău, extrem de rău că nu l-a cunoscut. – Ea nu dorea ceva? Poate voia să-i facă un ceai, nu prea tare?!... – Nu-nu, se eschivă ea, aşezându-se repede pe marginea unuia dintre cele patru paturi de spital din încăpere, fără să-şi scoată paltonul (sau pardesiul) bleumarin. Nu stă, evident, decât câteva minute. El nu era gata?! (Oricum, ea nu voia să-i uşureze sarcina. Eroii nu trebuie ajutaţi, sau, mă rog, trebuie ajutaţi să lupte, atât. Atât. Afurisit, cum zicea el.)

El insistă ca ea să se facă comodă şi după felul în care-i tremurau degetele în clipa când îi luă paltonul agăţându-l de un cui înfipt în dulap, deduse că o dorea, că *dorea* ceva intens şi nu putea fi decât ea, nu putea decât trupul ei şi sâmburele ei mistic încrustat în pliurile cărnii ei care o făcea de neînlocuit de la începutul până la sfârşitul lumii, obiectul pe care el îl dorea. Aha, acum nu putea fi vorba de nicio neînţelegere, de celebrele *qui-pro-quo*-uri ale istoriei, de neînţelegerile de prost gust etc. Ideea lui ca ea să vină să-l ia, să-l ducă la petrecerea din acea seară, idee ce-i păruse atât de originală în prima clipă şi pe care o acceptase numai din surpriză, iată, ideea era mult mai înţeleaptă decât crezuseră amândoi. O idee ca o capcană, pentru el. O idee ce-i devenise repede aliată. Cinci şi jumătate, timpul, când ai nevoie de el, ticălosul, trece uluitor de repede. Furându-te chiar. Eh, într-o jumătate de oră, cât mai avea ea la dispoziţie, au căzut multe imperii!

El veni cu ibricul fumegând de undeva, de pe culoar, în timp ce ea, fumând dispreţuitoare, picior peste picior, privea regal peste lucrurile acelei camere sordide, atât de inumane. Doar perdelele mai păstrau un vag iz de gaz, una dintre urmele cele mai concrete ale trecerii lui nea Tomiţă pe această planetă îngustă, cu patru paturi de spital, cu o chiuvetă şi o oglindă cu ape, o oglindă ca un acvarium. El îi aşeză ceaiul în faţă, pe o tavă roşie, de plastic, o tavă înfiorătoare, şi alături de ceaşcă, câţiva biscuiţi ieftini, biscuiţi Bistriţa. Erau biscuiţii lui preferaţi, o informă el. – Vor deveni şi

ai ei, glumi ea, cu umorul ei negru care o prindea uneori. El nu râse, nici nu se gândi să râdă; o privea, o pândea chiar cu nervozitate, cu înfrigurare, cum fusese ea de atâtea ori pândită. Situaţia se răsturnase total, de ieri-dimineaţă, când o lăsase întinsă pe pat, pe jumătate goală şi fugise în faţa ferestrei ca să-şi bage cămaşa în pantaloni şi să-şi tragă respiraţia. Ca un scufundător de pe insulele Pago-Pago, care revine la suprafaţă cu nişte scoici putrede sau goale. Oho, perla aceea pluteşte sub ape, dar respiraţia sa fusese prea scurtă, clopotul de aer sub care se mişca, prea sărac. Săracii să nu întindă mâna, jos labele!

Ea îi zâmbi de parcă ar fi fost în anticamera unui dentist. El se aplecă uşor în faţă şi încercă să o prindă de după umeri. Lelia se feri, zâmbind rece şi, după o clipă de gândire, îşi turti ţigara, abia pe jumătate fumată. Apoi îl privi şi, într-adevăr, el întinse mâinile a doua oară, cât p-aci să răstoarne tava aceea roşie, cu ceai cu tot. Asta însemna că ţinea prea puţin la ceaiul pe care i-l oferise, ha.

Lelia se ridică dintr-o mişcare, se îndreptă cu aroganţa aceea a ei, de neconfundat şi se uită după palton. Într-adevăr, aceasta era prea mult: nervozitatea din ochii lui se transformă în cea mai simplă şi previzibilă panică. Se apropie de ea şi o cuprinse în braţe. Abia atunci, în ochii ei, în privirea ei ascunsă de umărul său, izbucni victoria. Victoria aproape totală, o victorie amară, dar o victorie totuşi. Nu învingem atât de des încât să nu sărbătorim aceasta, să nu rânjim pentru aceasta.

Grobei o cuprinse şi o sărută. Pătimaş la început (pătimaş, evident, aşa cum sunt tinerii bănăţeni de viitor), o mângâie apoi, liniştindu-se, cu o anume metodă greoaie căreia ea aproape îi ghicea evoluţia. Şi astfel, stând amândoi lipiţi, în picioare, panica lui se mărise, era evident. Pentru ea, cel puţin. De asta se şi ridicase ea, deşi cineva, poate chiar el ar fi putut bănui, s-ar fi putut teme că ea vrea să fugă. Dar femeile, femeile frumoase pot să fugă în atâtea feluri şi faptul că ea rămase, astfel, în picioare, cu trupul ei superb abandonat ca în somn, vibrând uşor în braţele merceologului, nu era o fugă mai înspăimântătoare?! O fugă *mai iute*?!

Stăpân pe el acum (stăpân pe el?!), Grobei o dezbrăcă încet, ajutând-o cu răbdare, cu delicateţe, să-şi scoată braţele din mânecile

taioraşului din *bouclé*, albastru-pal, îi descheie nasturii mărunţi, numeroşi ai bluzei de mătase şi o întinse, încet, pe pat. Aceeaşi poveste şi Lelia, docilă, suspect de docilă, îşi ascundea mereu privirea, singurul lucru care o trăda. Privirea în care ardea, tot mai netă, o victorie răutăcioasă. Într-adevăr, cum ar fi putut natura să se înşele cu atâta grosolănie sau, mai bine, cum putea ea să-şi ascundă marile daruri în continuare atât de bine camuflate, de parcă marile calităţi, ca geniul sau bărbăţia, trebuiau trecute prin contrabandă pe sub ochii noştri, trebuiau ascunse, „calomniate“ cu grijă, înainte de a învinge, ca să poată învinge, să nu fie depistate şi stârpite înainte de vreme?!

Se rostogoleau încet, înainte şi înapoi, pe patul îngust şi Lelia îl suporta, rece, aproape politicoasă, singurul lucru viu şi uman, în ea rămăsese doar privirea pe care Grobei, imprudentul, n-o vedea. Ea îl suporta, ea aştepta, ea îl aştepta. Mai reci nu sunt nici profesionistele, gândiră amândoi aproape în acelaşi timp, deoarece amândoi aveau o părere aproximativă despre acest lucru, despre „acea“ profesiune. Pentru generaţia lor, pentru ei, această profesiune friza legenda. Şi o legendă e ca un castel pustiu: încap atâtea mobile şi stafii!

Ea aştepta, aştepta, aştepta! Docilă, la început, apoi enervată. De ce n-o lua el, în sfârşit, el care era bărbat, ea simţea asta! Ceva înecăcios i se opri în gât, întredeschise uşor gura şi se feri de buzele lui, ca să poată respira mai repede. Panica lui i se transmisese, fără să ştie când. Arătătorul nu mai avea mult până la a indica ora şase, ea intuia asta şi iată, din nou, *din nou*, nu se întâmpla nimic.

– Trebuie să mergem, iubitule, şopti ea, cu cea mai fierbinte şoaptă a ei, e şase, ne aşteaptă jos, la Agenţie!...

– Nu-nu! murmură el şi ideea plecării ei îi redeşteptă panica, excitaţia violentă. O săruta peste tot, pe umeri, pe sâni, pe braţele goale şi lungi, pe urechi, pe ceafă, pe păr şi ea îl aştepta cu ochii închişi şi din nou panica se strecură în ea. Panica, aproape frica! Dumnezeule, ce vrea să însemne asta?! Ce avea el de gând?!

Într-un târziu (deşi nu trecuseră decât câteva minute, acum, ciudat, timpul se osificase) îl descoperi lângă ea, cu buzele tremurând uşor, lipit de ea, de trupul ei care îl aşteptase inutil, care îl

dorise, răutăcios, inutil, mângâind-o cu o singură mână, orbeşte, mecanic, ca pe o soră, ca pe o soră de curând descoperită, acum, în clipa aceea, pe păr, pe tâmple, pe oasele feței, pe gât, cu o nesfârşită gingăşie. – Iubito! şoptea el şi amândurora le era frică să deschidă ochii, să se privească sau să privească, iubito, eşti iubita, logodnica mea, cu adevărat a mea, vei fi soţia mea şi vei fi a mea... atunci vei fi cu adevărat a mea... cu adevărat, pentru totdeauna, şi simţi cu oroare, da, cu oroare, cum el îi încheie încet, cu răbdare, nasturii de la bluză cu o singură mână, în timp ce cu cealaltă mână continua să o mângâie.

– ...Aceasta e dovada mea de dragoste... şoptea el, înăbuşit şi în clipa aceea nu mai avea nimic stângaci, grosolan şi provincial în el, aceasta e dovada că... dovada că eşti logodnica mea... cu adevărat.

– Dar bine... şoptea ea şi şoapta ei era, vai, cu mult mai prefăcută decât a lui, nu înţeleg... nu înţeleg deloc... s-ar zice că...

– Taci! spuse el cu blândeţe, ai fost de o mie de ori femeia mea, n-ai simţit asta?! Iar cu adevărat vei fi atunci când voi fi soţul tău şi tu... soţia mea, Lelia, pisica mea mare, minunea mea... Lelia...

Lelia îşi muşcă buzele. Un scurt şi brutal val de ciudă şi dezamăgire o inundă. Apoi spaimă ca faţă de un lucru pe care nu-l înţelegi imediat, ca faţă de un zgomot care irumpe într-o cameră goală, ca faţă de o culoare violentă ce apare în plină beznă, ca faţă de o mişcare a unui obiect în dosul căruia nu se ascunde nimeni. Scânci, ascuns, înăbuşit, ca atunci când era o fetiţă deşirată şi urâtă de nici zece ani, slabă, laşă, dezarmată, cu mult înainte ca bărbaţii s-o înveţe gustul forţei, al triumfului. Va uita, gândi ea reflex, gândi scâncetul ei şi îşi ascunse fruntea la umărul lui, va uita, ea era o uşuratecă, va uita peste câteva ore... când se va legăna în brațele lui Garabet, peste câteva zile când va călători spre oraşelul ei unde o aştepta vechea ei biografie, unde se vor îmblânzi în jurul ei milioanele de reflexe care o apărau, care o păstrau aşa cum era şi aşa cum reuşise să fie ca să supraviețuiască până atunci, în *acea* clipă. Nu tot ceea ce nu înțelegi trebuie să-ți inspire teamă. Pe Dumnezeu îl înțelegi?!

Se lăsă îmbrăcată şi, spre uimirea ei, el îi ştergea încet lacrimile. Se uita la el ca şi cum ar fi privit într-o oglindă un chip străin.

Neplăcut. Ceva nefamiliar şi de prost gust, de-un abia simţit, stins prost gust. Capcana aceea a ei în care nu căzuse nimeni. El, iată, n-o făcuse femeia lui, n-o luase, deşi o dorise atât de mult, deşi o dorea, o poftea chiar în această clipă când îi împrumuta o batistă să-şi sufle nasul. În definitiv, ce-şi închipuia el? Cine era, ce drepturi îşi aroga asupra ei?! Nu era acesta un început de aroganţă tipic bănăţeană, de megalomanie ridicolă, absolut ridicolă la un... la un... şi ea îl privi brusc străină, aşa cum te uiţi pe stradă la un bărbat căruia îi cade ceva din mână. Un portofel, un ziar.

Ce socoteli stupide îşi făcea acest tânăr domn bănăţean, acest mărunt funcţionar de provincie?! Ha, asta-i bună! şi ea îşi căută înfrigurată portfardul în poşetă. Apoi se privi în oglinda-acvarium în timp ce el tuşea cu aroganţă în spate. Dumnezeule, să iasă cât mai repede din această cameră, şi se simţi îngrozitor de nedumerită când îşi dădu seama, deodată, că nu putea povesti nimănui acest lucru, nici măcar Veturiei. Să se ofere ea, acestui... acestui... individ şi el... Dumnezeule, el s-o considere prea sfântă... prea nepotrivită, preţioasă, pentru o aventură de vacanţă, de staţiune. S-o refuze, s-o împingă spre viitor, un viitor în care voia să se strecoare şi el, în care voia să-şi insinueze fiinţa lui descărnată, mutra lui total insipidă, ştearsă, vinovată, aşa cum sunt mutrele tuturor celor care trec prin viaţă în vârful picioarelor.

Jos, în stradă, îl va expedia. Trebuia să aibă această forţă. Nu era numai un compliment, gestul lui, era şi o jignire. Un afront abject. Complimente se numesc gesturile pe care le aşteaptă ea, pe care le sugerează ea. Nu poate oricine, *orice,* să-i impună ei... *ei...*

Lelia aproape se sufoca. Din cauza asta, retuşul buzelor dură mai mult decât ar fi fost necesar. Se mişcă uşor în faţa oglinzii cu ape ca să-şi regăsească faţa, ochii ei adânci, catifelaţi, visători. Un singur peşte leneş plutea în apele acvariumului, uşor hipnotizat, pe straturile vii ale apei, ca de o muzică suavă, greu de ghicit, aşa cum încerci să înţelegi ce-şi spun doi surdo-muţi, tineri şi îndrăgostiţi, care n-au nevoie de cuvinte, prin gurile cărora trece apa. Ei – înecaţi în glorie.

Lelia – înecată în glorie.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL III

1

„...Pe-aici, pe la noi, plouă şi e urât, antipatic. Zilele mi se scurg liniştite, lipsite de poezie. Au trecut aproape două săptămâni de când ne-am despărţit, de când aburii locomotivei mi-au învăluit pentru totdeauna chipul tău drag, atunci când ai fost aşa de drăguţă şi m-ai condus la gară. De ce ai făcut-o?! Tu care eşti atât de mândră, de frumoasă, de curtată?! Să ştii că m-a mişcat adânc gestul tău. Bunuţa e bolnavă, e din nou bolnavă şi pentru acest lucru, printre altele, mi-am amânat plecarea ce trebuia să aibă loc pe douăzeci şi unu. Închipuie-ţi, la vârsta ei, s-a urcat pe sobă, s-o cureţe, s-o frece cu dracu' ştie ce, a alunecat, a căzut şi şi-a rupt piciorul. Noroc că nu s-a întâmplat mai rău. În altă ordine de idei: ai anunţat familia ta, Lelia, dragă, despre planurile noastre? Vreau ca atunci când voi sosi la Alba, de altfel, să fac eu însumi demersurile necesare, după toată forma, pentru că, tu ai observat, mie-mi place ca lucrurile să fie îndeplinite după cum se cere, după bunele obiceiuri. Sunt convins că mă voi înţelege bine cu ai tăi, cu părinţii tăi, cu sora şi cumnatul tău, mai ales că eu nu am părinţi, tu ştii prea bine, n-o am decât pe Bunuţa, săraca de ea dar, tu ştii, părinţii sunt părinţi. În altă ordine de idei, când voi veni îţi voi aduce un mic cadou, aşa cum se cade. Tu ai să râzi de mine, tu şi cu cercul tău de prieteni despre care mi-ai povestit şi care sunt convins că sunt simpatici. Mi-ai spus odată că sunt prea simandicos, că sunt tacticos ca un greier. Se poate! Dar să ştii, iubita mea logodnică, că în multe lucruri sunt la fel ca şi tine şi cercul tău de prieteni; la fel de vesel şi de modern. Dar sunt anumite lucruri peste care nu pot trece. Anumite treburi cer ca să..."

„...Astă-seară am venit târziu de la birou şi, nu ştiu ce anume, poate vremea ploioasă de afară (nu poate cu niciun chip să ningă!), poate discuţia care am avut-o cu şeful meu, cu Belcea, despre care ţi-am povestit, sau dorul de tine, m-au făcut să pun mâna pe condei şi să-ţi scriu. Am primit ilustrata ta, alaltăieri-dimineaţă şi-ţi mulţumesc că te-ai gândit la mine. Mă bucură că în scrisorile ei, prietena ta de la Oraviţa, doamna Veturia, se interesează şi de mine. Când vom fi căsătoriţi în bună regulă, vom putea să îi facem o vizită. Acum, în altă ordine de idei... da, acum mi-este dor de tine, de ochii tăi frumoşi, de mâinile tale mici şi sperioase pe care le-am ţinut cu atâta duioşie în mâinile mele, de părul tău cum nu are nimeni, de râsul tău, logodnica mea unică. Abia aştept să ne vedem. Ce face familia ta?! Cum suportă, sora ta, toată această perioadă, e fericită?! Ce nume i-au dat?! Până la urmă, te asigur, se vor mulţumi şi cu asta, părerea mea e că fetele sunt mai ataşate. Chiar şi două. Cumnatul tău e un om inteligent şi sunt convins că... azi am început demersurile pentru călătoria mea în interes de serviciu, actele, delegaţia, a trebuit să dau o serie de telefoane interurbane prin localităţile în care... dar eu, tot timpul, numai şi numai la un singur lucru, la un singur chip dulce şi drăgălaş, mă gândesc: ghici la cine?!...“

„... Plecarea noastră s-a amânat. (Ţi-am spus că plec cu un coleg, ai să-l cunoşti, un băiat foarte simpatic.) Într-un fel e foarte bine, pentru că rămăsesem în urmă cu anumite lucrări de birou, cu P.C. 8 şi F.I.-ul, nu mai vorbesc de hârtiile decadei. Am umblat mult, de-o săptămână bat satele din judeţ după materie primă, de două ori la centrală, necazuri cu Bunuţa, a trebuit până în cele din urmă s-o internez, s-a sudat greşit fractura, închipuie-ţi, să vezi numai ce ţipa că nu vrea la spital, cu o energie uimitoare... dar tu, îngerul şi comoara mea, tu ce faci?! Nu mi-ai mai scris, de ce?! Înţeleg, ai fost foarte ocupată, dar câteva rânduri, nu-i aşa, «micului tău maior», puteai să... nu-i nimic, ne vom revedea în curând şi-ţi voi ţine mult, mult, mâinile tale dragi într-ale mele. Te rog să-mi ierţi romantismul, în mod obişnuit eu, să ştii, nu fac prea multe mofturi şi mă port ca un om al secolului nostru. Dar tu, tu eşti minunea mea, tu eşti paranteza inimii mele. (Am întâlnit această

expresie într-o carte, mi se pare chiar o carte polițistă și am folosit-o, deşi, eu, personal, n-o agreez. Mi-am închipuit însă că ție și prietenilor tăi o să vă placă. Nu vreau să vă par, de pe acum, un posomorât, un bănățean limitat.) În altă ordine de idei: înainte de Alba mă voi opri doar în două locuri, de unde-ți voi expedia câte o ilustrată: Arad şi Blaj. În Arad, frumosul oraş de pe malurile Mureşului, am fost de zeci de ori și de fiecare dată mă întorc cu plăcere, deşi în afară de contactele oficiale, nu cunosc pe nimeni acolo. La Blaj însă nu am fost niciodată şi, trebuie să-ți mărturisesc, sunt foarte curios. Şi nerăbdător; aproape la fel de nerăbdător cum sunt să mă văd la Alba. Bineînțeles e o cu totul altfel de nerăbdare, un cu totul alt sentiment. Blajul, pentru imaginația mea, pentru tot ce mi s-a spus în decursul copilăriei mele, e un fel de oraş sfânt, o „mică Romă", unul dintre centrele din care a plecat spiritualitatea românească modernă, iluminismul românesc, Şcoala Ardeleană, locul unde au trăit şi au învățat Şincai, Samuil Micu, Petru Maior, tribunii latinității, oraşul la care a alergat Eminescu, pe jos, din Iaşul aristocratic, ca să vadă, să pipăie, să simtă România modernă şi apostolii ei, biblioteca, seminarul teologic, atâția oameni luminați care au studiat la Roma, la Propaganda Fide, să atingă bucuria lor, a originii noastre nobile, învățătura lor... despre care, dascălul lui, Aron Pumnul, nu-i aşa... Vezi, iubita mea, profesiunea mea, atât de obositoare şi de modestă, în aparență, îmi prilejuieşte uneori, de foarte multe ori, asemenea desfătări ale minții şi folosesc aceste drumuri în interes de serviciu (de care mă achit admirabil, cum s-a spus chiar de curând într-o şedință de analiza muncii, din partea conducerii) pentru a mă cultiva, pentru a-mi desăvârşi instrucțiunea, poate chiar studiile superioare, aşa cum sper, la anul, bineînțeles în cadrul „fără-frecvenței", pentru că nu am pe nimeni care să mă susțină la şcoală şi Bunuța, săraca... un om hotărât, serios, poate face multe şi ai să vezi ce soț harnic şi plin de energie va fi cel pe care l-ai ales... pisica mea frumoasă şi mare, îngerul meu!... De prisos să spun că mi-e dor de tine şi abia aştept să-ți țin iar mânuțele tale mici şi sperioase într-ale mele, mult, mult de tot!..."

„...Îţi scriu de foarte aproape, comoara mea, din Blaj, unde am ajuns azi-dimineaţă, aşa cum era prevăzut. Deşi am alergat toată ziua (am făcut şi două curse cu maşina, una la Crăciunelul de Jos, alta la Şona şi Jidvei) şi am stat toată după-amiaza şi seara în birou (acum o jumătate de oră m-am despărţit de tovarăşul Mititelu de la Uncap), am avut timp să mă uit în jurul meu şi să observ oamenii şi oraşul. Deşi sunt frânt de oboseală sau, poate, tocmai de aceea, nu mi-e somn şi nu ştiu cum, dar am o ciudată stare de trezie, de aţâţare chiar... poate pentru că sunt atât de aproape de tine, comoara mea, poate pentru că... da, poate din pricina surmenajului sau a dezamăgirii... a oboselii, a unei anume oboseli, aş zice psihice, morale! Deşi aceste rânduri le vei avea în mână după ce eu te voi fi întâlnit, în clipa când eu voi fi lângă tine, ţi le scriu totuşi pentru a salva această stare de spirit, aceste gânduri pe care, mâine, poate nu ţi le-aş mai spune. Astfel mă simt mai puţin singur, mai aproape de tine, îngerul meu scump, logodnica mea iubită!

Sunt trist! Abia acum sunt cu adevărat trist, deprimat, aş zice. În cursul zilei, datorită alergăturilor, probabil, nu mi-am dat seama de starea mea *adevărată* sau poate, şi e mai probabil asta, abia acum s-au aşezat impresiile de peste zi. – Cum aşa, ai să întrebi, privindu-mă cu ochişorii tăi minunaţi, eşti atât de aproape de mine şi eşti trist, Traian-Liviu?! Da, aşa e, oricât ar părea de ciudat. Sunt vesel şi trist în acelaşi timp. Vesel, pentru că mâine te voi întâlni, la aproape o lună de la scurta noastră idilă de la Sinaia; vesel, fericit, bineînţeles, mai presus de orice: fericit că mâine vei fi lângă mine, trist pentru că e seară târziu şi stau la o masă şubredă, făcută din scânduri, cu paltonul pe umeri, într-o cameră de oaspeţi a Ucecomului, într-un oraş trist şi mort. Cum să te fac să înţelegi, iubita mea, starea mea psihologică, sufletească, din clipa aceasta?! Tu care eşti veselia şi naivitatea însăşi, în ciuda ta, aş spune?! E foarte greu, mai ales că, ai să râzi, eu însumi nu mi-o explic prea bine; mă refer la uşoara mea deprimare. Nu e datorată nici serii umede, nici camerei triste de oaspeţi, nici mesei frugale sau digestiei. E, nu ştiu cum, un fel de dezamăgire, dar nu a mea personală, un fel de deprimare care mă aştepta pe mine, numai pe mine, aici, în Blaj, în *fostul* Blaj. Unde sunt urmele lui Eminescu,

tânărul Eminescu, unde sunt umbrele învăţătorilor, iluminaţilor, unde e întreaga atmosferă de înaltă spiritualitate, de credinţă, de viaţă intelectuală austeră şi profundă?!

Nu trebuie să mă înţelegi greşit; nu sunt un habotnic şi nici un admirator al clericilor şi al turmei lor de oiţe pioase. Nici nu-i admir şi nici nu-i dispreţuiesc. Dar deprimarea care m-a cuprins şi despre care îţi scriu ţie, logodnica mea, singurul meu prieten adevărat, are alte cauze. Mai adânci, aş zice, pe care, mărturisesc, eu însumi nu parvin a le înţelege prea bine, prea desluşit. Ei şi, o stare te cuprinde, te absoarbe chiar dacă nu ţi-o explici prea bine, chiar dacă nu o înţelegi prea bine, ca orice sentiment. Originile ei sunt mai ascunse, nu crezi?!

Ţie, comoara mea, probabil că Blajul ţi-e foarte cunoscut, familiar, aş putea spune, la cincizeci de kilometri de oraşul tău natal... În copilărie, ai făcut, tu şi colegii şi prietenii tăi, întovărăşiţi de părinţi sau educatori, o seamă de excursii şi aţi vizitat, se înţelege, şi Blajul, oraşul acesta atât de faimos... pentru mine, ce era Blajul, decât o legendă?! Doamne, ce ţi-e şi cu legendele, cu faimele astea, cu faima unei femei, a unui oraş!... Ce dezarmate sunt legendele, ai observat?! Am ajuns atât de emoţionat aici, cu atâta sfială am păşit pe mica ulicioară care duce de la gară spre strada principală. (Strada Avram Iancu sau aşa ceva.) O sfială pe care, evident, tu mă ştii, mi-am ascuns-o cum puteam mai bine, încât colegul meu, Tibi Carţiş, pe care ai să-l cunoşti, sunt convins că nici n-a bănuit-o. Dumnezeule, acesta era Blajul, iată-mă în această cetate a spiritualităţii, a iluminismului românesc! Aşa-mi spuneam în sinea mea şi, în acelaşi timp, discutam lucruri, treburi curente sau glumeam vulgar, cu Tibi, aşa cum fac doi funcţionari când se află în delegaţie. Numai că eu nu eram *un simplu funcţionar*!... nu, ţi-am mai spus şi scris asta, eu încerc să împac utilul, necesarul cu plăcutul, dând cuvântului „plăcut“ tot sensul de necesar, de instructiv. Oriunde merg, oriunde viaţa mea neliniştită de tehnician, de salariat, mă împinge, îmi îndrumă paşii, încerc să descopăr şi o altă faţă a lucrurilor, încerc să învăţ, să văd, să deosebesc, să ascult vocea secolelor sau a oamenilor iluştri care au trăit cândva pe acele meleaguri sau şi-au legat destinul, cum se spune, de vreo clădire, stradă,

de cineva ilustru, încă în viaţă etc., încerc să cunosc şi să mă apropii de cei care, în provincia noastră uriaşă *au trăit*, au gândit, s-au străduit să-şi spargă coaja lor muritoare şi banală. Provincia românească! Mă închin până la pământ în faţa ei şi a oamenilor ei, a apostolilor ei, cum se spunea înainte! Tu ai să râzi, Lelia mea, ai să zâmbeşti cu ironia ta fină la aceste cuvinte stângace, perimate, mai ales pentru cercul vostru de prieteni atât de vesel, de modern.

Zăpada era şi aici, ca peste tot. O zăpadă obosită, bătrânicioasă, murdară. Am intrat în fosta catedrală unită: praf peste tot, ca un castel părăsit pregătit pentru filmare. Scaunul episcopilor şi mitropoliţilor de Blaj, cu emblema lor: Sfinţii apostoli Petru şi Pavel şi pălăria cu boruri largi şi broderie, de prelat roman, acoperit de-un praf foarte fin, aş spune radioactiv. O femeie simplă, neştiutoare, vindea lumânări şi icoane prost colorate, spălăcite. Am aprins o lumânare pentru tatăl meu, Dumnezeu să-l ierte, el, atât de legat de aceste locuri. O mare linişte peste tot! aşa cum exclama Eckermann privind cadavrul lui Goethe. O mare linişte peste tot! Am ieşit şi m-am zgâit la zidurile fostului seminar greco-catolic unde o tăbliţă de marmoră atestă numele lui Micu, Şincai, Maior. Clădirile sunt vechi, cu un etaj, vopsite în roşu, elevii unei şcoli agricole care îşi are sediul aici (Aici!) fugăreau, veseli, cu bulgări de zăpadă câteva fete, muncitoare, mărunte ţărănci, ce treceau pe trotuar.

....Ieşeam cu *ordul*, îmi povestise tatăl meu, cu rândul, din seminar, dumineca – după-masă, în fiecare duminecă după-masă. Doi câte doi, era una dintre puţinele noastre distracţii, sub supravegherea ductorilor şi a prefecţilor de studiu, sub soarele vesel, provincial, până dincolo de ultimele case, râzând, cântând, ca nişte liceeni. Primăvara, mai ales, aceste plimbări, chiar şi aşa, încolonaţi, cu ordul, aveau pentru noi mult farmec şi una dintre cele mai neplăcute pedepse era consemnarea în seminar duminecă după-masă. Era într-o astfel de duminecă după-amiază, cu un soare vesel, nu prea fierbinte, sfârşitul lui martie, cred, când a avut loc acea senzaţională întâmplare: urcam dealul mărunt din partea de nord a oraşului, spărsesem ordul şi ne risipisem prin iarbă, ciudat, câteva sute de tineri între optsprezece şi douăzeci şi cinci,

chiar treizeci, în reverende negre închise cu nasturi negri în față, de sus și până jos, după moda romană, atâtea pete negre în soare, peste iarba fragedă, verde, sclipitoare, unii fumau, glumind cu ductorii... Câțiva, evident, au scos și cărți de rugăciuni și citeau izolați, ipocriți sau fanatici, unii se plimbau, singurateci, în meditație, în fiecare zi ni se dădea o temă, o frază din Sfântul Augustin, din Apostolul Pavel pe care trebuia s-o aprofundăm, erau „exercițiile spirituale“ și unii dintre noi foloseau acest răgaz în aer liber, în natură, pentru a... apoi, ne-am încolonat din nou, cu obrajii colorați de aerul violent de primăvară, de cvasilibertatea aceea de câteva ore și, din nou câte doi, într-o lungă coloană de reverende negre, purtate de adolescenți, de tineri bărbați, am coborât dealul, ieșind în spatele impunătorului liceu de băieți Iacob Mureșanu. Atunci, de undeva, parcă ieșind dintre doi plopi răzleți, dacă-mi aduc bine aminte, a apărut el, taurul... da-da, un taur de montă, care, nu știu cum, prin ce împrejurare, păștea pe acolo. A ridicat capul, la auzul zgomotului, a mirosului nostru, apoi, după o scurtă gândire, s-a îndreptat spre noi. Nu drept – el se găsea la nivelul primelor rânduri atunci când ne-am descoperit reciproc – ci oblic, parcă voia să despice în două părți egale, perfect egale, coloana noastră. – Nu vă mișcați, a strigat cineva, nu știu cine și câțiva, foarte puțini, au ascultat într-adevăr de această poruncă, rămânând pe loc, în praful subțire al drumeagului acela îngust pe care ne aflam. Cei mai mulți, evident, au rupt-o la fugă, spre oraș sau spre deal și el a traversat drumul pe care cu câteva clipe înainte ne aflam cu toții ca o săgeată, ca o locomotivă și s-a auzit mai bine, mai distinct zgomotul infernal al respirației sale decât zgomotul copitelor și al trupului său musculos frecându-se de aer. Eu, care eram cel mai bun gimnast al clasei, am sărit într-unul dintre plopi. Câțiva au căzut, unul, țin minte, și-a agățat reverenda într-un gard de mărăcini care împrejmuia fundul unei curți. Alături de taur, țin minte, ce ciudat, alerga un câine, lătrându-l. Nimeni nu a țipat. El a traversat drumul, înainte și înapoi, a părut că fugărește ici un grup, colo altul, așa cum fug iezii după forme nevăzute, apoi a dispărut, disprețuindu-ne, parcă. Pe mine, se părea, cel mai mult, cel cocoțat în copac. Câtva timp după ce a dispărut, s-a mai auzit

sforăitul său şi zgomotul divin al respiraţiei sale. La câteva minute, toată lumea râdea şi ne-am continuat drumul. O abia observabilă dezordine a ordului, o anume abia accentuată limbuţie, marca, numai pentru noi, întâmplarea aceea. Ne-a urmărit însă mulţi, mulţi ani după aceea...

...Şi iată, iubita mea, această întâmplare povestită mie de el, de tatăl meu, mă urmăreşte pe mine şi eu ţi-am redat-o exact cum a fost, cu cuvintele lui, numai cu ale lui, de parcă eu aş fi trăit totul şi el mi-ar fi povestit-o. Ciudat, nu?!..."

2

„...Un taur printre teologi", continua scrisoarea lui Grobei către logodnica lui, tatăl meu nu mi-a împărtăşit niciodată semnificaţia acestei întâmplări. Faptul că mi-a povestit-o, însă, înseamnă că avea o semnificaţie, totuşi, nu crezi?!...

„...E aproape unsprezece şi ar trebui să mă aflu în pat. Nu reuşesc să închei această scrisoare. Poate vreau să-ţi fac o bună impresie, poate că... am şi eu nevoie de un prieten, poate că..."

– ...Poate că te plictiseai, ha, ha! îi spuse a doua zi Lelia, în timp ce erau amândoi aşezaţi pe scaunele de plastic ale unei cofetării din centru. Era ora şase după-amiază şi peste o oră cel mult erau aşteptaţi la cină, în „cadrul familiei" Crăiniceanu. Grobei ţinuse ca totul să se întâmple cât mai protocolar cu putinţă, „în primul rând din respect pentru tine", spunea el cu seriozitatea lui caraghioasă „şi-apoi, pentru că aşa se cade, aşa au tăcut şi părinţii noştri, ai tăi şi ai mei!" – Aiurea! spunea Lelia, privindu-l cu o duioasă maliţie (era totuşi micul ei maior fără grade), ai mei au fost nişte nebuni, au fugit de-acasă când mămica era încă în ultima clasă de liceu, iar el...

– Nu-mă-interesează! tăia el, categoric, măturând inutil masa cu palma, noi doi aşa vom face...

– Poate că mă plictiseam!... o îngână el, privind-o cu duioşie şi ea îl numi spontan: „viţeluşul ei încăpăţânat şi dulce". Grobei

nu clipi la auzul acestor epitete. O privea cu ochii săi albaştri, deodată sentimental şi slab, el, omul atât de serios, cu atâtea răspunderi. Apoi, când amândoi se pregăteau să se ridice şi să plece, intră în cofetărie un grup de trei bărbaţi, înalţi, distinşi, „foarte bine îmbrăcaţi“, care îi înconjurară râzând. Lelia făcu prezentările, împurpurându-se uşor, ah, foarte uşor: – Domnul doctor Cherecheşiu, domnul inginer Munteanu, domnul inginer Cârstea...

Lui, micului ei lord de pică, nu-i spuse numele, din zăpăceală sau... pentru că nu putea să adauge niciun titlul numelui său atât de lung...?! Doar ea se hotărâse parcă, nu-i aşa... economist principal sau lector... sau... nu-nu, nu avea niciun fel de importanţă, o va face altă dată, fusese luată prin surprindere şi... ce mai, cei trei domni, încă în picioare (Cherecheşiu avea un guler de bizon la palton, un guler ca o emblemă a luxului din Alba, iar Mişu Cârstea avea mustăcioara aceea fină şi privirea blazată, răutăcios-absentă, aşa cum era firesc să aibă cel mai nărăvaş armăsar, cel mai preţios trăpaş al inimilor oraşului împreună cu monumentele sale) se lansară într-o conversaţie plină de spirit şi neprevăzut, la câteva minute de la intrarea lor Lelia râdea deja, conştientă de atenţia respectuos-avidă pe care o trezea masa lor, în jur. Grobei îi invită pe cei trei domni să ia loc, dar nu-nu, nu vă deranjaţi, dar, vai de mine, uite, aicea... nu-nu, permiteţi-mi să, o clipă, vă rog, domnu' doctor, nu-nu pe ăsta, pe celălalt, vreţi să depuneţi, vreţi să... (de după tejghea, cu mişcările ei languroase ieşi chiar şi Geta, conducătoarea *team*-ului cofetăriei Primăverii, cu o pereche de picioare lungi la fel de celebre ca ale Leliei) dar nu, nimeni nu depuse, domnii se aşezară la masă „doar pentru câteva minute“, cu paltoanele pe umeri; trebuiau cu toţii, nu-i aşa, să meargă la masă, iar după aceea, se putea reconstitui asta din cele câteva frânturi de frază, neglijent aruncate de cei trei distinşi donjuani ai Albei, se pregătea „o foiţă“ la Fischer sau un „rummy“ (Fischer, fostul proprietar al celei mai mari farmacii din Alba). Lelia nu înţelese prea bine, dar, Doamne, era atât de zăpăcită, frazele lor scurte, ironice, pline de umor, de inteligenţă, se încrucişau deasupra acelei mese ovale, lucioase, ce se clătina uşor,

iar Grobei dispăru încet-încet, ca un abur greoi, translucid, deşi era încă acolo, surâzând cu înţelegere, cu o oarecare gravitate, şi toată lumea i se adresa cu respectul cu care te adresezi unei plante. De altfel, la un moment dat, merceologul se ridică şi ieşi din cofetărie, cu o sticlă de şampanie şi un carton de prăjituri. Mergea înainte! spunea cu un zâmbet fin, politicos, ultrapoliticos, nu voia să întârzie... nu-nu, Lelia putea să vină peste o jumătate de oră, dacă domnii vor binevoi să... a, bineînţeles, doctorul Cherecheşiu era cu maşina, nu era o problemă dar... poate că tot era mai bine să, nu-i aşa... – A, nu-nu, se degajă merceologul, arătându-se la înălţimea situaţiei, el a şi dispărut, nu vrea prin prezenţa lui să tulbure niciun fel de obiceiuri, de... în niciun caz nu ar dori să se facă, într-un fel sau într-altul, simţită prezenţa lui, de altfel, nu-i aşa... şi cu încă câteva plecăciuni subţiri, zâmbete de-o curtoazie absolut scârboasă, Grobei ieşi după ce i se explicase unde era staţia de autobuz. – Cum ieşiţi, imediat pe stânga, lângă stâlpul de afişaj, vis-à-vis de Fischer... a, ha-ha, pardon, vis-à-vis de vechea primărie, clădirea aceea verde cu un turn... da-da, chiar în colţ, nu pe partea chioşcului, ci... da-da, o zăriţi imediat, nu se poate să...

Peste o oră, masa familiei Crăiniceanu combinată cu familia Chezan începuse, şi de Lelia nici urmă. Doamna Vanina, mama Leliei, se arătase, e adevărat, cam surprinsă că merceologul venea singur la masă şi o clipă, tânărul bănăţean nu fu sigur dacă enervarea doamnei casei nu se adresa cumva lui, impoliteţii sale de a intra singur, la acea oră, fără prezumtiva lui logodnică, în casă, de parcă singurătatea lui ar fi fost ceva de prost gust. Da, hm, ceva de prost gust... Spontan, domnul Crăiniceanu-tatăl, un om foarte gras, îi luă partea (şi lui şi ei) şi îl trase în aşa-zisul lui birou sau, mă rog, în fostul lui birou, la o ţuică. Apoi, se aşezară la masă. O masă mare, familială, aşa cum îşi dorise el, şi funcţionarului din Banat i se umeziră ochii (o clipă, oh, doar o clipă lungă şi nimeni nu observă nimic!) pentru că totul era aşa cum visase el şi cum, în câteva rânduri, „specificase“ şi în scrisorile lui către ea. Da, aşa, întocmai aşa ar fi vrut să decurgă prima lui masă în sânul viitoarei sale familii şi....viitoarea sa familie (de fapt familiile reunite Crăiniceanu şi ginerele Chezan, care o ţinea pe

fata cea mai mare, Mariana, împreună cu băiețelul lor pe care îl chema Romi, de la Romulus) îl privi, îl acceptă printr-o miraculoasă „lovitură" în mijlocul ei, cu mult înainte ca Lelia să fi sosit „de la cofetăria aceea". Era ceva, avea ceva, un nu-știu-ce, tânărul Grobei, încât fu acceptat, chiar și astfel, singur. E adevărat că mai fusese o dată, în decursul aceleiași zile aici, în această casă; fusese invitat la masă, dar nu putu sosi decât la cafea și atunci, pentru o jumătate de oră. Suficient ca să cunoască părinții. Acum însă, era prezentă toată familia și, prin nu știu ce efect ciudat, el se „potrivi" perfect acolo, la masă, între ei, își găsi imediat locul, ca un implant dentar reușit „dintr-un foc".

Mama, doamna Vanina, se dovedi în curând că avea o adevărată slăbiciune pentru el, pentru Traian-Liviu. Deci, „enervarea" de la ușă fusese falsă, formidabil, ba nu, fusese de fapt o enervare „pentru ea", nu pentru el. Dar dacă el, nu-i așa, nu păru că se formalizează prea mult și Grobei într-adevăr nu era deloc scandalizat că ea încă nu venise, că nu se putuse rupe măcar în acea seară din cercul ei intim și modern (deși, în ciuda aparenței, inima sa scâncea, încet, încet, ca un purice prins sub un pahar), ei bine, dacă el nu era indispus, familia, cu atât mai puțin. Și totul prinse viață în jurul lui, se animă, iar domnul Crăiniceanu îl privea chiar cu recunoștință pentru tactul și stăpânirea de sine pe care o arăta. Ce mai, plăcu dintr-un foc, dintr-o salvă, am putea spune, de parcă el ar fi fost cel pețit. Mâncă, vorbi, se lansă în câteva aprecieri cvasifilozofice, tușă câteva calambururi și, spre uimirea lui, se râse, se râse cu adevărat, chiar și Chezan, ginerele, până atunci foarte distant, aproape morocănos, făcu: – Ha, ha, ha! și se lăsă pe spătarul scaunului. O clipă doar, după care se ghemui din nou asupra fripturii sale cu sos, încruntându-și sprâncenele groase. Din clipa aceea, Grobei aproape nu mai putu să deschidă gura fără să fie întâmpinat cu hohote de râs. Iar la cafea, când, în sfârșit sosi și Lelia (care avu un antract cu mămica ei în bucătărie după care sosi în salon ca o vijelie, cu ochii roșii, oh, foarte superficial roșii, atât cât cere buna creștere!), la cafea, deci, tânărul bănățean se lansă chiar în bancuri din care spre uimirea lui, știa o grămadă, rod al serilor de joi și sâmbătă cu Tică Belcea, șeful lui și alții, la

bere. El care nu fusese niciodată tare în bancuri, el care nu reținea niciodată vreo glumă, scria mereu poantele pe cutii de chibrituri pe care le uita pe mese sau le arunca, iată, deodată, câte știa. Memoria sa sosea, așa cum sosesc tulumbele pompierilor, în mare goană, cu căștile lucitoare ca vasele de bucătărie din alamă și cu clopotul în panică. Memoria sa care îi salvă pe amândoi, pentru că, la un moment dat, o descoperi și pe Lelia lângă el, lângă scaunul lui, râzând cu poftă. Lelia lui, cu ochelarii ei roșii de care, se simțea, toată familia era mândră, cu discreție. Ei da, fata greșise, poate nu trebuia, nu-i așa, tocmai în prima seară, dar, iată, plânsese, ce mai, mai avea încă ochii roșii și o anume dulce tristețe în privire, ce mai, educația primită se vedea imediat! Și-apoi, nu-i așa, fusese cu doctorul... cu inginerul... cu domnul...

Grobei începu prin a avea succes. Umor, inteligență, tact (chiar înnăscut!) simț al nuanțelor, maniere... deodată, totul! Așa se întâmplă în viață, toate sosesc deodată, pachet, calitățile și defectele. Și, ca printr-o măruntă minune, toate vechile sale defecte, mici și sâcâitoare, cu care se obișnuise, cu care prietenii lui (nu el însuși!) se resemnaseră, toate, absolut toate, „până la unul", cum se spune, se transformară în calități, acolo, la Alba, în „sânul" familiilor reunite Crăiniceanu și Chezan și care, cine știe, mai pregăteau poate o nouă, altă familie, subfamilie, care să intre demnă în acel trust al familiilor, acel mărunt trust... Grobei bria și se obișnui, spre uimirea lui, destul de repede cu succesul. Lelia însăși bria, ea care la Sinaia cunoscuse un alt Grobei, mărunt, șters, tenace, singuratec cu Tella lui pendulându-i monoton pe umăr. (Pe unu, la 14,30: Radioreportaj de Ion Crăciunică; pe doi: Recitalul clavecinistei Suzana Ruzickova; înapoi pe unu: „Mândre-s cântecele noastre", cu Nicolae Băluță și Gică Mustăcioară; pe trei: Arii din opera *Amicul Fritz* de Mascagni, la 17,50; pe unu, la 17: „Știință, tehnică, fantezie: Care sunt strămoșii omului? Răspunde Dardu Nicolaescu-Plopșor; din nou, pe trei: Piese corale de Ștefan Zorzor; pe doi, la 22,30: Direcții noi în cercetarea creierului...) Lelia privea mândră în jur: iată, de la ce distanță venise acest om, fără nimic sigur, fără nimic în mână, cum se spune, o personalitate, ce mai! Da-da, se citea asta în ochii,

pe fețele tuturor: chiar și cumnatul Chezan, înalt funcționar la Sfatul orășenesc, pentru care conta în primul rând licența (deși el, personal, nu avea una, o veche rană a sa), un om teribil de cumpătat, de încruntat, de serios, chiar și el, noul barometru al familiei reunite, ceda, încet-încet, scârțâind impozant, așa cum fac marile șlepuri.

Apoi, Grobei, la un moment dat, dădu la iveală cadoul lui pentru aleasa sa sau, viitoarea sa aleasă, mă rog: trei metri și cincisprezece, dublu lat, șantung veritabil, culoarea oului de rață, încât doamnele se ridicară țipând ușor de la locul lor și, amănunt emoționant, niciunul dintre membrii viitoarei familii nu fu uitat: doamna Vanina o basma de mătase cu un desen foarte modern, Ștefi-bàcsi o pereche de papuci de casă, din piele, chiar și viitorii cumnați se aleseseră cu ceva: Chezan cu tutun de pipă, franțuzesc (deși el nu fuma pipă, dar, nu știu de ce, darul îl emoționă vădit, se văzu asta pe tusea lui indecisă), Mariana un șal, chiar și micul Romică primi o locomotivă făcută din cuburi de lemn. Apoi, la cafea, printre comentarii de politică externă și internă, Grobei, cu un tact remarcabil, aduse vorba despre inelele de logodnă pe care, după mărturisirea sa, le și comandase la bijutierul Blum, un artist în branșa sa. Scoase hârtie și un pix și făcu o schiță a verighetelor și în acest fel chestiunea cea mai delicată fu tranșată. Surpriză: în momentul în care toată lumea se apleca cu respect, cu sfială chiar, asupra foii de hârtie pe care merceologul schițase mostre de lucrătură în aur, propusă lui de Blum, Lelia ieși trântind ușa. Familiile se priviră și doamna Vanina ieși după ea. Din nou fu admirabil calmul, stăpânirea de sine a bănățeanului: mâna sa nu tremură, tonul său nu-și pierdu claritatea. Îl cuceri a doua oară pe domnul Crăiniceanu, care îl bătu pe umeri, fără niciun motiv. Iar Chezan declară subit, mult mai devreme decât s-ar fi așteptat chiar el însuși, că va încerca pipa. – Da-da, sări și Mariana, cu șalul ei de mohair pe genunchi, e mult mai sănătos. Dar asta nu înseamnă că Traian-Liviu trebuia să se simtă obligat să se transforme în furnizorul său de tabac... – De ce, de ce, replică Grobei, cu privirea plecată, era cineva la ei, în oraș, căruia o rudă din Germania îi trimitea regulat tutun de pipă, neștiind că persoana

se lăsase de fumat... persoana care avea față de el, nu-i așa, anumite mărunte obligații, așa că... Se râse încet, tihnit și el fu întrebat dacă mai vrea o cafea. Aceasta e esența iubirii de aproapele, în provincie: – Micile obligații! – Nu-nu, mersi, nu mai dorea nici cafea și nici vin, mâine dimineață are o zi grea! Și își acoperi paharul cu palma – *Voilà un homme!* cum ar fi spus Bonaparte.

Lelia reveni a doua oară, ca o furtună, cu dublura ei de ochelari roșii. Se așeză, se trânti mai bine zis pe un fotoliu, cu spatele la toată lumea și Mariana veni lângă ea, luându-i mâna. – Trebuie să înțelegi, spunea mâna lâncedă a surorii mai mari, trebuie să înțelegi... toate au o limită, toate au un sfârșit! Chiar și frumusețea. Chiar dacă nu are o licență, chiar dacă... de altfel tu însăți spuneai, nu-i așa, înainte ca el să apară... când noi toți eram cu mult mai puțin entuziasmați de un *soupirant* din fundul Banatului, cunoscut așa, într-o stațiune, funcționar obscur la nu știu ce cooperativă și... ei bine, nu vezi?! De altfel, nu-i așa, nimic nu e încă definitiv, chiar logodna, el vrea s-o faceți la toamnă, dacă între timp apare cineva cu o licență, deși... tu știi, draga mea, cum îți spunea și mămica la prânz, licența nu e totul!... Ei bine, n-ai decât să-l scuturi pe micul domn, dacă... dacă apare *acel ceva* pe care îl așteptăm cu toții de vreo doi ani, acel ceva care să te smulgă din brațele nefaste ale lui Cârstea... oricum, de aici, din Alba, tu știi că acel ceva n-o să apară! Toată lumea, comoară mică, te privește cu anumiți ochi: da, mă rog, una din frumusețile noastre, nimic de zis, dar... a întârziat prea mult, cum se spune, și apoi scandalul acela cu procurorul, acum cinci ani, omul acela serios, cu familie, care a fost transferat... și-acum cu cinicul ăsta de Cârstea care s-a logodit sub nasul nostru cu... și tu nici măcar n-ai avut forța să rupi cu el, chiar în clipa aceea, când am aflat, n-ar fi fost prea târziu și acum, totul continuă, da, e îngrozitor, totul continuă și nimeni nu mai poate spera că ai să găsești în tine sursa curajului de a rupe, acum, când voi continuați, când tu continui o situație disperată, când totul e pierdut, când toată lumea, absolut toată lumea bună a început să se indigneze și a început... da-da, a început să zâmbească! Acesta e sfârșitul! făcea mâna lâncedă și fără imaginație a Marianei, ea care n-ar fi avut în zece vieți succesul Leliei, „succesul

ei" de care, anumite doamne năzuroase din Alba spun că ele s-ar fi lipsit, oho, evident, strugurii sunt acri, doamnelor! Nu-nu, ea n-o condamna pe sora ei, dimpotrivă! Da-da, dimpotrivă! Dar aceasta, sau mă rog, acesta, e, se pare, unica ei salvare! Acum, cât mai repede, fără, bineînţeles, să se dea impresia panicii, a naufragiului... Cu calm, iată, nu-i aşa, anul acesta, spre sfârşitul anului, la toamnă logodna, când fierbe mustul („Mustul care fierbe" nu scrisese oare Goga asta?!) şi-apoi, încetişor, spre iarnă, la Crăciun, după Anul nou imediat, încetişor, fără prea mare vâlvă, omul era foarte bine ales! Nu l-a ales chiar ea?! De ce-i revolta asta, ce-i răsfăţul ăsta, cum spusese şi mămica?! Evident, dacă până atunci apare *altceva*, nu-i aşa, dacă până atunci... dar ce, ce să mai apară, pentru Dumnezeu Sfântul?! De unde să mai apară?! Aventuri da, o mie, dar un om serios, echilibrat, care să-şi ofere mâna şi numele, onoarea lui, nu-i aşa, aceasta e... da, aceasta e mai puţin probabil! Dureros, dar aşa e! Şi-apoi, domnul Grobei e... e... foarte reuşit, pe cuvânt! Foarte reuşit! Aş putea spune un om de viitor! În niciun caz un aventurier! Nu-nu, în niciun caz. Iar sosirea lui, ea calculase foarte bine asta, am putea spune: intuise bine asta, răsturna o grămadă de lucruri pe-aici, de şuşoteli, de zâmbete, de priviri pe la colţuri, numai izmenitele alea de surorile Chelbe-geanu care în ultimul an îi făcuseră mai mult rău decât ar fi putut să-i facă un regiment de roşiori, cum spusese şi... ce mai, un om solid, sută-la-sută, dacă şi Mircea, dacă până şi Mircea, care bănuia pe toată lumea, dacă până şi Mircea, care, în ciuda eforturilor ei de soră iubitoare, păstra încă vis-à-vis de ea o anume... cum să-i spunem, o anume răceală, o anume... rezervă?! Dacă până şi Mircea...?! Nu-nu, el nu putea fi păcălit, în niciun caz nu putea fi tras pe sfoară! Nu-l chemase chiar de curând vicepreşedintele sfatului personal şi-i spusese: – Tovarăşe Chezan, dumneata ce părere ai despre asta şi asta? Noi ţinem mult la părerea dumitale, iar eu personal... eu personal, îţi acord un respect în cel mai înalt grad şi nu numai în probleme de planificare şi preţ de cost, unde se ştie că autoritatea dumitale nu mai trebuie verificată! Nu-nu, chiar şi în alte probleme... în probleme aşa... mai largi... mai generale! În probleme mai importante chiar... noi, nu-i aşa, şi eu,

personal... eu şi colaboratorii mei apropiaţi, printre care, dă-mi voie, tovarăşe Chezan, să te număr şi pe dumneata... da-da, permite-mi, te rog, acordă-mi acest drept, această onoare, aş zice!... Şi cine?! Nu aşa, un terchea-berchea oarecare! Nu, chiar, vicepreşedintele sfatului, cel care poate intra oricând la preşedinte sau chiar la... da-da, chiar la!... Tu ştii că nici la mine n-a fost un amor romantic, la început! Dar, ce să-i faci, omul mi s-a impus! Încrede-te în Mircea, eu atâta îţi spun! Eu atâta îţi spun!...

Şi Mariana o bătu uşurel cu palma pe sora ei cu mult mai celebră, cu mult mai faimoasă, chiar şi dacă numai în cadrul strâmt al municipiului Alba, dar totuşi!... Şi Lelia, obosită de propria ei suferinţă şi singurătate de o oră, ridică ochii şi o privi, cu oarecare recunoştinţă! O dispreţuise totdeauna liniştit, n-o scosese din „gâscă“, „vacă“, „lebădă jumulită“, „mătură chealǎ“, „cuier cu fuste“, „bibilică“, „găină chioară“, „strecurătoare cu panglică“ şi altele, cum îşi spun uneori surorile în momente de divergenţă; dar acum, în această clipă, ea simţea că nu ştiu cum, Mariana, veşnica aliată a mamei sale, avea dreptate. Poate numai acum, strict în clipa aceasta! *Suum cuique tribuere!* Cum scria pe balanţele de altă dată.

3

A doua zi, asta era culmea, bănăţeanul veni însoţit de un fel de pachet unsuros, instalat pe nişte stâlpişori durdulii, cu dantura abjectă, pe care îl prezentă drept colegul său „de delegaţie“: Tibi Carţiş. Amândoi purtau o sticlă de licheur ieftin, Curaçao sau Triple-Sec, ceva cu o etichetă albastru-lânced. Doamna Vanina îşi scoase şorţul (nu era nici cinci, casa era goală) şi îi invită să ia loc, în salon, îmbiindu-i cu o cafea. Lelia, magnifica, îşi cunoştea rolul: trânti uşa şi, după mai bine de un sfert de oră, maică-sa o găsi la ea în cameră, tolănită pe canapea, cu telefonul în poală. În ciuda autorităţii ei, doamna Vanina reveni singură, scuzând-o pe fiica ei, „care întârzie“. A avut o zi grea, la serviciu, astăzi. Şeful ei era un

dobitoc care, bineînţeles, om însurat, cu familie – venise de undeva, din Dobrogea (Dobrogea suna aici, la Alba, ca şi cum ai spune „Insula Diavolului“) şi-i făcea o curte asiduă Puşicăi. (Puşa, Puşica era un lest din prima copilărie a uriaşei Lelii.) Vă daţi seama câte mizerii trebuie să îndure biata fetiţă din pricina acestui neom. Evident, şi ea e de vină: prea e sinceră, prea e spontană în reacţii! În zilele noastre trebuie să ai un minimum de prefăcătorie, altfel, nu-i aşa. – Cafeaua e excelentă! exclamă cuplul într-un glas, Dobcinski şi Bobcinski.

Dar ea, domnii vor putea s-o înţeleagă, cum putea ea s-o sfătuiască pe propria ei fiică (şi, coborând tonul, cu ochii timizi, calzi): – Cea mai iubită, deşi, ca părinte e imposibil să... ei bine, cum putea ea s-o sfătuiască pe Puşica să se prefacă, mai ales când animalul acela, că altfel nu putea să-i spună, domnii o vor ierta, desigur! (– Desigur, desigur! exclamară cei doi) îşi permitea nişte gesturi care nu mai cunoşteau niciun fel de limite! Ah, ce greu e, mai ales în zilele noastre, să aperi o fată, o minune vie, aşa cum era Puşica! – Da-da, începu ceva Tibi Carţiş, în zilele noastre... Ea îşi schimbase până acum de câteva ori serviciul, continuă implacabilă gazda, netezindu-şi cu modestie fusta, dar peste tot era acelaşi lucru: ba directorul-adjunct, ba şeful serviciului aprovizionare, ba vreun tovarăş de la Sfat, ba, chiar cineva venit în inspecţie, de la Bucureşti şi care se eterniza pe-acolo, ba mai şi revenea, din ce în ce mai des, exasperând conducerea întreprinderii! Da, domnii vor înţelege, în zilele noastre e greu să-ţi aperi virtutea, mai ales într-un orăşel ca Alba!

– Un oraş foarte frumos, foarte aspectuos, cu multe vestigii istorice!...

– Ei da, suspină gospodina, ce-aveam noi din asta?! Când era capitală de judeţ, era altceva... acum, toate merg la... toate fondurile sunt îndrumate la regiune şi...

Când ieşi a doua oară o găsi vorbind la telefon. Probabil că era din nou ticălosul, cinicul de Cârstea, omul pe care ea, într-un moment de iresponsabilitate, îl primise în casă. Ca după exact o jumătate de an să se logodească, acelaşi om, cu fata şefului oficiului de recrutare, ipocrita aceea care nu se putea compara nici pe...

Doamna Vanina, cu un gest iute, vru să-i smulgă receptorul din mână, dar Lelia, perfidă, cunoscând-o prea bine, se întoarse pur şi simplu cu fundul, continuându-şi, calmă, convorbirea. Ba mai şi râdea, inconştienta! Dumnezeule, cât va mai dura asta, cu ce greşise ea, pe cine omorâse?!

Doamna Vanina ieşi din încăpere mugind surd, apăsându-şi pieptul ei mare, de care fusese mândră odată, cu mâna stângă.

– Nu mai departe decât luna trecută... continuă gazda, începând să vorbească încă în timp ce se aşeza pe scaun (– Da-da, vă rog! spuse ea văzând că Tibi stă cu o ţigară în mână şi împinse spre el o scrumieră pe care tocmai o spălase)... nu mai departe decât luna trecută, acest şef al ei – directorul serviciul de demolări, sistematizări, construcţii, în cadrul sfatului – îndrăznise s-o caute acasă. De ce? or s-o întrebe în mod legitim stimaţii domni. Ei bine, venise pur şi simplu s-o ceară în căsătorie. Şi de l-aţi vedea cum arată!... Ea nu ţinea cont în primul rând de aspectul fizic al cuiva, trăise prea mult ca să nu-şi dea seama că doi ochi frumoşi pot să ascundă un total vid sufletesc! Dar acest Bojin, aşa îl chema pe inginer, şeful actual al Leliei, întrecea orice măsură! (Doamna Vanina se opri în ultima clipă: era cât pe-aci să-l compare pe acest netrebnic cu Tibi Carţiş cu care avea, într-adevăr, cel puţin în ochii ei, multe asemănări: picioarele durdulii, un rât porcesc care la frig, ciudat, se colora în mov, dinţii într-un hal fără de hal! Ce noroc că îşi dădu seama la timp ce gafă era să facă!) – Era aşa... un fel de porc, domnii or s-o ierte! şi ea privi în podele, nu cumva s-o trădeze ochii.

– Ca să vezi, se interesase când era ea singură acasă şi-i adusese un buchet superb de cale (– Ah, ea iubea florile peste măsură!), încercând să insinueze că e în divorţ şi că ar fi dispus, nu-i aşa... evident, era licenţiat şi, în ciuda corpolenţei, nu era prea în vârstă! Dar poveştile astea cu divorţul, Dumnezeu să mă ierte! Puşica, bineînţeles, nici nu voia să audă: – Licenţiat sau nu, spusese ea în nenumărate rânduri, nu vreau să aud de acest individ! (Auziţi cum i-a zis: individ, deşi e şeful ei şi are nu ştiu câţi salariaţi în subordine! În plus, se şopteşte că e... adică ce, se şopteşte! Chiar este cumnat cu tovarăşul Ciceu de la Partid! Aşa că!... (Şi cei doi,

Bobcinski şi Dobcinski, dădură la rândul lor din cap, holbându-şi uşor ochii aşa cum se aştepta de la ei.) – Ei bine, Puşica, nu şi nu! Să n-aud de porcul ăsta, spune, care îndrăzneşte să se ia după mine la closetul întreprinderii! Auzi, cum e posibil aşa ceva? Pe de altă parte, continuă doamna Vanina, netezindu-şi pliurile fustei, inginerul Bojin nu e lipsit de maniere, zău aşa, nu pot să nu fiu obiectivă! – Stimată doamnă în sus, onorabilă doamnă în jos, mi-a zis de câteva ori şi „domniţă" şi „scumpă duduiţă", auzi! Ba odată, ticălosul, ca să-mi facă plăcere, m-a prins uşor de mână şi mi-a spus: – Mămico! Şi s-a aplecat uşor în faţă şi m-a privit în ochi. În acelaşi timp, în nări mi-a adiat un uşor val de lavandă de cea mai bună calitate. Cu toate astea, Lelia nici nu vrea să audă! Cică îi inspiră oroare individul, aşa se exprimă!

– Eh! oftă doamna Vanina, obosită de propria ei povestire, eu nu mă amestec, noi o lăsăm să aleagă singură! Noi i-am dat educaţia cea mai frumoasă care rar se mai vede astăzi, cu întrecerile astea socialiste, i-am făcut o dotă cum n-am avut nici eu, sufrageria asta e a ei (cei doi priviră în jur, tâmpi), are trei rânduri de schimburi, primeneli, şase garnituri de cearşafuri, feţe de pernă, două plapume, mari, bogate, de mătase brodată, una roşu-coraille, cealaltă un galben-tabac, de curând taică-su i-a adus de nu ştiu unde, de la Teiuş, parcă, un material pentru huse de mobilă, dulce-foc, un fel de... cu flori pale, un pastel de... din cea mai fină... de altfel...

În sfârşit Lelia apăru, mare, somnoroasă, superbă şi o schimbă pe mămica ei iubită, care se nărui dintr-odată, ieşind la „vasele ei". Dădu mâna languros cu Tibi Carţiş, iar lui Grobei îi făcu un mic semn, afectuos şi bănăţeanul îl privi cu involuntară mândrie pe colegul său de cameră. – Ce femeie, domnule, hai?! Ce zici?! Şi inginerul ăla, Bojin şi atâţia alţii, foarte bine îmbrăcaţi, cu maşină, palton cu guler de blană şi altele, care se dădeau în vânt şi ar fi fost dispuşi la cel mai mic semn din partea ei să... Lelia se aşeză, graţioasă, îi întrebă dacă nu doresc dulceaţă, cafea, apoi, fără să asculte protestele lor politicoase, desfăcu cutia mare de bomboane de ciocolată pe care i-o adusese „alesul ei". Era o cutie de 76 de lei şi doamna Vanina protestase în clipa când bănăţeanul

o depusese, cu un gest modest, pe colţul mesei din sufragerie.

– Vai, domnule Grobei, rostise gazda, împreunându-şi mâinile, de ce trebuie să cheltuiţi atâţia bani? Dar se poate ...?! Lelia se va supăra, vă asigur!

Aiurea, Lelia nu se supără în niciun fel. Ei da, ea avea stil! Deschise capacul cu trandafiri uriaşi, sângerii, ca şi inima merceologului şi, cu o singură mişcare, cu iataganul degetului arătător de la mâna stângă, sfârtecă ţipla care acoperea tezaurul acela de sarcofage mici învelite în staniol alb şi roz, da, cu o singură şi decisă mişcare sfâşie ţipla aceea întinsă ca o sticlă şi oferi cutia celor doi vizitatori. Un gest care nu putea fi refuzat. Tibi Carţiş încercă să bâlbâie ceva despre dantura sa, dar ea îi trimise *smile*-ul ei „bancar", frontal şi Carţiş se clătină. Celuilalt îi aruncă meşa. Meşa ei neagră-sângerie, mai întunecată, mai aţâţată ca niciodată, şi Grobei o privi flămând, cu o foame politicoasă însă, pentru că nu-şi pierdea niciodată firea sa gravă. Şi-apoi, nu-i aşa, ea îi şi aparţinea pe jumătate, deja, sau pe sfert, oricum sfertul acela care îl constituie familia, pe care îl garantează familia. Familia ei pe care, el îşi dădu seama, o cucerea mai decis, mai repede decât pe ea, pisica lui mare, Lelia lui unică, diamantul vieţii lui, logodnica lui distinsă, soţioara sa cuminţică. O merita oare?! Era vrednic de ea, de această bijuterie vie?! Grobei îşi punea aceste întrebări de parcă Carţiş, colegul său, l-ar fi putut auzi. Oricum, numai pentru el şi le punea „cu glas tare în mintea lui", strigând cât mai tare, cu gura închisă: – Doamne, sunt eu oare demn de această fiinţă, net superioară?! Voi putea s-o fac, oare, fericită?!

Răspunsul nu se lăsă aşteptat: da, evident, era demn de ea, o va face, mai mult ca sigur, fericită. Rămase însă modestia întrebării, a îndoielii politicoase de el însuşi, de propria sa valoare. Şi toate acestea pentru Cartiş care, bineînţeles, nu intuia nimic. El o privea pe Lelia care se unduia graţios, abia simţit, sub privirea sa, sub privirea lor şi a sufrageriei aceleia din rădăcină de nuc veritabilă, făcută la comandă.

Cei doi se retraseră apoi. Grobei vru să „mai întârzie câteva minute, nu-i aşa", dar Lelia îl expedie, scurt şi suav, declarând că

„simte nevoia să se întindă puţin". Evident, evident, murmură Grobei şi se luă după colegul său. Să vină s-o ia peste o oră, o oră-jumătate. Negreşit, negreşit, între timp va... între timp vor... ia uite ce vreme superbă, zăpada sclipeşte de parcă ar fi presărată cu ştrasuri... atenţie la ţurţuri, dacă-ţi cade unu' de ăsta în cap, apoi... Doamne, ce vreme!... o iarnă ca în tablourile lui Breughel cel bătrân. Absolut picturală. Şi aerul tremură, tremură... vibrează de parcă ar fi o fiinţă... o fiinţă îndrăgostită! aruncă Carţiş şi amândoi râseră ca nişte bărbaţi ce nu puteau fi atinşi de aripa disperării, de aripa amorului imbecil, adolescentin. Nişte bărbaţi cu răspunderi ce călătoreau prin toată ţara. Inşi foarte bine văzuţi, cu picioarele bine înfipte în pământ. În zăpadă.

4

A doua zi, după-amiază, din nou în jurul orei şaisprezece, Grobei se înfiinţă la logodnica sa. Colegul său, Tibi Carţiş, plecase mai departe, el urma să plece a doua zi. Spre Sighet, Vatra Dornei... în aceeaşi dimineaţă, cei doi *amoureux* vizitară, o oră, vestigiile istorice, suiră la Cetate, la Bathyaneum, Catedrala Catolică, cea a încoronării, priviră oraşul de sus... priviră oraşul de sus... Ea se învoi de la birou, el îşi făcu o fereastră între două drumuri importante. El avea numai drumuri importante. Şi ei deveniră foarte curând, pe măsura secolului cu care erau contemporani, o pereche de logodnici. În mare viteză. Deşi, cum am specificat, logodna urma să se celebreze mai târziu, abia la începutul verii sau, mai probabil, la toamnă. Grobei mai avea câteva lucruri „importante" de realizat, înaintea acestui act însemnat. Nu era vorba numai de bani, de partea materială a „afacerii". Deşi, bineînţeles, era vorba şi de bani. Şi nu în ultimul rând. Pe Lelia însă n-o interesau aceste amănunte „triviale". Le lăsa în seama familiei ei şi a lui. De altfel, ea nici nu-l prea lua în serios. Făcea totul (*y compris* plimbarea la Cetate) ca un fel de obligaţie, pe jumătate. Pe sfert. Celălalt sfert

care întregea o jumătate împreună cu sfertul familiei, acel „sfert", dintr-o viitoare „afacere matrimonială" pe care îl asigură orice familie. O jumătate era deci asigurată şi Grobei putea să privească cu încredere, cu oarecare speranţă, spre cealaltă „jumătate" care putea deveni soţia lui, care putea face, mai bine zis, din această tânără înaltă, subţire, cu picioarele lungi şi cu meşa neagră-violacee fluturată uşor în briza solară, de început de februarie, soţia lui. O afacere ca orice altă afacere: o afacere a inimii, însă.

Priviră oraşul de sus (în dimineaţa albă, sclipitoare, când hoinăriră sus, la Cetate) şi ea îi permise s-o ia de braţ. Dumnezeule, ce frumos era totul: alb, scânteietor, Palatul Babylon, catedrala de piatră din secolul XIII Sf. Mihail, Palatul episcopal, Palatul Bethlen şi Palatul Apor, portretele în mozaic de aur ale lui Mihai şi a doamnei Stanca, ale lui Ferdinand şi regina Maria care se încoronaseră aici, în catedrala ortodoxă, în Alba, din nou capitala României Mari... Grobei îşi aminti de Blaj – o altă fostă capitală, a spiritualităţii, şi deveni nostalgic. Lelia îi simţi mâna mai rigidă. El avea, ciudat, puseuri de fanatism care se exteriorizau printr-un fel de „pleoştire", de înmuiere a întregii sale personalităţi fizice. Grobei, un tânăr atât de sever, de băţos chiar, perfect conştient de rangul său, în orăşelul său, în provincia lui. Uriaşă!

„...Iată, îi spunea el, în timp ce priveau de sus turlele şi acoperişurile Albei, iar ea lăsa să-i fluture uşor meşa neagră, feudală, în vânt, iată, comoara mea, încă mă simt, nu ştiu cum... deşi am avut succese pe-aici, am încheiat numai la Alba trei contracte, în afară de cel cu tine, bineînţeles, hă, hă..."

– Ha, ha! râse şi ea, distins, privindu-l cu dispreţ absent.

– ...Dar Blajul, nu ştiu cum... Blajul mi-a lăsat un rest, un sediment, ştii... uite, se însufleţi deodată micul om, mişcându-se deodată în jurul trupului ei înalt, elastic, ca o statuie din duraluminiu în soarele de februarie fantastic de viu... ştii, e exact cum rămâne un rest de electricitate într-un cablu de înaltă tensiune, căzut la pământ! Pe care nu e bine să-l atingi! O electricitate remanentă, acesta-i termenul! Ei bine, şi el îşi agită braţele descărnate, iar o meşă din părul său spălăcit, anemic, îi căzu pe

ochi, Blajul mi-a lăsat o astfel de electricitate! Probabil o „remanență" din povestirile tatălui meu, care a făcut acolo seminarul teologic. Ai primit scrisoarea mea?! o întrebă el, întorcându-se brusc spre ea.

– Da, desigur! spuse ea, emițând un stins: Ah! Vai, cum m-ai speriat, adăugă ea apoi, zâmbind ușor de propria ei surpriză. Apoi, privi în continuare peste acoperișurile Albei, pe care schiau gândurile ei private.

– ...Mi s-a părut totul stins, ca un vulcan stins! Am intrat, la un moment dat, într-o cofetărie din centru, murdară, friguroasă, unde servea o fată într-un fel de capot de mătase vișinie... cele două uși care dădeau la toalete erau încadrate în pluș vișiniu și tronau chiar în mijlocul sălii. Am comandat un pahar de citro și o prăjitură pe care nici n-am atins-o deoarece mirosea a unt rânced. Prin geamurile mari se vedea o stație de autobuz și câțiva oameni ce se fereau cu grijă, râzând, vorbind între ei, de o baltă mare, rezultată din topirea zăpezii. Toți se cunoșteau între ei, de parcă ar fi fost un imens conac țărănesc cu stăpânii plecați aiurea și slugile – slugile se cunosc foarte bine între ele – circulau în sus și în jos. E vorba, bineînțeles, de un conac spiritual, iar când spun stăpâni, mă refer la învățători, la cei în care scapără flacăra spiritului. Când mă refer la slugi, vreau să spun: cei care nu au acces, cei care cred că știu totul numai fiindcă ei cunosc până în amănunt viața intimă, trivială, a stăpânilor. Ei nici nu bănuiesc că stăpânii lor sunt plecați... te plictisește cumva cele ce-ți spun, comoara mea, îngerul meu?

– ...Deloc ... sosi cu o ușoară, fermecătoare întârziere, răspunsul ei. Continuă, te ascult!... Și ea îl asculta, numai cu trupul, mintea ei schia peste acoperișurile din depărtarea aceea foarte apropiată.

– ...În cofetărie, la o masă alăturată, se aflau două fete, două eleve și un băiat. Eleve la vreo școală profesională, iar el, un adolescent înalt și deșirat, cu furunculi pe o parte a obrazului și părul blond, creț, nesuferit de creț, părea foarte plictisit. Una dintre fete avea ceva respingător și când m-am uitat mai bine mi-am dat seama că avea o față, un chip, formidabil de senzual;

ochii mari, bombați, buzele groase, nările evazate, largi şi mă privea cu un fel de foame inconştientă, tocmai pe mine... pe mine, care, hă, hă...

– ...Ha, ha, ha... răsună ca un ecou stins râsul ei distins, distrat, aerian.

– Beau toți trei Pepsi. Erau îngrozitor de plictisiți unii de alții. Afară, zăpada se amesteca încet cu noroiul. Mesele erau zgâriate, privirile îmi erau neîncetat atrase spre intrarea aceea luxoasă a toaletelor. Am privit pe stradă, prin geamul vitrinei: lipsea ceva, lipsea cineva de acolo şi toate rondurile, grajdurile, gardurile de fier, tocurile de la pantofi erau scâlciate, degradate... o absență prea îndelungată, nepermisă, un fel de vid sufletesc! Cofetăriile astea sordide, de provincie, îți dau probabil asemenea amețeli, hă, hă!... Am cerut un rom, aşa cum fac prietenii mei, la Caransebeş, când merg la cofetărie! Am vrut să-i imit pe ei, deşi eram la o distanță atât de mare... nu se servea însă rom acolo şi responsabila aceea, în halatul de mătase vişinie, de parcă ar fi fost livreaua unui club masonic, mi-a dat adresa unei cofetării unde puteam să consum băuturi alcoolice. Iată, acesta e Blajul de astăzi... acesta e...

– ...De ce ai tăcut? întrebă ea, după o vreme. Mă interesează tot ceea ce spui...

Vorbea cu atâta afectare, încât s-ar fi putut să fie adevărat. Stăteau amândoi lângă obeliscul celor trei martiri, Horia, Cloşca şi Crişan şi ea declară că nu-i este frig, deşi îi era. Pe lângă ei, pe lângă grupul lor treceau pietoni, vreun funcționar, o femeie, doi copii se dădeau cu sania țipând cuviincios, vreun ofițer cu o geantă în mână, o dubă ce transporta alimente, eleve triste ce veneau de la şcoală sau mergeau la şcoală. Nu ştia nimeni. Lui nu-i era frig, iar ea se prefăcea că nu-i este. Era o dimineață frumoasă de iarnă, o dimineață ce nu trebuia pierdută, gândea ea şi-şi ştergea din când în când nasul cu o batistă mică, fină, parfumată.

– ...O turmă, spunea el, veselă ca o turmă, lipsită de instinct, ca o turmă. Unde se află statuia lui vie?! Reminiscențe, desigur, din cele ce-mi înşira bătrânul când bea un pahar prea mult! El, care recunoştea asta, nu avusese vocație de preot. Trebuise însă să se facă

preot ca să nu se piardă lunga tradiție de preoți a familiei. El avea, se vedea clar, un mare talent actoricesc. Un mare farmec, din care eu n-am moștenit nici atâta! Nici atâta!

Și făcu un semn mărunt cu mâna, cu degetele, dar ea nu-l privi. Asculta doar, nu era de-ajuns? Se odihnea în felul ei, se gândea în felul ei, gândurile ei patinau în cercuri largi în jurul lui, în jurul ei, așa cum înfigi bețe, stâlpi, într-o gheață ce se mișcă, o gheață de râu. Și Dumnezeu face desene, romburi și paralelograme mistice cu aceste ceasuri solare, de iarnă.

– Cred că m-aș fi înțeles bine cu tatăl tău, spuse ea, dacă e așa cum mi-l descrii!...

– ...El n-a regretat niciodată că alesese această profesiune, la presiunea bătrânului. A servit trei episcopi. Dar nu avea vocație, vocație de preot, de iluminat, vocația dăruirii, a... era un om cu spirit practic, căruia îi plăcea un pahar de vin, o societate inteligentă, cânta la vioară, spunea glume și făcea giumbușlucuri o noapte întreagă. Era inepuizabil și doamnele, unele dintre ele, îl simpatizau grozav. Deși, pe el nu-l interesau toate acestea: îi plăcea să se asculte, fermeca pe toți cei din jurul lui. Pe mine mă disprețuia pentru că eram stângaci, rigid, lipsit de energie. Mă iubea ca pe un copil pe care îl disprețuiești. Spunea uneori, când era cu chef, cu ochii ușor bulbucați, albaștri, pe care îi avea: – Un tată avea doi feciori... da, un tată avea doi feciori. Și râdea, un râs înșelător, scurt. Vorbește-mi acum de familia ta! o îndemnă el cu blândețe.

Lelia nu avea chef de vorbă. Era prea frig. Îl lăsa însă s-o admire, s-o privească, să stea lângă ea, lângă trupul ei din duraluminiu, s-o admire cu privirea aceea pe jumătate de proprietar, de stăpân nesigur. Pe sfert, pe jumătate, pe trei sferturi. Un sfert, se înțelege, garanta familia. Un sfert, ea însăși, cel puțin din politețe, doar ea îl alesese și îi permise să... să... cealaltă jumătate, ce trebuia să devie ea, cealaltă jumătate flutura încă în vânt! Nu trebuia să devină soția lui, „jumătatea lui“? O afacere, nu, ca orice afacere a inimii. O afacere prosperă, cu riscuri. Cu un risc, cel puțin.

5

...A doua zi, deci, Grobei se înfiinţă la ea acasă, la familia Crăiniceanu. Era ceasul 17 şi treizeci, exact. Lelia îl primi căscând. Se scuză că e încă în capot, de fapt se scuză că e în capotul „vechi"; avea şi unul „nou". Cel vechi era roşu-cerise şi avea gulerul matlasat. Cel nou era galben-orange, scurt, cloche, cu buzunarele uriaşe, rotunde. Grobei protestă, cu sticla sa de licheur ieftin în braţe, spunând că nu e nevoie, că e foarte frumos şi ăsta. Lelia însă se schimbă, punându-şi-l pe cel orange şi merceologul spuse că îi stă foarte bine. De fapt îi plăcuse mai mult capotul vechi, dar, suspectându-se de gust greoi, acceptă părerea ei şi noul capot orange. Apoi, ea, fredonând uşor, îi făcu o cafea. Alături dormea cineva, probabil „bătrânul".

Aşeză cafeaua pe masă şi se duse lângă geam, rămânând în picioare, lângă perdea. Grobei îşi bău cafeaua în linişte, în tăcere. Ea stătea la geam, parcă sprijinindu-se de perdea, tăcând. Apoi el începu să vorbească, rar, cumpănit. Trecu în revistă unele „chestii tehnice", cum se exprimă el. Unde şi cum aveau să locuiască, mobila, vesela, venitul său, se angajă să-i rezolve transferul la Caransebeş, într-un post cu un salariu echivalent (făcuse deja unele demersuri), îi dădu chiar amănunte asupra propriei sale garderobe, vorbi ceva despre o moştenire, o casă împreună cu ceva vie, dar nu în Caransebeş, ci pe undeva, tot în Banat, Moldova-Nouă sau Bozovici, mă rog, ea nu reţinu prea bine... de altfel, căsca mereu. Lung, prelung, languros, ca o pisică uriaşă. Se simţea de parcă ar fi fost la biserică. O obligaţie socială, ceva căreia toată lumea trebuia să i se supună, un fel de renghi jucat celor mari. Ei i se părea – şi probabil aşa şi era – că toate acestea, tot ceea ce întreprindea el, trebuia făcut, ca un program minim necesar, pentru acea nuntă viitoare, fantastică, ea însăşi profund plicticoasă, însă solidă, ca şi Grobei. Ciudat, lui nu-i mirosea gura, deşi era tipul. Apoi alungă acest gând, nu se făcea: era totuşi logodnicul ei sau, mă rog, viitorul logodnic. El începu să vorbească din nou despre mobilă, de data aceasta despre bucătărie, aragaz, apoi trecu

repede la haine de pat, la o plapumă aproape nouă pe care o avea el. Dumnezeule, ce plictiseală! Ce dulce plictiseală! Mâine dimineață va pleca, dis-de-dimineață și ea... diseară însă va trebui „reținut" la cină, dar, după cină, s-ar putea ca el să se culce devreme și ea... aha, ce-ar fi să-l „conducă" la hotel și apoi s-o zbughească. Deși era joi, seara lui de poker, dar poate va reuși să-l convingă să i-o cedeze ei... sau măcar s-o scurteze, ce Dumnezeu! *El* e ușor excitat de apariția bănățeanului, ea prinsese toată mișcarea. Oh, foarte ușor, ticălosul se ascundea bine, era vestit pentru asta. Dar ea îl cunoștea prea bine, așa că în fața ei... iar când el va auzi că „tânărul de viitor" se găsește încă la hotel, asta-i va spune ceva, *ça lui dira quelque chose*... Ce lucruri scârboase! Evident, ei nu-i plăcea, ea respingea din principiu toate astea, dar dacă el era astfel... nu era el donjuanul Albei, Clark Gable al întregii suflări feminine, cât de cât distinse, de pe ambele maluri ale Mureșului?! Și-apoi ea deținea un record: peste două săptămâni, a, nu, peste trei, vor fi exact doi ani de când... doi ani de când ei doi se iubeau, de când avea taurul la picioarele ei, tigrul periculos, puma regală! Doi ani de când îl îmblânzise, în ciuda acelei defecțiuni, pe care... da, pe care (și inspiră aerul adânc, mototolind ușor perdeaua în palmă), pe care ea o va învinge. O va înlătura. Sclifosita aceea cu solzi pe inimă, cu picioarele în O și cu dinții încălecați. Care mai avea și nerușinarea să răspândească peste tot zvonul că e fată, de parcă, în cazul ei, asta era o glorie. Nefericita, trebuia să ascundă cât mai abil acest lucru, dacă ar fi avut cât de cât instinct!

...El vorbea, vorbea, ce spunea?! Aha, da, despre articolele lui: piepteni de os, nasturi de plastic și de corn, produse din ceramică decorativă, Nr. cod. 585894; nasturi și scrumiere din ceramică decorativă... 6311921: costume, costume uniforme, costume vătuite... 1966: pantaloni, pantaloni vătuiți... 1975: bluze, bluze-vânt, scurte, scurte-vânt, hanorace... nasturi-os, nasturi-plastic, 36 sorturi de nasturi, până și nasturi de sutană, nasturi colorați pentru fustele țigăncilor, foarte ceruți, nasturi-butoane pentru mobile, pentru sertărașe... ce pasiune punea el în aceste lucruri, aceeași pasiune ca și atunci când... da, ridicol, de parcă... apoi vorbi despre sfoară, cânepă, căpestre... acolo, „la ei", în

Caransebeş, se afla un bătrân maestru frânghier, care făcea căpestre din cânepă, o profesiune pe cale de dispariţie... pentru cai, pentru vaci, în ultima vreme începuse să lucreze preşuri, funii... o degradare, evident, o deteriorare a unei meserii atât de... bătrânul avea chiar o bibliotecă, un fel de bibliotecă formată din calendare şi cărţi vechi româneşti, unele din secolul trecut, tipărite la Bixad, la Blaj... vieţile sfinţilor, de cultura viţei-de-vie, drumuri şi cetăţi în Banat, chiar şi câteva volume de versuri, evident în dialect, autori: Dr. Gârda, Dobrin... Tata Oancea... Coruri din Banat, istoria oraşului Caransebeş, oraş de graniţă...

Nu, ce prostie, ea nu-l dispreţuia, în primul rând pentru că ea îl alesese. Pentru ea venise acolo, cheltuise o grămadă de bani şi iată, acum, pusese în mişcare toată maşinăria aceea uriaşă, caraghioasă, care se cheamă o logodnă în provincie, la Alba. Şi era meticulos până la ultimul amănunt, de asta trezea probabil în „ai ei" încredere, se vedea că era un om serios, „de viitor". Ce să facă ea cu viitorul lui?! Şi-apoi, ea dispreţuia viitorul, ea nu trăia decât în prezent şi parţial în trecut. Un prezent complicat, cu multe obiecte geometrice, bine şlefuite, ca nişte sculpturi moderne („Interstiţiu II", „Interstiţiu III... ", „Tensiune X", „Puls", „Coşmar în alb-negru", „Memorie II"...), obiecte din metal uşor, bronzate sau nu... şi printre ele, capul *lui*, capul lui Cârstea, cu zâmbetul său pe jumătate cinic, pe jumătate absent, pe care ea încerca să-l imite uneori, cu mustăcioara lui parfumată uşor, uşor, ca o aripă de înger, ca o batistă găsită într-un sertar, care poartă încă, ca o ştampilă, mirosul suav al unei... al unei fotografii, al unei doamne cu umbrelă şi... şi coc greoi... şi evantai din fildeşşşş... şi evantai... de câte ori nu voise el să-şi radă mustăcioara şi ea se împotrivise, pentru că nimeni nu ştia, nu-i aşa că ea... că ea era aceea care...

Grobei veni lângă ea de departe, trecând printr-un culoar îngust şi scund (de asta umbla el puţin aplecat ca un virtual ftizic, ca unul care cocheta cu aşa ceva) şi începu s-o sărute. Ea nu se mişcă, oho, ea avea stil, un milimetru nu se mişcă trupul ei arcuit, trupul ei de iapă rasată. O săruta şi o mângâia, lipindu-se de ea, gâfâind uşor şi ea continua să privească pe geam, prin perdeaua de aţică făcută de mâna mamei ei pe când era peţită, ca şi ea, acuma, privind

cu un zâmbet sfios, absent, la siluetele ce treceau pe strada. Apoi el îi desfăcu încet capotul şi nasturii bluzei ei de mătase, eterna ei bluză de mătase. Prin faţa ferestrei trecu încet un bătrân ce citea un ziar, apoi o ţărancă în doliu. O ţărancă ce părea că vorbeşte singură, apoi se văzu că era urmată de un băieţel, de un copilandru de unsprezece-doisprezece ani. El o mângâia pe sânii pe care îi dezgolise complet şi o săruta pe gât, pe gură, pe umeri. Lelia întoarse uşor capul, oho, câţiva milimetri doar, gâfâitul lui monoton era prea aproape. Dar nu conta nici asta. Ştia ce voia el de la ea, de altfel nu era el oficialul?! Avea toate drepturile, unele chiar pe care nu şi le încasa!... Era un logodnic cu capul pe umeri, ştia foarte bine, mult mai bine decât ea, la ce-i dădea dreptul poziţia lui şi la ce nu. Ştia ce trebuie să încaseze şi ce trebuie să rămână încă în... seif, în bancă, ha. Ea însăşi avea ce învăţa în această direcţie, de la el, în această materie: a felului cum se pregăteşte o logodnă, un mariaj în provincie, la Alba. El era o autoritate, o autoritate care gâfâia, uşor, uşor, atât cât trebuie, atât cât se aştepta de la el, aproape că gâfâia din politeţe. Dar nu, ce prostie! Nu trebuia să fie răutăcioasă, nici măcar în gând, cu micul ei maior, cu micul ei comis-voiajor de nasturi şi scurte vătuite, burlane şi socluri de ceramică, scrumiere, lenjerie bărbătească şi de adolescenţi... de adolescenţi, precoce sau nu... de copii...

El se aplecase uşor şi o săruta pe sâni. Pe unul, pe stângul, apoi pe celălalt, „să nu plângă". Apoi din nou pe stângul, apoi pe umeri, pe claviculele ei subţiri, din nou pe umeri, pe gât, în dosul urechii. Îi simţea vestonul frecându-i-se uşor pe sânii goi şi ăsta era singurul lucru, s-ar putea spune: singurul amănunt nu total indiferent. Deşi, chiar şi acest lucru îi era indiferent. De ce oare?! Voinţa lui, stăpânirea lui neobişnuită o răcea, o proiecta la antipodul?... pentru că el o dorea, ea simţea asta, o dorea cu o foame care i se citea în ochi şi în vârful degetelor ce tremurau uşor, ce se aburiseră de transpiraţie. Continua s-o sărute şi s-o mângâie, s-o pipăie cu braţele sale lungi şi meticuloase care ajungeau peste tot, pe picioare, pe şolduri, pe fese. El era oficialul, nu?! Şi în felul acesta avea şi linişte din partea lor, a sindicatului, a clubului, a babacilor şi a soră-sii care îi era un fel de străbunică, singura ei străbunică în

viață. Trecu un grup de liceeni, pe cel deșirat și bubos îl cunoștea, stătuse într-un rând lângă ei la cinematograf și trăsese cu ochiul tot timpul cât o sărutase și o mângâiase Mișu... se uita și-și freca mâinile mari, albe, transpirate. Apoi trecu o mașină, un Moskvici roșu. Pe trotuarul celălalt se plimba un câine. Țurțurii picurau încet, matematic. Sub zăpadă se afla noroi, noroiul. Noroiul gâfâia sub zăpadă. Pe cauciucurile mașinilor se vedea noroiul. Trecu o platformă, cu roți de cauciuc, cu doi cai mari, grași. Unul dintre cai avea la picior o încheietură prinsă într-un manșon de piele roșie. Platforma era goală, cărase lemne, se vedeau resturi, așchii, rumeguș și câteva frânghii. Cu care se ridicau mobilele, uneori pianul, la etajul trei. Oricum, micului maior nu-i cântase la pian *Cavaleria ușoară*, așa cum se aștepta toată lumea și maică-sa era cât p-aci să facă o criză de nervi. Tocmai la fleacul ăsta. Îi va cânta data viitoare. Ar fi putut să-i cânte acum, în timp ce el ar fi sărutat-o, exact ca și acum, în acest fel nu s-ar fi auzit gâfâitul său permanent, mărunt și sâcâitor. Era singurul fel în care avea chef să-i cânte la pian pretendentului. Veșnicului ei pretendent, nu era ea o proastă să-și lege viața de un asemenea... de un asemenea ins, foarte... corect, dar, nu știu cum să spun, așa... cam monoton. Prea făcut pentru a i se pune coarne, ori ea nu avea niciun chef să-i pună coarne soțului ei. Chiar dacă el însuși ar fi avut chef. Chiar dacă întreaga societate ar fi așteptat acest lucru de la ea, întreaga societate de tip nou. De altfel el și era un logodnic cu coarne. Deși încă nici nu era logodnic. Un viitor logodnic cu coarne. El urma să vină, să ajungă, coarnele fuseseră trimise, aduse dinainte, câți nasturi se puteau face dintr-o pereche, nasturi pentru pardesie de damă, pentru scurte îmblănite?!

Diseară va fi în brațele *lui*, chiar dacă nu se va întinde cu el, cu celălalt. Dar o va prinde în brațe, acolo, în gangul acela de lângă intrarea lui, unde o împingea el, ușurel, când ea nu voia să urce sau când mama lui era sus. O va prinde, o va săruta și o va mușca încet de gât, până când femeia va scânci, aplecându-se încet și el... și el...

Lelia începu să respire, agățându-se ușor de perdea și Grobei o privi. Apoi o încheie la bluză, conștiincios, ca un frate. Cu ochii lui albaștri, însă albi de foame, de patimă. O patimă al cărei unic

proprietar era, o patimă rece, masculină, aproape stridentă. Apoi se aşezară şi ca să-şi recapete respiraţia (pentru clipa când va trebui să intre doamna Vanina să-şi ia rămas bun) ea îi arătă nişte albume de familie, cu fotografii din epoci şi locuri variate, acoperind aproape un secol de timp. Un secol artistic, în studiouri artistice, albume cu file de carton mari, grele, în care pozele se prindeau în spaţii decupate. Printre pagini, poze vagabonde, în vrafuri mărunte, ce cădeau uneori, se furişau pe jos şi ei doi, când unul, când altul, când stângul, când dreptul, se aplecau să le ridice, încântaţi. Ea cu un „Ah" mărunt, cochet, amuzat, el respirând pe nas zgomotos şi ea fu tentată să-l întrebe câte ţigări fumează pe zi. Apoi îşi aminti, deodată, că el nu fumează. De asta mirosul lui ciudat, lânced, aş zice. Nu neplăcut, dar nefamiliar. Un miros făcut din absenţa a numeroase mirosuri.

6

Se aşezară amândoi, cuminţi, pe marginea canapelei (ea însăşi piesă dotată) şi deschiseră albumul. O filă, încă una, ah, ia stai puţin, dă înapoi, te rog, vreau să văd ceva aici... nu, acolo sus, ia uite... Un album aşa cum mai fiecare are prin casă, undeva, într-un colţ mai dosnic. Unul din acelea care a supravieţuit războaielor, bombardamentelor, veşnicelor mutări dintr-o locuinţă în alta, de la parter la etaj, de la lemne – la gaze, de la mahala, la centru, de la ţară, la oraş de la oraş, cât mai spre centrul oraşului, de la centrul oraşului, cât mai la etaj. De la ţară, unde albumele sunt făcute din oglinzi, unde fotografiile sunt înşirate artistic pe marginea ramei, uneori acoperind întreaga oglindă inutilă, mată, tulbure, cu ape, oglinzile-acvarium. În care plutesc atâtea capete rigide, atâtea mâini îngroşate de muncă, cozi de păr, răsucite ţeapăn, dureros, fuste lungi, negre, eterne, cizme, iţari, sumane noi, puse, purtate doar de sărbători, atâtea mii de capete privind fix, obositor, spre un unic aparat de luat vederi.

Albumul pe care-l răsfoia Lelia, pentru a-i face plăcere lui Grobei (nu intra asta în obligațiile ei de logodnică?!), era un album cochet, maniabil, aproape frivol. Pozele erau amestecate, epocile şi deceniile se amestecau cu o flagrantă lipsă de instinct politic, de maturitate politică. Cine să le ordoneze? Logodnicii?! Nu e oare prea scurtă, în vremurile noastre, perioada de logodnă pentru a putea duce la bun sfârşit această treabă?! Ei bine, în acest sens, Grobei nu semăna cu cei moderni. El dorea ca fiecare lucru să fie făcut la timpul său. De aceea, iată, ei aveau timp şi pentru acest lucru: să feuilleteze unul din cele câteva (două sau trei?!) albume ale familiei Crăiniceanu. El primi, aşa cum se cuvenea, toate lămuririle cu privire la personajele din fotografii, la locul unde se făcuse expunerea, cei morţi şi cei vii, şi Lelia deveni ceva mai comunicativă, mai vie, decât fusese în lungile minute cât stătuse lângă fereastră, suportându-l ca pe o insectă. Ca pe o insectă dragă.

– ...Uite, ăsta e vărul tatei, căzut la Stalingrad, student la medicină... Remus Pintea, asta e ultima lui fotografie, fratele lui, Romulus Traian Pintea e tot doctor, orelist, la Arad: un tată avea doi feciori, pufni ea în râs, imitându-l: Romulus şi Remus!... şi-aşa mai departe... alt văr al tatei, bunicul, cel cu favoriţi... străbunicul, din partea Crăinicenilor, ăsta, din fotoliul de nuiele, soția lui, cu care se spune că semăn eu... uite, asta e casa bunicilor, cu verandă, cu seră şi o gheţărie, asta e o soră a mamei care a murit de mică... un frate al mamei, care a călătorit în America... – Ce face acum? întrebă Grobei, într-o doară. – E mort! sosi răspunsul, a murit la câţiva ani după război. Ăştia sunt doi veri ai mei: Liviucă şi Ghiţucă. Ne-a pozat tăticu când aveam nici cinci ani; ăsta e zidul din fundul curţii şcolii primare din Recea. – Cum o chema pe mama ta, ca fată? – Farca. Asta e casa noastră de la Recea. Maşina asta e un Ford de care-mi amintesc şi eu, iar bărbatul care ține un picior pe scara maşinii e Cherecheş Cori, sau Şpilu, cum îi spuneau toți... vezi ce chelie magnifică are? O avea dintotdeauna! Dincoace, în iarbă, e mămica cu fratele meu care a murit de... dincoace, cu fusta asta lungă e Mariana... aici, ghici cine e?! – Tu eşti?! Fantastic!... – Da, aici eram naşă la botezul unei verişoare deşi nu aveam decât patru ani. Vezi ce botoasă eram?! Plânsesem cu câteva

minute înainte, pentru că nu mi se dăduse voie să... ăsta e alt unchi al mamei, pensionar cefere, fost subşef de gară la Carei...

Lelia se înviorase oarecum şi dădea, fericită, pagină după pagină. Se înserase şi în casă se auzea mişcare. Se făceau pregătiri de cină. Dar, spre surpriza doamnei Vanina care intră să-l „reţină" pe musafir la masă, acesta declină onoarea şi plăcerea. Mâine dimineaţă pleca dis-de-dimineaţă mai departe şi mai avea de lucru astă seară. – Ce fel de lucru? întrebă doamna Vanina, cu un fel de nemulţumire mândră. (Nu se arăta oare, viitorul ei „fiu", un om conştiincios?!) – Lucru de birou! răspunse Grobei, aproape cu şiretenie, deşi nu minţea deloc. Lelia îi promise că-l va conduce până la hotel. Bănăţeanul se arătă încântat. Cu adevărat încântat.

Peste două săptămâni apăru din nou la Alba. Dar nu inopinat. Se anunţase printr-o poştală. Între timp, Lelia mai primise două scrisori pe care sora ei şi mama ei le citeau înaintea ei. – Dumnezeule, nu se juca ea oare prea mult cu „norocul ei"? Când îi va veni, în sfârşit, mintea la cap Leliei?!

Adevărul era că îl dispreţuiau cu toţii, puţin, pe pretendentul din Banat. Cum n-ar fi făcut-o?! Lelia avea încă şi avusese întotdeauna o anumită forţă de influenţare, în felul ei, cu mijloacele ei, insesizabile, buimăcitoare. Poate, chiar şi în cazul lui Cârstea, unde totul părea pierdut, poate, cine ştie, simţea ea ceva, poate vedea mai departe decât ceilalţi... Oricum, cele două femei, mama şi sora, deşi o certau şi erau cu adevărat furioase pe ea, se simţeau şi puţin mândre de ea. Nu era ea oare „ruşinea familiei", *la bête noire*!? În aerele ei extravagante era un fel de non-burghezie care îi flata, în ciuda lor. O aiureală, un luciu, o nobleţe care apărea la ea deodată, în situaţii cu totul imprevizibile, spre surpriza ei, parcă... un tembelism ciudat, o grandoare deşucheată, o Venus din Capitoliu văzută printr-o oglindă cu ape, o Afrodită ce plutea într-un acvarium, Ofelia ce se îneacă printre nuferi în timpul concediului legal de odihnă. Porţia scobindu-se plictisită între dinţi, după masă, la cantină... Penelopa, Briseis, Phedra, Didona, Hermiona, Dejanira, Ariadna, Medeea, Sapho şi câte alte îndrăgostite celebre care sclipeau o clipă prin oasele ei tubulare, aşa cum ţin unii derbedei oglinda, vara, pe vreun acoperiş de casă,

orbind pietonii serioşi şi abstracţi, ce trec pe stradă... câte nu se reflectau în ea, imperfect şi cu atât mai tulburător?! Până la urmă chiar şi „recenta“ doamnă Veturia Ciolac, de la Sinaia, colega ei de cameră... chiar şi Grobei, viitorul ei logodnic, cel care o salva, cel care se pregătea cu atâta seriozitate s-o salveze?! Cu atâta cruzime, s-ar putea spune.

Încet, încet, nu-i aşa, Grobei se integră în peisajul Albei. Era văzut, nu tot mai des, dar regulat, cu logodnica sa, uneori de braţ la cofetării, cinematograf, sus la Cetate, odată chiar şi joi seara, la Clubul Tineretului. Unde ea nu dansă cu el pentru că el nu dansa. Dar era cu el şi plecă cu el. Apoi, într-un rând, el o duse la Blaj, dar ea se plictisi repede acolo şi veni singură, cu un alt tren, înapoi. Probabil că el mai întârziase acolo, cu treburile sale pe la furnizori. Sau se certaseră. *Ça arrive.* Sau, pur şi simplu el rămăsese să mai contemple ruinele „spiritualităţii româneşti“, deşi, evident, nu se găseau niciun fel de ruine pe acolo. Nici măcar ruine bine întreţinute sau comercializate. Nu, nu se certaseră, dovadă că, a doua zi chiar, ea primi o scrisoare de la el, scrisă din Blaj. Dar era aceasta o dovadă?! Oricum, „cele două“, Mariana şi doamna Vanina, care interpretară scrisoarea (şi o citiră înaintea ei), declarară că el nu e supărat. Oh, el era un om cu mult prea serios ca să se supere pentru o toană a ei, pentru o vorbă în doi peri sau pentru cine ştie ce curtezan de-o după-amiază, din aceia din care Lelia stârnea, uneori, stoluri rapace în urma ei. Oh, nu! Grobei era un cu totul alt fel de om şi în consecinţă el câştiga tot mai sigur, tot mai temeinic inima familiei Crăiniceanu. Or, inima ei nu bătea prea departe. În ciuda mofturilor, a meşei ei negre fulgerătoare, a zâmbetului ei de-o surprinzătoare fineţe, a „domnilor“ care-o înconjurau adeseori, spadele cele mai mari ale regatului Albei, dintre care Cârstea era însuşi Bussy, sau cel puţin aşa îi spunea ea. Bussy al inimii ei, Bussy de cupă, iar propria ei inimioară, pe câte un colţ de caiet, de hârtie, de ziar, şi-o desena cu un fel de mustaţă subţire, străvezie, drept stemă. În glumă, evident, totul era în glumă.

„...Slugile, îi scria logodnicul ei, în scrisoarea de la Blaj, ultima, când ea plecase precipitat, nici măcar avertizându-l, dispărând

pur şi simplu, într-o clipă cât el intrase la o întreprindere şi o lăsase la cofetărie, slugile, draga mea, umblă peste tot, în sus şi în jos. Peste case, aici, eu văd mari parcuri, cu alei largi, de nisip, ce scârţâie sub tălpile subţiri ale prelaţilor, ale iezuiţilor... undeva în aer! Ah, să nu-mi spui că am prea multă imaginaţie! Cu privirile aruncate pe o carte deschisă, cu un vers latin în minte sau o frază din Sfântul Augustin, cu ochii înălţaţi ipocrit spre cer, spre un cer ce-atârnă deasupra acelor alei, a acelui parc, care pluteşte şi el, numai în mintea mea. Poate a încă unuia care umblă pe-aici, de colo-colo, nebănuind nimic, ca şi mine. Unul cu picioarele bine înşurubate în pământ, în realitate, ca mine. Tu, comoara mea mică, ai tot dreptul să mă ironizezi. La început, ţi-o mărturisesc – şi nu mi-e ruşine de acest lucru căci cui mi-aş putea eu deschide inima, dacă nu ţie?! – la început m-a uimit ironia ta. Chiar m-a nedumerit. Se poate, mi-am spus eu, se poate ca ea, tocmai ea să nu mă înţeleagă?! Apoi am surâs, cu indulgenţă. Tu, pisica mea uriaşă, superbă, minunea mea vie, îngeraşul meu, cum să înţelegi o toană atât de nevinovată, de *provincială,* aş zice, aşa o mică scrânteală, cum are orice om, să zicem prea înglodat în nişte treburi strict utilitare, triviale, am spune, dacă eu n-aş fi convins că şi meseria mea, ca oricare alta, îşi are frumuseţea ei. Poezia ei. Dar toana asta, această admiraţie a Blajului pe care tu e firesc să n-o înţelegi, la mine, iubitul tău drag, nu e decât aşa, un fel de răsuflătoare... aşa cum ne jucam vara, când eram mici, ne scufundam în rău şi respiram printr-o ţeavă de trestie, furată de la şantierul vreunei case în construcţie. Ne jucam de-a submarinele, ha!

Stăpânii se plimbă pe acele alei, la un metru, un metru-jumătate deasupra solului mocirlos, pe care se topeşte zăpada, cu reverendele lor lungi, negre, romane, atingându-le vârful pantofilor, cu mâinile lor fine, scârbos de fine, cu unghiile îngrijite, cultivate, aş zice, întorcând suplu, cu eleganţă, filele acelor cărţi scrise într-o limbă străină, pagini pe care, adeseori, aceşti ipocriţi de geniu, le ştiu pe de rost şi se prefac că urmăresc rândurile din modestie, din pură modestie... aşa cum marii dirijori îşi aruncă pe pupitru partitura şi o răsfoiesc în timpul concertului adeseori cu întârziere. Şi flautistul sau concert-maestrul de la *cello* sau fagotistul zâmbesc

în colţul lor, pentru că intrările lor sunt date la perfecţie, dar ştima a rămas neîntoarsă de două pagini... apoi maestrul întoarce trei-patru pagini deodată şi nimeni în sală nu observă nimic. Aşa citesc ei din cărţile lor. Ei, de profesie stăpâni ai conştiinţelor, ai sufletelor, ei, păstorii naufragiaţi ai atâtor turme de mioare. Celibatari, cu degetele subţiate de rozariu şi arse de cafeaua pe care şi-o pregătesc singuri, pe un reşou nu prea curat, cu veşnicele probleme ale lenjeriei, ale schimburilor, ei care se suspectează să nu alunece cumva în pedanterie, curăţenia prea strictă nu este ea o formă a superbiei? Plăcerea curăţeniei nu e ea o deşărtăciune, o vanitate măruntă, un instinct mic-burghez, cum am spune noi?! Murdăria însă ca şi unele mortificaţii pripite, exagerate, nu e admisă. Oho, nu se putea suferi chiar atât de uşor, de comod! Există o decenţă în suferinţă, o «modestie». Nimic mai de prost gust decât martiriul prea evident, ostentativ, jenant, aşa, ca un păduche care urcă pe gulerul unui om de lume. Nu-nu, iezuiţii (de-asta se şi numeau aşa şi nu numai de asta) erau perfecţi oameni de lume, ştiau «ce se cade», chiar dacă nu mai erau stăpâni, veneau însă dintr-un lung şir de stăpâni, moşteniseră degetele şi buzele şi gusturile subţiate ale celor obişnuiţi să poruncească, ale celor care nu trebuie să ridice vocea ca să se facă ascultaţi, ale celor care ordonă în şoaptă, ha! Ale celor care din instinct găsesc culoarea cea mai potrivită, ale celor care, atunci când răsare soarele, vorbesc despre ceva mărunt şi inutil, cum ar fi o manşetă sau grija episcopului. Ei care se scaldă în soare, ca delfinii. De unde ştiu asta? Doamne, toată copilăria mea e plină de aşa ceva. Vine un timp când copilăria se răzbună, am citit nu ştiu unde. Bineînţeles, acum am dat cu toţii năvală pe aleile parcului, tritonul acela cu un delfin în mână, de piatră şi stelele mortuare le-am cărat nu ştiu unde, în nu ştiu ce pivniţă, biblioteca însăşi, uriaşă, tremurătoare în vântul acela de noiembrie ca o fiinţă, am încărcat-o în camioane cu furcile de fier, cum duc bunii ţărani, primăvara, bălegarul, din spatele grajdului, să-l risipească pe câmp. Bălegarul acela ce prinsese o crustă, ce sclipea uneori, în nopţile de lună, ca praful de diamante. Nu avem nevoie de stăpâni! Foarte adevărat, foarte bine! Nu avem nevoie de adevăraţii stăpâni, de cei făcuţi să poruncească, de cei

care ordonă în şoaptă, de cei care se omoară pe ei înşişi din orgoliu! Evident, de aceştia nu mai avem nevoie! Pentru că, de stăpâni avem oricum nevoie. Noi cei care credem că orice se poate imita. Făţărnicia, adevărata, rara făţărnicie, nu se poate, vai, imita! Nici orgoliul! Adevăratul orgoliu! Nu se poate imita nimic din ceea ce ar fi vrednic să fie imitat! Şi farmecul lor!... Tu, iubita, mea, tu râzi de mine şi spui poate pe bună dreptate că toate astea, la mine, nu sunt decât un fel de a face pe grozavul faţă de mine însumi, un fel de complex de inferioritate... faţă de ce?! Faţă de profesiunea mea modestă, poate, dar atât de necesară?! Da, eu sunt un funcţionar, un tehnician, mai bine zis, nu creez valoare, cum se spune, nu lucrez direct în producţia de valori! Tu însăţi ai o profesiune mai nobilă decât mine, te ocupi de case, de fundaţii, de sistematizări, urbanizări etc. Pe de altă parte, tu însăţi ai acceptat că eu, un bărbat, un intelectual ca mine, nu se poate mulţumi, în viaţa incomodă, nu lipsită de pitoresc, cum e aceea pe care o duc eu, de cinci ani încheiaţi, numai cu ceea ce-ţi oferă, ca să zic aşa, profesiunea, îndeletnicirile mele profesionale. Eu trec doar prin atâtea locuri, văd atâtea peisaje, fizice şi sufleteşti, sunt plin tot de provincia noastră şi de marile ei valori! Zidurile, oamenii ei, vestigiile trecutului! Orice fleac, mărunţiş pentru alţii, pentru mine e un prilej de a mă instrui, de a mă edifica, de a mă perfectibiliza încontinuu. Uneori simt, aşa, în gât, deasupra pieptului, un fel de înecăciune, un fel de prea-plin, ceva ce nu-şi găseşte încă forma, locul, drumul, o energie înecăcioasă care aşteaptă un Mesia. Oh, nu în sensul biblic, nici măcar în cel moral; ci, aşa, un fel de dezlegare, de sublimare, cum s-ar zice în limbajul modern, freudian. Un Mesia numai pentru mine, un semn numai pentru mine. Căruia să-mi dedic viaţa, să-l dezleg. Misterul propriei mele vieţi unde să-l aflu?!

Poate ai să zâmbeşti, o, nu prea tare şi nu prea răutăcios, cu fineţea şi buna ta creştere exemplară şi ai să mă întrebi încă o dată, aşa cum ai făcut-o şi eu n-am răspuns, m-am fâstâcit şi tu, discretă, nu ai insistat, ai să mă întrebi, deci: – De ce nu te-ai făcut popă, mititelule, ţi-ar fi stat mai bine, cu toate aceste aere şi halucinaţii pe jumătate? Ha, ha. Dar bine, comoara mea mică, nu e evident?!

Ce am eu comun cu toate convenţiile şi sutanele şi plecăciunile alea caraghioase?! Tatăl meu e mort, pur şi simplu, şi ajungând aici, pe străzile acestea umile, mi-am amintit de tinereţea lui, de studiile sale. El însuşi n-ar fi dorit ca eu să îmbrăţişez această profesiune, ţi-am mai spus, el însuşi nu avea vocaţia profesiunii sale. Se făcuse preot pentru că aşa dorise bunicul meu, ca să nu se piardă o lungă tradiţie de preoţi în familie. Şi evident, nu numai pentru aceasta. Preoţia era şi o profesiune lucrativă. Mai este şi astăzi. Şi foarte comodă. El, tatăl meu, nu era făcut să fie preot; mai degrabă avocat sau actor. Ştia să vorbească şi avea un înnăscut instinct al poeziei, al umorului. Cu toate acestea, profesiunea «l-a prins», deşi nu pe de-a-ntregul. Aşa, ca o boare. De altfel, am senzaţia ca ţi-am vorbit ceva mai mult decât ar fi fost necesar, despre el, în calitatea ta de logodnică. Calitatea ta de logodnică... a mea...

...Stăpâni şi slugi, amestecaţi. Eu, de exemplu, m-am născut, simt tulbure asta, să fiu slugă. «Slugă bună şi credincioasă...», ţi-aminteşti?! Poate sluga ta, mai ştii, a fiinţei tale dumnezeiesc de frumoase, căreia nu-i sunt vrednic să-i slujesc...?! Mă laşi să te slujesc, iubita mea dragă...?! Hai, râde, şi spune-mi că toate astea nu sunt decât prostii şi vorbe umflate! Dar... bineînţeles!... Bineînţeles... Bineînţeles!... Oh, bineînţeles..."

7

„...Şi apoi, obiceiul ăsta al meu, de a-ţi scrie scrisori lungi. Niciodată nu te-ai exprimat în vreun fel sau altul asupra lor deşi, cu aceasta, ţi-am expediat vreo zece până acum. Din cele lungi, adevărate, nemaipunând la socoteală această invenţie oribilă a zilelor noastre care sunt poştalele şi, mai ales, ilustratele.

Îţi scriu, cedând unui impuls, ca să zic aşa... tradiţional. Tu ştii că logodnicii trebuie să schimbe scrisori între ei, mai ales când, într-un caz fericit, cum suntem noi (fericit din acest punct de vedere, oh, numai în acest fel!), când nu locuiesc în acelaşi oraş, în aceeaşi regiune. Scrisori, he-he, ce vor fi legate apoi cu o panglică

roz sau albastră şi păstrate undeva, printre vechituri. Altfel, evident, tu ai putea manifesta o anume nedumerire, perfect justificată, faţă de alternanţele mele, cam bruşte, de la tăcere, tăcere prelungită, intensă, când sunt în apropierea ta, viu – în apropierea ta – şi logoreea mea din scrisori. Nu-nu, iubita mea, nu sunt doi oameni diferiţi! E unul singur şi acelaşi, logodnicul tău, viitorul tău soţ. Ţi-am vorbit, vreodată, până acum, despre nunta noastră religioasă?! Parcă da, la Sinaia, eu am îndrugat ceva, dar tu, evident, nu ai acordat atunci prea mare însemnătate acestui lucru, de altfel, totul plutea încă în nori... totul plutea încă, nimic nu se...

Ei bine, eu doresc să avem o nuntă şi la biserică, deşi azi acest lucru nu prea e bine văzut. Evident, noi doi, amândoi, suntem atei, ne conducem în viaţă, mai bine-zis, după o dogmă ştiinţifică şi nu religioasă.

Nu avem, cum se spune, niciun fel de superstiţii. Ha-ha, evident, în afară de măruntele superstiţii ale inimii! Dar o nuntă religioasă trebuie să facem, pentru a trece şi în faţa bisericii drept soţ şi soţie. Altfel, vom fi toată viaţa, vom trăi, mai bine zis, în concubinaj, în păcat. Dar despre aceasta, îţi voi scrie detaliat în altă scrisoare. Oricum, poţi să-i anunţi pe ai tăi şi de acest lucru, de această măsură pe care intenţionez s-o întreprind. Mama ta, o femeie atât de evlavioasă, se va bucura, sunt convins. Dar nu numai ea. Şi Mariana. Şi tatăl tău, un om atât de delicat, cu multă simţire. Transmite-i, te rog, şi pe această cale, toate urările mele de bine şi de sănătate. Am început să caut cărţi care se ocupă de viaţa Sfântului Ignaţiu de Loyola. Cineva mi-a promis cartea lui Ribadeneyra, discipolul şi biograful său. S-ar putea să-mi parvină şi *Exerciţiile spirituale*. Nu bănuieşti cât timp îmi lasă chiar şi pentru lecturi meseria mea, asta, ingrată. Folositoare, pentru că eu însumi o iubesc. Tu ai dreptate, însă, trebuie să-mi completez studiile. Poate voi reuşi să fac să mi se recunoască cele trei semestre şi examenele pe care le-am dat. Sau, cel puţin, să fiu înscris fără examen. Evident, dreptul, ştiinţele juridice şi jurisprudenţa. Iubirea ta mi-a dat un nou imbold, ca un fel de bici al destinului. E păcat, într-adevăr, cum spui tu, să putrezesc în provincie. Deşi provincia, pentru mine, e un simbol, dar cred că te-am înţeles în sensul în care

e nepotrivit să las să vegheze, nefinisate, anumite calități înnăscute, cu care tu, în iubirea ta față de mine, presupui că aş fi înzestrat. Eh, ceva calități oi fi având şi eu. Nu chiar atât de mari cum te aştepți tu de la mine, comoara mea sau, mai bine, cum ai merita tu să ai, în persoana soțului tău. Iartă-mi exprimarea cam confuză, dar nu mai şterg şi nu mai revin. Sunt convins că tu, inimioara şi îngeraşul meu scump, că tu m-ai înțeles... abia aştept să ne revedem, să ne plimbăm braț la braț, cuminte, pe ulicioarele oraşului tău natal, în căutarea acelui sentiment discret pe care l-am avut în după-amiaza zilei aceleia de duminică, în biserica de lemn din Maieri. Ţi-aminteşti, porumbița mea dragă? Ţi-aminteşti?!..."

...Grobei, tânărul merceolog din Banat, se încrustă, ca să zicem astfel, în străzile şi în peisajul uman al Albei. Venea, trecea, aproape numai în interes de serviciu. Şefii săi aflaseră, se pare, de această nouă pasiune a sa (el, care avusese atât de puține pasiuni), mai bine zis de planurile sale foarte serioase de a-şi clădi o nouă viață şi, înțelegători, îi facilitau delegațiile înspre această parte a țării, Ardealul, nordul Ardealului şi Bucovina. Oho, erau atâtea de făcut şi pe-aici, iar Grobei, funcţionar conştiincios, se achita perfect de obligațiile sale, ba de multe ori îşi asuma şi altele, încât adeseori îl reprezenta şi pe contabilul-şef sau chiar pe directorul-adjunct în problemele de aprovizionare şi desfacere. Pe director, niciodată, ei nu pot fi reprezentați, prin însăşi funcţia lor. Venea şi pleca, întârzia uneori o jumătate de zi, câteva ore (în care găsea timp să alerge şi la Sfat, s-o vadă, „să țină mâinile logodnicei sale între ale sale"), niciodată mai mult de două zile mai bine zis, două nopți şi o zi întreagă, se aranja astfel să sosească seara în oraş, să ia masa la viitorii socri şi-apoi, a doua zi, a treia zi, mai departe, spre nord. Nu mai des de două săptămâni, nu mai rar de trei săptămâni, o lună. Oho, încă nu se întâmplase niciodată ca cei doi îndrăgostiți să nu se vadă o lună încheiată. Asta se datora, în primul rând lui, el, stâlpul principal al viitoarei căsnicii. Ea, uriaşa, frumoasa Lelia, „accepta", se lăsa iubită, cum se spune. Aveau în plan o vizită a ei la Caransebeş, pentru la vară. Deşi, după cât se părea, nu-şi vor putea petrece întreaga vacanță împreună. Ea mai avea o săptămână din anul trecut şi promisiuni

pentru încă una, fără plată, dar intenționa să meargă împreună cu mama ei la Vatra Dornei. Numai ele două singure, va fi ultima ei vacanță de domnișoară. El căzuse de acord, puțin nedumerit. Dar, ca de obicei, nu lăsă să se vadă nimic, nu trădă nimic. Una dintre calitățile sale mari, tactul față de ea, atât de admirat mai ales de Crăiniceanu-tatăl. Se purta față de ea, de Lelia, de capricioasa și frumoasa sa logodnică, de parcă ar fi fost unul din familie, nu logodnicul ei. Un instinct care îi atrase din prima clipă sufragiile lor, ale „clubului", cum le spunea ea, a Crăinicenilor reuniți cu Chezanii. Iată un viitor soț, puteau spune, cu mândrie, viitoarele sale rude, un adevărat soț, mai bine zis: – Un adevărat viitor soț! Dar până atunci, la vară, mai era încă! Suntem abia la sfârșitul lui martie. Dar timpul îndrăgostiților cine îl poate măsura? Încă nu se topise zăpada, aceeași zăpadă pe fondul căreia se cunoscuseră atât de banal, într-o stațiune balneo-climaterică. O cunoștință accidentală, așa cum se întâmplă atâtea în locurile de intersecție, am putea spune, în tren, în excursii organizate, chiar într-o sală de așteptare, într-o audiență sau la dentist. Dar iată că a fost să fie... ceva mai mult decât atât. Ceva mai mult decât un simplu accident, ceva care avea să le schimbe viața amândurora, cum se spunea în romanele de altădată. Și nu numai viața lor. Dar cine poate îndrăzni să descrie toate acestea?! Cine are curajul de a se măsura cu destinul, de a-l privi în ochi?! Căsnicia lor, viitoarea lor căsnicie, se urnea încet, greoi poate, cu unele stângăcii, nepotriviri, scârțâind încet, prelung, ca osiile de fier supuse unui efort nehotărât, dar se urnea totuși, se „arăduia". Și cei doi se lăsau urniți, împinși, cu acel sentiment pe jumătate stânjenitor, pe care îl ai la probă, la croitor. Vă amintiți, nu-i așa, deși nimeni nu vorbește de aceste lucruri și comparația e, de departe, nepotrivită. Acel ridicați brațul, depărtați picioarele, ușor-ușor, întoarceți-vă, sus bărbia și altele, acele ușoare smucituri și împingeri, oglinzile acelea răutăcioase, calfele care țin pernița cu ace sau vin în goană cu o mânecă, meșterul însuși care ne împinge ușurel cadavrul încoace și încolo. Unde sunt demnitatea noastră, ideile, planurile de viitor, strămoșii, cultura noastră mimată și cea reală, ticurile și farmecul nostru?! Astfel, cam astfel se simțeau cei doi, în logodna

lor, ca într-o probă la croitor. Croitorul ca şi logodna, ceva perimat, acum când se poartă *prêt-à-porter*-uri. Profesiunile care dispar, lumânărarii, frânghierii, zeţarii, croitorii, pictorii de biserici, olarii, curelarii, logodnicii.

Iată o scrisoare, un fragment de scrisoare a lui, pe care ea n-a primit-o niciodată, pentru că el s-a răzgândit în ultimul moment să i-o trimită. O scrisoare care a fost scrisă, totuşi.

8

„...Iată o scrisoare, draga mea, pe care am ezitat multă vreme dacă să ţi-o scriu sau nu. E vorba bineînţeles de o femeie şi prima mea obligaţie, odată ce ţi-am promis inima şi mâna mea, a fost de a rupe orice legătură, stabilă sau întâmplătoare cu vreo altă femeie, în afara ta, îngerul meu iubit. A doua era – odată îndeplinită prima condiţie – de a te pune la curent, de a te edifica, de a-ţi da cont de totala mea libertate fizică şi spirituală. De ruperea tuturor legăturilor mărunte care mă mai leagă de trecutul meu, pentru a-ţi aparţine cu desăvârşire numai ţie. Iată c-o fac şi pe asta. Nu uşor, Dumnezeu mi-este martor. (O simplă expresie automată, a mea: tu ştii că eu nu sunt cine ştie ce credincios.)... O cheamă Vicky, aşa-i spunem noi, pe-aici: Victoria Ionescu. Deşi are liceul, lucrează ca croitoreasă, angajată a cooperativei noastre, cu muncă la domiciliu. Ah, de-ai vedea ce glezne, ce picioruşe, cât de cuminte priveşte în faţa ei, în trotuar, când trece pe corso, când... o talie ca de viespe şi buzele roşii-roşii, deşi nu se fardează niciodată: un copil al naturii. Când o prind de talia ei minusculă, se îndoaie, se răsuceşte şi râde. Încât... dar să lăsăm astea, sunt de domeniul trecutului. Chiar dacă n-am făcut-o atunci, imediat, când trebuia, la întoarcerea mea de la Sinaia, am făcut-o acum. Nu sunt un erou, dar până la urmă ştiu să-mi salvez onoarea. Tu nu mi-ai cerut-o, îngerul meu, dar eu aşa înţeleg să... trebuie să fiu perfect liber, absolut eliberat de orice fel de legături sentimentale şi materiale, de tot ce înseamnă într-un fel sau altul trecutul meu fără tine, ca

să pot să... e mai scundă decât tine şi e şatenă. Are ochii albaştri-închişi, ca viorelele, ca panseluţele lui Luchian, ca violetele de Parma, mai precis! Închipuie-ţi: părul şaten, ochii viorii, gâtul subţire-subţire, încheieturile extraordinar de rasate. Trăieşte singuratică, rareori dacă o vezi la un film, citeşte mult, croşetează... flirturi nu are decât cu intelectualii, mai ales cu profesorii de la liceele din localitate. Numai titraţi. Dacă ai patru clase şi degetele butucănoase de cârnăţar, chiar dacă eşti în Consiliu pe nu ştiu unde... sau ai absolvit dracu' ştie ce curs de şase luni... poţi să fii chiar vicepreşedinte, să te ia dimineaţă, de acasă, Moskviciul sau Gazul, tot nu... vara stă întinsă pe carpeta ei muştar cu dungi roşii-pal, la ştrandul oraşului, şi citeşte câte o carte franţuzească, într-o vară a citit tot *Jean-Cristophe* de Rolland, în timp ce gagiii... uneori, îşi pune baretele de la sutien la slip, îşi încalţă leneş galenţii şi se leagănă încet până la duş. Au! Mamă-mamă!... Să nu crezi că-ţi înşir toate aceste amănunte, îngerul meu drag, ca să te impresionez sau ca să... consider însă o obligaţie a mea, oricât mi-ar fi de neplăcut ca să... de-ai şti ce cuminte păşeşte, cu ochii plecaţi, când trece prin centru şi când răspunde la salut şopteşte ceva, încet, încât îţi vine s-o iei în braţe şi să fugi cu ea la capătul lumii. E atât de delicată... prima oară am zărit-o plimbându-se pe dig şi am încremenit: era împreună cu Octav Teodorescu, idolul nostru, al meu, profesorul nostru de ştiinţele naturii, dirigintele totodată. Eram pe atunci în penultima clasă şi mai eram cu doi colegi: – Cine-i, dom'le, tipesa cu Octav?! Cine-i, domnule, femeia, o fi vreo nouă profesoară la Iulia Hasdeu, o fi vreo bucureşteancă în trecere, domnule, ia te uită, cu marele Octav?!

Se plimbau alene pe dig, înspre ştrand, şuviţele ei fluturau uşor în vânt. Profesorul, idolul meu, era îmbrăcat într-un balonseider alb, cu buzunare aplicate, cordon şi epoleţi, ea era într-un deux-pieces, roşu-coraille, cu o bluză de mătase albă, cu jabou... Doamne! Era o zi cu vânt, şuviţele ei se clătinau uşor în vânt, un vânt galant, comandat parcă anume de el, de marele Octav, pe care îl divinizam până la imbecilitate, aproape convins că poate porunci naturii... «Dacă ai în tine credinţă cât o boabă de muştar, porunceşte muntelui să se mişte şi el se va mişca...», cum spune

evanghelistul. Când, dacă nu la această vârstă să crezi în aceste fraze?! Nu pentru această vârstă sunt scrise?! Şi pentru mine, mai ales pentru mine, cu întârzierea mea vădită în vârstă, cu firea mea *greoaie,* de care nu m-am ruşinat niciodată... când îl vedeam pe Octav, la catedră, pe culoarele liceului, în sala de sport, pe stradă, îmi uitam pur şi simplu gura deschisă, rămâneam căscat, cum se spune, încât puteam să-mi aud balele plimbându-mi-se pe guler, ha, de parcă mi-ar fi ieşit păianjeni din gură... Ce mare om! Ce personalitate armonioasă! A fost singura femeie lângă care l-am văzut, după un an, de altfel, a fost transferat la Timişoara, mai sus, mai sus, conduce nu ştiu ce... şuviţele ei şaten fluturau uşor în vânt şi ei se plimbau pe dig, spre Moara Şpăneasa. Era a doua oară că i-am zărit, eram singur de data asta şi m-am luat după ei. S-au plimbat mai bine de o oră, dar niciun gest necuviincios nu au făcut vreunul dintre ei: ea să-l sărute sau el să-i prindă sânii în palme etc. Apoi i-am zărit a treia oară împreună, parcă era şi ultima oară... ba nu, i-am mai văzut o dată, la un matineu, într-o după-masă, la Capitol şi... bineînţeles, eu îl urmăream pe el, eram fascinat de el şi o invidiam pe ea că are ocazia de a schimba atâtea fraze inteligente cu el, cu idolul generaţiei noastre... ştii cum sunt elevii, în ultimele clase, simt o nevoie de maeştri, de idoli, de modele... şi Octav era, mai bine zis căzuse într-un astfel de *gol,* într-un astfel de model încât noi, şi mai ales eu... el mă simpatiza şi mă şi dispreţuia puţin pentru admiraţia pe care o ascundeam de bine de rău, pe care el o intuia... fără să-i simtă profunzimea, ha. Uneori credea chiar că îl ironizez, odată, într-o excursie, m-a prins de piept, cu brutalitate, în timp ce colegii mei râdeau... spusesem ceva, se pare, foarte ironic la adresa lui. O întâmplare, bineînţeles, nu mă gândeam că-l pot ironiza pe el, nu doream asta, de altfel, spiritul meu este tot ce poate fi mai departe de ironie, în asta, nu-i aşa, comoara mea, sunt teribil de provincial?! Îngerul meu drag.

Dumnezeule! Îmi iau capul în mâini şi-l simt cum zvâcneşte de gânduri şi sentimente: ce încurcate sunt lucrurile în propria ta viaţă, băiete, cât de întortocheat e încă totul. Era evident ca din această mare admiraţie pentru Octav (pentru Octav cel de atunci, deoarece l-am reîntâlnit peste câţiva ani şi, fără să fie şters, mi s-a

părut mai puţin impozant) să se nască şi o anume... înclinaţie, simpatie, pentru forma feminină care-l însoţea. De altfel, după transferarea lui, ea a căzut pradă unui dobitoc, tot profesor, de fizico-chimice, unul Cazimir, care a lăsat-o borţoasă. Evident, era încărcată de electricitatea aceea vie a lui Octav, de frazele sale elegante, profunde, de farmecul persoanei sale, încât, celălalt, animalul, nu a avut decât să întindă mâna... iar ea a acceptat totul, fără proces şi bineînţeles că el nu s-a ţinut de cuvânt în ce priveşte pensia alimentară. Şi ea, mititica, a trebuit să lase copilaşul, care e o fetiţă, la orfelinat. O dată pe lună, cel puţin, şi de Paşti şi de Crăciun, o aduce cu regularitate acasă... şi o îmbracă cu nişte rochiţe şi bluze şi pantofiori, majoritatea din pachet sau făcute de ea, cu o fantezie adorabilă, cum nu e niciun alt copil îmbrăcat în Caransebeş! Şi are nişte zulufiori ca ai pruncului Iisus!

Am cunoscut-o acum aproape trei ani, după povestea cu Cazimir, după naşterea copilului şi toată tragedia, când toată lumea îi întorcea spatele, normal. Atunci a fost o perioadă, nu ştiu cum să-ţi spun... ei bine, la aproape un an de la naşterea fetiţei, când rănile se vindecaseră aproape (atât cele morale cât şi cele sociale), animalul, bestia, licheaua abjectă de Cazimir, acest individ fără scrupule, a încercat, nici mai mult, nici mai puţin decât să i se strecoare din nou în aşternut. A fost un moment foarte periculos, deoarece Vicky, în naivitatea ei, credea că acest şmecher voia în sfârşit să... ea-şi închipuia, sărmana fată, că el îşi va lăsa soţia (care e sora tovarăşului Broancă, imaginează-ţi!) şi cele două fete, şi se va muta la ea, poate chiar se va însura cu ea! Atunci mi-am amintit cum am zărit-o prima oară, pe dig, lângă silueta de fum a lui Octav, idolul nostru, maestrul nostru spiritual, al celor de atunci... e adevărat că şi făptura ei delicată, simpatică, mai mult decât simpatică, au făcut să... picioarele ei subţiri, gleznele ei subţiri, ochişorii plecaţi, ce te priveau pe furiş, de culoarea violetelor de Parma, mă rog! Eu, de altfel, nu sunt un erou, nici un binefăcător al omenirii! Faptul că ea lucra pentru noi, iar eu aveam directă legătură cu furnizorii, cu comenzile, au făcut, nu-i aşa, au uşurat mult procesul de... Cu toată atracţia ei fizică, totuşi între noi nu s-ar fi întâmplat nimic, pot s-o jur, dacă ea nu mi-ar fi

rămas întipărită pe retină, pe dig, acolo, în vântul acela, cu şuviţele jucăuşe, lângă Octav, maestrul meu... în felul acesta, în sfârşit, puteam să mă apropii de el, de imaginea sa ideală, cel puţin, aşa cum rămăsese în mintea mea de adolescent, înfierbântată şi... şi puţin greoaie, cel puţin. Eu intru greoi în iubire, ţi-am mai spus şi ies greoi din ea... nu e poate expresia cea mai fericită, dar tu, comoara mea...

– Nu ştiu, nu pot să-ţi promit sută-la-sută căsnicia! i-am spus eu lui Vicky, chiar de la început, din primele zile, cu francheţea şi seriozitatea care mă caracterizează. – Du-te dracului! mi-a strigat ea, cât p-aci să-mi dea cu ceva în cap (relatez toate astea şi pentru umorul situaţiei, ca să zâmbeşti puţin, Lelia mea dragă!), du-te dracului şi tu şi toţi ceilalţi, cu asigurările şi seriozitatea pretenţiilor voastre! Ieşi afară, sau aşa ceva...

Eu însă am jucat cinstit; am spus că încă sunt prea tânăr, că vreau, nu-i aşa, să-mi continui studiile şi că ar fi păcat de calităţile mele care... am adăugat, chiar, m-am crezut obligat la aceasta, să spun că familia mea murmură şi că e net împotrivă ca să... că o căsnicie, în principiu, nu-i aşa... – M-am săturat de bărbaţi şi de propuneri în căsătorie! a început ea să urle, ajunsă la capătul răbdării, să nu mai aud de toate aceste avansuri şi dulcegării până vă strecuraţi sub plapumă! Ticăloşilor! Toţi sunteţi nişte ticăloşi!... Câtă ură, Dumnezeule, câtă ură! Acesta a fost propriu-zis momentul în care noi doi ne-am legat, şi drumul ticălosului de Cazimir, definitiv barat. Pentru mine, plăcerea sexuală chiar şi o anume simpatie (căci de dragoste adevărată nu poate fi vorba!) au venit abia mai târziu, cu mult mai târziu. Abia când, da, aşa este, când chipul luminos al lui Octav, chipul acela încă fascinant pentru mine, s-a şters cât de cât de lângă umărul ei. Atunci a ajuns ea, pentru mine cel puţin, femeie. M-am bucurat apoi, în tihnă şi cu o anume cumpătare de toate deliciile pe care putea ea să le ofere unui amant, trupul ei atât de delicat, izvor nesecat de bucurii. Şi cu o anume mândrie morală, crede-mă, deoarece sunt pe deplin conştient, deşi nu m-am lăudat la nimeni şi n-am discutat cu nimeni despre aceasta, dar... da, sunt convins că dacă Vicky, mititica, s-ar fi întors la ticălosul de Cazimir, ar fi fost pentru totdeauna,

în sensul că prăbuşirea ei ar fi fost definitivă. Astfel de midinete, de mărunte croitorese de provincie, chiar foarte delicate şi înzestrate cu unele calităţi reale, sunt descrise şi de Dostoievski, marele scriitor. Şi acolo, câte un astfel de Cazimir reuşeşte, şi toate aceste fiinţe, elemente utile societăţii, se transformă în nişte căzături, depravate, alcoolice, boarfe etc. Acest brânci, pe care destinul se pregătea să i-l dea, în acest caz... această ghilotină morală n-a mai... nu s-a mai... astăzi, Vicky e o persoană veselă, echilibrată, ce se bucură de stima tuturor, şi-a luat un apartament, eu am ajutat-o să-l mobileze... de altfel şi societatea noastră, face ca... pe scurt, între noi scena definitivă a avut loc alaltăieri, aseară a trimis pe cineva la mine, o prietenă bună de-a noastră, chiar vag rudă cu mine, ca să... iar azi-dimineaţă, văzând că hotărârea mea e serioasă, m-a căutat ea însăşi, cu toată mândria ei, la birou şi acasă! Acum e acasă, sunt sigur, în întuneric şi plânge! Iar eu stau aici, zgribulit şi-ţi scriu: trist şi mândru, în acelaşi timp! Decis, însă, hotărât, cu ochii privind în viitor, în viitorul nostru, al amândurora, logodnica mea dragă şi nepreţuită! Evident, mă gândesc cu milă, cu oarecare compasiune şi la această nefericită... deşi, de la început, eu am fost corect, i-am atras atenţia că în ceea ce priveşte căsnicia...

Ciudat, a apărut din nou chipul înceţoşat, de data aceasta, al lui Octav, idolul nostru, fostul nostru idol! Simt în suflet, simt ceva ca şi cum mi s-ar fi răpit un lucru preţios, un... o anume... ceva de neînlocuit, ceva uriaş şi misterios... ceva fantastic, aşa cum nu poate fi decât admiraţia, nu iubirea... bineînţeles, nu e vorba aici de... ceva ca o pată uriaşă, intensă, magnetică... logodnica mea, trebuie să înţelegi, e ca un fel de vibraţie dureroasă şi fascinantă, de-un magnetism fără nume... dureros şi... înspăimântător, încât... Doamne, cum de-au apărut deodată acest chip, aceşti ochi ca două raze... Doamne, e ceva... ceva ce... simt că trebuie să... că e ceva care... că..."

Grobei sări deodată în picioare, privind nemulţumit spre ultimele rânduri. Era probabil prea obosit de munca de peste zi. Vis-à-vis de scăunelul de bucătărie pe care scrie (masa îi era prea înaltă) se află oglinda ovală, atârnată de un şnur răsucit: în ea se văzu cu uimire şi primul lui reflex fu o schimă ironică, autodispre-

ţuitoare! Avea ochii măriţi, aproape roşii, gura deschisă, gâfâia uşor... da-da, gâfâia uşor, de parcă alergase dracului, de undeva! îşi trecu mâna prin păr; poate nu trebuia, totuşi, trimisă această misivă prea intimă, poate prea... aşa, cam nedelicată şi lungă, lăbărţată la maximum. Poate era şi apropierea de eveniment, azi încă o văzuse pe Vicky, frumoşii ei ochişori viorii, plânşi, faţa ei mică, scumpă, atât de tristă... sau poate, amintirea aceea... chipul acela care... ia uite! Ia uite!

Şi cu un gest hotărât, merceologul tăie ultimele rânduri ale scrisorii. Apoi aruncă scrisoarea însăşi undeva, într-un sertar.

– Să coacă acolo! îşi spuse el. Poate scriu alta, cu acelaşi conţinut, însă totul mai rece, mai scurt, mai sobru. Mai obiectiv. Sau poate îi spun prin viu grai, la viitoarea întâlnire. Oricum, principalul s-a făcut: despărţirea! Chiar dacă o s-o mai văd o dată, de două ori, chiar dacă o să mai dorm o noapte, două, la ea, numai ca s-o împac, s-o liniştesc cu finalul... hotărârea mea e irevocabilă! Hotărârea mea e irevocabilă! Trebuie, nu-i aşa, să fiu total liber ca să... total eliberat de toate legăturile care... da-da, e important asta! Să reţin şi expresia, pot s-o folosesc: Să fiu liber de toate legăturile morale şi sentimentale, eliberat de tot ceea ce poate să însemne lest material şi...

Se privi încă o dată în oglinda ovală, de data aceasta perfect conştient, cu premeditare, furându-şi chipul, dacă se poate spune aşa. Era convins că... dar nu! Al dracului! Afurisit! cum spunea el. În oglindă întâlni din nou un Traian-Liviu Grobei speriat, aproape năuc. Buimăcit de-a binelea. Şi-atunci împinse la o parte pentru totdeauna imaginea înceţoşată dar sâcâitoare a lui Octav, cel mai mare idol al tinereţii sale, care acum se agăţa, nu ştiu cum, cam caraghios şi... Cu un anume zâmbet pentru copilărie şi... pentru adolescenţa sa greoaie, stângace, aproape impudică... deşucheată...

Apoi se propti din nou în faţa oglinzii ovale. Stinse plafoniera şi lăsă doar becul, chior, fără abajur, de la capătul patului. Da, sperietura rămăsese. Ochii însă nu mai erau roşii. Prinseseră un fel de adâncime care îl maturiza. Chiar şi trăsăturile feţei sale erau mai bărbăteşti. Evident. Iată, dacă apleca puţin chipul, putea să...

da-da, chiar semăna puţin cu Gary Cooper sau cu... Kirk Douglas! Prostii! Copilării! Trebuie să se gândească la ceva... să se gândească la Blaj, de exemplu! Parcul suspendat, nu-i aşa, cu aleile sale, fuga slugilor, năvala slugilor pe alei, Sfântul Ignaţiu... taurul acela care rupe ordul teologilor, al tinerilor fanatici în reverende negre, negre, pe iarba verde, în soarele verde care... luminos, sclipitor...

În sfârşit, după câteva minute lungi, dădu din umeri şi îşi întoarse spatele. Răscoli, puţin precipitat, cărţile, printre care aruncase ciorna scrisorii, o găsi, în sfârşit, cu o anume panică, de parcă s-ar fi putut pierde dintr-o clipă în alta. Panica şi siguranţa alternau fulgerător pe chipul său. I se mai întâmplase şi altă dată acest lucru, când era obosit, tracasat, când... apoi o aruncă din nou, definitiv. Şi îşi începu pregătirile pentru culcare. Asta îl va linişti definitiv. Şi când deschise uşa de la culoarul ce dădea spre camera Bunuţei, efortul de a zâmbi ironic, în colţul drept al buzelor sale subţiri, îi reuşi perfect. Un zâmbet care îl liniştea totdeauna, ca o gimnastică, aşa cum făcea în fiecare dimineaţă cu bilele sale, cu halteruşele. Efortul de autostăpânire. „Cine se stăpâneşte pe sine, stăpâneşte lumea."

Din nou se oprise apa. Grobei ieşi afară în curte, la cişmea.

CAPITOLUL IV

1

...Şi iată „o scrisoare“ care n-a fost scrisă niciodată, dar care ar fi trebuit, poate, scrisă. Chiar cu ideea că nu va fi trimisă, expediată la destinaţie. Destinaţie?! O scrisoare cu adresantul necunoscut. Există astfel de scrisori, se trimit astfel de scrisori. Orice om de bun-simţ, orice disperat face asta. Există şi lucruri mai disperate, dar ele se întâmplă, e adevărat, mult mai rar. O scrisoare ca aceasta, făcută parcă din mai multe bucăţi, de parcă cineva, furios, ar fi rupt-o în bucăţele înainte de a o fi expediat. Uitând că vrea să o trimită. Uitând că nu vrea s-o trimită, s-o scrie. Doamne, ce aiureală! Dar poşta e serioasă şi obiectivă. Ea reface bucăţelele, le lipeşte, cu scotch, o împătureşte şi o vâră într-un plic. Pe care uită, ha-ha, să-l timbreze, să-l „francheze“. Plicuri din acelea sentimentale care călătoresc de colo-colo, prin casă, peste mobile şi nu sunt aruncate niciodată, nici măcar la mutări, în cadrul aceluiaşi oraş, de la mahala la centru, de la centru cât mai spre centru, dintr-un oraş în alt oraş, dintr-un alt oraş în şi mai alt oraş. Deşi, evident, nu mai folosesc nimănui. Probabil că nu ne despărţim prea uşor de lucrurile care nu ne mai folosesc. De lucrurile inutile, puţine şi inutile.

Dumnezeule, umanitatea, umanitatea noastră, câtă a mai rămas, unde s-ar ascunde...?!

...Ar fi început poate astfel... sau astfel: – Prea iubitul meu... logodnic! Sau: – Dragul meu Traian-Liviu, încerc de câteva zile să mă apuc ca lumea de această scrisoare, dar... eu însămi, la rândul meu, am a-ţi scrie o scrisoare, o adevărată obligaţie morală mă împinge să... deşi situaţia e încă departe de a fi clară, „în clar“, cum se spune, e de datoria mea... sfântă, inamovibilă... inalienabilă...

habeas corpus ce ridicol... nu?!... Gluma la o parte, hotărârea mea e luată... deşi, după firea mea, sunt tentată, dragul meu, de a nu dramatiza prea tare lucrurile, asta are un iz provincial, nu crezi, aşa, ca părul sau rochia după ce freci o jumătate de oră o maioneză la bucătărie, oh, e destul o jumătate de oră şi acel iz... provincial s-a şi instalat, s-a insinuat... dar tu mă cunoşti deja, mă apreciezi (spui tu!) şi mă iubeşti, aşa cum sunt, numai aşa cum sunt! Cum sunt acum, în această clipă! În această clipă divină, ha-ha! Dragul meu Traian-Liviu!

...Ah, e a nu ştiu câta oară de când reiau aceste rânduri... aceste câteva rânduri care trebuie să te ajungă, să te toucheze înainte de a pleca din nou, ca evreul rătăcitor, cu valijoara ta, spre nord, spre nord-est şi spre mine, spre virtuala ta logodnică. Nu ştiu, dar scrisoarea asta afurisită nu vrea „să se termine", să intre singură în plic şi apoi să se strecoare într-o cutie, din cele câteva sute de cutii poştale câte sunt în Alba, şi astfel, să ajungă la tine, în frumosul tău oraş de pe malurile Timişului, Begăi... Cerna, cu valurile ei înspumate! Trebuia să-ţi spun ceva, parcă, să-ţi mărturisesc ceva, dar... vai, ce caraghios, pur şi simplu nu-mi mai amintesc... ce! Când începusem această misivă ştiu precis că aveam... că aveam ceva, ce trebuia să-ţi mărturisesc, ceva pe care, tu... tu, logodnicul meu... aşa cum spune şi mămica, să ştii, Mariana, în Mariana ai un adevărat aliat, nu de dispreţuit! Dar ce, ce anume?! Ei, uite, uite ce proastă sunt! Nu-mi mai amintesc, pur şi simplu, nu-mi mai amintesc ce trebuia să-ţi mărturisesc, să-ţi confesez, parcă era ceva... aha, da-da, parcă ceva... aşa, ruşinos dar, nu-nu, ruşinos nu e bine spus! Nu, mai bine zis, ceva ce-mi apăsa uşor, uşor, conştiinţa, deşi... o, nu trebuie să te alarmezi, era o apăsare foarte uşoară, dulce, eu ştiu că tu mă placi mereu veselă, senină, cu micul meu zâmbet fin, ironic, misterios, în colţul buzelor, cum mi-ai spus... Nu?! Şi, mai presus de orice... cum îmi spuneai tu, o frază pe care nici azi nu parvin s-o înţeleg prea bine, dar care mi-a plăcut teribil, mai ales cum o spuneai tu: – Mai presus de orice, rămâi credincios ţie însuţi! Să ajungi prin tine însuţi, sau aşa ceva... *do it yourself*... şi-aşa cum ziua urmează nopţii... Să-mi rămân credincioasă! Vai, ce caraghios sună, iubitule! Mie însămi! Chiar în

superficialitate?! În înclinarea inimii, în impetuozitatea firii mele?! În lipsa mea de calcul... în spontaneitatea mea periculoasă... şi-aşa mai departe... uite, stau de-o jumătate de oră în faţa hârtiei, răsucesc tocul în mână şi îl sug, ca pe vremea când umblam în şcolile primare, ha! Ce să-ţi scriu... ah, astăzi nu sunt într-o bună dispoziţie! De altfel... vai, Doamne, când se va mai termina şi această scrisoare, parcă văd că... mămica mă ceartă încontinuu, spune că... ah, sigur că are dreptate, ha-ha, ea are dreptate, scumpa mea mămicuţă! Dar numai atât: dreptate! Cu asta, însă, nu ajungi prea departe, cum spune...

...Ah, simt cum devin nervoasă! De ce nu mă ajuţi puţin?! Ei, poftim, ştiam că aşa are să se întâmple, am uitat definitiv ceea ce voiam să... ceea ce trebuia să... Bineînţeles că mămica habar nu are de conţinutul acestei scrisori, altfel, pentru nimic în lume n-ar fi... ea nu vrea, evident, decât să-ţi scriu, să-ţi scriu mereu, cu regularitate, ca tu să nu mă uiţi. Aşa că îţi spun, cu zâmbetul meu mic şi răutăcios, care ţie îţi place atât de mult: – Nu mă uita, iubitul meu mic, maiorul meu fără grade! Oricum, e clar: nu am să-ţi scriu despre... acel lucru, mărunt şi... sâcâitor, totuşi. Află doar că... aveam să-ţi scriu ceva, o anume stare vinovată, deşi... ha, aşa ar trebui să fie, eu însă nu mă simt astfel, eu nu mă simt în niciun fel vinovată, să ştii! Şi fiindcă tu m-ai îndemnat să fiu astfel, să fiu eu însămi, nu?! Credincioasă mie însămi... dar ar trebui să mă simt astfel, mediul şi educaţia pe care am primit-o mă îndeamnă să mă simt astfel, iar eu, ha-ha, îţi trec ţie această povară, această vinovăţie, acest sentiment pe care nu-l am... deşi ar trebui să-l am, vai, ce caraghios! Dar numai tu eşti de vină, cu obiceiul tău de a despica firul de păr în patru! Oricum, tu să ştii că eu... da, că eu: mă simt, aşa, nu ştiu cum... vinovată, să spunem (Oh, numai de dragul tău!) şi ţi-am mărturisit şi ţie acest lucru, această stare! Şi te las să mă ierţi, să mă săruţi pe frunte, deasupra sprâncenei drepte, pe negul acela care îţi aparţine, pe punctul acela mărunt-mărunt şi... da, te las să mă ierţi! Să nu crezi că sunt ipocrită, că disimulez nu ştiu ce... ca să mă pun mai bine în valoare, să... te prind cât mai bine în mrejele nu ştiu cărei... tu mă iubeşti, nu-i aşa, tocmai pentru că sunt cum sunt, lipsită de prejudecăţi, şi... chiar

superficialitatea mea senină, muzicală, tu o iubeşti, nu-i aşa? Nu mi-ai declarat asta?! Ba da, ba da! Ciudat, abia când ne sunt iubite defectele simţim iubirea! În defectele, chiar mărunte, suntem noi înşine, noi însene! Iar tu eşti aşa de înţelept cu defectele mele, încât, nu ştiu cum să spun... da, m-ai făcut să am eu însămi despre mine o impresie mai... favorabilă! Vai, ce caraghios! Dar... aşa e! Uneori nici nu ştii cât te iubesc, dar în momente total neaşteptate, când nu eşti lângă mine şi nici nu bănuieşti că... abia aştept ca dragostea mea pentru tine să... mai crească puţin, să se intensifice, să se nuanţeze! Ce bine va fi! Ce bine ne vom simţi, ce... fericiţi vom fi, împreună, umăr la umăr în această viaţă searbădă, lipsită de poezie! Uite, faţă de tine mă simt total relaxată, total... şi asta e în primul rând meritul tău, sută-la-sută! Aş fi în stare să-ţi spun totul, ca unui prieten... chiar lucruri care, pe tine, în calitate de logodnic, de... dar, nu ştiu cum, tu pentru mine însemni cu mult mai mult, cu mult mai mult! Prieten, confident... ah, abia aştept să fii confidentul meu! Am atâtea să-ţi spun, deşi eu sunt capabilă să tac ore în şir, răsucindu-mi visătoare o şuviţă de păr pe degete! Dar câte nu-mi trec prin cap! Uneori nici nu-mi trece nimic şi stau pur şi simplu, cu ochii în gol şi prin mine simt o muzică, un fel de armonie suavă... suavă, de parcă... aşa, o stare muzicală, intens muzicală, plină, cum să spun, de... gânduri neexprimate. Dar ce: o stare intensă nu e un gând?! Eu cred că da. Şi eu mă las legănată de... aceste gânduri, minunate, nuanţate, atât de originale, pe care aş putea să le gândesc, să le exprim, dar... le las să treacă prin mine, să mă răvăşească, să mă... legene, mă lasă să plutesc pe ele, pe... aşa, ca Ofelia, printre nuferi... Ce să-ţi mai scriu...?! Ce dracu' să mai... ah, ce bine e, cât de *mult* bine e, cât mă simt de... împăcată, de fericită, dacă ai şti... ah, ce păcat că încă nu-ţi pot spune totul, ca unui adevărat prieten, ca unui adevărat soţ! Noi vom fi nu numai soţi, vom fi prieteni, nu-i aşa?! Îmi promiţi?! Să ştii că n-am să te mint niciodată, e atât de urât ca logodnicii, chiar soţii, să se mintă între ei! Scârbos, absolut scârbos! Şi chiar cu trecerea anilor, când... când relaţiile se mai înăspresc, când dispare aşa-numita poezie a primei iubiri, când, nu-i aşa, viaţa cu vicisitudinile ei... ah, ce prostii! Ce să-ţi scriu, ce să mai... ah, băieţaş, abia aştept să ne

căsătorim! Deşi... poate că e mai înţeleaptă aşteptarea ta, să ne cunoaştem mai bine, să punem la punct atâtea amănunte privind viaţa noastră viitoare, gospodăria, casa noastră în care vom locui împreună, „căsuţa noastră, cuibuşor de nebunii“! cum spune cântecelul, ştii?! Da, e foarte bine, tu eşti mai înţelept şi toată lumea aici te admiră, să ştii! Nu glumesc! Cum i-ai cucerit?! Toţi spun că eşti un om foarte serios, cumpătat, şi chiar dacă nu... briezi, dacă nu sclipeşti în cutare sau cutare domeniu, în definitiv nu ne naştem cu toţii genii, în schimb, nu-i aşa... în schimb, eşti ceea ce se poate numi, aşa, cu toată gura, cu gura plină, cum se spune, un om foarte, foarte serios... ah, cât mă bucur! Cineva ar crede, văzându-mă, cum mă uit apatică, visătoare, pe geam, că... nu-nu, de fapt, în interiorul fiinţei mele mă bucur! Sunt foarte bucuroasă şi abia aştept să... apropo! Vezi, încearcă să faci rost, de la sârbii ăia, şi de cinci perechi de ciorapi-colanţi şi de nişte săpun Lux sau Rexona, am promis cuiva, căreia îi sunt obligată, doamna Ambrosi, pedichiurista mamei şi a mea, şi... sper că nu ai pierdut eşantionul acela de mătase, mi-ai promis, din iniţiativa ta, că ai să-mi aduci... dar să ştii şi repet, numai în nuanţa aceea, eventual o idee mai deschis, dar nu mult, altfel pot să arunc pantofii şi... ce mai voiam să spun?! Mâine seară sunt invitată la o serată, am să merg împreună cu Claudia şi... dar pe tine te plictisesc toate fleacurile astea! Tu eşti atât de serios, de grav, chiar atunci când mă săruţi, mă mângâi, mă... ciudat, în scrisorile tale, pe care mămica şi Mariana le ştiu pe de rost, vai, ce râdem, eşti nu ştiu cum, altfel... mai distins, mai... chiar mai vesel, mai ironic! Se văd lecturile tale, aşa spune şi mămica, se vede o cultură aleasă, un gust sigur al valorilor, o anumită filozofie a vieţii atât de rară la tinerii din timpurile noastre... duminică dimineaţă am fost scoşi la muncă voluntară! Ah, a fost delicios, erau atâţia tineri şi bărbaţi, unii săpau nu ştiu ce, noi, vreo câteva, ne-am ascuns în dosul unor sălcii şi am făcut baie de soare! Ce spaimă am tras: ne-a descoperit la un moment dat tovarăşul Patakfalvy, aşa cum eram, nude şi ne-a tras o morală! Bojin, măgarul, era şi el bineînţeles prin apropiere, Jeny spune că chiar el a... apoi împreună cu un grup destul de măricel, am intrat la o mică bodeguţă, unde n-am mai

fost niciodată şi-am mâncat crenvurşti, am băut bere şi am ronţăit seminţe! Imaginează-ţi, tovarăşul Ionescu, care a stat şi el cu noi circa o jumătate de oră, a luat loc chiar lângă mine şi... da, la un moment dat m-a prins uşurel de bărbie şi a declarat că... ce mai, toate au crăpat de invidie! Închipuie-ţi: tovarăşul Ionescu Gică, personal, omul acesta atât de auster, de ocupat, de plin de... de altfel a şi plecat în scurt timp, pe jos, bineînţeles, deşi maşina l-a aşteptat tot timpul! Era frumos însă şi spunea că voia să facă câţiva paşi! După-masă am dormit ceva îngrozitor, când m-am trezit era noapte, toată lumea sforăia deja! Închipuie-ţi! M-am dus singură în bucătărie şi am mâncat hoţeşte sărmăluţe, szekeli-gulaş şi o porţie bună de supă de... apoi m-am culcat la loc, dar mai mult de-o oră n-am putut adormi! Am vorbit ceva la telefon, apoi am privit pe geam, m-am gândit şi la tine şi... ah, ce să-ţi mai scriu?! Uneori îmi vine să-ţi scriu o grămadă de lucruri, crede-mă, dar când mă aflu în faţa hârtiei, ca acuma, îmi dispare totul din minte, de parcă... dar nu, mâine dimineaţă trebuie să plece scrisoarea asta, altfel nu mai am pace cu mămica... de altfel, şi tu, sunt convinsă că... abia aştept să... nici nu ştii cât mă stăpânesc ca să... ninge, ninge, zi şi noapte, încât ţi se pare că... Doamne, nu mai vine primăvara asta?! Cine a mai pomenit să ningă în aprilie!...

– Tu, mi-a spus *el*, cu vocea lui plictisită, trăieşti în trupul tău propriu ca un sihastru într-o colibă, aşa cum trăieşte pistoletul în tocul său, făcut pentru a-l proteja de intemperii!...

– Ce vrei să spui, adică?! l-am întrebat, stând picior peste picior, fumând cu indolenţă. El are numai ţigări americane şi ar fi o prostie să nu fumez, tocmai eu, când toată lumea se înfruptă din ţigările lui. Apoi a tăcut, după obiceiul lui scârbos. Nici eu n-am insistat.

– Nu-mi place că umbli cu Claudia asta! mi-a spus, deşi mi-este perfect indiferent. – Aşa faceţi voi, vă găsiţi una urâtă, strâmbă... spune drept, n-are cifoză...?!

Şi m-a privit cu seriozitate mascată, deoarece ştiam că în sinea lui râde de mine şi se amuză: voia să-şi bată joc de săraca Claudia, ultima mea prietenă. Am privit pe geam şi m-am prefăcut că n-am auzit: în astfel de ocazii, folosesc metoda lui şi-l tratez cu indiferenţă.

– De ce umbli mereu cu fete? insistă el, fumând în continuare, n-ai şi tu o prietenă, de vârsta ta, măritată, femeie serioasă, care...

– Da' ce, numai femeile măritate sunt serioase?! Apoi mi-am muşcat buzele: căzusem în capcana lui şi, într-adevăr, a început să râdă, cu râsul lui răutăcios, gânditor, de parcă ar râde de-o amintire. Un râs pe care nu-l pot suferi.

– De ce pozezi mereu, Lelia?! Şi-acum, stai picior peste picior, ţi-ai tras cu un gest neglijent, în aparenţă, fusta cu cinci centimetri mai sus ca să ţi se vadă furoul negru cu dantelă, adus de şoricelul ăla de la Jimbolia... de ce dai fumul pe nări?! Ţi-am spus că o adevărată milady nu dă niciodată...

– Prostii! am răspuns eu, încercând să mă prefac indiferentă, deşi simţeam că eram în pericol să roşesc, am văzut un film cu Michele Morgan în care fuma ca o... şi în filmul acela cu Bette Davis, *Iubirea lor*, sau aşa ceva...

Şi am făcut în aşa fel, în continuare, să pară că nu mă interesează părerea lui. Dar el era magnific, ca de obicei; ştiam sigur că nu se lăsa înşelat de indiferenţa mea. Mi-era frică că se va ridica şi va pleca, lăsându-mă singură acolo, deşi venisem împreună. Era în stare de aşa ceva; o făcuse şi altă dată. Şi nu ştiu de ce, lumea în loc să-l dispreţuiască pentru aceste apucături mârlăneşti, dimpotrivă, îl admiră. Nu era el Marele trăpaş?!

– Chezan, vorbeşte el, fără să mă privească, nu mă mai salută! Spune-i din partea mea că-i un bou! Am auzit că numără scobitorile când le aşază la masă, în solniţă, şi că interzice celor care vin la ei în vizită să intre cu pantofii în casă! Toată lumea trebuie să-şi lase pantofii în bucătărie, iar vara, chiar la intrare, lângă scară! Se înşală, vita, dacă îşi închipuie că mă lezează cu ceva faptul că nu salută! Un bou mai puţin care să...

– S-a plâns, am intervenit eu, că de câte ori te salută primul, tu răspunzi cu un simplu „Da“ în loc să... zici „Bună ziua“ sau „Salut cu toată“...

– Nu înţeleg... replică el şi toată figura lui superbă reflectă ironia.

– El spune că... atunci când el te salută şi spune: „Am onoarea!“, sau: „Vă salut!“ sau aşa ceva, tu, în loc să răspunzi cu: „Vă salut!“, spui doar: „Da?“, ceea ce el consideră un semn de dispreţ. Altfel, el....

Face un semn cu mâna că nu-l mai interesează discuţia şi tac. Trebuia să nici nu-i răspund; când e pus pe ironiile lui, este absolut imposibil să-l poată opri cineva. Atunci schimb tactica: vin lângă el, mă apropii de el, îl cuprind cu brațele cum stă aşa, pe taburelul acela şi, în ciuda indiferenței sale, îl sărut pe gât, pe ceafă, pe urechi, până ce el mă împinge la o parte. Mă lipesc din nou şi stau lipită de el, fericită. Miroase atât de bine, mirosul lui, after shave-ul lui, Mennen, pe care i l-am ales eu, pe care i-l aduc eu, un fel de sigiliu al meu, pe trupul lui magnific, imbatabil, de rasă. Ceilalţi vorbesc de nu ştiu ce, nu mă interesează; stau lipită de el, mirosul, gustul, aerul său de bărbat tânăr, de Mare trăpaş, de armăsar pur-sânge mă pătrunde, şi el, în ciuda plictiselii pe jumătate jucate, mă simte şi e emoţionat de devoţiunea mea, a *mea*, de eu însămi lipită de trupul lui, de nervii lui. Se discută despre delapidare, un furt al unei bande organizate, care numără, se pare, printre membrii ei, un director-adjunct, vicepreşedintele unei cooperative centrale, doi inspectori de la sfat şi nu ştiu câţi funcţionari şi tehnicieni importanţi, cu nume...

Nu-mi pasă, continuă să nu-mi pese; el nu mă mai împinge la o parte. Stau lipită de el, deşi simt că încep să amorţesc. Dar e atât de bine aşa. Mai bine chiar decât cu el în pat. Întorc privirea şi mă uit pe geam. Încerc să plutesc, să mă topesc în văzduh, în propria mea privire. E cel mai bun fel al meu de a mă odihni, de a visa, de a fi fericită. Trupul meu frumos, lung, rasat, rămâne acolo, lipit de umerii lui, de spatele lui şi eu călătoresc pe şinele privirii mele, undeva, aiurea. Sunt liberă, total liberă, astfel. Mă refugiez undeva, în subsolurile respirației mele, a existenţei mele animalice şi psihice, şi a celorlalţi, şi acolo, acolo unde se respiră mai rar, de parcă aş fi (de parcă am fi) sub un anestezic, sub operaţie şi din noi nu se mişcă, nu e vie decât punga aceea roşie de cauciuc care se umflă şi se dezumflă încet... astfel, să plutesc încet, ca peştii aceia plați, turtiți, pe fundul nisipos al mării, cu ochii atrofiaţi, urmând instinctiv relieful blând, de nisip, plante şi corali, al fundului mării, visând pe fundul mării, al apei aceleia tulburi, sub plafonul de lumină... întorc capul încet, încet (nimeni nu bănuieşte cum

reuşesc eu, doar în câteva minute, să mă droghez, să mă golesc toată de idei, gânduri, sentimente şi să mă las să plutesc, să pipăi încet, hipnotic, planşeul acela tulbure, mâlos, peste pietrele acelea ovale, îngropate în nisip...), ah, de-aş găsi undeva o ancoră pierdută, o ladă din acelea ferecate, poate chiar o cală de corabie, spartă, sfârtecată... prostii, prostii! Ah, da! Întorc încet capul, încă îl mişc, încă nu s-a terminat mişcarea. Încă întorc capul. Lulu mă priveşte fix. Aha, de asta am întors capul. Îl privesc o clipă în ochi şi îl simt cum vibrează. Gabi, care stă în faţa lui, vibrează, fără să ştie de ce. Îl privesc şi zâmbesc leneş cu privirea, ca o promisiune, nările lui vibrează deja, un fel de neastâmpăr îl cuprinde şi ştiu la ce se gândeşte. Gabi, oaia aia, mişcă capul la stânga şi la dreapta, dar nu înţelege nimic. Apoi, îmi dezlipesc privirea de a lui şi mă arunc pe geam, din nou, încet-încet, aşa cum verşi o căldare cu ulei. Nu voi fi niciodată a lui. Dar nici nu mă voi depărta prea mult de el. Cu o singură condiţie, evident, dacă Marele trăpaş... dacă Marele trăpaş... cu o singură excepţie, evident, dacă Marele trăpaş va... dacă Mişu se va întoarce în sfârşit, total definitiv... dacă va rupe în sfârşit total... definitiv, în văzul întregii lumi cu...

Acum mi-este indiferent totul. Pot să stau aşa ore întregi, cu condiţia ca el să nu se mişte, cu mirosul lui dulce-aspru în nări, ca o preoteasă. Nu ştiu cu ce m-a supus astfel, cu ce m-a doborât. Numai pentru că e trăpaşul inimilor din Alba, pentru că e cel mai magnific, pentru că e Clark Gable al nostru, al tuturor, pentru că... uneori nici nu e atât de inteligent, uneori sunt mai inteligentă eu însămi decât el, uneori gândirea mea e mai fină, mai rapidă... mai nuanţată... nevoia mea de a găsi un stăpân, nu e asta feminitatea mea vagabondă?! Ce spaimă, Dumnezeule, ce spaimă. Cât poate trăi o femeie, o femeiuşcă chiar, cu o asemenea spaimă. Chiar şi una ca Gabi, o oaie măruntă, simte această spaimă. Deşi ea e măritată. Prostii. Lulu e orice, numai soţul ei nu. Mai degrabă al meu, decât al ei. Aş putea oricând să-l despart de ea. Deşi toţi ăştia sunt nişte burtăverde, au tot timpul în cap numai rudele, relaţiile socrului, ale soţiei, viitoarei soţii, felul în care o văd ceilalţi, ceilalţi burtăverde din oraş, întreaga burtăverzime... eu nu sunt din

burtăverzime, simt asta, simt şi ei, de asta mă resping ei, uşor, uşor, prin magnificul lor reprezentant, prin Mişu... prin Mişu al meu, cum nu va fi niciodată al vreuneia... mă resping aşa cum împingi un corp cleios. Fără să-ţi poţi rupe vârful degetelor de el... total. Cu părere de rău. Până la urmă... până la urmă, eu am să înving. Voi fi tenace, pentru prima oară în viaţa mea: tenace. Tavi Pretorian îmi place. Un bărbat cu care am relaţii clare. Care, când se uită la mine, nu se gândeşte la sexul meu, la picioarele mele. Deşi sunt mai lungi, mai fantastice decât cele ale puicuţei sale, ale lui Bubi. Iar Bubi... da, Bubi îmi place şi ea. E superbă. E singura femeie frumoasă, în afara mea, în Alba. Frumoasă acum, în clipa aceasta. Nu o fostă sau o viitoare. O valoare reală, pipăibilă, la cursul cel mai ridicat, la singura bancă particulară din Alba, societate pe acţiuni, ha. Da, şi Geta, dar ea nu contează. Pluteşte o clasă prea jos. Fără să fiu eu însămi o burtăverde. Pe mâinile unei femei se vede dacă a citit Tacit în viaţa ei sau dacă bănuieşte aşa ceva, existenţa acestui nume. Eu l-am citit pe Tacit, chiar şi pe plicticosul Cicero. Geta ignoră existenţa Ofeliei... a lui Cicero... *Quosque tandem abutere... quosque tandem abutere...* degeaba îşi mişcă labele ei rasate, ca o lipiţancă pursânge... ha-ha, când întinzi laba unui bărbat, el simte dacă... dacă...

Nu mă culc cu niciunul dintre ei, şi oile astea o ştiu, dar tremură totuşi. Mai ales oaia de Gabi, cu fundul ei jos şi prizărit. Ea, cu care Lulu se culcă numai fiindcă sunt căsătoriţi. Ea, cu care el s-a însurat numai fiindcă e fiica tatălui ei... fiindcă tatăl ei a touchat, treizeci de ani, cele mai distinse dame din Alba şi împrejurimi. Lulu s-a însurat cu tatăl ei, nu cu ea. Lulu s-ar însura cu mine, oricum s-ar culca cu mine scâncind ca un pudel opărit, s-ar urca pe mine, urinând de excitare, ha. Dar eu sunt numai a lui, preoteasa lui, el, logodnicul alteia. Cu care nu iese, totuşi, cu care îi este ruşine să iasă, chiar în faţa prietenilor săi cei mai buni. La care se uită ca la un sac. Şi ăsta vrea să se însoare cu tatăl vreuneia, tâmpitul, ratatul. Cum te poţi însura cu un colonel?! Cu un ginecolog?! Pleavă!...

2

Se discută în continuare de scandalul din oraş. Furtul. Marea coaliţie. De ce fură oamenii?! Numai pentru că nu le ajunge salariul?! La unii se potriveşte asta, dar lui Geger, care avea peste trei mii pe lună, soţia lui – o mie şapte sute şi băiatul cel mare, o mie nouă sute?! Tavi Pretorian lansează o idee: furtul e o formă de a-ţi arăta inteligenţa, energia chiar... o formă de a te distanţa de ceilalţi. Lelia stă încă lipită de Cârstea. El o suportă. Stă impasibil cu animalul acela mare, superb, agăţat de spatele lui, ca un păianjen. Fără să obosească, lipită de spatele lui, cu o fidelitate gâfâită. Ceilalţi s-au obişnuit cu această poziţie a ei, e sclava lui de lux, ea acceptă totul, aproape totul, cu condiţia ca el să nu iasă cu „cealaltă“, cu oficiala. Chiar şi părinţii ceilalţi acceptă, de teama istericalelor fetei, care e pur şi simplu nebună după... după Marele trăpaş. Nebună, asta o ştie şi Lulu şi Tavi, intimii săi, căci el e un principe care îşi are scutierii săi, nebună nu pentru că e logodnica sa, a lui Cârstea; nebună că el şi-a oprit ochii, calculele asupra ei. Ea, care nu visase nicicând un asemenea noroc fulgerător, nemeritat. El – donjuanul, primul amorez, Marele trăpaş, marele campion al Clujului în anii studenţiei, Marele trăpaş al Clujului, el, sechestrat, ce păruse definitiv sechestrat de târfa aia de Crăiniceanu, în faţa picioarelor căreia nu rezista nimeni. Nimeni dintre muieratici. Dumnezeule, cei mai pur-sânge din Alba erau muieratici, iar Lelia asta, cu aerele ei somnoroase, îi scotea din minţi. Şi-acum, evident, îşi teroriza părinţii, pe tăticu mai ales, căci prin el apăruse neaşteptata ei putere. Tatăl ei, buimăcit de „toana aceea“ a lui Cârstea, tot oraşul buimăcit de toana lui. Cum, Mişu Cârstea, prinţul delfin, el, care îşi avea înscris blazonul pe toate pachetele de ţigări americane, voia să facă carieră?! Şi cum anume?! Ia să vedem, ce-i poate aduce fata şefului oficiului de recrutare, colonelul Zăgănescu?! Normal, în afară de mobilă şi petecul acela de vie, de la...?! Cu asta se ocupa, se ocupase nu demult oraşul. La logodna celui mai pur-sânge. Când fusese un dublu scandal: că o lasă pe Crăiniceanca, la care fusese şi în casă.

Că n-o lasă pe Crăiniceanca, cu care se arată, e adevărat, nu pe stradă. Nu duminică, pe corso. Dar în anumite locuri, în prezenţa prietenilor săi, da. Un scandal. Pe care oaia aia de Puşi Zăgănescu îl înghiţea fără să clipească. Fericită că duminică, după biserică (deşi nu mai mergea nimeni la biserică, aproape nimeni), el face două ture cu ea de braţ, iar o dată pe săptămână le intră în casă. Eventual un cinematograf pe săptămână, joia sau miercurea. O seară de teatru pe lună, când vine Clujul. În rest, el dispărea. Juca poker, spunea, era pe teren. Da, juca poker, dar ailaltă avea acces acolo, la Cherecheşiu, unde se adunau. Unde nu era primită. Nu-i nimic; ea ţinea cu dinţii, aşa cum trage cu dinţii o mâţă prizărită de o pânză, de ceva ce i se poate smulge. Dintr-o oaie blândă şi incoloră se transformase într-un mic tiran, scânteietor, pentru cei din casă. Toţi o priveau înspăimântaţi şi o ascultau orbeşte, ca pe un bolnav. Avea Mişu-delirium. Ţâşnea din ea isteria voinţei ca o arteziană; ea, care nici nu-l visase, aproape nu ştiuse de existenţa lui (pentru că nu ar fi visat niciodată ca el s-o bage în seamă), acum ar fi ucis numai pentru... bah, ce-i aia să ucizi?! Se transformase toată într-o fibră de oţel care vibrează în aer, ca o coadă de şarpe cu clopoţei, cu castaniete! Bineînţeles că nu-şi făcea nicio iluzie. Dacă şi-ar fi făcut, nu s-ar fi isterizat în halul ăsta, n-ar fi putut lupta cu asemenea ferocitate. Ştia că e un element al calculului lui Mişu, sublimul trăpaş. Dumnezeule, fie binecuvântat momentul în care el, incoruptibilul, superbul plictisit, îşi oprise gândul la... o carieră sau alta, posibilă. Azi, când nu mai sunt bani, averi, cum poţi fixa un fluture de ăsta exotic, sclipitor, uriaş, care bate încet din aripile sale printre magnificii sequoia?! Numai printr-o relaţie, printr-o... ah, şi ea, care nu-l băgase în seamă pe... unchiul acela al ei, de la Cluj... îl văzuse de nici cinci ori în viaţă, deşi numele lui apăruse în ziare uneori, apărea. Ah, plictisitul Bel-Ami, ce perfectă documentare stăpânea, ce serviciu excelent de cadre... sau, cine ştie, din plictiseală, după o noapte albă la pocker în care pierduse... după o discuţie. (O, nu cu ea, evident, nu – o discuţie între ei, între bărbaţi, una dintre acele discuţii ciudate care întărâtă ambiţiile ce păreau inexistente, una dintre

acele discuţii care, înainte vreme, ducea la dueluri, la înrolări în te miri ce legiune străină, la ocolul lumii.)

– Teoria mea e, spunea Tavi Pretorian, că la noi furtul nu este numai o simplă completare a salariului insuficient. Nu-nu, nici pe departe, cred eu... furtul, mai ales făcut de indivizi inteligenţi, şcoliţi, ca Geger, Pascu şi ceilalţi e un fel de canalizare a energiei, ingeniozităţii personale, a... unde să-şi manifeste aceşti oameni energia, ambiţia, inteligenţa?! Unde, când sunt împinşi să lucreze în nişte cadre strâmte, profund şi stupid birocratice, şi indiferent de zelul şi inteligenţa pe care le depun în muncă, retribuţia bănească e aceeaşi cu a unui trântor, cu a unui incompetent! Eu cred că... adică... birocraţia însăşi te împinge să furi, cred eu, birocraţia însăşi...

– Ce-i aia „birocraţie“, întrerupse, cu plictiseala lui savantă şi elegantă de totdeauna, Cârstea, ăsta e un cuvânt... ceva ce nu mai înseamnă nimic... tocit, uzat... ironizat...

– De ce? făcu Tavi, zâmbind, privind în jur, pentru mine e un cuvânt cu un înţeles foarte clar: birocraţia e pur şi simplu un mod de a conduce.

– Cum adică? spuse doctorul Cherecheşiu, aplecându-se în faţă.

– Să nu discutăm politică, spuse Bubi Cenda, politica e murdară.

– Dar asta nu e politică... spuse, mereu politicos, Pretorian, cred eu... e sociologie, economie politică, moravuri...

– De ce să nu discutăm politică, în definitiv! spuse Cârstea, dând din umeri, cu aerul că şi politica îl plictiseşte la fel de mult ca femeile, pocker-ul şi orice altceva.

– Ei... făcu Cherecheşiu, cu grosolănie, nu toată lumea fură dintr-o energie şi inteligenţă necheltuite. Nu orice ţigan, care...

– ...Sau în reţeaua comercială, a prestaţiilor de serviciu... aruncă şi Cârstea.

Toată lumea râse pentru că pisica sărise din braţele lui Bubi şi răsturnase un pahar, o sondă, care se afla direct pe covor. Ce noroc că nu se afla prea multă băutură în pahar. Se râse totuşi.

– Legile nu pot instaura, de la un an la altul, o egalitate între oameni pe care natura o dezice mereu... spuse Tavi, cu politeţea sa neobosită. Natura e aristocratică, ea dă în cel mai înalt grad dovada unei părtiniri, a unui partizanat aproape ridicol, cred eu... unora, pe unii, îi încarcă de calităţi şi altora, multora, le dă câte una, câte un sfert, o zecime, o calitate de mâna a doua, a treia... unii sunt plăcuţi la înfăţişare, inteligenţi, dotaţi cu forţă de muncă... au noroc... alţii sunt încărcaţi cu tot atâtea vicii, sau au vreo infirmitate din naştere... nu totdeauna defectele fizice sunt compensate, cum credeau romanticii... nu totdeauna un şchiop ghebos e inteligent, ca Voltaire... nu totdeauna o femeie urâtă e şi sensibilă... sau virtuoasă!...

– Iar vă legaţi de femei, se amestecă Gabi, soţia lui Cherecheşiu, atentă, deşi răsfoia un album de reproduceri după pictura romantică vieneză.

– Ai vederi cam reacţionare, tovarăşe... îl ironiză Cârstea pe Tavi...

– Se poate, spuse rece celălalt. Spun ceea ce cred. Furtul mi se pare o plagă naţională. Şi nu furtul etern, mica coţcărie care se întâlneşte oriunde sau cazurile izolate, ale unor inadaptaţi social, ale unor elemente iresponsabile, parazite, vicioase prin structură etc. Vorbesc de cei care, dacă ar exista condiţii de stimulare, de cointeresare, nici nu s-ar gândi măcar să fure bani din avutul obştesc. Sunt oameni care vor pur şi simplu să iasă în evidenţă, vor să-şi demonstreze calităţile, nu pot lucra în turmă, nu acceptă să fie sufocaţi de turmă. Pentru aceştia furtul e o soluţie disperată, dar e o soluţie, totuşi. Geger e unul dintre ei. Fură de zece ani şi a fost prins acum, când fura cel mai puţin. Şi nu fura ca să bea, sau să întreţină o amantă. Eu n-aş putea fura, pentru că sunt prea fricos, sunt un conformist structural, cred eu... dar m-ar tenta, totuşi...

Toată lumea râse.

– E şi ridicol... spuse Cârstea şi toţi îl priviră. E ridicol să furi! adăugă el. Ce poţi să faci la noi cu banii?! Devii imediat suspect. În străinătate nu te poţi duce cu ei, maşină nu poţi să-ţi iei, casă

n-are rost şi e nesigur, pământ nu poţi să-ţi cumperi. Prin însăşi felul în care e făcută societatea noastră, te abate de la gândul de a fura...

– Deci e adevărată teoria mea, spuse Tavi: cei care fură, fură în sine, de dragul flirtului, al sportului!...

Se râse din nou, de data asta la o remarcă a lui Bubi, care spuse ceva în legătură cu o cunoştinţă comună a cercului lor. Discuția despre furt lâncezea şi se trecu la altceva. Doamna Gabi Cherecheşiu ieşi şi aduse o tavă cu şase porţii de salată de fructe cu frişcă. Cârstea refuză şi ceru o cafea. Lelia se dezlipi în sfârşit de el, de spatele său şi se duse lângă geam. Visătoare, unduioasă. Gabi nu se putu stăpâni să nu-i arunce o privire furioasă, semănând foarte bine în acea clipă cu o pasăre cu un singur ochi, cu mişcarea aceea tipică a galinaceelor de a rămâne o clipă lungă încremenite, cu capul înclinat oblic, pe gât. Lelia o simţi parcă, deşi se uita pe geam: pe buze îi apăru un zâmbet mic, fin, ironic. Dar ea nu bănuia nimic, nu văzuse propriu-zis nimic. Nici zâmbetul nu era al ei. Era o crispare, nu era un zâmbet. Trupul ei aluneca, mai liber, pe şinele lui metalice. Gabi făcu chiar o impolitețe: nu-i aduse la fereastră cupa ei cu salată de fructe ci, după ce servi pe toată lumea, puse cupa Leliei pe colţul bufetului. Şi toată lumea o simți acolo, chiar şi Lelia, mai bine zis spatele ei. Acest lucru îl simți, ofensele le simţea cu precizie, sensibilitatea ei era încă vie, feroce. Pentru acest motiv nu se mişcă din colțul ei, de lângă perdea, şi corpul ei îşi pierdu fulgerător din elasticitate. Trecură astfel câteva minute, stânjenitoare, apoi Cârstea se ridică, cu indolenţa şi silueta sa splendidă, ca de obicei, cu ţigara în colţul buzelor, se duse, luă cupa şi i-o aduse. Ea roşi pe gât, nu-l privi şi Cârstea rămase în picioare: dacă o repezea el, asta nu însemna că putea s-o repeadă orice găină. Inclusiv doamna doctor Cherecheşiu. Lulu se roşi puternic, ieşi în bucătărie şi spuse câteva cuvinte neplăcute nevesti-sii. Probabil o înjură. Apoi reveni şi-l rugă pe Cârstea să nu plece.

– Eu nu cred nici că românii sunt lipsiţi de amabilitate, aşa cum îi vezi împingându-se în trenurile şi autobuzele hiperaglomerate, la cozi, începu Tavi Pretorian, cu lipsa sa de instinct şi cu

amabilitatea sa, dar Cârstea îi făcu un semn scurt Leliei şi ei doi plecară. În urma lor rămase obişnuitul gol plicticos pe care-l lăsa totdeauna inginerul, în absenţa sa, printre amicii săi. De aia erau doar amicii săi, nu?!

În tăcerea care persistă, Gabi veni încet din bucătărie, cu ochii roşii. Bubi se ridică imediat şi se duse lângă ea, luând-o de umeri. Asta o făcu pe oaia aia, bineînţeles, să înceapă să sughită. Să-şi dea importanţă. Doctorul Cherecheşiu strânse enervat din fălci, se roşi urât pe maxilare şi dădu pe gât paharul de vin. Tot. Fără sifon.

Pretorian tăcea, zâmbind, privind pe pereţi. Aproape cu obrăznicie.

– Din pricina curvei ăsteia, se întâmplă mereu... şopti Gabi, acolo, lângă perete, în timp ce Bubi (care se stăpânea probabil să nu izbucnească în râs) şoptea ceva ininteligibil, voit ininteligibil, de câte ori... de câte ori ne intră... iapa asta în casă... de atâtea ori avem discuţii neplăcute... altfel, altfel... el mă divinizează! Zău... zău... dar când o vede, când o simte pe asta, nu ştiu... zău, nu ştiu, se transformă total! Nu mai vreau să... nu mai vreau să... nimic... absolut nimic... nu mă interesează... pe cuvântul meu! Pe... pe... nu-nu...

Bubi se întoarse la scaunul ei. Vrei să mergem? o întrebă Tavi din ochi, dar Lulu le interceptă privirea.

– Staţi, ce dracu'! Mai bem un chil! spuse el cu grosolănie. Deşi nu era un individ grosolan; dimpotrivă, dintre ei el era cel care risca pachete de acţiuni cu candoare, stângăcie, dezarmare... dezarmare... acum însă voia să demonstreze, toţi patru, probabil, voiau să demonstreze că se puteau foarte bine distra şi fară îngâmfatul ăla de Cârstea.

Gabi mai aduse un chil din vinul acela fantastic de Târnavă, nu perfect limpezit dar unic, cu buchetul lui abia înflorit, însă degeaba. Melodia lor, în patru, suna aşa, ca un motiv cântat la ferăstrău. Duios şi prelung, perfect inutil. Nu, în lipsa „şefului" ei nu se plictiseau; se simţeau perfect inutili pe acest pământ, lângă aceste femei, soţii sau logodnice demne, în propriii lor pantaloni de patru sute metrul, în propriile lor cariere. Să-l ferească Dumnezeu,

pe Cârstea, pe prinţuloiul lor, pe bulibaşa lor cu o unică pană de vultur la frunte, să facă o greşeală. Va fi sfâşiat în câteva secunde, de propriul său haitic. Era prea mare ascultarea, obedienţa liber consimţită, slujul, ca şi Clujul, ca să nu plătească perfect, total, la centimă. Până atunci însă, ei se plictiseau bând vinul acela care nu era, evident, din comerţ, fantastic, ce nu suna însă.

– Vrea să vă facă să-i simţiţi puterea! spuse Gabi, aşezându-se, după ce adusese o tavă lungă, cu un chec tăiat, pentru vin, pe masă. Cu faţa uscată, cu ochii uscaţi, răzbunători. – Nu mai are niciun chef de ea, dar vrea s-o înghiţim noi, îşi încearcă pur şi simplu puterea. Mâine, poimâine o s-o scoatem noi la plimbare, în lesă, ca pe-o căţea... şi va trebui să ne oprim la fiecare pom... la fiecare pom ca ea să poată... să...

– Gabi! şopti Lulu, cu ochii furioşi. Ea îi plătea însă, ştia el bine ce. Vinul îşi pierdea tot mai mult gustul, în ciuda doctorului Pretorian care îşi continuă teoriile originale în domeniul furtului şi al politeţei la români. Toată lumea ascultă cu atenţie, cu recunoştinţă. Gabi se liniştise. Avea dreptate: fiinţa aia, pe unde trecea, lăsa un miros încins, ca de iapă. Cel puţin pentru femei ca ea, dintr-o familie perfect scrobită, una dintre familiile de frunte ale Albei, ei care aveau rude la Cluj, familia doctor... şi familia judecătorului... Bubi se amuza, aproape vizibil. Inteligenţa ei o ajuta să se simtă singură. Era singura care îl urmărea pe Pretorian, logodnicul ei. Un ins deşirat, o capacitate în ortopedie, peste câţiva ani directorul spitalului unificat de adulţi. Deşi, pentru el asta ar fi însemnat sistarea, moartea cercetărilor sale atât de pasionante. Chiar şi pentru ea, care nu înţelegea prea mult din chirurgie. Dar ortopedia, mai ales ortopedia infantilă e o ramură de mare viitor! Oh, da!

Cherecheşiu era ameţit sau începea să se ameţească. Deşi era încă devreme, nici zece încă. Plecarea inginerului stricase totul. Acum, soţii lor vor fi furioşi. Chiar şi Pretorian care, evident, era mult mai inteligent şi mai bine pregătit decât el, dar, nu ştiu cum naiba... Îl turtea şi pe el farmecul acela indicibil care emana din Cârstea. Care o zăpăcea puţin şi pe ea, pe Bubi, cu toate lecturile

ei, cu ochelarii ei care-i stăteau adorabil, de parcă ar fi fost Alida Vali într-unul din filmele acelea de după război, imediat, stai, cum îi zicea... aha: *Absențe nemotivate,* parcă... Adorabilă! Cu Amedeo Nazzari în rolul doctorului. Parşivul ăsta de Cârstea ştia că place, că fiecare gest al său are relief şi un farmec important, dracu' ştie de unde, năucitor! Toți umblau să-i fie prieteni. Avea prieteni şi la Cluj, era chemat acolo, era de mirare că mai stătea în târgul ăsta. Dintr-o toană, cu precizie. Toanele astea care-l făcuseră faimos. Dar poate acum, cu Puşi asta, „logodnica" sa cu care apărea atât de rar, „logodnă tip Cârstea, patent *marque déposée,* poate se va căra...", se pare că Zăgănescu, colonelul, tatăl Puşei, avea un frate, unul dintre frați, procuror-şef al județului Cluj sau ceva şi mai mare... pe care pusese ochii Cârstea ăsta. Ce obraznic, domnule! O făcea perfect fără ruşine; ieşea doar atât cu fata cât cerea strictul, dar absolut strictul necesar, convențional, ca să se cheme că sunt logodiți! Ca să-i zvârle cu praf în ochi, ei şi familiei! Şi mai avea tupeul să continue cu asta, cu iapa de rasă, da, rasă avea, deşi... şi oaia aia de Puşa înghițea totul; de fericire, de năucire că punea mâna pe el. Doamne, nu ştii care-i mai nemernic, mai cinic: ea (care nu-şi cunoştea lungul nasului, ce, Cârstea se născuse pentru fundul ei smochinit, pentru picioarele ei Volkswagen, în dublu v?!) sau el, care, cel puțin... dar nu, era inadmisibil, absolut inadmisibil!...

Aşa sau cam aşa vorbeau cele două prietene, mai ales gura lui Găbiuță turuia la vale, iar Bubi adăuga câte un epitet, jucându-se perfect cu disperarea şi limbuția celeilalte. (Care simțea că Lulu, bărbățelul ei, ar fi plătit o sumă rotundă şi dreptunghiulară, chiar paralelipipedică! ca să-i intre în pat, ăleia.) Încet, încet, pe când sticla cobora de la jumătate în jos, se prinseră şi cei doi prieteni în horă. Se simțeau perfect slugi, bârfindu-l cu lenevie, ațâțați de neveste, pe patron. El era cu atât mai patron, ei, cu atât mai vasali. Benevoli. Pe când sticla era încă pe jumătate plină *(eucolos)* sau pe jumătate goală *(dyscolos).* Depinde din ce unghi era filmată.

El îşi va frânge gâtul. Sau nu-şi va frânge gâtul. Aceasta era dilema şi contribuția lor, a bărbaților. Ar fi vrut ca el, bineînțeles,

să-şi frângă gâtul. Tocmai pentru că era unul din aceia făcuți, născuți ca să poruncească, să conducă. Unul din aceia care ordonă fără să ridice vocea, unul din aceia care „ordonă în şoaptă". Execrabili! Care pot fi înlocuiți, dar nu imitați. Care pot fi înlocuiți cu furie, cu disperare, cu isterie. Aceasta era contribuția bărbaților la acea şuetă de după plecarea lui, a boss-ului. În felul acesta era el adulat în lipsă, în prezența femeilor vasalilor săi. Ele care nu se vor culca niciodată cu el, ele care-l urau pentru că pierduseră dreptul primei nopți, *jus primae noctis*.

Ce lucru neplăcut, incomod, să fii condus de către cineva născut iar nu făcut pentru a conduce. Şi Lelia, cățeaua asta infernală, îi simțea pe ăştia, cu nu ştiu ce simț, în somnolența ei: pe Paul-garajistul, Jean-Claude Pascal de la Sinaia, care-o cârpise mântuitor, pe Cârstea ăsta, pe care, până una-alta, îl agățase şi căruia, ca şi mâța aia pricăjită de Puşi Zăgănescu, nu-i mai dădea drumul, poate şi pe bănățeanul de Traian-Liviu care... o dată ce... dar nu, ce fel de stăpân putea fi descărnatul bănățean?! Perfect fals, o simplă piesă de schimb, o sosie, un surogat sclifosit, plin de importanță şi de aere uşor caraghioase, uşor grosolane, de provincie, de autentică mahala pretențioasă provincială...

Pentru că (asta era contribuția domnilor în timp ce doamnele ascultau în felul lor, croşetând cu ochii) dacă eşti... dacă te conduce unul care nu-i făcut pentru asta (şi *asta* se simte din fiecare mişcare, cu cât mai măruntă, cu atât...) poți cel puțin să-l dispreţuieşti, în timp ce-l asculți. Mare lucru! Dar cum să-l dispreţuieşti pe cel care ți-e stăpân cu adevărat, Dumnezeule, care ți s-a născut stăpân, în timp ce orăcăiați amândoi în două leagăne paralele. El: viermele stăpân. Tu: viermele vasal. O feudalitate eternă, necesară, odihnitoare. De care profită în primul rând, evident, sluga, vasalul, care-i ține scărița de la şa, când încalecă şi aşteaptă apoi, cu gura căscată şi ochii holbați cucernic, să i se arunce punga cu acel unic dolar. Punga aceea de piele fină, moale, parfumată, borțoasă, de metal, făcând o curbă dulce-balistică prin aerul acela complice, punga aceea care, ea însăşi, e o servitute. Ce sentiment binefăcător, necesar, reconfortant, să-ți dispreţuieşti patronul, atunci când ți-e

inferior. Popularitatea tuturor slugilor-stăpâni. – Ah, ei fac treburile murdare, ei poruncesc, ei se compromit! N-ai văzut, e un ţigan, e un incult sadea, n-ai observat cum transpiră deasupra buzei când semnează actele, n-ai observat cum îşi ascunde mâinile, ha-ha, şi-şi mai face şi manichiura pe deasupra! Dă-l în mă-sa, nu ştie decât să poruncească, or să-i dea la un moment dat un picior „undeva", cum se spune astăzi, mai distins şi... gata! O să vie vreun alt imbecil de care o să ascultăm, râzând de el. Râzând cu el împreună, de el! Dar cum să râzi de un „stăpân"? Cel care e stăpân, şef, prinţ, Mare trăpaş, boss, în ciuda lui, în indiferenţa, în plictiseala, în absenţa lui?! Doamne, ce lucru neplăcut! Să asculţi de un şef adevărat, care miroase a şef, care îşi aprinde ţigara, care scuipă, care râgâie, care zâmbeşte distrat, care ordonă, care dă din umeri, care te jigneşte, care te ignoră, care te face fericit cu o simplă şi fulgerătoare atingere (pe care a şi uitat-o), ca un şef?! Aceasta sau cam aceasta era contribuţia lor. A prietenilor săi cei mai apropiaţi, vorbind în faţa nevestelor lor, a nevestelor intimilor şefului lor benevol. Pe care îi ascultau benevol, în faţa căruia se gudurau benevol, pe care-l amuşinau benevol, căruia i-ar fi lins mâinile benevol dacă el nu s-ar fi mirat prea tare de acest fapt. Doamne. Ce feudalitate haotică, tiranică, surprinzătoare. Afurisită feudalitate, de unde dracu' a mai apărut?! Tocmai acum, în zorii civilizaţiei noastre, în apusul civilizaţiei, în triumful ştiinţei şi artei, mai ales al ştiinţei, Ştiinţa, religia tuturor religiilor. În catedrala ei, a îngâmfatei Ştiinţe, pe pardoseala ei de piatră îngâmfată, de care se loveşte copita feudalităţii, ce pătrunde acolo cu coada lovind încoace şi încolo, în fosta sală a cavalerilor. Sforăind, mişcându-şi botul la stânga şi la dreapta, privind uriaşele şi multicolorele vitralii, ce povestesc viaţa sfinţilor părinţi, de la începuturile bisericii. A bisericii ştiinţei, Doamne.

3

Perechea Lelia-Cârstea ieşi din imobil şi se opri nehotărâtă pe trotuar, în faţa porţii. Numai câteva secunde, pentru că Mişu se întoarse spre ea şi spuse, cu glas sec şi catifelat, totodată... Era prea plictisit ca să fie total sec; dar şi asta era performanţa sa, plictiseala lui nu era niciodată mojică, din instinct, cu un tact remarcabil. Era o „plictiseală“ cu care el jongla perfect (conştient? involuntar?!), o plictiseală ce putea deveni curtoazie, farmec. O plictiseală ce putea fi bine manevrată. De care el însuşi nu părea conştient, pe care însă o dăruia tuturor. Cu zâmbetul său deschis, aproape uimit, aproape şarmant. Spuse:

– Noapte bună. Eu mă duc pe jos. Şi ar fi plecat în clipa aceea dacă ea nu l-ar fi prins de braţ.

– Mă laşi singură, la ora aceasta? Şi zâmbea, ironică.

– Nu e nici zece. Poţi să te descurci singură. Ştii că nu e bine să fim văzuţi împreună. Am mai discutat asta.

Se aplecă uşor, o sărută pe tâmplă, rece, afectuos, şi plecă într-adevăr. Ea privi zâmbind somnoros în urma lui. De parcă ar fi fost un puştan, un puber teribil. Asta-i plăcea lui la ea, *şi* asta: faptul că nu făcea nazuri lăcrimoase, că nu mofturiza, că nu dramatiza ca atâtea pipiţe simandicoase din oraş. Avea, mima sau nu, dar ce conta, o anume sportivitate. În care ei doi se întâlniseră de la început, un fel de cod al lor, cu ajutorul căruia trecuseră peste primele hopuri sentimentale. Sportivitate sentimentală la care ea nu renunţase, reuşise să şi-o păstreze. Oricum, o formă a demnităţii ei disperate, o formă, oricum.

Cârstea era aproape pe sfârşite cu ţigara sa, pe care o aprinsese imediat ce dăduse colţul după despărţirea de ea, când ajunse pe strada pe care locuia. În faţa casei se desena o siluetă. A ei, evident, deşi el se prefăcu că n-o observă până în ultima clipă. După ce aruncă chiştocul; oricum, înaintea unei discuţii, voia să-şi termine ţigara în tihnă. Găsise un taxi, spuse ea, râzând, ca de-o farsă, trecuse pe lângă ea, întâmplător, un taxi şi şoferul, băiatul ăla blond, frumos, scosese capul şi îi trimisese o frază. Atunci se

hotărâse brusc, se suise în maşină şi îi dăduse adresa lui. Ce-a fost până l-a convins pe tinerel că nu urcase de dragul lui. A trebuit să-l ameninţe cu procuratura.

– Şi-acum, cum ai să ajungi acasă? întrebă inginerul, perfect stilat.

– A, pe jos! răspunse Lelia. O să am la ce să mă gândesc. Şi ea dădu din umeri şi el ştia că nu bravează. – M-a amuzat grozav băiatul ăla. Mi-a înşirat o grămadă de lucruri: îl cheamă Pity, face liceul la seral, locuieşte singur cu maică-sa, pe care o întreţine, taică-su s-a încurcat cu o actriţă...

– Cu o actriţă...?!

– Nu-i aşa?!... Până la urmă am aflat, am dedus pe jumătate, că e vorba de peruchiera Naţionalului din Cluj. O peruchieră care în tinereţe a cântat, a jucat în roluri de subretă, în operete, la Teatrul Maghiar. O frumuseţe, o fostă frumuseţe, cu care băiatul seamănă. Blond, extrem de blond, cu ochi albaştri şi... .

– De ce i-ai dat drumul? întrebă el, amabil.

– Ai fi plătit tu cursa? se amuză ea.

– Cu siguranţă... răspunse Cârstea, puţin absent. Apoi o trase încet în gangul farmacistului Bucher şi începu să o sărute. Apoi se reculese, îi desfăcu pardesiul, o sărută şi o mângâie metodic, puţin apatic, în felul lui. Ea se lăsă în voia lui, uşor enervată: episodul din gang era un semn că el nu voia s-o ia sus. Se lăsă totuşi în voia lui şi simţi, încet, încet, fără panică, cum el începe s-o placă, să se excite. Ea privea peste umerii lui înspre curtea interioară, unde era garat un cărucior-platformă cu care bătrânul Cohn căra mobile mărunte şi frigidere, aparate de tot felul, uneori chiar coşuri cu zarzavat, cartofi, de la piaţă. Căruţul lui Cohn-bàcsi, bătrânul Cohn, roşcovanul, care emigrase în Israel, şi se întorsese, iar la gazeta de perete a Sfatului apăruse un fel de articol, scris de el, în care arăta că e mai bine aici... decât dincolo. Mai bine dincoace decât dincolo. Cohn fusese printre primii care emigraseră, de asta revenirea lui stârnise rumoare. După aia au plecat o grămadă şi, evident, mai puţin sentimentali decât Cohn-bàcsi, uitaseră să se întoarcă şi să scrie un articol la gazeta de perete, atât

de frumos desenată de Moser, pictorul de firme, cu o roată dințată, spice, un tractor aerodinamic şi două fete în port național pe un fond roşu-lăcuit, un roşu superb, de-ți venea să-l atingi, să-l lingi uşor cu vârful limbii, ca pe cocoşeii şi fluturii aceia din zahăr ars din bâlciuri. Cocoşeii aceia înfipți într-un bețişor de brad, linşi pe-o parte şi pe alta până îşi pierdeau încet-încet relieful, coada şi gâtul superb se înecau în salivă. Un roşu superb, tineresc.

Lelia tresări: se găsea în stradă, se găsea, mai bine zis, pe stradă şi mergea. Întoarse capul: Cârstea căuta cheia şi simțind-o, îi făcu un semn amical, drăgăstos, cu mâna. O lăsase să plece, deşi o dorise. De fapt, ea însăşi plecase, deşi el o chemase sus. Ea nu-l dorea, însă îl iubea. Şi el o iubea, în felul lui. În felul lui, straniu, felul acela al lui pe care ea îl iubea.

A doua zi el o căută la birou, la telefon. Ea se alintă, se răsfață, se îmbufnă, se enervă, dar nu reuşi să obțină pentru ziua aceea un interviu. Nici pentru ziua următoare: pleca pe teren, doar era inginer silvic. Ce frumos inginer silvic, cu pana la pălărie, cu puşca în bandulieră, păunaşul codrilor. Cel puțin aşa şi-l imagina ea şi aşa îl arătau câteva fotografii ale lui, pentru că n-o luase niciodată cu el în pădure. Treburi bărbăteşti, mârâia el, unde femeile n-au ce să caute. A treia zi, însă, Cârstea îi făcu o surpriză: trimise o maşină, un Gaz, care o aduse acolo unde era el. La punctul cinci al Ocolului Județean, pe valea Ampoiului, mai sus de satul Metiş. El era încă două zile reținut acolo şi voise s-o vadă. Ei, poftim, ăsta era Mişu: după o răceală şi o indiferență afectată, de aproape două luni de zile, îi făcea un asemenea cadou.

Când ajunse sus, începea să se însereze. El nu era acolo, în clădirea aceea relativ solidă, lângă care se înălța o baracă uriaşă, goală, în care fusese fân. În clădirea ocolului se aflau un birou şi două camere de dormit. Tot acolo locuia familia unuia dintre paznici. În spate se găsea o popicărie, în bună stare de funcționare. Lelia, după ce aşteptă o oră întreagă în bucătăria soției paznicului, ieşi să facă câțiva paşi după ce împrumutase o pereche de cizme de cauciuc. Ciudat, aici, sus, ziua părea că se lungise. În vale, cât timp urcase cu maşina, înserarea se anunțase cu violență. Aici, sus, abia

acum se însera, undeva, în spatele pădurii de pe versantul abrupt al muntelui din fată, ardea încă o memorie a zilei. Lelia intră în pădure. Zăpada era înghețată, aproape lustruită. La fiecare pas se putea scufunda, dar plimbarea, tatonarea, în acest fel a planşeului pădurii, făcea toți banii. Niciodată nu intrase în pădure, la o asemenea altitudine, iarna. Aproape îl uitase pe Cârstea. La o sută, o sută cincizeci de metri de stațiune, dădu peste un jgheab uriaş, lustruit, pe care, la intervale aproape regulate, călătorea câte un buştean. Semn că undeva, acolo-sus, se lucra. Ea urcă pe marginea jgheabului. Cânta uşor ca să-şi ascundă teama, surpriza, singurătatea. Iată, natura e cinstită: singurătatea şi sălbăticia sunt etalate cu francheţe, cu grandoare, cu brutalitate. Nu există ipocrizie, aici. O uriaşă, falsă indiferență. Pentru noi, care căutăm sentimentul, partizanatul sau ura peste tot, natura, pomii, zăpada, aerul, animalele pădurii pot părea indiferente, crud de indiferente, cum spun domnişoarele de ambele sexe. Dar față de Dumnezeu sunt „ele" indiferente? se întreba a mia oară Lelia, fredonând încet, pipăind crusta de zăpadă cu cizmele. Tocmai ea, care nu credea în Dumnezeu, sau nu crezuse. Ea, care zâmbise la lectura scrisorilor lui Traian-Liviu, el însuşi un ateu, un agnostic, cum spunea el: – Eu sunt agnostic, ca Darwin! Nu-nu, e evident, natura nu e indiferentă față de Dumnezeu. Cum ar fi atunci față de mine? se întreba ea. Şi o femeie se poate întreba aceasta, are acest drept şi, negreşit, în această clipă, Lelia, din diferite pricini, se simțea astfel. Apropierea de *el* şi de *El*, pădurea colosală ce îi respira aproape masculin în ceafă, mirosul, putoarea aceea de animale sălbatice care plutea undeva, în jurul ei, o femeie, o tânără femeie... brusca depărtare de oraş şi de trivialitatea lui, brusca depărtare de propria ei trivialitate. Câte un buştean, atât de viril, trecea cu viteză fulgerătoare pe lângă ea, „atingându-i", aproape, mâneca pardesiului bleumarin, ha-ha. Vreun trunchi-bolid, pe care îl auzea sosind de sus, de departe, ca o locomotivă, ca un mistreţ, ca un cerb, boncăluind pe jgheabul lustruit ca o pistă de bob, anunțat de strigătele tăietorilor. Acolo, undeva în sus şi în stânga, într-un loc abstract, unde se afla şi el, probabil. Zeul ei. Lelia urca, urca, tot

mai odihnită de oraş, respirând aerul crud, franc, neipocrit. Ciudat, atât de aproape de el, se gândea la celălalt, la Traian-Liviu, bănăţeanul, pretendentul familiei, cadoul pe care-l făcuse ea propriei familii. Viitorul ei burghez, solid, viitorul ei bandaj, care o apăra ca un unchi înţelept, ca un tutore, ca un frate vitreg, ca o soră în pantaloni, un logodnic cu mult prea înţelept. Care-i respectase trupul şi îl respecta în continuare. Singura lui forţă. O fi având pe cineva acolo, în Caransebeşul lui?! Vreo metresă, vreo fostă logodnică?! Ea chicoti, fără să ştie. Ar fi fost curioasă să vadă, o clipă, aşa, mutra ăleilalte. Pentru că, evident, trebuie să aibă, sau cel puţin să fi avut pe vreuna. Una la fel de spălăcită, de descărnată, de provincială ca el. Sau, mai ştii: poate că era grăsuţă şi licenţiată a vreunui instituit de trei ani, contabilă-şefă, pe undeva, una care disperase să-şi găsească un soţ?! Sau, cine ştie, vreo văduvă, o fostă frumuseţe, cu un copil rămas de la „primul" soţ, cu... în sfârşit, ce conta! De fapt n-o interesa lumea aceea mizeră, plicticoasă şi trivială cu care el suise până lângă ea, până lângă trupul ei superb, acest tinerel pe care-l întâlnise singuratic, plimbându-se singuratic cu tranzistorul său agăţat de gât, prin Sinaia. Provincialul acela care părea provincial chiar şi în provincie. Un tip semicomic, semi nu ştiu cum, care ar fi meritat să aibă coşuri la cei douăzeci şi cinci de ani, deşi nu avea, care merita să fie ceea ce era. Un amestec de grosolănie şi poezie ieftină, de delicateţe sufletească şi semidoctism, de îngâmfare şi plictiseală. Da, sărmanul Grobei, era cam... plicticos. Poate, cine ştie, pentru asta şi inspira încredere alor ei. Uimitor de multă încredere. Un tip solid. Un tip care o va fecunda, un tip care o va apăra. De ce? De ridicolul pe care-l stârnea el însuşi?! Ha. Aiurea, nu era chiar aşa de ridicol! Oare nu sunt lupi pe-aici? Se spune că la sfârşitul iernii, devin mai îndrăzneţi, sunt mai înfometaţi... lupii umani! – Eu nu mă tem de morţi, spunea uneori mama ei, mult mai mult mă tem de oamenii vii!

Nici ea nu se temea de lupi! Ce ciudat, totuşi, Grobei se afla în preajma ei. Deşi ea, Lelia, somnoroasa, ciuta regală, nu avea niciun chef de el. Cu încăpăţânarea sa timidă, politicoasă, cu lipsa sa de mândrie, el se ţinea în preajma ei... îl simţea aproape. Era el

într-adevăr lipsit de mândrie?! Probabil. Dar... lipsit de instinct? Şi mai probabil, altfel şi-ar fi dat seama că ea nu era de nasul lui, că lupta era pierdută *d'avance*, că şansele sale erau ridicole. Dar ea, oho, ea era o mare politiciană! Îl adusese ca să împace familia, să câştige timp, să-l aţâţe chiar pe *el*... pe el, care încă din prima seară, de la cofetărie, când făcuse cunoştinţă cu bănăţeanul se purtase atât de ireproşabil, suspect de ireproşabil. Fără umbră de ironie, persiflare, nici atunci, nici după. Şi ceilalţi, „gaşca", Cherecheşiu, Pretorian, Munteanu, făcuseră la fel, imitându-l până la nuanţă, simţindu-l perfect. O ironie mult mai teribilă decât însăşi ironia. Da, pe loc, acolo. Dar în timp?! Eh, în timp, e adevărat, descărnatul bănăţean prindea o oarecare putere. Ca orice ins spălăcit şi cu o oarecare... cum să-i spun, cu o oarecare încăpăţânare, pe jumătate inconştientă. Singura lui şansă: încăpăţânarea, o anume tenacitate de mâna a doua. Foarte bună şi ea. Ha! Grobei şi Cârstea! Stăpânul şi sluga. Pentru că Traian-Liviu, cel atât de prezent, cel care o trăgea mai într-o parte, de fiecare dată când trecea trunchiul-bolid (Oh, Mişu n-o ferea, el surâdea plictisit, de asta îl ura şi îl iubea!), drăguţul de bănăţean se născuse slugă. El, care avea nostalgia adevăraţilor stăpâni, cum le spunea, el, care-i căuta în parcuri suspendate, în legendele iezuiţilor, în măruntele mituri (de buzunar!) ale profesorilor săi de altădată, de care-i vorbea, lăsând-o pe ea să viseze, să alunece în afară, să-şi verse în afară sufletul ei, de ulei. Grobei, la o slugă fără stăpân; Cârstea, un stăpân fără slugi, care nu avea nevoie de slugi, deşi se îmbulzeau în jurul lui. Asta era nobleţea lui, nu?! Că voia să fie un rege singuratic, un lup singuratic, un lup canadian. Iar mititelul de Grobei, la ce stăpân putea spera el?! Ce stăpân l-ar fi văzut?! Ah, da, ea, desigur. Un stăpân-femeie, cum sunt atâţia. Da, tentant, eventual, ar fi putut face din el ceva, l-ar fi trimis la şcoală, l-ar fi împins... l-ar fi împins... Bah, asta ar fi fost moartea ei, a feminităţii ei. O femeie trebuie ea însăşi să-şi găsească un stăpân, un *bărbat*. Abia atunci devine femeie, nu-i aşa?! Cele care rămân singuratice sau îşi iau câte un sac din ăsta bine-crescut şi tandru, sub pretext că „n-au găsit", sunt nişte gioarse, nişte înfrânte, masculinizate. Foarte

bine, fă mofturi, refuză în stânga şi în dreapta, îmbrânceşte, dacă e nevoie, dacă ai chef! Dar găseşte-ţi unul, în patul căruia să scânceşti ca un căţeluş fără ochi, unul care să te cârpească magnific în dimineaţa zilei sfinte de Paşti pentru că ai uitat să-i calci cămaşa de poplin cu dunguliţe verzi. Unul care să-i răzbune pe toţi, unul care să te facă să asuzi numai când se uită vag la tine, peste marginea ziarului, unuia căruia să-i ştergi pantofii, icnind de umilinţă, în grabă, cu marginea rochiei când se duce la... sâmbăta sa de pocker, de belotă, licitaţie, preferans. Unde n-are chef de tine. Asta da, feminitate: un stăpân. Un stăpân în locul lui Dumnezeu, care e ubicuu, nu-i aşa! Un interimar al zeului, al lui Jupiter, muieraticul, vulturul, taurul. Amphitrionul, bărbatul-interimar, cel cu adevărat bărbat, cel ce porunceşte, cel ce se face ascultat, cel ce domină, cel ce fecundează, cel ce ucide, cel blând după victorie, cel tandru cu femeile, cu copiii, cel ce hrăneşte bătrânii. Adevăratul! Şi femeia, adevărata, femeia care poartă în ea o femeie, cu adevărat, cea care-l recunoaşte şi i se supune. Cea care îl recunoaşte şi i se supune! Cea care îl caută şi îl recunoaşte, după nu ştiu ce semn, după nu ştiu ce miros, cea care luptă pentru el. Perechea ei. *Mon homme!* Lupul ei. Care o va stăpâni, care o va ţintui gemând la pământ, care o va face femeie, cu adevărat femeie. Spre uimirea ei, femeie, spre groaza, spaima ei, spre salvarea ei. În umilinţa ei, ascultarea ei, în instinctul ei triumfător care urlă prin pădurile singuratice ca lupul simţind marea jivină alergând pe sub pământ, iarbă, zăpadă, putoarea marii jivine, a jivinei regale, de neconfundat! De neconfundat. Mândria şi libertatea numai prin femeie! Cum poţi fi mândră când nu eşti, când presimţi îngrozită că nu vei fi niciodată femeie?! Îngrozită, gemând pe sub piele. Că nu slujeşti nimănui, aceluia care iese cu arcul său, în pădure, să vâneze mistreţul, cel care împinge trunchiul de copac, cel blând cu copiii, cel care-l înlocuieşte pe El, absentul, trimisul său... care are puterea să-l anunţe... Dar vine Cel ce este mai tare decât mine... acum securea stă la rădăcina pomilor... căruia nu-i sunt vrednic... căruia nu-i sunt vrednic, plecându-mă, să-i... cel care vine după mine, cel care înainte de mine a fost... cel care înainte de mine a... fost!...

În pădure se făcu încet, blând, întuneric. Ca într-o biserică. Lumina se târa uşor, înfricată, pe la rădăcinile brazilor, a trunchiurilor, umilă, vicleană, linguşitoare, naivă, muribundă în doi peri. Leliei îi veni, copilăreşte, să se aplece, să se târască în patru labe. Acolo, în stratul de aer de jos, unde era încă după-masă, unde era încă seară senină, fericită. Din nou îl simţi pe Grobei lângă ea. În natură. Era incapabilă să se întoarcă. Mergea mereu, urca mereu pe lângă jgheab ca pe malul unei ape fixe, lustruite gălbui. Ziua se lăsa în jos, la fund, ca un reziduu. Aşa i se părea ei. De fapt, sus era lumină, o lumină falsă însă. Aşa cum unii îl caută pe Dumnezeu în biserică sau în inima unui prieten. Sau în încheietura subţire a mâinii, în linia ruptă a inimii din palmă, în linia vieţii, atât de anemică, de spartă, încât e mincinoasă, cu siguranţă. Transpirase uşor şi, fără să ştie când, îşi descheiase pardesiul. Strigătele se auzeau mai aproape, parcă. Ceva mai aproape. În curând va mirosi a om, o secundă, două secunde, după care mirosul se va astupa. Omul, marele animal, va fi prea aproape ca să ne mai putem apăra de el.

În singurătatea aceea, de trunchiuri, de lupi jigăriţi, îl simţea şi pe el, caraghiosul ei logodnic. O amuza asta, aproape o făcea să zâmbească, ironic, plictisit. El era atât de inofensiv, atât de nesocotit, de imprudent dacă se făcea simţit tocmai aici, la o atât de mare apropiere de celălalt, de trăpaşul ei, de adevăratul ei stăpân care o chemase, care o iubea, pe care îl dorea cu nu ştiu ce. Atât de imprudent că se hazarda cu ea acolo, în pădurea ce se agăţa de ea, care o pipăia, încât aproape îl acceptă, dintr-un fel de compătimire. Trebuie să fie înţelegătoare cu el, disproporţia dintre el şi celălalt, stăpânul, era doar atât de evidentă, încât doar un imbecil... doar un imbecil ar fi... şi Grobei, din care se auzea doar respiraţia, ca o respiraţie dublă, păşi lângă ea. Atunci căzu, pentru prima oară, şi i se făcu frică, o spaimă scurtă, ca un.... ca un curent de aer ce dispăru imediat, comod. O spaimă comodă, scurtă. Dar ea grăbi pasul, deşi urca pe o pantă lutoasă acum, cu copaci rari. Strigătele se apropiau mereu, dar acum păreau că vin din dreapta-sus. Pot foarte bine să vină şi din dreapta-sus, numai să se

apropie, să lunece spre ea. Devenise un pic nerăbdătoare. Putoarea pădurii o obosise. Se dezobişnuise de pădure, avea senzaţia nu de singurătate, ci, dimpotrivă, de prea mare intimitate, aşa cum, uneori, în apă, în mare, pe întuneric, ţi-e frică, deodată, să nu te lipeşti prea tare de *ea,* să nu te amesteci prea tare cu ea, cu mâzga ei călduţ-lipicioasă-repulsivă, valul ei tulbure care prinde consistenţa cărnii de vierme. Linguşitorul vierme, de a cărui supunere nu ai chef. Pe care ţi-e silă să-l omori. Şi ţi se face silă de tine pentru că te atinge, pentru că e pe tine. Astfel o atingea pădurea, cu o viclenie lipicioasă. Lângă umărul ei, gâfâia Traian-Liviu. Merceologul, cu valijoara sa de plastic scorojit în mână. De ce nu o arunca?! Îl incomoda vădit la urcuş. Dumnezeule, avea faţa, chipul atât de... de caraghios, de nefiresc. El, care în mod obişnuit avea chipul nefiresc, dar astfel, ca acum... nu, e imposibil! Apoi el se urcă în tren. Ha, ce caraghios: ea îl vedea mereu urcându-se într-un vagon de tren, escaladând cu înţelepciune treptele acelea înalte, distanţate, de lemn, ţinându-se cu stânga, trăgându-se cu stânga de bara de fontă, murdară de fum, pe care curgeau apa, aburii condensaţi. Urca atât de îndelung de parcă ar fi vrut să se urce pe acoperiş. Ca în timpul războiului, când se călătorea pe acoperiş şi nu era rău. Cu valize de lemn, cu saci, cu traiste, cu baloturi informe, cu ferăstraie legate, cei ce mergeau la pădure, când nimeni nu avea o astfel de valijoară, elegantă, gata scorojită, din plastic, cu multe compartimente, unde se aflau tot felul de nasturi, piepteni veritabili din os, eşantioane din culorile cele mai ţipătoare. Valijoara sa, profesiunea sa mobilă, insigna demnităţii sale profesionale, toiagul tinereţilor sale. „Din tinereţile me-eee-le, multe pa-timi se lu-uuup-tă cu mi-i-ne!..."

Copacii se răriră, se anunţa un luminiş. Ea grăbi într-acolo, dar pentru aceasta trebui să părăsească „valea" jgheabului. *Tant pis.* Uraaa! Ce lumină! Pădurea se retrase şovăind din jurul ei, iar ea însăşi se aşeză, să viseze, pe o buturugă. Era încă zi, imediat sub ea, chiar dedesubt, o râpă, o stâncă spălată de ape şi jos, jos, chiar jos, sub ea, o surpriză: valea Ampoiului, încă în lumină. O carte poştală frumos colorată, fără stridenţe, fără surprize dezagreabile.

Grobei rămase în urmă; o aştepta undeva, în umbra copacilor, maşinând o răzbunare pe măsura sa. Era frig, e adevărat, tot mai frig, dar ea nu se mişcă de acolo. Nu se mai auzea niciun glas, rămăsese singură. Trebuia să se întoarcă la jgheab şi să urce sau să coboare. Dumnezeule, ce lume era în ea, câtă lume se cheltuia în ea, pe care nimeni nu o bănuia, n-o va bănui, de care nimeni n-o va crede demnă. Ce lume, câte lumi se ciocneau în ea; da, ea era ca o răscruce, ca un punct de intersecţie, de coincidenţă... ca un punct operativ, ca un loc conspiraţional, un loc geometric, evident. Inima ei – un teatru de operaţiuni. Ce planuri avea cu ea... cine?! Uitase să-şi taie unghiile de la picioare. La mâini, la degetele de la mâini, în câteva locuri, oja căzuse. Astfel venea ea, urca ea, la el, la trăpaşul ei?! Vai, dar Ştefan, şoferul, o luase atât de repede de la birou, încât nici nu avusese când să... Bojin îi permisese să plece, privind lung în urma ei, în urma picioarelor ei, care se mişcau spre altul. Oho, el nu putea fi păcălit, un bărbat comod. Îl va avea totdeauna la dreapta ei, drept, gata, arogant şi supus. Obraznic în umilinţa lui, unul din aceia cărora, pe care, pe trupul cărora, cel mai bun costum de haine, din prima zi, se boţeşte imediat. Inimi de plebeu. Doamne, ce vânat frumos era ea însăşi, dacă Cârstea nu se va hotărî, în curând, ce frumos, ce hăituit vânat va deveni ea... asta simţeau şi „ei", în clubul lor familiar, de asta îl pistonau, aproape îl îmbrânceau pe descărnatul domn care o aştepta în umbra rece a brazilor. Ha, îl trimiseseră până acolo! Şi deodată, da, asta-i culmea, el, merceologul cu valijoara sa în mână, înaintă în poiană. Ferindu-se, tiptil, de parcă în afara ei l-ar fi putut vedea cineva. Lelia îşi trecu mâna pe frunte: – Doamne, avea febră! Fruntea îi era asudată. Urcase prea repede şi poate nu era prudent, acum, cu bluza udă, lipită de coaste, să stea acolo, nemişcată, în frigul pădurii... dar, asta-i culmea, mâna însăşi era fierbinte, niţeluş fierbinte. Plictiseli... dar ea nu era în stare, câteva minute de acum încolo, cel puţin, să se ridice de pe buşteanul acela sau buturugă, ce era...

Grobei, descărnatul, se aşezase chiar în faţa ei, pe vine, şi o privea foarte serios. Ia uite, şi ăsta se trezea gata proprietarul ei, al

trupului ei fumegos. Toţi voiau să pună mâna pe ea. Apoi el, zâmbind uşor, îi spuse ceva şi ea îşi dădu seama (Aha, nu era ea proastă!...) că vorbea numai cu fraze din scrisorile sale. Rupte, uşor „amenajate“, uşor montate. Omiţând unele semne de punctuație, unele paranteze... unele căciuli pe ă şi î, unele sublinieri, acolo unde se impunea, unde se impusese. Vorbea frumos însă şi îl lăsă s-o facă. Parcă era un pitic dintr-o saga nordică, cei care-şi sapă galerii prin munți, o sosie a comis-voiajorului, o dublură hiperboreană. Apoi, plictisită, se ridică şi făcu câţiva paşi; după care se întoarse şi se aşeză la loc, pe aceeaşi buturugă. El nu se mişcase din loc; doar pivotase în jurul său, cu acelaşi zâmbet timid pe buze, pe faţă. Sau ea însăşi nu se mişcase, i se păruse doar?! Se mişcase sau nu se mişcase?!...

O privea stând pe vine, piticul nordic, surâzându-i încurajator. Ştia o grămadă de fraze din scrisorile merceologului pe dinafară, *par coeur.* Ce ins sâcâitor, Doamne, exact ca şi *alter ego*-ul său. O sâcâia şi ăsta cu protecția sa, cu înțelegerea, cu bunătatea, tandreţea (în care era teribil de stângaci), cu răbdarea sa. Ce era asta, înnebunise?! Prostii, se putea rupe din starea asta în orice clipă ar fi vrut. Tocmai de asta întârzia, se lăsa otrăvită de... putea să se ridice pur şi simplu şi să treacă peste el, el nu va fi destul de iute ca să se dea la o parte. Să-l nimicească, măruntul gunoi, carul de lemn, păduchele care se urca pe mâna ei aspira cum s-ar zice la mâna ei. Îl privea, însă, printre gene, uşor dispreţuitoare şi, în acest dispreţ, el supravieţuia. Şi stătea pe vine, de atâta vreme, fără să obosească. Oho, era tenace, în abjecţia lui măruntă, abia sesizabilă. Ba nu, ia uite ce caraghios, îşi împinsese valijoara sub fund şi acum... Lelia privi peste el, o stratagemă pe care o aplicase totdeauna cu succes, intimidând mulți tovarăşi care... mulţi băieţaşi obraznici... apoi, deodată, se auziră din nou strigătele, ea se linişti, oamenii erau în apropiere şi în aceeaşi clipă, dar ştii, exact în aceeaşi clipă auzi şi vocea lui, puțin sâsâitoare... şi atunci începu (din panică, din frondă?) să vorbească şi ea, să cânte ceva şi să vorbească. I se întâmpla, uneori, să vorbească cu voce tare. Ca şi acum. Vorbea şi tăcea, cam în acelaşi timp cu piticul din faţa ei.

De parcă s-ar fi auzit unul pe altul numai cu condiţia să vorbească în acelaşi timp, aşa cum fac cumetrele, de veacuri, femeile care pot vorbi două-trei odată, ascultând şi răspunzând aproape în acelaşi timp, sau cântăreţii în duete, triouri... cântăreţii în duete, triouri... cvartete chiar, vocale, un fel de înţelegere, un fel de limbaj speculat de stafii, de măruntii spiriduşi ai munţilor avizi de a intra în contact cu noi înşine. Doamne, ce dezarmată era! Nu mai simţea frigul, îşi strânse totuşi, din superstiţie, pardesiul pe trup. În mână avea un sveter pe care i-l dăduse, la plecare, odată cu cizmele, doamna Zoe, soţia paznicului. Ea nu voise să-l îmbrace, dar cealaltă i-l turtise în mână şi plecase aşa. Acum, din câteva mişcări doar, îşi trase mâinile din mânecile bleumarin şi îşi îmbrăcă sveterul peste cap. Apoi se furişă în pardesiu ca într-un hotel de periferie, bine încălzit de o sobă cu lemne. Merceologul dădu din cap şi, din nou, reîncepură amândoi să vorbească şi să cânte. Uşurel, fără o dicţie prea accentuată, retorică, didactică. Doi nebuni. Un duet de Rossini, cel cu turnedoul.

Apoi, tocmai când se aştepta mai puţin, când aerele ei erau mai somnoroase şi mai dispreţuitoare ca oricând, ea se ridică deodată şi se repezi înainte, trecând peste trupul lui, nimicindu-l. Ce caraghios! Se punea el cu ea? Imbecilul! Gângania! Carul de lemn! Semidoctul! Păduchele iezuit! Auzi: „– Iluminismul românesc!"

Căzuse nefericit în zăpadă, era tot sânge şi lut, noroi, pe faţă şi pe veşminte. Îşi căută cu o panică ridicolă în priviri stiloul ce-i căzuse la pământ, aşa cum miopii îşi caută ochelarii în filmele antifasciste. I se făcu milă de el şi-l înjură, ca să prindă curaj. – Băga-l-aş în... El o privea deconcertat, *désemparat*, *dépaysat*. Dureros, zău. Lelia dădu din umeri şi continuă să urce. După câteva clipe de linişte şi singurătate, viermele doct alergă după ea, zdrobind zăpada şi crengile în spatele ei, gâfâindu-i în ceafă. Insuportabil, greţos. Ea însă nu reacţionă ca să-l poată surprinde încă o dată, decisiv. Să-l poată prăvăli în propriul său sânge, să-l vadă răpus, să-l turtească cu un geamăt de satisfacţie, ca pe o coropişniţă. Clac. Ca pe un gândac de bucătărie care se strecoară

încet, pâş-pâş, din castelul său, când stai noaptea la lumina becului şi citeşti sonete. *Sonetele pentru Orpheu* ale lui Rilke, sonetele lui Buonarroti. Gândacii indiscreţi ce fug în trepte, care se opresc în trepte cu antenele ciulind şi scot de sub vestonul metalic o mâzgă gălbuie când le faci semn cu piciorul. Un semn plin de înţelesuri, he. Lelia se surprinse gândind: de ce atâta ură, disproporţionată, faţă de un atare personaj, faţă de măruntul ei aliat, la urma urmei?! Ciudat. Simţea din nou putoarea pădurii, aşa cum oceanul exală putoarea jivinelor sale submarine şi a algelor ce plutesc în aerul lui, în cerul lui. Cineva, din nou sus-stânga, strigă ceva, o voce răguşită. Apoi se auzi sunând jgheabul, surd, bubuind. Cineva râse. Mititelul nu se dezlipea însă, nu-i era frică de oameni. *Tant mieux,* să crape. Din nou i se deschise pardesiul şi îşi auzea, ritmic, propriul ei gâfâit. El tăcea, tăceau amândoi. Lelia dădu din umeri; nu mai avea chef să-i facă jocul. Ce-i spusese?! Era ca într-un vis, când zboară totul, ca o meduză uriaşă. Cuvintele în primul rând, apoi frazele, apoi mirosurile. A visat cineva, vreodată, cu mirosuri?! Probabil. El scâncea, nu era decât căţeluşul ei, cu valijoară. Iar ea mergea, urca, înainta, cu mişcarea aceea arogantă din cap, pe care o cunoştea tot oraşul, cu meşa ce zbura la fiecare pas, de parcă ar fi trecut, săgeată, pe corso-ul din Alba. Urca şi gâfâia stins. Muzical. Îşi auzea micul gâfâit ca pe un câine de pază, poate chiar el era măruntul ei gâfâit, se lipise de el. N-o slăbea deloc, n-o părăsea o secundă, în interesul ei, se zicea. Doamne, ce aveau de gând cu ea?! La ce era bună, cui trebuia ea să servească... căror interese?! Nu era decât un vânat, nu era decât o unealtă. O unealtă în mâna divinităţii, a acelei divinităţi pe care o izbise cu piciorul şi o trântise în noroi, în zăpadă, umplând-o de sânge. Care se ţinea după ea, umil, gâfâind în tact cu ea, aproape excitant, cerându-şi iertare cu privirea, cu gesturile-i mute, cu întreaga-i fiinţă dezarmată. Spiritul acesta al pădurii trăind din mila, din dispreţul oamenilor, al vreunui trecător neavertizat, hăituit, de păsările de pradă, vânat de furnici. Luând chipul unei cunoştinţe dragi, da-da, asta era expresia: – O cunoştinţă dragă, de nepreţuit! Pe care n-ai niciun chef s-o preţuieşti. Orice, tot ce nu are, nu poartă un preţ – e de

nepreţuit! Peste chipul căruia ea trecuse ca un tanc, distrugându-l în efigie. Magic. Făcuse un simplu ritual magic, aşa cum se fac în pădure de mii de ani. Îl tăvălise în noroi, în sânge. Îl înjurase. Aştepta clipa potrivită ca să se întoarcă fulgerător şi să-l izbească încă o dată, dându-l cu capul de lemnul tare al jgheabului, apoi încă o dată, odihnindu-se în privirea sa rătăcită, de victimă ideală. Trebuie să-l izbească cu pantoful în faţă, însângerându-l. Încă o dată. Încă o dată. Lelia strânse din dinţi, cu satisfacţie. Gemu de satisfacţie. Să-l ucidă, să-l... rostogolească în noroi, să-l lovească cu ţeasta de un arbore indiferent, să-l împingă în jgheab în calea unui trunchi ce vine bubuind din toate sevele sale. Să-l vadă zburând, într-o clipă, catapultat de arborele-berbece ca un paraşutist căruia nu i se deschide umbrela, un paraşutist pentru mai târziu. Un copil al nimănui.

...Grobei râse, pur şi simplu: – Eşti atât de naivă, draga mea! spuse el, vei avea încă multă-multă nevoie de... Aşteaptă o clipă, te rog, să... şi îşi aşeză valijoara pe zăpadă şi ea se opri, curioasă. El nu trebuia să bănuiască nimic, iată, la tâmpla din stânga-sus, o zgârietură adâncă sângera încă. Binefăcător. Piticul îi prinse mâna:

– Ghiceşte-mi în palmă, vrei? se răsfăţă ea, cu demi-voce, privindu-l catifelat, provocator. – Cu plăcere! spuse el, stai să-mi aprind o ţigară... iată, vezi, Lelia dragă, asta e linia inimii care porneşte de aici, de aici şi... formidabil, uite ce adâncă e, rareori mi s-a întâmplat să... şi asta e linia vieţii care la un moment dat se... Lelia se apleca uşor, curioasă şi el o apucă cu dinţii de păr. – Au! strigă ea, pe jumătate în glumă, ce-ai de gând? Şi îl privi ştrengăreşte ca să nu-l sperie, să nu-l pună în temă. Grobei dădu din umeri:

– Dincolo de preţuirea pe care ţi-o port... dincolo de afecţiunea pe care... – Ce e dincolo? întrebă ea, cu o anume curiozitate El zâmbi, pur şi simplu: îl înduioşa de fiecare dată naivitatea ei expresă.

– Cine eşti tu, insistă ea, ce spui tu despre tine însuţi?! – Ha-ha, râse el şi ea nu se putu stăpâni să nu observe că avea o dantură ireproşabilă. O fi având vreunul pus?! – Mă iubeşti cu adevărat? întrebă ea, bănuind răspunsul, *chiar* ţii la mine în măsura în care... ai pentru mine sentimentul care să... Grobei râdea uşor,

ţinându-i mâna într-a lui, ţinându-i lung mâna într-ale sale. Apoi spuse, cu vocea pe care uneori ştia să şi-o facă caldă, învăluitoare:

– ...Avea îmbrăcăminte din păr de cămilă, o cingătoare de piele în jurul mijlocului, iar hrana lui... hrana lui... Lelia râse şi adăugă, recitind din memorie: – Lăcuste şi miere sălbatică! – Tu eşti o lăcustă mică! spuse Grobei şi ea râse, vrând să-i fie pe plac. Logodnica mea dragă, comoara mea, îngerul meu drag! Apoi ea auzi din nou vocea, atât de egală, de monotonă, de dulce-catifelată, încât îi veni să plângă. Aşa cum plângi în vis, dulce-sfâşietor, intens, infinit, mai intens decât... un plâns ca un viciu, un plâns ca o mângâiere dureroasă... în al cincisprezecelea an al domniei lui Tiberiu, pe când Ponţiu Pilat era procuratorul Iudeii, Irod, tetrarh al Galileii, Filip, fratele său, tetrarh al Itureii şi al ţinutului Trahonitidei, iar Lisanias, tetrarh al Abilenei... – Ce-s astea? întrebă ea, cu vocea ei răsfăţată (*her baby-voice*). – Fleacuri! ripostă el, potrivindu-i o şuviţă rebelă. De ce umbli pe-aici singură? Nu vezi că se întunecă... nu vezi că se întunecă, fetiţo?! El m-a chemat, spuse ea, plecând capul, nu puteam să-l refuz... voiam să-ţi scriu, voiam să-ţi... e ceva pasager, ştii, o rană care... nu vrea să se cicatrizeze, dar... Oh, lasă! spuse el, îţi face rău să vorbeşti despre astea! Mai bine... – Spune, îl întrerupse ea cu duioşie, ai să fii bun cu mine, Liviu, ai să... şi în clipa aceea, ciudat, vocea i se frânse: o apucase deodată o milă sfâşietoare de ea însăşi, se simţi deodată mică, slabă, jigărită, aşa cum era... cum era cu multă vreme în urmă, o fetiţă care vindea cutii cu chibrituri, în ploaie, cetăţenilor grăbiţi, în oraşul acela nordic al lui Andersen... spune, o să-ţi fie milă de mine, o să ai un cuvânt bun pentru... Grobei îşi ridică cu o singură mână valijoara şi spuse: – Să mergem, e târziu! Probabil că eşti căutată! – Nu, nu vreau să plec de aici, scânci ea, nu vreau să plec de lângă tine! – Dar... bine, comoara mea, n-am să te părăsesc... Ce-ţi veni! Tu, care eşti atât de cuminte, de serioasă?! Se poate?! Ea începu să plângă încet şi se lăsă trasă de el. – Iartă-mă! sughiţă ea, plângând cu afectare, deşi ăsta era felul ei de a fi serioasă: cu afectare! – Iartă-mă, scânci ea şi el îi întinse cordial o batistă şi ea, ca un copil, îşi suflă sonor nasul, cu ciudă

şi răsfăţ... – Te rog să mă ierţi! şopti ea, înapoindu-i batista, te rog să mă ierţi pentru că... pentru că...

– Dar de ce, râse el uşurel, de ce, de ce... nu e nevoie!... – Nu-nu, insistă ea, ştiu bine că... sunt sigură că tu nu ai să poţi să-mi ierţi tot ce... dar te asigur că... uite, chiar ieri i-am spus mămichii şi Marianei cât ţin la tine şi că, până în cele din urmă... până în cele din urmă... – Să aşteptăm, spuse el cu un zâmbet cald, eu am răbdare! Vom aştepta, vom... nu trebuie precipitate lucrurile!... – Crezi? întrebă ea, ca un copil, ridicând ochii senini, încă înlăcrimaţi, spre el, crezi, iubitul meu, confidentul meu?!

– Oh, da, spuse el, cu o oarecare afectare, nu vei simţi niciun fel de...niciun fel de durere, de... – Bestia! spuse ea, cu ciudă, ticălosul, face pe Marele trăpaş, pe Clark Gable de pe malurile Târnavei Mici, dar eu am să-l... am să-l... – Linişteşte-te, îngeraş! o rugă el, calmează-te, nu e nevoie să... – Nu-nu, dă-mi voie! tăie ea şi îşi aruncă mânioasă meşa, meşa ei, ce-şi închipuie?! Haimanaua, curvarul, armăsarul tuturor neisprăvitelor, licenţiate sau nu, ce crede el, că poate să-mi calce în picioare sentimentele mele cele mai... numai pentru că e Mişu Cârstea, pentru că el e Mişu Cârstea, primul donjuan al Albei, al Clujului, al... numai pentru că i-am jertfit cei mai frumoşi ani, pentru că de dragul lui şi a frazelor sale mincinoase mi-am înfruntat familia, pe mămica mea iubită care-mi vrea numai binele, pe surioara mea care a plâns de atâtea ori când eu... când eu, în copilărie... totdeauna când eram pedepsită ea plângea, sărăcuţa, împreună cu mine... suferea împreună cu mine, uite aşa îi făcea pieptul ei micuţ, când suspinele se umflau şi voiau să-i spargă... – Taci! o calmă el, linişteşte-te, comoara mea, îngerul meu... eu nu-i port pică, era într-un fel normal, inevitabil: cine, văzându-te, nu se îndrăgosteşte de tine, minunea mea?! Hai, linişteşte-te! Nu poţi să apari, astfel, în faţa oamenilor! Tu, atât de mândră de obicei!... – Ticălosul! bombănea ea, am să-l calc în picioare... am să-l tăvălesc în noroi, în zăpadă... în propriul său sânge, am să-l... am să-l... am să-i înfig tocul în ochi, uite aşa am să... – Lelia! se auzi vocea sa ca un reproş blând şi el îi întinse a doua oară batista. Ea îşi suflă nasul încă o dată,

sonor, dezarmant. De data aceasta se linişti. Sughiţa încă la intervale neregulate, ca un copil. Sughiţa încă în timp ce în jurul ei se întuneca cu rapiditate. – Am să fiu blând, se auzea încă vocea lui, susurată, şi ea zâmbea; uşor, involuntar, plecând capul, cu meşa ei neagră-sângerie, atârnând, nu vei simţi nici cea mai mică... nici cel mai mărunt semn de durere, de... suferinţă inutilă... am să te ajut, îngerul meu... am să, ai să vezi ce uşor e: ca un suspin de înger, aşa cum suspină îngerii, zău! Ai să vezi, îţi promit... nu voi permite nimănui să... nu voi accepta în ruptul capului să se atingă nimeni de tine, comoara mea nepreţuită... am să-ţi ţin îndelung, tu ştii, mâinile tale într-ale mele... le voi spune: – Pui de vipere, cine v-a învăţat să fugiţi de mânia ce va să vie?! Acum securea stă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face roadă bună se taie şi se aruncă în foc... orice pom care nu... – Ce spui, iubitule? întrebă ea încet, neconvinsă, suspinând tot mai rar, încă suspinând, ca îngerii neştiutori. – Nimic, spuse el uimit, tot mai aproape, ce, vezi tu ceva?! Nuuu... făcu Lelia, şovăitor, întorcându-se pe jumătate, dar ce anume trebuia să... El dădu din umeri, pur şi simplu; valiza atârna destul de greu şi pe deasupra trebuia s-o sprijine şi pe ea. Tocurile ei se clătinau în zăpadă, cizmele ei se clătinau, îi lunecau aproape din picioare. Oh, glezne subţiri ca ale ei nu se găseau în toată pădurea! – Apără-mă! şopti ea, apără-mă! Te rog mult, apără-mă! Liviu o îmbărbătă cu cuvinte calde. – Mă încred în tine, numai în tine, şopti ea, tu să fii pavăza mea vie! Tu să fii scutul meu în faţa existenţei, a răutăţii oamenilor, eu nu sunt decât un vânat, o unealtă vie, superbă... gingaşă, delicată... fragilă, vie! Tu ştii că... – Nu mai vorbi! o linişti el, nu-ţi face bine... tu ştii că nu-ţi face bine... nu?! Ea dădu încet din cap, deşi nu auzise ultimele sale cuvinte; dar nu voia să-l supere, să-l contrazică. Era atât de irascibil, nu suporta să fie contrazis. Şi, în faţa vanităţii sale uriaşe, ea îşi pleca încet capul, cu meşa tăindu-i figura exact la jumătate; astfel, cum stătea astfel, era total irezistibilă. Se studiase de mii de ori, cunoştea perfect mişcarea, o făcea aproape în vis.

Când ajunse din nou în luminiş, un ţăran cu părul cărunt, care putea să-i fie tată, se apropie de ea şi îi spuse că... că domnul inginer

coborâse; se accidentase la un picior, îşi întorsese glezna şi îl duseseră jos, pe braţe. Ca să vie şi ea, plàcă frumos, uite, el mai avea o ţârucă de... nu i-o fost frică singură, în pădure? E drept că... pe-aici, plàcă şi... da, cu caii ăştia cărăm buştenii! Cu caii ăştia... da, surul e orb, săracul, uite-l cum stă rezemat în hamuri! Marş, mă! Nu vă feriţi, că nu muşcă... nu-i câinele meu, dar... vedeţi că e plin de imală şi poate să vă... marş, mă, de-aci!

Lelia privi visătoare spre vârful masivului, îndepărtându-şi cu stânga şuviţa de pe frunte. Un gest inutil dar ea poza, pentru ţăranul acela care n-o privea, pentru vârful îndepărtat al muntelui. Astfel îşi ascundea suferinţa, mica ei suferinţă privată: pozând. Aceasta era pudoarea ei, eroismul ei: propria ei afectare de care abia aştepta să se lase convinsă, pătrunsă, cu muzicalitate, cu somnolenţă. Sursa farmecului ei ingenuu. Ţăranul-cel-cu-părul-cărunt vorbea mereu, de parcă ar fi vrut s-o încurajeze prin cuvinte. Desprinse caii, cei doi cai de la atelajele lor, şi porni înainte, convins că ea îl va urma. Ea îl urmă, cu nonşalanţă, răsucindu-şi o buclă neagră pe deget. Caii îi urmară, docili ca nişte câini, legaţi unul de altul, cu lanţurile zăngănind, atârnând. Ţăranul mergea în fruntea lor, târându-l blând pe primul, surul, orbul, în urma lor venea ea, urmată de câinele plin de imală. În spatele lor vârful îndepărtat, pietros, al muntelui se înfăşură în slavă, în lumină, ultimul reflex al soarelui îl înconjura bubuind. Sclipea pe cerul deja negru, insolent, şi fantastic, inuman de frumos, inuman de grandios, arogant în splendoarea sa divină.

Vârful de piatră al muntelui îndepărtat. În timp ce Lelia se afunda încet, încet, în pădure, până la subsuori, până la mijloc, până la genunchii ei gemeni. În urma cailor martiri, urmată de câinele tembel, murdar. Era ora vecerniei. Undeva, peste iarna aceea ursuză, ar fi trebuit să zboare un clopot, preoţi apatici ar fi trebuit să cânte în sângele ei încă tânăr, urmărind-o. Unde, în ce poezie e vorba de un copil ce aleargă pe câmp urmărit de un clopot?!

4

...Îl găsi jos, într-una dintre camerele de oaspeţi. Un paznic, doi ţărani şi doamna Zoe, soţia paznicului şef. Când o văzu, se întunecă: – Maşina pleacă peste o jumătate de oră, trebuie să pleci şi tu... n-ai ce să cauţi aici! Eu am să rămân...

– Dar tu?! îl întrebă ea, uimită că n-o menajează de faţă cu lumea. El îi declară că mai avea treabă mâine dimineaţă şi că... totul era un fleac, de altfel, toate astea erau destul de plictisitoare...

Lelia se apropie şi încercă să... era o entorsă serioasă, încheietura piciorului drept era bine umflată şi nimeni nu... Cârstea fusese foarte categoric, spusese că era suficient o compresă rece şi... Lelia începu să se agite, ceru alcool, îl frecţionă uşor, în ciuda... apoi, cea mai mare realizare a ei, incontestabil, fu aceea că îl convinse să se suie în maşină şi să se lase transportat la Alba. O obţinu numai după ce declară că nu pleacă fără el de acolo şi el fu cât pe-aci s-o lovească. Nu suporta ca ea să i se împotrivească, să i se împotrivească cineva, cu atât mai mult cu cât rareori dorea ceva expres, neapărat. Plictiseala lui eternă îi ţinea loc de voinţă, plictiseala era megalomania sa, de care orice bărbat adevărat are nevoie, fără de care... Ea era hotărâtă, însă; ştia că va fi o noapte a ei, lângă el; ori aici, *sur place,* în acest „foişor“ de vânătoare, casa ocolului, în inima pădurii, fantastic, un scandal în lege, ori la Alba, ea va rămâne lângă el şi, astfel infirm, adorabil infirm, o noapte, poate două chiar (pentru că el va abhora să dea sfoară în ţară că zace cu glezna umflată) aşa că... El cedă, acceptă să fie urcat în Gaz şi ea îl surprinse zâmbind, cu buzele sale subţiri, conştient de ridicolul situaţiei. Pe drum vru să-l sprijine cumva, să-l facă să stea mai comod, să-l ţină de mână, să-l privească cu ochii calzi, umezi, dar el respinse scurt, à la Cârstea, toate astea. Stătea aproape cu spatele spre ea, pe banchetă, cu piciorul întins, într-o poziţie cvasiincomodă, încurcat, brutal. Ea zâmbea: ghicea foarte uşor cauza îmbufnării sale: el voise, nu-i aşa, s-o primească într-unul dintre castelele sale, s-o plimbe în pădure, eventual să facă o noapte de amor, acolo, lângă focul acela de buşteni, poate chiar sus, la capul

jgheabului, în coliba aceea unde ea văzuse, observase, se găseau un pat şi un godin, blănuri. Ar fi fost perfect, dar aşa, nu ştiu cum, ea se bucura infinit mai mult: el era scos din uz pentru câteva zile, pentru câteva nopţi, era mai al ei, sentimentul ei de posesie creştea, evident, astfel îl poseda ea şi nu el pe ea, cum se spune. Iar caraghioasa „aia“, oficiala, era clar acum că nu avea ce să caute lângă el, că era perfect inutilă, nu?! Indecent de inutilă, s-ar putea spune. Şi el era furios şi din această pricină: tot jocul lui, din ultimele luni, devenea într-o clipă evident, prea evident. Deşi, e adevărat, nici nu se ostenise prea mult să-şi ascundă jocul, dublul joc, cu cele două „logodnice“ ale sale. Nu din cinism, nu, ea-i contrazicea pe toţi cei care îndrăzneau, mai ales în faţa ei, să... nu, ci din plictiseală, din acea superbie a lui, a bărbatului de rasă, unic, cel care ştie, simte instinctiv că are dreptul la toate acestea. Şi chiar are acest drept, natura însăşi atrăsese atenţia asupra „lui“, îngrămădind atâtea calităţi într-un singur exemplar, dând *ea,* în primul rând, dovadă de aristocratism, de un crud şi sfidător aristocratism, s-ar putea spune. Ea, prima lui sclavă, vestală, ea, demnă de a fi prima lui doamnă, *first lady* a... În sfârşit, aproape de Alba, din cauza durerii, probabil, dar şi a zilei încărcate, a aerului independent al muntelui etc., el aţipi şi îşi lăsă mâna într-a ei. Şi ea îi ţinea mâna cu sfinţenie, cu pasiune reţinută, contemplând întreaga noapte ce o aştepta lângă el, el, pe jumătate dezarmat, ziua următoare, când se va învoi, evident, după o oră, a doua noapte... şi îşi zâmbi sieşi, aproape cu orgoliu...

– Încă o entorsă de asta, îşi spuse, un ligament întins, o fisură osoasă etc. Şi cealaltă dispare, zboară, se topeşte, se nimiceşte, se... şi ea, ce bine combinase totul, maşina, hurducăturile drumului, acasă, comprese, încă o uşoară frecţie, un ceai tare, eventual un telefon lui Cherecheşiu, aliatul ei, în definitiv, unul dintre acei bărbaţi ca şi Bojin şi alţii care se născuseră aliaţii ei, se născuseră cu efigia ei, cu tatuajul ei ars pe piele... va face o mică ordine în cameră (Oho, de câte săptămâni nu mai pătrunsese acolo?!) şi îi va trimite tentaculele ei cele mai graţioase. O boală fizică e dublată totdeauna de o înmuiere, de o mutaţie psihică, morală, de o

relaxare morală şi, în această fină deschidere, fantă, nu-i aşa... ea îşi zâmbi încă o dată, gratulant... – *Vous vous en êtes très bien tirée de cette affaire!...* Dar nu, nu era un simplu calcul aici, nici măcar un calcul al inimii. Aceasta era forţa ei veritabilă, nu-i aşa, acesta era atuul ei în faţa lui, a întregului oraş, a ei însăşi, a tribunalului ridicat în ea însăşi.

Ajunseră, era târziu, aproape zece şi totul se desfăşură conform planurilor ei, ambiţiilor ei. Ştefan, şoferul, i-l lăsă în întregime pe mână. El, Cârstea, mai avu o tresărire de independenţă: o rugă s-o anunţe pe mama sa sau pe sora sa, cel puţin, care era ea însăşi doctoră pediatru şi care... dar Lelia se opusese în linişte şi fu chemat Lulu, care îl aduse cu el şi pe Cubini, ortopedul numărul doi al Albei după marele Icu. Oamenii aceştia o vor găsi acolo, nimic mai natural: ea, împreună cu prada ei vie, preţioasă, dragă. Stafia din pădure îi surâse binevoitor, aproape complice.

El nu putu dormi, adormi, în acea noapte; piciorul întins, durerile (refuza să ia calmante), prezenţa ei în casă, acum, după atâta vreme şi cum? Nu ca o vizitatoare galantă, ca amantă cu state de serviciu, ca părăsită (ca o frumoasă părăsită, frumoasa din pădurea părăsită), ca o ambiţioasă înfrântă etc., ci ca infirmieră, în sfârşit, visul ei involuntar (există vise voluntare?!), visul ei de care nu era lucidă, pe care nu-l fabricase ea însăşi, de a fi infirmiera lui, proprietara celui mai mărunt gest, a capriciilor sale de a fi în nemijlocita sa apropiere astfel, neajutorat, nebărbierit etc. Stătură treji până târziu, târziu, el pofti băutură, Fernet-Branca, din care avea o sticlă începută, cu puţină lămâie şi un jet de sifon. Ea bău cu el, strâmbându-se la fiecare înghiţitură, lichidul avea un plăcut şi pronunţat gust de iod, dar nu voia să-l lase neînsoţit, singur, nici „acolo", în gustul antipatic al acelei băuturi. El zâmbi şi se lăsă doftoricit, terorizat de afecţiunea ei avidă, slab, moale, în mâinile ei experte, care îl cunoşteau de atâta vreme. Era timpul ca ei doi să fi fost căsătoriţi de o bună bucată de vreme sau despărţiţi, definitiv despărţiţi. Acest provizorat era net împotriva principiilor sale, această entorsă, această noapte a ei, sub acoperişul lui, după

atâta vreme. Chiar şi „înainte", când o aducea la el, o expedia pe la douăsprezece, unu, unu şi jumătate.

Dovada că se întâmpla ceva neobişnuit fu faptul că pe la miezul nopţii cineva bătu în geam. Evident, doamna Vanina, care venea s-o ia acasă. Deşi ea telefonase anunţând că va dormi la Claudia. Cei de acasă nu se mulţumiseră cu acest pretext; fuga ei de la birou (evident, parşivul de Bojin, o anunţase pe mamă, nu erau ei aproape complici?!) şi acum, nu-i aşa, întârzierea ei sub acelaşi acoperiş cu un bărbat de două ori străin: prin frumuseţe şi infidelitate... Lelia ieşi, indignată, cu cea mai bună expresie a ei de indignare, se auziră voci agitate sub geam, apoi reveni. El zâmbi, cu buzele sale subţiri şi îi spuse să plece: vrea să citească, apoi să se culce. Ea se întoarse cu spatele şi el intui că ea suferea crunt, că îşi ura infernal, în acea clipă, familia. Atunci o lăsă în pace şi ea reînflori, adorându-l, nevenindu-i să creadă că era cu el din, ah, din nou, după atâta vreme şi că are privilegiul de a-l îngriji, mai mult, de a fi aproape singura din oraş care să ştie că el e astfel... astfel, în suferinţă. Apoi, la ora două, puţin după ora două, cineva bătu din nou în geam. De data aceasta se enervă şi el, erau ambii părinţi, doamna Vanina îl scosese din casă şi pe domnul Crăiniceanu, obligându-l la o atitudine pe care i-o dictau, nu-i aşa, atâtea lucruri de care bonomul tată nu avea niciun chef, mai ales la acea oră – între trei şi cinci, după-amiază, când mă acolisesc, când aţipesc şi eu „puţin", avea el obiceiul să zică, să nu-mi ceară nimeni nimic! Nici chiar prim-ministrul! Ei bine, era o astfel de oră... oră la care el îşi făcea baia de picioare, când îşi citea nu ziarul, prea sumar pentru habitudinile sale, ci vreun roman poliţist sau chiar un clasic francez, apoi somnul în patul de dotă al nevesti-sii... toate aceste lucruri ar fi trebuit să se întâmple în orele, în clipele când ar fi trebuit, când soţia lui îl incita să ia o atitudine morală... El luase o atitudine dureros-plictisită: – Pentru Dumnezeu, mâine nu se poate să... mâine nu-i o zi la fel de bună... (Pentru indignări morale, adică!) Toate se dăduseră peste cap: trebuia să-i scrie o scrisoare fratelui său, Aurel, pe care uitase să-l felicite de ziua lui, trebuia (ar fi trebuit!) să-şi rezolve o serie de mărunţişuri intime,

perfect programate pentru acea seară, Radio Londra, emisiunea în limba română de la ora nouă şi Vocea Americii de la zece (radio Paris, de la opt, îi scăpase), apoi, baia de picioare, tăierea unghiilor (avea unghii încarnate şi totul se transforma în ceva extrem de delicat), trebuia să termine scrisoarea pentru Aurel, bunul Aurel care... cartea lui, ce îl aştepta deschisă, la dracu'! La dracu'!

Ei bine, era aproape ora două când fu nevoit să lovească cu bastonul, uşor, uşor, în geamul hăndrălăului ăla de Cârstea, idolul tuturor depravatelor din Alba, individul acela ironic şi arătos (ziceau unii) unde „se spunea" că se află, în acea clipă, fiica sa. La dracu', de ce nu-şi alesese şi fata asta o oră mai potrivită ca să-şi calce virtutea, o oră mai potrivită pentru un scandal. Dar Vanina stă lângă el, dreaptă şi grasă, palidă în mânia ei antică, de atâtea ori descrisă. Dumnezeule, gemu bătrânul „finanţ", domnul Crăiniceanu, lucrurile acestea nu au fost oare suficient de bine descrise... cum de se mai pot repeta?! La ce se referea el?! Nu cumva cărţile sale îi jucau o festă?! Viaţa, viaţa reală îl chemase în stradă, pe baricadă. Şi el venise, mahmur, cu tot programul dat peste cap, burghez din cap până în picioare, instinctiv aliat cu dezmăţata, superba, iresponsabila aceea de dincolo de zid... Burghez din cap până în picioare, acum, când burghez nu era un lucru prea la îndemână, când se mai răriseră, ha. Lucrurile acestea au fost doar de atâtea ori descrise... cum de se mai pot repeta?! Crăiniceanu era prea puţin revoltat ca să fie demn şi soţia lui îl ura mai mult chiar decât pe „cealaltă", pe care, evident o înţelegea. Între Grobei şi... neruşinatul acela, cu mustaţa lui subţire, parfumată, la care ea nu s-ar fi uitat niciodată, dar după care alerga tot oraşul, tot ce avea oraşul mai distins în ceea ce priveşte cocurile, mânecile bufante, tocuri Louis Quinze, Channel, Dior, Sortilège, Jean Patou Calèche, Yves Saint-Laurent, panglici, parazoale, glezne, gene fluturând ca porumbeii pe streaşina catedralei, batiste, inele. Da, ei doi, stând sub geamul acela străin, în puterea nopţii, se urau: ea, rece, ştiind că are dreptul să-l urască, el plictisit, mahmur, neconvins, o anexă a virtuţii provinciale, acut istorice, urând-o pripit ca să nu-şi trădeze dispreţul. Dispreţul său faţă de viaţă,

dispreţul omului contemplativ faţă de omul de acţiune care era îmbrâncit să fie, dispreţul intelectualului faţă de burghezul ce mima un tată de familie indignat, dispreţul adolescentului din el ce nu murise, faţă de acel pater familias ratat, tocmai acum, la sfârşit, când se imitase atât de bine totul. Eh da, acest al doilea balast ce se răsturna atât de greu, cea de-a doua fiică şi ultima ce, din nefericire, ieşise frumoasă, era frumoasă. Balastul frumuseţii ei îl purta numai el, el, unul dintre puţinii cetăţeni ai Albei în care nu murise ironia, o calitate profund antiprovincială. O calitate! O „calitate“ suspectată de decenii de tovarăşa sa de viaţă, o femeie eminentă, o calitate pe care o ascunsese destul de bine, o calitate care îl făcea suspect în propriii săi ochi.

Când se auzi bătaia de baston, cei doi se sărutau. El o săruta şi o mângâia pe sâni, cu apatia lui dintotdeauna, dar şi cu o încântare ce-i era nouă. Ea era într-un fel de transă de parcă s-ar fi rugat. Cum nu avusese niciodată în rugăciune. Efectiv. Şi după ura ce explodă brusc peste trăsăturile ei beatificate, el ghici, „auzi“ chiar bătaia din geam şi ştiu că erau „ei“, din nou „ei“. Asta îl plictisi! Să plece ea sau să plece ei, dar să fie lăsat în pace, ce Dumnezeu! Era doar bolnav, avea o entorsă serioasă, iar ea, din pură încăpăţânare... şi „ei“, caraghioşii ăia care jucau comedia apărării virginităţii... a virginităţii, cum să-i spunem, matrimoniale! Totul era ridicol, chiar propria sa pasiune faţă de această fată... faţă de ea, de Lelia, de care ar fi trebuit ori să fie, nu-i aşa... ori să fie definitiv, în mod absolut...

Lelia îşi puse paltonul, înhăţă cheile de pe masă (cheile lui, bineînţeles) şi ieşi ca o furtună. Rămas singur, Cârstea îşi reprimă un zâmbet în timp ce îşi muta piciorul dureros, ce-i amorţise: or să vadă ceva, cei de afară, care umblau în pelerinaj, în puterea nopţii, care încercau să-l compromită pe el, celibatarul! Vai, vai, ce-o să fie afară, acum, Lelia putea fi cu adevărat o zeiţă... una din acelea care se amestecaseră în războiul troian, rodul bârfelilor din Olimp. Ieşise ca o zeiţă, el o plăcu. Mai ales pe babacul ei, pe Crăiniceanu, nu-l putea suferi. Instinctiv. Ca între bărbaţi. Şi asupra lui, evident, se va abate frumoasa ei furie. Fusese, de altfel,

adus expres pentru asta. Neplăcut era, în toată afacerea, că tot scandalul se va întoarce asupra lui: după ce-şi va buşi bine părinţii, contra poruncii a patra, frumoasa vânătoare va reveni cu drepturi sporite. Aşa credea ea. Şi pentru asta, ca să-şi câştige cu adevărat aceste drepturi, va fi, faţă de „ei", într-adevăr teribilă. Eh, oftă bolnavul pe patul său de suferinţă şi amor, o suportăm toţi trei... toţi patru, toţi cinci. Familia ei, plus el. Inclusiv „boul" de Chezan, care nu-l saluta, numai pentru că i se părea că el îi răspunde cu dispreţ la salut. Ce cumnat plicticos! Odată, în glumă, dar fără să-i tresară un muşchi, şi ea, nebuna, crezuse o clipă, îi declarase că n-o ia din pricină că avusese „neprevederea" să accepte un tip atât de imbecil drept cumnat. Voia măcar, spusese el, uimit de cât de serios putea să fie, voia măcar să-şi aleagă cumnatul, dacă nu putea să-şi aleagă soţia! Cu subînţelesul că ea îl alesese pe el, un amănunt, de altfel, care n-o deranja prea mult. Prostii...

Se întinse, apoi sorbi o picătură din iodul acela, Fernet-Branca, o băutură care, se spunea în reviste, că te apără de vampiri. Evident, nu voia să cadă pradă vampirilor! Vampirilor feminini, cum erau arătaţi în reclamele acelea lucioase. Era delicios. Era în sfârşit singur şi afară se ducea o luptă, un turnir plăcut: erau pedepsiţi indivizii aceia doi care îl forfecau de câteva luni, prin tot oraşul, care făceau mutrele acelea indignate, de parcă podoaba lor ar fi avut cincisprezece ani neîmpliniţi. Mai ales pe el era furios, tipul ăla care făcea pe deşteptul, o mutră pe care nu putea s-o sufere. Instinctiv. Ea, mama-doamnă, avea, mă rog, toate motivele. Furia ei era normală: era doar ultimul ei asalt înaintea bătrâneţii totale, invincibile. Acum, pe baricade, cu umbrelele în vânt, cu mustaţa zbârlită, cu şoldurile indignate, cu ceva antic în privire, cu vocea turuind falnic ca primele mitraliere, cu încărcătoarele lor rotunde, cu ţeava evazată. Dar el...?! Era un caraghios, primea ceea ce merita! Asupra lui se va năpusti Lelia cu trupul ca o spadă şi, până la urmă se va năpusti şi cealaltă, tovarăşa sa de viaţă. Să le ducă în cârcă pe amândouă, să le ducă cât mai departe, ca Priam pe tatăl său Anchise, ca edecarii de pe Volga, ca bătrânul Sisif de care se făcea atâta caz. Mă rog!... încă o sorbitură: contra vampirilor! Nu

voia în niciun caz să aibă de-a face cu ei... cu vampirii. De niciun sex. Niciunul nu-i mai bun ca altul. Mai ales în vremurile astea... Se întinse (Au!) şi ridică câteva discuri de jos. Apoi alte câteva. Alese îndelung, apoi renunţă. Nu-i vor atenua durerea, piciorul care zvâcnea uşor, de parcă avea o inimă în plus. Voia să-şi savureze răzbunarea în linişte. Unde întârzia ea... i se golise paharul. Să vină, să pregătească un drink. Lămâie, un jet scurt, foarte scurt, de sifon. Ia uite, te pomeneşti că-i era dor de ea... ei da, în felul în care ieşise, ca o furtună, cum îl ţinuse tot timpul drumului de mână, cu o pasiune cenzurată... docilă, dar nu incomod de umilă... da, avea tact, asta îi plăcea la ea, ce mai, nu trebuia să i-o mărturisească! Chiar autoironia ei discretă, faţă de propriul ei sentiment, faţă de pasiunea ei autentică... ştia că lui nu-i plac toate sclifoselile astea! Iubeşti, mă iubeşti, mă rog... foarte bine! Dar... puţină decenţă, îmi place să am mişcările libere. Nu ador romanele sentimentale, nu ador oftatul cu ochii holbaţi, ca la iepuri. Ca la melci!

Când ea reveni (după aproape o oră, o, prejudecăţile erau încă tari în provincie, armura provinciei!), îl găsi adormit. Cu veioza aprinsă, într-o poziţie destul de chinuită. Dormea totuşi, asta era principalul. Îi lăsă câteva rânduri, stinse lumina şi ieşi pe vârfuri. Nu în faţa casei, dar la colţ, o aşteptau. Deşi promiseseră că se vor duce acasă s-o aştepte. Asta era tenacitatea ei. Ce-i, în definitiv, o prejudecată, decât o bună memorie?! Ea, mămica ei scumpă, îşi aducea aminte, perfect de bine aminte, cum reacţionaseră părinţii ei şi ai prietenelor ei – ai celor mai libertine, evident – când ele întârziau prin oraş, noaptea. Nici pe vremea aceea nu era permis acest lucru. Ea, mă rog... mă rog... dar el, cocostârcul, mastodontul, pelicanul cu unghiile încarnate, el ce se băga?! Ipocritul! Mai zicea că-i este prieten! Un prieten te înţelege, mai bine zis se preface că te înţelege. Dar se preface foarte bine! Ei bine, el se prefăcea foarte prost! Pentru asta... El n-o iubise niciodată, deşi ea ar fi meritat să aibă un asemenea tătic! Un aliat contra ei, un duşman comod! Nimeni, dar absolut nimeni nu avea încredere în ea! Războiul provinciei! Doamne, când se vor termina toate astea... şi unde, în braţele vreunui botgros, al vreunui dinosaur, ca Chezan.

Ce port plicticos. Toate astea parcă le citise demult, un fel de metempsihoză a lecturii, o falsă memorie, imităm cărţile, muzeele, bunicii (pe cei mai precoce!), cinematograful. – *Ne faites pas le bébé, vous n'êtes pas au cinema!* Ce putea să facă decât să dea din umeri. Erau nişte demodaţi. Le strigase doar de atâtea ori în plină faţă că nu mai era fată... ar fi fost şi suspect, la vârsta ei! Sunt unele care se nasc virgine. Nu era cazul ei, ha! Le oferise şi un logodnic, pe măsura spaimei lor nenorocite, pe măsura râvnei lor de a scăpa de ea. Li-l adusese plocon, venea de două ori pe lună, puteau să-l digere liniştit, pentru canibalismul lor mascat era o hrană ideală perpetuă. Ea nu-şi vindea trupul, ea voia să se dăruiască. Cu dinţii, cu coatele, cu unghiile, cu maxilarele. De acord: îl va lua pe micul maior descărnat care avea obiceiul să hoinărească prin păduri, dacă... dacă, evident, totul se va nărui. Dacă ultima ei şansă, absolut ultima ei şansă se va nărui. Dar să i se dea şansa asta. La o parte. Şansa asta e ultimul ei război, ultimul război al adolescenţei ei nenorocite. Pe care o traversase eroic, cu zâmbetul pe buze. Miile ei de eroisme, miile de eroisme ale unei fete frumoase şi nu stupide, nu laşe, care nu pot fi mărturisite, care trebuie îngropate cum îşi îngroapă pisica, câinele, gunoiul. Ei bine, în cazul lui Cârstea, nu voia, nu voise să ascundă nimic, să îngroape nimic. Lupta pe faţă, cu sânii dezgoliţi, cu meşa în vânt. Avea o singură lance în mână, avusese. O aruncase. Doamne, când se vor termina toate aceste crime mărunte ale provinciei, cu veşnicele sale false fete mari. Părinţii ăştia laşi, care se prefac laşi, stupizi, ca să nu...toată burghezia asta, toată burtăverzimea asta! Mişu, el însuşi era un burtăverde, dar unul pe care ea îl voia! Un exemplar de paradă. În care natura îşi arătase cu insolenţă părtinirea, partizanatul, subiectivitatea. De ce nu se formase un comitet, acolo, un consiliu, să-i facă pe toţi după un stas?! Sau, te pomeneşti că un exemplar ca el se făcuse tocmai într-o pauză a comitetului, când consiliul aţipise?! Prostii. Îl voia, pur şi simplu, ce era aşa de complicat aici?!

Piticul îi surâse din depărtare, stând pe valijoara sa; aproape cu complicitate, cu un fel de înţelegere dubioasă. Urma să vină.

Dacă ei nu se astâmpărau, va refuza să-l mai vadă. Expres! Asta, văzuse ea bine, asta îi speriase. Îi speria încă, dar se prefăceau neatenţi ca să nu observe ea că deţine un astfel de argument-măciucă! He-he, sărmanii de ei. Se vor plimba ei, bras dessus-bras dessous cu el pe corso, la Cetate, la Maieri. Se vor logodi ambii cu el, cu descărnatul domn Traian-Liviu, vor forma un trio cu care se vor produce pe scenele provinciei, în şuşanele ratate. Vor face carieră, în trei. El va mai înfiinţa o filială de nasturi, piepteni, olane şi scurte vătuite, bibelouri, ţigle şi dessous-uri de damă şi de adolescente şi la Alba. Burghezia care renaşte, cum spusese Lenin. Ea însă...

El îi zâmbi, discret, aproape complice. Stafia vagabondă, piticul ei docil din pădure, spiriduşul munţilor nordici, cei care schiază în unele nopţi sacre pe pante abrupte, cu torţe, un şir de lumini roşietice pe stâncile albe după un alfabet al lor. Dublura merceologului, evident, cu toţii avem, se spune, undeva, în cosmos, dublura noastră, sosia perfectă, ca şefii de state. Stafia sa pitică îi era prietenă; devotată, un nou prieten câştigat, dăruit. Un prieten straniu, e drept, dar ea avusese atâţia prieteni stranii, cu adevărat stranii. Ea însăşi îi făcu un semn mărunt, mititel, pe care babacii nu-l observară. El râse uşurel, mereu complice. O va apăra, cât stătea în puterile lui, în memoria lui, în simţul său al umorului. *O.K.*

CAPITOLUL V

1

...Se iubiră, bineînţeles, cât timp el fu ţintuit la pat de entorsa aceea rebelă, se iubiră, se iubiră mult timp după aceea. Cine poate măsura timpul inimii, al pasiunii, al ştiinţei pasiunii, de unde să ştim cât s-au iubit, adică cât timp?! Căci totul stă în cantitate, iubirea nu-i decât o *cantitate* mai mare de simpatie, iar trădarea, o cantitate mai mare de ură. Moartea: o cantitate mai mare, prea mare, de tensiune, ceva ce trebuie vomat, eliminat, expurgat. Moartea ne însănătoşeşte de viaţă şi e drept să fie aşa. Pentru că nu avem încotro. Şi e drept să fie aşa: să nu avem încotro, adică. Lăsaţi de capul nostru, ce de prostii, gafe, am mai face. Cum am mai făcut, în numele religiei, al raţiunii, al moralei, al femeii. *Cherchez la pute!* cum spun francezii, cum am spune noi când jucăm table.

Trei zile (şi nopţi) el nu putu ieşi din casă, încă trei sau patru zile el nu vru să iasă, ei doi nu voiră să iasă. Bucurându-se de ei înşişi, de trupurile lor frumoase ce se uneau cu atâta plăcere, cu atâta fericire, şlefuite unul de altul. Erau fericiţi deşi nu erau virtuoşi, dar Spinoza, în *Ethica* sa (capitolul V) le dă dreptate când spune: – „Fericirea nu e recompensa unei virtuţi, ci virtutea însăşi". Ea nu se mişcă de lângă iubitul ei, de lângă patul lui în care el, răsfăţat, îşi prelungea convalescenţa. Ce cuvânt îndrăgit! Merită să treci prin boală ca să ajungi la convalescenţă, deşi, în acest caz, convalescenţa lui era pe jumătate jucată sau era a amândurora. Nu ieşeau ei dintr-o boală fizică, absolut fizică, biologică?! În tot oraşul se răspândise vestea că logodna lui Cârstea cu fata colonelului, şeful cercului de recrutare, era în aer, ca şi ruptă. Atât cât fusese, un semn al cinismului frumosului matador,

al îngâmfatului şi plictisitului Don Juan. Puşi Zăgănescu nu ieşea din casă. Cu aceeaşi furie şi încăpăţânare cu care impusese părinţilor ei nenorocita ei de logodnă, impertinentul ei de logodnic. Se închidea în casă după ce venea de la slujbă, nu ieşea nici măcar la coafor. Lumea o credea înfrântă, una din acele învinse într-un război ridicol, dar ea lupta încă. Se folosea doar de aparenţa înfrângerii, a umilinţei. Lupta încă, şi în prostia ei, în încăpăţânarea ei, sclipea o anume nobleţe. Nobil e oricine luptă inegal cu arme inegale, orice ostaş din armata păstorului David, a tânărului David. Dar nimeni nu ştia că ea luptă, nici măcar părinţii ei, care se bucurau, afectând tristeţea, să n-o jignească. Umblau în vârful picioarelor, îi aduceau totul la pat, ca unei alte bolnave, o îmbâcseau cu cadouri, priveau cu satisfacţie, îşi hrăneau pârlita lor de virtute provincială din obrazul ei emaciat, mic ca al unei găinuşe, din care ardeau insuportabil ochii ei aprinşi de o febră necunoscută, de-o ambiţie care se chema: *love*. Se îmbolnăvise din ambiţie, dar era prinsă, piciorușul ei subţire, scurt, era prins în capcana iubirii. O vizitau prietenele, niciodată nu fusese mai populară ca atunci. Nimeni nu bănuia că o să învingă, că mai avea vreo şansă, şi de aceea o iubeau absolut dezinteresaţi. Şi Puşi, în febra aceea a ei, aftoasă, de găinuşă se lăsa consolată, sugea liniştită, cât putea, din paiul acela al compasiunii tuturor. Culegea calmă, practică, fructele nefericirii ei, dulceaţa nefericirii ei, a popularităţii ei. Dacă ar fi vrut, atunci, ar fi putut deveni vicepreşedinta comitetului femeilor din judeţ sau ceva asemănător. Se îngrăşase, stând în pat şi mâncând dulciuri, înfulecând mângâieri duioase şi arăta mai bine. Fusese prea slabă, avea oase mici şi la astea, pe astea le aranjează puţină grăsime. Devin molete, trupul lor prinde un uşor mister, imperfecţiunile se resorb, tristeţea lor se încarcă de un nimb, un nimb surâzător şi trist. Devin apetisante. Nu pentru oricine, evident, nu pentru marii trăpaşi, descendenţi dintr-o mamă britanică pe pieptul căreia sclipeau medaliile de aur ale zecilor de derby-uri, nu pentru Cârstea, exemplarul de montă al Albei. Cel care alerga cât de repede, de uşor, de parcă pământul, linguşitor, ar fi gonit sub el, iar picioarele şi le ridica doar de formă, unul după altul, unul înaintea altuia, ca într-o kinogramă, *au ralenti*,

cu gleznele scintilând ca stelele depărtate, stând urât în şa, ca bătrânii cowboys, ca pe un vechi şi desfundat, drag fotoliu de familie. Ea îl visa necontenit, în timp ce cealaltă, curva, boarfa de lux, îl ţinea în braţele ei lungi, îl strângea între picioarele ei infinite. Îl visa mereu, cu ochii arzând, în timp ce morfolea o trufă, un pişcot, în timp ce gusta din vreun licheur verzui, în timp ce visa, în timp ce părinţii ei o priveau cu veneraţie. Nu accepta să audă de „ruperea relaţiilor", îşi închipuia că neieşind din casă împiedica desfacerea logodnei. Nu suporta să audă un cuvânt urât despre el; despre „ea", însă, se putea bârfi în voie, privirile ei comode, leneşe, încurajau desfrâuri ale ponegririi. Doamna Vanina Crăiniceanu, mama Leliei, vru s-o viziteze, dar fu refuzată şi trebui să se mulţumească să bea o cafea cu doamna colonel Zăgănescu. Atunci fu trimis tatăl, fostul inspector financiar-şef, Crăiniceanu, care fu primit, după ce aşteptă o oră aproape, ca ea să se îmbrace, să se ridice din pat. Când el intră însă, corpolentul om, ea nu se ridică din fotoliul în care stătea şi domnul Zăgănescu, înţelegându-i suferinţa, făcu repede câţiva paşi precipitaţi până la ea, alergă aproape sărutându-i mâna şi privind-o ca toţi ceilalţi. Puţin oblic, cu ochii holbaţi, bovin, cu o tristă imbecilitate. Asta o mulţumi pe Puşi, pe mucoasa Puşi, care nu cu multă vreme în urmă îi spunea încă, pe stradă, bălăngănindu-şi servieta de şcoală: – Săru' mâna Ştefi-bàcsi! şi îi întinse mâna, lasciv, privindu-l printre gene. Apoi îl ţinu o jumătate de oră în picioare, până ce bietul om începu să gâfâie aproape. În clipa când voi să plece, înspăimântat, ea îl rugă să şadă şi doamna colonel sosi cu o ceaşcă de cafea. I se permise, fu rugat chiar, să fumeze. Crăiniceanu era cucerit: găsise o mutriţă acră, taciturnă, o familie invizibilă, stătuse o jumătate de oră în picioare lângă fotoliul ei în timp ce ea părea că somnolează şi, deodată, fără nicio pricină, totul se schimbă, se întoarse pe dos. Puşi îi zâmbea, dulceag, privindu-l cu ochii ei ca doi cărbuni aprinşi, doamna colonel veni zâmbitoare, cu fata cu tava după ea (oh, ei îşi ţineau rangul chiar şi în vremurile acestea) şi schimbă câteva fraze cu el. Apoi doamna şi fata ieşiră şi el rămase cu Puşi, ce îl privea cu încântare. Fusese din nou rupt de la programul lui: era ora când sau mergea la cinema, singur, într-un stal de derbedei,

soldaţi, fete în casă, sau moşmondea la motocicleta sa, de fapt o veche bicicletă, cu şasiul solid, extrem de solid, căreia el îi ataşase un motor. Ceva extrem de solid şi el, bicicletă pe care o folosea rar pentru vreo excursie duminicală, singuratică, o demonta des, aproape după fiecare folosinţă, ungând-o, ştergând-o, înlocuind piese, aducând ameliorări. Ei bine, acasă avea cilindrul demontat cu biela şi cuzineţii plutind în baia de benzină şi el trebuia, aici, să facă o vizită de convenienţă, împins de la spate de toată familia, de doamna Vanina, evident. Trebuia să încerce să fie primit de ea, de mica prinţesă, fiica unei puternice familii locale, jignită de Lelia, ultragiată de Lelia, nebuna, cea care îşi pierduse minţile, onoarea, socoata, numai ca să fie fericită.

Crăiniceanu sta pe ace. Se uită pe furiş la ceas, calculând dacă mai avea timp în acea seară să monteze pistonul. (N-avea voie să lucreze după masa de seară în coteţul unde-şi ţinea rabla şi unde-şi trăsese lumină electrică.) Dar Puşi îl privea numai miere, de parcă el ar fi fost Cârstea şi nu un domn ursuz şi departe de generaţia ei ca Proxima Centauri. Dar, ia stai, ce spunea ea... ia uite ce gropiţe în obraji făcuse şi se uita la el absolut... dar ştii, absolut, aşa cum te uiţi la un băieţandru, aşa cum se uită câte o femeie la un bărbat când e cu soţul ei, păzită: franc, cu o mieroasă neruşinare, unduind din încheieturi, cu umerii provocatori, cu buzele complice. Uneori îl atingea pe mână, aşa în treacăt, ca un fluture şi Ştefi-bàcsi surâdea înduioşat: o clipă, gândul lui zbura de la motoreta sa, de la multiplele sale preocupări şi ochii îi odihneau pe chipul din faţa sa, rotunjor, cu ochii trişti-veseli, o fată atât de tânără ce primise o lovitură atât de dureroasă din partea sorţii (întruchipată, în acest caz, de lungana de fată-sa). I se făcea într-adevăr milă de ea. Uneori era doar plictisit: trăgea cu ochii la ceas dacă nu putea prinde reprezentaţia de la 18 şi 15. Juca un western. Adora westernurile, adora să meargă singur la cinema ca pe vremea când fusese student, el făcuse Academia comercială, pe vremea aceea o facultate mai umilă în pragmatismul ei imediat, o facultate ieftină, dura numai trei ani. Oh, el care adorase literele, filosofia. Se visase totdeauna licenţiat în drept şi filosofie sau litere şi filosofie, aşa ceva. Dar trebuise să facă Academia, de asta i se dăduseră bani de acasă,

trebuia, oh, să ajungă şeful Administraţiei Financiare. Şi ajunsese, primise o grămadă de peşcheşuri şi mulţumise pe toată lumea: şi pe bogat şi pe sărac, încurajase comerţul, industria şi cultura. (Ah, cultura, iubita lui secretă, amanta lui din mansarda inimii sale!)

El continuase să citească toată viaţa; dar nu pe ascuns, ci pe faţă. Toată lumea îl vedea, seara, între nouă şi zece, cu o carte în mână, între pernele înalte ale patului său, în pijama, în salonul cel mare, în timp ce doamna Vanina tricota. Doar plăcerea era *ascunsă. Eperdument.* Dar nimeni nu bănuia nimic: toată lumea credea că-şi omoară timpul, că-şi ascunde plictiseala, că pozează, snobează. Era un actor desăvârşit. Şi, spre spaima sa, după ani, gustul i se subţiase ca o veche carpetă de Shiraz, ironia i se tumefiase, se umflase ca o gâlcă, o ascundea din ce în ce mai greu. O adevărată pacoste, în provincie, pentru un demn tată de familie – ironia. Ce boală, Doamne! Ce greu de ascuns. Ajunsese până acolo încât îşi privea cu un zâmbet scurt propria sa familie, propria sa viaţă. Atunci se speria uşor, se reculegea şi cu un oftat îşi ştergea fruntea de sudoare. Arăta atât de imbecil în clipa aceea când luneca în lumea spiritualităţii interzise, suspecte în propriii săi ochi. Dumnezeule, ce farsă: devenise inteligent la cincizeci de ani, când lumea se aranjează într-unul din acele posturi la care se iese cât mai profitabil la pensie. Prinsese o serie de manii ciudate, pe care la început nu şi le explica în niciun fel: începu să mănânce seminţe, chiar pe stradă, făcu datorii, umbla singur la cinematograf, la matineu, la filme „suspecte", râzând când nu se cădea, o dată cu regizorul, stătea ore întregi cu motoraşul său pe care îl botezase Hanibal, îl vopsea în diferite culori, se plictisea la preferanş, jocul său preferat (rummy nu mai jucase de zece ani), râdea singur, când era singur în cameră, adică (fiind surprins o dată de doamna Vanina care se încruntă de parcă l-ar fi surprins masturbându-se), odată îşi dădu chiar cu oja Leliei pe unghiile de la picioare. Începu să se gândească la femei, chiar la fete. Uite, cum era, de exemplu, Puşi asta. Deşi pentru gusturile lui recente, chiar şi ea era cam bătrâioară. Îi plăcea să le urmărească din privire, la matinee sau, alteori, în ultima vreme tot mai des (aproape o dată pe săptămână) se instala la ieşirea unei şcoli profesionale de comerţ pentru fete.

Mânca seminţe, în lodenul său cam ponosit, şi le pândea ieşind de la cursurile de după-amiază. A, nimic pernicios, două-trei priviri furişate. Odată, o elevă cu obrajii rumeni, în uniformă, se oprise în faţa lui şi-l întrebase ceva; Dumnezeule, cum se bâlbâise, el care avea două fete mai mari ca ea. Fugise aproape şi mai bine de zece zile nu mai călcase pe acolo. Vizavi de sus-numita şcoală se găsea o agenţie Pronosport, unde se eterniza, prefăcându-se pasionat de buletine şi pariuri. Pe geamul mare al agenţiei, însă, el arunca cele mai viclene şi pătrunzătoare priviri. Şi, uneori, cârduri de fete cu cozile ţepene şi genunchii roşii, jucând sub albastrul uniformei subţiate de atâta purtat, se opreau dincolo de geam şi-l priveau. Doamne, ce spectacol! Ele, ghiduşe, îl priveau şi râdeau (deşi, evident, nu-l vedeau), iar el, seriosul domn, începea să se fâţâie de colo-colo, se roşea, se bâlbâia, încât funcţionarii agenţiei îl priveau cu uimire. Îi venea să sară peste pupitrul funcţionarelor şi să se agaţe de peretele de scândură (ce izola vestiarul, un lavoar şi un mic closet), să se agaţe de perete şi de afişele mari, colorate, ce-l acopereau. Apoi, grupul pleca şi venea, se oprea alt grup. Ce suferinţă, ce deliciu. Începea să le cunoască, erau vreo două-trei pe care le remarcase şi, când se apropia una din „ele“ de geam, scăpa pur şi simplu pe jos tot ce avea în mână. Sau devenea brusc posac şi două pete roşii, clar desenate, îi urcau pe fălci şi pe frunte.

Toate acestea şi altele, de care vom vorbi mai încolo, evident numai din lecturile sale, din ce în ce mai triate, din ironia sa, *in statu nascendi*. Ar fi îndrăznit el, altădată, împovărat de marile sale răspunderi sociale şi familiale ce-i incumbau, să practice un viciu atât de... neburghez? Sau atât de înalt burghez?! A, nu, cărţile, inteligenţa sa care creştea în capul său rapid, cu foame parcă, îl făcuseră să simtă, aşa, un soi de nepăsare, de... dispreţ faţă de un foarte strict catalog de valori, faţă de prejudecăţi, faţă de bunele prejudecăţi, pe care le profesase toată viaţa. Ironia asta apărută atât de nepotrivit, acolo, la Alba, îi strecurase, îi împrumutase un soi de libertate (oho, încă foarte bine ascunsă, nimeni nu bănuia încă nimic!), un soi de, cum să-i spun, de... *je m'en fiche*-ism, un surâs al diavolului, al metropolei.

E suficient să „luăm“ dispreţul său uşor, dar net, faţă de fiicele sale, faţă de imbecilitatea lor, medie, surâzătoare, fotogenică, faţă de uriaşa mediocritate, încăpăţânată, a ginerelui său, Chezan, zâmbetul său interior faţă de noul pretendent, pe care-l susţinea cu atâta căldură şi care îi era realmente atât de simpatic, faţă de Grobei. Un om atât de serios, de solid! cum obişnuia el să spună, respirând greoi pe nări şi atât cuvintele sale, cât şi respiraţia sa zgomotoasă pe nas impresionau în cel mai înalt grad pe spectatori. – Un om atât de solid! repetau cu toţii cuvintele lui Ştefi-bàcsi şi, în clipa aceea, cu toţii auzeau pufnetul lui de mare rinocer. Un stâlp al provinciei! Unde va ajunge astfel, Doamne?! Simţea, cu alarmă, că e proiectat pe o orbită tot mai excentrică, tentaţia sa gravitaţională slăbea vizibil, corpul său greoi ameninţa să se prăbuşească în cosmos, în universul libertăţii intelectuale, în haosul ironiei veşnice, în anarhia totală sunând ca o muzică. În clipele acelea, faţa sa mare, groasă, plină de coşuri transpira abundent, ochii săi frumoşi, albaştri, dispăreau în grăsime. Era urât, profund dizgraţios, cu umerii prăbuşiţi, în clipele când întrevedea o nobleţe ce venea catastrofal de târziu, o libertate pe care n-o dorise niciodată. Dumnezeule, ce farse ne fac zeii, ce spiriduşi se joacă în noi înşine, cu propria noastră fire. Domnul Crăiniceanu gemea, gemea tânguitor, ca un animal uriaş, ca un animal bolnav, bolnav de o bruscă spiritualitate. Dar piatra pornise la vale, nimic n-o mai putea opri. Una din aşchiile acelea de stâncă care se rostogolesc la vale pe nu ştiu ce grohotiş şi, în rostogolirea lor tot mai precipitată, prind o viteză şi fac nişte salturi tot mai mari, tot mai nebuneşti, mai disperate. Iar jos, jos, la poalele muntelui, se află o fiinţă vie, un animai liniştit, un copil, care poate fi ucis. El însuşi se află jos, poate, la poalele muntelui, făcându-şi plimbarea sa de seară, răsucindu-şi expert bastonul pe mână. El însuşi, care poate fi ucis, însângerat, ca un bivol, ca un porc, horcăind de moarte, cu clăbuci roşii de sânge la gură, cu ochii ieşiţi fioros din orbite, fixând ultima imagine din viaţă, vreo piatră strâmbă, un colţ de cărămidă murdară, o creangă uscată ce tremură uşor, imbecil, ca un adio, *aeternum vale*, rămas bun, *vade in pace*, *good bye... good bye*, *commendatore*, *ciao*, contabile emerit! Şi, încet-încet, în timp

ce mori, cu ochii la piatra aceea strâmbă, ultimul ecran al fantasticului univers vizibil, în timp ce mori, grohăind tot mai încet, tot mai rar, să simţi cum ţi se adună transpiraţia, în broboane rare, deasupra buzei superioare. Ca un porc, gras şi stângaci, trântit în noroi, cu botul plin de sânge cald, viu, fierbinte, cleios, cu măcelari nevăzuţi în jur. Şi, deodată, membrele încep să-ţi tremure, să-ţi zvâcnească, tot mai tare, tot mai dureros...

Sau noua sa manie de a-şi roade unghiile! Sau colecţia sa de autografe! Avea cea mai bogată, cea mai celebră colecţie de autografe din Alba, din tot Ardealul, chiar! Evident, numai scriitori. Avea semnătura autografă a lui Caldwel şi a lui Pablo Neruda, a lui Ionel Teodoreanu şi George Călinescu, chiar a lui Şolohov. Dădea o grămada de bani pe timbre, dădea o grămadă de timp pe scrisori, traducerea lor în diverse limbi etc. Îşi chinuia familia cu mania sa. Mândria colecţiei sale era semnătura lui De Gaulle. Pe asta o arăta rar şi numai prietenilor săi foarte buni, într-un moment în care se convingea pe el însuşi că îi stimează, că îi iubeşte, că... că... îîîîî... că îi stimează sincer, zău!

– Domnule Crăiniceanu, îi spunea Puşi, privindu-l ca un viezure, ţinându-i mâna, o clipă (neruşinata!), făcându-l să roşească... dragă domnule Crăiniceanu!... Vă rog să mă credeţi, vă rog din suflet! Doar mă cunoaşteţi de mică... doar mă cunoaşteţi de mică!...

Şi se apleca până lângă urechea sa, parşiva, şi îi sufla în nas Calèche-ul ei, sau Worth, ce dracu mai era, buimăcindu-l perfect pe corpolentul domn. Apoi îl atingea pe reverul hainei, flou, absolut flou, doar atât să-l facă să-i zbârnâie ceafa. Apoi se lăsa pe spate, bolnava, convalescenta, şi râdea, cu râsul ei mic, chiţcăit, melodios, de el – cu el împreună! Şi el, Crăiniceanu, râdea chinuit cu ea împreună, de el, de el – cu ea, râdea de ea cu el... nu-nu: râdea cu ea – de el, râdeau împreună de el, da, aşa e mai bine: râdeau amândoi de el! Apoi ea se apleca încă o dată şi îl atingea din nou, flou, absolut flou, pe haină, pe mânecă, o dată chiar pe obraz, îi dădu aşa, o mică pălmuţă, cum făceau marii boieri de altădată cu slugile lor, cu valeţii lor de cameră, când erau în toane bune. Napoleon era mai original, el îi trăgea uşurel de urechi. Asta a fost, evident, după căderea Bastiliei!

După ce îl pălmui, aşa, galant, Crăiniceanu vru să se indigneze, era cât p-aci să se ridice de pe scaun şi, roşu de furie, de revoltă, să se... vai, dar ea râdea cu atâta seninătate, cu atâta gingăşie, îl privea cu atâta simpatie, încât... încât ar fi fost realmente ridicol, de altfel nu venise el acolo, ca şi atâta lume, s-o apere, s-o împace, s-o mângâie de poziţia ingrată, crudă, în care se afla... în care o adusese propria sa fiică, pe care iată cum o educase! Vai, ea fusese atât de bună şi îl primise şi el... nu-nu, ar fi fost evident o greşeală, o gafă, o crimă! Ea nu mai ieşise de o săptămână din casă, de două săptămâni, chiar, trebuia într-un fel să se amuze! Nu ieşea nici măcar la coafor, sau la cinema! La servici şi acasă! Toată lumea, dar absolut toată lumea era cu ea! Nu putea tocmai el să fie un grobian şi să... astea erau complexele sale, evident, viciile sale ascunse, pânda lui, acolo, la Agenţie, şi altele... Ştim noi care... ştim noi! Fata asta era un înger, iată cum râdea, în situaţia ei disperată! O eroină!

2

...Puşi Zăgănescu îl privea cu o anume simpatie, dulce, mieroasă, aproape condescendentă... un sunet ciudat rezona în încăperea aceea, plină de mobile scumpe, un sunet care îl neliniştea, care îl neliniştea tot mai mult. Ea spunea mereu fraze întretăiate, izbucnea în râs când nu te aşteptai, devenea serioasă pentru câteva minute (când, în mod absolut reflex, şi Crăiniceanu se posomora vizibil, de parcă s-ar fi aflat în prezenţa vreunui superior ierarhic, mai ştii, poate chiar era?!...), apoi izbucnea din nou în râsul ei cristalin, dându-se, aruncându-se cu poftă, cu apetit, pe spatele fotoliului, după ce... da, după ce se aplecase în faţă, uneori foarte în faţă, încât el îi simţea, neliniştit, respiraţia ei şuierătoare şi parfumată.

Apoi îl privea, în timp ce râdea, printre pleoapele întredeschise, evident, din pricina râsului. Neliniştea lui Crăiniceanu crescu, începu să se foiască pe scaun, trase cu coada ochiului la uşă, doar-doar o intra cineva din familie, doamna colonel sau altcineva,

simţea că se sufocă încet... toate astea, până se lumină, ca un fulger scurt. Puşi Zăgănescu nu-l privea cu milă, nici cu ironie, ci pur şi simplu ca pe un obiect ce-i aparţinea, îl privea cu un simpatic sentiment de posesiune. Asta, ciudat, îl linişti. Îi dispăru senzaţia de sufocare, nu mai transpiră, se destinse la faţă etc.

Apoi, scandal: ea se aplecă din nou spre el, nu foarte tare şi... harşt! Îi mai rase o pălmuţă, exact ca adineaori, de data aceasta şi mai evident, mai expert. Întinse braţul ei scurt, durduliu şi: – jappp! îl plesni peste obrajii săi de respectabil tată de familie! Apoi, se îndreptă în scaun (nu se mai aruncă pe spetează, nu mai râse) şi îl privi cu seriozitate, drept în ochi. Cu dispreţ, aproape, un dispreţ subţire-subţire, înşelător, o ironie atât de fină încât apărea şi dispărea din privirea aţintită asupra lui. Domnul Crăiniceanu rămase perplex şi, ca totdeauna când rămânea perplex, se posomori. Simţind însă cum îi urcă cele două pete roşii, pe fălci şi pe tâmple, zâmbi scurt, execrabil, de parcă ar fi vrut să se scuze şi-apoi, imediat, sări în picioare:

– Ce înseamnă asta... ce însemnează asta... mormăi el, înăbuşit, şi sunetul propriului său glas, ca şi sensul acestor cuvinte, îl indignă. Asta se văzu imediat după respiraţia sa care se făcu brusc simţită, începu să gâfâie ca un taur. O privi câteva clipe, gâfâind tot mai ameninţător, se întoarse, îşi luă pălăria şi spunând încă o dată:

– Îmi pare rău dar chiar aşa... am vrut să... eu... am vrut să... dar chiar aşa!... Zău, chiar aşa! Asta e impertinenţă, zău!... Dar e posibil aşa ceva...?!... Dare posibil...?!

Pe măsură ce se apropia cu paşii săi mari, de lup, de uşă, indignarea lui creştea, devenea mai netă. La asta ajuta, evident, şi sunetul propriului său glas. Rareori rămânem indiferenţi la sunetul propriei noastre voci.

Puşi îl lăsă să ajungă la uşă, să apuce clanţa, apoi, cu un ţipăt uşor, care îl sperie o clipă şi îl opri pe Crăiniceanu, sări din fotoliu şi, doar în picioarele goale (în ciorapi fini de mătase, normal!), fugi după el, îl ajunse şi i se agăţă de braţ.

– Vai, Ştefi-bàcsi... vai, se poate! Da' de ce v-aţi supărat?! Ce s-a întâmplat, Ştefi-bàcsi?! şi când spunea asta, făcea botişorul ei de iepuraş, pe care îl făcea cu sârguinţă de la vârsta de patru ani, una

din marile descoperiri ale domnişoarei Zăgănescu, licenţiată în biologie. Crăiniceanu, la distanţa asta, deveni confuz. Îşi aplecă capul său impunător şi bolborosi:

– Mă rog, mă rog, dar... toată simpatia, dar... eu nu sunt, pur şi simplu, de vârsta dumitale!... Asta e curată impertinenţă, zău!

– Vaaaiii! se mieună ea, cu ochii un pic speriaţi, vreţi să mă pârâţi lu' mămica, Ştefi-bàcsi?! De ce vreţi să-i spuneţi mămichii...?! Vă rog frumooooos, Ştefi-bàcsi, vă rog frumooos!...

– Nu-nu, se bâlbâi vechiul finanţ, uimit că ea părea că se teme de mama ei, când tot oraşul ştia că dimpotrivă, ea îi terorizează şi pe doamna şi pe domnul colonel Zăgă... vai de mine, m-ai înţeles greşit! Nu vreau în niciun fel să-i spun mămichii! Vreau să plec doar, şi-aşa s-a făcut târziu şi... e şi-aşa destul de târziu şi... consider că...

– Nuuuuu! făcu Puşi şi începu să-l tragă de mânecă, de la uşă, nu e târziu, zău! Haide, Ştefi-Bàcsi, nu plecaţi încă, zău! Vă rog, foarte mult, haaai, nu plecaţi! Mai staţi un pic... vă rog foooaaarte mult, zău!

Şi cu o forţă surprinzătoare îl trase, pe marele berbec, până în mijlocul încăperii. La un moment dat, în tăcere, el se cabră pe picioarele dinapoi şi erau cât p-aci să cadă amândoi, cu covor cu tot. Asta era prea de tot! Crăiniceanu îşi smulse pur şi simplu mâneca, tuşi o dată foarte hotărât şi, la auzul tusei sale – ca un cal de paradă ce aude sunetul goarnei sale! – se îndreptă, pe figura lui se instală gravitatea şi... şi... în clipa aceea se deschise uşa, uşor, uşor, de parcă ar fi lunecat pe ulei. În cadrul ei apăru doamna colonel Zăgănescu (ascultase oare la uşă?!) care bătu din palme:

– Vreţi să plecaţi deja, domnule Crăiniceanu?! Aşa de repede?

– Ştiţi... îngăimă Crăiniceanu, eu cred că... (Tuşi, apoi, şi:) – E într-adevăr... timpul! A fost foarte plăcut... agreabil! Dar... hm! Hm!...

Cele două se priviră scurt, apoi doamna colonel, fără un cuvânt, veni lângă el, îi luă pălăria din mână, îl duse la scaunul lui şi-l făcu să se aşeze.

– Dar, bine... bolborosi el, zâmbind confuz, am stat şi-aşa... e destul de târziu şi... domnişoara e... zău, e şi aşa prea...

– Niciun cuvânt, domnule Crăiniceanu! Te rog *eu* să mai stai! Dar se poate...?! Uite, îţi mai aduc o cafea şi...

– ...Şi din torta aia de la tanti Amaly! strigă, cu ciripitul ei suav, Puşi, făcându-se covrig, în fotoliu, pe faţă încă cu expresia ei uşor îmbufnată care o făcuse, probabil, pe mămica ei să-l oprească pe musafir.

Doamna colonel ieşi, se întoarse, ieşi încă o dată... se întoarse şi ieşi definitiv, făcându-i musafirului, din cadrul uşii, un mic semn amical. Se întoarse şi colonelul, se auzi o clipă în antreu vocea sa baritonală, dar nimeni nu intră în camera Puşicăi. Şi iată-i din nou, pe cei doi, ca înainte. Pe deasupra, „drept pedeapsă", Crăiniceanu trebui să înghită, bucată cu bucată, o felie uriaşă de tortă-doboş, făcută de tanti Amaly, mătuşa Puşicăi de la Cluj. Tocmai acum, când se scârbise de dulciuri. Ar fi ronţăit cu mai mare plăcere un pumn de seminţe de floarea-soarelui. Puşi nu se lăsă până el nu linse aproape farfuria. Ultimele înghiţituri – în ciuda silei care i se citea deja în privire musafirului – i le dădu chiar ea, cu mâna ei, ca unui bebeluş. Şi râdea atât de deconectant, de cristalin, fără niciun *arrière-pensée*, încât, în ciuda-ciudei sale, el trebui să înghită totul, ultimele felii de tortă împreună cu zâmbetul său unsuros şi încurcat, cu lacrimile sale care nu îndrăzneau să se arate. Fu hrănit, violentat aproape, ca orice bebeluş, apoi „stăpâna" sa îl privi mulţumită. Victorioasă.

Brusc, în el se născu pofta. O privi şi, după expresia ei, deduse că privirea îl trăda, că faţa îl trăda. Ea se lăsă uşor pe spate, păli, zâmbetul ei îi mai rămase agăţat de colţurile buzelor. El întredeschise uşor gura, ca să primească aer şi copita lui Pan îl lovi peste faţă. Începură amândoi să tremure, uşor-uşor, şi nu îndrăzniră să se mişte, niciunul. Puşi, pe jumătate speriată, începu să vorbească ceva, repede, o istorie de la laborator... cu nişte probe care... cu contabilul-şef care... apa infectată şi... testele neconcludente... testele neconcludente şi... şi toţi cobaii... ştiţi, toţi cobaii, dar absolut...

Crăiniceanu nu-şi mai putu suporta greutatea propriului său trup, se surpă, alunecă de pe scaun, uşor-uşor, sub privirile Puşăi pe jumătate îngrozită, şi se făcu mototol la picioarele ei. Gemând încet ca un bâzâit de muscă ce ar fi pătruns în încăpere, una din

acele muşte mari care învie în căldura camerei, iarna. El rămase acolo, jos, ca atins de un atac cardiac; dar copita lui Pan era încă acolo, lipită de trăsăturile sale, urma ei sângerândă... neştiind ce să facă, el începu să-i sărute genunchii. Să-i sărute genunchii...

– Ştefi-bàcsi!... şopti ea, aiurită, vă rog foarte mult... Ştefi-bàcsi... ridicaţi-vă! Ridicaţi-vă, vă rog! Poate să intre cineva şi...

Şi Puşi, neştiind ce face, se aplecă şi încercă, cu braţele ei slabe, să ridice de la pământ, de la picioarele ei, acel colos.

– Vă rog, Ştefi-bàcsi, zău!... Vai, domnule Crăi... haide, Ştefi-bàcsi, gata, destul... vă rog frumos să... vă rog să...

Încet, greoi, mormăind, el se ridică. El se ridică. Şi ea izbucni într-un torent de cuvinte, într-un nou torent de cuvinte, râzând şi ciripind, eroică. Absolut eroică. Crăiniceanu se şterse pe faţă, cu o batistă, cu aceeaşi expresie posomorâtă, imbecilă, ca în clipele când încerca să-şi ascundă, să-şi înăbuşe ironia care se năştea în el atât de târziu. Doamne, toate aceste forţe obscure care se năşteau acum în el! Unde să alerge! Unde să alerge! Cui să se plângă... cui să se plângă...?!

O privi cu faţa răvăşită, dezarmat, pierdut; dar Puşi îi susţinu privirea, înghiţi şi zâmbi încurajator. Nu se întâmplase nimic, dar ştii, absolut nimic? Şi pentru că el nu credea, îl atinse uşor pe mâneca hainei, îl scurtcircuită. Privirea ei, faţa ei rămase senină. Oricum, nu mai gemea. Şi respiraţia i se liniştea treptat. Dumnezeule, aşa trebuie să arate un atac de... epilepsie, de exemplu! De cord, atât de frecvente... Ea îi zâmbea timid, încurajator. Şi pentru că ea tăcea, de data aceasta, trebui să vorbească el, asta era „pedeapsa" lui. Şi el îşi descleştă fălcile sale late, enorm de late, şi bâigui ceva. Despre greutatea aprovizionării, în Alba, despre şansele lui de pensionare, despre familia de porumbei de care se ocupa tocmai acum şi...

– Vai, ce frumos! dădu ea din palme, ca o fetiţă, şi dincolo de uşă, în ant[illegible], unde se afla mama ei şi tatăl ei, râsul ei trecu prin pereţi şi îi făcu să zâmbească pe cei doi părinţi, am auzit că aveţi cei mai frumoşi porumbei din Alba, zău! Sunteţi columbofil, nu-i aşa, domnule Crăiniceanu? Sunteţi legitimat la asociaţia columbofililor...?! Aveţi şi poştaşi?!

– Evident! făcu Crăiniceanu, dând grav din cap şi înşiră toate tipurile de porumbei pe care-i avea el. Adăugă chiar, cu titlu umoristic, micile conflicte pe care le avea cu familia din pricina acestei manii nevinovate a sa. Avea trei poştaşi, doi păuni, un Ramier şi doi Magpie. Numai rasă pură. Îi promisese cineva încă un Magpie, porumbiţă, cei doi ai lui erau bărbătuşi. Vai, să-i auzi cum gânguresc! Când îl simt venind, zău, îl simt când vine, ca şi câinii, încep să zboare încolo şi încoace în porumbar; acum doi ani, un poştaş îşi rupsese o aripă, lovindu-se de-o grindă. Auzindu-l venind, de bucurie. Ei ştiuseră că el e singurul din familie care îi iubeşte, deşi nu-i hrăneşte şi nu-i curăţă numai el, evident. Uneori e reţinut până seara la vreo şedinţă de analiză a muncii sau de sindicat şi... el era secretarul comitetului sindical şi...

– Vai! bătu din nou din palme Puşi (şi alături, zâmbetul trecu din nou pe faţa mamei ei), aş vrea să-i văd şi eu, aş... promiteţi-mi că mi-i arătaţi şi mie! Nici nu ştiţi cum iubesc porumbeii, când eram mică, ştiţi, am vrut şi eu... dar tăticu mi-a interzis, spunea că transmit boli!

Crăiniceanu dădu nehotărât din cap. Nu, nu era adevărat. Foarte rareori ori... golumbii mei, spunea el... există infecţii, evident şi golumbii sunt şi ei sensibili ca şi oricare... golumbii, care... golumbii care în tot timpul...

Puşi îl asculta cu atâta interes, încât Crăiniceanu, posomorându-se brusc, îi promise că-i va dărui un porumbel. Un păun, cu o guşă uriaşă, ca o coleretă de marchiz, de grand de Spania... şi îi descrise şi culorile coleretei.

Puşi era hiperfericită; nu obosea să dea din palme, încet, şi să râdă, cu râsul ei cristalin şi uşor gâlgâit. El îi promise că îi va vorbi despre maniile lui care erau foarte numeroase. Mania lui de a citi, mania lui de a colecţiona, mania lui de a... cineva, şi el roşi, fără să vrea, pentru că destăinuia un secret în clipa aceasta, cineva, o cunoştinţă din Franţa, un român ce locuia acolo de multă vreme, în sudul Franţei, la Aix-en-Provence, un fost coleg de facultate şi... îi scrisese în mod surprinzător, nu ştiu cum îi aflase adresa, apoi ei începură să corespondeze, aşa, fără niciun rost, prietenul său care avea o librărie acolo, îi invitase să-i facă o vizită... fusese,

acum doi ani, la Alba cu un Peugeot vişiniu, station, şi insista să vină şi ei, dar cu formalităţile astea... asta-i bună, râse Crăiniceanu şi se lovi uşor peste genunchi: îi promisese că dacă vine la el, în Franţa, îi dăruieşte o lunetă astronomică!... Nu prea mare, dar, oricum, care să poată mări până la de 45, 50 de ori... de câţiva ani, avea obiceiul să privească firmamentul cu un vechi binoclu de câmp, foarte mare, dar... evident, nu e o lunetă... nu ajungea decât până la... şi Crăiniceanu tuşi scurt de două ori, concentrat. Puşi îl asculta cu atenţie, cu seriozitate. Apoi, îl asigură că va vorbi cu tăticu, să-i îndemne, să-i grăbească pe ăia de la miliţie, cu actele, pentru viză... ce mai, le înaintase de vreo trei sferturi de an... Nu cumva accepta să meargă singur, dacă...?! Dacă se va dovedi că e o cale mai uşoară, ştiţi, la familii întregi nu prea se... – Cum să nu, cum să nu! acceptă Crăininceanu, putea să meargă şi singur. Era curios să vadă Franţa... prietenul său se însărcina cu toate cheltuielile, inclusiv...

Puşi şi musafirul ei se priveau mulţumiţi; iată, îşi puteau fi de folos unul altuia. Ciudat, dispăruseră toate barierele dintre ei, cea de vârstă în primul rând. De ce oare?! El îi privea genunchii ei rotunzi, mici şi moi, când, uneori, rochia ei, la o mişcare mai neglijentă, se dădea uşor într-o parte. Şi ea; şi ea... îi lăsa un timp, aşa, câteva minute, nu mai mult, absolut involuntar, până să... până să-i acopere la loc. Crăiniceanu simţea o puternică dorinţă să întindă mâna şi s-o mângâie pe genunchi, pe Puşi. Râsul ei gâlgâit, cu gropiţe, privirea ei mijită, atât de cristalină, îl îndemnau la aceasta. O dată chiar îndrăzni: întinse mâna şi o mângâie pe unul din genunchi. Era cât p-aci să se sufoce. Ea însăşi roşi, roşi puternic şi se trase încet, înapoi, în fotoliul ei cu privirea fascinată. Apoi zâmbi dureros, un zâmbet mic, dezgropat din primii ani ai copilăriei. Un zâmbet perfect păstrat, intact. Ciudat, nici unul, nici altul nu simţiră niciun pic de ruşine, de sfială. Cu mult mai mult, cu mult mai mult. Ceva de nedescris. Vorbiră apoi despre cărţi. Lui îi bătea încă jugulara, dureros. Numai la amintirea gestului său. Iar ea, deşi vorbea şi spunea lucruri inteligente, îl privea încă cu ochii măriţi. Speriată de panica lui, aşa cum stai lângă cineva care suferă de cord. Cineva normal, nu-i aşa, dar care, în orice clipă... cineva

absolut sănătos, *absolutely*, cineva perfect normal. Şi deodată, aşa... pe neaşteptate, din senin!... Absolut din senin. Când era mică, Puşi îşi amintea, asistase la un atac de epilepsie. Un străin, un fel de vagabond. Ea îl văzuse prin geam cum traversează curtea. Un individ înalt, înfiorător de lung, îmbrăcat aşa şi aşa. Îl auzise cum intră în antreu, apoi, cum şuşoteşte cu Catiţa, servitoarea, apoi uitase de el. La un moment dat, evident, trecuseră doar câteva minute, un sfert de ceas cel mult, ea voi să intre în bucătărie, în felul ei, impetuos, aruncându-se în uşă. Era singurul copil, sosise târziu, când părinţii ei împliniseră aproape patruzeci de ani şi, normal, i se făceau toate voile. Când deschise uşa la bucătărie, cu impetuozitatea ei obişnuită, uşa, lemnul uşii se lovi de ceva, de o mobilă parcă. Puşi mai încercă o dată, izbind uşa, nerăbdătoare; toată viaţa, apoi, îi rămăsese plantat în ureche acest sunet, „al doilea" mai ales. Izbise pur şi simplu în craniul acelui individ, în craniul unui om. Lunganul acela, îmbrăcat sărăcăcios, stătea nici mai mult nici mai puţin întins cât era bucătăria de lungă. Uşa se deschisese doar de-o palmă şi izbea mereu în ceva, izbea mereu într-un craniu. Dumnezeule! Venise, intrase, abia apucaseră să-i pună o farfurie cu supă în faţă şi se aruncase pe jos. Teribil. El îi avertizase, dar nimeni nu credea că va avea un atac. Ambii părinţi erau acolo, în bucătărie şi o priviră speriaţi când ea băgă capul ei micuţ pe uşă, vrând să ştie de ce se împiedică lemnul uşii. Şi zgomotul acela straniu şi nemişcarea acelui om, întins transversal pe dalele de piatră. Înfiorător de lung. Dar ea nu plânse, nici măcar nu scânci. Era curajoasă, de pe atunci.

Astfel îl privea pe Crăiniceanu. Aşteptând să-i răsară zgomotul acela straniu de lemn ce se loveşte de-o ţeastă vie, în ureche. Sunetul acela. „Orpheus cântă, o, înalt pom în ureche!" cum spune Rilke. Puşi rămăsese o curajoasă. El, Crăiniceanu, o prindea acum mai des de genunchi, o, nu îndrăznea să urce mai sus. Dar îi prindea amândoi genunchii şi îi strângea, crispat, zâmbindu-i stângaci, roşu pe fălci şi pe tâmple, teribil de stingherit. De câteva ori, ea, cu teamă, îi respinse mâinile, le descălţă de pe propriile-i rotule (avea oasele mici), se retrase în fondul fotoliului, puţin bosumflată. Apoi, îl lăsă. Şi el rămase astfel, în poziţia aceea, puţin incomodă,

aplecat, gâfâind uşor, cu mâna pe genunchii ei. Ei nu-i făcea nicio plăcere, evident, chiar o durea puţin. După figura lui, se putea spune acelaşi lucru şi despre el. Apoi, uneori, el se lăsa pe spate, cu o oarecare, inexplicabilă, uşurare. Atunci şi ea se prefăcea cumva uşurată. Zâmbea fin, dureros. Îi dispăruse, oricum, veselia din prima parte a acestei vizite convenţionale. Continua însă să-l privească posesiv, gingaş-posesiv, ca pe obiectul ei. Deşi el nu se purta cu ea ca şi cu o servitoare, ca şi cu o subretă. Nu-nu, exclus. El însuşi se chinuia prea tare. Doamne, era ca un coşmar... melodios, suav... Apoi era rândul lui să se lase pe spate, respirând adânc. Şi roşeaţa urâtă îi fugea de pe faţă, părea, cumva, mai tânăr. Ar fi vrut să se aplece să-i şteargă uşor sudoarea de pe fruntea sa grasă, chinuită. Dar nu îndrăznea, bineînţeles.

– ... Ştii, Puşa, spuse el râzând în piept, singur, de parcă abia în clipa aceea... ştii, uneori mi se pare, mie însumi, că pierd măsura... ştii, ceea ce numim simţul proporţiilor, capacitatea de a reacţiona aşa, cum să spun...

– Dar... de ce...?! spuse ea, moale, politicoasă.

– Aşa, pur şi simplu! Şi el râse uşurel. – Un fel de inadaptare, mai bine zis... dezadaptare, în cazul meu! Îmi vine pur şi simplu să pufnesc în râs când trebuie să fac cutare sau cutare lucru, când trebuie aşa, să mă indignez sau... sau când trebuie să fiu grav, serios... ha-ha, când trebuie să respir zgomotos pe nări! Uite, de asta mă simt bine cu tine, nu trebuie să mă prefac... să mă ascund prea mult!

Şi el o privi cu oarecare şiretenie, oblic, să vadă ce-o să zică, cum o să reacţioneze. Puşi însă tăcu, cu o perfectă feminitate.

– Uneori mi se pare că sunt un rău tată... un rău soţ! Deşi fac tot ce mi se cere sau... tocmai de asta! Toată viaţa am fost împins încoace şi încolo de nevastă-mea care, indiscutabil, avea un simţ practic mult mai dezvoltat! Şi acum se întâmplă acelaşi lucru, da, zău!... Dar, nu ştiu cum dracu... ăăăă, voiam să spun că... acum, nu ştiu cum, mă las împins, tras încolo şi... evident, sunt lucruri pe care trebuie, în situaţia mea, să le fac... ăăăă... lucruri care altădată îmi făceau plăcere... care evident, îmi fac... şi... acum plăce... re.... dar, zău, Puşi, mai e încă ceva... hă-hă-hă!

Puşi râse şi ea, cu el. Se simţea mai bine când el vorbea, el însuşi se simţea mai bine. Apoi tresărea, electric: el o prindea din nou de genunchi, faţa sa mare, grasă, i se congestiona toată şi ea aştepta să-i treacă... să-i treacă... nu mai suporta să reaudă zgomotul acela pe care îl face o uşă lovindu-se de craniul unui om, al unui bărbat. Al unui bărbat bolnav.

– E îngrozitor, spunea el, să te ascunzi de ai tăi, de propria familie, care merge cu atâta curaj, înainte... În vremurile noastre e nevoie, într-adevăr, de-o bună doză de stoicism. De-o doză serioasă de stoicism. Pe de altă parte, nu mă pot dezobişnui de anumite... cum să-i spun... înclinaţii de-ale mele: cărţile, golumbii... chiar şi colecţia mea de autografe! Ah! se însufleţi el brusc, am să-ţi arăt neapărat colecţia mea de autografe! Vrei?! (– Să-i spun de Agenţie, să nu-i spun?! se întreba el cu febrilitate, pândindu-i chipul).

– Bineînţeles! spuse ea, perfect mulţumită, văzându-l vesel, înseninat, tăticu mi-a spus...

– Ah, el nu a văzut decât o parte... o infimă parte! Ştii, de câteva veri încoace studiez constelaţiile, totuşi cu binoclul ăsta al meu, deşi e o piesă redutabilă, nu mă acomodez prea bine! Abia aştept ca să...

Puşi îl întrerupse şi, cu multă vioiciune, îl asigură încă o dată că îl „va monta“ pe tatăl ei ca să grăbească formalităţile la miliţie. De altfel era prieten cu Şerbănescu.

– A, atunci e perfect! spuse domnul Crăiniceanu. El mai spuse, mai bolborosi câteva cuvinte, apoi tăcură ambii. El, cu privirea din nou aţintită pe genunchii ei rotunzi, mici, moi. Ea nici nu îndrăzni să se mişte, să-şi acopere genunchii cu un gest mic, firesc, pe care îl au aproape toate femeile. Dar Crăiniceanu nu întinse mâna, cum se temea. Privea concentrat în acelaşi loc şi din nou i se înroşi tâmpla, ceafa, din nou îi apărură broboane de sudoare pe faţă, pe pielea feţei. Începu să se gândească la sânii ei, dar nu îndrăznea să se uite, nu îndrăznea pur şi simplu să ridice ochii până acolo. Era doar o diferenţă de aproape treizeci de ani între ei. Chiar de treizeci de ani, aşa că... Puşi însă intui totul, îi văzu faţa chinuită, faţa toată leoarcă de apă, avea parcă şi ochii

transpiraţi. Sânii ei mici, puţin depărtaţi, erau doriţi. Se gândi, reflex, la sânii Leliei şi, fără să vrea, simţi o uşoară undă de mândrie: sânii ei erau mai reuşiţi. Cu toate că... cu toate că, aproape nimeni nu observa asta. Cele câteva... flirturi, aventuri ale ei, erau absolut jalnice. Chiar şi nu numai în comparaţie cu fiica omului ce stătea congestionat pe scaun, în faţa ei. Chiar şi aşa, în comparaţie cu oricine, cu orice fată de vârsta ei, mai puţin frumoasă ca ea. Dar grija asta exagerată a părinţilor ei, mereu cărţi, examene, căsnicia... o căsnicie, neapărat, de parcă ar fi hăituită, de părinţi şi de numeroasele ei tanti, unchi, buni şi... Afurisit să fie totul! Afurisiţi să fie cu toţii, inclusiv Mişu Cârstea, derbedeul acela care...

Şi (lucru care cu firea ei pozitivă i se întâmpla rar), brusc ochii i se umeziră şi ea se feri să clipească ca să nu se trădeze, să nu... să nu... un început de milă faţă de ea însăşi o cuprinse, ceva foarte greţos, foarte plăcut. Şi ea înota, pierdută, în această milă faţă de propria ei luptă, necesară, care – doar peste câteva clipe, peste câteva minute – trebuia să reînceapă. Crăiniceanu o privea posomorât, neînţelegând nimic. Ciudat, începuse să-l excite această tânără fată serioasă, după cum se spunea, victima destrăbălărilor Leliei. De ce oare?! Oare numai pentru că ea îl privise, astfel, la început... aşa, mai neobişnuit, cu o anume compătimire posesivă... cu o anume condescendenţă, aşa cum îţi priveşti căţeluşul, pudelul de rasă, care, se ştie, sunt... inteligenţa lor... era urâtă, victima unui scandal, propriul ei logodnic o ocolea, o expunea oprobriului public, o expunea... iată, o expunea lui, compătimirii sale, milei sale. El începu să gâfâie încet; genunchii ei atât de frumoşi, de neapăraţi, îi privea cu duioşie, cu o anume duioşie: erau atât de dezarmaţi, i se ofereau, parcă. În ce lume se afla, Doamne, era ca un om care se trezeşte dintr-un vis. Ca un nebun care îşi recapătă luciditatea, ca un nebun vindecat, însă suficient de viclean să mimeze în continuare nebunia. Prinzându-şi din zbor propria sa nebunie, la hotarul acela dintre vis şi veghe când ne zbârnâie stins în ureche, în dosul urechii sau în dosul sprâncenei sau dracu ştie unde, frânturi, motive, culori chiar, fantome, din cealaltă viaţă... din vis. Atunci când refuzăm să trăim cu toate motoarele, când

întârziem în apele acelea stătute în care fuseserăm atât de fericiţi-nefericiţi, cu vegetaţia ei aţâţătoare, stins-fosforescentă.

Crăiniceanu se trezea încet într-o lume străină, propria sa lume, se „dezadapta“ încet, după expresia lui, ceva, nu-i aşa, destul de... înfiorător, nu-i aşa?! Buruiana ironiei ce creştea ameninţător în el, în trupul lui care trăia şi locuia în Alba, în mijlocul Albei, floarea provinciei..., un bătrân libidinos, nu-i aşa?! Doamne, ce simplu ar fi ce simplu ar fi, spunea el, trecându-şi palma sa mare, grasă, umedă, peste frunte, peste faţa sa grasă, urâtă, grasă... urâtă. Un bătrân libidinos, împreună cu o tânără libidinoasă, nu-i aşa?! Doamne, ce simplu ar fi, şi mai simplu, he-he, înviorător de simplu! Chiar pânda sa la Agenţie ar... credeţi că el se lăsa înşelat să creadă că acolo pândea doar fetele acelea ce ieşeau în jur de şapte de la cursuri, grupurile acelea care se opreau, printr-o şansă, în vitrina agenţiei, în timp ce el conversa cu doamna Atkary?! Nu-nu, mai era ceva... ah, se mai strecura, nu ştiu cum să spun, un sentiment ciudat, neliniştitor, aşa, ca un ronţăit de şoarece, acelaşi ronţăit al aceluiaşi şoarece, mititel, cu dâra lui subţire de putoare pe care o lăsa în urmă. Ar fi putut şi acum, oricând, în timp ce Puşi făcea eforturi să nu clipească, să nu-şi turtească lichidul din ochi în care plutea mila frumoasă, duioasă, de ea însăşi, de tenacitatea şi rapiditatea ei, în aceeaşi clipă el, corpolentul domn, tată cu adevărat respectabil de familie, s-ar fi putut apleca şi şi-ar fi putut lipi ambele sale palme umede de sânii ei. Evident, la început peste capot. Putea s-o facă oricând, ea ar fi tresărit abia, aşa, ca în faţa unui suferind, ca în faţa unui nebun liniştit. Erau doar amândoi, ei simţeau asta, în luptă cu societatea, singuri, în luptă cu societatea. El, un nebun care avea neşansa să se „trezească“, ea, minată de delirul grandoarei. Al lăcomiei: de a-l poseda pe marele trăpaş. Un om, o femeie, normală, care înnebuneşte, uşor: un nebun care se trezeşte, ca un beţiv ce iese, furios, din propria sa mahmureală şi care se imită încă, pe el însuşi, în abjecţia sa, în noroiul său. Un nebun, suficient de viclean ca să ştie că cea mai gravă greşeală, *gafă*, a sa ar fi să se arate deodată raţional, lucid. Doi oameni dezechilibraţi, prieteni, ce simţeau unul pentru celălalt un sentiment tulbure de prietenie. Ceva extrem de tulbure, de nepotrivit,

un sentiment în care nici unul, nici celălalt nu aveau niciun fel de experienţă. Şchiopătând încet, bâjbâind penibil, dureros, şchiopătând. Clopin-clopant. Firesc, se sprijineau, se ţineau unul de altul, în stângăcia lor, în neruşinarea lor.

Doamna colonel intră cu un zâmbet mic şi îi eliberă. Se traseră ultimele concluzii, se dădu chiar un comunicat comun: ambasada corpolentului domn reuşise perfect, cele două familii îşi întinseră mâna peste frumosul cadavru viu al fiicei şi duşmancei lor, relaţiile lor de veacuri nu vor fi în niciun fel tulburate de un, hai să-i zicem, pasager conflict de frontieră. Puşi Zăgănescu emitea însă o pretenţie: oricum, în orice condiţii, să-l păstreze pe Bussy al Leliei, pe donjuanul Albei neîncoronat. O perlă pe care o voia în coroana ei. Cele două părţi îşi dădură tacitul lor consimţământ, spunând tot felul de fraze în aparenţă banale. Plicticoase. Lipsite de conţinut. Tatăl Leliei îşi voia şi el partea lui: luneta aceea franţuzească. În schimbul Leliei, al falsei ei fericiri. O va avea. Tusea colonelului Zăgănescu era o garanţie. El se avea foarte bine cu forurile, el însuşi era o parte din ele. Se transmiseră salutări doamnei ambasador Crăiniceanu care, e drept, nu fusese primită. Dar i se trimiseră cordiale salutări. Nu calde. Nici prieteneşti. Nici frăţeşti. Numai cordiale.

3

În acest timp (...în vremea aceea, a auzit tetrarhul Irod despre faima lui Iisus. Şi a zis slujitorilor săi: acesta este Ioan...), în acest timp sosi şi Grobei în localitate, într-una din călătoriile lui de afaceri. Se anunţa începutul verii, finalul lui iunie. Sau finalul lui iulie. De cinci săptămâni, de aproape două luni, dura romanul sentimental Cârstea-Lelia. Fascicolul X. Dar Lelia îşi făcu datoria faţă de „logodnicul" ei, cel sprijinit de familie. Îl văzu, îl primi acasă, după-amiezile, între şase şi opt, între şase-treizeci şi şapte, şapte-treizeci. Ieşi cu el prin aceleaşi locuri, şlefuite de paşii lor nostalgici. El îi vorbea cu voce înăbuşită despre extaz şi iniţiere,

spiritualitate... mortificare... examen de conştiinţă... examen de conştiinţă... despre ispăşire, absolvire de păcate... evident, nu de greşelile, păcatele acestea, banale, ci... – Ce fel de păcate, în definitiv? întrebă ea, veselă, cu meşa în vânt. Era fericită: armăsarul ei pur-sânge, dintr-o mamă campioană de derby-uri, trăpaşul ei era, în sfârşit... gelos! Da, formidabil: prin tactica ei, prin nebunia ei, îl adusese în stare de a fi gelos pe micul maior, contrabandistul de idei iezuite, spiriduşul munţilor! Cârstea era bosumflat şi se interesa, afectând nepăsarea, cât timp va mai orbecăi pe acolo, prin târg, mormolocul acela cu lecturi digerate pe jumătate, comis-voiajorul lumii socialiste, cu valijoara sa gălbuie din plastic scorojit. Ha-ha! Ce farsă!

Dar după-amiezile lor, ce nebunie, ce tunel de culori, de mirosuri! Se iubeau crâncen, trupurile lor frumoase, elastice, de rasă înaltă, se luptau (lupta lui Iacob cu îngerul), se iubeau, se acuplau, pe un podium parcă, în văzul consternat al întregului oraş. Da, întregul oraş era consternat de frumuseţea şi impudoarea celor doi şi era mândru de propria sa consternare. Ar fi fost mai sărac fără ea. Fără ei. Se iubeau până cădeau lihniţi, până gâfâiau, cu ochii scoşi, de extenuare, privindu-se cu greutate, cu admiraţie, cu oboseală milenară. Doamne, ce voiau ei să fecundeze cu atâta infinită hărnicie şi invenţie, erau oare la începuturile lumii?! O istorie goală îi aştepta, trebuiau oare să zămislească cohortele de soldaţi ce urmau a fi nimiciţi în frumoasele războaie, căzând sub panaşele lor?! Sau lungi şiruri de negustori ducând coşuri unse cu grăsime, pline de peşte, sau astrologi... prostii, toate astea sunt istorie, falsificări ale istoriei! Ei erau vii, se mişcau, se autoadmirau, un Narcis de două sexe, faţă în faţă, se îmbrăţişau, se săturau unul de celălalt, în pagina timpului, a ilicitului, răsfaţându-se în oprobriul convenţiilor. N-ar fi fost atât de mulţumiţi, de tensionaţi, dacă ar fi fost lăsaţi în pace, dacă s-ar fi luptat pentru fiecare după-amiază, pentru fiecare juisare, pentru fiecare centimetru pătrat al pielii ce acoperea trupurile lor magnifice. Evident! În acest domeniu nu se va inventa nimic nou. Iubirea ilegală, cea mai rapidă iubire, cea mai perfectă. La asta slujeşte societatea, reumatismul ei poliarticular cronic. Societatea, ca un paravan

indignat, ca o mătuşă bătrână care face cu ochiul, fericită că strănepoţii ei sunt încă virili, că mai luceşte în soare crupa marilor trăpaşi spre care aleargă, rasate, nostalgicele iepe. Cupluri-cupluri, anistorice, anaerobe, anti-evoluţioniste, ignorând progresul şi bunul-simţ. Falimentarul bun-simţ în care aveau tot timpul să se bălăcească până la sfârşitul lungii, infinitei vieţi.

Ea venea apoi acasă, cu trupul ei de-o melancolie nesfârşită, sătul pentru câteva ore, şi-l primea pe „celălalt"... În vremea aceea. În vremea aceea era o vară ploioasă şi cei doi se plictiseau împreună. Ea nu-l mai lăsa să o atingă nici măcar în felul... reţinut, respectuos, în care o obişnuise el. Nu-l lăsa s-o sărute decât pe obraji şi pe colţul buzelor. Pe mâini, pe ambele mâini, evident. Merceologul nu se nedumeri prea mult, iar familia nu ştia nimic. Îi lăsa, îi proteja acolo, în camera lor atât de goală, în care cei doi logodnici mâncau dulceaţă şi se uitau pe geam. Într-o după-amiază, Lelia, frântă de trăpaşul ei care îi galopa încă prin trup, adormi pur şi simplu pe recamier. Şi Grobei o veghe. Când ea se trezi îl găsi aşezat la picioarele ei, pe o pernă, cu albumele familiei în jurul lui. Părea mulţumit cu soarta lui şi îi trimise un zâmbet cu totul neprovincial. O iubea. Lelia ieşi să-i aducă o cafea şi îi transmise invitaţia de a rămâne la cină. De obicei, el refuza, se retrăgea la gazda sa (familia îi găsise o gazdă pentru sejoururile sale, cvasi-previzibile), la socotelile sale. Acum acceptă, din pură distracţie. Era, evident, absorbit de albume. Doamne, ce tinerel zăpăcit! Ea îl privea cu superioritate caldă cu care îţi priveşti o rudă descoperită de curând. Apoi, se aşeză lângă el, cu o mână pe umărul lui, în timp ce Grobei, grav, îşi sorbea cafeaua.

Din când în când el îi cerea câte o informaţie, un amănunt biografic despre cutare sau cutare, viu sau mort... Uneori, ea însăşi nu deţinea toate amănuntele, numele, datele, locurile, toponimia etc. a acestei arhive blânde şi îi spunea că mama ei... sau bunica ei de la Bistriţa, de la Vatra Dornei... avea două bunici, surori, care... iată, aici, cu parazolul acesta şi cu rochia aceasta cu turnură, era una dintre ele... cea de la Vatra Dornei, unde mergeau ele vara... ea, cu mămica... uite, asta era căsuţa bunicii, la fereastra asta era camera ei, unde, acum trei ani, în fiecare dimineaţă, venea un

măgăruş... da-da, un măgăruş al nu ştiu cui din vecini, pe care ea îl hrănea... cu dulciuri. Deschidea geamul şi măgăruşul îşi băga pofticios capul, frecându-se de umărul ei! Era complet nebună, cumpărase special pentru el o cutie mare cu bomboane de ciocolată... era un măgăruş bătrân, căruia îi plăceau trufele şi ciocolata... şi pe Lelia, aşa spunea familia, admiratorii ei invidioşi...

Şi ăsta?! A, ăsta e unchiul Mihai, Mihi-bacsi... fratele mamei, cel mare a fost în America... ţi-am povestit despre el. Abia l-am cunoscut, abia de-l mai ţin minte, a murit imediat după terminarea războiului, prin '47... ba nu, cred că prin '45-'46... Trebuie s-o întreb pe mămica, Grobei dădu o pagină, încă una... ea, mereu cu mâna ei subţire pe umărul lui, îi sporovăia la ureche. În sângele ei, tot mai stins, tot mai amuzat, galopa încă trăpaşul ei scump. Se însera încet, oh, foarte încet, doar jos de tot, jos de tot... sus, sus, pe sus, pluteau norii străvezii, de-un colorit insuportabil, ecuatorial. Era ora la care zeii... zeii nemuritori ieşeau să se plimbe în şaretele lor, trase de caii lor musculoşi, ce asudau magnific în hamuri... În hamurile subţiri, bătute în argint şi nichel... în platină. Peste nori stridenţi, coloraţi strident, ca un evantai colosal din fildeş subţire, transparent, cu miniaturi din secolul XV... cu şaretele lor gonind printre statui de marmoră, fără un braţ, fără o coapsă, ei, cei dispreţuiţi de muritorii atotştiutori, atei, suspect de siguri pe ei... ei, cei dispreţuiţi de viii care mişunau pe jos, apatici, în febrilitatea lor, lipsiţi de religiozitate... vidaţi, goliţi de religiozitate, tâmpi... inteligenţi şi tâmpi... zeii, frumoşi în ghetoul lor, în păgânismul lor, ficşi, nemişcaţi ca stelele, în aparenţa lor, din politeţe luând înfăţişarea zeilor, a supra-oamenilor... acum, când pe cer se rescria istoria scurtă a lumii, când atâtea bătălii navale şi aeriene se duceau, concomitent, printre norii strident coloraţi, când atâtea cavalerii, cavalcade coborau spre asfinţit, când însuşi Sextus Aemilianus... când fiecare dintre noi se reflectă acolo sus... şi mai sus sau... puţin mai jos de foarte sus... de înalt... în două trei copii... când unul din ei, poate, nemuritor (din simplă obişnuinţă) se reflectă, o clipă, în trotuarul de dinaintea paşilor noştri nehotărâţi... când vreunul dintre supra-oamenii aceia se apleacă, o secundă, intrigat de mâna Leliei, subţire şi albă, rezemată de-o eternitate pe umărul celui al

cărui cap, ceafă, nu se vede... pentru că ei au încă ochi buni şi în infra-secunda care, în care e toată durata noastră, în infra-secunda care e istoria vieţii pe planetă ei pot deosebi luciul de marmoră al mâinii ei... al mâinii ei, în după-amiaza aceea când, sătulă de amor, adormise în faţa logodnicului ei ce-o vizita... pe care îl regăsise la trezirea din somnul abrupt, total, la picioarele ei, zâmbind amabil, răsfoind albumele cu filele groase de carton... poate... mai mult ca sigur, cum se spune în provincie, că unul din acei supraoameni, roşcat sau negru, ca sprâncenele groase, negre, împreunate, se apleacă (s-a aplecat sau se va... timpurile, aici, sunt o goală formalitate, un fel de birocraţie) peste balustrada sa de nori, invidios, de-o invidie puerilă, ce cântă... priveşte curios, de-o curiozitate goală, imbecilă, în fila de album, peste pozele acelea care... şi râde, râde total neplăcut, neinstruit, aşa un... hă-hă-hă! şi încă o dată, vulgar: – Hă-hă-ho-ho-hă-hă! şi-apoi plescăie din buze şi din limbă, ca golanii, sâmbătă după-amiază în jurul cinematografelor de cartier, scuipând plictisiţi pe sânii vreunei Claudia sau Sophia sau Gina... sau Raquel.

Oh, zeii, supra-oamenii iubesc provincia şi îşi pilotează ades cvadrigele lor peste străzile ei pestilenţiale... peste oamenii ei naivi, puternici... cu râsul lor blând, cu râsul lor blând... cum spunea domnul, răposatul domn Henri Beyle: – La Paris nu e exclus să întâlneşti oameni eleganţi; dar în provincie ai să întâlneşti caractere!... sau aşa ceva, *something like that*... şi zeii, supra-oamenii, ei înşişi aspirau să ajungă caractere... sau indivizi eleganţi, dracu mai ştie! În provincia lor, hipercelestă... cu alei de pietriş, cu statuetele lor ciuntite care reprezentau vreun triton, vreun peştişor... vreun Bachus mărunt şi burtos, c-un zâmbet amabil, insidios, şi deodată, ce stupoare, unul îi scuipă lui Grobei, drept pe pagină. Stupoare! Şi pagina, fila aceea de carton îi sări din mână şi el se bâlbâi o clipă, teribil de jenat... exact cu acelaşi facies pe care-l avusese când era mititel şi se urină pe el, într-o societate de doamne elegante. Cu toatele îl priviră, intrigate de expresia lui ciudată... un fel de hieratism, un fel de năuceală celestă... antică, veritabil-antică, sută la sută! Abia după un timp, după hăt, câteva

minute, se dezlegă şi enigma acelei expresii stupide şi iluminate: un mărunt pârâiaş ce susura pe lângă covorul greoi, persan. Şi un cor de râsete, o veselie absolut olimpică...

Grobei, distrat, dădu câteva file, două, înapoi. Lelia rămase un timp (mereu cu mâna albă pe umărul lui) pierdută, apatică. Cu privirea ei superb-somnoroasă, undeva, într-un punct, plină de gânduri posibile, plină de cuvinte pe jumătate formulate, cuvinte, fraze prea leneşe ca să se nască până la sfârşit... un fel de muzică, un fel al ei de a visa pe care, normal, nu i-l putea imputa nimeni, pentru care putea fi invidiată... eventual... eventual...

– La ce te uiţi ? îl întrebă ea, apoi, văzând – simţind mai bine zis – că el se uită la aceeaşi fotografie de câteva minute. Un tinerel înalt, slab, în uniformă de militar în termen, cu un fel de zâmbet jumătate tâmp, jumătate voalat. Era o poză de amator, de ultra-amator, una din acelea care, prost cadrate sau prost developate, expuse prost etcetera, devin, după lungă vreme, pentru un cunoscător, o sursă de-un farmec incert. Un farmec de-o clipă, două. Real.

– Aha, îşi răspunse ea însăşi, înăbuşindu-şi un oftat, din politeţe faţă de logodnicul ei neprefăcându-se prea mult (un căscat, ca şi cuvintele ce-i zumzăiau prin creier, doar pe jumătate, pe sfert), aha, te-ai întors la Mihi-bàcsi... o poză proastă, şi-a făcut-o el însuşi...

– Câţi ani putea să aibă aici ?

– Ştiu eu, spuse ea, plictisindu-se, s-o întrebăm pe mămica... era, în orice caz, înainte de a intra la şcoala de ofiţeri... cred că prin '24, '25... era tipul ratatului, sărmanul Mihi-bàcsi; să faci şcoala de ofiţeri la câţiva ani de la terminarea războiului. Total lipsit de instinct.

Grobei privea cu atenţie fotografia; trase lumina (o veioză cu abatjourul de hârtie pergamentată, arsă într-un loc) mai aproape şi Lelia îl ajută, descurcând firul.

– Ce-i aici, în spate ? întrebă el, încercând să descifreze un colţ al pozei, înecat într-un alb ceţos, din pricina proastei developări.

– Cred că e un coteţ... sau... parcă, e aripa unei maşini. Aha, da-da, îşi aminti Lelia, era un Ford vechi, printre primele din Baia

Mare, unde locuia, pe atunci, bunicul... Într-o zi, Mihi-Bàcsi a venit cu rabla asta acasă, de la Cluj... era deja înscris la Drept...

– Un tip pitoresc! spuse şi Grobei, continuând să privească poza. Din pură plictiseală ştia deja albumul pe de rost. Privirea lui, însă, prinsese o anume fixitate. Aşa cum au feţele în penumbră, când nu se aprind plafonierele, când se descoperă clar-obscurul. – Să te înscrii la şcoala de ofiţeri, continuă el, după ce-ai făcut un an la Drept...

Lelia râse, scurt, cu unul din râsetele ei stridente care, în mod surprinzător, lui îi plăceau. Apoi începu să sporovăiască, dându-i câteva detalii, din cele pe care le auzise şi ea, frânturi montate ad-hoc, de la mămica, de la bunica de la Bistriţa, sora mamei lor (a mămichii şi a lui Mihi-bàcsi). El răsfoia distrat albumul, îl lăsă să alunece, alese altul, reveni la primul, împrumutând palavrelor ei o ureche distrată, amabilă. Apoi, printr-o coincidenţă, fila se deschise la aceeaşi fotografie. Deşi erau altele, în acelaşi album, mai reuşite, cu unchiul Mihai. Poza aceea, în haine grosolane de recrut, îl atrăgea pe Grobei. În plictiseala acelui final de vizită, când în logodnica sa plutea, domnea un trup de bărbat străin. Dar el, tactul lui era de a se purta cu ea nu ca un amant (oh, nu era atât de pripit!) şi nici ca un logodnic, măcar, ezitând, întârziind să-şi reclame drepturile. De aici, rapida, totala acceptare a familiei ei, de aici, poate, o anume slăbiciune, dezarmare a Leliei faţă de el, faţă de un bărbat ce se anunţa atât de înţelept, de precaut, de lacom, poate. Cine e foarte lacom înaintează cu prudenţă, he, nu riscă să piardă prada. Se retrage, revine (plictisit, enorm de bine crescut!), face iar câţiva paşi îndărăt, revine iarăşi, timid, plin de farmec, aruncându-şi înainte farmecul ca anumite insecte lichidul devorator. Farmecul lor devorator, cerneala inimii lor. Cine e lacom, nu e lacom deloc. Cine e foarte lacom e cel mai înverşunat duşman al celor lacomi, al celor avizi, apucători. Nu poa' să-i vadă în ochi. Vederea unui lacom, a unui biet lacom, îl înduioşează chiar: – Doamne, spune el sincer, câtă naivitate, câtă cruzime... de caracter! Să-ţi expui... asta....defectul acesta atât de spontan, cu atâta dezinvoltură! Să fii atât de puţin englez, să te trădezi mereu... cu

impudoare! Vai, dar puţină eleganţă chiar şi... în defectele noastre, nu-i aşa...

O asculta totuşi, chiar după ce ea tăcuse. Apoi, Lelia se ridică, sprintenă, şi ieşi, scuzându-se că trebuie s-o ajute pe mămica la masă. Spontan, în aceeaşi clipă intră tata-socru, domnul Crăiniceanu, cu un clondir de ţuică (din serviciul de licheur al casei) şi cu două păhărele, făcându-i cu ochiul. Le aşeză pe o măsuţă şi reveni apoi (lăsând uşa deschisă) cu o farfurie cu şuncă, tăiată bucăţele, şi cârnaţi de casă afumaţi, iar alături, pe o tăviţă de argint vechi, oxidat, bucăţele de pâine. Îi mai făcu o dată cu ochiul pretendentului oficial la mâna subţire şi albă a Leliei, uitând probabil că-i mai făcuse o dată şi, perfect nesigur pe el, turnă în pahare. Grobei se ridică, stătuseră pe covor, pe nişte perne mari de la începutul secolului, din mătase, cu un pătrat de ţesătură groasă, persană, cu ciucuri roşii, grei, cusut pe mătase. Veni la masă, distrat, cu albumul încă în mână pe care-l aşeză undeva alături. Apoi ciocniră, cei doi, şi Ştefi-bàcsi reumplu păhărelele. Niciunuia nu-i plăcea ţuica aceea tare, horinca, ce trecea de 40 de focuri, dar o beau perfect bine dispuşi, consolându-se că îndeplinesc o plăcută obligaţie, un ritual. Apoi, Crăiniceanu îl îmbie să guste din „porcăriile“ de pe farfurie. Sau, cum îi zicea el – Kikiri-mikiri! Aşa-i spunea şi nevesti-si, când o îndemna ca, până să se puie masa, să taie pentru „ei“, pentru bărbaţi, nişte: – Kikiri-mikiri! De obicei făcea asta când era Chezan la ei, ginerele său care îl nelinişte cel mai mult. Cel veşnic posomorât, mult mai posomorât decât el însuşi şi, se simţea, era o adevărată posomoreală. Grobei însuşi îi impunea printr-o anume, cum să-i spun, o anume gravitate nătăfleaţă, o... anume seriozitate deşucheată, oricum, se vedea asta, era un bărbat, un tânăr bărbat cu un stomac demn, grav. Fiindcă îl nelinişte, fiindcă începuse să-l nelinişteaască, Crăiniceanu începu sa ţină şi la Grobei aproape la fel de mult ca şi la Chezan. Va scăpa astfel definitiv şi de al doilea balast, lest, încărcătură. Definitiv. Era ca şi cum şi-ar fi pensionat fetele. Căsnicii solide, super-solide, aşa cum unii betonează mormintele. Din respect pentru morţi, ca să se ştie că sunt morţi avuţi, morţi cu dare de mână, morţi îngâmfaţi. Apoi se aşezară la masă, la cină.

4

Doamna Vanina îi alungă pe bărbaţi de lângă farfuriile de Kikiri-mikiri şi se aşezară, cu ochii lucioşi de ţuică, la masă. Pentru început era un platou de răcituri. (La sfârşitul lui iunie o performanţă!) Sau cotoroage, cum se spunea prin Alba. Pentru cei care nu pofteau, se găsea pregătită o salată, de mezeluri de porc, din producţia casei, „propriu producat!", cum spunea Ştefi-bàcsi, cu umorul său absolut original: felii de caltaboş şi lebăr, cu ceapă şi oţet. Ceva delicios, *exquisitus*, la care se abonară cu toţii, cu excepţia Leliei, care îşi puse doar în farfurie, privind satisfăcută pe pereţi. Tipul ei de politeţe. Urmă apoi pilaf de pasăre (rămas de la prânz) peste care se picură sosul fripturii. Lelia gustă puţin din pilaf, alegând cu scârbă bucăţelele de carne şi depozitându-le pe marginea farfuriei. Toată lumea râse şi astfel ea câştigă indulgenţa tuturor. Grobei fu servit a doua oară din pilaf, fantastic cât mânca băiatul acesta descărnat. Doamna Vanina argumentă că un om care călătoreşte atâta, trebuie să... iar domnul Crăiniceanu dădea zâmbitor din cap, transpirând mereu, mâncând el însuşi, în silă, prefăcându-se că i-e foame ca să semene cu el însuşi, cu efigia sa. – Să fii blestemat să te imiţi pe tine însuţi! ar putea suna comandamentul căruia i se supunea, ca un soldat al spiritului, al unui Christos încă niciodată crucificat. – Din groaza de tine însuţi, ca şi Cain, să te prefaci secundă de secundă, până la cel mai mărunt amănunt, până în visele cele mai afunde, în felul cum oftezi, îţi ştergi transpiraţia, te joci cu un breloc sau în felul cum îţi aşezi, oftând, un picior peste celălalt, că nu te-ai depărtat de tine, de *vechiul tine* şi de cei din jur, mai ales, mai ales... mai ales pe preasfânta, curata, de Dumnezeu născătoare şi pururea Fecioara Maria, pe toţi sfinţii pomenind-o, pe noi înşine şi unul pe altul şi toată viaţa noastră lui Christos-Dumnezeu să o dăăăăm! Şi domnul Crăiniceanu îşi împingea trupul său de bivol să... se împingea pe el însuşi cu botul, cu braţele-i scurte, cu nasul, cu fruntea grasă, transpirată, printre farfurii, caltaboşi, pilaf... – Încă o porţie de cotoroage, draga mea! spunea el, întinzând farfuria neveste-si, cu

ochii râzând veseli ca un şcolar care face ceva pe placul magistrului său... al ductorului, al prim-ductorului... al regizorului posomorât din umbra vieţii sale. Pe placul Lui, al cărui argat era şi ea, Vanina, sau vechil... cel ce ţine socotelile, ha.

Urmară fructe, mere de Sân' Petru, dulci şi verzi, struguri uscaţi, păstraţi în pod, ca liliecii, cafele şi prăjitura casei: un aluat suspect, din mere şi nuci, cu o dungă subţire de cremă de cacao, ars puţin la colţuri, pe care doamna casei declara că îl adusese doar pentru ea şi „bătrânul" ei, pe care Ştefi-bàcsi îl privea venind cu aceeaşi suferinţă veselă a sa. Merceologul avea însă un instinct fără greş, refuză struguri chihlimbarii aduşi, coborâţi, pentru el şi „se servi" el însuşi cu o felie din acel Honigteich al casei, sur şi posomorât, delicios la gust. – Delicios! exclamă musafirul şi, încă o dată, autorităţile casei Crăiniceanu se predară, ambasada sa mai câştigă un punct, esenţial. – Bun-simţ! Bun-simţ! striga întreaga sa făptură, modestă, ciolănoasă. – Bun-simţ şi seriozitate... aproape: soliditate. Aproape: soliditate.

La cafea, se discută, cu vervă, succesul acelui aluat de miere (şi vinul de Târnave, târât de tata-socru direct cu o damigeană până la mijlocul sufrageriei de dotă) înveseli toate aparenţele. Chiar şi Lelia care numai că nu se scobea în nas; era felul ei de a fi prezentă. Destul de rapid, discuţia ajunsese la Mihi-bàcsi, Lelia, într-o pauză a absenţei ei, aruncă numele pe masă, printre resturi. Grobei îşi aminti imediat de fotografia aceea a unui tânăr brunet, ciolănos, îmbrăcat într-o uniformă nouă, grosolană, cu o capelă aşezată ţeapăn; cu un zâmbet mânjit, stângaci, aproape răutăcios. Ce era acolo, în pata aceea a peliculei voalate, un coteţ sau... un Ford?!

– Aha, Mihi, Mihi... spuse râzând doamna Vanina, sora lui, a răposatului, ce mai nebunatec! Cât l-am iubit! Deşi... sau poate, mai ştii, tocmai de aceea... Era atât de inteligent, dragă Traian-Liviu, era cel mai inteligent din familie, o inteligenţă rece, scânteietoare...

– Diavolească! făcu domnul Crăiniceanu, făcându-i lui Grobi cu ochiul.

– Nu ştiu! spuse doamna Vanina, visătoare, stând pe marginea scaunului, cu ideea vrafului de vase murdare pe masa din bucătărie, în chiuvetă, neobservând gestul lui, nu ştiu... oricum, o inteligenţă

care nu i-a adus decât nefericire... în viaţa sa scurtă! Oh, era un fel de vagabond, ca şi dumneata, Traian-Liviu, vreau să spun în sens simbolic, se scuză ea, abia înroşindu-se. Nu era făcut pentru aceste vremuri... oh, cât l-am iubit, deşi, trebuie s-o spun, el abia îşi dădea seama că eu exist, că sunt sora lui. Pe el îl dispreţuia pur şi simplu, probabil pentru că s-a căsătorit cu mine!...

– Hă! Hă! Ho! Ho! Hi! Hi râdea domnul Crăiniceanu, care era „el", cu adevărat bine dispus. Era inelegant ceea ce făcea: râdea numai pentru că „el" rămăsese în viaţă, iar celălalt, săracul Mihi, era mort. O lipsă de tact tipică unui intelectual şi acesta era şi tâlcul scurtei priviri pe care i-o trimise nevastă-sa. Lelia zâmbea stins, privind pierdută albul de sus al pereţilor.

– Un om cu multe calităţi... spuse Crăiniceanu, serios, vrând să-şi repare propria-i gafă, un om cu adevărat...

– De ce? spuse Vanina, râzând încet, cu o veselie ascunsă, tristă, era... un ratat tipic, cum i-o spuneau aproape toţi în faţă, începând cu părinţii mei... un lucru care l-a îndurerat adânc tocmai din pricina marilor sale calităţi... de altfel, ca să vorbim cinstit, cine se poate rata, nu-i aşa, cine are posibilitatea aceasta decât... un om cu reale aptitudini, un om... ce-i cu dumneata, Traian-Liviu, nu te simţi bine? Vrei să-ţi aduc un pahar de apă... se fumează prea mult, aici şi aerul...

Toţi îl priviră pe Grobei: era într-adevăr livid, alb la faţă. O clipă. Apoi zâmbi, se înroşi, emoţionat, şi tuturor li se păru că fusese doar o absenţă, aşa... o părere a mamei. Lelia însăşi întoarse prima capul, visătoare, spre perete şi el îi rămase recunoscător pentru delicateţea ei încifrată, pentru tactul ei straniu. Se simţea excelent şi, aplecându-se uşor în faţă, îşi prinse genunchii în palme şi părea dispus să afle noi amănunte despre fostul Mihi-bàcsi, unchiul aventurier. Ca şi în cazul prăjiturii de casă, cu miere, interesul lui pentru o rudă moartă, a familiei, părea o întruchipare a tactului înnăscut. De care un viitor soţ, mai ales un viitor soţ al nărăvaşei Lelii, are atât de multă nevoie. În vremurile noastre, „în vremea noastră, în vremea aceea...". Vanina îl privi o clipă cu ochii îngustaţi, răutăcioşi: îi plăcea prea mult, Traian-Liviu avea prea multe calităţi, era suspect de dotat mai ales pentru felul ei de a

privi lucrurile. Nu avea licență, e adevărat; acest fapt putea fi un punct de sprijin pentru viitor. Ca și eforturile sale pe jumătate comice de a părea mai instruit, mai grav, mai inteligent decât era. Un semidoct distins, un semidoct necesar, cu o voință remarcabilă. Care era dispus să „și-o asume" pe Lelia, probabil, în necunoștință de cauză. Sau, mai probabil, în perfectă cunoștință de cauză. Ei bine, tocmai asta o enerva ușor, o „sâcâia" pe Vanina: această neplăcută înțelepciune, dezabuzare, tact nefiresc al tinerelului căruia, se vedea asta, îi dispăruseră de curând coșurile de pe față. Aliatul ei, oricum și al Marianei. Singurul lor aliat, contra „ei" și a lui... da-da, chiar a lui, care era terminat. Ter-mi-nat. Cu o clipă înainte de ramolisment. Clipa aceea de șovăire deasupra prăpastiei dulci, de dedesubt, clipa aceea de fugă, de echilibru magic. Ei bine, era aliatul ei și ea trebuia să... expresia ei se relaxă și îl privi din nou cu căldură, cu blândețe, ascunzându-se în ea însăși, cocoșându-se pe scaunul ei de pilot, continuând să sporovăiască:

– Mihi, Mihi... nimeni, în afară de tanti Olga, sora mamei de la Vatra Dornei, care l-a iubit enorm, nimeni nu l-a înțeles pe Mihi, cum l-am înțeles eu. Odată, dacă vrei, am să-ți arăt scrisorile lui... cea mai mare parte, însă, sunt la Olga-tante împreună cu... va să zică dumneata l-ai remarcat, nu-i așa?! Oh, ți-ar fi plăcut dacă l-ai fi cunoscut! Era un element briliant, și asta nu o spun numai fiindcă îi eram soră... nu-nu, crede-mă... faptul că îi sunt soră, dimpotrivă... nu-i așa, mă face să...

Grobei privea în pământ; își ținea mereu genunchiul drept prins în palme și pendula ușor pe scaunul lui, se putea zice că pendula asasin, cu scaun cu tot. Din pricina efortului pe care îl făcea de a sta țeapăn, de a fixa mereu același loc în covor, ceafa i se înroșise și fața i se făcu din nou albă ca varul. Atunci, înainte ca cineva să observe ceva, întinse mâna tacticos, stăpân și bău jumătate din paharul de vin ce-i stătea, plin, în față. Apoi, continuă să se legene. Lelia aduse, indolentă, albumul de dincolo și doamna Vanina îl deschise la fotografiile în care apărea și fratele ei, răposat. Arătând cu degetul ei gros, scorojit de sârma pentru vase, de la mâna ei care fusese frumoasă, iubită, mângâiată în vremuri imemorabile, antice, contemporane războiului troian, indicând

detalii, fețe, mobile, coafuri chiar, dantele. Se aprinsese bătrâna, gândea Grobei. Lelia o urmărea ușor emoționată. Crăiniceanu se prefăcea că bea. Era o seară tipică: un logodnic căruia i se detaliază albumul familiei, i se dau zeci de detalii plictisitoare, anodine, despre cutare șaretă, cvadrigă, despre cutare unchi, cu calități ieșite din comun, despre cutare proprietate, vacă, cal, câine, despre cutare rochie. Grobei urmărea cu atenție explicațiile viitoarei sale soacre făcând eforturi de a privi alături de clișee, de a privi doar unghia cu oja crăpată și cu pielița netăiată, scorojită, a doamnei Vanina. Ceafa i se înroșea tot mai evident, tot mai urât, figura i se făcu tot mai lividă. – Sărmanul tânăr! gândi o clipă, din neatenție, Crăiniceanu, trebuie să îndure nu numai amorurile fetei, mai trebuie să înghită și seara asta, pozele și morții dragi ai noștri... el, care sunt convins pentru binele lui, nu-și cunoaște nici propriii săi morți, vreau să zic ai familiei... trebuie că are o familie descărnată ca el însuși, pardon!

Și ca să nu râdă ca un licean, la masă, Crăiniceanu își afundă gura sa mare, cărnoasă, în paharul de vin, bând cu lăcomie.

– ...Îl țiu minte, spuse Lelia, și fiindcă vorbea rar, toți o ascultară, stătea mereu în colțul acela, în picioare și vorbea, vorbea... vorbea fantastic! Ha-ha! Mie-mi plăceau ochii lui, îmi dădea un fel de furnicătură plăcută, ca atunci când ți se umple brațul de „furnici"!

Cei trei membri ai familiei râseră ușurel; Grobei, pretendentul, încercă să-i imite, dar nu reuși. O rigiditate crescândă punea stăpânire pe ființa sa compactă: era incapabil să scoată un cuvânt și toată lumea îl socotea politicos, distrat. Un om care voiaja atât. Apoi, Lelia îl privi și se sperie: avea fața albă, ochii puțin ieșiți din orbite, tâmplele dureros de concave, gura întredeschisă, fascinată. În spaima ei, ea zări deja lichidul curgându-i pe bărbie, din gura moartă, rigiditatea sa neobișnuită, efortul pe care îl făcea... efortul pe care îl făcea... Un scurt strigăt răsună în gâtlejul ei, neauzit și se apropie de el, calm și cu grabă. Îl atinse și el îi făcu un semn imperceptibil cu umerii, cu brațul, că nu știu ce, că știa că e lângă el, pentru a o liniști. Părinții ei nu observară nimic. Mama ei, Vanina, continua să povestească. Grobei continua să fixeze poza

aceea a recrutului Farca Mihai, un recrut ce se ratase, un aventurier, fost ofiţer, avocat pe jumătate, ce voiajase în America de Nord, ce murise la câţiva ani după terminarea războiului, în vremurile acelea atât de tulburi. Ce stătuse cu predilecţie în „acel" colţ şi perorase, perorase... admirat de gâsca de Lelia, compătimit de una din surorile sale care îl iubea pentru că era sortit distrugerii, sacrificiului care îl înnobila. Grobei făcu un efort aproape fizic (oboseala ultimelor sale voiaje îşi spunea probabil cuvântul) şi întoarse capul, ca atunci când îţi întorci silit privirea de la un cadavru scânteietor. Ea, Lelia, prin nu ştiu ce intuiţie, închise albumul, care era mereu deschis la pagina cu poza aceea, unde Mihi era în costum de teterist. Cu capela sa ţeapănă, pe vârful capului, cu rânjetul său ironic, „mânjit", un demon din fundul provinciei, un ratat uitat. Sora sa, cel puţin, vorbea cu mai multă duioşie despre el, acum când era mort, decât atunci când se mişca încă de colo-colo, era un ins mai comod, acum, pentru ea, pentru simpatia ei fraternelă, pentru familie, oraş etc. Deşi nu trebuie exagerat, dramatizat. Dar instinctul nostru de duioşie se agaţă de ce poate şi ce poate fi mai comod decât un frate expiat, pitoresc acum, când umbra lui a dispărut, când umbra lui e în noi, inimile noastre „aruncă" umbra lui.

– Să mai schimbăm subiectul... ordonă Lelia, crezând că-i face astfel un bine lui Grobei. Crispat de oboseală, de plictiseală, asomat de babaci, de atâtea obligaţii prin câte trebuia să treacă un tânăr pentru o căsătorie problematică. Şi oricum, singura ei moralitate era de a-l ajuta în întreprinderea sa fantastică, disperată.

– Nu-nu, spuse el, cu neaşteptată tărie şi deodată roşeaţa îi năvăli în obraji, vă rog... mă interesează realmente!...

– Oh!... dar vasele mele mă aşteaptă... cochetă uşor Vanina.

Crăiniceanu o privea cu simpatie, o zărea parcă zburând peste un nor, pe un nor gros şi luminos, cu o fustă uriaşă, largă, creaţă, multicoloră, aşa cum poartă ţigăncile.

– Vă rog! insistă Grobei, cu o voce palidă, aplecându-se puţin în faţă şi Lelia se depărtă de lângă el, uşurată; „logodnicul" ei îşi recăpătase reflexele sociale, ea putea să zboare, să viseze cuvinte, fraze.

– Mă interesează realmente tot ce... tot ce ține de familia „noastră"... de Lelia, credeți-mă!

Vorbea încet, aproape stins. Ochii săi străluceau totuşi. Oboseala care îi rigidizase trupul, ceafa, îi urcase în ochi acum, gândi Lelia şi fu ultimul gând pe care i-l dărui. Se dărui din nou ei însăşi şi celui pe care îl purta în ea, lui Bussy al ei, neastâmpăratul. Care se juca ca un ied în sângele ei. Era momentul ca Grobei să se ridice şi să plece. Doamna Vanina, ea însăşi, se dusese la vasele ei din bucătărie care nu mai puteau să aştepte. Lelia dispăru ca o umbră în „cabinetul" ei, răsucindu-se ca o pisică uriaşă în jurul telefonului. Vorbind cu cineva minute întregi, o jumătate de oră, în şoaptă, cu o şoaptă dramatică, intensă, o şoaptă care roşea şi pălea de ațâțare, de bucurie secretă, interzisă. Apoi ea racroşă, dar la câteva secunde telefonul sună el însuşi, de parcă ar fi prins viață, şi ea, înăbuşindu-şi un mic strigăt, se răsuci din nou, voluptuoasă, în jurul „lui". Minute întregi, sferturi de oră. Totul se scufundă încet în jurul ei; doar Vanina veni în două rânduri, cu mâinile ei roşii şi ude, ştergându-se inutil, mecanic, de un colț al şorțului, ca să-i facă reproşuri, cu voce joasă. A doua oară nici nu mai spuse nimic: privi doar, cum stătea covrig pe studio, cu fundul la ea, cu meşa ei neagră acoperind receptorul, de parcă „îl" ascundea acolo, de parcă făcea cu el, acolo, ceva ruşinos, în poziția aceea tulbure şi neliniştitoare în care o vedem pe Leda cu Lebăda, pasărea monstru şi zeu, posedând femeia aceea viguroasă din care se va naşte Frumosul şi Crima. Mama-Vanina o privi (îi privi spatele cocoşat deasupra telefonului, mai bine zis pe care îl ținea între picioarele ei lungi, înfiorate, cu un reproş mut, dezamăgit, incapabilă de a lupta cu un cuplu atât de tenace, de imprevizibil. Câte cupluri deodată, Doamne: cuplul Puşi Zăgănescu – Cârstea (*şi Crăiniceanu*); cuplul Lelia – Cârstea; cuplul Grobei – Lelia (*şi doamna Veturia Ciolacu, de passage, şi Victoria Ionescu, Vicky*)).

În sufragerie cei doi bărbați rămaseră singuri. Crăiniceanu luă automat locul soției sale, în felul lui, şi mai umplu o sticlă, direct din damigeană. Grobei bău, contrar aşteptărilor, dar numai ca să-l facă să vorbească, se pare, pe viitorul lui... hm, viitorul lui socru. Care ar fi făcut orice să-i facă pe plac tânărului său

compatriot, să mănânce, să bea, să-şi frece nasul cu degetul gros, să asude, numai să... Grobei însă întârzia să plece, Lelia întârzia să se întoarcă în cameră, într-unul din accesele ei de neruşinare graţioasă pe care familia o condamna cu severitate, muşamalizând-o în acelaşi timp din pricina asprelor moravuri ale provinciei. Dar Grobei era mai înţelegător decât întreaga ei familie la un loc, aliatul lor natural, părea că nici nu observă că ea lipseşte ostentativ, când logodnicul ei încă nu-şi terminase digestia sau îi era urât să se întoarcă în igrasioasa sa cameră de la gazdă. Atunci Crăiniceanu trebui să vorbească, să-l farmece pe auditor, faţă de care avea deja atâtea obligaţii; un spion în plus pe care îl introducea în casă, una din acele inteligenţe mediocre, atât de utile în spionaj. Crăiniceanu şi Traian-Liviu, un cuplu în plus, ignorat de Vanina, deoarece ea se gândea prea mult, probabil, la cuplul Vanina – Traian-Liviu, viitorul ei ginere, prezentul ei aliat, semizeu, care va asana grajdurile lui Augias, prototipul depoluării. Natura face şi desface milioane de cupluri într-o secundă, cele mai neverosimile. Fantezia nu e decât un instinct de procreare.

5

– ...Înţeleg interesul tău pentru familia noastră... membrii ei depărtaţi, morţi sau nu... (spunea Crăiniceanu, deşi nu înţelegea nimic), înţeleg şi te aprob... Vrei să-ţi iei toate măsurile de precauţie...

– Vai de mine! protestă Grobei, distrat, roşindu-se.

– Dar de ce – dar de ce! se precipită Crăiniceanu, ştergându-se cu mâna la gură, încercând cât putea mai bine să-şi ascundă dispreţul, ai tot dreptul... te rog! Ei bine... Mihi, fostul meu cumnat, era... cum să zic, faţă de ceilalţi fraţi ai Vaninei... foarte comod! Extrem de comod şi extrem de incomod, nu ştiu cum să zic. Astăzi poate l-aş înţelege mai bine, deşi... şi el dădu din umeri.

– Poate că nu: era o fire atât de ciudată, sau, mai ştii, hă-hă, poate noi eram ciudaţi... prostii!

Şi el bău ca să-şi ascundă zâmbetul.

– N-a terminat avocatura?

– Ba da... a, nu, stai puţin! Nu-nu, ai dreptate, aveam impresia că... ştii, a fost student la Drept, la Cluj, în două rânduri, în două reprize cum se spune, hi-hi! A doua oară noi eram însuraţi deja şi eu îi mai trimeteam câte o sută-două, prin poştă, pe sub mână, deşi nu ne simpatizam deloc, mai bine zis el mă dispreţuia sincer, afectuos, cum spunea Vanina... poate tocmai de aceea eu mă simţeam cumva obligat, ho-ho! Era teribil de antipatic, dar ştii... teribil! Peste limita admisă, mult peste limita admisă! Chiar faţă de cei cu idei liberale sau bonome, ha-ha!

– Noi învăţăm în şcoală copiii, spunea serios Grobei, o grămadă de lucruri, cum să le spun... incomode, penibile: să nu minţi, să crezi în adevăr, să-ţi iubeşti aproapele, să-l respecţi... ce noroc că în adolescenţă aceste idei plate, metafizice, se uită destul de repede, sub apăsarea mediului, a oricărui mediu... unii însă nu uită sau... nu uită totul!

– Ha-ha! Hă-hă! începu să râdă Ştefi-bàcsi, uimit, ai dreptate, urfi!

– Cum aţi spus? întrebă Grobei, zâmbind.

– Urfi! Dacă ar fi aici Vanina ţi-ar spune că e un semn de simpatie, hă-hă... ai ghicit, Mihi era exact un tinerel de ăsta şi aşa a rămas toată viaţa: un tinerel prost educat. Normal, de profesorii săi apatici, he-he!

– Ha-ha-ha! râdea şi Grobei şi o clipă îi reveniră culorile în obraji. Era încă îngrozitor de încordat. Socrul său era convins că încerca, de bine de rău, să-şi ascundă contrarietatea că Lelia îl trata cu atâta plictiseală indiferentă. – Un înţelept, gândea Crăiniceanu sau i se părea că gândeşte, va avea ceea ce merită orice înţelept precoce!...

– Să vorbim puţin despre el... vă rog!

– Sigur că da... Urfi, sigur că da! se grăbi Crăiniceanu de frica unei întrebări în legătură cu absenţa fiicei sale. Dacă idiotului îi venea în gând să se ridice şi să pătrundă în camera ei, găsind-o mai mult ca sigur cu telefonul şi cu Mişu al ei în braţe?! Pentru că, după cum o cunoştea, şi bătrânului îi plăcea această somptuoasă obrăznicie, el era convins că ea nici nu se deranja să închidă uşa

cu cheia când, în prezenţa lui Grobei în casă, *încă* în casă, ea se neruşina cu celălalt, prinţul, armăsarul, cea mai parfumată mustăcioară a Albei. Şi, asta era culmea, el, tatăl, nici nu se simţea aşa... indignat, oricum nu ţinea cu firavul Traian-Liviu, merceologul, pretendentul comico-grav la mâna fiicei lui, destrăbălată. De vină era, probabil, ironia care îl invada, ce venise atât de târziu. Imoralitatea copiilor, dublată, din fericire, de cea a părinţilor, greoaie, târzie. Grobei rămânea astfel la uşă, admirat, neiubit, cu buchetul său de flori ieftine în mână, cu dunga sa de la pantaloni pe care şi-o făcea întinzându-şi cracii stofei sub aşternut sau presându-i pe un scăunel galben de bucătărie, pe care stătea el însuşi, citind pe Ignaţiu de Loyola: două perechi, puse în cruce, iar când se mototolea cea de pe el, lua perechea de dedesubt şi cea de pe el ajungea la „presă", deasupra. Oho, era bine pregătit pentru viaţă călugărul acesta care nu credea în Dumnezeu!

– ...Era prin '27... '28! Ba nu! În nouăsute douăzeci şi opt, când Mihi a reluat studiile de Drept, la insistenţa familiei, părând că se cuminţeşte... atunci îi mai trimeteam eu câte o....

– Dar şcoala de ofiţeri când a făcut-o?

– A, asta imediat după terminarea liceului... ce imediat! Nici nu şi-a terminat liceul, a căzut de două ori la bacalaureat, şi în vară, şi în toamnă şi, de furie pe întreaga societate, a făcut un fel de cursuri de nu ştiu ce... de atunci e şi poza aia, care... în nici şase luni „absolvi" cursul acela (pe vremea aceea puţini ofiţeri aveau liceul complet, majoritatea erau copii de trupă, liceul comercial, Arte şi Meserii etc.) şi veni ţanţoş acasă în uniformă, cu două trese de metal: era locotenent, absolvise cu gradul de locotenent. Asta era la el: era fantastic la primii timpi, apoi... se plictisea, ho-ho!

– Îl cunoşteaţi de pe atunci? întrebă Grobei, neîntorcând nicio singură dată capul spre uşă.

– Nu-nu... numai din vedere! Ştiam că e fratele Vaninei, pe care o simpatizam. Era şi mai mare cu câţiva ani şi... Când l-am cunoscut era încă ofiţer, deşi se spunea că poartă uniforma în mod ilegal. Dar nimeni nu îndrăznea să-l oprească, să-i facă scandal, să-l aresteze... ştii cum e în provincie, familia era foarte respectată, aşa că un ofiţer în plus, hă-hă-hă!

– De ce... era leneş, vicios?... Juca cărţi... bea?

– Evident-evident! aprobă Ştefi-bàcsi care nu auzise nimic. Cărţi nu juca, nu trecuse niciodată dincolo de şeptic; pur şi simplu nu era în stare să reţină ce „ieşise". De băut – bea vin, totdeauna foarte puţin. Vinul, spunea că îi aduce sângele în obraji, ori el era foarte cochet, hu-hu! Ţinea să aibă faţa albă, pielea feţei albă, aşa... puţin lividă, cum se purta atunci: uriszin, culoare domnească, ho-ho! Doamne, ce trăsnit era!

– Spuneaţi că era inteligent! observă, politicos, Grobei, rigid.

– A, da, făcu Crăiniceanu, gândindu-se aiurea, era foarte... inteligent! Era, zău! Stătea în pat până după douăsprezece, îmbrăcat peste cearceafurile curate, şi citea: cărţi, reviste, almanahuri... apoi venea jos şi ne împuia capul la masă cu ce citise, cât înţelesese; asta era singura parte neplăcută: vorbea tot timpul la masă agitându-şi furculiţa.

– Citea numai în româneşte sau...

Crăiniceanu se uită o clipă să vadă dacă tinerelul nu-şi bate joc. Grobei era însă grav, o fibră nu i se clintea pe faţa albă.

– Citea şi în ungureşte, doar învăţase la şcoală; în franţuzeşte, de la maică-sa, puţin nemţeşte, ruseşte... se descurca chiar şi în latină. Mie mi-a scris odată, năzdrăvanul, o poştală în latină, de la Cluj! Ştia o grămadă de lucruri, după cum vezi, niciunul perfect şi, în general, lucruri care nu-i serveau la nimic...

– Descrieţi-mi-l puţin fizic... vă rog! Şi Grobei zâmbi fermecător, cât era el în stare. Dumnezeule, ce tinerel ciudat, bătrân înainte de vreme, un martir al propriei sale ambiţii ca... exact, ca şi... Puşi Zăgănescu, unul care iubea din ambiţie, un sentimental al ambiţiei ha! Şi Crăiniceanu zâmbi mulţumit de sine însuşi: mai ştia o grămadă de chestii de-astea! Puşi Zăgănescu!... Ah, Puşi Zăgănescu... de-ar spune el numai un cuvinţel din câte ştia... un singur cuvinţel roz, de mătase!

– Era... cvasi-înalt, cu evidente tendinţe de îngrăşare. Avea însă ceva foarte caraghios: era cavalerist, deşi nu încălecase o singură dată în...

– Cum adică...

– Picioarele în formă de O, în paranteză, ho-ho... marea paranteză! Mergea ca pe arcuri, printre gambele sale se putea intra în împărăţia cerurilor, ho-ho, hă-hă, hi-hi, hî-hî!

Crăiniceanu râse mult, cu bunătate, de cumnatul său mort. Doamne, morţii trăiesc încă în noi, cât timp trăim noi, nu-i aşa, sicriele lor umblătoare! Interesul „lor" e, nu-i aşa, ca noi să supravieţuim... oh, aşa, o mică răutate, o ironie care se naşte şi scintilează o clipă, ei o iartă, sunt doar atât de îngăduitori! E în interesul lor, de altfel! Cine spune că „ei" nu mai au niciun fel de interese?! Mojicii! Pasiuni nu mai au, asta e drept, interese însă o grămadă! Şi noi le apărăm interesele cum putem... oh, Mihi-bàcsi, „fostul" Mihi-bàcsi, un mort atât de comod! Un mort atât de jecmănit, s-ar putea spune, dacă... dacă ajunsese până acolo încât.... aşa, un biet tinerel din Banat, merceolog la nu ştiu ce cooperativă locală, să se intereseze de el din pură... ah-ah, oh-oh, Ştefi-bàcsi abia îl mai zărea pe nepricopsitul său ginere, prin perdeaua subţire de lacrimi a râsului său bonom, îngăduitor cu morţii şi cu viii.

– Era brunet sau şaten...?

– Brunet... spre şaten, spre... nu-nu, ia uite, domle... nu, era brunet, mai ales ochii! Negru-scânteietor! Nu erau mari, dar scânteiau... mai ales când ne vorbea lucruri citite în almanahurile sale, hu-hu! Mie-mi spunea, nu ştiu de ce, o grămadă de lucruri, de teorii... evident, tot chestii de-astea nu prea bine asimilate. M-am întrebat şi eu, uneori, de ce... probabil că tăcerea mea îl incita. Ştii cum sunt vorbăreţii ăştia; fac mereu cuplu cu câte un bou taciturn, o rumegătoare ca mine care... unul din ăsta care adoarme cu capul în iesle... avea însă mulţi prieteni distinşi, unii dintre ei influenţi... vezi poza asta? Aici e pe stradă, în Satu-Mare! Ăsta e el...

– Ăsta? şi Grobei arătă cu degetul.

– Da-da, el e... iar ăstalalt e Retezan, subprefectul, coproprietar, apoi, la „Unio"... odată, ţiu minte de la soră-sa, l-a adus şi în casă! Ţi-am spus: în primii timpi era formidabil, fascinant de-a dreptul! Apoi, nu ştiu cum se făcea, dar relaţiile, cunoştinţele, situaţiile câştigate i se scurgeau printre degete. – De ce faci asta, mă? îl întrebam, de ce nu perseverezi în anumite direcţii... de ce... laşi să

ţi se scurgă printre degete o situaţie care... El însă dădea din umeri, ăsta era ticul lui şi avea un zâmbet total antipatic, aşa, răutăcios, pentru care îl ura toată lumea, în primul rând familia, evident! Pe mine însă nu mă prea atingea zâmbetul lui „sardonic". De altfel, pentru faptul că mă dispreţuia liniştit, îmi spunea o grămadă de lucruri, teorii de-ale lui...

– Ce teorii? întrebă Grobei, căscând. Stătea în aceeaşi poziţie chinuitoare de aproape o jumătate de oră.

– Habar n-am! Cred că nu ascultam nici eu prea... sau am uitat, dracu să... Doamne iartă-mă, vorbim doar de un mort! Şi Ştefi-bàcsi fu cât p-aci să pufnească în râs. Era doar mortul lui, devenise în clipa aceea un amabil profanator de cadavre. – Avea, de altfel, tot felul de teorii... cărţi întregi, reviste, prost digerate. Închipuieşte-ţi, un ofiţer, care voia să reformeze lumea... care critica pe cei mai mari filozofi!

– Era comunist? întrebă curios Traian-Liviu.

– Nu-nu... răspunse şovăitor Crăiniceanu. – Sau... mă rog, un timp e posibil să fi fost şi... comunist! Uneori, ceea ce spunea era cu adevărat interesant, cum să spun... putea să te pasioneze! Dar, pe urmă, nu ştiu cum, îţi slăbea atenţia... deodată, nu ştiu cum, îmi venea să casc, să mă scol şi să mă plimb, ceea ce, bineînţeles, pe domnul conte l-ar fi enervat la culme! Cerea să fie ascultat cu religiozitate, fără cea mai mică mişcare...

– „Domnul conte"?... zâmbi Grobei.

– Aşa-i spunea tatăl său, bătrânul Farca, ins care a lucrat şi el, ca şi mine, în Finanţe... când venea acasă, pe la douăsprezece, de la birou, să îmbuce ceva şi să se întoarcă, îl găsea pe Mihi, haldău de optsprezece-nouăsprezece ani, încă în pat, mâncând lămâie cu zahăr şi ascultând nu ştiu ce la radio...

– ...Lămâie cu zahăr?! râse Grobei.

– Da... făcu încurcat Crăiniceanu, asta îmi povestea încă fie iertată soacra mea, avea mereu o farfurioară cu lămâie şi zahăr lipit, siropat de zeama de lămâie... Olga-tante, sora mai mare a mamei sale şi care îl iubea ca pe ochii din cap (trăieşte încă bătrâna, e la Vatra Dornei, ea îi păstrează încă lucrurile, corespondenţa), ea venea repede-repede, îl scula din pat, îi aducea chiloţii, ciorapii,

pantalonii: – Scoală-te, scoală-te, îi spunea, vine tatăl tău! Ea îl pândea pe bătrânul Farca, îl vedea de la colţ, cu geanta lui mare din piele de bivol şi alerga să-l scoale pe Mihi, puturosul. Bineînţeles că uneori era „prins“ în pat, la ora mesei, ascultând nu ştiu ce opere la radio, sugând lămâie cu zahăr, printre almanahurile şi revistele lui... Oh, atunci bătrânul Farca trântea şi bufnea şi nu îl scotea din „domnule conte“.– Domnul conte ne face onoarea să vie la masă... sau: – Domnul conte binevoieşte să se dea jos din pat înainte de a se însera... – Domnul conte ne permite să deschidem puţin geamurile, să iasă fumul care... – Hă, hă, râdea Crăiniceanu, ironii de-astea greoaie, paternel-ardeleneşti, socrul meu, fie iertat, era un om bun, dar nu prea era tare în ironie, hă-hă-hă! Şi-atunci, parcă îl văd pe Mihi cum îl gratifica pe propriul său tată cu „zâmbetul său sardonic“ în care era expert!... Şi-atunci, bineînţeles, bătrânul, care crescuse nouă copii, dintre care şapte erau în viaţă, care se întreţinuse singur la liceu, dând ore particulare şi trăind cu o jumătate de pâine şi jumătate de kilogram de mere pe zi etcaetera, urcând din treaptă în treaptă până a ajuns directorul Casei Cercuale pe judeţul Zalău... bătrânul, în faţa insolenţei lui, începea, bineînţeles, să zbiere şi să trântească. I se urca tensiunea, soră-sa, care era o emotivă, începea să plângă, iar... găliganul de Mihai zâmbea în continuare... sardonic! Singura care a avut vreo influenţă asupra lui a fost Olga, care era mătuşa lui şi între ei era o distanţă de aproape douăzeci de ani, de fapt ea l-a crescut, ca o mamă, mult după ce i-a murit maică-sa... ea ţinea toată casa, de ea asculta şi bătrânul Farca, ea avea o oarecare influenţă. De altfel s-a şi jertfit pentru familie, a refuzat toată viaţa să se mărite, stând alături de tatăl ei, de fraţii ei mai mici... mai ales de Mihi, cel mai mic... de fapt cel mai mic... a fost Cornel, dar el a murit la zece ani, odată, la patinaj a căzut sub gheaţă şi...

– Văd că ştiţi bine istoria familiei! îl complimentă Grobei.

– Mă rog, ştiu câte ceva!... spuse Crăiniceanu şi râgâi. Apoi îşi ceru iertare, cu mâna la gură, cu ochii jucându-i vesel.

6

...A doua zi, venind ceva mai târziu acasă de la birou (în jur de cinci şi jumătate-şase fără un sfert), „bătrânul" Crăiniceanu îl găsi – intrând din întâmplare – pe Grobei în camera Leliei. Era aşezat pe jos cumva, pe o pernă, şi în jur avea albumele de fotografii ale familiei. Arăta destul de plictisit. Era ultima sa după-amiază la Alba, rămăsese special pentru „ea", pentru Lelia.

– Unde e Lelia? întrebă sever Crăiniceanu.

Grobei habar nu avea; Vanina îl instalase acolo, cu o cafea şi nişte „uscături", şi plecase undeva, val-vârtej. – Probabil la cumpărături! adăugă cu naivitate merceologul. Crăiniceanu se feri să-l privească. Tuşi nemulţumit în aparenţă şi ieşi din cameră, mergând la bucătărie, unde îl aştepta masa, acoperită cu un ştergar. Dumnezeule, ce aiureală! Se bucura însă prea mult de perspectiva unei jumătăţi bune de ceas de înfulecat, o ţuiculiţă înainte, apoi o jumătate de chil de vin, pentru papricaşul pe care nu avea decât să-l încălzească. Aveau papricaş de pui, astăzi se informase prin telefon, în prealabil, şi va folosi din plin lipsa Vaninei, care îşi căuta odrasla graţioasă prin oraş, ca să citească la masă. Ziarul sau... nu-nu, romanul poliţist, început aseară. Apoi, va ieşi la golumbii săi, lăsându-l pe descărnatul domn să se plictisească singur. Acolo, lângă cuşca porumbeilor, îl găsi Grobei, după o oră, plictisit probabil de mobile şi poze prost expuse, cu atâţia morţi necunoscuţi şi provinciali gravi, absenţi.

Cuşca porumbeilor, „palatul lor de iarnă", cum îi zicea Ştefi-bàcsi, era plasat, îngăduit, în curtea „a doua", curtea „economică". În curtea găinilor, lângă „ştalul" porcilor care se auzeau grohăind şi râmând, cântând peste cărămizile lor bolnave pe care le dislocau cu botul, din pur umor, porcii nevăzuţi. Doar duhoarea lor era vizibilă, o duhoare patriarhală care coboară din înalt, din Odyssea. Astfel se şi simţea bătrânul Crăiniceanu, plutind în nimbul acelei duhori, cu porumbeii alergându-i pe braţe, pe umeri, divini şobolani: ca porcarul Eumeus, prietenul lui Telemac. Acolo îl şi găsi Grobei, în spaţiul acela, printre fiare vechi, cu găinile fugindu-i

printre picioare, uriaş şi gros, surâzător, etern, el cel tolerat de familie, cel izgonit de familie acolo, în curtea „a doua", mitică, Eumeus care creştea, se lăsa iubit de golumbi, în duhoarea înmiresmată a porcilor, ortacii lui Odiseu. Se însera, deşi noaptea era încă departe. Undeva, în fund, fugise oraşul, cerul se lumina fantastic, ca o pânză translucidă care adia uşor, o lentilă suavă cu nori rarefiaţi, înalţi, cirus, soarele el însuşi văzut-nevăzut, un trandafir mov, colosal, ce făcea să respire lucrurile, în ceasul acesta al infinitului crepuscul. Porci nevăzuţi, atotprezenţi, ronronau egal în coteţurile lor, golumbii zburau în jurul celor două siluete, Grobei se împiedică într-un vechi cadru de bicicletă, o vană găurită era rezemată de un perete, cercuri de butoaie – de unde Dumnezeu atâtea doage ruginite peste tot, zeii se jucau cu ele! –, găinaţuri, o troacă cu apă pentru pui, fierărie, lemne, butoaie, porci, apă, grăunţe, porumbei, golumbi în castelul lor de lemn, în turnul lor de fildeş. O lume de mit, mitul el însuşi, acolo, în curtea economică, Ulise, el însuşi, nu a fost primul comerciant? Şi Crăiniceanu, cu statura lui greoaie ce abil, ce suplu se strecurase acolo, printre obiectele acelea însufleţite de soarele nevăzut ce apunea mereu, nesfârşit, obiectele care se agitau neliniştite de dispariţia lui şi porumbeii aceia guleraţi şi îngâmfaţi care acopereau totul cu găinaţii lor suavi, cu fluturatul aripilor lor peste umeri. Ei, singurii care nu jucau teatru acolo, ei, ce pozau cu atâta farmec. Crăiniceanu le curăţă castelul cu o lopăţică de fier, le puse apă, repară o stinghie, bălăcindu-se în bălţile de apă şi de urină din jurul piciorului de lemn al stâlpului turnului lor. Grobei sta lângă el, umilit de forţa socrului său, neinvidiindu-l pentru că avea suficient spirit realist, lăsându-se să viseze, dus de duhoarea porcilor lui Eumeus, confesorul lui Telemac.

Apoi, pentru că cei doi n-aveau ce să-şi spuie, reluară discuţia din ajun. Despre Farca Mihai-Alexandru, Mihi-bàcsi, surâzătorul. Traian-Liviu se arătă interesat în continuare de el şi Crăiniceanu, fericit că nu-l întreabă despre Lelia şi amantul ei *en titre*, zeul oraşului, îşi dădu drumul la gură. Iată că, uneori, morţii sunt mai folositori morţi decât vii, Doamne, iartă-ne cinismul!

– Păstrează cineva scrisorile lui...? întrebă Grobei, rezemându-se de gardul de lemn, privind în grădina vecinului.

– Cred că da... avem şi noi câteva, Vanina trebuie că ştie... În maniile mele, râse Crăiniceanu, încă nu s-a numărat şi instinctul arhivei familiei...

– Dacă e vorba de familia soţiei!...

– E adevărat... e adevărat! recunoscu Ştefi-bàcsi. – Olga-tante, de la Vatra Dornei, păstrează o bună parte, câteva mobile de-ale lui, fotografii, poze, mi se pare, şi câteva costume... are aproape optzeci, dar e fantastic de vitală, de vie. Acum, abia, începe să încărunţească. Iar pentru neisprăvitul de Mihai a avut toata viaţa un adevărat cult. Poţi să te duci s-o vizitezi!...

Amândoi râseră. Se înţelegeau bine şi Crăiniceanu îl duse, într-un prim elan de simpatie, în coteţul electrificat, unde-şi ţinea motoreta, pe Hanibal. Grobei fu cu adevărat emoţionat; bătrânul o ştergea cu o cârpă pe ici-colo şi rabla sclipea de curăţenie, de îngrijirile egoiste ale lui Ştefi-bàcsi, în harnaşamentele sale, ca o gloabă într-un grajd regal. Câţiva golumbi îi urmăriră, rănindu-se de leţurile murdare ale grajdului-coteţ. Crăiniceanu îl informă că voia să-i demonteze cilindrul, să-i schimbe placa de ambreiaj, să-i apropie căţeii, eventual să înlocuiască total ferodoul. Lanţul era gros, bine uns cu ulei, pneurile erau bine întreţinute, fără un petec, pe ghidon se găseau instalate tot felul de mecanisme, faruri, manşoane de cauciuc, oglinzi retro, sirene. Un golumb se agăţă, încrezător, de furca din faţă, fâlfâind din aripi, încercând să încremenească acolo. Crăiniceanu era, evident, cel ce învia toate aceste lucruri, ce le dădea un sens. Porcarul-bonom. Grobei se întreba de câte ori intrase Lelia acolo, dacă intrase vreodată. Oh, ea era prea înaltă pentru acoperişul acela scund, oblic, cald. Ei doi, cu Ştefi-bàcsi, ei doi bărbaţii, încăpeau mai bine, era mândru că se afla acolo, din pură întâmplare. Absenţa ei îl proiectase acolo, vinovăţia bătrânului care trebuie să-şi înlocuiască fiica sa destrăbălată, cu mult prea frumoasă şi prea nebună, trebuia să-i facă conversaţie în locul ei, trebuia să se lase pipăit, adulmecat, curtat, plictisit, îmbrâncit uşor, sâcâit, buimăcit în treacăt în locul ei... şi al celeilalte, evident, în locul Vaninei. Nu era oare de datoria

mamei să-şi înlocuiască fiica în absenţă?! Grobei era doar un logodnic, îşi avea drepturile sale nenumărate, el însuşi îşi aducea aminte, etern plictisit de după-amiezile sale nesfârşite de logodnic, când trebuia să uzeze de privilegiile sale, lăsat singur, într-o cameră, cu logodnica sa de familia ei grijulie ce respira pe lângă uşi, pe lângă zidurile subţiri.

– Scria...?

– Poftim?...

– Vreau să zic... Mihi-bàcsi... scria...?! La reviste... la almanahurile acelea... publica, vreau să zic...?

Crăiniceanu rămase sincer nedumerit. Dădu din umeri, plictisit.

– Vorbea atât de mult, încât nu ştiu ce nevoie ar mai fi avut ca să... da-da, cred că da... a publicat ceva articole, pe la Satu-Mare, la Cluj parcă, într-un ziar de mâna a doua... chiar şi în America a publicat ceva, undeva, într-un orăşel... ştii, acolo oamenii sunt mai ocupaţi cu comerţul, au mai puţin timp să asculte taclale! Mai degrabă publică, he-he! Urfi!

– Poftim...?!

– Am spus: – Urfi! Hă-hă!

– Urfi! repetă şi Grobei crezând că aşa trebuia. Crăiniceanu îl privi cu simpatia aceea pe care o rezervăm pentru infirmi, pentru cei lipsiţi de tact. Se înţelegeau binişor, Crăiniceanu îşi vedea de treburile lui cu pisălogul de ginere-su pe cap. Dar făcea o treabă morală: ţinea loc fie-sii, era alibiul ei.

– De ce boală a murit?

– Cancer.

– Unde?

– La Vatra Dornei. Acolo a stat mai tot timpul după ce s-a întors în ţară. Olga are şi acum una din camere cu toate lucrurile lui, păstrată la fel ca şi când trăia. L-a iubit nefiresc de mult, unii şopteau că ar fi ceva bolnăvicios... vicios, chiar!

– Numai forma viciului... adăugă Grobei, uitându-se pe unde călca deoarece ieşiseră iar în curtea din dos.

– Evident-evident! răspunse distrat Ştefi-bàcsi. Intrase în cămara de lemne şi se auzea robotind pe acolo. Căuta un lemn, o esenţă tare, ceva, ca s-o sculpteze. Voia să-şi perfecţioneze o nouă

manie. Grobei îl auzea mormăind, dincolo de peretele de scândură, şi ciuli urechea crezând că trebuie să răspundă la vreo întrebare, vrând să dea replica. Apoi îşi dădu seama că bătrânul cânta, în felul lui, bâzâia prin cămara aceea de lemne, fericit că e singur şi că nu trebuie să se prefacă decât faţă de el însuşi. Treacă-meargă.

– Dacă ai să întrebi pe cine l-a cunoscut, continuă Crăiniceanu ieşind din cămară, or să-ţi spună că era prieten cu mine. Fals. Eu eram prieten cu el în sensul cel mai bun: ascultam ceea ce-mi turuia el, palavrele sale. Eu am fost totdeauna o bună ureche. Bineînţeles că acum, după aproape zece ani de la moartea lui... ia stai, el a murit pe la începutul lui '947 , da, exact la întâi februarie '947, deci anul viitor vor fi zece ani, Dumnezeu să-l ierte!...

– Credea în Dumnezeu? întrebă Urfi, privindu-şi ceasul brăţară.

– Da, curios, dar credea... el care era un ateu, he-he!

– Cum vine asta? întrebă Traian-Liviu cu seriozitate.

– Dracu' ştie! răspunse Ştefi-bàcsi, prinzând unul din lemnele alese într-o menghină de tâmplar, pe banc, fericit de încurcătura tinerelului. – Voi, tinerii, credeţi că toate lucrurile astea sunt... aşa, simple şi... ei uite, el era un ateu, un ateu ştiinţific cum se spune astăzi, şi totuşi, înainte de moarte s-a împărtăşit şi s-a spovedit!

– Ca Voltaire!

– Prostii! spuse Ştefi-bàcsi, cercetând lemnul din menghină pe toate părţile, cu Voltaire a fost cu totul altceva! Eu ţi-am spus doar că bietul Mihi, care credea sincer că Dumnezeu nu există, de la şaisprezece ani, deodată... de altfel, Olga ne-a mărturisit că înainte cu aproape doi ani de moarte el mergea pe ascuns la biserică...

– Ha-ha, râse prosteşte Grobei rămânând singur cu Crăiniceanu, asta-i culmea: pe furiş!

– Da-da, pe furiş! Nu-i nimic de râs. Pentru el era o adevărată înfrângere, pentru că toată lumea îl ştia ca pe un campion al materialismului, al ateismului ştiinţific, cum ziceţi voi astăzi. Singurii care nu râdeau de el au fost popii şi... nici măcar toţi! Uite, părintele Gohrlich, parohul catolic de aici, din Alba şi... da-da, pater Gohrlich şi canonicul Ploscariu, doctor Ioan Ploscariu,

de la Lugoj, un adevărat martir. Doi dintre numeroşii săi prieteni. Ţi-am spus că avea darul de a număra printre numeroasele sale cunoştinţe şi oameni de bine, de înaltă valoare... n-am să înţeleg niciodată ce-i atrăgeau, la el... poate cultura, poate...

– Spuneaţi că avea darul vorbirii...

– Eu? se miră Crăiniceanu, neridicând privirea de la lemnul său pe care începuse să-l „pipăie“ cu un cuţit asemănător cuţitelor cizmăreşti: o lamă de oţel într-o teacă de piele. Un golumb îl găsi şi aici şi se aşeză, grav, pe bancul de tâmplărie al protectorului său. Fără să se teamă de intrusul din Banat, un simplu reporter. – Eu n-am spus niciodată aşa ceva, adăugă Ştefi-bàcsi într-un târziu. – Nu-nu...

– Ce vreţi să scoateţi din lemnul ăsta, Ştefi-bàcsi?

– Habar n-am... poate dacă... vreau să fac un picior de credenţ... la credenţul din bucătărie s-a spart un picior, dar nu ştiu dacă ţine lemnul ăsta... e destul de uscat, numai că nu vorbeşte... Mihi avea orice, numai darul vorbirii, nu! Mai bine vorbeam eu decât el! Eu am vorbit odată în faţa unei mulţimi de aproape o mie de inşi şi... El însă vorbea foarte repede şi amesteca multe lucruri din cele citite sau auzite! După părerea mea, era un semidoct, deşi pater Gohrlich spunea că are în el flacăra divină!

Crăiniceanu întoarse lemnul, prinzându-l în menghină cu capul de sus. Pufni apoi pe nări, cu vădită plăcere, inutil.

– A fost însurat?

– Da. O singură dată, are şi doi copii. Nu locuiesc aici, ci pe undeva în Oltenia. Dar s-a despărţit repede de nevastă-sa, nu se înţelegeau deloc. A trăit însă toată viaţa cu... cu Petronela. Ea l-a aşteptat să se întoarcă din America. Petronela şi Olga-tante au fost femeile lui, în sens figurat, bineînţeles. Cele două se şi gelozeau puţin, dar, e drept, şi-au dedicat viaţa lui.

– Cine e Petronela?

Crăiniceanu nu răspunse: era preocupat de lemnul lui, îl atingea ca pe o vioară, ca pe un mărunt animal. Lemnul scânteia încet sub mâinile sale plastice, de care asculta fierul, hârtia, carnea, fosta carne a lui Puşi Zăgănescu, rivala Leliei. Grobei făcu câţiva paşi, plictisit, prin lemnărie, fluierând ca să-şi dea importanţă. Era

singur, Crăiniceanu se afundase lângă lemnul lui. Golumbul înfoiat, cu guler de marchiz, nu mişca de lângă menghină. Era înfiorător de îngâmfat şi-şi scutura aripile ca un curcan în miniatură.

– Cine e Petronela? repetă Grobei, cu mâinile în buzunare.

Crăiniceanu fluiera încet, un fel de bâzâit; la el nu ştiai niciodată când cântă, mârâie sau fluieră. Considera angajamentul lui încheiat şi se afundase în maniile lui bolnăvicioase, cum spunea familia.

7

Ultima întrebare a tânărului Grobei zbârnâia încă în aer când se auzi portiţa scheunând stins şi doamna Vanina îi privi pe cei doi bărbaţi cu încântare, cu uimire jucată. – Aici eraţi, domnilor...?! sau aşa ceva, şi îi chemă înăuntru. Cu atâta farmec, cu atâta reală încântare de a fi cu ei, cu ei şi numai cu ei, încât cei doi o ascultară. Crăiniceanu trecu pe la bucătărie să se spele, se auzi apoi apa de la closet, ca turbată, merceologul fu poftit în sufragerie, apoi în camera Leliei, toujours absentă, Vanina aduse cafea, fructe, prăjitură. Grobei se lăsă îmbiat, ghiftuit, răsfăţat... nu era el, acum, în absenţa vinovată a Leliei, copilul favorit al lor, al familiilor reunite? Nu trebuiau cei doi, babacii (cei care din pură imprudenţă ajunseseră şi babaci!) să ispăşească pentru ea, zvelta, frumoasa, destrăbălata, campioana picioarelor Albei, amanta lui Cârstea cel îngâmfat?! Oho... şi ispăşeau foarte frumos! Cu un farmec dureros, s-ar putea spune, cu un infinit farmec!

Îi permiseră să se aşeze pe jos, pe o pernă, Vanina fugi şi îi căută febrilă o alta, ca să se rezeme cât mai comod de marginea studioului, în jur i se îngrămădiră ţigări, fructe, albume de familie pe care el părea că le agreează, ei înşişi se îngrămădiră respectuos în jurul lui. La semnalul nevăzut al ei, Crăiniceanu, Eumeus, smuls din lumea golumbilor şi a porcilor săi mitici, a motoretei sale nichelate, a convenţiilor sale singuratice cărora li se spunea manii, el însuşi, sub apăsarea dulce şi nevăzută a tactului Vaninei, se

supuse, cedă uşor-uşor, ca o coardă de violoncel când se acordează şi astfel, avându-l pe Grobei, descărnatul, în centru, cei doi „bătrâni", părinţii Leliei, se constituiră în curtea sa feudală, în anturajul său select, îl aleseră drept prinţul lor, ducele lor sentimental, filial, contele lor de Rohan, cu diviza lui cu tot:

Roi ne puis
Prince ne daigne
Rohan je suis!

sau aşa ceva. Un alt Bussy, un alt Rohan, un alt Clark Gabie, mai modern, mai mândru decât cel de pe strada Berthelot, care o ţinea pe Lelia în braţe, în clipele acelea, cu mare probabilitate, cu mare afectare năzuroasă. Bah!

Grobei se lăsă servit, ghiftuit, fermecat, plutea lent între graţiile ce le răspândeau în jurul lui cei doi părinţi nefericiţi. Doamne, nefericirea e atât de relativă! Cei trei se simţiră bine, perfect împreună, cum spune nu ştiu cine, îşi ajungeau sieşi; Grobei era pur şi simplu fiul lor cel mult iubit, prin alegere şi nu prin necesitate, ca „cealaltă", pe care trebuiau s-o iubească şi o şi iubeau. Pe el, însă, în clipele acelea, voiau să-l iubească şi îl şi iubeau! Iată diferenţa, *that is the question*. Şi el era fericit, plutea între ei şi ei pluteau şi ei, ceva mai stângaci (din pură prejudecată, vă asigur, stângaci!), întineriţi cu cochetărie, cu un fel de patină stinsă pe figurile lor tot mai puţin provinciale. Poate şi pentru că tinerelul acela se arăta atât de îngăduitor cu fiica lor, poate pentru că vorbeau de Mihi, fratele şi cumnatul-prieten dispărut, poate pentru că furau un ceas de tihnă sadoveniană nu ştiu cui, cu fructe conservate în aerul anistoric al podului, cu cafea, prăjituri de casă – din care Traian-Liviu alese, cu preţiozitate, ca un prelat roman, un chec, *ein englischer Kuchen*, extrem de izbutit. Oricum, în timp ce anonimul merceolog muşca din chec, Vanina se împurpură toată, uşor, de plăcere, de emoţie. Ce relative sunt nefericirile! În sfârşit, „afară" se întuneca încet. Cei trei se apropiau tot mai mult, vârstele lor se sudau încet, în aerul prin care se strecurau monştrii. Monştrii casei, penaţii ei.

– Cine e Petronela? întrebă Grobei, cu aerul că totul îi este permis.

– Oho, surâse Vanina, vine din când în când pe la noi. E învățătoare şi s-a stabilit într-un sat din Maramureş. Ca să fie în apropiere de Vatra Dornei, cred.

– De ce... se împotrivi Ştefi-bàcsi, am auzit că are pe unul... era şi timpul să...

– Câți ani are...

– Acum...? Stai puțin... ea era mai mică cu opt ani decât Mihi... el ar fi avut acum... ia stai... da, cam patruzeci şi nouă-cincizeci de ani trebuie să... vai, dar ea e ca un copil! L-a iubit ca o smintită, ca o...

– Cred că nu e ceva în regulă cu... şi Crăiniceanu îi făcu lui Grobei un semn la tâmplă, ca între bărbați.

– Ce-s chestiile astea... spuse Vanina, nu crezi că Mihi putea fi iubit pentru el însuşi...?!

– Bine, mucă scumpă, dar eu ştiu că voi două nu vă prea înțelegeați... ultima oară...

– Ah, prostii! făcu Vanina cu grație, zâmbindu-i lui Grobei ca o fetiță, tu nu vezi decât...

– Ha-ha! râse Grobei, mucă scumpă! Ce-i asta?! Cei doi Crăiniceanu roşiră, se priviră stingheriți, apoi Vanina:

– Astea sunt prostiile lui... aşa îmi spune el... de când eram logodiți... spunea că sunt o maimucă mică... mucă, deci...

– Ha-ha, he-he, hi-hi! râse Grobei, cu o anume grosolănie, dar cei doi nu-i purtară pică. Era un tânăr extrem... ex-trem de reuşit!

– Petronela, spuse Vanina, nu e o femeie... aşa, foarte frumoasă, în schimb e... feminină, e foarte grațioasă, curată... nici nu cred că în afară de Mihi ea a mai cunoscut vreun alt bărbat...

– Ha-ha, he-he! râse Ştefi-bàcsi, cu eterna grosolănie a bărbaților, dar Grobei nu-i împărtăşi dispreţul. O asculta încordat pe Vanina, ciugulind câte o boabă din strugurele uriaş, uscat, translucid.

– Petronela de cum l-a cunoscut a simțit o adevărată fascinație față de el... era prin douăzeci şi patru-douăzeci şi cinci, când s-a întors acasă de la Cluj, bolnav, cu pleurita aceea a lui care l-a

chinuit mereu... era după scandalul cu Cheți, Lucreția, nevasta lui de care tocmai se despărțise și ea plecase cu cei doi copii, încă în scutece, la părinții ei în Oltenia, undeva pe lângă Novaci. Eu, eu am simpatizat-o pe Cheți, dar... ea nu era deloc potrivită pentru el... cine, de altfel, era potrivit pentru el... ah, era veşnic neliniştit, atât de dezordonat cu viața lui intimă! Eu am simpatizat-o pe Cheți... în schimb, ciudat, de la început nu mi-a plăcut Petronela... mi se părea... îmi apărea aşa... ca o... oaie, te rog să mă ierți! (– He-he, hă-hă! se crezu obligat să facă Crăiniceanu, dar nimeni nu-l băgă în seamă.)

– ...Mi se părea că şi ea poartă o vină în... despărțirea lui Cheți... apropo, ei n-au divorțat niciodată, Mihi, pur şi simplu din neglijență... sau pentru că el nu acorda prea mare însemnătate acestor lucruri... mă rog!... în fine!... Cu timpul, însă, Petronela m-a cucerit şi pe mine, zău!... Castitatea ei... devoțiunea ei... singurul lucru, puțin supărător la ea, era... cum să-ți spun... aşa, fascinația ei exagerată față de Mihi... care, cred că şi pe el îl incomoda, oricum îi făcea rău, îl dezechilibra, îi răpea simțul realității!

– Ce prostii! spuse Crăiniceanu, voi două nu v-ați simpatizat niciodată! Când vă întâlneați vă uitați una la alta ca două găini, în mijlocul verii! Uiți că i-ai interzis să se ocupe de rufele lui!

– Prostii! spuse şi ea, roşindu-se, privindu-l pe Grobei, adresându-se însă bărbatului ei: – Tu nu vezi decât aparența lucrurilor, nu descifrezi decât...

– Nu-nu! se încăpățână Ştefi-bàcsi, chiar aşa a fost... a fost chiar aşa, ce... mi-aduc foarte bine aminte, n-am să uit cât oi trai că atunci când...

– Şi ce-i dacă aşa *a fost*! se enervă pentru prima oară Vanina, dar se stăpâni repede. – A fost aşa, dar... dar acum, e altfel! Acum îmi dau seama că am simpatizat-o foarte mult... că am iubit-o pe Petronela!

Vanina vorbea aproape cu ciudă, ceea ce o înfrumuseța. Bătrânul Crăiniceanu o iubea încă sau avea o bună memorie a fostei sale iubiri, pentru că se aplecă uşor în față şi o mângâie pe păr, cu mâna

lui grasă. Îl înduioşase candoarea ei resuscitată o clipă, stângăcia ei logică, „logica“ ei cu care îl cucerise probabil, odată.

– După moartea lui, ea a dus o viaţă de călugăriţă. Olga şi ea s-au apropiat foarte mult... atunci s-a transferat ea la Bistriţa... a început să nu mai iasă, mergea în fiecare dimineaţă la biserică, mânca o singură dată pe zi şi deloc carne... deşi ea, ca şi Mihi, n-au fost niciodată habotnici! Ea era ca şi el, atee!

– Era un ateu ştiinţific! făcu Crăiniceanu, murind de râs.

– Da, ea nu credea... şi asta numai, bănuiesc eu, pentru că îi auzise pe ceilalţi zicând că Mihi e ateu... pentru că aşa spuneau ceilalţi! Eu cred că ea nu era în stare să deosebească, din spusele lui, dacă el credea sau nu... cel puţin...

– Ce importanţă are! spuse Crăiniceanu. Vanina îl privi pe merceolog şi roşi. Era extraordinar ce mult o întinerea vinovăţia ei, a fiicei ei. Grobei se simţea perfect, înconjurat de cei doi bătrâni-tineri, mai neajutoraţi, în clipa aceea, decât el însuşi, incomodaţi de propria lor vinovăţie, a familiei lor. El, care nu avusese niciodată o familie, râvnea la una, poate chiar la asta, cea din jurul lui. El, care traversase o tinereţe mizerabilă, singuratecă, cu câte o mătuşă, un unchi, pe ici-colo şi în spaţiile largi, plicticoase, dintre ei, plictiseala lui eu-însumi, plictiseala enormă a pubertăţii sale, indecenţa, viciul plictiselii sale. De asta probabil se apucase de citit, el care nu era un „om al cărţii“, nu avea tenul şi ironia potrivite pentru aşa ceva. Citise, citise; ah, citise o grămadă de chestii care începuseră să plutească în el ca într-un acvarium tulbure, particule de viaţă care pluteau în mâzga personalităţii sale ca petece de piele descuamată. Citise vrând-nevrând, se îndopase cu coperţi, hârtie groasă, gălbuie, care mirosea a şoareci, cu litere ce-i fugeau prin faţa ochilor. În loc să privească soarele apunând printre dealuri, îl privise apunând în hârtie, în loc să caşte gura la plopii foşnitori, privise nătâng la plopii mărunţi, de hârtie, susurând printre litere. Nu-şi aduce aminte decât de pârâiaşele din cărţile de citire; pentru el natura va rămâne pe veci suspectă, neautentică, imitată. O imitaţie după o imitaţie. Ha! Şi, culmea, după atâtea cocoloaşe de hârtie indigestă, mai dădea şi senzaţia de... de... semidoct, de ins care nu digerase bine tot ce

înghiţise cu ochii! Parcă hârtia gălbuie a cărticelelor găsite prin lăzi, prin poduri, prin mărunte biblioteci private, putea fi digerată chiar de cineva care avea un stomac al privirii mai bun decât al său...?! Ha! În asta... prin asta se aseamănă oarecum cu acel Mihi-bàcsi, mort cu aproape un deceniu în urmă, cu ale cărui isprăvi îi împuiau capul cei doi vinovaţi din faţa sa, care nu ştiuseră să dea o educaţie decentă (măcar până la ora măritişului!) fiicei lor, iapa! Şi el, bietul, dăduse impresia de lecturi veşnic vagabonde, nedigerate, nedefecate sau... mă rog, aşa ceva. Farca semidoctul, neliniştitul, palavragiul. Cel căruia i se dedicaseră două femei, cel puţin, mătuşa lui, care-l crescuse în absenţa mamei şi... cum îi spunea... ah – da: Petronela, oaia aceea fanatică... ce trăia pe undeva prin nord şi nu avea decât vreo patruzeci de ani. Probabil că era bine conservată, fanatismul şi nepersonalitatea conservă bine. Ar putea să-i fie amantă, he-he!

Grobei îi privi cu îngăduinţă pe cei doi, viitorii săi socri. Vinovăţia îi umaniza, lăudată fie destrăbălarea Leliei. Făcea din părinţii ei nişte „oameni", îi smulgea din suficienţa şi automatismul unor fericiţi şi îngâmfaţi burghezi, a căror odraslă... îi întinerea, le readucea culorile in obraji, le readucea spaima în ochi, în gesturi... spaima de orăşelul care turba contra ei, spaima de familia Zăgănescu, atotputernica, spaima de el însuşi, chiar, de insignifiantul Grobei, care le intrase în casă cu atâtea menajamente, cu atâta umilinţă respectuos mascată. El, nedemn de frumoasa sa logodnică. Ea, nedemnă de ei. Ei, nedemni de el, viitorul lor „fiu natural" sau aşa ceva. Se înserase, undeva fusese aprinsă o veioză sau un lampadar, deşi afară mai era încă lumină. Slăvită fie vara! Ce făceau ei? Grobei ridică privirea... aha, Vanina adusese un pachet de scrisori, probabil ale eternului Mihi-bàcsi, şi citea. Citea, citea, citea... Grobei îşi decojea, tacticos, un măr, din grădina socrilor, un măr ionatan, rece şi lucios. Îi venea să-şi mângâie obrajii cu coaja sa răcoroasă. Îl tăie în patru, apoi îşi puse deoparte, pe-o farfurioară, sâmburii care-i plăceau *eperdument*. Îi lăsa la urmă, să ronţăie ceea ce alţii aruncă, inconştienţi. Aveau un gust mărunt-acrişor-migdalat. Îi venea uneori să umble prin resturile celorlalţi, din farfurii, ca să colecţioneze sâmburii, sâmburii lui

dragi. Pe care să-i ronţăie, apoi, tolănit în mijlocul societăţii, lăsându-se curtat, flatat, răsfăţat, în sfârşit.

– ...Serile noastre sunt extrem de vesele. Bem şi chiuim, cu toţii, mult mai tare decât ar trebui. Burghezii n-au decât să protesteze. Alfons pictează din ce în ce mai rar, exersează în schimb, câte patru-cinci ore pe zi, la vioară, un instrument pentru care nu are niciun fel de aplicaţie. Adevăratul său talent e în pictură, în portret, mai ales. Ah, de-aş avea eu talentul lui!...

– De când sunt datate scrisorile astea? întrebă Grobei, întrerupând lectura, absolut arbitrar.

– Din 1928, toamna... a doua oară că era la Cluj, student bătrân, reluând Dreptul. Noi doi îl întreţineam, în primul rând, de-aia ne şi scrie nouă, deşi şi noi eram abia la începutul căsniciei, cu greutăţile inerente. Dar am fi vrut ca Mihi să-şi termine studiile şi să-şi deschidă un birou de avocatură aici la Alba, unde ne aflam noi, pe atunci încă singurii din familie, în orăşel... dacă...

– Vă rog, nu vă întrerupeţi! spuse Grobei, zâmbind, ronţăindu-şi sâmburii săi numeroşi din farfurioară. Vanina îşi puse ochelarii.

– ...Sunt abia la jumătatea lunii şi mi s-au terminat banii. Mai trimiteţi-mi, vă rog, cinci sute, dacă se poate chiar şase, în contul lunii viitoare. Am achitat laptele pe toată luna, abonamentele şi chiria. Aşa că...

– Sări peste asta... spuse Crăiniceanu, somnolând. Grobei avu o tresărire; ar fi vrut să fie citit totul, la rând, dar se stăpâni. Nu trebuia să spună tot ce-i trecea prin gând. Un adevărat bărbat învaţă să se stăpânească, cine se stăpâneşte pe sine, stăpâneşte lumea. Şi-apoi, nu trebuie tulburat „câmpul“, realitatea trebuie să curgă, numai astfel...

– ...Am speranţa că-mi va apare un articol în *Almanahul literar*, în *Gând românesc*, în *Progres şi cultură* în cel mai rău caz. E vorba despre problema relaţiei *Individ-massă.* Articolul e prost scris, bineînţeles, l-am scris în vara trecută, la Mediaş, pe malul Some-şului. E atât de prost scris încât va place. E atât de prost scris încât

ideea se reliefează cu pregnanță. V-am vorbit despre ea, o seară întreagă, și Ștefi m-a asigurat că e ceva deosebit de original. Eu am râs atunci, vă amintiți, și-am spus că am oroare de ceea ce e prea original. Originalitatea și semidoctismul merg mână în mână. Dar, mă rog, astea sunt considerații literare. Or, voi știți, eu am renunțat la fumul vanităților așa-zis literare. Eu nu am talent de literat, nu am niciun fel de talent. Poate aceasta e marea mea înzestrare... marea mea adec... adec...

– Adecvare! o ajută Crăiniceanu, era un cuvânt care îi plăcea lui, mai ales în perioada aceea. Cu toții râseră. Sunt anumite lucruri care se fac instinctiv, de toată lumea, un fel de reflexe necondiționate de grup.

– ...Ce vești mai aveți de la Cheți, de la copii?! Mai trimiteți-le și lor, copiilor, câte o sută-două, obiecte de îmbrăcăminte etc. Ea nu-mi răspunde la scrisori, e adevărat că îi scriu cam rar. Sunt însă teribil de ocupat cu facultatea, cu studiile mele... cu hârtiile mele... Ea nu înțelege toate astea, nu va înțelege niciodată... că dacă am iubit-o vreodată, o iubesc și acum, Ea s-a măritat cu un ofițer, și acum, ofițerul ei s-a evaporat... a fost un fals ofițer, deși... și aici, sărmana Cheți se înșală. Ofițerul era real, numai că...

– De ce săriți peste pasaje? întrebă Grobei, citiți la rând, vă rog! E deosebit de interesant! Eu însumi doresc să studiez Dreptul, așa că... citiți la rând, chiar și scrisorile, câte sunt sau... citiți-le la rând...

– ...Ce bine îmi stătea în uniformă! Privesc fotografia aceea făcută la Constanța, lângă cazinou, și surâd. E poate unica dată în viață când forma și conținutul se întrepătrund. Aveam exact solzii pe care-i meritam, spiritul meu avea haina pe care și-o dorea. Cum să vă explic?! De asta probabil că am și aruncat-o atât de repede... preferansul și pokerul nu au fost decât un pretext. Nu-mi plăcea să joc, cum nu-mi place nici acum, deși lumea spunea că jocurile m-au pierdut. În calitatea mea de locotenent sau... știți că numirea mea drept căpitan era deja semnată?! Mi-a spus Virgil, de curând...

mi-a spus că Comloşan, cu care el e un fel de văr... uneori regret, dar, ce să-i faci! Acum trebuie să-l tocesc pe Cătuneanu şi miile de fraze latineşti ale Dreptului Roman. Sublimă ştiinţă! Uneori cred că sunt făcut pentru barou, alteori pentru jurisprudenţă... alteori, ciudat, sunt convins că voi deveni un excelent autor de romane poliţiste. À la Arsene Lupin, à la... am să vă explic de Crăciun. Lui Ştefi sunt convins că o să-i placă speculaţiile pe care le voi face pe marginea acestei teme. Oricum, e suficient să vă spun că romanul poliţist e foarte învecinat cu politica. În sensul în care o văd eu, „o politică a maselor". Cultul formei perfecte. Forma şi cantitativul, iată două categorii moderne. Hartmann vorbeşte despre ele; chiar şi Spengler, deşi el nu are intuiţia misterului lor, a ceea ce numesc eu ambiguitatea formei. În sfârşit, să vă spun o veste nouă...

Crăiniceanu căscă, în felul lui, cu zgomot, trosnindu-şi fălcile. Era modul lui de a fi politicos, pentru că îşi închipuia că Grobei se plictiseşte de moarte şi voia să-l ajute în felul acesta. Ceilalţi doi nu se clintiră, de parcă nu l-ar fi auzit, nu l-ar fi simţit. Timpul, el însuşi, se opri, suspendat, prin nu ştiu ce capriciu.

– ...Veţi cunoaşte-o şi voi, o mică oaie. Fanatică, o oaie. O cheamă Petronela şi uite că se semnează şi ea, aici, alături, pe marginea paginii. A citit, bineînţeles, ce am scris despre ea şi a râs. Acceptă orice cu condiţia s-o accept, la rându-mi. Spune că pot să scriu ce vreau despre ea, scrisul nu e nici pe departe atât de periculos, cum cred eu. Are dreptate, şi în mine mor în felul acesta ultimele zvârcoliri ale literatului care puteam fi. Sunt din ce în ce mai mult ceea ce se cheamă: „un om de acţiune". Mă interesează, mă captivează chiar studiul individului modern, un animal total diferit, faţă de vechiul cetăţean liber-grec sau faţă de sclavul roman etc. Deocamdată totul e încă puţin confuz, dar, să ştiţi, numai pe hârtie, în cap am clare toate aceste noţiuni. Nu voi avea vanitatea să le exprim „clar" pe hârtie decât atunci când va fi nevoie, pentru „acţiune". Ha-ha, am ţinut în faţa micuţei Petronela cel de-al doilea discurs al meu. „Despre rezistenţe". A fost foarte reuşit, în

sensul că n-a înţeles o iotă. A stat însă nemişcată, vidată complet de voinţă în faţa mea, a fluxului meu ideatic. Este ascultătorul ideal. E mai puţin decât un şoarece care ascultă, e o piatră pur şi simplu, o piatră care îşi schimbă lumina, ca să zic aşa. Am nevoie nu de cineva care „să priceapă"... (eu însumi nu mă pricep uneori, prea bine), ci de un ascultător *perfect*, ideal, plin de prejudecăţi sau lipsit total de ele, cum vreţi. „Un animal care iubeşte", nu ştiu unde am citit fraza asta.

În fetiţa asta care se încăpăţânează să mă iubească (e fată mare şi eu încă n-am atins-o!) vreau să surprind reflexele massei, aşa-zisele automatisme. De ieri...

– Ah, stai-stai, spuse doamna Vanina, asta e mai interesant.

– De ce nu citiţi mai departe? întrebă Grobei, rezemat de perete, pipăindu-şi nasul, gânditor.

– Nu-nu, vreau să citesc asta, aici, cum s-au cunoscut; cine ar fi crezut că asta va dura! Fii atent:

– ...Am bătut la uşă a doua oară şi pentru că nu răspundea nimeni, am intrat. Înăuntru nici urmă de Patriciu. Am înjurat în gând: – Când avea de gând acest ticălos să-mi restituie datoria de care aveam atâta nevoie! Cu faţa la geam, cu spatele la mine, stătea însă o fetiţă care a întors capul când m-a văzut: – Probabil una din numeroasele putinete ale lui Patri, am gândit! Şi, de furie, la plecare, am luat-o cu mine. De la primele fraze, m-a urmat fără şovăire. Crezând că e vreo borfinetă, nu m-am mirat prea mult. Poate voia şi ea să se răzbune, ca şi mine. Stupefacţie: era fată mare, este în clipa aceasta. N-am vrut să cred, evident şi mi-a adus un certificat de la doctor. Imaginaţi-vă, ce nebună! I-am spus că joc cărţi până la ultimul ban, că sunt sadic, că sunt însurat, nimic n-a clintit-o. Nu se dezlipeşte de mine, oiţa, şi-şi întinde gâtul ei gingaş spre tăiere. Asta mă aţâţă! I-am spus că sunt homosexual (ceea ce e o minciună, cel puţin deocamdată!), dar n-a mişcat. E înaltă şi subţire, faţa e însă urâtă. Are sânii puţin depărtaţi, palmele reci, care transpiră uşor, tot timpul. E ca un câine, un dar trimis de nu ştiu ce Dumnezeu plictisit. Dacă n-o gonesc, mă urmăreşte

peste tot, îmi face cele mai neplăcute servicii. Şi încă nici nu m-am culcat cu ea, deşi dormim uneori în acelaşi pat. Am întrebat-o odată, în glumă, dacă ar accepta să se culce cu un coleg de-al meu, la simpla mea dorinţă. N-a mişcat, dar nici n-a spus nu. Cele mai mari semne de revoltă ale ei sunt că tace. Nu neagă niciodată, orice aş spune. De la mine nu poate veni decât adevărul. Comic, ştiţi ce face seara? Mă spală pe picioare, într-un uriaş lighean al doamnei Chevereşan. Ea a insistat, a spus că-i face plăcere. M-a şters cu părul ei, părul, un pic cam anemic. Inexact: prima oară când s-a întâmplat asta, n-am lăsat-o să mă şteargă, spuneam că-mi face silă să mă atingă cu mâinile ei. Ce vreţi, glumeam! Atunci, ea, palidă, mi-a spus să-mi aşez picioarele ude pe capul ei. Am ascultat-o şi ea, după câteva minute de nemişcare, şi-a înfăşurat cu precauţie mâinile în propriul ei păr şi a început să-mi usuce planta piciorului, prin tamponare. Eu râdeam la început, era ceva foarte caraghios. Expresia feţei ei mi-a plăcut, mai bine zis totala ei lipsă de expresie. Nici măcar nu era mândră de umilinţa ei! Ceva destul de rar. Atunci mi-a venit ideea s-o „folosesc“ pentru discursurile mele. Era martorul ideal, martorul mut. Nici măcar nu e jignită că nu mă culc cu ea, că n-o fac femeie. Mi s-a încredinţat cu tot trupul. De suflet n-a venit vorba, ha-ha! Copilării! Apropo: Patriciu a văzut-o odată, la „Hermes“, împreună cu mine şi n-a spus o vorbă. Nici eu nu i-am mai cerut datoria. Suntem chit, dacă poţi fi „chit“ cu un astfel de ticălos! Nu arătaţi nimănui, vă rog, scrisorile mele, altfel, cel care le-ar citi, acolo, la Alba, v-ar convinge şi pe voi că sunt un satyr, un cinic. Ceea ce e adevărat, dar nu în sensul în care ar spune-o orice prost, orice lipsit de har, de iubire.

Voi mă iubiţi, însă, şi interpretaţi totul prin inimă... chiar dacă nu „înţelegeţi“ totul!... Ce, parcă eu „înţeleg“ tot ce mi se întâmplă...?! Iată răscrucea omului politic cu cel al religiei. O răscruce falsă, demagogică. Omul potrivit are enorm de învăţat de la ultimul popă de ţară. O simplă idee şi atât. Al treilea discurs: „Libertatea ca formă de religie!“ sau aşa ceva, nu mi-e încă clar titlul. E interesant: o dată prima frază, titlul, clarificate, pot să vorbesc şi două ore în şir. Coerent, într-o stare de revelanţă. Înainte vorbeam în faţa oglinzii sau a şifonierului de furnir de nuc al

doamnei Chevereşan, în care conturul meu se reflecta întreg, deşi puţin cam tulbure. Eram însă o teribilă ameninţare! Acum vorbesc în faţa Petronelei. Ea stă pe marginea patului, fumează (e singurul viciu sau singurul semn de personalitate!), şi eu mă plimb prin faţa ei. Uneori mă opresc şi gesticulez; ea mă priveşte fără încetare, fără expresie, ca un şoarece mare. Sau ca o piatră pe care se mişcă lumina, nesimţit. Eu însumi sunt lumina. După vreo jumătate de oră, dacă totul merge bine, uit de ea, mai bine zis, nu-i văd decât conturul. Ea simte asta, în imbecilitatea ei stranie. Data trecută s-a dus acasă şi a revenit a doua zi cu note... asta-i culmea! Cu note destul de complete despre ce auzise! O clipă m-am gândit că e un om al Siguranţei, dar mi-am dat repede seama că ăia nu au astfel de elemente, vreau să zic că tipul lor de selecţie e cu totul altul. Nu-nu, în felul ei, Petronela e... divină, e inspirată. Evident, atât timp cât stă lângă mine, cât am s-o rabd, cât timp am nevoie de ea. Şi ea „ştie“ asta, mai bine zis, simte acest lucru. Ce diferenţă! Pe Cheţi am iubit-o, deşi era vulgaritatea însăşi! Pe Petronela o dispreţuiesc sau o iubesc aşa cum ai vreo afecţiune pentru geamul prin care te uiţi afară, în natura splendidă. Geamul supus, impersonal, fără fisuri, puţin lucios. Prin care se vede totul, oricând ridici privirea, chiar şi întunericul. Uneori dorm în prezenţa ei ca şi cum n-ar fi, şi ea mi-este recunoscătoare că n-o alung. Ia de undeva o carte şi citeşte (Dumnezeu ştie ce înţelege!...), şi când mă trezesc, o găsesc aproape în aceeaşi poziţie. Odată am trimis-o de acasă pentru că aşteptam o femeie. M-a privit o clipă, intens, apoi a plecat. M-a întrebat doar, cu vocea ei somnoroasă, când poate să se reîntoarcă. Puteam să-i spun că mâine, ca s-o menajez. I-am spus să vie peste două ore şi n-a clintit. A venit după aproape trei ore şi după nu ştiu ce, am dedus că aşteptase afară, să plece prietena mea. N-a scos nicio vorbă, m-a întrebat doar unde mâncăm în seara aceea...

– Lelia, bineînţeles, nu ştie de scrisorile astea... spuse Vanina.

– Cred că nici n-o interesează prea mult!... spuse cu dispreţ leneş tatăl ei.

– Bine... să lăsăm baltă! spuse doamna Vanina, deodată decisă, şi strânse scrisorile răspândite pe studio, lângă fundul ei mare.

– De ce...?! făcu Grobei, cu oarecare apatie. Se văzu însă, apoi, când insistă să se continue lectura, că nu-l plictisiseră scrisorile sau voia, pur şi simplu, ca tactul său uluitor, să marcheze absenţa logodnicei sale de la datorie. Acest lucru, această „bănuială" îi derută, îi fâstâci aproape pe cei doi bătrâni. Sărmanii bătrâni, perfizii bătrâni!

8

– ...Am trei teme dezvoltate până acum: „Individ-masă şi relaţiile lor", „Despre rezistenţe" şi „Libertatea, ca formă de religie". Imaginaţi-vă, am şi notele aproape complete, făcute de Petronela. Are un scris foarte frumos, ca orice ins care nu gândeşte; în special ovalele, la „o", „a", „e", „d", le face foarte bine, aproape le desenează, din instinct, evident. Marele „D" îl face cum visam eu mereu să-l fac, iar „peul" îi reuşeşte de fiecare dată excelent. Sunt măgulit că-mi văd gândurile caligrafiate atât de frumos. De exact. Nefiind un spirit sintetic, sărmana de ea, scrie tot ce aude. Cu religiozitate, pentru că mă iubeşte, spune ea. Vax! Ea e de fapt într-o stare premergătoare iubirii, aceasta o face atât de docilă. Eu o las însă în confuzia ei, care-mi serveşte. Mie ca şi ei; aici generozitatea, umanitatea etc. nu-şi au rostul. Ne *potrivim.*

Când viu de Crăciun vă voi arăta notele, transcrise tot de ea după câteva sumare corecturi ale mele...

– Le aveţi? întrebă Grobei.

– Nu! spuse Vanina, sunt la Olga, la Vatra Dornei. Dacă nu s-au pierdut.

– Compilaţii!... aruncă Crăiniceanu.

– Din almanahuri... din diverse almanahuri! completă Grobei şi cei trei râseră relaxaţi, uniţi, o familie deja, în ciuda ei, a logodnicei absente. Se râse pe seama mortului ca o măruntă răzbunare că se ocupau atâta de el, că era încă atât de prezent, de viu. Cine

ştie, poate pentru ultima oară! gândi Grobei, neliniştit, poate pentru penultima oară.

– ...S-a oferit să mă ajute şi în corespondenţă. Am acceptat. Îi voi dicta, am şi încercat, aşa că dacă la următoarele scrisori nu-mi veţi recunoaşte scrisul, nu vă alarmaţi, ha, ha. Am ajuns un adevărat om de stat... vă amintiţi serile lungi, când stăteam toţi trei şi la un moment dat Ştefi începea să caşte, ca un hipopotam în mâlul lui. Şi eu vorbeam, vorbeam şi voi mă asiguraţi că nu vi-e somn, să continui. Ştefi se prefăcea interesat, ca să mai poată destupa o sticlă, eu beam, mă prefăceam că mai vreau un pahar, ca să-l ajut în ochii tăi. Pentru asta vă iubesc, vă scriu, nu pentru că-mi trimiteţi bani, ca orice burghez care vrea ca ruda sa să se realizeze, să intre în rândul oamenilor. Licenţa mea în drept va fi o victorie a voastră, de asta vă las să plătiţi, să vă deşertaţi sufletul vostru de filistin. Dar pentru serile de care vorbesc... uite, aproape mi se umezesc ochii! Cum voi putea dicta astea, acest fel de lucruri?! Prostii, prejudecăţi! Oaia mea mă venerează, încât uneori mi se pare ca sunt un fel de taur, de bou mistic, de mastodont, în orice caz un rumegător magnific, în stare să încapă în vizeta, în ferestruica admiraţiei ei, a admiraţiei ei rumegătoare, în ochii ei rumegători, duioşi. Are însă o duioşie rece. Sunt curios de experienţa pe care o voi face curând: îi voi scrie lui Caius şi îi voi face portretul ei, bineînţeles, dictându-i tot ei. Voi vedea până unde merge rezistenţa umană, ilustrată atât de bine prin candoarea ei, prin prostia ei totală. Prostia e la fel de rară ca şi inteligenţa şi e, evident, o forţă teribilă, bine canalizată. Deştepţii, mediocrii şi submediocrii n-au cum să înţeleagă acest lucru. Dar ei sunt conduşi. Această lene, de a fi condus, această atrofie a simţurilor, această mediocritate de instinct. Cine e cel care „îl ghiceşte“ pe adevăratul conducător, pe cel făcut să conducă, deşi el ignoră încă aceasta?! Pe adevăratul bărbat, pe cel mai tare decât toţi bărbaţii, pe cel care suportă dispreţul sau indiferenţa femeilor care aleargă în cete, în herghelii... ele nu vor şi nu au dreptul decât la un urmaş, doi, zece cel mult. El însă are dreptul la milioane. Milioane de ouă umane. Aţi văzut vreodată vreo fotografie de pe insulele Guano, de unde se

recoltează vestitul îngrăşământ? Ei bine, eu am o astfel de poză, decupată dintr-o revistă, pe care am prins-o cu o piuneză în perete, între Atila şi Da Vinci: nişte stânci în mijlocul oceanului peste care zboară un nor de păsări, mii, zeci de mii. Alte mii stau agăţate de stânci, alte zeci de mii, invizibile, sunt ascunse în găurile lor, în stâncă. Sute de mii, milioane de păsări, care întunecă cerul scânteietor, aceasta e posteritatea Lui. Ouă şi păsări umane. – Dumnezeu a murit! spune Neitzsche. Foarte bine, în locul lui vom pune omul. Dar nu oamenii, nu Omul cu majusculă aşa cum crede nu ştiu ce nătărău cu pretenţii fals umanitare, ci pe un anumit om, *omul*, cel ce va conduce! Un *oarecare* om, ales în mod cu totul întâmplător. Cine poate descifra această întâmplare, ha?! Un tiran, cum ar spune un prost. Să spunem şi noi cu el: un tiran, deoarece nu avem un alt cuvânt la îndemână: e cel mai puţin prost, cel mai puţin grosolan. Şi aceasta numai din foamea maselor de a-l înlocui pe *el*, din foamea maselor pentru un ideal, lucrul cel mai bun pe care-l au, pe care-l poartă în pântecele lor de balenă. Cum să le refuzi? Te-ar nimici.

Ştiţi ce-am făcut în ultimele săptămâni? Am recitit câteva zeci, sute de basme, româneşti şi străine. Ce vrea poporul, care sunt reprezentanţii lui?! Făt-Frumos, Siegfrid, Robin Hood, Rubezal, Iisus, Buffalo Bill etc. etc. totul foarte amestecat, evident, uluitor de clar, de respingător, aş zice. Respingător ca adevărul, aş zice. Prostii!

Am încurcături cu lenjeria, zău, credeţi-mă! Pentru mine e prea complicat, de fiecare dată, să le fac pachet şi să vi le expediez. Am găsit aici, pe cineva, care mi le spală, o femeie cu un picior equin, o alcoolică, care îmi ia foarte puţin. Am să fac economie la bere. Nu vă supăraţi, nu-i aşa? Am să notez de fiecare dată totul, iar cămăşile, numai cămăşile vi le trimit tot vouă. Restul, ciorapii, prosoapele, feţele de pernă etc. vor fi riguros consemnate. Nu se va pierde nimic din fiinţa mea burgheză, vă asigur. *Aproposito*: să nu credeţi că am să le dau tot Petronelei; nici gând! Din cauza mea, evident, nu din cauza ei. Ea le-ar spăla ca în vis, fără să ştie ce face, eu însă n-aş mai putea-o vedea în ochi, mi s-ar părea că mă leg primejdios de mult de o... infirmă, de o imbecilă. (Aţi observat,

ea e cea care scrie aceste rânduri, la dictare. Nu vă neliniştiţi, nu e la prima experienţă! Mi-a explicat chiar ea, vrând să mă liniştească, că eu dau încă prea multă importanţă cuvântului scris. Pe care ea, ha, ha, îl dispreţuieşte leneş. Deşi citeşte, dar mi se pare numai atunci când eu dorm, aşteptând să mă trezesc.)

...Sunt îngrozitor de singur, din cauza temperamentului meu, probabil, a marii mele personalităţi, a personalităţii mele incisive. Şi am ore lungi, zeci de ore în care mă plictisesc îngrozitor. Stau atunci într-un fel de stare abulică, de parcă aş fi drogat. Stau întins în pat, în pijama, între somn şi trezie. Nu pot să dorm, să mai dorm (am în urma mea vreo 15-17 ore de somn) şi sunt incapabil să mă mişc, să fac ceva. Iau o carte în mână, o arunc, iau o revistă şi după câteva rânduri o arunc de asemenea. Sting veieuza (în cameră se face întuneric, deşi sunt în plină zi, mi-am fixat hârtia albastră la fereastră, triplă!) şi încerc să dorm. În ciuda voinței însă, a concentrării mele speciale, nu pot să dorm. Alunec însă într-un fel de somnolență, schlummer, cum zic nemții, un fel de stare translucidă în care „văd“ lucrurile, obiectele lumii acesteia, viaţa mea, cu o ciudată claritate. Un fel de saturaţie de somn, o hipersaturaţie şi în care dorm totuşi, un fel de mâzgă luminoasă, un noroi fosforescent care-mi dă clarviziune...

– De-asta nu-şi trecea Mihi al nostru exămenaşele sale, dragul de el! râdea Crăiniceanu.

– He, he, he! râdea Vanina.

– Ho, ho, hă, hă! râdea şi Grobei, bine dispus de expresia comic-scârbită a fostului cumnat. – E entuziasmat de marea lui voință! adăugă el, deşi de morţi, nu-i aşa... de mortuis...

Crăiniceanu făcu un semn vag cu mâna lui grasă, cu unghiile sale murdare de la bricolajele sale multiple, de la suavul găinaț de golumbi.

– Trebuie să fi fost o frumoasă pereche! spuse Vanina, fosta lui soră, icnind de râs, cu oaia de Petronela şi... şi...

– ...Şi slăbănogul, plinul de voință Mihi-al-nostru, iubitul, scumpul, dragul de el... marele om al viitorului! He, he, he, he, he...

– Ho, ho, ho, făcea şi Grobei, bine dispus, cu stomacul plin de cafea bună, călduţă, cozonac de casă cu miere şi sâmburi de măr, o lume de nebuni! O pereche nebunatecă, pe cuvântul meu! Ho, ho, ho...

Râdeau icnit, isteric, fără rost; se uitau unul la altul şi râdeau de mutrele lor caraghioase pe care le făceau, citind rândurile lui Mihi-bàcsi, de starea plăcută pe care o dă înserarea, vara îndeosebi, când ştii că urmează cina (mai era ceva tocăniță de la prânz, „mama“ le va face o sălăţică bună, cu ridichi, roşii, castraveţi, lămâie, o porţie babană, vor aduce fundul de lemn pe masă şi-şi vor tăia, fiecare, cât va avea poftă, slăninuţa de anţărţ, cârnaţi subţiri, afumaţi, picanţi, excepţional de picanţi, o felie-două de şuncă, uscată, pigmentată, cu adevărat translucidă, mai era şi puțin pilaf, cine se înscria la...) şi râdeau, râdeau!

– Stătea ziua-n amiaza mare în pat cu o formidabilă voinţă!

– He, he, he!

– Cu o mare încordare de voinţă, cu o excepţională...

– Hă, hă, hă! Ho, ho, ho...

– Şi virginala Petronela... absolut, dar ştii...

– Hi, hi, hi... hu, hu, hu!...

– Oaia mistică care... care lua note despre bătăliile lui Nelson... note amănunţite despre discursurile în faţa şifonierului!...

– Hi, hi, hi... hi, hi, hi... termină, Ştefi, zău... hi, hi, hi... zău, termină, te rog nu mai pot... Pentru numele lui... pentru...

– Ha, hă, hă, ho, ho, ho! mugea şi micul Grobei, obosit de râs şi mai adăugă şi el ceva, ceva răutăcios ininteligibil, dar se râse cu toate acestea, era în ei şi îi sălta, hurducându-i, şobolanul râsului, care alerga de la unul la altul. O veselă confederaţie.

– ...Ţiu o vastă corespondenţă, mai ales acum, de când dictez. I-am propus Petronelei, care îmi rezolvă o parte a lucrărilor secretariatului, să-mi dea voie să-i plătesc o masă pe zi, cea de prânz, cea mai substanţială. La început a refuzat, apoi eu mi-am impus voinţa. Timbrele şi hârtia mă costă o grămadă de bani... o grămadă de bani pe timbre! Am hotărât ca iarna aceasta s-o fac în pantofi! Îi voi căptuşi cu ziare, sunt destul de largi pentru aşa ceva

şi banii de bocanci, pe care mi i-aţi trimis, îi voi folosi pentru timbre. Mi-ajung, după un calcul aproximativ, până în martie, chiar până în aprilie, dacă... Să-mi mai trimiteţi cozonac cu mac, cum îl face Vanina, e inimitabil. Îmi trimite şi Olga, dar al vostru e net superior, pe onoare! Să nu-i spuneţi asta ei, s-ar simţi vexată. *Aproposito*...

...Omenirea orbecăie, bâjbâie. E speriată de propria ei forţă. Omenirea dacă vrea să supravieţuiască trebuie să înţeleagă că s-a terminat definitiv perioada ei romantică, naivă, intuitivă. Trebuie să accepte, cu orice risc şi cu o bărbătească hotărâre, ideea unei supremaţii umane, ideea unei Raţiuni conducătoare. Oricât ar fi aceasta de impulsivă, de empirică în hotărârile ei globale, de capricioasă, de năucită de propria-i forţă, va fi mult mai bine decât acest perimat, periculos instinct de gloată care ne poate împinge pe toţi, vinovaţi, nevinovaţi, frumoşi şi urâţi etc., în nefiinţă. Urăsc nefiinţa din toată puterea voinţei mele şi voi lupta contra ei cu armele mele cele mai subtile, cele mai tăioase!

...Azi am fost la Decanat, de o săptămână e afişat un bileţel prin care sunt invitat la domnul Decan. Am fost primit azi, la orele treisprezece. Din păcate nu era decanul acolo, ci doar Petrescu Marius, prodecanul, agregat la catedra de istorie, un om gras, cărunt, cu palmele transpirate. Se plângea de faptul că instig studenţii. La ce anume? m-am interesat eu cu bunăvoinţă, lucru care i s-a părut cu siguranţă o formă mascată a obrăzniciei. N-a spus însă o vorbă, încerca să fie protocolar şi limpede. M-am amuzat grozav. I-am arătat că-l dispreţuiesc cu toată sinceritatea, cu toată căldura, cu toată politeţea, ca pe orice filistin. Lucru interesant (pentru acest motiv vă şi relatez episodul), nu a rămas insensibil la afectarea mea vizibilă, formală. Mi-a declarat că ar trebui, pur şi simplu, deşi nu mai sunt un tinerel, să mă ia de guler şi mă azvârle afară. L-am privit zâmbind, râzând necontenit de prostia lui cultivată. I-am spus că e un impostor, dar că nu are încotro, o uriaşă maşină socială l-a selectat în acel post şi că va rămâne, trebuie să rămână pe loc, în serviciu comandat, cum se spune în armată, şi să-şi facă datoria de impostor, pentru societate. S-a roşit, am crezut că-l loveşte pe loc şlogul. A fost la un pas de un gest extrem.

A făcut apoi un efort uriaş de stăpânire, s-a ridicat, s-a dus la geam şi s-a şters cu batista. S-a întors apoi şi, încă în picioare, mi-a spus că nu-l păcălesc. Că, spre deziluzia mea, e mai puţin prost decât îmi închipui. Mi-a spus că sunt inteligent, „aveţi o inteligenţă feroce!", chiar aşa s-a exprimat şi mi-a propus să lăsăm deoparte orice duel stupid şi să discutăm, dacă sunt în stare. Ha! Ce vorbă! Un om cu nervi puternici, un om pentru care mai există şanse! Am fost tentat o clipă să mi-l fac discipol, dar am renunţat aproape imediat. Ar fi fost din partea mea o lipsă de instinct, un semn de nerealism. Nu i-am dăruit nici măcar un sfert din vreo idee de-a mea. Era un câine filistin care nu merita nici măcar să-l scuip. Am discutat despre istorie, despre factologie în istorie, despre misticismul istoriei, pe scurt, o discuţie ipocrit-inteligento-jegoasă despre un fel de cocktail de idei cărora el le zicea filozofie a istoriei. Un ins plin de prejudecăţi, care voia să mă convingă că nu are prejudecăţi. Atunci eu i-am făcut elogiul Prejudecăţii, al prejudecăţii virile, voi îmi cunoaşteţi teoria. S-a prefăcut încântat, măgulit chiar, şoarecele! Aceasta va fi pierzania lumii burgheze, a lumii filistine: felul ei de a se privi în oglindă, poza ei în orice situaţie, poza ei reuşită, aş spune, poza ei continuă. Ultimul dintre ei, chiar când se află la closet, se mişcă de parcă ar fi faţa unei adunări sau a unei camere de luat vederi. Asta-i şcoala engleză, pasămite! Dacă aş fi fost mai tânăr, mai slab, individul acesta ce părea cult şi inteligent m-ar fi sedus suficient ca să vreau să mi-l apropii, să-l fac prozelit... Aşa, i-am arătat tot dispreţul meu, evident, cu aceeaşi eleganţă cu care el îmi arăta „aprecierea lui scârboasă". Mi-a propus să ne mai vedem, să-l vizitez, să ieşim împreună şi tot zarzavatul. Să facem adică un fel de alianţă! Mi-a spus că e cucerit de inteligenţa mea originală, de farmecul meu puţin... sumbru! Chiar aşa s-a exprimat! Are dinţi foarte frumoşi pe care ţi-i arată, pe gratis, când vrei şi când nu vrei. Dracul să-l ia! Unul din tipii ăia care s-au născut goi puşcă, cu manşete scrobite la mâini. Am întâlnit undeva o frază foarte reuşită despre această specie, o frază plină de instinct de clasă: – ...Era unul din acei indivizi etcaetera, etcaetera, atât de îngrijiţi şi de bine mirositori

încât ai certitudinea că şi rahatul lor e parfumat, sau aşa ceva! Ha, ha, ce spuneţi, nu-i aşa că vi l-am descris exact?!

I-am declarat, cu seninătate, că e exact produsul unei vechi civilizaţii, a unei vechi culturi, o încântare pentru ochi: că e exact tipul prin care se va distruge omenirea, ha, ha! Că e putred până în măduva oaselor, că sunt convins că pe linia sa ascendent-masculină nu mai are, de trei generaţii încoace până la el, niciun ins cu o fărâmă măcar de virilitate. I-am spus că stră-stră-bunicul lui, cu siguranţă, era un impotent, un onanist în cel mai bun caz! Ha, ha! Să-l fi văzut pe domnul prodecan cum gâfâia, cum îşi holba ochii! A înghiţit în sec, însă mi-a răspuns „civilizat“. Spunea că încearcă un fel de bras-de-fier al ideilor, al conversaţiei, cu mine, că vrea să mă depisteze sub crusta de pachiderm, de teribilism sub care mă ascund etc. Că în ciuda camuflajului meu, inteligenţa mea nativă, virilă, transpare la suprafaţă. Că nu se lasă păcălit de aerele mele de anarhist etc. etc. Ce spuneţi?! Până la urmă, evident, am încetat să-l mai insult, profund îngreţoşat de manierele sale incorigibile. Un tip teribil de speriat! Doamne, ce de inşi speriaţi în jurul meu! Cu toţii gâfâie de frică, cu toţii tremură şi se gudură în faţa mea numai pentru că simt, pentru că-mi simt indiferenţa mea faţă de ceea ce-i înspăimântă pe ei, şoareci burghezi nenorociţi! Mi-e milă şi mi-e scârbă, acelaşi sentiment pe care l-am avut într-o dimineaţă, când am descoperit pe cearceaful pe care dormisem urme de şoareci, rahat şi şoareci. În jurul trupului meu frumos, gol, antic!

I-am dăruit totuşi ceva... un fleac, ceva la care nu mai ţineam de mult, unul din acele obiecte pe care nu te hotărăşti să-l arunci definitiv şi-l înghesui atunci, undeva, într-o debara. I-am povestit cum am scăpat de unul din ultimele lesturi ale filistinismului meu: de cultul prieteniei! Să-l fi văzut cum holba ochii, şoricelul! Cum, cum...?! a spus, foarte aţâţat, deodată, lestul prieteniei?! Foarte interesant şi... şi... da, da... puţin macabru! Şi a râs ca să-mi arate că suntem egali, că mă înţelege. Un prost! I-am vorbit nepăsător despre Caius, ultimul meu mare prieten, pe care, acum, reuşesc să-l ţin la distanţă, scriindu-i zilnic. L-am întrebat, mereu nepăsător,

privind pe geam, dacă ar avea puterea să-şi jignească mortal pe cel mai bun prieten...?!

– La ce bun? m-a întrebat, privindu-mă cu ochişorii vii.

Am dat din umeri şi n-am catadicsit să-i răspund. El voia un răspuns raţional. Ca să mă amuz, i-am vorbit despre „teama de conflict" de care suferă, sursa exemplară a acestei societăţi imbecile, nu-i aşa... A laşităţii societăţii contemporane, iar el, ca un ilustru râs, evident, puţin nervos. A început să se obişnuiască cu limbajul meu violent şi asta-mi displăcea. Am început cu adevărat să mă plictisesc şi atunci... şi atunci...

Crăiniceanu se ridică şi, pufnind greoi pe nări, ieşi afară. Vanina, zâmbi uşor, fără să-l privească pe viitorul ei ginere ce stătea tolănit aproape indecent pe dormeză, în faţa ei, şi citi mai departe:

– ...I-am vorbit despre Istorie, numai ca să-mi clarific pentru mine însumi nişte idei. Când dictez, când vorbesc în faţa cuiva, am observat asta, gândesc mai repede, mai concis. Să-l fi văzut pe domnul profesor agregat, prodecan, cum mă asculta, cu balele curgându-i stins pe gulerul său de celuloid. Ah, ce bale distinse, academice!...

Vanina oftă adânc şi, simţind că merceologul o priveşte întrebător, spuse:

– Asta a fost una din bolile sale cele mai... cele mai necruţătoare... incorigibile! Oricât am încercat noi s-o ascundem, ea ieşea la lumina zilei şi-l făcea... ridicol, pe bietul Mihi. Ridicol şi, spre sfârşit, chiar niţel odios! Da... megalomania asta bolnăvicioasă pe care, Doamne iartă-mă, nu ştiu de la cine din familia noastră a moştenit-o... Tatăl nostru a fost un om atât de corect, de politicos... politicos, dar deloc umil! Lumea se purta cu el amabil, cu... milă chiar, şi el, Mihi, nenorocitul, credea că-şi impune voinţa, personalitatea şi alte prostii de felul acesta! Doamne-Doamne, ce viaţă chinuită, un infern pentru ei şi pentru noi, pentru Olga, care l-a divinizat, pentru mine... chiar şi pentru Petronela care... în simplitatea ei, i s-a devotat!

– Petronela asta! spuse Grobei, tuşind încurcat, este ea chiar o... aşa o... înapoiată... o femeie mai...

– Nici pomeneală! replică categoric Vanina. – Astea sunt gogoriţele lui! E o femeie foarte inteligentă, sensibilă... de bun simţ! Un om foarte curat! E adevărat, după moartea lui, ea nu şi-a mai regăsit echilibrul! (în ochii Vaninei sclipi o clipă triumful). Duce o viaţă de călugăriţă şi s-a dedicat... o vede foarte des pe Olga, de asta s-a şi transferat în apropiere de Vatra Dornei, ca să...

– S-a făcut târziu... spuse Grobei, întinzându-se fără jenă, căscând, uitându-se la ceas.

– Ţi-e foame? tresări Vanina şi-l privi. Avea mereu în ochi vinovăţia fiicei sale, ultima care trebuia măritată. Cineva trebuie să poarte vinovăţia; Crăiniceanu era afară, meşterind la Hanibalul lui, iar Lelia înota în braţele lui Cârstea, se lăsa turtită de frumosul centaur. Vinovată era ea, deci, mama, fosta soră a săracului, megalomanului Mihi. Ieşi în grabă, lăsând scrisorile răsfirate pe pat, murmurând că în maximum un sfert de ceas va fi gata cina. Grobei se răsturnă literalmente pe dormeză, căscând şi întinzându-se, cu piciorul drept rezemat de marginea înaltă a fotoliului. Era alb, livid la faţă, de nesomn, de oboseala voiajurilor sale, de absenţa Leliei, poate, absenţă pe care o ascundea cu atâta eroism, jalnic, disperat. Un eroism scâncitor, ca un căţeluş uitat afară în ploaie, în vânt, singur pe pământ, în ceaţă şi furtună, făr' o vorbă bună.

Se apleca, într-o doară, deasupra scrisorilor, împrăştiindu-le neglijent cu mâna. Citi o frază de ici, un sfârşit de frază de dincolo. Se ridică dintr-o săritură în picioare şi începu să se plimbe nehotărât prin camera mare, dreptunghiulară, cu tavanul înalt, cum sunt în provincie. Cum sunt în provincie... Se uită la ceas, fără să vadă nimic. Înghiţi de două ori în sec, absolut din întâmplare, şi se gândi: – Doamne, mult mai durează şi pregătirile astea pentru cină!... Nu-i era foame, însă strânse din maxilar, turtindu-şi carotida, cu o senzaţie execrabilă.

Umbla cu mâinile strânse, aproape crispate, la spate. Plictisit, cu mâinile crispate, cu ochii vagi. Era mereu alb, livid la faţă, şi faţa sa călătorea, ieşea din obscur în lumina galbenă a veieuzei, ascunsă

perfect. El însuşi ignora toate astea. Era distrat, plictisit, îşi închipuia că-i era foame, că aştepta ora cinei. Crăiniceanu fugise afară, la golumbii, la Hanibalul său, poate, mai ştii (Vanina insinuase şi asta), poate stătea chircit, acolo, în fostul coteţ electrificat şi citea unul din policier-urile sale; – *Aboulez le fric!... Fiche-moi le camp! – Ne faites-pas le bébe, vous n'êtes pas au cinema, mon chou!... Fiche-moi la paix!... Qu'est-ce que tu fabriques-là, petite putain...?! On ne peut pas être plus mort que ça!... Foutu le camp!... C'est par là qu'il prêtait le flanc à ses adversaires... deux tipes à gueulle patibulaire... il a foutu le camp... c'est de la gomme!... fiche-moi la paix!... fous-moi le camp!...*

Da, el fugise afară, la liceenismele sale, cu mult mai tânăr, mai iresponsabil decât „tânărul" Grobei care, aproape fără să-şi dea seama când, îşi asumase obligaţii atât de colosale, de... colosale. Vanina însăşi fugise la cratiţele ei... mai era puţin pilaf de la prânz, o porţie, poate chiar două, de cârnaţi uscaţi, de casă, piperaţi, tăiaţi pe un fund de lemn, şi un pahar de vin de struguri... Lelia fugise şi ea, fugea şi ea mereu, dracu ştie unde. Era lăsat singur, absolut, scâncitor de singur, să se plimbe încolo şi încoace ca un om matur, între fereastră şi dormeză, ocolind măsuţa pe jumătate, aşa cum îl văzuse pe tatăl său, în primii aburi ai copilăriei sale, plimbându-se: – De la fereastră la perete şi înapoi, de le fereastră la perete şi înapoi, la dracu!... Aerul de seară de vară zăngănea uşor în jurul lui, în jurul trupului său descărnat: corsetul aerului de vară. Un val de căldură bruscă îi urcă din viscere, din plex spre gât, clavicule, planşeul gurii, orbite. O panică scurtă zigzagă prin el, ceva total imbecil, lipsit de rost. Un bufeu idiot. Se redresă din mers, uitându-se peste umăr la starea sa de adineaori, animalul acela necunoscut, violent, care se răsucise în el. Din ordinul cui...?! Din ordinul cui trăia ceva în el? Al Sfântului Ignaţiu, poate, he, he!... Grobei dădu din umeri, nervos, strângându-şi mâinile una-ntr-alta, la spate, cu faţa albă, ca un crin, în întuneric. Deschise uşor gura, buzele, ca să poată respira mai în voie. Privi în sus, în întunericul plafonului, cu o jalnică speranţă: – Doamne, dacă e cu voia Ta... fă să treacă acest pahar de la mine! Dacă nu e cu voia Ta, fă să... acest pahar, de la mine, servul Tău... *servus servorum*

Dei... sluga slugilor... Facă-se voia... numai voia Ta! Şi el privi distrat în sus, în plafonul gri, sperând imposibilul, deşi buzele sale erau mai înțelepte decât el, mai ipocrite. El mai spera încă să... să... scape... pur şi simplu, chiar şi prin fugă... luând-o la fugă! Unde?... Unde?... Mă rog, undeva în afara trupului său, unde *locuia* ceva care nu asculta numai de el însuşi, dacă... dacă vreodată cineva ascultase de el însuşi, numai de el însuşi!... Umilință, mai multă umilință, îşi aduse el aminte un rând de nu ştiu unde, mai multă vocație a umilinței, mai mult exercițiu... al umilinței!... – Eu nu sunt decât cel ce vorbeşte în pustiu... în deşertul din inimile voastre... din urechile voastre!... Eu nu fac decât să anunț... să-L vestesc pe El... eu, care nu sunt vrednic să-i dezleg... nu, eu nu sunt El, eu nu am venit decât să...

Frazele acestea imperfecte începeau să se mişte în el, ca nişte şerpi care se trezesc în cuibarul lor, orbiți de lumină. Erau nişte propoziții absolut stupide, banale, care simțeau deodată, prin nu ştiu ce stupid mecanism, adiind deasupra capetelor lor conice, somnoroase, sensul, un sens posibil, real. – Oh, spaima de sens, de înțeles, ar fi fugit bucuros acum undeva... ar fi tulit-o pur şi simplu, stârnind praful în urma sa, fericit de râsetele batjocoritoare din urmă. Dar unde?! El, care se jucase nepermis de... inconştient de mult de... bah! Se jucase oare?! Era el într-adevăr liber să... libertatea nu-l aştepta, oare, de-abia de-acum înainte, cum se spune... valul acesta de căldură, panica asta grețoasă, cum au gravidele, nu era oare începutul, anunțul libertății... de care el, personal, nu simțea nici cea mai mică nevoie... dar, ce?! Îl întreba cineva... pe el?! Era împins, fusese împins din ce în ce mai aproape. În timp ce el râdea încă cu – Hă, hă, hă-ul său, cu: – Ho, ho, ho-ul său imbecil, cu râsul său grosolan de provincial semidoct, apt de-un fanatism de mâna a doua. Da, iată, asta fusese capcana: – Un fanatism de mâna a doua! Şi, deodată... cineva făcuse un fals, mărunt... cineva înlocuise cărțile... o carte! Un careu de aşi când... o chintă nobilă, orbitoare, când el aspirase, modest, pe Dumnezeul lui, la una „la as", cea mai jecmănită, cea mai potrivită cu el, cu trupul lui descărnat, cu glumele sale imbecile, dezlânate, bănățeneşti... cineva schimbase servietele, aceleaşi, negre, cu trei

închizători subţiri, nichelate, cineva se amuzase şi... şi... sustrăsese uşor, fin... cu o eleganţă imaterială... flou, flou... aşa, ca o respiraţie a unei flori de seră... o trişerie fină, suavă... da-da, în capcana aceea pe care o zidise chiar el: – Fanatismul său diletant, amator, de-a doua mână! Aceasta fusese iscusita capcană, creată de el! Şi în această capcană, gata construită, „excelent" construită (oho, pentru asta fusese suficient de pedant, ca un adevărat provincial!) cineva... ceva, cum să spun, făcuse trişeria aceea simplă... *naivă*, prefect... cum să-i spun... nevinovată! – Ce glumă de prost gust, *domnule*... de-un uriaş prost gust! Nu-i acesta destinul, spunea cineva, dacă cuvântul acesta are vreun înţeles, şi cu siguranţă că nu are... – O glumă de un uriaş prost gust! Să ne închinăm, să ne prosternăm cu umilinţă în faţa Lui, al Prostului Gust cel Colosal! Noi, care scâncim ca nişte căţeluşi, uitaţi pe-afară, pe culoar, la discreţia şobolanilor casei: – Mărire Ţie, Doamne, Mărire Ţie! Şi încă ne rugăm pentru Curata, prea bine cuvântata, Mărita noastră Doamnă... de Dumnezeu Născătoarea... cea care naşte *mereu*, fără încetare, în toate chinurile, în chinurile atroce, pe Dumnezeu... pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut!... Ce fraze, ce amestecătură de fraze, ce punch de fraze, ce semidoct era capul său!... Cu lecturile sale din reviste, almanahuri, ha, ha!...

– ...I-am spus Petronelei că poate să se culce la mine, în nopţile în care are dificultăţi cu mătuşa ei, sau ce dracu e. Îşi pune o pilotă pe jos, pe covor, un cearceaf peste pilotă, şi ea peste cearceaf. Doarme pe jos, dar doarme totuşi, eu, evident, nu pot să-i ofer patul meu. Somnul, la mine, voi ştiaţi, este esenţial. Somnul e forţa mea, somnul e chiar semnul forţei mele. Între noi e masa şi în acest fel avem totuşi, am, mai bine zis, senzaţia izolării. Mi-a propus ca în nopţile când rămâne la mine să doarmă pe jos, să tragem un fel de perdea, a adus ea însăşi un fel de stambă, care să... Prostii, am interzis aceste maşinaţiuni! Toate acestea ne-ar scoate de sub aparenţa provizoratului! Provizoratul este chiar forma libertăţii. Când doarme la mine, doarme pur şi simplu pentru o noapte, în cel mai perfect, spontan provizorat, exact aşa cum ar trage la un hotel de mâna a treia, ajunsă la o oră târzie, undeva, într-un orăşel. Unul din hotelaşele acelea suspecte, de

lângă gară, ha. În felul acesta eu îmi păstrez liniştea, iar ea nu trebuie să umble pe străzi sau să doarmă undeva, într-un gang, pe o saltea veche, la nişte cunoştinţe, cum i s-a întâmplat în vreo două rânduri. Mătuşa ei sau vara mamei ei, sau dracu ştie ce e, nu-i permite să intre în casă seara, după ora zece. E absolut inflexibilă, or, noi tocmai seara avem cel mai mult de lucru. Temele mele, corespondenţa mea vastă, articolele etc. Am început şi un jurnal, evident, un jurnal intim, genul ăsta îmi inspiră greaţă. Nu, un jurnal de lucru, deschis. De altfel, la mine totul, chiar şi actele cele mai intime, mai involuntare, cum ar fi căscatul, scărpinatul, respiraţia în somn, între două coşmaruri domestice, totul e public, poartă pecetea oficialităţii. Caut un câine, o javră, o corcitură, orice, ceva pe care să-mi revărs tandreţea. Pentru asta, sărmana Petronela nu e potrivită, în ea mai tresar unele resturi, sechelele de umanitate. (S-o vedeţi cum mă priveşte când îi dictez rândurile astea: exact ca o oaie! Adică, cum: mă priveşte total indiferentă, aşa cum trebuie, să nu-mi disturbe câmpul vederii mele. Pentru asta am ales-o, pentru asta, mai ales, o păstrez. Puterea ei este indiferenţa faţă de ea însăşi atunci când eu, Stăpânul, am nevoie de ea. Punct.)

...E iarnă plină, toată lumea aşteaptă Crăciunul anului de graţie una-mie-nouă-sute-douăzeci şi şapte! Ce ne va aduce 1928?! Mie, personal, nimica. Eu nu aştept nimica de la el, mie, fiecare zi îmi aduce ceva, pe mine însumi. Deşi, voi ştiţi, eu am cultul revelionului. În mijlocul mizeriei generale, al haosului, al văicărelilor, al speranţelor băbeşti, eu rămân posomorât, indiferent. – Cea mai abjectă celulă din mine e speranţa! Trebuie ucisă, lichidată rapid, cu toate mijloacele! E o idee pe care am dictat-o de curând, pentru jurnal. Sau, dacă vreţi, speranţa mea seamănă cu Petronela, femeia-oaie: calmă până la imbecilitate, inteligentă până la apatie, stumpf, cum spun nemţii, oarbă, cu găuri în loc de ochi. O formă vie în care pot locui eu, domnul Eu-însumi! Uneori, îmi contemplu uniforma mea de ofiţer. Doamne, ce frumoasă, ce „chipeşă“ e! O scot din dulap, o privesc, ridicând-o în sus, pe umeraşul ei, aşa cum ovreii bijutieri ridică vreun briliant în lumină, mă opresc cu ea în faţa oglinzii, mi-o mulez pe trup aşa cum fac femeile când

probează o stofă încă în metraj. Petronela, ca un adevărat câine de vânătoare, a „simțit-o", uneori, când sunt ocupat cu altceva, o scoate, o perie, i-a pus levănțică etc. Odată, când am lipsit, a călcat-o, ea însăşi. Pentru o intelectuală e foarte pricepută, nu a apărut nicio cută în plus. Voi îmbrăca-o poate, de revelion, în acest moment solemn. I-am promis că voi lăsa-o să mă ajute, exact aşa cum ajuți un episcop. Apoi va trebui să plece, chit că stă pe undeva pe afară. Dar nu, va merge pe la prietenii ei, o grămadă de lume o iubeşte şi va bea acolo, împreună cu ceilalți. Eu voi sta singur şi voi scrie, *manu proprio*, e un moment prea grav ca să dictez. În jurul meu, la câțiva metri şi kilometri de mine, lumea va urla, va râde, va bea, va mânca, se va veseli, în felul acesta nu voi fi singur.

...Am recitit de curând *Antichristul* lui Nietzsche. Magnifică operă! Nu sunt de acord cu ea, deşi eu însumi sunt ateu, dar spiritul ei, curajul ei, huliganismul ei, aş zice, sunt formidabile! Cum spune el, în scurta prefață:

– Doar poimâinele îmi aparţine! Unii se nasc postum. Asta mi se potriveşte şi mie. Sau, mai departe (par. 14): ...Altădată, conştiinţa umană, spiritul, era dovada unei origini nobile, dovada originii divine a omului. Pentru a perfecționa omul, i s-a recomandat să-şi tragă simţurile în sine, ca şi broasca țestoasă, să întrerupă legăturile ce-l țineau de tot ce e material, să-şi poprească „lutul muritor": va rămâne din el, atunci, esențialul, se spunea – Spiritul pur". Noi însă şi aici am intuit just: o tot mai mare „luciditate", „Spiritul" înseamnă pentru noi doar simptomul unei relative imperfecţiuni a organismului, ca o încercare, tatonare, orbecăire, ca o lene, la care se cheltuieşte neînchipuit de multă energie nervoasă; noi negăm că se poate realiza ceva desăvârşit, atât timp cât rămâi în limitele lucidității. „Spiritul pur" e o curată prostie. Fără nervii şi simțurile noastre, fără „învelişul nostru muritor" nu ne putem decât înşela – atâta tot.

Ce spuneți?! Iată, un adevărat epicurean, un adevărat Dyonisos. Deşi el îl neagă pe Epicur. Ascultaţi: Epicur e un decadent tipic şi eu am descoperit primul acest fapt. Teama de suferință – chiar de cea mai infirmă particulă a durerii – nu putea să ducă decât la

o *religie a iubirii...* (par. 30)... Vedeţi?! Elogiul simţurilor, al suferinţei! Ca şi mai jos (par. 21) ...Creştinească este ura contra Spiritului, contra mândriei, contra libertăţii, contra *independenţei* Spiritului (*libertinage des Geistes*), creştinească este, deci, ura împotriva simţurilor, împotriva bucuriei simţurilor, împotriva bucuriei în general!...

Şi acum un pasagiu la care ţiu deosebit de mult, pe care l-am citit cu voce tare, oglindindu-mă în tăblia mată a şifonierului, în timp ce prostănaca de Petronela lua note, deşi ce citeam fusese scris şi gândit încă o dată. Ascultaţi:

– Dacă echilibrul existenţei îl căutăm nu în imanent, nu în viaţă, ci în transcedent, în *nimic*, atunci i-am răpit vieţii absolut orice echilibru. Marea minciună despre nemurirea personală întunecă orice raţiune, orice natură umană în instinctul ei pozitiv, vital optimist. Să trăieşti astfel încât să nu mai aibă niciun sens că trăieşti devine acum sensul vieţii... Otrava învăţăturii „Drepturi egale pentru toţi“ creştinismul a semănat-o cel mai bine. Creştinismul a aţâţat, din cele mai dosnice cute ale relelor instincte, un război mortal contra onoarei şi a simţului distanţei dintre indivizi, adică contra premisei oricărei înnobilări umane, contra grandorii culturii – el şi-a făurit din ura maselor arma principală contra noastră (*aus dem ressentiment der Massen*), împotriva a tot ce e distins, vesel, generos pe pământ, împotriva norocului nostru omenesc... Şi să nu subapreciem fatalitatea care s-a strecurat din creştinism în politică. Nimeni nu mai are azi curajul privilegiilor, curajul drepturilor de stăpân, a sentimentului onoarei faţă de sine şi egalii săi, dreptul la cultul distanţei (*zu einem Patos der Distanz...*). Prin minciuna egalităţii sufletelor, aristocraţia sentimentelor a fost îngropată sub tot ce e materie, material; şi dacă ideea „privilegiului maselor“ face sau va face revoluţie, creştinismul este acela, să nu ne îndoim *defel*, prejudecăţile creştine vor fi acelea care vor transforma orice revoluţie într-o baie de sânge şi crimă. Creştinismul este ridicarea a-tot-ce-mişună pe pământ împotriva a tot ce are înălţime, nobleţe: – Evanghelia celor „de jos“ – înjoseşte!...

Acestea şi încă altele... Vedeţi, vreau să repet: sensul acestor lucruri nu mi-e totdeauna familiar, uneori chiar sunt de am altă părere. Dar stilul, acest fel atât de bărbătesc de a gândi, acest fel *reacţionar*, dacă vreţi, ultra-reacţionar, curajul lui de a gândi *singur*, într-o mare izolare etc. etc., toate acestea mi-l fac, dacă nu simpatic, oricum interesant, notabil, *bemerkenswert*... mai ales că eu nu sunt împotriva creştinismului, al cărui ev mediu, pe mine, mă umple de... reverie, de uimire. Nu Renaşterea, ci Evul Mediu mă absoarbe, îmi absoarbe atenţia. Aici e vorba însă de creştinism ca sursă, izvor puternic al urii contra oricărei individualităţi, a ideii de individualitate umană, această sechelă a antichităţii. Coaliţia maselor împotriva unui singur individ etc. Toate acestea, de altfel, eu le-am extins în tema mea despre „Relaţia individ-masă". Acolo mă aplec cu mai multă indiferenţă, nepărtinire, asupra relaţiilor posibile, probabile care se nasc între om, un oarecare om care se simte împins, din pricini necunoscute şi indiferente voinţei sale, în afara turmei umane, şi ceilalţi, între un om bolnav de individualitate, tot mai bolnav, un „animal bolnav de spiritualitate" şi ceilalţi, cei sănătoşi.

...Caius îmi scrie că îi este frică de operaţie. V-a scris şi vouă?! Mi-e dor de el, uneori mi-este un dor nebun, ca după o femeie, aşa, cum să spun, niciodată întâlnită, cineva, ceva înecăcios, care trebuie să vie, o promisiune făcută de destin într-un moment de zăpăceală, de indiferenţă, ha. Atunci îmi strâng dinţii şi îi frec unii de alţii, ca un aligator de Nil, ca un caiman ce-şi scoate botul său ascuţit din mâlul sfânt. Orice, dar el nu trebuie să afle nimic, sau cât mai puţin. Eu nu pot să-mi permit să atârn de nimeni, nici măcar de vreun sentiment de-al meu care m-ar umaniza, cum spune Mihaela. (V-am vorbit despre Mihaela, urâta, fioros de urâta Mihaela, pe care o văd numai din plăcerea care mi-o face urâţenia ei, din siguranţa reconfortantă că nu o voi dori niciodată, din plăcerea care mi-o face meşanteria, chiar insultele ei, răutatea ei colosală uneori ce se potriveşte atât de bine cu figura ei hâdă şi pe care mi-o aruncă cu voluptate în cap aşa cum, în evul mediu, câte unui trecător târziu i se arunca de undeva, de sus, un vas cu urină peste plete etc.) Cu această ocazie am constatat un adevăr simplu şi

relativ vechi, că ura e mai stabilă decât iubirea, e mai greoaie, are un echilibru mai stabil. Ca şi indiferenţa. Noi, care intrăm într-un secol al indiferenţei, trebuie să studiem ura, ca să ne cunoaştem, să ne putem aproxima, prevedea viitorul. Viitorul nostru şi al copiilor noştri. Mi-e dor de Alba, de Baia Mare, de toate orăşelele provinciei pe unde am răscolit praful cu picioarele mele de copil, deloc nevinovate, har Domnului, mi-e dor de provincie, într-un cuvânt, de provincie şi de provincial. Voi mă puteţi înţelege mai greu, pentru că trăiţi acolo, în ţara minunată, promisă, nu aveţi relieful acestei noţiuni, a acestei abstracţiuni. Visez la valorile provinciei, la marile ei valori, la marele ei curaj, curajul lui Don Quijote. Provincia nu e numai ridicolă; ea e şi curată, ea e o fecioară care a fost violată în prima tinereţe, maltratată de un beţiv în prima ei tinereţe şi poartă actului sexual o ură incarnată. Fecioară încă pe jumătate – desfrânată pe jumătate. Iată o imagine posibilă a provinciei „respectabile“ în care trăiţi şi parcă vă văd ochii scânteind, o clipă, ha, ha. Dar să ştiţi că acesta nu e felul meu de a se vedea lucrurile, *chiar aşa este*, şi va trebui să vă resemnaţi cu aceasta. Cu atât mai mult cu cât eu iubesc această imagine, atât de modernă, o să spuneţi. Fleacuri! Ce mă interesează aici este ideea curăţeniei ce trăieşte în păcat, ideea ispăşirii unui păcat făcut de altcineva. (Nu e toată Biblia aici, Vechiul Testament, evident, dar şi originea lui Iisus, un profet ce are adânca intuiţie să sufere pentru ideile sale, la fel de nesărate şi de utopice ca oricare altele, de atunci şi de acum, dar sângele, nu-i aşa, propriul său sânge le face verosimile, *suspecte*, nu-i aşa?!) Iată, astfel văd eu, astfel este provincia: ispăşind o neînţelegere brutală, dureroasă, ispăşind un viol, un viol de natură sexuală în primul rând, un viol asupra unei fecioare. O alienare tipic „modernă“, pentru că femeia, în ultimele secole, s-a distanţat sensibil, în propriii ei ochi mai ales, de obiect, de animalitate. Femeia-socială, evident, nu un exemplar sau altul. Şi atunci, nu-i aşa, infracţiunea e profundă, agresiunea e aproape totală, asupra psihicului ei *in statu nascendi*, asupra embrionului ei mortal în plină dezvoltare. De aici ura ei, a provinciei, bineînţeles, ura ei virilă, dură, aptă să înfrunte orice rezistenţe. (Vezi tema mea „Despre rezistenţe“.) Aceasta e provincia şi noi

trebuie să resuscităm valorile ei. Încrederea ei stângace, de prost gust, în ea însăşi (ca o pârghie a gândirii!), chiar prostul ei gust. Evident, nu: prostul gust, ci prostul ei gust, două concepte total diferite. Prostul gust, în sine, ca şi Dumnezeu (în sine) sunt fade. Voi fi poet într-una din aceste zile şi voi compune, o dată, o apologie a Provinciei, în care judecăţile şi conceptele vor fi abil ascunse în metafore, chiar în rime, în banalităţi. În aşa fel ca să vă şocheze, voi, care trăiţi în provincie, voi, care nu iubiţi provincia mea, pe voi pe care vă şochează provincia, această şcoală a caracterelor, a eroilor.

...Umilinţa, adevărata umilinţă nu se poate naşte decât în provincie. (Creştinismul nu s-a născut în provincia Imperiului Roman?!) Mi-este atât de greu, de dificil, de a fi umil, eu care sunt încă atât de pătruns de conştiinţa marilor mele calităţi, atât de prosteşte convins, aş zice. Cu cine mă asemăn ca să fiu umil?! Evident, numai cu mine însumi. Să nu fiu ipocrit în umilinţă. Să nu fiu ironic în umilinţă. Din toate părţile năvăleşte asupra mea umorul, ironia, acest dizolvant al personalităţii, această calitate antiprovincială. Când am să fiu bătrân şi decrepit voi face jocuri de cuvinte, ca Shakespeare. Trebuie să-mi păstrez răutatea, indiferenţa posomorâtă (nu ironică) ca să pot lupta contra celui mai mare flagel al lumii: mila faţă de tine însuţi. Arma copiilor, bătrânilor, femeilor. Nu am nimic contra ei, ea e necesară, profund necesară, altfel n-ar exista în economia naturii umane. Să trăiască şi să fie sănătoasă! Ce s-ar face omenirea, acea „biată omenire“ de care vorbesc atâţia ticăloşi, cinstiţi, fără ea!... Dar la mine, în mine, ea trebuie să piară, această abjecţie. Pfui! Cum să-mi mai fie milă, cum să simt măcar simpatie faţă de acest trup pe care l-am târât în atâtea depravări, în acest spirit plin de turpitudine, apt de atâtea viitoare laşităţi etc. Să nu credeţi că exersez creştinism, aici! Nu-nu, aş zice chiar dimpotrivă. Dar reperele mai exacte sunt în altă parte, în scrisorile către voi nu vă trimit decât franjurile gândirii mele, aşa cum Vanina taie marginea arsă a prăjiturii când o scoate din bloder, din cuptor. Marginea aceasta arsă se dă copiilor şi inconştienţilor. Poftim!

„...Ce este greu? Astfel se întreabă cărăuşul-Spirit, astfel îngenunchează el, asemănător cămilei ce vrea să fie bine încărcată.“ Iată o formă a egoismului, a adevăratei megalomanii: provocarea suferinţei, forţarea limitei fizice şi nervoase, existenţă pe limită. Fără nimic acrobatic în gesturi, fără autocompătimire, fără nimic spectaculos: o posomorâtă indiferenţă. Sunt urmărit tot mai mult de o vizită (făcută de copilul de nouă-zece ani, care am fost, care mai sunt) la un bâlci, la „o panoramă“, la un panopticum. Priveam, ca toată lumea „adultă“, prin nişte ocheane unde se vedeau „în relief“ câmpul de bătaie de la Austerlitz (chiar aşa cum a fost), câmpul de bătălie de la Philippi, lupta de la Trafalgar şi imaginea antipatică a lui Nelson, Alexandru Macedon la masă, înconjurat de derbedeii săi, moartea „reală“ a lui Sardanapal etc., după cum vedeţi teme de cel mai bun prost gust ale picturii scorţoase, academice universale. Dar atunci, ele m-au emoţionat, pentru că era exclusă ideea de artă şi acolo, ca şi în mintea mea teribil de vie. Apoi am trecut prin faţa unor mese de o curăţenie suspectă pe care se găseau cilindri de sticlă conţinând foetuşi, monştri embrionari şi organe genitale bolnave. Istoria şi boala, acestea mă urmăresc acum, dar nu în noţiuni abstracte, ci aşa cum vi le-am descris un pic cam grăbit mai sus, în imaginile lor de bâlci, deci fantastic de reale. De concrete, de respingătoare. Astfel de bâlciuri văd că se împuţinează (oho, lumea a devenit, vai, mai rafinată, mai tehnică, mai proastă), dar şi dacă ar fi la fel de numeroase ca pe vremea copilăriei mele provinciale, adultul dizgraţios care am ajuns acum (cu ajutorul lui Dumnezeu, he, he!) nu ar mai vedea acelaşi lucru dacă s-ar apleca la ocheanele acelea de sticlă. Trebuie deci să-mi păstrez acele imagini, recoltate odată în mine, păstrate prin nu ştiu ce noroc, dezgropate printr-o întâmplare pe care nu încerc să mi-o explic. Imaginea aceasta a istoriei şi a bolii aş fi vrut să i-o povestesc, să i-o *trec* acelui Petrescu Marius, prodecanul, care se străduia (şi reuşea) să pozeze într-un tip lipsit de prejudecăţi, dacă nu l-aş fi dispreţuit atât. (Cât trebuia!) După asta ţiu minte că am vizitat menajeria! Bah! Vax! Umanitatea acelor animale în mizerie şi murdărie nu-mi mai spunea nimic. Blana lor năpârlise, ochii lor se umanizaseră, erau umezi de autocompătimire!

Spectacol de gradul doi, de gradul trei. Faţă de sexele acelea bolnave, încremenite în alcool, şancru în faza primă, secundă, sifilis în faza primă, secundă! Sexul feminin, bolnav, sexul masculin, bolnav! Iată ceva care m-a şocat cu adevărat, ceva care mă şochează tot timpul, de vreme ce am regăsit intactă această imagine în coteţele memoriei mele împuţite. Ce ştim noi, ce ne formează, ce ne „educă", ce lucruri ne construiesc?! Ştim noi spre ce suntem împinşi?! Am auzit că există o meserie nouă: piloţi de încercare, cei care pilotează modele noi de avioane, încă neintrate în fabricaţie, cu comenzile neverificate la anumite solicitări de viteză, presiune dinamică etc. Iată ceva care mi se potriveşte, ha. Dacă n-aş fi atât de ocupat, aş face câteva luni această meserie execrabilă, probabil foarte prost plătită. Voi mă întrebaţi mereu cum stau cu examenele: foarte bine – adică foarte prost. Nu vă faceţi griji, se va rezolva şi asta. Timpul însă mi-este foarte preţios, nu pot să-l părăduiesc pe... în sfârşit, nu vreau să vă amărăsc cu aceste detalii! Basta!...

...Vă iubesc foarte mult, dragii mei, rudele mele dragi! Când dictez aceste rânduri am ochii plini de lacrimi! Voi, care nici nu mă iubiţi de fapt, voi, care mă iubiţi cu ură, voi, care mă iubiţi, de fapt! Cum să vă explic?! Evident, nici nu e nevoie, natura a avut grijă de aceasta! Ştim sigur că ne iubim fără să scoatem o silabă! Ochii mei s-au umezit inutil, voi mă credeţi şi fără asta, voi sunteţi obligaţi să mă credeţi! Şi eu, chiar şi eu, omul cel tare, monstrul, chiar şi eu sunt obligat, sunt încă obligat, aşa cum sunt obligat să mă ţin încă în viaţă, să mă agăţ încă de ea, de balonul ei umplut cu aer cald, de Zeppelinul ei ce mă duce peste frumoase privelişti de groază! Atârnat de Zeppelinul meu, vă salut, vă fac un semn cu mâna, rudele mele dragi, voi, cuibul meu care mai păstrează putoarea fostului meu trup tânăr, mirosul meu distinct, unic. După ce ne recunoşteam noi?! Nu cumva după acest miros, cum îşi recunoaşte fiecare înger păzitor clientul său, pacientul său, animalul său sălbatec închis într-o cuşcă sordidă sau cum vreţi să-i spuneţi?! Uneori, o să râdeţi, stau şi mă miros, îmi miros mâinile, braţele, pieptul, picioarele, atât cât ajung, în înţepeneala mea umană. Sunt teribil de curios cum miros eu... cum mă mirosiţi

voi...?! Voi, care mă recunoaşteţi fără greş, de fiecare dată, şi vi se umezesc ochii. Ca şi mie, nu numai la mirosul meu, la mirosul vostru, dar pur şi simplu la amintirea, la senzaţia abstractă a acelei putori, a acelui miros. Cel mai greu lucru de pe lume, mai greu decât să cucereşti cetatea Troiei sau a Ştiinţei, mai greu decât să scrii *Hamlet* este să-ţi aminteşti un miros anume. Mirosul, damful unei flori, al unui animal uman. Cum e oare, domnule dragă, cum era? Şi ridici capul, cu năsucul în vânt, doar-doar te-o ajuta ceva-cineva şi ţi-o trimite, gratuit, din zăpăceală, mirosul dorit pe la nări, o secundă. Unii, se zice, aspiră cu plăcere, cu voluptate, chiar, mirosuri putrede, de fecale. Nu mă miră. În miros, acolo, mai suntem copii, candizi, dacă asta poate fi un scop, o ambiţie. Dar despre altceva vreau să vă vorbesc...

...Vă iubesc, credeţi-mă, voi şi Olga sunteţi cuibul meu, acolo unde pot, să-mi ascund capul, pliscul şi să tac, să dorm în propriul meu gunoi. Acolo unde pot să visez toate îmbâcselile în care plutesc, fără teamă, fără ruşine, fără niciun fel de regret. Acolo, unde pot, cu adevărat, să nu regret nimic, absolut nimic. Unde sunt îmbrâncit de iubirea voastră, hrănit cu viermi şi muşte încă vii, somnolente, acolo unde voi îmi deschideţi pliscul cu lovituri scurte, dureroase, neîncrezători în raţiunea mea şi bine faceţi! Raţiunea mea nu face doi bani! *Instinctul* raţiunii mele este mare, raţiunea mea este egală cu a unei musculiţe, cu a unui viermişor! Probabil! După câte ştim noi despre musculiţe, după câte nu ştim noi despre ei! Să ne rămână departe, nu vrem să ne încărcăm şi cu psihologia lor complicată, ha. Vă iubesc cu... voioşie, cum să spun, cu o iubire veselă, voioasă, cu o iubire demnă de voi, demnă de instinctul vostru sănătos cu care mă îngrijiţi, cu care-mi purtaţi de grijă. Cine m-ar mai iubi pe mine, voi înşivă nu m-aţi iubi dacă n-aţi fi rudele mele, dacă nu m-aţi iubi de fapt. Cine altcineva mă mai poate iubi, mă va iubi vreodată cineva...?! Mă va înţelege, deci, pentru că voi *mă înţelegeţi*, acesta e paradoxul. Nu e de fapt niciun paradox, nu e decât jegul gândirii mele. Aş vrea să vă fac un dar, de câteva zile mă tot gândesc la asta: ce să vă dăruiesc, să cumpăr ceva, să mă despart de un obiect la care ţin. Îmi chinuiesc mintea să-mi dau seama ce şi-ar dori Ştefi, tu, parcă am auzit

odată... aşa, că ar vrea să fumeze din lulea şi... sau că ar vrea o cuşcă... un papagal, aşa ceva... sau... o să râdeţi, până la urmă ştiţi la ce concluzie am ajuns: Vanina şi tu mi-aţi făcut atâtea reproşuri şi pisălogeli în scrisorile voastre că nu vă trimit totuşi rufele acasă, la spălat, că se deteriorează, că se pierd etc., încât mi-a dat prin cap că un foarte nimerit cadou ar fi... să vă trimit rufele mele murdare, ca şi până acum! Doamne, Doamne, la ideea asta am vrut să râd, am vrut să mor de râs! Chiar şi acum râd, când dictez acestea, râd aşa cum râde un câine care se îneacă cu ceva. La fel de distins!... La fel de distins, dracu' să mă ia!...

CAPITOLUL VI

1

– ...Iubitule, spunea Lelia, tu nu mă iubeşti destul... destul ca să faci o prostie, un... act disperat pentru...mine!...

– Poate!... răspunse el, întors cu umărul, răsfoind un album colorat. (*Storia universale dell'arte*, Mondadori – Erau amândoi în pat, pe jumătate goi, într-o după-masă, era vară, ea îşi bea, preocupată, cafeaua, pe stradă, afară, era linişte, soarele uriaş, mansuet, cădea cu scripeţii lui gigantici...)

– Ah, spuse ea, prefăcându-se că soarbe din nessul ei, ador prostiile... ador să se facă prostii... pentru mine! Zău!

El nu răspunse; privea pozele (*Il Principe dei Gigli dai palazzo di Cnosso*: – Ah, ce roşu, Dumnezeule, ca propriul tău sânge!... întoarce pagina: *In alta: La dea dei serpenti. Arte cretese*).

– De ce nu-ţi place să vorbeşti cu mine...?! Nu fac tot ce vrei tu?! Chiar mai mult decât atât... chiar mai mult... poate aici e şi greşeala mea, ha, ha,... sunt o nebună, zău! Şi-mi place cum sunt... orice ai crede tu... îngâmfatule! Orice ai catadicsi să crezi tu... de fapt, să nu-ţi faci iluzii. Fac totul pentru mine... auzi! (Şi ea îl prinse de o ureche şi trase de ea, aşteptând să vadă, să audă un semn de durere. El rămase imperturbabil, oho, era stăpânul durerii sale. *Micene. Entrata al Tesoro di Atreo... Micene. La porta dei Leoni, nella Rocca.*) – Te prefaci nepăsător... dispreţuitor... din snobism! Pe mine însă nu mă duci, bărbatule! (El o privi o secundă şi surâse. Ea îi răspunse, arătându-şi dinţii umezi, recunoscătoare:) – Ha, ha, bineînţeles că mă duci şi pe mine! Asta te flatează... prostule! Prostule, prostule, nesimţitule... îngâmfatule, superb împuţit ce... Şi câteva clipe ei se rostogoliră pe pat. Apoi el se îndreptă, îşi trecu mâna prin păr şi-şi continuă privitul. Lelia luă din nou în mână ceaşca ei de cafea, ignifugă, transparentă.

Se aplecă, plictisită, peste umărul lui gol, acoperit de muşchi subţiri, adolescentini: *A sinistra in basso: Il moscoforo. Hera di Samos* (Parigi, Louvre). Lelia îl izbi peste carte. El o privi, o ridică şi o redeschise. O privise destul de sec, între ironie şi furie şi ea se stăpâni. Întinse unul din picioarele ei lungi, de porcelan, şi acesta sclipi la comanda ei, rivalizând cu deesele din pagina velină, cu o superbă, goală: *Suonatrice di flaute, dai Trono Ludovisi – Roma, Museo delle Terme.*

El aruncă o secundă ochiul pe gamba ei de gheaţă, de piatră, o marmoră ce încălzea aerul din jur până la pleoapa sa bărbătească, sigură pe sine, apoi, cu expresia sa imperturbabilă, fugi înapoi, contemplând cântăreaţa din flaut (un fluier dublu) ce stătea goală, cu picioarele unul peste altul, cu părul strâns într-o plasă, cu sânii de optsprezece ani (aşa cum ar trebui să fie, spunea cineva!), goală în mijlocul zilei, al verii, cum se plimbă miliardesele, vedetele, la Bel Air, goale, în spatele vreunui perete de sticlă, al vreunor plante verzi, gigantice, panoramând, plictisite, acelaşi Hollywood, oceanul.

– De fapt îmi place indolenţa... insolenţa, îngâmfarea ta! Fără astea, n-ai fi tu! În dosul lor nu se ascunde vidul, te... ascunzi tu! Ha, ha!

El zâmbi ca un fel de recompensă. Era mult mai puţin sigur de el de cum părea, era totuşi sigur de sine. Era un om care învinsese, care învingea mereu. Un bărbat care a învins se recunoaşte imediat, femeile îl recunosc rapid. *Atene: Eretteo, la loggeta delle Cariatidi...* Cine spusese oare...?! – Până la douăzeci trebuie să te fi culcat cu o femeie... până la treizeci, să ai bani, până la patruzeci: putere sau glorie! Atât de simplu era, ar fi fost. El o făcuse, şi acum răsfoia pozele astea. Era tot ce-i mai rămăsese sau aproape tot. Zeiţa de lângă el îi şopti în ureche, înciudată şi mulţumită:

– ...Te iubesc, bosumflatule! Şi tu... şi tu mă iubeşti, cu toate aerele tale! Nu poţi scăpa, pur şi simplu, de mine, de solzii care ţi s-au lipit de inimă şi care... ha, ha, poartă, auzi, poartă fiecare, efigia mea, chipul meu de medalie, ha, ha! Auzi...?! Când pui mâna pe mine ţi se îngroaşă gâtul, ha-ha, crezi că... atunci când ieşim noi doi pe alee, se sufocă toţi de indignare şi plăcere, pereche ca a noastră nu s-a mai...

El întoarse pagina: *Mirone. Il discobolo. Roma, Muzeo delle Terme.* Ea se aplecă peste umărul său subțire, musculos:

– Ah, ia uite: tu ești discobolul. Ești leit discobolul!

El o împinge ușor cu umărul. Îi făcea plăcere ce spunea, nu-i plăcea însă să fie deranjat. Dacă ea s-ar fi sculat de lângă el, s-ar fi îmbrăcat, s-ar fi depărtat sau orice ar fi făcut, nu i-ar fi plăcut. Îi plăcea să stea lângă el, goală, cu cafeaua ei rece în mână, vorbind, înșirând tot ce-i trecea prin cap, îndărătul frunții ei înguste, măturată ca un far de meșa ei neagră, inspirată. Era felul ei de a visa, de a gândi, de a bolborosi cuvinte, fraze pe jumătate, de a gândi interjecții, de a inventa conjuncții... prepoziții afectuoase!... *A sinistra: Fidia, Cavalieri, particolare del fregio delle Panatenaiche, dai Partenone.*

– Uneori, bolborosea ea, presimt că totul se va... prăbuși foarte repede, se va nărui așa cum... ia uite, ce caraghios, mi-a trecut prin minte, așa... cum te plimbi pe o potecă, bătătorită, între niște tufișuri mari, verzi și deodată, poteca se surpă sub tine, îți fuge pământul bătătorit de sub tălpi, de sub pantofi.... ha-ha!... M-asculți?!

El dădu din cap, întorcând paginile. Ca și cum ar fi moțăit într-un compartiment de clasa-ntâi. Un tren invizibil fugea sub ei, îi legăna invizibil. Un tren Pullmann. Ea tăcu un timp, indefinit; câteva secunde, câteva zeci de secunde... timpul, în doi, e atât de prețios, de ireversibil. El întorcea paginile, afundându-se în ele, tăcut, posomorât. O accepta totuși lângă el, de câteva luni, de atunci, de la incidentul caraghios cu „entorsa din pădure", cum îi spunea ea. Devenise faimoasă entorsa aceea, după amiaza aceea prelungită printre trunchiurile acelea sexuale, apariția fantomei pitice a merceologului, veșnic pe drumuri, cu valijoara sa bej, de plastic, nițel scorojită (ce ciudat, fantomele poartă obiecte absolut palpabile, istorice, chiar triviale...), plimbarea ei singuratecă prin pădurea în iarnă, când n-avusese nevoie de nimeni, unul din rarele ei momente de desăvârșită singurătate, atunci când nu se gândea la vreun bărbat, mascul, posibil, deși, evident, totul era fals, ea avea doar atâtea momente de adevărată, desăvârșită, totală singurătate, abulie chiar, când visa cuvinte, sferturi de frază... când visa

gânduri care nu reuşeau să se nască... care nu făceau efortul trivial să se nască şi îi pluteau îndărătul frunţii ei măslinii, măturate de farul meşei ei sălbatice, hélas!

– Ar trebui să te duci... să ieşi să iei ziarele şi... zahăr! Mai e zahăr....? întrebă el cu nasul în Mondadori.

Lelia îl privi cu o figură plictisită: trăpaşul ei mistic, idolul ei viu, scandalul magnific din viaţa ei. Cel care dacă nu... dacă nu ar fi... era capabilă, hotărâtă chiar să-şi facă felul... nu, nu, cu toată firea ei pozitivă, dacă apărea cel mai mic defect... din nou, categoric, îşi va tăia pur şi simplu gâtul, sălbatec, să urle tot oraşul de groază şi... şi... furie! Înghiţi saliva. Îi era lene să se ridice din ceaşafuri, de lângă spatele cald al amantului ei predestinat, care fuma aproape ţigară după ţigară şi ea, împreună cu el. Oh, fumau amândoi ca-n... ca-n filmul acela când... când bandiţii sunt asediaţi, acolo, la pompa aceea de benzină, sus, la etajul clădirii şi stau trântiţi pe jos, lângă mitraliera lor, pe scurtele lor vătuite, de piele, aşteptând sirena poliţiei, care... care, oho, era de mult prin preajmă, în dosul tufişurilor acelora din plastic, din hârtie creponată, verde închis ca oliva... cu mult mai reale, cu mult mai reale decât realitatea... cu mult mai adevărate... mai apetisante! *Pădurea împietrită* sau aşa ceva, îi spunea... în aşteptarea, în aşteptarea unei morţi dramatice se... se fumează teribil... al dracului!

Lelia se ridică, în sfârşit, îşi descurcă picioarele ei lungi, de fildeş, din cearşafuri, îl dezgoli de tot pe tânărul ei discobol, şi se plimbă, aşa, goală, de câteva ori, prin faţa lui, la baie, la fereastră şi înapoi. Cârstea n-o privea, o vedea însă şi era mulţumit; într-adevăr, cine din târgul ăsta împuţit ar fi avut atât tact, atâta îndrăzneală dulce să-şi arate-exhibe trupul lung în după-amiaza aceea, prin faţa bărbatului posibil, provincialele astea cu picioarele în X şi cu lamentabilele lor prejudecăţi, timidităţi, cu lamentabilul lor bun-gust, cu lamentabila lor pudoare învăţată pe de rost. Lelia păşea, e drept, ca o... ca un vânat rar, desfrânată în candoarea ei, mişcându-şi cu o albă, sclipitoare impertinenţă foarfecele lung al picioarelor, fesele mici, perfect rotunde, talia ei puţin prea lungă, doar o idee, sânii mici, depărtaţi, umerii pe care acum, din

întâmplare, îi ţinea drept. Se potriveau, într-adevăr, corpul ei cu... ochii lui indiferenţi, ea era făcută pentru el sau aşa ceva!

Lelia ieşi şi se întoarse. Inginerul era afundat mereu în cartea lui cu poze şi ea se aplecă o secundă peste umărul lui: *Pompei, Peristilio della Casa dei Vettii... Decorazione parietale della Villa dei Misterii...*

Dispăru în bucătărie şi se întoarse cu o tavă cu şniţel rece, ouă moi, la pahar (pentru el), şvaiţer şi câte un pahar de vin. El mâncă cu aceeaşi concentrare cu care privise în album şi ea îl privi, fumând. Îl privea ca pe un obiect extraordinar de bine cizelat, un finisaj mistic, cu o preocupare, absenţă şi îngândurare cu care urmăreşti mersul unei gângănii sclipitoare pe muşamaua mesei din bucătărie, într-o după-amiază de vară splendidă, când eşti singur pe continent. El începu să povestească, rar, cu pauze imprevizibile, ceva de pe la serviciu, ceva ce nu se putea repovesti. Ea însăşi nu înţelegea prea bine, deşi îi cunoştea aproape pe toţi protagoniştii povestirii, dar... cum să spun, urmărea mai ales mecanismul vorbirii lui, felul lui de-a-i istorisi ei sau n-are importanţă cui. Iubea acest lucru, era îngrozitor cât de multe lucruri îi plăceau la acest băiat. Sau... era o simplă autosugestie, aşa, din pricina scandalului cu aia, din pricina logodnicului ei oficial, plicticos (vai, atât de drăguţ, de cumsecade... ceea ce era fals), din pricina logodnicei lui, oficiale, ce dracu'! Nu, nu... realmente... îi plăcea, era îndrăgostită până peste cap şi nu regreta. Va fi al ei, îi va aparţine ei, ori... va renunţa la lumea aceasta plicticoasă, nesărată. Îşi va impune voinţa, îl voia.

Apoi el îşi luă ziarele, rebusul lui şi se afundă în ele. Ea strânse, fără să se simtă neglijată. Ah, ce prostie, abia astfel îl simţea alături, abia aşa el se simţea la largul lui, abia astfel ea îi era de neînlocuit. Ea vorbea puţin, rar, el şi mai puţin încât, uneori, ce caraghios, în această tăcere firească, rotundă el devenea cu adevărat vorbăreţ, aproape palavragiu. – Să vezi!... începea el sau o pornea cu un râs scurt şi ea se prefăcea distrată, lucru care pe el îl încuraja cel mai bine. Ea nu asculta pe nimeni, nici măcar pe el, când istorisea ceva, lui însă îi convenea acest lucru sau îi era indiferent. Ce, parcă noi vrem să fim cu adevărat ascultaţi sau... vrem să vorbim, să...

să vorbim despre noi, să ne auzim vorbind...?! Cât timp vorbim cu voce tare nu ni se poate întâmpla nimic, e un fel de imunitate parlamentară demodată. Sau el se prefăcea că o întreabă ceva, un amănunt, o relaţie despre cineva, şi ea îl lăsa fără răspuns, ştia că el nu doreşte decât să... decât să exprime punctul lui de vedere, uşor zeflemitor, despre acea persoană sau o rudă de-a ei, un vecin. În provincie ai totdeauna un subiect de conversaţie chiar când nu eşti foarte vorbăreţ. Una din maniile lui copilăreşti era de-a-şi bate joc „de-ai ei", de rudele ei, cumnat, logodnici... (el nu era încă sau nu fusese logodnicul ei), de prietenele ei, de singura ei prietenă, de foştii ei profesori, de superiorii, chiar şi de... subalternii ei, de orice fel, de animalele pe care le iubea... Atunci, în ironia sa, în răutatea sa prost ascunsă, devenea copilăros şi ea îl iubea şi mai tare pentru că putea să-l şi dispreţuiască puţin. Asta şfichiuia maternitatea din ea, nu viitoarea, ci prezenta, maternitatea aceea de care are nevoie orice iubire. De care are nevoie orice femeie pentru a îmblânzi un bărbat: o maternitate fără rod. Ea îl privea puţin dintr-o parte, lăsându-l să-şi debiteze meşanteriile, neîngăduindu-i să-i observe indiferenţa, nici emoţia. Ele de altfel nici nu existau. Îl privea cu atenţie, aşa cum o educatoare, o învăţătoare inteligentă îşi urmăreşte elevul într-o pauză de studiu:

– Ce se va alege de el, oare?! (Ce se va alege de noi?!).

După asta, el, mulţumit de reacţia ei, pasivă, aproape neutră, mulţumit de el însuşi (ca după o juisare) îşi continua treburile, măruntele şi importantele în care ea numai în aparenţă nu avea niciun loc; ea era statuia care îl veghea, o marmoră imprudentă, caldă, nemişcată, lângă umărul lui, lângă gâtul lui, unul din acele nuduri cu sânii mici, pătaţi de degetele vizitatorilor muzeului, de mâinile copilăroase ale adulţilor. Numai adulţii ajungeau la sânii ei.

– Mergi la Lulu diseară?! Să viu să te iau...?!

El nu răspunse; era ocupat să-şi cureţe pipele, cele patru. Uneori, „pentru variaţie", fuma pipă, lucru care, ca şi costumele, monosilabele, zâmbetele scurte, furiile sale mărunte, îi stătea formidabil de bine. Avea, cum îi spunea ea ades, un trup de manechin perfect pe care orice stofă cădea perfect! Evident, aceasta era o metaforă!

Ea însăşi „cădea“ bine pe trupul lui, în ciuda opiniei publice, stofa trupului ei.

Se îmbrăcă şi el, la rându-i, şi se aşeză în faţa geamului, fumând. Ea rămase undeva în fundul camerei ce se tulbura încet, în picioare, rezemată de zid. Puteau să stea astfel minute, sferturi de oră întregi. El fuma cu o concentrare aparentă, spunea din când în când ceva. Iar ea se odihnea în picioare, cabalină, mutându-şi greutatea de pe un picior lung pe altul, jucându-se cu meşa, pe care o pândea. Trebuia să plece în fiecare clipă şi întârzia, mai fura un minut, cui?! Era fericită: dacă el nu îi răspunsese la întrebare, însemna: – Da! Deci putea, în jur de zece, să vie să-l ia din mijlocul vasalilor săi şi încă o zi, astfel, va purta efigia ei, cum spunea. Ar fi trebuit să plece, să se precipite pe uşă ca el să nu aibă timp să revoce, să nu-i interzică să vie, acolo, diseară, cum făcea adeseori. Patruzeci la sută din cazuri. Ar fi trebuit să fugă, dar întârzia şi aceasta era nobil în ea: riscul. Şi lui îi plăcea asta, îi simţea nobleţea reală şi o aprecia *fair*, ca între jucători, el fusese un bun sportiv, era încă. Apoi ea plecă şi Cârstea, abia după câteva minute, realiză, cu umerii, fără să se întoarcă, singurătatea.

Se ridică brusc, îşi scutură grijuliu pipa şi se duse la baie. Sună telefonul, şi ieşi, fără grabă; era o femeie. Cineva care discuta serios cu el, grav, fără nicio aluzie la nimic, o femeie măritată, de altfel, cu un cap nu prea reuşit. Cu un corp magnific, însă. Îl suna cam o dată pe lună, pe stradă nu se opreau niciodată, când se intersectau. Nimic echivoc, nici umbra vreunei aluzii. Doar telefoanele-convenţie pe care le expedia ea. Racroşă şi se întoarse la baie. Sună din nou telefonul, dar el nu ieşi. Suna când el trecu în cealaltă cameră. Ce mai avea de făcut?! Probabil că fusese Lulu care voia să ştie la ce oră sosea şi ce voia să bea în seara aceea, să-l anunţe ce băutură avea etc. Şeful lui de protocol. Uneori, aiurea, în timpul vreunei dimineţi, îi dădea telefon şi îi spunea: – Lulule, fă-mi un program astăzi! Fără să mai adauge nimic şi nici celălalt, cu rasa lui, nu întreba. Şi îşi punea tactul şi zelul la contribuţie şi arareori nu reuşea. Gabi însăşi, soţia lui cu care avea să rămână până la moarte, nu-l înţelegea uneori prea bine vizavi de Cârstea. Cum putea ea, o femeie de altfel, să parvină să înţeleagă aşa ceva?!

La început îl ironizase gros, îl făcuse scutier, ţuţer, slugă înţeleaptă, zelos, vasal neîndemânatec, ridicol, şi el o cârpise din când în când. Curios, se certau aproape numai din pricina „şefului", deşi, după doi ani, din ce în ce mai rar, până ce ajunseseră la o cotă minimă sub care nu mai puteau să cadă, de neameliorat. El însuşi ajunsese mai rigid: la fiecare vorbă a ei, batjocoritoare, despre Cârstea sau aservirea lui, o pocnea. Nu prea tare, dar sec, indiferent. Ceea ce urăsc femeile cel mai mult: izbitura fără ură.

Cârstea reveni în dormitor, fără să aprindă lumina. Telefonul începu să zârâie din nou, el ridică receptorul, spuse: – Alo! Şi-l puse apoi imediat în furcă deşi, de dincolo, răspunsese o voce. Continuă să se plimbe, în camera ce se întuneca, de la uşă la perete, ocolind cu regularitate un scaun ce-i stătea, deplasat, în cale. Ar fi trebuit să iasă, continua însă să se plimbe. Nu era nici preocupat, nici vesel: faţa sa nu arăta niciodată umbra vreunui sentiment decât atunci când el însuşi voia să se facă înţeles fără să deschidă gura. Altfel, simetria trăsăturilor sale rămânea intactă. El însuşi, dacă s-ar fi uitat în oglindă, n-ar fi putut să spună dacă era vesel sau trist. Aprinse lumina, convins că acest lucru îl va alunga din casă. Continuă să se plimbe. Telefonul ţârâi din nou şi el îl decuplă. Continuă să se... pentru că era lumină, însă trecu dincolo şi continuară să... geamul mare, dinspre stradă, unde, lateral se afla un felinar electric, făcea imposibilă... făcea inutilă lumina în.... Se opri şi se aşeză în fotoliul din faţa geamului în care îşi fumase tacticos pipa când ea încă mai era acolo, cu o oră înainte, cu aproape o oră. Ce se întâmpla?! El se cercetă rece, aproape se privi. Se întâmpla ceva, în definitiv...?! Posibil. Îşi îndesă tutunul în pipă, după ce îl mirosise atent (câteva cutii, toată lumea îi dădea cadou tutun „fin": Mr. Dowell-tobaccos, un Hickery-Hill, americănesc, un irlandez Muray's Erinmore mixture şi clasicul, moalele Cavendish) dar întârzie să aprindă. Strângea muştiucul între dinţi, apoi o scotea, îşi trecea tutunul pe la nări, distrat. Pierdu astfel o oră cu sine însuşi. Afară, felinarul lumina în toată strălucirea lui gălbuie. Se sculă şi, mereu cu pipa în mână, mereu amânând plecarea, îmbrăcat pentru a ieşi, continuă să se plimbe. Preocupat, intrigat uşor de el însuşi. Ceva tulbure, neplăcut, bâzâia

în ființa lui armonioasă, cu adevărat armonioasă. Se apropie de telefon, îl puse-n furcă și în clipa aceea începu să țârâie. Așteptă până se termină apelul, apoi formă el însuși un număr. Vorbi cu cineva și, încet-încet, expresia feței sale se echilibră, se „lumină", deși nimic din vulgara voioșie nu sclipise vreodată pe figura sa. Vorbise cu un bărbat.

Se ridică să iasă în sfârșit, dar se întoarse de la ușă; uitase să-și ia încă o batistă. Se duse la dulap, alese una, o atinse de dopul sticlei de lavandă și, în clipa când trecu pe lângă dormeză, se opri. Ușa de la intrare o lăsase întredeschisă. Șovăi o clipă, pe față cu aceeași expresie de nepătruns (un dar din naștere) apoi, spre surpriza sa, se culcă pe dormeză. Pe burtă, conștient că-și poate mototoli hainele, știind dinainte că nu va mai avea puterea, în seara aceea cel puțin, să se schimbe înainte de a ieși. Cineva gemu în el. La dracu'! Dar nu se putu dezlipi de canapea. Întoarse capul la stânga și la dreapta, neputincios, deși în ochi îi sclipea, cu ultimele puteri, un licăr de ironie: centura sa în caz de aterizare forțată. Nu autoironie, în niciun caz. Ironie simplă, clasică, bărbătească, ceva ce el exersa încă din adolescență, din pubertate, când alții abia învățaseră să-și șteargă nasul. Își auzeau respirația, pulsul ușor mărit i se mișca ca un ascensor prin trup. Un fel de devitalizare bruscă, întâmplător, un fel de intermezzo, câteva clipe suspendate, incolore. Înainte de a se deschide parașuta. I se mai întâmplase acest „accident" de vreo două ori... ia stai, chiar de două ori...?! Da, de două ori cu siguranță... acum era deci a treia sau a patra oară. O clipă de suspensie a mașinii sale umane atât de bine cizelată, funcționând ireproșabil, el însuși fusese mulțumit de ea, restul nu conta. Zeul din el visa o clipă, uitându-l, lăsându-l să cadă. Cădea și, din când în când, îi scăpa un geamăt ușor, ca o respirație mai apăsată. Numai el știa că fusese un geamăt, un adevărat geamăt. Se controla, se inhiba aproape la fel de bine ca și cum n-ar fi fost singur, decența lui veche, igiena lui. Ușa era încă întredeschisă, de două ori se lovi ușor de broască. Timpul trecea, trecea, din el însuși, ca un sânge ușor diluat cu apă. Mișcă încă o dată capul, de la stânga la dreapta. Cine îl vâna astfel?!

Te pomeneşti că se „prinsese“, că se... îndrăgostise de... asta, de Lelia, cu cracii ei lungi, cu aerele ei somnoroase...?! Oricum, fusese un pic cam imprudent, o lăsase să se apropie prea mult, o lăsase să se infiltreze cu prea mare obrăznicie în... nu era voie, el ştia asta, să lase să se aproprie de el decât pe una care... e indiferentă, una care nu va avea niciodată şansa să răscolească în el cea mai măruntă urmă de... nu era făcut pentru „amorul împărtăşit“ şi alte chestii de-astea! Stătea întins ca un lemn, vitalitatea se scurgea tot timpul prin vârful membrelor, prin păr, prin vârfuri. Formula lui fusese totdeauna simplă: un vas cufundat în apă până la limita superioară, exact până sus, la buză, încât nivelul lichidului era identic cu nivelul din vas, din vasul său, care era el. Acum, cineva ridicase vasul şi, uimitor (deşi el „se aşteptase la aşa ceva“) lichidul curgea din el, din vasul care era el, mult după ce... curgea mereu, de parcă ar fi fost găurit pe undeva. Visa să se afunde din nou în lichidul său amniotic cotidian, chiar dacă ar fi căzut pentru un timp la fund, chiar dacă ar fi plutit un timp sub nivelul lichidului din vasul „mare“. Ce complicat! Împotriva legilor fizice clasice: ca lichidul dintr-un vas, ridicat la oarecare înălţime să continue să se scurgă, chiar dacă scade îndărătul pereţilor, de parcă pereţii aceia ar transpira cu brutalitate. Un miracol... neplăcut. Prostii!... Un vas, scufundat într-un alt vas, mai mare, umplut cu lichid. De care se umple şi vasul „cel mic“, ce pare că pluteşte, atât de identic e nivelul lichidului din el cu nivelul lichidului din vasul cel mare... Acestea i se învârteau încet prin cap, ca un coşmar lucid. – Te pomeneşti că se „prinsese“! Oho, dar atunci trebuia să ia măsuri urgente. Măsuri urgente, eficace, împotriva oricui. Telefonul începu să sune: uitase să-l decupleze. Iată, o clipă de „moarte“ şi elementele începeau să se revolte: uşa se bălăngănea în ţâţâni, telefonul îi umbla pe nervi, timpul curgea, sâsâia încet, fără el, cu tot mai puţin din „el însuşi“. Asista la preludiul, la exerciţiul „în sală“ al morţii sale îndepărtate... îndepărtate, cine ştie... Deci asta era: o panică, o alarmă confuză, o alunecare lentă de terenuri, în glumă. Evident, putea să se ridice în orice clipă, aşa cum ar fi putut, foarte bine, după ce-şi luase batista, să nu se întindă pe dormeză

ci să iasă pe uşa întredeschisă. Dar nu făcuse nici una, nici alta: uneori, rareori, trebuia să-şi asculte trupul, „fiinţa“ din trupul său care începea să gângăvească ca un oligofren fără vârstă. O gângăveală îmbăloşată, un fel de cântec pe jumătate, ceva ce se scutura uşor, ceva ce mişuna în el, ca într-un castel pustiu, dărăpănat de lumina chioară a lunii. – Suferea! ar fi spus un netot. – Fals! Era atât de rece, de absent, de devitalizat, încât nu era în stare de niciuna din funcţiile vitale, din pozele fundamentale ale vieţii. Nu suferea în niciun fel, dar, e adevărat, îi era teamă de suferinţă! Oho!

Suferinţa... ce e suferinţa...?! Nu-i fel de murdărie, un jeg, evident, ceva ce... ceva ce trebuie ocolit, îndepărtat, atunci când, din întâmplare, nu-i aşa... aşa cum un camion, în trecere, îţi trimite placid o pată de noroi groasă pe pardesiu, pe cracul pantalonului tău distins. Avea oroare de suferinţă ca de ceva deplasat, de prost gust. Avea dreptate: suferinţa e totdeauna ceva de prost gust, ea se strecoară de obicei pe canalul prostului-gust, de aceea e şi virilă, ha. Ori el era destul de bine apărat... armat... avea în el o prudenţă moştenită pe jumătate, jumătate exersată îndelung, cu tenacitate. Un fel de sport al prudenţei pe care nu i-o bănuia nimeni. Totul părea atât de relaxat în el, el plutea în indiferenţă şi relaxare. Expresia de silă, spaimă sau râs nu apărea la el, la Cârstea, decât atunci când voia să economisească cuvintele, atunci când nu se cobora la cuvinte, când era prea plictisit să vorbească. În acest fiu de ţăran, în sângele lui se amestecase odată, cu o probabilitate de 99,99% un aristocrat, un adevărat aristocrat, cu flegma lui stilizată cu tot.

Se răsuci, în fine, pe spate. Simţea cum încet, infinit de încet, „slăbiciunea începe să slăbească“, cum îi reintră sângele „lui“, în trup. Suav, de parcă l-ar fi atins cineva cu mănuşi, de teamă să nu-i facă rău. Gemu încă o dată, cu gura deschisă, fără niciun sunet, un fel de geamăt „gândit“, dar teribil de concret. Cine îl lăsase oare, întins acolo, pe burtă, ca o broască ţestoasă cu instinctele de orientare dereglate, cine îl întorsese pur şi simplu, cu faţa în sus,

peşte bolnav. Trebuia, neîntârziat, să ia toate măsurile de... trebuia să devină eficace, rapid... eficace într-un grad înalt, fără scrupule!...

Începu să respire normal... „normal“... Aştepta clipa când „să se poată“ ridica... când i „s-ar fi permis“ să se ridice şi să... oho, el respecta regula jocului, era un vechi „fair-play-ist“, deşi, evident, nu-şi făcea un mit din asta. Raţiunea îi coborâse în viscere, în plexul solar, undeva, în regiunea inghinală, sub sex, mai afund... mai afund! Plutea acolo, jos, ca o mâzgă, ca un... scalp şi el însuşi era atât de slăbit, ciudat de slăbit încât nu avea măcar energia s-o caute cu privirea ce-i rămăsese, acolo, jos, o zărea din când în când, apoi „închidea ochii“, nu obosit, ci speriat de oboseala care l-ar fi cuprins dacă ar fi privit în continuare. De energia de care au nevoie muşchii oculari, muşchii cristalinului, să se curbeze, să se adapteze acelui clar obscur. Dacă era un altul, mai puţin tenace, mai puţin „exersat“, ar fi suferit ca un câine. Aşa, maximumul ce i se putea pretinde era că asista la propria sa suferinţă, îşi accepta suferinţa ca pe o convenţie şi îi respecta orarul, capriciul, murdăria. (Suferinţa îşi are propria ei digestie, lasă urmele ei distincte.) Odată cu puterile, suav-suav, îi revenea ura, puterea de a urî. El se temea de alcool şi de suferinţă, erau două forţe obscure care îl dezechilibrau, pe el, faimosul călăreţ. Nu ştia ce era frica decât... când bea, când bea prea mult. Nu se îmbătase, cu adevărat, decât de vreo două-trei ori în viaţă. Poate din curiozitate. Alcoolul însă, pentru el, păstra spaima de moarte, panica mai presus de orice. Panica – duşmanul lui cel mai sigur, învăţase să-l cunoască. În alcool, pentru el, era ascunsă această panică şi mai unde... şi mai unde... în dragoste, în iubire, parcă, ca un gândac urât mirositor într-o floare, în iubire, era ascunsă pentru el şi-l pândea, panica. Ea era însă un duşman vizibil şi el îşi avea armele sale. Cu gândul la armele sale, simţi cum îi revin puterile, cineva îi făcea o suavă transfuzie. Ideea armelor sale era poate tocmai această transfuzie. Trebuia, scâncind, cu buzele strânse, să-şi pregătească armele.

„Spălaţi armele voastre...“

2

...Îl găsi în mijlocul prietenilor săi, al vasalilor săi. (Erau şi doi intruşi, fraţii Petruşa.) Cucoanele, Gabi Cheresteşiu şi Bubi Cenda, logodnica lui Tavi Pretorian, se purtară, de astă-dată, deosebit de afectuos cu surata lor. Cu atâta politeţe prevenitoare încât putea părea ironie, dar nu era. Probabil că „şeful" lăsase să se înţeleagă prin nu ştiu ce aluzie... sau, cine ştie, figura lui mai închisă, mai crispată... privirea lui sclipind ironic, expresia sa destinsă, binevoitoare, putea să... cine ştie, imponderabile! Care plutesc în văzduhul unei camere, al unui salon. (În provincie mai sunt „saloane"!) Aşa cum plutesc funigeii, aşa cum se... cine ar putea răspunde acestei întrebări: de ce se schimbă oamenii, brusc, de la o zi la alta?! Te desparţi seara, ieri, în efuziuni, cu obişnuitele ticuri încifrate ale unei vechi prietenii şi a doua zi îţi întoarce spatele, îţi arată o mutră acră, distinsă, vagă. El însuşi ar putea răspunde?! Probabil că... nu. Nici nu există un astfel de răspuns. Şi, pe urmă, ce să faci cu el, să-l înscrii la registratura sentimentelor voastre ratate... a carierei voastre sentimentale ratate etc...?! El îşi are dreptatea lui şi tu trebuie să te mulţumeşti cu a ta, cu a lui, în cel mai bun caz. Dacă ratăm, măcar să avem dreptate, ha.

Lelia răspunse ţeapănă la atenţiile celor două „legitime". Inima îi zvâcnea însă ca un mic vagonet pe şine, îşi ţinea gâtul ţeapăn, însă nici măcar nu mai privea pe pereţi, cu indolenţa aceea a ei. Îşi ţinea ceaşca de ceai, drept, în faţă, cu un gest absolut hieratic şi nu se atinse de fursecuri. Apoi, trecură la masă. *Nota bene*: Cârstea bău. În jurul lui, în foişorul lor de vânătoare, bărbaţii glumeau, îi făceau curte cu aerul că erau egalii lui, *primus inter pares*, o eleganţă a lor, tactul lor de a nu părea inferiori lui. Tactul lui de a-i fi ales, de a se lăsa „curtat" de ei, prietenii lui, dintre care Lulu era chiar scutierul lui regal. Tactul de a şti să primeşti o ofrandă, oho, ceva mai preţios decât ofranda, iubirea, în sine, tactul de a fi şeful primei case princiare, tactul de a fi generos, de a zâmbi la nevinovatele grosolănii ale vasalilor tăi de neam, tactul de a le înlocui părinţii-idoli rataţi! – Tactul de a-i proteja de ei înşişi, tactul de

a le părea mare şi generos ca astfel să urce şi ei un milimetru în stima lor şi a urâtelor, distinselor lor soţii, tactul de a-ţi ascunde durerile în faţa suferinţelor lor mărunte şi veşnice, tactul de a fi puternic, ca ei să poată fi slabi, nătângi, copilăroşi din când în când, tactul de a nu fi lacom şi beat când ei erau – încredinţându-şi cu o cuceritoare naivitate demonitatea lor prăfuită, provincială, în mâinile tale auguste şi uscate – tactul de a fi inuman (de rece, de calculat, de stăpân) ca ei să poată fi, în vacanţa lor, liberi şi singura lor plată era acea linguşire bărbătească, curtea aceea puţin grosolană, făcută printre pahare de metal, pline cu vin roşu, o cizmă de muschetar, *mousquetaire*, cu carâmbul înalt, răsfrânt, parfumat, rezemat de un scaun, de şemineu, printre râsete groase, scuipături, o mână rezemată pe capul unui setter ce visează la picioarele mesei, gulerul de dantelă de Lyon desfăcut, pătat de vin şi de salivă, glume grosolane, anecdote, bârfeli cazone, istoria cumpărării unei spade, galanterii stângace, grosolane, făţişe, ce prind uneori un farmec izbitor. Şi el, pe jumătate absent, aşa cum trebuie şi un secular instinct i-o şopteşte, tronând, prefăcându-se graţios din neatenţie, suportând amabilităţile lor de două parale, iubirea lor crispată în prezenţa fustelor soţiilor lor, geloziile lor, mohoreala lor inexplicabilă, răsfăţul lor obositor în umbra surâsului său neschimbat, inflexibil precum cea mai dură lamă. Unde era Chicot, bufonul regelui, un nobil ce scăpătase atât de fulgerător, de total, încât prinsese un teribil simţ al umorului, al gafelor, devenise suficient de ridicol ca să nu mai fie infirm, să nu mai fie nevoie de vreo infirmitate pentru a putea spune „adevărul“, un anume adevăr de care tiranii eleganţi au totdeauna nevoie, se prefac că au şi au într-adevăr!... Vocaţia de a fi bufon, clovn cum se spune astăzi, vocaţia farmecului amar, extraordinar de distins!

Lelia privea fără să înţeleagă prea bine această princiară, provincială curte feudală, refacerea ei, dar o simţea, ea, amanta prinţului, cea care râvnea la mâna lui. Provincia era formidabilă, în ea se reînchegau marile structuri: religia şi vasalitatea, ritualul şi vânătoarea, cultul vânătorii, priceperea de a creşte haite de câini rasaţi, de a dresa şoimi, eleganţa de a purta o reverendă, de a scrie un sonet, de a cita o frază, eleganţa ipocriziei necesare, codul ei,

ipocrizia binefăcătoare ca a doua iubire... Lelia, Lelia simţea toate acestea, poate trebuia într-o zi... într-o bună zi să ia toate acestea în stăpânire, cu adevărat...

După masă se continuă partida întreruptă. Doamnele croşetau, era la modă, cu lână de import. Vert-electrique, bleu-tourcoise, gris-souris, gris-perle, lie-de-vin, rouge-ciclamen, jaune-canari, greige...

Ce atmosferă tihnită, ţăcănitul pietrelor, o vorbă fără sens, aruncată dincolo, care stârnea râsetele lor bărbăteşti, ce le străpungea dulce corsetul, şoaptele lor melodioase, dincoace sunetul gâtului lor prelung mişcându-se cu gratuitate, înşurubându-se dulce, infinit, între umerii palizi. După ce chibiţă o vreme la masa de dincolo, unul din cei doi fraţi se aşeză lângă doamne şi se înroşiră cu toţii: mai ales dânsul, un bărbat înalt, deosebit de frumos şi de timid, celibatar, despre care ele auziseră, îl văzuseră de atâtea ori, dar era prima sau a doua oară că le intra în casă şi ele, ca un buchet de flori, îl priveau cu simpatie neascunsă, aveau toate motivele, el fusese aproape cinci ani închis, ca tânăr avocat spusese ceva, sau... făcuse nu ştiu ce, o gafă, aşa cum se face când îţi îngrijeşti prima mustaţă adevărată, ceva ce avusese urmări fulgerătoare. Ele croşetau, croşetau, răsucindu-şi cu eleganţă firul moale pe deget, iar el stătea lângă ele, pe un scăunel, şi tăcea, spunea ceva din când în când şi ele se pregăteau să râdă, să surâdă totdeauna, Lelia, care nu croşeta, deschisese o carte, de formă, participa însă, cu urechea şi buzele la cercul ei. Petruşa i se adresa mai ades ei (un lucru abia sesizabil, dar ştiţi ce instinct au doamnele, tinerele doamne din...) ea îl privea foarte rar, vocea lui i-o privea mai des. El trecea de la una la alta, desăvârşit curtean, menaja, însufleţea, spiritualiza blând totul, neprivind pe nimeni în ochi (oho, faţă cu trei doamne el pleca totdeauna primul ochii, regulat!), costumul lui avea o croială desăvârşită, se vedea că era cusut la Domi, el însuşi prieten cu ducii.

– ...Ce plictiseală, gândea ea şi se simţea bine. Bubi Cenda ca de obicei spunea ceva „preţios", inteligent şi cult, Gabi făcea nişte ochişori rotunzi arătând că pricepe totul şi încă un lucru, ceva neclar, fin, pe deasupra... Petruşa pleca gâtul său lung, rasat şi

roşea, el nu aştepta decât să fie vânat. Unul dintre acei vânători care fug înaintea vânatului, care se lasă vânaţi, care farmecă vânatul. – Nu ştiu de ce, gândea Lelia, tipul ăsta îmi inspiră... greaţă, un fel de plictiseală neplăcută... De ce nu bea nimic... probabil că se dă în vânt după licheur... licheur de portocale amare, *a gusto amaro!*

Doamnele se amuzau. Lelia însăşi râdea, dând capul pe spate, aşa cum se cădea. Dincolo ţăcăneau pietrele, voci, fumul trecea dincoace cu mişcări perfide, marele radio Telefunken emitea sunete din cosmos, un post fluctuant pe scurte, Glen Miller sau aşa ceva. Apoi Cârstea veni dincoace, cu ţigara în colţul buzelor, veni la ea pe la spate, o îmbrăţişă şi o sărută pe gât, pe tâmplă şi pe buze. Se întoarse în camera de dincolo şi ţăcănitul reîncepu. După-amiezile, serile provinciei, ale tinerilor provinciali. Gabi Cheresteşiu aduse o sticlă cu lichior de nuci, făcut în casă şi servi doamnele şi pe cavalerul lor, frumosul Petruşa. Se discută, se spuseră o grămadă de lucruri inteligente, Gabi şi Petruşa aveau umor, Bubi Cenda era inteligentă, ironică, cultă, cu adevărat cultă. Lelia era femeia, vânatul de lux. Petruşa povesti tot felul de chestii, din viaţa sa sportivă, studenţească, chiar şi din puşcărie, totul într-un staniol decent, cu umor fermecător, surdinat, băiatului ăstuia îi plesneau hainele pe la cusături de atâta farmec. Ceva greţos! gândi Lelia, dar îi plăcea, împreună cu celelalte doamne, soţiile prietenilor. Apoi se lansă într-o istorioară din trecutul său sentimental. (Încurajat de Bubi Cenda, care îl aproba, îl încuraja sau îl cenzura de parcă era mătuşa sa. O mătuşă evident îngrozitor de tânără!...)

...Se întâmplase, parcă, prin anul său doi sau trei, la Drept, la Cluj, într-o iarnă, o iarnă ploioasă... una dintre acele ierni enervante, nesănătoase, igrasioase... făcea parte din lotul de floretişti al Universităţii, un lot faimos, aveau trei campioni naţionali şi Petruşa aspira şi el la un titlu... deocamdată, avea mult talent, promitea, dar era încă unul din aspiraţi, din balici... una din stelele lor era Romi Silaşi al cărui străbunic fusese ars pe rug pentru că fondase prima asociaţie academică clujeană română „Iulia“ prin o mie şapte sute parcă... da-da, puţin de prost gust, nu-i aşa... „Ars pe rug!“... şi strănepotul său, frumosul Romi, una din spadele...

el era idolul lor, Petruşa recunoştea deschis în faţa doamnelor că îl admirase fără rezerve, fără criterii, aspirase să ajungă „ca el"... nu campion, nu floretist briliant ci... ca el! Se creează uneori, printre tinerii trăpaşi în colectivităţile universitare astfel de... stranii sentimente, cult viril, instincte ale unei caste foarte restrânse ce numără doar exemplare de rasă, un fel de *Korpsinstinckt, Korpsbruder, Korpsgeist... Korpsstudent*, cu cicatricele obligatorii din dueluri, insigne ale apartenenţei la un cod al onoarei medieval-studenţeşti etc... Prostii! Da, dar!... Silaşi avea o iubită, una, pe nume... – Nu vrem nume, nu vrem nume! irupseră în cor, râzând, doamnele şi Petruşa aplecă gâtul şi roşi profesional. – Mă rog, mă rog, nu contează! Într-o seară, la antrenament, mi-a dat două bilete şi m-a rugat să-l înlocuiesc a doua zi, avea întâlnire cu... Luci, să spunem, şi mă ruga să-l... să-i fac acest serviciu cu... – Ha, spuse Bubi Cenda, privindu-l cu frumoşii ei ochi inteligenţi, dumneata eşti tipul, prototipul celui care înlocuieşte! – Cum aşa? întrebă Petruşa, ridicând fruntea. – Nu ştiu cum să spun, bătu ea în retragere, dar eşti înlocuitorul... ai perfect calităţile cuiva care poate înlocui cu succes, cu farmecul dumitale aproape feminin! Zău... e un compliment, nu ştiu cum să spun...

Se auzi un cor de proteste. Gabi mai turnă lichior în păhărelele cu picior subţire. Petruşa continuă, alegându-şi cuvintele, ocolind pasagiile urâte, grosolane, naturaliste, voind să distreze doamnele, să le facă să se simtă bine în compania lui... el singur, cu trei doamne atât de frumoase, de capricioase, de crude, de amabile... el, vânatul lor, el ce aspira să fie vânat de ele... nu de una ci de toate trei, trei Diane, vânându-l pe frumosul Acteon, îndrăzneţul, cel ce le pândeşte în goliciunea lor îmbătătoare, Doamne, ce vin, trupul gol al unei femei, iată, trupul gol al lui Gabi Cheresteşiu, trupul gol al Leliei, trupul gol al recei, inteligentei, ironicei Bubi Cenda... ah, ironia ei feminină, acidă, corosivă, ce aţâţător se prelingea pe trupul ei gol, statuar, ironia împrumuta sex acelei marmore...

...Luci locuia la Someşeni şi a venit cu un taxi; aveam... mai bine zis „aveau" întâlnire pe strada Bethlen, lângă operă, urmau să meargă la operă, ea era în rochie lungă, cu o capă de vulpe albă

sau aşa ceva... ea suportă bine primul şoc, mai bine zis nu înţelese prea bine... asta se văzu abia la primul act, când, instalaţi în stalul întunecat, el îi oferi bomboane de ciocolată, amandine, de cacao, dintr-o pungă de hârtie de mătase şi ea se agăţă, absolut neverosimil, de braţul său, de mâneca sa, cu unghiile ei roşii, lungi, cu mâna ei mică... niciun minut, apoi strânsoarea ei slăbi şi ea se lăsă, palidă, cu ochii închişi, pe spătar... el îi propuse să iasă la aer, teribil de speriat... dacă ea se va plânge lui Romi, de el?!... al doilea şoc îl avu spre finalul actului al doilea, un şoc mai puternic, prelungit, crezuse că va leşina; atunci i se făcu milă de ea, avu destul timp ca să i se facă milă... *Pitié pour les femmes*... Ea se răzbună imediat pentru mila lui, pe care probabil el nu şi-o ascunse prea bine şi îl informă, rece, că iubita lui, Muţuş, o frumoasă, statuară unguroaică, îl înşală cu un asistent al ei, de lingvistică!...

– Posibil! replicase el, flegmatic. Luci era mică, moletă, cu picioarele groase, cu un cap extraordinar de frumos, făcut din porcelan parcă, cel mai frumos „cap“ din Cluj. Se şoptea că şi sânii erau la fel de faimoşi!

– Pfui! spuseră doamnele şi Petruşa roşi, neobosit.

– Să povestească fără comentarii, fără păreri!...

În pauze, în antracte (în primele două) ei se plimbară prin foaier, ea îl ţinu chiar de braţ, pe tocurile ei ameţitoare, un fel de Lisbeth Taylor, cu un cap chiar mai frumos decât... cel puţin după gustul lui şi al lui Romi, dacă... Dumnezeule, irupseră din nou, nu voiau niciun fel de... numai fapte, fapte brute, pure, fapte ale sentimentului, fapte de arme, cum se spunea, fapte ale memoriei... epic, cât mai mult epic, întâmplări comentate numai cu întâmplări, aşa cum se fac piramide de scaune la circ, astfel întâmplările să stea în echilibru deasupra altor...

...Era firesc ca ea să se răzbune pe el, din pricina lipsei amantului ei celebru şi el şi acceptase acest lucru, bănuise de dinainte posibila ei răzbunare. Oho, ea avea să se răzbune şi pe Romi, la prima lor întâlnire, el era sigur de aceasta, dar o femeie adevărată nu ezită niciodată să se răzbune de două ori! – O meritaţi! spuseră doamnele şi el zâmbi. El însuşi nu se plângea, suferea doar pentru Silaşi, al cărui stră-străbunic fanatic fusese ars pe rug.

La ieşire făcură câţiva paşi prin ploaie şi ea îi permise să se adăpostească sub umbrela ei, o intimitate sufocantă, incomodă, aşa, nu ştiu cum, gâdilitoare... el o îmbie să intre într-o cofetărie, dar ea refuză... prefera să se plimbe prin ploaie, era mai incomod, dar stropii reci ai unei zăpezi ratate îi ascundeau mai bine lacrimile. Asta ea n-o spuse, dar se putea deduce. Era într-adevăr incomod pentru că, în ciuda tocurilor ei de nouă centimetri, el trebuia să se aplece mereu în stânga ca să poată intra sub ploierul ei, rigid, să n-o atingă în niciun fel, era doar o vacă sacră, cu o cunună de lauri între cornițele ei... ce obraz frumos, hiperfrumos, neverosimil, avea... Luci, un obraz de porcelan pe care el îşi odihnea, cu decenţă, privirea; parcă s-ar fi plimbat prin ploaie cu diriginta sa tânără, în primul ei an de practică. Un obiect cu mai puţin sex decât propria sa mamă. Romi îi privea din absenţa sa, puternic şi ironic. Petruşca se încovoia sub greutatea nefirească a sarcinii sale, Luci însăşi zâmbea printre lacrimi, ironizându-l, muşcându-l, biciuindu-l când putea. Un Sfânt Sebastian al prieteniei, nu, fals, al adoraţiei eroicului masculin, al campionului şi bărbatului tânăr care era Silaşi, frumos şi înţelept ca Alcibiade. Da, el suferea pentru celălalt, iar femeia intuia tulbure toate acestea, coaliţia lor instinctuală şi îi cravaşa pe amândoi. De aceea nu pleca, de aceea prelungea plimbarea lor chinuită prin ploaie, în jos, pe strada Someşeni, dincolo de gara Rata. Era frig, duminică seara şi Silaşi nu era măcar cu vreo altă femeie, nu, pur şi simplu una din treburile sale în care era de neînlocuit, el era şi pianistul formaţiei de jazz a colegiului, sau cine ştie ce altă treabă bărbătească... pentru altă femeie el nu ar fi îndrăznit să-l trimită pe Petruşa, aşa ceva nu era de înălţimea lui Silaşi. Ştia şi Luci asta, dar se prefăcea pe jumătate că nu ştie, ca să-l biciuiască, să-i biciuiască. – Foloseşti prea des cuvântul biciuire! îl făcu atentă Bubi Cenda.

– Să mergem sub ploaie, ţinând ploierul ridicat! spuseră cele trei doamne aproape la unison. Petruşa surâse, fiecare gustă din păhărelul său de lichior, lichidul acela tulbure, gros, alcoolizat. Petruşca nu era fumător, Lelia aprinse a nu ştiu câta ţigară.

Spre sfârşitul plimbării Luci se înveseli brusc. Nici măcar nu era o falsă veselie, o veselie isterică. Dacă Romi i-l trimisese pe celălalt,

lunganul acela timid şi frumos ca să-l înlocuiască, atunci... ei bine! Să-l înlocuiască! Şi ea îl târa după ea, prin ploaie, prin frigul acelei înserări de ianuarie. Îşi simţeau picioarele amorţite, dar ea, cu tocurile ei ameţitoare, nu se plângea: oho, când femeia vrea să chinuiască un bărbat, devine literalmente eroică! – Huo! strigară, râzând, cele trei doamne, cele trei vrăjitoare care-l aşteptau la drum pe Macbeth, instigându-l s-o ucidă pe... Luci, pe acea Luci atât de concretă, pe şovăielnicul Petruşa. – Dar mă rog, se scuză el, unde să se fi dus ea cu suferinţa ei cu tot, să fi oprit un taxi?! Dacă suferinţa ei s-ar fi diluat, dacă ar fi dispărut chiar?! O stare din aceea provizorie, făcută din nimic, un provizorat între doi inşi care abia se cunosc şi care se agaţă unul de altul. Doi muribunzi tineri.

...Apoi, ea se plictisi, chiar şi să-i facă rău, să-l muşte, să-l biciuiască! Îl privi cu milă aşa cum şi el o privise cu milă, la rându-i, în semiobscuritatea acelui stal de pluş, la matineul de operă. Ce sală tristă, un matineu cu o operă bufă, în timp ce-ţi vâri degetele în vreo pungă din hârtie de mătase ca şi cum ai strânge mâna unui prieten! Ei doi împărţiseră de voie, de nevoie acea după-masă şi erau incapabili să se despartă, un ciudat magnetism îi unea, ceva de... prost gust şi foarte lipicios, aşa, ca o abjecţie făcută în comun. O abjecţie măruntă, cu atât mai tiranică însă, ceva sigur de prost gust. – Ce mai spunea ea? întrebară cele trei, croşetând şi fumând.

Petruşa înălţă din umeri, nedumerit: – O grămadă de chestii. Îi mergea gura formidabil. Era fooaaarte inteligentă! Mult mai inteligentă decât el însuşi, decât... Romi al ei, chiar. Dar era totuşi femeie, mai presus de orice femeie, şi îl folosea aşa cum îşi foloseşte orice femeie jurnalul ei intim. Ca un surogat de singurătate!

– Aha! izbucni, veselă, Bubi Cenda, asta voiam să spun adineaori: un surogat, un înlocuitor!

Petruşa o privi, neînţelegând, celelalte râseră. Abia mai târziu, pe când ajunsese acasă şi se dezbrăca meticulos, înţelese. Sau peste un an când avea să-i facă curte lui Bubi Cenda, o curte fără speranţă. Un bărbat jignit e totdeauna periculos, un bărbat jignit e pe jumătate victorios, dacă acceptă să fie jignit, dacă ridică mănuşa. Petruşa se aplecase fără să ştie când şi ridică mănuşa de

pe trotuarul ud, plin de băltoace – încerca să ningă şi „nu putea". Ce tristă iarnă!

– Îi căzuse una din mănuşile ei lungi, negre, de seară. A privit-o uimită, când i-am întins-o şi-apoi a băgat-o în poşetuţa ei mică de mătase brodată cu mărgele negre, mate. Aş fi vrut, aşa udă şi murdară cum era, s-o miros: mai păstra oare parfumul ei?! Ar fi fost unicul gest îndoielnic, provocator, pe care l-aş fi făcut faţă de ea, amanta celui pe care speram să mi-l fac prieten. Dar n-am făcut-o, mi-a lipsit curajul. Mai bine zis un curaj pe jumătate pentru că am gândit gestul...

Îi povesti ceva despre o nepoţică de-a ei, mică-mică, care lua ore de balet, care o iubea numai pe ea din toată familia şi care, când se îmbolnăvise de meningită, ceva foarte grav, o chemase lângă patul ei, numai pe ea, izgonindu-i pe toţi, pe absolut toţi, era singura care îi alina durerile ei feroce... Oh! Suferinţa fantastică a nepoţicăi ei o înfricoşase, o făcuse să se sperie de maternitate! Înţelegea el ceva din toate astea?! Sincer... Petruşa plecă faţa, el înţelegea, el era făcut să înţeleagă, chiar şi numai din slăbiciunea sa structurală, din timiditatea sa incorigibilă, din neputinţa de a spune: – Nu.

Doamnele râseră şi îl priviră cu duioşie; era masculul lor, cavalerul lor infinit devotat, pe care îl stârneau toate trei, pe care şi-l împărţeau cu lene, pe care se urcau, torcând, ca nişte pisici uriaşe de angora. Dincolo se auzeau râsetele scurte, groase, ale adevăraţilor bărbaţi; ele îşi aveau efebul lor, *un garde-dame*, *garde-du-corps*, scutierul lor galant, pajul crud pentru măruntul lor salon provincialo-feudal. Toate se reîncheagă atât de greu din memorie, o, să-ţi aduci aminte e o muncă aproape fizică, ceva care nu e pentru o femeie, o doamnă cu mâinile prelungi, cu unghiile subţiri, ovale.

...Dar ce-l apucase, de ce le istorisea toate astea... era ceva fără cap, fără coadă... ceva diluat, ceva... ce, nu cumva simţea o anume plăcere sadică, povestind despre sărmana fată ce suferise şocul acela... bădărănia aceea dublă, a celor doi bărbaţi dintre care pe unul îl iubea?! Evident, el nu trebuia să se apere, în provincie se întâmplau astfel de aranjamente, să-ţi trimiţi prietenul (sau

prietena, mă rog!) când nu te poţi achita de o obligaţie! Evident, până aici nimic neobişnuit. Dar... plimbarea aceea disperată prin ploaie, în ianuarie, spre seară, într-o duminecă-seara tristă, gri, cenuşie, spre verde, *gris-verdâtre*, sărmana Luci care alerga gâfâind, pe tocurile ei chinuitoare, lângă un nesimţit ca el... oho, lasă-lasă! Indivizii ăştia bine-crescuţi şi timizi sunt insuportabil de nesimţitori, prefăcătoria lor atinge limita inumanului!

Cele trei doamne, cu trei capete, râdeau şi băteau din picioare; chiar şi leneşa Lelia, ironica Bubi Cenda, soţia-ideală, Gabi. Petruşa se afla prins între ele şi trebuia să sară, greoi, prin cercul lor de foc. Pajul crud al trei regine crude, plictisite. Plictiseala e originea cruzimii.

3

...M-a întristat profund povestea lui Petruşa, gândea Lelia, răsucindu-şi visătoare o buclă pe degetul arătător, a fost ceva crud... deşi nu s-a întâmplat mai nimic, nu-i aşa... aproape nimic.... aproape nimic... da, dar noi, femeile suntem cele mai speriate de acest... nimic. Nimic! Nimic... *nada*... *nada*!

La un moment dat, spuse Petruşa, puţin plictisită, s-au oprit sub o streaşină, se înserase bine, luminile gălbui se aprinseră pe stâlpii de telegraf şi au întârziat acolo un timp... destul de mult timp, înfriguraţi, plictisiţi unul de altul, incomodaţi unul de altul. În vremea aceea, el află mai târziu asta, peste câteva zile, Silaşi al ei o aştepta la ea acasă, la Someşani, înconjurat de familia ei, spectacolul se terminase de mult şi el voise să-i facă o surpriză! Ea însă nu se dezlipea de zidul acela, în capa ei de vulpe, în rochia lungă, de individul slăbănog, manierat, timid, de lângă ea, de parcă ar fi stat sub bombardament. Expulzaţi din case, neajungând la un adăpost, sub ploierul acela de femeie, el era în capul gol, ud tot pe umeri, apa îi şiroia încet, muzical, pe gât, sub cămaşă şi, în acelaşi timp, ce ciudat, simţea că transpiră!

– Jalnic! râse batjocoritor Bubi Cenda, croşetând, scârbos! Ea ce spunea?!

Petruşa dădu din umeri, un obicei urât la el. Ţinea minte doar ce spusese el, sau finalul replicilor ei, ca un actor care învăţase un rol. Rolul lui şi-l ştia pe de rost, după atâta vreme încă. Oricum, ea, Lucia nu-i era recunoscătoare pentru ce făcuse pentru Silaşi. Şi i-o spuse. Mai adăugă că în clipele acelea, în ceasurile acelea, nu-l mai iubea. Evident, a doua zi de dimineaţă iubirea ei va renaşte, cu multă probabilitate, „mai mult ca sigur" cum se spune în provincie. – De altfel, râse ea la un moment dat, iubirea nici nu e aşa de importantă! Faptul că stăm aici, amândoi, fără nicio treabă, suportând ploaia, poate... e mai important. Mai ştii?! El îi dădu dreptate; îi dădea aproape totdeauna dreptate până ce ea îl făcu ipocrit... libidinos, chiar.

– Ha, ha, hi, hi! râseră doamnele de la curtea ducesei d'Este, aplecate peste gherghelul lor, peste goblenul lor. – He, he, ha, he, he! Lelia îl privi o clipă cu curiozitate, o formă de politeţe, la ea: libidinos?! Posibil!... Dar, nu ştiu de ce, acest cuvânt, pronunţat de Petruşa, i-l făcu simpatic. Ar fi putut să nu-l spună, să se apere. El oricum ieşea cel mai prost din toată afacerea asta.

– Ar fi trebuit, spusese Luci, să-i poarte pică, năvălise doar peste ea, aşa... cu brutalitate, ea gemea încă! Dar nu-i purta niciun fel de pică! El era un inconştient, un tinerel atrăgător, viclean... De ce viclean?! – Aşa, pur şi simplu, de-asta îi şi spusese ea că e libidinos. Era viclean, dar în după-amiaza aceea se încurcase în propria sa viclenie: iată, nu bănuise, nu-i aşa, că vor ajunge amândoi până acolo, după-amiaza aceea protocolară, matineul acela nu trebuia să se întindă până acolo, nu-i aşa?! El îşi depăşea atribuţiile, ce-ar fi fost dacă ea i-ar fi povestit a doua zi lui Silaşi că el a încercat să... să-i facă curte, că... încercase la un moment dat, ha, ha, ha, s-o atingă, o izbise de zid, ea se apărase... ha, ha, ha, o sărutase apoi, cu sila, pe gât... pe gât şi...

El o întrerupse, cele trei doamne încremeniră: încotro se îndrepta Luci?! Trebuia oprită, imediat trebuia întreruptă şi...

– Bine dar el o întrerupse, acolo pe loc şi... Curios, ea deveni aspră, deodată, categorică, în ochi îi fulgeră o mânie atât de

puternică încât îl dezechilibra o clipă, pe suavul, nepregătitul Petruşa. – Dacă acceptase tot acel joc, cu înlocuitul etc., ca să murdărească dragostea ei cu Romi, ca el să... – Nu-nu, nu vreau să mai aud niciun cuvânt! Acum vorbesc eu şi singurul lucru pe care-l ai de făcut, dacă mai ai vreun rest de bun-simţ, e să taci, să asculţi! Ce vrei, de ce te revolţi?! Tocmai tu te revolţi, asta-i... – Nu-nu, bătu el în retragere, în niciun caz... el nu se revolta, el, bineînţeles că... dar glumele acestea... puţin cam violente, el nu voia nici măcar în glumă, să....

– Ipocritule! râse ea. Îşi recăpătase buna dispoziţie văzându-l atât de docil. (Doar nu-l trimisese pe el Silaşi ca să fie docil?!) – Bineînţeles că tu nici nu te-ai gândit o clipă măcar la cele ce-am spus eu... trântitul de zid, muşcatul de gât şi celelalte! Dar în clipa când eu am vorbit despre ele... te-ai gândit, nu-i aşa?! Nu-i aşa?! Şi ea întoarse capul şi-l privi cu o curiozitate nesăţioasă, cu putere, în faţă, încât el trebui să plece privirea, să roşească şi aproape tuşi de spaimă, de emoţie. Ea râse încet, gâlgâit, satisfăcută şi toate cele trei doamne se priviră, ca un singur corp, o himeră cu trei capete zâmbitoare, amabile.

– De altfel, spuse gâlgâind de râs Luci, nu are rost să ne prefacem prea mult, să ne ascundem, să ne inhibăm... noi suntem acum la demisol, în bucătăria servitorilor, la... – Cum aşa? făcură cele trei doamne indignate, ridicând cele trei gâturi subţiri, solzoase, de pe corpul lor unic, mătăsos, şuierând în aer, cu viclenie... – Da-da, spuse repede Petruşa, asta a fost şi reacţia mea: – Cum aşa?!...

– Foarte bine, spuse Luci cu dispreţ, nu e *el* stăpânul şi al tău şi al meu şi acum... nu e el absent?! Nu suntem noi slugile, ha, ha, cele două slugi (sau două dintre ele!) care se adună la bucătărie, în jurul mesei mari, grosolane, de lemn galben şi ne bem vinul sau cvasul nostru de slugi...

Luci râse cu amărăciune, eu m-am repezit s-o contrazic, s-o consolez şi ea m-a privit de parcă mi-ar fi dat o palmă. Era, oricum, în clipa aceea mai bărbată decât mine, ea era bărbatul, ce să-i faci!

Petruşa se scuza, roşu tot, himera feminină de lângă el râdea de se prăpădea, monstrul acela mătăsos râdea cu toate gurile, cu

limbile subţiri şlefuind aerul, cu solzii înfoindu-se de plăcere. Monstrul: Bubi, Gabi, Lelia, monstrul Bu-Ga-Ly, aţi întâlnit un asemenea monstru?! Nu?! Un monstru cu un cap lipsă, capul Luci.

– Nu miroase bine în subsolul nostru, în bucătăria noastră? Ce strâmbi din nas?! Putem să facem aici ce vrem, morala, ha, ha, a rămas la etaj! Să ne răzbunăm ca slugile, să-i scuipăm în mâncărurile sale scumpe, să ne înjosim între noi, din plăcerea de a fi noi înşine, să-l înjosim pe el, povestind tot ce ştim murdar despre el, oho, eu am să răscolesc lenjeria şi am să vă arăt ciorapii şi chiloţii lui murdari; tu ai să ne povesteşti vreuna dintre scenele sale îndoielnice... odată, când era beat şi... orice, un moment de-al lui de confuzie, de abjecţie, ca să ne amuzăm, să râdem de el, să-l dispreţuim... singura noastră şansă, să-l dispreţuim acum repede, până mâine dimineaţă când ne va chema agitând clopoţelul său irezistibil! Spune, hai, curaj, povesteşte ceva care să-ţi adune balele în jurul gurii de plăcere! Răzbună-te, în felul tău... în felul nostru, ai măcar curajul abjecţiei... tale, o abjecţie pe care o împărtăşim cu toţii, fii fără grijă, suntem solidari în asta!

Monstrul Bu-Ga-Ly se înfoia de indignare şi plăcere, în jurul micului Petruşa limbile sale despicate se încovoiau şi clempăneau, gâturile lungi, solzoase (cu solzi mai fini decât pe tălpi şi picioare) gâturile lui fusoidale, îmbrăcate în piele de mătase, se frecau de aer, de parcă toate trei „doamnele“ se răsturnaseră pe spate, capul lor rotund devenise, foarte natural, un singur picior, şi gambele lor lungi... da-da, foarte simplu, ca o sepie reunită, fiecare trup cu două gâturi lungi, şuierătoare, şase gâturi întinse, articulate, şuierătoare, să te prindă între ele, să te macereze sâsâind, în jurul suavului, subţirelui Petruşa, fascinat, dulce, infinit terorizat, o teroare cu care el fusese de acord demult, înainte de a-şi aduce prea bine aminte. Gâturile acelea, şase la număr, îl căutau prin aer pe cel de-al şaptelea, cel al lui Luci, balaurul cu şapte capete. Anaconda domestică, prinţul ofidienilor, printre inelele căruia se văd braţe, umeri, rotule sugrumate, Petruşa-Laocoon surâzătorul, înecat printre inelele lui solzos-mângâietoare, surâzând din laşitate... fermecător din laşitate!...

– ...Să nu-ți treacă prin cap să mă atingi măcar cu vârful degetelor! țipă deodată Luci deși el se jurase că nu făcuse nici cea mai mică mișcare și amândoi se priviră unul pe altul crispați, gâfâind. Probabil o impulsionaseră propriile-i vorbe. Apoi, relaxându-se: – Putem vorbi tot ce vrem, putem face totul *vorbind* și mult mai... ordinar, nu?! și ea îi zâmbi, dulce, consolându-l și el se roși, galant, servul ei. Da, era bine, era cald, în bucătăria aceea uriașă de la subsol și izul acela, putoarea aceea care-ți izbea nările neînvățate în primele secunde dispăruse, nările se acomodaseră etc. Acolo se odihneau ei, acolo se răzbunau ei, slugile! Slugile cui?! Servitori ai celor dotați... ai celor mai puternici mai mândri, mai nobili etc...?! Se poate! Aceștia să plătească, oricine ar fi ei! Să plătească aici, acum! În primul rând bărbații să plătească femeilor (oh, solzii lui Bugaly zbârnâiau prin aer ca penele păunului înfoiat când se aruncă printre păunițele sale mironosițe!), bărbații – femeilor, deștepții – proștilor, cei nobili – mârlanilor, cei puternici – slabilor! Oho, se făcea doar dreptate aici, nu, creștinismul invadase subsolurile, creștinismul, comunismul, se auzea bolborosind. Învingând. Pentru cei de stânga mustea viitorul. Pentru cei *născuți* de stânga!

Cele trei doamne bătură din palme, chicotind! Petrușa își strânse umerii de plăcere, el care avansa încet, în stomacul lor enorm, corpul lor nu era decât un stomac prin care se vedea cum alunecă căprioara. Căprioara cu ochii ei umezi ca un poem, spunând versuri cu gura închisă, cu botul catifelat mânjit de sucurile ucigătoare, otrăvite, ale stomacului *lor*!...

– Povestește-mi, spunea Luci, cum odată, el fiind beat, odată, spre dimineață, a coborât cu nu știu ce prieten la o vespasiană publică și s-a legat de femeia care păzea... curăța stabilimentul!

– Cum așa: s-a legat...?! făcu Petrușa, nedumerit.

– Eh! foarte bine, ce faci pe prostul! Cum te legi de o femeie, plin de alcool, o femeie bătrână, uscată, cu părul cărunt, strâns într-un coc... povestește-mi! Hai, povestește-mi, odată! Și ea începu să țipe, cu un început de isterie. – Povestește-mi icnetele, spaima, gâfâiturile acelei bătrâne care abia a scăpat de... el, de ochii lui înroșiți, de gura sa băloasă! Ah, așa-mi place să mi-l

închipui uneori, când sunt singură, dar acum că te am lângă mine... că el te-a trimis, nu-i aşa, hai... haide s-o facem împreună!...

– Ea îl ura! spuse cu satisfacţie şi oroare Bugaly. Ea îl ura infernal şi te împingea şi pe tine să...

– Nu-nu... spuse şovăitor mititelul, ea îl... iubea, zău îl iubea în felul ei, se odihnea de iubirea ei, se răzbuna... puţin, împreună cu mine, he, he! şi el râse abject. Bugaly se relaxă, secretul era bine păstrat.

– Noi îl admiram, continuă el, noi îl iubeam... chiar, noi doi ne întâlnisem o clipă în iubirea noastră faţă de el, în iubirea noastră de... slugi, he, he! Era bine, comod, în bucătăria noastră largă, de la subsol, cu coşurile mari, de nuiele, pline cu rufe murdare, în jur, cu cvasul, vinul, cidrul acela al nostru în căni, cu câinii săi la picioare, somnolând, privindu-ne fără să înţeleagă nimic, noi eram nişte câini mai nobili, nişte câini cu inimă, nişte câini cu raţiune, he, he. Aşa, o mică bârfă, ha.

– O mică bârfă se poate, grohăi Bugaly, scuturându-şi pletele, asta se face şi în mediile artistice!

– Asta îi spuneam şi eu... ea mi-a replicat însă că eram unul dintre acei care mirosea a camere închise.

– Există aşa ceva... astfel de indivizi? întrebară ele, cu candoare.

– Posibil! Ploua mereu, la nesfârşit, nu putea să ningă. Stăteam sub streaşina aceea, era aproape noapte, ne-am despărţit doar atunci când am început să tuşim amândoi. Eu tuşeam şi strănutam de mult dar ea n-a binevoit să bage de seamă. Dar când ea a tuşit stins şi mi-a arătat batista pe care şi-a dus-o la gură, am încremenit: batista era plină de sânge, cum se spune... de fapt o singură pată ovală, de culoarea carminului, era ftizică! Acesta era un secret, Silaşi nu suflase niciodată vreun cuvânt, întrebarea era dacă ştia şi el! Putea fi o recidivă, locul în care stăteam de mai bine de o oră, ce o oră! două ore şi jumătate, nu era cel mai indicat pentru o tânără fată care în adolescenţă făcuse un puseu, un infiltrat, hidrazidă etc... Da, era adevărat, dar nevoia de răzbunare prea mare, a amândurora, chiar şi a mea care mă răzbunam pentru o iubire, un ataşament ce urma să vină, pentru căcatul pe care abia urma să-l înghit de la el, din partea idolului meu! Frumosul, bravul

Silaşi! Fusesem în dependinţele slugilor sale cele mai credincioase... era atât de... plăcut, de reconfortant. Era plăcut să fii slugă, Luci mi-a revelat acest lucru, în felul ei bărbătesc; uneori nu merită să fii, să ajungi stăpân, puternic, orgolios, demn, sclipitor etc. Să te prefaci, dar să nu fii! Există un miros al slugilor, ceva ce nu se poate confunda...

– Şi noi suntem slugi, cele mai parfumate, cele mai graţioase! scâncea vesel balaurul Bugaly, o apariţie de carnaval şi el le zâmbi, de teamă, evident. Ele erau drăguţe până ce el începea să se obrăznicească... pe urmă! O clipă să fi uitat el cine era, ce loc ocupa, să fi văzut numai! Să fi văzut numai! Altfel... era plăcut în scutecele acelea, în obiectele acelea râncede, călduţe. Deasupra lui, a staulului lui, cele trei boturi fioroase suflau şi zâmbeau dulceag şi el le întoarse zâmbetul, un pic cam chinuit, oricum, din toate puterile sale! Coşmarul vieţii sale ce melodios, ce necesar era!

Luci dispăru în cosmos, tuşind încet, făcându-i semn cu batista ei mică, caraghioasă! N-avea s-o mai vadă niciodată, evident n-avea să-i mai vorbească, slugile nu vorbeau între ele! Urmau să se vadă la recepţii, protocoale, picnicuri la iarbă verde, la cocktailuri la ambasade, la revelioane...

Cârstea veni de dincolo şi o luă pe Lelia cu el; cele două gâturi ale ei se transformaseră încet, sughiţând, în gambele ei invidiate, pe care Petruşa le privi cu ură. Ştia acum secretul şi nu avea să-l uite aşa cum unii se străduiesc să ţină minte, a doua zi, visele, frânturile de coşmar! Pe ea o ura în primul rând. De ce?!... Orice nebun vi-o poate spune, vi-o poate explica calm, lovindu-vă uşor, crud, peste degete. Petruşa surâse chinuit, îşi cunoaşte atribuţiile! El era înlocuitorul, perfectul, idealul înlocuitor! Idealul surogat, putea să intre în branşă, n-avea decât să-şi facă rost de un cuplet şi de o melodie săltăreaţă:

– Franck-cafea, Franck-cafea, surogatul ideal!
O aromă, o savoare,
Şi un miros... pestilenţial!
Zău... Franck-cafea, Franck-cafea...

4

...Nicicând Lelia nu fu mai aproape de victorie ca în zilele ce urmaseră, ca în săptămâna, săptămânile ce urmară. Parcă intrase o boală, parcă se contagiase de nu ştiu unde de ceva infecţios şi îi contamina, încet, surâzând, şi pe ceilalţi, dragi ei. Pe Mişu, în primul rând, pe părinţii ei, sora şi cumnatul, chiar şi pe Grobei, palidul Grobei. Nu-l iubea oare şi pe el, ciudatul ei logodnic şi, *chose étrange*, cu cât era mai aproape, cu cât căsătoria ei cu Cârstea devenea mai concretă, mai tangibilă, cu atât *îl iubea*, îl simpatiza mai mult, pe celălalt. Cum să explic?! E nevoie, oare, într-adevăr, nu ştiţi oare mai bine ca mine, acest lucru, sau cel puţin la fel de bine...?! Lelia era fericită, pe scurt, deci generoasă, prea-plinul din ea se revărsa haotic, peste obiectele cu care intrase în contact. Era vară, plină vară.

Dat fiind provizoratul sentimental al frumoasei Lelii, niciunul dintre grupurile care o înconjurau nu-şi urmă calea firească: cum ea nu pleacă, cum fusese programat, împreună cu mămica ei la Vatra Dornei, domnul Crăiniceanu rămase la rându-i acasă (el fusese invitat la o partidă de pescuit, de două săptămâni, la un prieten în Haţeg), Cârstea care ar fi trebuit să meargă la mare împreună cu „logodnica“ sa, cu întreaga familie Zăgănescu, rămaseră şi ei în urbe. Cu toţii rămaseră acasă să asiste la după-amiezile de amor ale celor doi neruşinaţi. Şi asta şi făcură.

Deşi Cârstea o iubea, o iubea, în ciuda măştii lui inalterabile, ea simţea surparea lui înceată, superbă, ea nu renunţă la Grobei, oricum, prea legat de părinţii ei, deja. Atât timp cât îl accepta pe Grobei, familia îi dădea pace. La fel, oarecum, în cazul lui Puşi Zăgănescu. Cât timp familia ei îl lăsa în pace pe Cârstea şi „logodna“ ei, ea le dădea pace, ei care trăiau în teroarea ei, teroarea ei ce le făcea bine. Compromisuri peste tot, nu era aceasta un semnal al armoniei, al fericirii?! Nu erau cu toţii la urma urmei fericiţii, în ciuda poziţiei incomode?! Probabil!... Lelia, fiind cea mai egoistă din toţi, era cea mai fericită. Grobei însuşi nu părea nefericit: îşi găsise o a doua familie, primise deja oferte de serviciu

în localitate, destoinicia şi devotamentul său în scopuri publice se făcuseră repede remarcate şi în reţeaua locală a Ucecomului, chiar a industriei locale. Era o capacitate, în ciuda vârstei lui. Şi ieşea uneori cu *ea*, deşi ea nu-l mai lua de braţ. Şi adeseori, obligând-o şi pe mama ei să iasă împreună cu ei, *faute de mieux*, pe el, bătrânul porcar, cu lecturile sale poliţiste interzise, tolerate. Asta mai ales de când, lucru remarcabil, el îi făcuse o scenă că apare cu un altul. – Bine, replicase ea veselă, uimită, dar e logodnicul meu?! Eu îţi fac ţie vreun reproş că mergi pe la ăia...?! (Adică la colonie *ça veut dire*!) – Ultima oară am fost acum o lună şi n-am primit nimic de la ei... nu mi-am băut nici ceaşca de cafea, măcar! bombăni el, ascunzându-şi faţa în rebusul său. – Ce-are a face! brava Lelia, uimită de propriile-i reacţii, de propria-i linişte care, cu două luni înainte ar fi fost de neconceput, dar învingea, învingea, Dumnezeule, şi ce poate fi mai tonic!... – Noi suntem amândoi logodiţi, fiecare cu un altul, normal, continua ea, privindu-şi unghiile, cu amândouă picioarele unul peste altul aşa încât să fâşâie ciorapii, chiar dacă numai în sens formal! Nu trebuie să violentăm prea mult opinia publică, trăim, tu ştii, într-un târg infect!

Ha, ha, parcă i-ar fi convenit deodată că trăiau într-un târg infect! Cârstea propuse o dată, timid, să părăsească oraşul, măcar pentru o lună, dar ea, fără o clipă de ezitare, cu un instinct perfect, respinse propunerea. Nu, vor sta în continuare în oraşul supraîncălzit, vidat de prieteni, de toţi Albenii care împânzeau cu gulerele cămăşilor rabatate staţiunile climaterice, se vor iubi pe canapeaua aceea gemândă, pe cearşafurile fierbinţi, pe jos chiar, mototolind covoarele până se vor asfixia de ei înşişi, până ce or să înceapă să-i doară muşchii, fibră cu fibră, dar nu puteau pleca... – De ce?! – Cum de ce?! Era ea liberă?! Era el liber?!

Aha, eternul şantaj! Din clipa când ea l-a simţit că se surpă, că se năruie în peşterile umede, fierbinţi, ale trupului şi inimii ei, din clipa aceea, normal, începea şantajul! *Le faire chanter!* O profesiune a femeii la fel de veche ca şi prostituţia, se spune, la fel de glorioasă, a cărei idee, ca orice idee bună, pleacă de la bărbat.

Pe care ea, însă, o face mult mai bine! Mai puţin originală, mai bună meseriaşă, ha!

Bineee... el se „resemnă"... ah, ei îi veni să moară de râs când îi văzu mutra de „resemnat". N-avea, sărmanul de el, niciun fel de vocaţie, de experienţă a resemnării, era atât de stângaci în asta. Slăbise uşor. Cârstea, oho, foarte-foarte puţin, o idee! Era şi mai rasat şi mai stăpân pe el, mai sclipitor, cu o mică lucire bolnavă în ochii săi de un albastru închis. (Spre deosebire de ochii albastru-deschis, spălăciţi, ai lui Grobei.) O iubea *farouchement*, nesăţios, parcă se îmbolnăvise de pofta sa fizică, parcă începutul său de „infecţie", de iubire, de *écroulement* nu era decât un exces fizic, o pasiune dusă dincolo de ea şi unde apărea, surâzând, sentimentul, aurora sentimentului. El începu s-o iubească (încă o dată?!) şi să se teamă de ea. Iar Lelia zâmbea, teama ei căzuse jos-jos de tot, în subsolurile războiului ei. Într-un târziu, la sfârşitul lui iulie, îşi luară amândoi concediul de vară, împreună, fără să plece din oraş. Imobilizând toată armata celor „dragi", odată cu ei, în oraşul pestilenţial. Oho, ei doi mai fugeau uneori sus, în pădure, la munte, în pădurea aceea prin care ea, în iarna trecută se plimbase binefăcător de singură, dar ceilalţi, mai puţin vinovaţi, probabil rămăseseră pe loc, în serviciu comandant. Familia Zăgănescu (trei capete), familia Crăiniceanu (doi plus unu: Grobei!), familia Chezan (trei capete). Nimeni nu mişcă, inamicul putea să debarce în orice clipă, *jour et nuit*. Lelia îşi petrecea aproape întreaga zi la Mişu, îi gătea chiar, uneori dormea şi nopţile. Doar când venea Grobei, descărnatul, dormea cu „regularitate" acasă, deci de două ori, cel mult de trei ori pe lună. Apoi, pe la începutul verii, micul bănăţean începu să vină săptămânal. Îşi luase un abonament C.F.R. numai pentru acea rută şi vineri seara, sâmbătă dimineaţa, apărea. Începuse să aibă şi prieteni în oraş, inşi descărnaţi, semidocţi, şlefuiţi pe jumătate, ca şi el. O grămadă de vreme şi-o petrecea cu „bătrânii", cu Vanina şi Ştefi-bàcsi. Începuse să se priceapă la golumbi, îi aducea porcarului romane poliţiste, odată îi ceruse voie Vaninei să intre în bucătărie şi să le pregătească o prăjitură, ceva foarte complicat, un fel de ştrudel cu brânză şi stafide, *mille feuilles* şi viitoarea lui soacră îi admira

priceperea cu care întinse aluatul în foi subțiri, dureros de subţiri. Ştrudelul reuşi atât de bine încât până şi Lelia, cucerită, îi duse trăpaşului ei câteva bucăţi. Doamne-Dumnezeule, ce lume caraghioasă! Era vară... vară!

Evident, nimeni nu avea milă de ea, de Lelia, ca de orice fiinţă care învinge. Nu, hotărât că nu! Dar inspira cumva... respect, puţină teamă, părinților ei, sorei ei, prietenelor ei cele mai bune, poate chiar şi lui Grobei... Dar nu, cu mult mai mult lui Cârstea, deşi el nu era omul să se teamă de o femeie! Nici nu părea! Nu, Grobei o iubea în felul lui, aproape fraternel, el, care la Sinaia îi refuzase trupul, de două ori oferit, cum se spune „cu toată sinceritatea“ ha, ha, dar unde erau vremurile acelea?! Nu le regreta nimeni, nici el însuşi! Fuseseră fericiţi, atunci, el, mai ales, cu o logodnică atât de frumoasă, parfumată, inteligentă, în perspectivă, toată lumea la Caransebeş şi la Alba îl invidia, toţi companeros-ii săi, cu care-şi bea berea, seara, în te miri ce birt şi făcea „un tac“, un domino. Lui Grobei îl plăceau jocurile de cafenea, cele care se mai joacă în provincie, cele nevinovate, pe o miză ridicolă. Spre deosebire, nu-i aşa, de Mihi-bàcsi care se pare că-şi ruinase cariera sa de ofiţer cu jocuri de noroc, cărţi, poker, pe undeva pe la Constanţa. Dar ce, o singură carieră îşi ruinase el?! De câte ori iubim în viaţă?! Nu-i aceasta întrebarea, *the question*. Atât de puternic e ataşamentul (pentru că putem vorbi mai degrabă de un ataşament, în cazul lui, faţă de logodnica sa, cel puţin asta era concluzia familiei ei) încât, iată, în loc să fie expulzat de victoria ei, ea, care îmblânzea, spre uimirea tuturor, cel mai pursânge şi nărăvaş trăpaş al ţinutului, ea îl suporta lângă ea, împărţea cu el, cum s-ar spune, victoria. Oamenii tari, spunea cineva deunăzi, sunt cei care îşi împart bogăţia sau victoria cu alţii, iar eşecul îl suportă singuri. Posibil! Oricum, nimănui nu-i era milă de merceolog. Era, de altfel, un ins care putea stârni mila foarte greu, un dezavantaj al firii sale. Evident, era suficient să-i auzi „Ho, ho, ho“-ul său cam lătrător, suficienţa aproape arogantă cu care-şi trântea câte un picior pe marginea sofalei, pe tapiţeria vreunui scaun, felul neplăcut, îndelung neplăcut în care tuşea şi îşi înghiţea apoi flegma, cu o ciudată satisfacţie (sau, mă rog, se gândea la

altceva!), cum să spun, mereu lucruri de acest fel, pe jumătate imposibile, pe jumătate fireşti. Nu, oh nu, vulgar nu era, noi nu ne-am fi ales un astfel de erou; vulgaritatea nu poate reprezenta nimic, ea e profund dăunătoare şi neinteresantă. Un erou însă, nu-i aşa, trebuie să fie *interesant*! Nu-nu, Grobei nici *nu era* şi nici educaţia nu făcuse din el un ins vulgar. Era ceva, sclipea în el, uneori, o anume... cum să-i spun... nobleţe, să-i spun... ceva preţios, oricum. Era apoi şi autoeducaţia la el, se constrângea, călătoriile sale care, după cum aminteam, nu erau strict utilitare, de serviciu cum spunem noi, oamenii de azi, nu, el le lărgea mult sfera şi utilitatea, vizita muzee locale, ruine, vestigii, case memoriale, peisaje faimoase locale, urca pe munţi (când îl prindea weekendul pe drum, în deplasare), găsea câte o carte rară în bibliotecile judeţene sau la vrea persoană privată, îşi făcea cunoştinţe interesante, utile din punctul de vedere al ameliorării sale morale etc. Un program foarte încărcat, de care el era, în mare, satisfăcut. Nu îl iubea nimeni, e adevărat, dar avea multe „cunoştinţe", mulţi suporteri, oricum, familia Leliei, chiar şi Chezăneşti, erau de partea lui. Lelia însăşi, cum spuneam, îl descoperise a doua oară prin familia ei, fusese şi era aproape obligată să-l „ia în serios", datorită familiei ei, care îl dispreţuise puţin la început (poate şi pentru că nu avea licenţă, ori Lelia avusese câţiva pretendenţi cu licenţă), acum însă se ataşase de el, sufereau împreună din pricina „ei" şi el, sărmanul băiat, dovedea atât de mult tact! Un semn al unei afecţiuni serioase, cum rar mai vezi astăzi! Chiar Ştefi-bàcsi, ce-şi dispreţuia puţin ginerii, se simţea, nu ştiu cum să spun, puţin incomodat, să-l meprizase. Măcar până „se aranja şi el", adică punea laba pe Lelia sau pe alta.

Cu ajutorul familiei, Grobei ajunsese să însemne ceva şi în ochii lui Cârstea, marele spadasin, pentru că, iată, se înmulţeau micile scene de gelozie pe care i le făcea, *à cause* de bănăţean. Lelia însă nu întreprindea nimic, pe jumătate nu voia (până când celălalt nu se hotăra definitiv) pe de altă parte nu putea, efectiv, din pricina familiei, a întregii familii care făcuse zid în jurul măruntului, descărnatului bănăţean. Da, ei aveau acum un contracandidat (ea însăşi îl procurase), un ins foarte reuşit din punctul lor de vedere,

al Albei, chiar, unde Grobei, deşi străin, prindea o anume suprafaţă. (Ah, el era atât de tipic provincial, în sensul bun, încât, era... recunoscut cu uşurinţă şi la Alba, o perlă a provinciei austro-maghiare!) Un bănăţean printre ardeleni, am putea spune, gândindu-ne la marile figuri ale istoriei...

– Ce rost are să te etalezi cu... bimbirică ăsta în văzul oraşului! îi spunea Cârstea, bosumflat, ţi-ajunge, te-ai logodit, ai arătat că există cineva, undeva, pe acest biet pământ care e în stare să te ia de nevastă, cu picioarele tale cu tot... acum gata, ajungă-ţi!

Lelia tăcea. El răsfoia nervos în ziarele lui.

– Stăm, în concediu, în cazanul ăsta care colcăie... umblăm ca doi şobolani prin rigolele goale! Iar, dumineca, braţ la braţ, pe cine vedem pe centru?! Pe Ion Mofluzu şi cu Lelia lui cea-fără-de-frică! Uneori, apare şi marele crescător de golumbi cu Doamna de lână neagră!

„Cine-i asta?!" avu ea reflexul să întrebe, dar se stăpâni, întrebarea neformulată o făcu să se aplece în faţă însă, se pare că ceea ce ascundem ne dă un recul vizibil. El o privi o clipă, cercetător, cu toată faţa sa frumoasă, energică, lucind de ironie, de răutate. Îi plăcea al dracului de mult să-i ia la mişto pe ai ei, pe cei „dragi" ei. Ea tăcea, era tributul şi ea îl plătea fair.

– Duceţi-vă dracului cu toţii!... adăugă el după un timp, fără răutate (Asta era răutatea sa, patent Cârstea, o răutate indiferentă), întorcând pagina de ziar. M-am plictisit! Mâine îmi fac bagajul şi o întind, singur, la ţărmul Mării Negre! Pe litoral, printre suedeze... mă duc şi joc bowling, seara fac un bridge... nu, cel mai bine mă duc la Techirghiol şi mă-nnămolesc ca bivolii, îmi dau cu nămol şi cu viermi pe toate articulaţiile. Şi seara ies cu vreo debaraseuză!

Fâş-fâş! făceau ziarele de parcă ar fi fost la clubul lui privat din Est-End, la clubul spadasinilor plictisiţi. Se lăuda, n-o făcea. Îşi încărcase în două rânduri maşina, inclusiv pijamaua şi cele două periuţe de dinţi, dar n-o luase din loc. Deşi ea nu scosese o vorbă, îl privise doar, mută, impasibilă, în felul ei. Oho, impasibilitatea ei nu se putea compara cu a lui, dar era totuşi demnă de el. O dată vrusese s-o întindă în absenţa ei, ea descoperise urmele proaspete ale unor bagaje desfăcute de curând. Nu ţinuse. Era ceva în el, în

firea sa sentimentală destul de uscată, ceva care îl oprea, îl înciuda contra lui, îl înfuria contra ei şi a neamurilor ei, ceva concret însă, ceva ce, culmea, părea că creşte.

– Nu ştiu ce mă ţine aici... (Nu ştia, într-adevăr!) Pe tine te găsesc şi când mă-ntorc! Ah, cum l-ar fi cârpit! Dar nu se putea, el era stăpânul. (– Ai sâni mici, umbli cam cocoşată, mămica ta are prostul obicei să-şi sugă dinţii, tatăl tău scump şi drag miroase a găinaţ, de când se trezeşte! Soră-ta e singura mai de Doamne-ajută; dar a avut şi ea ghinion: a răcit pe când au făcut-o poştă în ultima clasă de liceu!) Lelia privi în jos, cu meşa acoperindu-i ochii, muşcându-şi buzele pe dinăuntru; ar fi sărit pe el ca o fiară, l-ar fi tăvălit aşa cum răstoarnă mâţa vreun şoricel rebegit! I-am fi râs în nas şi l-ar fi dat de-a-dura! (Era Bussy, însă, chiar în grosolănia lui, un semn, de altfel, al iubirii lui ce renăştea. Iubirea care îl incomoda, agresivitatea aceasta de două parale era semnul cel mai sigur.) – Pe deasupra... pe deasupra te-ai înhăitat şi cu comis-voiajorul de la Mehadia, de la Mehadia-sat. L-ai cărat aici, îl îndemni să coboare în oraşul tău de reşedinţă, îi calci pijamalele în carouri după ce îl cauţi duioasă prin buzunare să vezi dacă n-are vreo batistă... şifonată, he, he! Uitată, aşa, prin buzunare. Îmi închipui ce cuminţei staţi voi sâmbătă seara, cu mâinile în poale, cu mămica şi tăticu, pe urmă el te trage alături şi te mozoleşte puţin, aşa ca...

Lelia sări în picioare, dar nu scoase o vorbă. El se prefăcu că n-o bagă de seamă şi fluieră încet, o vreme, citind ziarul de la cap la coadă.

– Sunteţi o pereche foarte duioasă, am auzit şi comentarii! Lelia cu micuţul ei jandarm, comis-voiajorul de la Berzovia împreună cu aleasa inimii sale, cea mai sexy curviştină din...

Lelia trânti uşa, ca o flacără şi el rămase câteva secunde, o jumătate de minut impasibil. Apoi fugi după ea pe scări, pe stradă. O aduse înapoi: avea nevoie de ea, în ce zid să arunce el cu răutatea sa care-l mina, care îl făcea să sufere pentru prima oară în viaţă? Răutatea lui aristocratică care se întorcea contra lui. Ea reveni bosumflată, victorioasă. El reîncepu, evident, nu-i putea ierta prea uşor că îl obligase să fugă după ea. Va plăti asta şi ea plătea, strângând uşor-uşor, din buze, de amărăciune şi satisfacţie.

Victoriile ei, puţine, fuseseră totdeauna plătite gros. Fără murmur şi şovăire.

– De ce nu-mi vorbeşti de lecturile lui...?! spunea el, aprinzându-şi o ţigară, lăsând pipa deoparte, de *ideile* lui?! De copilăria lui nefericită, bastardă, frustrată...?! De semidoctismul său sincer. De ce nu vrei ca noi doi, eu şi el, să ne împrietenim, să legăm o tovărăşie sinceră, sunt convins că ar fi un excelent camarad dacă şi-ar schimba la timp chiloţii şi batistele... Ha! Am putea fi buni camarazi, mi-ar povesti, sfătos aşa cum e el, de prin peregrinările sale transilvane, impresiile sale de călătorie de la Cooperativa de nasturi din Şimleul-Mare sau de la întreprinderea locală de la Cernavodă, secţia casnică şi morărit... trebuie că e un tip chic, se vede asta când îşi împătureşte batista după ce-şi suflă nasul!

Linişte, nu se mai aud nici ziarele foşnind. Ea stătea cu capul plecat, nefiresc de adânc, cu meşa neagră atârnând. Docilă, umilă şi dispreţuitoare. El, cu picioarele ridicate pe un scăunel, cu buza de jos, subţire, răsfrântă, cu umărul spre ea, cu mimica foarte încântată de ea însăşi, suferea în felul său. Izbind-o cu bietele lui vorbe. Oho, pe terenul ăsta pierde, ştia şi el asta, chiar dacă numai tulbure. Dar nu, o ştia sigur, prea era tipul lucid, atent în orice clipă a existenţei la propria sa conservare, prea avea inima călcată la dungă, cum spusese odată proasta de Mariana. Fals! El era un „egotist“ (termenul ăsta ea îl pescuise de curând de la Ştefi-bàcsi), un egotist frumos, rece, cu adevărat distins. Cu nobleţe reală, în egoismul lui care ei îi plăcea. Egoismul lui care îl împiedica, ca pe atâţia alţii, de care-i plină lumea, să decadă, să se degradeze în ispititoarea provincie, să se îngraşe de vulgaritate. Să rămână cum este, cu toate defectele lui până la milimetru, dar să fie al ei, să-i „aparţină“. Cârstea era într-adevăr un „obiect“ demn de instinctul ei de proprietate, unul dintre acele obiecte şlefuite îndelung de Cineva, aşa, ca o cataramă foarte aristocratică, ca un breloc de mare prinţ.

– ...Nu ştiu ce mă reţine în cloaca asta! spunea el şi ea îl privea zâmbind: cloaca erau ei doi, restul era pură moralitate. Apoi o

lucire ironică îi apărea în jurul buzelor, strâmbându-le uşor şi el se anima din nou:

– El... nu-şi aduce pe-aici vreo rudă de-a sa?! Vreo tanti, vreo verişoară din acelea care când râd li se văd gingiile... ha?! Sau, ha, ha, n-au cu cine să lase gospodăria, te pomeneşti!... Mi-ar plăcea dacă aş cunoaşte-o pe mătuşă-sa care a depus atâtea sacrificii să-l crească pe mârlănelul ăsta, cu manşetele lui suspecte, pe acest viitor contabil-principal!

– Ha, ha, ha, ha, ha, ha!... Ha, ha, ha, ha, ha, ha! râse deodată Lelia, din senin, aplecându-se pe spate şi el o privi uimit: râdea cu mult prea zgomotos, prea lung, se scutura nefiresc în hohotele râsului, un râs isteric. Apoi ea încetă brusc, cum începuse, îşi aruncă meşa în faţă şi îşi aplecă mult capul pe gâtul ei subţire ca o lance şi Cârstea ştiu că în clipa aceea o alta şi-ar fi şters ochii, orbitele umede, măcar cu degetele. Lelia însă se ţinea ţeapăn, suferea fară să scâncească în dosul paravanului meşei ei. Plătea! El dădu din umeri: o nebună, o isterică şi el... el împreună cu ea, îşi punea mintea cu ea, cu ai ei, se complica inutil! Da, asta e, se complică inutil! Şi o mică schimă amară îi pluti uşor, lângă buze. Excelentă frază, o folosise de atâtea ori, cu atâta eficienţă, dar acum: – Clac! Nu se mai potrivea! Fraza asta nu mai speria nici măcar un şoricel ce suferea de bătături! Ioc! Canci! Evident că se complica inutil, dar n-avea încotro: continua să se complice cu o viteză mărită. Tentaculele ei (ale cui?!) se înnodau tot mai strâns în jurul membrelor sale rasate. Din nou, ca în acea după-amiază când se întinsese îmbrăcat pe studio, spaima îi lovi arterele, ca jetul brutal al unui furtun. O clipă rămase suspendat, în aerul concret al uimirii sale, ca un spânzurat, paralizat de frică. O frică lichidă, împuţită, vâscoasă ca un vierme, panica ce îl aştepta pe el în orice început de sentiment, când trupul inimii sale presimţea cu alarmă că se „prindea“, că se „prinsese!“. Respiră încet, adânc, cu precauţie, ca ea să nu-l simtă, respira încet, prudent, de parcă şi-ar fi masat plămânii. Putoarea, asta era culmea, să-l vadă pe el, neînvinsul, la picioarele ei de târfă! O spumă imaginară se adună în jurul buzelor minţii sale care o înjura din neputinţă, pe ea, iubita lui!... Cu ochii ei umezi cu tot dar înlăuntru, o cunoştea el,

trebuie că rânjea, infanta! Se cunoşteau prea bine, semănau prea mult! Asta era... iubirea?! Îl lovise astfel, sub centură, el care n-o aştepta în niciun fel, care-şi menaja liniştea aşa cum îşi îngrijea costumele, cămăşile scumpe, cărţile, unghiile lui ovale, subţiri, deprinse să se afunde numai în blana sentimentală a unor ogari cu strămoşi cunoscuţi. Deprinderile sale în care se instalase, atât de bine şlefuite, calmul său abia ironic, invenţia şi originalitatea sa în provincia aceea deşelată, prăfoasă, orgoliul lui liniştit, făcut din cel mai fin metal, aerul său de mare domn! Bah! Totul se apleca într-o parte, ca Titanicul, pentru o... fericire de care n-avea chef, făcută pentru slugi, semi-slugi, pentru proletarii inimii, pentru entuziaşti de două parale, pentru cei care la cinema, la dramoletele americane îşi şterg ochii şi nasul cu aceeaşi batistă, ca guvernantele angajate la bătrânii domni ce suferă de incontinenţă urinară! Ah! Spumega pur şi simplu, ar fi rupt şi lovit, izbit şi sfârtecat numai puţin dacă era mai slab, numai puţin dacă s-ar fi respectat mai puţin! Măcar dacă ar fi fost singur! Dar ea stătea acolo, umilită, îndurerată, ca o pacoste? O privi pe furiş: era frumoasă! Tristeţea îi stătea pe ea ca borangicul pe trupul gol al unei fecioare, făcându-l să foşnească, să sclipească! Sclipea, într-adevăr, putoarea! Stătea acolo, pur şi simplu, şi sclipea, ca noaptea, rotindu-se în jurul căii laptelui!

Cârstea se ridică, fară s-o privească şi se plimbă de câteva ori, posomorât, în sus şi în jos prin cameră. Ea nu mişcă de parcă ar fi fost ţintuită în scânduri: probabil că prin încheieturile ei se strecura şi teama nu numai victoria, nu se putea juca oricine cu puma regală, probabil că... El se opri lângă ea, o privi liniştit câteva secunde, îşi turti cu stânga chiştocul şi o privi, cu buza sa inferioară crescând uşor, buza aceea a lui subţire, orgolioasă, care îi plăcea ei, care o furnica pe ea, pe care o căuta ea cu buzele când... Lelia nu mişca deşi îl auzea respirând calm alături, deasupra ei: ar fi stat astfel, cu meşa atârnând o jumătate de noapte.

Cârstea simţi cum îi urcă un geamăt neauzit din stomac, ca un val de vomă şi se lăsă să cadă peste ea, cu ea în braţe, o târî cu lene parcă, după el, pe studio, căutându-i înfometat gura, prin meşa ei neagră ce i se împrăştiase peste faţă. Era flămând, flămând, lacom,

trupul lui şi inima lui regală o doreau, la nesfârşit, era „infectat" de propria lui pasiune carnală ce începea să se subţieze, să cânte uşor, să mormăie, să se... trezească: – Ca un trup care se trezeşte, aşa se trezea carnea lui, se deştepta într-o iubire nedorită.

Lelia se rostogolea cu el pe pat, gemând, plângând, în sfârşit dezlănţuită, umilită şi victorioasă, femeie, aşa cum ştia s-o facă, s-o provoace numai el pe această lume împuţită. Cu lama inimii sale!

5

...Serile ieşeau, în doi, ascunzându-se în localuri periferice, plecau cu maşina lui Cârstea în împrejurimile Albei, sus, în pădure, pe valea Ampoiului, sau stăteau în casă, amestecând seara cu ziua, cu noaptea. Lulu Cheresteşiu era singurul acceptat, uneori îl luau cu ei, cu maşina. Lulu, cu tactul său înnăscut, cu fidelitatea sa de câine faţă de Cârstea. Cum îi spusese odată Mişu (o idee care, fără ca el s-o ştie, se găsea în scrisorile lui Mihi): – Stăpânii sunt oricum mai numeroşi decât adversarii secunzi, cei cu vocaţie! – Poate, îi replicase Lelia, e şi vocaţia stăpânului să-i aleagă... tu ai vocaţie în asta! Posibil, posibil!... murmură Cârstea, incapabil să adâncească o idee pe care o „simţise". Răspunsul se găsea într-o nemaipomenită apropiere fizică de el, dar cine avea nevoie de acest răspuns?! El însuşi nu, el se ferea de adâncimea unei idei (chiar propusă de el) şi în acest fel acţiona instinctul său de conservare, care are atâtea milioane de forme şi straturi. El se ferea şi de adâncirea acestei „relaţii" în practică, o relaţie tipic politică, relaţia „şef-secund", el era „mulţumit" dacă atingea chestiunea, s-o efleureze, speriat parcă de enormitatea ei, el însuşi îi interzicea lui Lulu şi altora (fară să-şi dea perfect cont) să adâncească relaţia lor specifică, lăsând-o în marginea unor prietenii obsecvioase, în ambiguitatea feminină a două relaţii-tip, prietenia masculină între doi bărbaţi „egali" şi cealaltă, fascinanta, exotica relaţie „stăpân-vasal", „şef-secund", „şef-subaltern" „cu vocaţie", „boss-parteneri, acţionari" etc. Ce putea, de altfel, înţelege Lelia din toate astea,

ea însăşi un amestec de iubită, amantă, părăsită, reinventată, vasală, stăpână (aspirantă), call-girl, logodnică etc.?! Dar femeilor le plac aceste noutăţi „politice“, ele simt, la o anume vârstă, într-o anume poziţie, că pe acest teren se duc luptele bărbăteşti. Între care s-ar amesteca cu atâta puerilă spontaneitate, cu atâta delicioasă superficialitate, cu atâta iresponsabilă suficienţă.

Astfel trecu vara, iulie, august, sfârşitul lui august. Vacanţa lor fusese iubirea, ceva febril, clandestin, muntele, marea şi ieşirea din spaţiul lor monoton, îngust, deşi, fizic, rămăseseră „pe loc“. Aşa cum evadăm adeseori în propria noastră încăpere, cu rulourile trase şi telefonul întrerupt, cum ne refugiem în măruntele noastre obsesii, pasiuni, bricolaje, hobby-uri, aşa cum fugim în timpul unei conversaţii cu ochii schiind pe geamuri afară, în verde, în verde, aşa cum ne ascundem în viziunea câte linei fraze hiper-automatizate pe care o rostesc buzele narcotizate în timp ce gândul piruetează, se îndepărtează complice, fulgerător, ca un stâlp de nisip alergând prin savane... Toată lumea îi privea deja ca pe logodnici oficiali (deşi ei se ascundeau, casa doctorului Cheresteşiu era singura în care apăreau împreună), părinţii Leliei înşişi, sora ei, începuseră să cedeze, uimiţi, contrariaţi, jigniţi. Totdeauna ne simţim jigniţi când suntem înfrânţi, chiar când luptăm pentru o cauză antipatică. Doar Grobei, provincialul, a cărui singură calitate era poate tenacitatea, nu se dădu înfrânt, sau, cel puţin, nu lăsa să se vadă aceasta. Juca rolul logodnicului la fel de bine ca înainte (cel sprijinit de familie, există şi logodnici sprijiniţi de propria lor logodnică!), arăta o umoare egală, chiar o anume abilitate ce-l ajuta să se strecoare printre zvonurile, zâmbetele, ocheadele tot mai insistente, pe jumătate dispreţuitoare, pe jumătate vesele şi... pe jumătate compătimitoare. Mai ales mila, o milă veselă, caldă, îl înconjura şi se părea că Papa-Ştefi-bàcsi fusese primul ei promotor, designer. Ce să-i faci! spuneau privirile, era atât de potrivit pentru rolul său, poate „prea“ potrivit, luptase poate „prea“ conştiincios, poate „prea“ abil! Nimănui nu-i plac adaptaţii. Şi-apoi, cum spuneam, *tipul* său nu era făcut să deştepte mila! Orice altceva (!?) afară de milă! Aceasta, în aceasta era şi salvarea sa de mediocritate... poate! Afară de milă şi de... pasiune! ar adăuga, poate,

Lelia. Încă un „poate", ha, ha. Ei bine, da, orice, în afară de milă și pasiune? Cum spunea Aristot: „Milă și groază". Siguranță, da, ca orice autentic provincial, da, asta inspira el milion la sută. Un sentiment al încrederii, evident, al reconfortului moral. – Am nevoie de el, cum spunea cineva, dar nu mi-aș petrece sărbătorile cu el! Ha, puțin cam trist... sau nu, asta era! Nu era prea elegant, sărmanul Grobei (oho, a-l compara cu Bussy, spadasinul, ce barbarie!) Nici ironia nu era *son coté fort*! O anume stângăcie, da, asta putea conta printre defectele calității sale mari, constanța. Chiar și un anume prost gust, da, asta era: prostul-gust, își pusese de la naștere amprenta sa delicată pe statura lui șovăitoare, descărnată. Ce luptă inegală, nu-i așa, veți spune: Marele trăpaș și merceologul voiajor, cu lecturile sale semidigerate, rău alese, de prin almanahuri... biblioteci raionale, din când în când o revistă străină descifrată cu dicționarul, citită cu reculegere până la sloganele frumoaselor reclame la săpun de ras, turism, țigări (O viață aventuroasă - prin „Peter Stuyvesant".... *it's time for Mac Barne's Mixture, Scottish Blend... Shell, mettez un tigre dans votre moteur!...*) benzină, alcool, credite bancare, ha, ha... Era o luptă...?! De altfel... era o luptă?! A cui... cu cine?!

Grobei și... Pușî Zăgănescu, evident! Ei doi încă nu cedaseră. Ceilalți se prefăceau că se luptă încă, să salveze aparențele. Cât timp continua încă scandalul... scandalul iubirii lor, nehotărârea lui Mișu, agonia lui. Odată cu începutul lui septembrie începură serile frumoase, tensionate, ultimele din istoria iubirii lor interzise. Poate cele mai frumoase... poate! În ochii lui Cârstea, de obicei atât de calmi, flegmatici, apăruseră două luminițe, sclipiri ale nebuniei iubirii sale nedorite căreia, iată, i se supunea, măruntul zeu îi făcuse o farsă. – De cel mai prost gust! Când va cădea...?! parcă se întrebau toți, unii, cât de târziu... cât mai rezistă! Cunoașteți veselele pariuri matrimoniale ale provinciei, nu?! Abandonase marele Cârstea...?! Sau... o iubea cu adevărat, se „prinsese" la ex-logodnica sa, iată o luptă disperată, a cauză dinainte pierdută, fusese... ha, ha, găsită!

Pușî Zăgănescu continua să nu iasă din casă cu o încăpățânare ce devenea din zi în zi mai sublimă, o încăpățânare în sine. Părinții

ei erau veseli: totul era pierdut! Părinții Leliei erau uimiți, părinții lui Grobei erau morți, părinții lui Mișu ignorau totul. Oh, aș scrie un roman despre Pusi Zăgănescu, adevărata eroină a Albei, înnobilată de o logodnă atât de nepotrivită, înnobilată, mai ales, de propria ei luptă inegală, de felul curajos, bărbătesc, în care-și suporta neșansa. Cine știe, poate chiar și donjuanul Albei privea cu un ochi la ea, Pusi-cea-încăpățânată care lupta cu atâta fervoare pentru un capriciu al său, ea care-i înnobilase o toană, înnobilându-se...?! Cât timp ea nu se dădea bătută, lupta ei era doar absurdă, nu pierdută! Începuse să ducă o „viață retrasă", după ce venea de la slujbă se închidea literalmente în casă, în camera ei vastă unde era servită de părinți, rude (ce veneau uneori de la Blaj, Cluj, s-o consoleze, să râdă cu ea, căci își păstrase umorul) ca un fel de grevă a socialului, în felul acesta ispășea ea, Pusi, nechibzuința logodnicului ei „mistic", Cârstea. Dintr-o ființă măruntă, cu picioarele subțiri, strâmbe, cu „pieptul" insignifiant, cu o personalitate de două parale, ajunsese o... frumusețe, da-da, o frumusețe! Se îngrășase puțin pe la toate încheieturile (ea avea oasele mici!), ochii începură să-i sclipească de o voioșie blândă, inteligentă, pielea i se făcu mătăsoasă, dulce-fâșâitoare, trupul i se întinse, mișcările ei prinseră *sex-appeal*, se știa dorită, de cine?! Trăia ca o călugăriță între niște ziduri invizibile, era o fată de neam care își transforma ruina sentimentală într-o blândă conciliere cu Iisus, logodnicul ei mistic... un Iisus care păstra mustăcioara fină, parfumată a trăpașului, zâmbetul său ironic, gesturile sale superb-plictisite! El renunțase, ea nu! Din capriciul său se născu neașteptata ei ambiție, din ambiția ei – cel de-al doilea eu al lui Pusi Zăgănescu. Devenise o personalitate, făcea din suferința ei o cauză a întregului oraș, o cauză politică aproape. Primea audiențe, purta o întreagă corespondență, începuse să vorbească într-un anume fel... pe jumătate vesel, pe jumătate sentențios, apoftegmatic, conștientă de golul pe care-l „umplea" în lume, de golul pe care-l inunda cu ambiția ei. Părinții ei surâdeau încă de răsfățata lor pupilă, ceilalți însă, suporterii ei, numeroși, din ce în ce mai numeroși, aveau nevoie de ea, de „noua Pușă", începură să facă din cauza ei, cauza lor, o cauză în sine, chiar. He, he, un partid

vesel, un şăgalnic partid de carnaval! Puşi îşi găsise vocaţia, scopul aproape că nu mai era atât de important, deşi... o, da, totuşi! Totuşi! Devenise un fel de clarvăzătoare, horoscopistă, o Pithie domestică cu o curte veselă, teribil de diversă, apăruseră, evident, şi noi pretendenţi, oho, de cu totul altă marcă, de un cu totul alt nivel decât înainte de... boala ei, de capriciul lui Mişu. Dar ea, normal, nu accepta niciun fel de curte, nu era ea „logodnica oficială“ a Lui?! Aceasta era mortificarea ei hazlie, suferinţa ei fotogenică şi ea avea prea mult instinct politic să-şi dinamiteze singură eşafodul. Devenise un simbol, în golul existenţei celorlalţi, din Alba, ea, bioloaga aceea ştearsă se înşurubase cu mitul ei cu tot, ca o trupă ambulantă, feudală, care îşi întinde decorurile şi joacă într-un castel părăsit, pe pajiştea largă, neîngrijită, din faţa castelului, aplaudată de zecile de ferestre oarbe ale faţadei. Încă un pas şi s-ar fi transformat într-un fel de „inspirată“, „devinatoare mistică“, o sfântă pe jumătate, „fericita Puşi“, sau aşa ceva. Cineva graţios, un intermediar între graţia divină şi ceilalţi, golul inimii celorlalţi. Oh, nu, nu magie neagră; Puşi era o fire cu mult prea delicată să facă sacrificii la miezul nopţii, să-şi mânjească mânuţele ei dulci, virginale, cu ficaturi şi intestine de păsări, miei, era cu mult prea candidă încât să sfârtece viscerele jertfelor atârnate de un cârlig în perete, la lumina unei torţe lăsându-şi umbra uriaşă să se proiecteze pe plafon. Nu.

Mai degrabă un joc al devinării, al inspiraţiei cosmice... divine, casnic-divine, provincial-divine!... Dar nu! Pasul acesta nu va fi niciodată făcut; atât ea cât şi vesela ei camarilă aveau cu mult prea mult bun-simţ pentru aceasta! Rolul ei pe care şi-l inventase singură rămânea aici: refuzul de a ieşi din casă şi atât! În rest: audiţii, reviste peste tot, rude într-un fel de pelerinaj, prieteni, sfioşi curtezani, audienţe, glume, sentinţe grave spuse uşor graseiat care stârneau zâmbete politicoase, trupul ei ce înflorise şi se bombase uşor, culorile trandafirii în obraji, privirea ei caldă, vie, triumfătoare... da, suferinţa ei avea o formă de înalt bun-simţ, de autentic eroism, masca veseliei decente, atât de greu de purtat mai ales dacă e adevărată, contrafăcută doar pe sfert, pe jumătate dintr-un sfert, zău. Cu timpul, în fiecare zi a săptămânii, programul

ei fu împărțit cu o anume metodă, destul de strictă: luni şi vineri, singurătatea, nu era nimeni primit din oraş. Marţi şi joi zile de audiență pentru generația ei. Miercuri rudele (un clan întreg) din Alba şi împrejurimi *(rude* era un fel de denominație de grup, cum era clientela la romani, clanul patricienilor). Sâmbătă – singurătate, asceză perfectă, nu intra nimeni la ea, nici măcar familia, nici părinții. Citea, bea ceai, visa (evident şi telefonul era tăiat), făcea pasiențe, scria la corespondența ei, uneori... scria pur şi simplu. Lucruri pe care le citea apoi, cu voce tare, celor de marți. O parte din ce scria, un fel de note, jurnal cvasiintim, destinat unei publicări orale, unei discuții aproape publice. Erau pagini de mult umor, multă degajare, relaxare intelectuală, erau acolo şi lucruri mărunte, recenzii la o carte, două, la un film care rula în oraş, câteva gânduri despre contemporaneitate, despre omenirea de mâine. Oh, simple badinări, glume pe jumătate, totul, totul, cu mult umor englezesc, apărut în mod ciudat, acolo, în Alba. Ea o învingea pe victorioasa Lelia de acolo, de casă, ea desena peste întreg cartierul de Nord al orăşelului o umbră colosală ce se aşternea peste golul existenței ei şi, mai ales, al celorlalţi, ciudat de numeroşi!... Ciudat de mulţi inşi aveau nevoie de mitul ei şăgalnic, de ambiţia ei disproporţionată, care încă îi făcea să zâmbească duios pe babacii ei, de voința ei neaşteptată, absurdă şi atât de reală.

Dumineca... şi-o dedica bisericii, iar după-amiaza dormea până târziu, târziu, seara. Se trezea apoi, găsea vreo friptură rece, cafea, apă minerală, pe masă şi... nimeni nu ştia ce făcea; se auzeau uneori tusete continui în camera ei, linişte ore întregi, apoi paşi, scârțâitul parchetului, zeci de minute, linişte, apoi din nou... ha, ha, cineva, răutăcios, presupuse că în noaptea de duminică spre luni, când nu era admis nimeni la ea şi nici nu permitea vreo interogare indiscretă, nici nu scria (luni dimineața nu erau expediate niciun fel de plicuri, nici notele ei de lectură publică nu purtau niciodată data de duminică), de altfel ea lua foarte în serios comandamentul odihnei totale duminicale, ca un principiu de viață... Ce făcea în noaptea de duminică? Aha, da, cineva, un glumeț, presupuse că făcea... prăjituri! Altul, că sare fereastra spre grădină şi fuge prin spate la vreun drăguț... altul, sau alta, că îşi tăia unghiile de la

picioare sau îşi cârpea ciorapii ei şi ai domnului colonel! Prostii! Ce importă?! Luni dimineaţa, la birou, Puşi arăta belă ca o roză şi mulţi, din alte servicii, veneau să o vadă: într-adevăr (sau era o simplă părere?) avea obrajii roşii-roşii, deşi ea nu se farda deloc, ochii sclipitori de parcă ar fi inhalat un drog uşor şi, o anume, indicibilă blândeţe în mişcări, în cuvinte, încât toată lumea, se fâstâcea puţin. Odată, o femeie în vârstă izbucni în plâns, văzând-o astfel transfigurată, luni dimineaţa. Un accident mărunt, fară urmări. Luni dimineaţa trebuia, de regulă, să dea toată lumea care se înghesuia acolo, în laborator, s-o vadă (sub cele mai copilăreşti pretexte), afară, râzând, îi împingea afară şi... închidea uşa cu cheia ca să poată lucra. Spre seară, apoi, culorile, gesticulaţia, privirea, reveneau la normal, păstrând – sau aşa li se părea doar „rudelor", suporterilor ei?! – o patină stinsă a „isteriei" de luni dimineaţa, a hybrisului, a euforiei blânde, atât de atrăgătoare încât mulţi simţeau cum le urcă încet pe gât un val mărunt de plâns, ca în vis când suntem tentaţi, ispitiţi să plângem sfâşietor şi muzical totodată, un plâns ca un zâmbet infinit, trist...

Copilării!... Nimic nu ieşea din sfera „normalului", a bunului-simţ. De fapt, vina nu era a ei, a lui Puşi, ci a celodalţi şi toată povestea pornise de la „rude" (ce se înmulţiseră fulgerător) şi de la colegii ei de generaţie, inşi care, odată ce apăruse şi se instalase ambiţia ei inflexibilă şi claustrarea severă, o decretaseră, o inventaseră aproape, îşi trădaseră propria lor nevoie de mit, golul lor existenţial în care o întronară pe ea, pisica albă, martiră pe jumătate, beatificată de aspiraţia lor vitală spre idoli. Chiar şi aşa, un idol pe jumătate, o păpuşă mare, magică, o structură rotundă, didactică. Din nevoia oricui de senzaţional, de model, din nevoia oricui de supunere, de vasalitate a inimii, din nevoia curioasă de a îndumnezei pe cineva atât de asemănător ţie. Sunt crime care se întâmplă din glumă, în joacă! Copilării! Copilăriile provinciei!... La cel mai mic semn al marelui, depărtatului Cârstea, totul s-ar fi risipit ca o ceaţă de dimineaţă, primăvara.

Ciudat... merceologul şi „fericita" Puşi nu se întâlniseră niciodată! Evident, auziseră unul de altul, cazanul Albei clocotea de numele lor, ştiau fiecare o grămadă de chestii despre celălalt, dar

aşa, *personlich,* nu. Doi eroi singurateci, anonimi, fiecare calomniat în felul lui de pasiunea sa nepotrivită, de tenacitatea lui nesărată, de neşansa sa. Neşansa ne face pe toţi ridicoli, e una dintre căile cele mai sigure de a ajunge caraghios, blând- duios-caraghios. Priveau unul către celălalt, din depărtarea ignorării lor fizice, Grobei puţin sus, cu privirea ridicată spre „beata“ Puşi, fericita logodnică părăsită, spre tronul ei colorat hippy, spre papiotele ei de celuloid, încercând parcă să descifreze, să ghicească miracolul nimbului ei, a măruntului şi veselului ei mit! Un mit contrafăcut din ridicol, din ţesătura sclipitoare a ridicolului provincial cel mai corosiv. Ea însăşi, întorcând uşor capul pe umăr, îl privea cu o anume gravitate uimită, cu sprâncenele ei mici, puţin ridicate, un fel de uimire gânditoare. Tăceau, nu aveau nimic să-şi spună. Deşi, într-un fel, erau ei înşişi perechi: logodnicul „ei“, logodnica „lui“! Perechea „a doua“, din umbră, de umbră, perechea ce aluneca în mit, ei ce aspirau spre ratare, ei ce din ratare încercau să... să... se nască, să se edifice, să se creeze pe ei înşişi! „Cu moartea pe moarte călcând...“ sau aşa ceva, din clanul păsării Phoenix. Disperarea ratării, vitalitatea ei, iată, Puşi, aproape transformase toată porcăria aceea... tot circul într-o... într-un fel de spectacol grav, o convenţie de care atâţia aveau nevoie, pe care atâţia o aclamau, pe care ar fi regretat-o, de care ar fi suferit atâţia dacă s-ar fi spart, dacă Mişu, într-un moment dat... dacă, Puşi, realizată, s-ar fi transformat pur şi simplu în doamna Cârstea, doamna ing. Cârstea! Ce decădere în realizare, în fericire! O reintrare în anonimat prin... succes, prin victorie! Grobei... da, merceologul era mai unitar cu neşansa sa, mai solidar cu propria sa nefericire, cu ratarea sa posibilă, probabilă. O suporta (aşa cum îşi suporta iubirea Lelia, somnoroasa!) ca în somn, tenacitatea unui astfel de individ, semimediocru, nu e o somnolenţă?!

Perechea lor de fum... simetria lor schiţată, bănuită prin peretele de ceaţă, peste tranşeele acelui front, privirea lor ce se întâlnea peste sârmele ghimpate, în noroiosul *no man 's land* atât de hain, al provinciei, ei, un fiu şi o fiică a solemnei, omnipotentei Provincii.

Apoi, bomba explodă în mijlocul lor, din senin. Şi ei începură să plutească, să danseze, ca într-un ralenti cinematografic, cu

hainele fâlfâind uşor, cu gesturile largi, cuminţi, graţioase, suflul bombei aceleia de mare tonaj transfigura totul, salvându-i din trivialitatea cotidianului lor, turtindu-i pe peretele fară relief al simbolului lor viu, o existenţă fară profunzime (cum e aceea a ecranului de cinema), fară sordid, fară lestul dizgraţios-uman, un fel de paradis din două dimensiuni, ei înşişi fermecaţi, năuciţi, surâzători-perplecşi, fericiţi fară să înţeleagă. O bombă care îi proiectă din carnea lor, din calculele lor, din înţelepciunea lor târâtoare, din umanitatea lor de doi bani, în care învinşii şi învingătorii se amestecară spontan, vidaţi de memorie, în care simetria blestemată a existenţei umane, binele-răul, alb-negrul, sus-josul, bărbat-femeie, subiectiv-obiectivul, frumos-urât, fiinţă-nefiinţă, ideal-material etc., simetria aceasta monotonă se spărgea uleios, aşa cum zboară stropii de apă într-un spaţiu imponderabil... un paradis nedorit pe care-l accepţi puţin jenat, cu politeţe aproape, ca o gafă încântătoare a unui copil!

Nihil cognitum quin praevolitum, nu putem cunoaşte ceea ce nu am iubit înainte, din catastrofele iubirii, impuse sau nu, se înalţă, tremurător, jalnic poate, sentimentul certitudinii, al existenţei... al unei părţi, al unei treimi din ea, cât putem suporta, cât avem chef, cât ne prefacem că avem chef. Dumnezeu, el însuşi se afla amestecat în acea explozie, un supraom, un zeu fu târât în suflul ei, smuls din cvadriga sa răsturnată şi caii scăpaţi din frâiele de argint, caii lui Helios, fugind pe câmpuri, cu botul plin de spaimă, ascuns în spume. Din joacă, din prost gust, din colosalul prost gust. Prin poarta iubirii şi a prostului-gust, a orgoliului bolnăvicios şi a lui Dumnezeu-cel-scâncitor care are nevoie de o formă, cea mai abjectă, în care să se întruchipeze, să trăiască, prin poarta laşităţii continui, tenace, din care se sculptează eroii, cei din marmură, fară un şold, fară o arcadă vizibilă, prin poarta castităţii ascunse cu ruşine, ca pe o boală venerică, a murdăriei, ca pe o flagelare a îngâmfatului nostru preaiubit trup!... Ştiinţa, dogma noastră cea de toate zilele care trece sfioasă, tremurând, împiedicându-se prin poarta părăginită a iubirii, raţiunea, cea atât de glorioasă, infestată de carii ca un jilţ vechi, somptuos, ce se prăbuşeşte la cea mai uşoară atingere, minat de miile de canale ce-l străbat ca o dantelă,

rațiunea care împinge la crimă, la batjocură, la luarea în posesie a semenului tău miraculos, la cinism, la exploatarea strămoșilor, la uciderea pruncilor pe care-i purtăm încă în spermă! Blestemată rațiune, în lături!

6

...Lelia se ridică scâncind, din patul lor mototolit, cu cearșafurile umede de trupurile lor ce se chinuiseră ore în șir în după-amiaza aceea ca să procreeze plăcere. El, marele trăpaș, îi cinstise încă o dată trupul ei cu pofta lui și o iubise cu o ambiție și scrâșnire de dinți absolut năucitoare, de nedescris. Timpul își ieșise din țâțâni, Mișu Cârstea, Bussy cel rece, infailibil, se „năruise" în grota vie, fierbinte, moluscoidală, a iubirii ei. În clipa când se ridica și pășea cu atenție, goală, peste lucruri, peste perne trântite pe jos, printre hainele lor risipite prin cameră, răsturnând cu vârful piciorului un pahar pe jumătate plin, ea era în sfârșit sigură, convinsă sută la sută că „îl are", că a răpus, în sfârșit, marele vânat. El însuși știa asta: rămase întins transversal peste pat, epuizat, gâfâind ca un câine, plin de ură, răpus. „Îl avea", se prinsese. Hoitul lui gâfâia, învins, abject de învins, ca un ogar care alergase hectare întregi de pădure, pe marginea apei, lăstăriș, pășune, arătură și se frânge deodată, izbit de un glonte rătăcit al stăpânului său. Cu ochii scoși din orbite, cu limba atârnând de-un metru, cu picioarele moi, cu coastele mișcându-se în sus și în jos absolut jalnic. Marele ogar, fostul mare ogar. O iubea până la leșin și vomă, iubirea aceasta care ieșise din lucruri și din pasiunea propriei sale cărni înfometate, tot mai înfometate. Cât, până unde poate urca foamea, patima, într-o carne?! Până la iubire!

Se întoarse gemând pe-o parte, cu greu, ca un reumatic, și își aprinse o țigară. Dincolo, în baie, liniște, apoi o auzi zumzăind ușor, fredonând dracu' știe ce. Parcă o vedea, goală, în oglinda montată în perete, răsucindu-se cu lene, privindu-se cu coada ochiului, prefăcându-se față de ea însăși că nu se întâmplă nimic deosebit,

că e totul ca de obicei... da, dar... carnea ei jubila, fremăta, carnea ei nu putea fi păcălită, şi altceva, mai adânc, apele acelea freatice care se mişcă sub instinctul oricărei femei şi pe a căror oglindă întunecată pluteşte chipul adevărului, oho, nu al Adevărului cel mare de care ele nu au nevoie, ci al adevărului lor, privat, util, practic, stăpân. Linişte, linişte, nu se auzea nici măcar zumzăitul acela de adineaori, ce făcea oare, acolo?! El fuma nervos, trăgând cu urechea şi, spre oroarea sa, simţea că o doreşte din nou. S-o tragă lângă el, s-o ţie doar în braţe, cu ochii umeziţi de emoția propriei sale iubiri, a propriei sale uimiri că egoismul său atât de elegant, de vechi, de tiranic se poate vărsa atât de uşor în altă formă, poate apărea un corp străin, duşman lui. S-o mângâie încet, cu degetele abia tremurând, să-i atingă temător meşa ei neagră, fascinantă, s-o mângâie pe gâtul ei rasat, unic, ce se încovoia lunar, numai pentru el... oh, la ideea că un altul i-ar putea atinge o clipă, cu un deget, gâtul, carnea se irita pe oase, o furie inumană îl convulsiona. Nu-nu, era a lui, toată, măcar din... măcar din... interes, din... prostii! Îl iubea, era evident! Numai că... victoria asta a ei, năucitoare, îi orbea chiar şi iubirea ei veche, ciudat de stabilă, de tenace! Ea care era făcută din superficialitatea cea mai seducătoare, farmecul ei – superficialitatea ei galantă. *Frailty - your name is woman.* Ea care îşi pierduse superficialitatea, el care-şi pierduse eleganţa în indiferenţă, ironia, absența sa din gesturi, aristocraţia sa nativă, inconfundabilă, rasa sa de mare trăpaş se împâclise de iubire, se tulburase de posesie, de instinct, se murdărise cu emoţie, cu altruism. Unora le stă rău iubirea, generozitatea, atenţia faţă de orice altceva decât ei înşişi, unii sunt născuți pentru a fi egoişti, aplecaţi cu un zâmbet reţinut, fin, asupra propriei lor persoane, unii îşi pierd farmecul o dată ce... o dată ce-şi pierd egoismul, răceala, indiferenţa veşnică.

Apoi, dincolo se auzi duşul. Lumină peste tot ce se răsfrângea în faianța albă, sclipitoare, a băii şi apa radiind curcubee monocolore, şi ea, victorioasa, cu trupul ei lung, picioarele ei suedeze, părul ei negru, gros, viu, brațele subţiri şi lungi, din porcelan. Proprietatea lui şi el, afurisit, proprietatea ei... tot mai mult, tot mai afund. Îşi aprinse o nouă ţigară şi se răsuci pe burtă. Apoi, cu

o ciudată vigoare, de parcă trupului său îi venise o idee, se ridică dintr-un salt, se duse la bărulețul său bine garnisit și își prepară un Fernet-Branca. Contra vampirilor. Sună telefonul, el se întinse să-l decupleze, apoi, din lene, ridică receptorul. Vorbi aproape un minut, racroșă și îl decuplă. Dincolo se auzea apa și lumina izbindu-se de pereții cristalini, trupul ei răsfațându-se în aer. Apoi, lumina se stinse dincolo și în clipa aceea, stinse și el, în joacă, lumina. Ea intră, trupul ei tremură în umbră, în chenarul ușii și el o dori o clipă, cu un zvâcnet intens, ca o scurtcircuitare a întregii sale ființe carnal-spirituale. În ceea ce se transformă un om când iubește, când e „prins", năruit bolnăvicios, ca un vânat superb cu o săgeată traversându-i mușchii, cu alicele rupându-i diafanele țesuturi. Alături de el, paralel cu trupul său, apăruse „un altul", identic, un alt Mișu Cârstea-spadasinul îi împrumutase alura și ironia, ironia sa veche, blazată, puțin înspăimântată, acum, două trupuri se întindeau alături, se mișcau în paralel, de parcă cineva ar fi purtat o oglindă înaltă lângă el așa cum lângă padișahii tolăniți pe perne, câte un tânăr maur mișcă un evantai din pene de struț. Evident, pentru o reclamă de țigări, Camel sau Dunhill.

Lelia veni lângă el, goală și se întinse gemând ușor (un geamăt de ultrasunet, neauzit) lângă el, mai bine zis lângă cel de-al doilea trup al său, uleios, ce fumega în vis. Trei trupuri tinere, goale, sau aproape, întinse între cearșafuri, nu e aceasta iubirea lungilor după-amieze de vară, reziduul acela al verii de la începutul toamnei?! Probabil!... Sfânta Treime a pasiunii din care se evaporă necontenit dureroasa iubire, ah, atât de volatilă.

...Spre seară ieșiră la plimbare, ocolind centrul, alegând străzile întunecate ale liceenilor, calmi, fals-calmi, așa cum se plimbă o pereche de tineri-pensionari-însurățel. Cei care se întâlnesc după un anunț la ziar și, bondoc lângă bondoc, se plimbă de braț pe sub castanii înfloriți, pe sub salcâmii prizăriți. Lelia umbla cu capul în vânt și într-o parte, cu ochii întredeschiși, el grav, plictisit, ironic, dar, oho, era o altă ironie acum, o altă plictiseală, căreia ea îi era din ce în ce mai mult stăpână, proprietară. – *Mon homme!* gândea ea, *mon enfant le plus terrible, mon vieux parachoutiste dompte, mon chien à dents d'acier et de porcelaine, d'ivoire... mon*

Caligula, mon Herostrat n 'est pas qui me met en flamme pour se rendre immortel, pour se donner à l'immortalité, mon égoïste fantastique, mon égotiste, mon chevalier étrange qui galope, galope, dans une éxcitante galopade nocturne, mon Mazeppa adolescent contemplant le ciel, mon rêve, ma fièvre... ma fievre. Mon unique, je l'adore maintenant avec prudence, la prudence d'une religieuse, d'une mère de famille, oh, d'une nombreuse famille, d'une famille presque prolétarienne qui va chez l'epicier avec ses sous calculés d'avance avec une pénible et réconfortante mimétie, bah! Maintenant dès qu'il porte vadoration, moi, je me charge de la prudence, de la pruderie, de la prunelle, de la pitié, de la paternité, maintenant qu'il m'a vaincue, qu 'il m 'a definitivement vaincue maintenant... maintenant...

Se întâlniră cu cineva, o rudă a lui, dar el n-o prezentă. Oh, era atât de flegmatic, dragul de el! Adoratul de el! Se iubeau, se iubeau până la sfârşire şi sfârşeală, deşi se prefăceau amândoi, destul de bine, se prefăceau distinşi, distraţi faţă de propria lor pasiune. Apoi, abia la un minut de la despărţirea de acea cunoştinţă întâmplătoare (o rudă poate fi şi astfel!) el o săruta, o săruta, la fiecare pom prizărit, la fiecare celebru salcâm scofâlcit al străzii Avram Iancu el o oprea, o prindea în braţe şi îi turtea gura, buzele, pielea feţei, îi freca pielea feţei cu buzele sale ironice, o însaliva, o năucea, o făcea să râdă, să protesteze, să se ferească, să geamă, să icnească, să se sufoce din amabilitate, să devie ea însăşi violentă, nesătulă, aţâţată, flămândă de el, de ea însăşi. Doamne, ca nişte adolescenţi daţi afară din casă, expulzaţi de ipocrizia tuturor adulţilor, a întregii societăţi viitoare, amuşinându-se, suspectându-se, pipăindu-se, făcându-şi curte cu stângăcia lor brutală, ţinându-se de talie să nu cadă, să nu se confunde unul cu altul în mâzga lor fosforescentă, în sărăcia lor mirifică, ca a primilor sfinţi părinţi, mucenici, fericiţi şi inspiraţi. Ah, el era irezistibil! O iubea, o iubea în sfârşit cu adevărat, aşa i-o şi declara, cu vocea lui joasă, reţinută, „...ea era prima lui iubire, adevărată iubire, trebuiseră să treacă prin toate acestea ca să ajungă aici, să se descopere unul pe altul, să se preţuiască! Prin mascarada primei lor iubiri ce nu fusese decât o farsă pusă la punct de trupurile lor rasate, de snobismul

lor şi al societăţii din Alba care tocmai construia nu ştiu ce dracu', teribil de important dar... asta-i, acum! Îmi scapă! Ei care trebuiseră să treacă prin două false, maimuțărite logodne, purgatoriul lor! Vai, ce frumos se exprimase: – Purgatoriul lor! Dar... *Ende gut alles gut!* cum spune morala burgheză şi acum că... acum că ajunseseră în sfârşit unul la altul, ea, ea va fi portul lui, estuarul lui stabil, golful vagabondărilor sale! Vai ce frumos se exprimase! şi Lelia bătu din palme ca să-şi ascundă emoția, ochii umezi, ştia că lui nu-i plac plângărețele... era timpul ca el să se adune de pe drumuri (de cealaltă, de mironosița aia de Puşi Zăgănescu ce-şi făcuse un cenaclu privat, nu suflă o vorbă, dar ce! poate c-o uitase sau din delicatețe nu amintea de o sfântă moaştă, ah, el putea fi delicat când voia, afurisitul!) ea era exact ce-i trebuia... ce-i trebuia lui... şi ei, evident, adăugă ea în gând, cu simțul practic al femeilor." Vor întemeia împreună o familie, numai ca să... numai ca să se poată iubi la nesfârşit! Ah, ce bine, ce afurisit spuse el, întocmai: – La adăpostul unei familii, ca să poată cât mai mult, cât mai bine să se ție în brațe, să se mângâie, să se atingă cu buzele, să se... ah, ce pervers, ce neruşinat putea fi el şi în vorbe, nu numai în... dar ce, nu era asta iubirea?! Totală, ubicuă, legendară?! La adăpostul unei familii, a moralei burgheze, iubirea lor... de Rachel Field, cu Robert Taylor şi Jeanette MacDonald... nu-nu! Cu Mirna Loy... sau... ah, da, cu Loretta Joung sau Priscilla Lane sau cu Bette Davis sau Olivia de Havilland şi... prostii! *Iubirea lor,* atât! Numai a lor, intrare pe proprietate privată, accesul interzis, drum privat. „Ştii... continuase el, şoptindu-i calm şi fierbinte în urechea ei ațâțată, la adăpostul moralei burgheze (şi proletare, evident, ce nu era decât fiica, nelegitimă, o fiică ce suferea de gigantism, ha, ha!...) ei se vor iubi, se vor ține în brațe şi vor pluti în mâzga sfântă a iubirii lor până ce se vor asfixia, până ce-şi vor pierde răsuflarea... se vor mângâia, pipăi cu sfințenie, freca unul de altul până ce le vor ieşi ochii din orbite... – Vaaai! protestă de formă, râzând, ea, aruncându-şi meşa pe spate şi el folosi momentul ca să-i stăpânească gura, ca un canibal, ca un câine, ca o fiară iubită!... Ei bine, *boooon!* cum zic franțujii, deci, la adăpostul... sau *în* adăpostul moralei filistine, burgheze, ei doi vor înjgheba cea mai... aşa, un

fel de colibă visătoare tahitiană, cu palmieri şi nisip verzui, o insulă pierdută în largul oceanului, sub pulpana valurilor sale virile, puternice, a soarelui-zeu, a maimuţelor mărunte care aleargă guiţând, râzând, în sus şi în jos pe trunchiurile solzoase ale cocotierilor, bananierilor... în mlaştinile acelea roze, la marginea cărora apar şopârle uriaşe, fixe, inofensive, suferinde de prea multă memorie! Doamne, nu murim noi cu toţii de *bătrâneţe,* de prea multă memorie, de povara memoriei, de balastul memoriei tuturor generaţiilor de dinainte care... care îşi aruncă sperma memoriei, balastul fiinţei lor în trupurile noastre nepregătite, naive, crude, avide de a trăi... şopârle muribunde, agonizânde, uriaşe, păzindu-ne iubirea noastră ca nişte *presse-papier*-uri, ca nişte himere domestice... zău!"

Evident, Mişu nu vorbea chiar aşa, dar toate acestea pluteau în şoaptele sale de iubire, în respiraţia sa fierbinte, în braţul său musculos care o ţinea gingaş de talie, în ochii săi imbatabil albaştri care o fixau uneori cu ironie feroce, stăpână! În sfârşit, stăpână!

„Vom întemeia o familie respectabilă, spunea Mişu, iar la adăpostul ei ne vom iubi! Vom face tot ce ne trece prin cap, prin mâini, prin piele! Pielea ta iubită! adăugă el, sărutând-o cu evlavie reţinută. Vom procrea, dacă din întâmplare... da-da, desigur, vom procrea, fără doar şi poate! Ne vom ţine de procreări! Ha-ha, râse ea şi el o sărută din nou, în dosul urechii ei apolitice, pe gâtul ei ca o harpă. – Ah, ce excitant va fi să procreez cu el, gândi ea, fiind sigură că nimeni nu-i poate ghici gândul, mulţumită că îşi avea micile ei secrete. – Vom merge la şedinţe, la biserică uneori, de Paşti şi de Crăciun vom lua masa în familie, cu toţi cumnaţii, verii, nepoţii şi unchii, străunchii şi strămătuşile din partea mamei, vom mânca pască şi vom face minusculi pomi de Crăciun, cum se făcea odată, ne vom face daruri, numai din plăcerea de a dărui, evident, ne vom trimite felicitări cu toate ocaziile, *faire-part*-uri şi necroloage, frumos tipărite, ne vom plimba pe corso, duminica la prânz înainte de a merge la masă sau vom intra la Dacia să bem o bere cu cunoştinţele noastre cochete, să-l ascultăm pe Boldu sau pe Laie Chioru, tot lucruri din astea care se fac, să ne ispăşim amărâta noastră de copilărie când ne chinuiam să facem o grămadă

de lucruri care *nu se fac*... deşi, ha, ha, s-au făcut totuşi, nu-i aşa, iar generaţiile viitoare vor privi cu un dispreţ leneş toate aceste aşa-zise nebunii ale noastre... în fine! În fine, draga mea, în fine dragul meu!...."

– Vai ce frumos! bătea Lelia din palme, ca o fetiţă, intenţionat ca o fetiţă şi el grav, preocupat, lacom, o săruta pe unde apuca, într-un rând se aplecase şi o sărutase pe bluză, vrusese să-i scoată sânii să... dar ea îl linişti. Dumnezeule, abia plecaseră de acasă şi el... ce mai, era nebun, nebun de-a binelea... din fericire! El nu se supără, şi îşi reluară amândoi, cuminţi, plimbarea pe sub castanii înfloriţi, mă rog, sau aşa ceva, era doar începutul toamnei, dar aşa se spune... prefăcându-se cuminţi, gravi, liniştiţi, ca doi pensionari văduvi care, la adăpostul, nu-i aşa... de altfel, pe unele ziduri se mai vedeau urme ale unor anunţuri din timpul ultimului război dintre cele două Războaie Mondiale: – Spre ADĂPOST! – Intrarea la ADĂPOST! Sau: – ADĂPOST pentru circa 200 persoane etcaetera, cum se zicea „înainte" – Intrarea la catacombă, adăpost contra bombardamentelor religioase, a leilor, tigrilor şi gladiatorilor, a tuturor spectacolelor cu intrarea gratuită, la adăpostul cărei morale mic-burgheze se făcea asta, oare?! Unde era pe atunci mica-burghezie?!

...Mişu era nesăţios, posesiv, rapace, lucru care o încânta şi neliniştea pe Lelia; de parcă ar fi vrut să epuizeze întreaga lor iubire costumată în căsnicie, acolo, pe trotuarul acela, în orele acelea de plimbare falsă, liniştită, mic-burgheză. Iubirea lor incognito. Vai, era ca o beţie, buzele, cuvintele sale, braţele, degetele sale altfel atât de distante, deodată atât de... de... nu ştiu cum să spun, de... hulpave. De parcă s-ar fi întâlnit undeva, pe peronul unei gări, între două trenuri, aşa cum vedem în filmele frumoase de dinainte de război, ea cu o pălărioară cochetă, cu voaletă şi fustă gri, midi, el cu „pălărie moale" şi jiletcă în dungi, cu guler tare şi... ochii adânci, catifelaţi, ai lui... Charles Boyer.... sau Humphrey Bogart, de exemplu! Da! Cam aşa ceva... ah, ea când voia, avea atâta fantezie şi acum voia, nu numai ea, întreaga ei fiinţă voia, îl voia pe el, se voia pe ea, astfel, lângă el pentru totdeauna... ah, măcar pentru zece ani, zece ani plini, frumoşi, o căsnicie de zece ani!

Ea se strânse, puţin înfrigurată, lângă el, lângă soţul ei. De ce înfrigurată?! Nu-nu... se strânse pur şi simplu, în cuibul cald al trupului său, se afundă în scobitura umărului său, aplecându-se puţin deoarece ei erau aproape de aceeaşi înălţime. Dar el, nu ştiu cum, părea mai înalt; probabil prin celebra sa indiferenţă, prin ironia sa leneşă, aristocratică, pe care acum, iată, o pierduse, le pierduse, de dragul ei... de dragul ei, al fericirii lor, prezente şi viitoare. Oh, şi ea ca şi el dispreţuia căsnicia mic-burgheză, orice fel de căsnicie, fabrica asta de copii, de convenţii, celula aceasta dublă la care fiecare păstrează cu meschinărie cheia de la lacătul uşii celuilalt... exerciţiul acesta de instinct posesiv, vulgaritate, ipocrizie, abrutizare etc. etc... Da, dar... dar nu aveau încotro; societatea îi obliga la aceasta! Societatea aceasta tiranică, scârboasă... inumană! Şi Lelia se strânse încă o dată, fericită, lângă soţul ei, cu trupul scâncind de fericire că societatea asta atât de „scârboasă“ îi obliga, nu-i aşa, să...

El o ducea cu grijă, sub umărul şi braţul său, aproape cu o teamă. O ciudată delicateţe emana din el, acum, în ceasul când pasiunea sa se transfigurase atât de ciudat, ca o glumă proastă, în iubire, în sentimentul acesta electric şi tremurător. Panică şi delicateţe emana din el, acum marele trăpaş gemea sub ciocanul iubirii sale. Învins, superb învins! Şi îşi purta povara şi trupul soţiei sale cu religiozitate, cu uimire, apărând-o de ce?! De cine? Cine ar fi îndrăznit s-o atace, s-o jignească măcar când se afla în braţele sale, atât de bine apărată... Ah, o sută de spade tăioase îşi simţea Bussy lovindu-i şoldul, numai la ideea că... ia uite, răsărise luna! Luna plină, Doamne, ce rotundă e, ce concretă! Sau apăruse mai demult şi ei, distraţi, n-o observaseră?! Tot ce se poate! Ce aproape era... de ei, se înţelege şi, nu ştiu cum, parcă se apropia tot mai mult! Luna îi saluta! Salut, lună! „Ce cap de mort părea azi-noapte luna...“ scria un simbolist notoriu, un ins cu lavalieră. Tot ce se poate. Oricum, pe ei doi, capul de mort îi saluta, le zâmbea chiar în felul lui, niţel cam straniu (cum zic muntenii!), le făceau semn, şi ei, la unison, îi răspunseră. Ridicară amândoi braţele spre ea, spre capul ei decapitat, ca doi păgâni, aşa cum sunt îndrăgostiţii fericiţi:
– *Haloo! Segnorina luna!...*

Şi ea le trimise înapoi rânjetul ei tandru.

7

...Ce scurtă căsnicie! Două... trei zile?!... Patru...?! Nu-nu! Nu ajunseră la cea de-a patra zi! Nu. Într-o seară, când Lelia se găsea ca de obicei la logodnicul, la trăpaşul ei, la *soțul ei,* după o după-amiază lungă, după o seară lungă de amor, pe când ea se afla în baie, intră peste ea un necunoscut... aproape... un necunoscut, frumosul, lunganul sfios de Petruşa! Şi o avu, o batjocori, simplu, atât de simplu precum e această frază! Alături, Mişu îşi fuma ţigara şi veghea un fund de coniac, V.S.O.P., Brandy of Napoleon, pe care îl ținea pentru zile mari, din care nu dădea nimănui, nici celui mai bun prieten, pe care nu-l împărțea cu nimeni. Pe ea, însă, de care, cu spaimă, se îndrăgostise, iată, o împărţea. Nici măcar cu cel mai bun prieten ci cu... cu ăsta, cu Petruşa, surogatul, sfiosul de profesie, care îi făcea astfel lui, un „serviciu“, puţin cam ciudat, un serviciu... totuşi.

Astfel explodă bomba.

Se terminase.

Sărmanul spadasin, sărmanul trăpaş, nu găsise un prilej mai bun să scape de ea, de râia inimii sale de care se scărpina, se scărpina până la sânge, până la infecţie. Speriat de iubire, de catastrofa pe care iubirea o poate provoca în existența privată a cuiva. Îl împinsese pe imbecilul ăla grețos, melancolic, peste ea şi acesta îşi făcuse datoria. Nimic mai mult decât datoria.

Când îl văzuse în pragul uşii de la baie, Dumnezeule, şi ea, goală, în cadă, cum stătuse de sute de ori... i se păru că-i nebună, că e beată, că se idiotizase, pur şi simplu! Nici nu putu să strige, să scoată o vorbă! Visa că ar fi putut vorbi, ca în somn, când nu putem ridica un picior, încleiat în asfalt, când nu putem ţipa. Şi el se apropiase de ea cu zâmbetul său jegos, sfios, zâmbetul său social! Atunci îi reveni brusc vocea, o voce îngrozitor de hârâită şi-l strigă pe celălalt, de dincolo. Mai ales că lunganul de Petruşa, în spaima lui, în emoția lui, lăsase uşa de la baie deschisă.

– Mişuu! strigase ea, urlase ea, pentru numele lui... Mişu!!!! Unde eşti? Mişuuuu!!!!

El era dincolo, într-adevăr. Şi ca dovadă că era aşa, trânti uşa de la baie, rămânând dincolo. Văzu asta pe zâmbetul sfios care înflori pe faţa lui Petruşa, ce se opri lângă cadă, cu mâinile în şolduri, oarecum încurcat.

– Te rog, îi spuse ea, te rog! scânci ea, acoperindu-şi sexul, sânii, prin apa limpede, ce-i asta...?!... Nu înţeleg... ce vrei de la mine...?! Aţi înnebunit...?!...

Şi el stătea, nehotărât, privind-o. Oho, nu luptase ea cu patru, acolo, la Sinaia, în iarna trecută... cu patru hăndrălăi versaţi, profesionalizaţi în astfel de... nu cu un mucos de provincie, un deşirat de ăsta sentimental care e trimis la întâlniri ca înlocuitor, un comisionar al... un surogat de cuplu, un... oh, cu ăsta termină ea repede! Un-doi!

Stătea sărmana şi tremura în cadă, neîndrăznind să se mişte. Privindu-l cu oroare, scâncind, în ochi, pe străinul ăla pe care nu-l văzuse nici de zece ori în viaţă, care-i sărutase mâna cu galanterie, emoţionat, cu nicio săptămână în urmă, în casa lui... – Cum de-ai ajuns aici, nenorocitule, dragule?! îl implora privirea ei, lasă-mă să ies, lăsaţi-mă să ies şi vă promit... îţi promit, jur, să nu mai calc în viaţa mea pe-aici, spune-i şi lui... zău, n-am să-i port pică, niciun fel de pică... dimpotrivă! Dacă mă lăsaţi să plec, dacă... dacă vă purtaţi cu puţină înţelegere, cu puţină omenie... vă rog! Vă rog! scânci privirea ei şi, plângând, plângând în sfârşit, se ridică din cadă, întinse mâna după prosopul cel mare, care atârna pe măsuţă şi... El îi prinse mâna, însă, mâna-i moale, o ajută să iasă din cadă, să ridice unul după altul picioarele ei albe, de fildeş, interminabile, picioarele nimănui şi o întinse uşurel pe covoraşul roşu, îngust, din faţa uşii.

Nu-nu! scânci ea, ca în somn, nu vreau!... Şi îi rupse celuilalt cămaşa, îl zgârie pe piept, încet, ca în vis, era ceva neadevărat, profund neadevărat, ceva ce ei nu i se putea întâmpla, în ruptul capului. – Nu... nu... te rog, nu! Vă rog... vă rog...! şoptea Lelia, cu trupul alb, ca o sepie, întins pe jos şi se ruga încă pe când străinul, împins acolo de *soţul ei* unic, o pătrundea, când luneca încet în ea, omul acela pe care nici nu ştia bine cum îl cheamă. – Doamne, *de ce* nu putea ţipa, de ce nu se putea apăra?!

– Mişu! Mişule, iubitule! scânceau încet buzele ei, fruntea ei nobilă, acoperită de sudoare fină, rece, cleioasă, lăsaţi-mă... lăsaţi-mă în pace... vă rog! Promit să... promit că niciodată n-am să... n-am să... Te rog... zău... te rog, lasă-mă să... lasă-mă, te rog...

Ah, era total dezarmată de cel de dincolo, ştia, simţea asta! Ea care s-ar fi luptat cu douăzeci de inşi, cu un escadron, căzuse atât de neputincioasă, trasă abia de adolescentul ăsta... de lunganul ăsta deşirat, speriat, teribil de speriat de ceea ce făcea... care o privea cu spaimă în ochi, în timp ce o poseda, cu o plăcere înspăimântată! Şi pe ea, ca şi pe el, îl imobiliza spaima; spaima de ce se întâmpla, de această abjecţie neverosimilă: ca el s-o dea primului venit, ca el să scape de ca în felul acesta! Ha, într-adevăr, cine se va mai atinge de vânatul peste care şi-a plimbat coada groasă un şobolan! Un şobolan înfricat!

Spaima că el, iubitul ei, putuse să facă aceasta, o imobiliza, o narcotiza, îi anestezia aproape total forţa ei fantastică de luptă! Iubirea ei, în el, uriaşă, o împiedica, o... ce conta, ce mai conta, acum! Dacă el fusese capabil, dacă el putuse plănui, maşina toată această... Dacă el... dacă el, iubitul ei drag, pentru care luptase de mai bine de doi ani încheiaţi, dacă el... putuse... putuse, să... şi Lelia plângea, liniştit, cu sughiţuri rare, plângea pentru ei doi, acum, prohodul lor frumos, o străină, un obiect atât de frumos, de lânced, în mâinile nepricepute, brutale şi înspăimântate ale celuilalt, ale celui care îşi pierdea cu rapiditate faţa, numele... o simplă maşină de omorât, de sfârtecat, *une machine à tuer,* câteva pârghii prost lipite, prost încleiate...

– Vai, vai, vai! făceau buzele, nările, fruntea ei încleiată, vai, vai, vai, bieţii de noi! Bieţii de noi! Plângea pur şi simplu de mila lor, de mila iubirii lor peste care se plimba un şobolan gras, furişat din canale, de mila trupurilor lor frumoase, ireversibile! Şi se zbătea pe covoraşul roşu, darul ei, peste dalele de faianţă, obosită de moarte, abia mai respira, înecându-se de parcă... Ce farsă, Dumnezeule, ce farsă îi făcuse ei! Le făcuse lor! Astfel trebuia să... trebuia să... se termine totul, astfel trebuia să... să...

– Lăsaţi-mă, gemu ea, lăsaţi-mă ce... dracu'... ce Dumnezeu! Lăsaţi-mă.. şi îl împingea încet, cu mâinile, neputincioasă, pe

celălalt care o privea cu teamă, parcă cerându-şi scuze, incapabil să se mişte, să se depărteze de ea, de peste ea, cum stătea acolo, lipit de ea, în ea, o femeie străină, un obiect din porcelan topit ce se scurgea peste dalele albe ale...

...Apoi leşină sau ce dracu', dar numai un minut, sau şi mai puţin, pentru că se trezi singură, tot pe jos şi un scurt val de frig o încercui, ca o primă îmbrăţişare amabilă, prietenească. Se ridică auzindu-şi plânsul uscat, sughiţat, pe care, evident, nu-l putea stăpâni, reprima în niciun fel, de care nici nu se sinchisi şi rămase astfel, câteva minute, în picioare, în faţa zidului, îndobitocită, nevenindu-i să creadă, fiindu-i silă să se atingă, cu o jale, cu o jale imensă în...

Se deschise uşa şi cineva îi aruncă hainele care se rostogoliră pe jos. Ea dădu din cap, aproape mulţumi, se îmbrăcă şi se uită dacă nu putea ieşi prin zid, prin ferestruica îngustă. Stătea îmbrăcată în faţa uşii vopsită în alb de care atârna halatul lui vechi, verzui. Întinse mâna cu teamă şi îi mângâie încet halatul. Era tot ce mai putea atinge din el, din soţul ei dispărut atât de vertiginos, de abrupt, cea mai apropiată piele a lui... îl mângâie cu o mână, apoi întinse ca o imbecilă şi cealaltă mână şi îl mângâie, îşi trecu palmele de sus în jos, de-a lungul mânecilor inerte, peste piepţii scămoşaţi, peste gulerul docil, rărit. Îi era frică să iasă. Uneori mâinile i se scuturau, într-un spasm scurt, cu umerii, cu întreg trupul şi ea îşi privea mâinile scuturându-i-se, cu nemulţumire, parcă. Ce dracu', nu se putea stăpâni nici atât?! Doar nu era moartă...!!

– Mai mult... cu mult mai mult! se scuturau mâinile ei.

Suporta, suporta încă totul pentru că... nu-i venea să creadă, tot ce se întâmplase era neverosimil! Nu, aşa ceva nu i se putea întâmpla cuiva, unei femei... ei! Şi, de asta, suporta încă, stătea în picioare, îşi întindea braţele! Aşa ceva nu era real, se întâmplase ceva ce nu încăpea în realitate, realitatea avortase. Evident! Ei nu i se putea întâmpla aşa ceva... nu numai ei, dar nimănui altcuiva nu i se putea întâmpla aşa ceva, un astfel de lucru... nu-nu! Pentru nimic în lume!

Ieşi apoi, cu o faţă stranie, senină, trecu prin camera de alături unde cei doi stăteau şi fumau, pe cele două fotolii şi ea le zâmbi, aproape. Un fel de scuză, pentru trecerea ei, pentru că îi deranja, în definitiv doi bărbaţi, doi prieteni, care stau alături, pe două fotolii şi fumează liniştiţi şi ea... căţeaua, îi deranja cu prezenţa ei, cu...

Da-da, ea dădu încet din cap, insesizabil şi ieşi, închizând încet uşa îndărătul ei. Delicat. Era o uşă care o asculta întotdeauna, chiar şi acum. O uşă, un lemn ce îi rămase prieten. Ei, nu era total singură! Coborî în stradă ca şi cum ar fi intrat în altă încăpere, mai lunguiaţă. Apoi începu să meargă, puţin şovăitor, de-a lungul acestei încăperi.

Ploua, ploua înfiorător. Şi ea se trase mai lângă zid, cu toate reflexele în ordine. Ce bine că ploua... măcar ploua, nu-i aşa!... Se lăsa târâtă de trupul ei, de ce mai rămăsese din el, ca de o lesă scurtă, chinuitor de scurtă. Aşa cum umblă unii câini, căţele, cu gâtul strâmb după vreun stăpân distrat, invizibil...

Ploua în noapte... cu noapte cu tot. Ploua cu noapte, în noapte, peste noapte, surâzând, sub, dincolo de... ploua pur şi simplu, turna cu găleata, burlanele răutăcioase duduiau, du-du-du, du-du-du! făceau dragele de ele, burlanele întortocheate, ce şuşoteau. Umărul ei stâng era leoarcă de apă, ar fi trebuit să treacă strada. Prin mijlocul străzii ploua mai puţin, parcă. Sau era o simplă părere de-a ei. În fond, se răcorea puţin. Unde să meargă acum... cu trupul ei de acum... cu hoitul ei ce mirosea, de la care ar fi întors cu plăcere nările, cu scârbă! Cu ce bucurie s-ar fi întors ea înapoi, lăsându-şi hoitul să meargă pur şi simplu înainte sau oriunde altundeva ar fi avut chef să se ducă! Cu ce uşurare ar fi făcut ea un pas înainte sau... în lături, ieşindu-şi din pielea ei murdară, împuţită! Doamne, ajută-mă numai atât, un mic pas într-o parte, o mică săritură salvatoare, şi... Oh, nu se va omorî niciodată, nu era dintr-alea! Şi se admira şi se dispreţuia în acelaşi timp pentru această simplă constatare! Evident, nu se va omorî, dar... un mic pas în lături, nu-i aşa, nu era o crimă, nu era...

Unde să se ducă, erau inşi pe stradă, în ciuda ploii, care credeau că ar merge undeva, uşor gârbovită, preocupată de ceva... de ceva... ce... ia uite, ce întâlnire! Ce întâlnire!

Lelia înainta prin ploaia aceea de provincie şi îşi găsise un companion de aer, unul care să-i ţie de urât. Aşa cum întâlnesc uneori, pe stradă, domnişoarele cochete, câte un pisălog amabil care se oferă să le însoţească până la farmacie sau... până la piaţă, până la staţia de autobuz sau până la bunică-mea, la bună-mea, să iau nişte răsaduri de flori... – Ce fel de flori, dacă mi-este permis... – Oh, panselele, nimic mai mult decât panselele, de-alea oranj, pufoase, cu petala cărnoasă, cu caliciul neregulat... ce flori preferaţi?

– Oh, mie-mi plac alea, cum le zice... Gura-leului, nu-i aşa...

– Şi altceva...?!

– Oh, ştiu eu... stânjeneii, stânjeneii de baltă, irişii aceia care...

– Ah, spuse ea, şi mie! Mov, nu-i aşa, un mov irizat...

– Exact, spuse el. Dar vorbura... nu vă place? *Volubilis.*

– Mă rog, spuse ea, netezindu-şi rochia, cum să nu... sunt florile săracului, cresc pe toate gardurile. Mai mult îmi plac roşiile begonii!

– Sau azaleele, aruncă el.

– Evident. Sau *pelargonium*... nu?!

– *Pelargonium*... nu-mi place, spuse el şovăitor. Dar dacă... nu-nu, hotărât că nu. Dar... lăcrămioarele?! întrebă el, înroşindu-se uşor.

– Posibil-posibil, făcu ea, distrată. Se gândea la altceva. – Mie-mi plac cel mai mult bujorii! Proaspeţi, uzi de rouă, cărnoşi, vitali!

– Dar cel mai mult şi mai mult...?!

– Cel-mai-mult-şi-mai-mult...?! Nu ştiu... cred că... cred că... da, macii! Macii, în primul rând!

– Formidabil, şi mie!

– Ia uite! ... Zău, domnule?!

În vocea ei se simţea neruşinarea.

– Dar cârciumăresele?!

– Şi cârciumăresele!

– Dar... orhideele?!

– Se poate... spuse ea şovăitor, înclinând capul. Mai ales orhideea *cymbidium!*

– Mie-mi place orhideea *cattleya*. Şi freziile.

– Evident, freziile.

– Evident: freziile.

– Să votăm cu freziile, vreţi?!

– De acord, spuse ea şi strănută fără voia ei.

– Deci, să recapitulăm...

Ploua, ploua infernal. Prima ploaie de toamnă. Trecuse de mult de casă, dar nu se putea hotărî să intre, era peste puterile ei. Se îndrepta acum spre Buchini, spre mahalaua Buchini, unde se zice că nu e prudent să se plimbe fetele, seara sunt golani cu cuţite, care... nici pentru băieţi nu e prea prudent, aşa că... dar Lelia avu un zâmbet superior: ce i se mai putea întâmpla ei?! Nu-i aşa?!

– Dar... imortelele...?!

– Ha-ha-ha! râse el cu atâta poftă, dând capul pe spate, literalmente dând capul pe spate.

– Liliacul...?! tatonă ea, cu o uşoară emoţie. El dădu din cap.

– Liliacul alb... pe-atunci înflorea liliacul, ştiţi...?

– Nu-nu... e ceva banal, zău!... O floare originală e, dacă-mi permiteţi... floarea de salcâm! Floarea de măgrin!

– A, floarea de măgrin! Desigur! De ce nu spuneţi...

– Nu ştiam dacă... începu el şovăitor, aranjându-şi cravata.

– Nu-nu, vai de mine! Vai de mine!

– Vai de mine!

– Vai de mine! Vai de mine! Vai-vai-vai-vai-vai-de mine!

– Cele mai dulci sunt florile albe de măgrin! Numai să nu plângeţi, vă rog frumos!

– Ce prostie! De ce să plâng! Mai ales pe ploaia asta, ar fi total inutil!

– Ha-ha! făcu el, cu politeţe. Dar florile de... brad?

– ?!

– Ştiţi... Tannenwald! O, Tannenwald!

– Ah, da! Oh, da! Prefer... florile de pin! Zău! Pinul austriac.

– Posibil! spuse el, gânditor. Vă rog să mă aşteptaţi două minute; intru pentru un minut în vespasiana asta.

– Mă rog, spuse ea, ridicând privirea spre tăbliţa mică, deasupra intrării, a treptelor care coborau în pantă, pe unde intrau şi ieşeau o grămadă de contemporani. Vă rog!

Rămăsese din nou singură. Cu adevărat singură. Ploua, ploua în neştire, ploua cu găleata, turna, ploua mărunt, burniţa, mizgărea, ploua gri, ploua cu intermitenţă, cădea o aversă, trâmbe de ploaie, rafale pur şi simplu... ciclonul „Lya“... „Lelya“...

Ridică ochii spre cer. Era un cer gri, cenuşiu, plin de speranţă. Păşi mai departe, mărşălui mai departe. Un-doi! Un-doi! Stâng-drept-stânguu! Stâng-drept-stânguu!

Bravo! Ridică ochii spre cer, temători.

Era un cer negru, plin de speranţă.

CUPRINS

Cronologie 7
Literatura mizelor mari (prefață de Eugen Negrici) 21
Argument 32

BUNAVESTIRE

PARTEA ÎNTÂI
Capitolul I 47
Capitolul II 92

PARTEA A DOUA
Capitolul III 133
Capitolul IV 182
Capitolul V 230
Capitolul VI 313

Bunavestire este un punct de hotar în evoluția romanului românesc. A spulberat fundamentele realismului tradițional întrucât a produs dovada că romanul poate ființa și fără preceptele constrângătoare ale verosimilului, fără respectul paralizant pentru determinări, cauzalități și motivații socio-psihologice. Prin ignorarea regulilor scriiturii romanești și prin anularea distincțiilor autor-narator, narator-personaj, autor-personaj, *Bunavestire* reprezintă și o revoluție în plan stilistic. Dovedind că omul e o ființă imprevizibilă, integral ambiguă și de necuprins în statistici, formule și tipologii, Nicolae Breban și-a demonstrat totala lui incompatibilitate cu regimul comunist și, de altfel, cu orice regim care slobozește în lume acele „termite ale reducției" de care vorbea Kundera.

EUGEN NEGRICI

Află mai mult pe:
www.jurnalul.ro
ISBN 978-606-588-135-8

JURNALUL NAȚIONAL
Curtea veche